

ئهو وشانهی له ههنبانهبوّرینه دا نههاتوون

ئەمىن گەردىگلانى

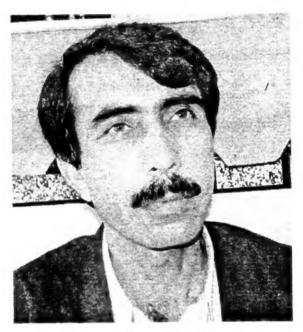
كوردى - كوردى - فارسى

فهرههنگی ریزگه

(ئەو وشانەى لە ھەنبانەبۆرىنەدا نەھاتوون)

کوردی ـ کوردی ـ فارسی

ئەمىن گەردىگلانى

ئەمىن گەردىكلانى

دەزگاى تويدىنەوە و بلاوكردنەوەى موكريانى

● فەرھەنكى رێژگە	
● نووسینی: ئەمىن كەردىگلانى	
حنوب •	
• پیتچنین: مریهم شاسهنهم	
● بەرگ: محەمەد ھاشم	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·
● چاپ: پهکم ۲۰۰۹	
● ژمارهی سپاردن: ۰۷	
● نرخ: ٤٠٠٠ دينار	
● تیراژ: ۱۰۰۰	
● چاپخانه: چاپخانهی خانی (دهقك)	

زىمېرەي كتيّب (۲۵۷)

هەموو مافیکی بۆ دەزگای موکریانی پارێزراوه مالپېږ: www.mukiryani.com ئیمەیل: info@mukiryani.com

ناوەرۆك

پيتى ئــــــــــــــــــــــــــــــــــــ
پیتی ب
پيتى پ
پیتی ت
پيتى ج
پيتى چ
پیتی ح
پیتی خ
پيتى د
پیتی ر
پیتی ز
پیتی ژ
پیتی س
پیتی ش
پیتی ع
پیتی غ
پیتی ف
پیتی ف
پیتی ق
پیتی ک
پیتی گ
پیتی ل
پیتی م
پیتی ن
پیتی و
پیتی هـــــــــــــــــــــــــــــــــــ
یتی ی

يٽشهکي:

له زهمانی زهبر و زهنگ و دیکتاتوّریی سهددامدا کوّری زانیاری ههبوو و ئهو ههموو خزمه تهی به زمان کرد، به لام ئهمرق لهو بارودوّخه لهبار و خوّش و ئازادهدا، کوّر و لیّرنهیه ک نییه یاسایه ک دانی بو زمانی یه کگرتوو و چاپخانه و روّرنامه و گوهار و بلاقوی کان ناچار کا پیرهویی لی بکهن.

کورد یانی زمانی کوردی، جا ئیمه ئهگهر زمانه که مان نه مینی ئیتر کیین و چیین؟ بوون و نهبوونمان جیاوازی چییه. که وایه ئه م هه موو خه بات و مالویرانی و ده ربه ده ری و ئه نفال و کوشت و کوشتار و قه لاچویه له به ر چی بوو. ئه م هه موو خوینه بو چی رژان؟ دیاره له به ر زمانه که مان. له به ر ئه وه ی کوردین. ده نا زور سانا له زووه و بووبوواینه ته عه ره ب و عه جه م ئیتر هیچ گرفتیکمان نه ده ما و وازمان له کورد بوون دینا و هیچ که س نه ده بووه در و نه یارمان و خوشمان و دور منانیشمان به ئاسووده یی داده نیشتین.

هاواره له خوّمان گهلینه، ئهوی خوّمان به خوّمانی دهکهین و لهو ماوهیهدا کردوومانه، هیچ دورمنیک بیّی نهکردووین. مریشک خوّی گل به سهر خوّیدا نهکا، کهس بیّیدا ناکا.

ئیمهش ههر واین. دهستمان کردووه به گل به سهر خودا کردن و خو له نیو بردن. دهمار گرژی و ته عه سوبی چینایه تی و تایه فه گهری و ناوچه گهری وای کویر کردووین چاومان نابینی و چاومان به رایی نادا جوانییه کانی یه کتر ببینین. ههر که سه لده ستی به زاراوه ی گوند و شار ق چکه و مه لبه نده که ی خوی ده نووسی و هیچ که س حازر نییه جوانی و باشییه کانی ئه وی تر ببینی. تو خودا گه لینه شووره یی نییه له سه ده ی بیست و یه کدا هیشتا کورد زمانی یه کگرتووی خوی نه ناسیوه ؟

تهنیا ئهوهنده تکا له نووسهران و زمانهوانان و گهوره دهسه لاتدارانی کورد دهکهم بق ماوهی یه کخوله کورد یانی چی؟ ئهم گیرهشیوینی و دهمارگرژی و قوّرهدهماخییه تا کهنگی؟ با له خوّمان بپرسین بهرپرسی ئهم ئالوّزییه کنه؟ بوّ؟

بهم پیشهکییه توند و جینگزییانه به ویستم توزی کولوکوی دهروونم ههلریژم، چونکه خهمی زمانهکهمان به جاری ئاراوقارای لی ههلگرتووم و دهلیی لهسه بهشکوم. به داخ و خهمه و ههلاه چوقیم و خوم دهخومه و گریانم بو داهاتووی زمان و فه رهه نگهکهمان دی. من نه پسپوپی زمانم نه فه رهه نگنووس و شاره زای ئه و بواره دژواره. ته نیا وه ک دلسوزیکی زمان و فه رهه نگی پهسهن و دهولهمه ندی خومان قولم هه لمالیوه و دهمهه وی ئه وهی له توانامدایه و لانیکهم بوونی له نه بوونی باشتره بلاوی بکهمه وه. وه ک کهسیکی لادییی و له گهل سروشت و شاخ و داخ و جوگه له و کانی و زنار و زهندول و خپ و شیوان و جاپ و بووره و بروین و میرگ و زمویز و قاقر و کاتور گهوره بوو، به بونی باران و گله سووره و به رامه ی وهرزی به هار و کردی توف و به نامی زستان و قرچه و کوله کولی چلهی هاوین و هاژه و هووژی به هار و کردی توف و به نوانه و سه پای نو نوچه و کوله کولی پایز فرچک گرتوو، ئه وه ی له سروشت و زمانی خه لکی په شوی و موردی باین فه لا و شوانه وی لاوازی خوم له گوره پای به بای و فه لا و شوانه وی لاوازی خوم له گوره پانی سینگی به رینی کاغه زدا کویان که مه و و دهستیان بنیمه ده ست یه کی و گوفه ند و دیلانیکی نه مرانه یان بو ساز که م و ههموویان له ژوانی گهرموگوری کتیبیکدا کو کهمه وه.

هیچ کاریک بی کهموکووری نییه و دلنیام ئهم فهرههنگوکهی منیش ههروایه و رهنگه بی عهیب و خهوش نهبی، به لام ههر ئهوهندهم له دهست هاتووه و هیوادارم پسپوران و زمانزانان و خاوهنرایان ههلهوپه لهم بوراست کهنهوه. به و هیوایهی بتوانین تهواوی فهرههنگ و وشهدان و قامووسه کان له داهاتوودا کو کهینهوه و خهرمانیکی مهزن و دهولهمهندی لی ساز کهین و سهر لهبهری زاراوه و بنزاراوه کانی زمانی کوردی له خوی بگری و ثیمه بینه خاوهنی فهرههنگیکی غهنی و جینی متمانه. ئه گهرچی ئیستا کاتی ئه وه هاتووه له ههموو لایه که وه قول هه هامالین و به ههره و زینین و تهواوی

بكهين، به لام نازانم هؤى چييه و بق تا ئيستا ئهو كاره نهكراوه؟!

ئیستا که نه و ههله نه رهخساوه و نهلواوه له سه ر کاریکی ناوا گهوره و پیروز کوک بین و به نهنجامی بگهیهنین، لانی کهم ده توانین هه رکام به پنی توانا و شه و زاراوه و دهسته واژه کان کو کهینه وه و له شوینیکدا بیانیاریزین بو روژی خوی.

بۆیه منیش وهک ئاخیزگهیهک ههنبانهبۆرینهکهی ماموّستا ههژارم داناوه و ئهو وشانهی له دووتویی فهرههنگهکهی ئهودا نههاتوون و له قهلهم کهوتوون کوّم کردوونهتهوه و وهک ماموّستا عهبدوللا حهسهنزاده ناوی ناوه گولچنینهوه، منیش به دوای ههژاری زانا و بهئهزمووندا دهروّم و گولچنهوهی ئه و سهرپاله بههیز و کارمهیهم؛ دلّنیاشیم منیش گولچنهوهیه کی باش و وردبین نیم، رهنگه لهوه زیاتریشم پی نهکرابی و بنو نهکرابی، گهلیکی ترم گولوشه وهپاش دابی و ههلمنهگرتبیتهوه و بهجیمابی. بویه ناوی ئهو فهرههنگوکهی خوّم ناوه «پیژگه» چونکه تهنیا جوّگهلهیهکی چووکهیه و دهیههوی برژیته دهریای بهرینی فهرههنگی ههنانهبورینهوه.

بهو هیوایهی شیاوی ئهوه بی تیکهل ئهو زهریا بهرینه بی.

بۆكان ـ زستانى ھەتاوى

نیشانه کانی نیو ئهم فهرههنگه:

ف؛ له شوینیک که شهرحی کوردی کوتایی دی و بو هاوواتا یان شهرحی فارسی هاتووه.

🖘: روانین بن وشهیه کی دیکه ی هاومانای وشه که.

(+): بق وشهیه که جگه له مانای ههنبانه بقرینه مانایه کی تری ههیه.

دانانی پیته کان به پنی ئه لف و بنی کوردی روّنراون که ئاوایه: ئے ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ڤ، ق، ک، گ، ل، م، ن، و، هه ی

ئابيده: پهيكهره، كۆتەل، ههيكهل نامجسمه، تنديس

ئابیز: جؤری کایهی مندالانه وهک شهشخان وایه و خانهی ئهم یاربیه بازنهیییه آنام یک بازی کودکان

ئاپانتيز: ريخوله كويره ن آپانديس

ئاپانديز: ريخوله كويره. ف آپانديس

ئاپتەر: شىئت، دىن، دەلوو، خول أواديوانه

ئاپنجی: جوره عهبایه کی قهدیمی بوو. نانوعی قبای قدیمی

ئاتەران پاتەران: پاتەران، ورىنە، وراوە. ن ھندان

ئاتهشهک: ئاگره، ئاوره، جوری زیپکهیه له دهم و چاو دی و زنچکاوی لی دهتکین. آننوعی حوش

ئاته گ: (+) داوینی زین که له سواریدا دهکهویته ژیر رانی سوار. او قسمت پایین زین که زیر ران سوارکار قرار میگیرد

ئاتيوانن: تاواندنهوه، ئاواندن، تواندنهوه [ي] آب كردن

ئاجزا: جوریک موورووی تهزبیده، ئادزا. نا نوعی مهرهی تسبیح

ئاچەر: (+) ھاچەر، ئامرازى پىچ كردنىەوە. ن آچار

ئاخاوتن: ئاخافتن، قسه كردن. الصرف زدن ئاختف: تفى خهست، بهلغهم. المخلط سينه ئاخوراو: حهوزى دريژاودريژى ههلبهستراو بو ئاو خواردنهوهى مالات. المحوض طولانى براى آب خوردن احشام

ئاخيزگه: سهرچاوه، شوينی که کار لهويوه دهست ييدهکا.[ن]محل شروع کار

ئاخيوهر: ويزهر، قسهبيز، أماسخنگو

ئادار لهسهر پادار نهمان: بریتی له خاپوور بوون، تیک رووخان. فرویران شدن

ئادزا: 🗢 ئاجزا

ئادگار:) روخسار، بیچم، دهموچاو،) بهژن، بالا، قه لافهت. نا) اندام) چهره، سیما.

ئاده: (+) دورگه، چزیره. ن جزیره

ئادیان: ناوی هوزیکه له کوردستانی باکور. نام ایلی در کردستان شمالی

نداشتن.

ئادینه: مهزرای لهوه پخوش، جاری پر گژ و گیا. نامزرعه ی پر از علف

ئسارا و قسارا: ئسارام و ئسوقره، (ئسارا و قسارای لینههالگیراوه،) ها صبر و قرار

ئارا: (+) دوو تالی نیوه راستی تهون، گریسی نیوه راستی تهون. ایا گره وسط قالی

ئارا: دوو تالی نیبوه راستی تهون، گریسی نیبوه راستی فه رش. او تا تار وسطی در قالمافی

ئاراسى كىردن: پيشكەش كىردن، بۇ ئاردن. ف فرستادن، تقدىم كردن

ئاراسه: ئاراسته، پیشکهش. نارسال، تقدیم ئاراگیل: ئاواره، ههلوهدا، قهلهندهر. ناقلندر ئارام لی بران: ئارام لی ههلگیران. ناآرام وقرار

ئارام لیّبرین: ئارام لیّ مهلّگرتن. نا آرام وقرار از کسی گرفتن.

ئارامگیل: ئەسبى خۆشركىف، خۆشبەز. ناسب باديا

ئساران: (+) شسوینی بسهریسن و بسهربسلاو،

ساکەدەشت.[ن]دشت وسیع ئارتوون: ئاگردان، ئاورگ، ئاگردانی حـهمـام،

توون.[ن] تون گرمابه

ئارتين: بليسه، بليزه. نازبانهي آتش

ئارچەن: ئارزەن، چەناگە. 🗖 چانە

ئارداف: فیل باز، گزیکار، گزهون. ای کلک باز

ئاردال: میرگ، چینک.نامرغزار

ئاردهشىيله: ئارد و ئاو گرتنهوه بۆ درزى

پهنجیره و چهسپاندنی کاغهز و پارچه و... ف آرد و آب شل

ئاردهتوو: توو شیرینی هاردراوه و تؤپهل کراو. آرد تووت

شاردی نیو دروو: بریتی له نابوود بدوون و لهنیو چوون. (کوره تازه وا لیی قهوما بوو به ناردی نیو دروو.) داردی نیو دروو.) داردی نیو دروو.

ئارزالە: 🗢 ئازالە

ئارزەن: چەنە، ئارچەن، چەناگە. 🗖 چانە

ئارژين: 🗢 ئاژين

ئارش: مانا، واتا. نامعنى

ئارشك: قرقينه، قريه، قرپ ما آروغ

ئار**قانه:** وشتر، هوشتر، حوشتر. ناشتر

ئارما: دلنیا، خاترجهم، ئارخهیان. الخاطرجمع ئارماز:) گزمووله، گردیله قور؛) گلوله بهن و

دەزوو.ن] كلولە كل؛) كلولە نخ

ئارمان: ناوی کۆنی ههورامان. نانام قدیم اورامان

ئارن: شەويلكە، شەويلاكە، يەسقانى روومەت.

🖸 فک

ئاروان: (+) تۆشەى سەفەر، ئان و پىخۆرى ئىو

ری. 🗖 توشهی سفر

ئاروانلۇك: ئاروانىه، وشىترى چوار سىاله. ن آروانه

ئارقخته: رماو، ویران، خاپوور، کاول نویرانه ئارقله: میوه وشتر، وشتری میو ناماده شتر

ئارۇن: چياپەكىە لىە باكوورى رۆڑھەلاتى

رهواندز. النام کوهی در شمال شرقی رواندز

سىل

نازهو پی هاتن: هیز وهبهر هاتنهوه. (نان خاس بختر تا ئاز بین نهر پیت.) آیانیرو گرفتن شازهو: شازهب، عازهب، کچی جحیدل آیادختر جوان نازهوانه: نازهبه، جوانه ژق، جوانه زیپکهی دمم و چاوی جحیل، نازهبهت آیاجوش عزب نازهوه: نازهوانه، نازهبهت آیاجوش عزب نازهون، نازهوانه، نازهوه.

آیا جوانی؛) جوش عزب ناژاز ترکه: هاتنه خواری شتی شاوه کی. (شهر باکر و باکلوه پیسه خیرا ناژاز ترکهی ده کا.) آیاریزش آب در سرازیری

ئاژن ئاژن: كون كون به گولله و دهرزی و ... هتد. اسوراخ سوراخ مارژنگ: بادامه تاله. اسبادام تلخ ئاژیر: وریا و ژیر، ئاقل و زانا. اساعاقل و دانا ئساژین: (+) بسهردانسه وهی ئساو لسه زهوی دا. (شیله که که مه لبره با ئاوه که له و دهشته ئاژین

ئاسا: (+) ئەروەختە، ئەركاتە، ئەرسا.[ن] آنگاە ئاسارە زلە: ئەستىرەى رۆژى، ئەستىرەكە.[ن] ستارەى درخشان صبح ئاسارە: ئەستىرە، ھەسىرە، ھەسارە، سىتىر.[ن]

بن البخش كردن آب در مزرعه بهطور

ستاره ئاستار: ئەستىرە، ھەسارە، سىتىر. نىستارە ئاسمان قەلىچش: بالەخانەى زۇر بەرز و چەن نەزم. نى آسمان خراش ئاروو: پووک، گوشتی دەوری ددان. الله ئارووشه: بزوز، نهجهجماو، سهربزیو. الله شلوغ ئارووک: میچ، بنهبان، ئاریگ. الله سقف ئاروین: به ئهزموون، تاقی کراوه. الله باتجربه

ئسارهپانسه: گسوتره، هسهوهنتسه، کوترمسه، ئهلاقویتاسی، آساتخمین

ئارەقچىن: تەقىلە، كلاونك كە لە كەتانى سىپى دروست دەكرى و تەپلى سەر دەگرى.[ب]كلاه عرقچىن

ئارەقگىر: (+) ژىركراسى كەتانى كە لە ژىر جل و بەرگەوە لەبەر دەكرى.[ن]عرقگىر

ئارهمووک: گامیشی قسر، گامیشی نهزوک. نیا گاومیش سترون

ئارەنگ: بەورشە، بريقەدار، پر ترووسكە. ي درخشان

ئاریگ: ئارووک، میچ، بنهبان، بنمیچ. استف ئاز:) هیز، وزه، قهوهت، (ئاز له تنی نهماکه،) ؛) سهخت، دژوار. آن) نیرو، نا؛) دشوار، سخت ئازا: (+) ساغ، سالم، بن عهیب. آن سالم ئازاره باریکه: دهرده باریکه، ئازاری سیل. آن

ئازاره مریشک: نهخوشی مریشک که سالی جاریک دی و گهانی مریشک دهمری. آن آنفلانزای مرغی.

ئازاله: (+) تەپالە، گەمرە. ناھر چىزى كە از سركىن بدست آيد، تەپالە

ئازبیز: جۆرى كايەى مندالانە وەك شەشخان وايە و خانەى ئەمە گردە. نايك بازى كودكان

مساوى

ئاسىن رفين: مەكناتىس. 🗖 آھن ربا

ئاسنی سارد کوتان: بریتی له کار و ههولی بیهووه. کنایه از زحمت بیهوده

ئاسۆس: چیایهکه له نزیک شاری قه لادزی ایس کوهی در نزدیکی قه لادزه

ئاسىوودە بوون: رەھەت بوون، بریتى له ئاو هاتنەوە. الله انزال

ئاسهلا بوون: لئ دەرهاتن، لئ بەدى هاتن. الله يديد آمدن

ئاسه لا بوون: لى دەرهاتن، لى بەدىھاتن. (كور خاسىكى لى ئاسەلا بورگە.) [از كار درآمده

ئاسى: وەرەز، عينجز، عيدز، جارز، بيزار، عاجز. آبيزار

ئاش بن ئاو نانهوه: بریتی له کاری بی هووده کردن. نے کنایه از کار بیهوده

ئاشار: حەشار، حاشار. مخفىگاه

ئاشاردن: وهشاردن، شاردنهوه، حهشاردان،

داشاردن. المخفى كردن

ئاشاریا: شاراوه، ون، نادیار، پیوار. اسمخفی، کم

ئاشاریاگ: شاردراوه، بزر بوو، نادیار. ناپنهان شده

ئاشخاوهنار: آش خاوهن ئارد، گهمهیهکی لاوانه ایاسم یک بازی

ئاشنايي سرينهوه: له ئيستلاحي ئهدهبياتدا بهو

وینه دهگوتری که لهمهوبهر نهبووبیته سهنبول و هینما بو شتیک و بهلکوو ئهو ئاشناییه لهگهل وشهکه لابردری آن آشنایی زدایی

ئاشىقىرە: ھەلوەدا، ئاوارە، بەرىدە. 🗖 آوارە

ئاشەق: پەشۈكاو، شىواو. م پرىشان

ئاشىكىلىك: ئاۋاوەچى، ۋۇقسار، ئاۋاوەگىد، شەرھەلايىسىن، گىرەشنوين. ساسخنچىن، دوبە

. همزن

ئاشهوان ئاشهوان: ئاش خاوهنار، گهمهیه کی لاوانی گوندنشینه آنانوعی بازی

ئاشى تس پىنانەوە: بريتى لە تووشى گيرە و كيشه كردن و زور بو هينان. كنايه از دردسر دادن زياد

ئاشى كړينوه: بريتى له خيرايى له كار، به دهستوبرده دهليى دهستوبرده دهليى ئازا و به دهستوبرده دهليى ئاشى كريوهيه.) كاكنايه از سرعت زياد در كار

ئاشىيت: بەلا، مسىبەت، ئاپور. <u>،</u> آفات

ئاشيره كردن: ئاماژه كردن. ئيشاره كردن،

ئاشيره: ئاماژه، ئيشاره. الااشاره

اشاره کردن

ئاغا به نزگهر نهگرتن: شاد بوون و ههست به بهختهوه ری کردن، ژیانی هه ژارانه و بی خهم. (له گه ل ته بیعه ت هاورده می/ شادی به که یفی، بی خه می/ ئاغاش به نوکه ر ناگری/ وه ک من له داخا نامری «هیمن».) آکنایه از زندگی شاد و فقیرانه

ئاغاوات: هوز و بهرهی ئاغا و بهگان. الله و تبار خانها

ئ**اڤار**: (+) هەمبەر، بەرانبەر.اماروبەرو، برابر ئا**ڤاندن**: تاواندنەوە، ئاواندن.اماآب كردن

ئافرهتانه: ژنانه، ههر شتی تایبهتی ژن بین. و رزن نانه رنانه

ئاڤري: لادهر له ريگه، لاري، له پي کلابوو. اسمنحرف منحرف

ئاڤزينل: هەسىل، ئەسىتىر، ئەسىتىرك، گولاوى بەركانى. ماستخر

ئا**ق**ق: فرمیسک، ئەسرین، رۆندک، ئەسر، ئەشک.

.∏سرشک

ئافەتە: بلفەتە، تاعوون، چاوقوولكە.[مـــاطاعون

ئافهروز: بیتین، ئاگردانی کوژاوه. *(ئاگردانیکی* سارد و ئافهروز بور،) [سردوبدون حرارت

ئافەكەلىلا: ئافەرەم، بارەقەلىلا، ئافەريىن. يا باركاللە

ئاڤيار: هاوكار. ما همكار

ئافيده: پاقژ، خاوين، پاک. ماپاكيزه

ئاكله: نهخوشى سفليس. مابيمارى سفليس

ئ**اكن**:) ناوى چياپەكە لە كوردسىتان؛) ناويكى

کورانهیه. [ی] نام کوهی در کردستان؛) نامی بسرانه

شاکزیم: گدوتره، رهمه کسی. ای تخمین بدون اندازه گیری

ئاكه: خراپ، نارهسهن. اَلَااصيل.

ئاكەس: دەلاو، قەياغ، سىسوو. اساسم كىاھى ماتلاقى

ئاگر كەوتنەوھ: تەشەنە كردنى ئاور، سووتمانى گەورە. آيا أتشسوزى

ئاگر ملیج: خەزایى، بالندەيەكى بەلەكە بەقەد سىروو دەبنى. اساسارملخ خوار.

ئاگر مەلووچ: خەزايى، مەينەمەل. ماسار ملخخوار

ئاگر وركردن: ئاگر كردنهوه، ئاور ههلكردن. ها آتش روشن كردن

ئاگربەرەك: بلوق، پورگ. ماتاول

ئاگربهس: راوهستاندنی شهر و پیکندادان. آن آتش سس

ئاگروركردن: ئاگر كردنهوه، ئاور ههلكردن. و آتش افروختن

ئساگره قلسی: ئساور کردنسه وه ی منسدالان و هه نسووران به دهوریدا. (ئاگره قلیی خومانه/ گرو به ریشی بیگانه) آتش روشین کردن بچه ها و پریدن بر رویش

ئاگره کهول: بریتی له خوشهویستیی له رادهبهده در. (ئاگره کهولی کورهکانییه تی) کایه از دوست داشتن افراطی

ئاگرە مەلوچك: 🖑 ئاگر مەلووچ

ئاگرەقوولە: گولئەستىرە، پەنگرەئەستىرە. م كرم شېتاب

ئاگرهقوون: گولئهستيره، گووئهستيره. و كرمشبتاب

ئاكرەقورنە: 🖘ئاگرەقورلە

ئاگرى: (+)) ئاورىن، ئاگرىن؛) ژنى ھەوەسبار.

🗓) آتشین؛) زن بدکاره

ئاگزر و داگزر: ئالوگزر، گورینهوه. اسمعاوضه ئاگرول: فیل، دههو، تهلهکه، گزی. آسانیرنگ

ئاگرول باز: فیله باز، گزیکار، ته له که باز، گزهوهن. []کلک باز

ئالا: بژار، گیای ههرزهی نیو دهغل و بیستان ههانکهندن. آم وجین

ئالابووک: ئالەبووک، پەرۋى رەنگاورەنگ كە مندالان لە بووكەباخەى دەپىيچن. نالباس عروسك

ئالابیژ: دابیژتنی شهکر و خاکهقهند به پهرۆی تهنک.[ن]بیختن ریزه قند با پارچه

ئالاف: كەرەسە، ئامراز، ئامىر.ناوسىلە

ئالاكەر: ئەو كەسەى بىژار دەكا، برارچى.[ن] وجينگر

ئالان کردن: شهوچهلهی شهوانی زستان کهههر کهس بهقه رای توانای خنری دهکری و ههموو دانیشتوانی کنره که به یهکهوه دهیانخوارد. نا شبهای زمستان که همر کس بهاندازهی توان خود می خرید و با هم می خوردند

ئالبزیاغ: سووراوی ژنان بق خق جوان کردن. آ سرخاب

نالقه: (+) شتیکه بهدهست دهیچنن به پهتی رهنگاورهنگ و مووروو له ملی دهکهن. نانوعی زیور آلات دهستباف زنانه

ئالقىداغ: جۇرىنىك داغىي گويچكىدى مالات بۆئەرەي نەگۈردرى، بەشىۋەى بازنەييە. ناداغ كردن گوش برە بە صورت گردى

ئالكان: تنك هالان. آبرهم پيچيدن ئالكاو: شيواو، شلهژاو. آپريشان

ئالنگار بوون: له دموری شتیک کو بوونه وه بؤ خواردن، تیمرووکان، هووروژم کردنه سهر شتیک. ناحلقه زدن دور چیزی برای خوردن ئالوری: حالوری، لات، بهتالیه، که له گا. آن لات و ولگرد

ئالۇزاندن: ئالۆزكاندن، شىيواندن. يى برهم زدن ئالۇزاو: ئالۇسىكا، ئالۈزكاو، شىيواو. (ب،ن،ك، ئالۇزاود،) يانخ برهم پىچىدە

ئ**الۆزكا**و: ئالۈزاو^{چە} ئالوزاو **ئالۇسكاندن**: ® ئالۈزكاندن

ئالۆسكار: 🔊 ئالۇزكار

ئالۆزكاندن: 🕆 ئالۆسكاندن

ئالزشه: گەزەنە، گەزگەزك، گيايەكە لاسقەكەي

دهخوری. آناسم گیاهی است ئالوگویز: جی گورکی و گواستنه وهی جیگا. آن

تغییر مکان

ئالووال بوونهوه: بریتی له به شهرمدا کهوتن. آخجل شدن

ئالەبروك: 🔊 ئالابورك

ئالەتە كۆرىلە: گيايەكى گەلا بارىكە تامى تىۋە و بۇ دۆكولىو دەبىن.[ن]اسىم گياھى است

ئالەتى: ئالەدىن، توورە، قەلس. نىكنايە از آدم عصبانى

ئالەدىن: توورە، قەلس، ھىدىس، رق ھەستاو، ئالەتى. نىخشىمكىن

ئالەكزگە برچنە: جۆرى ئالەكۈكە گەلاكانى

تووكنه إن كياهي است شنگ مانند

ثاله کرکه مشکانه: جوَری ثاله کوکه بنه کهی کردن برای آدم سفله دریزوکه یه وهک مشک ده چین آل استم گیاهی ثاو به لیزوا هه لگیران است کیاهی الله تا و دریزوکه کار به لنو

ئالهکول: گاگلینه، کرمیکی ژههراوییه بهگیاوه دهنووسی مالات بیضوا پنی دهمری آنانوعی کرم سمی

ئالىسكە: زوقم، سىخوار، ئالشك. اياسرماريزە

ئالىشت كردن: گۆرىنەرە. 🗖 معاوضه

ثالیشت ولیشت: ئال و کۆر، کۆرىنەوه.ن معاوضه

ئالیشت: گۇران. *(قەلەمەكەم وەل قەلەمنىكى تىرا* ئالىشت ب*وو.)* []عوض

النيهر: المنتيل [م] أنتن

ئساموور قسوفلی: ئسامرازیکی کردنسهوه و بهستنهوهی پیچ و مؤرهیه. ما آمبر قفلی

ئامووردهست: ئامرازیکی گرتنی پیچ و مؤرهیه وهکوو گاز وایه، بزمارپیچ.[م] آمبردست

ئامیرد: میردهزمه، پیرهه قوک، جنوکهی پیاو

ترسين م غول بيابان

ئاندریشه: گیایه که وهکوو شنگ وایه. ناسم گناهی است

ئانكق: مانا، ئارش، واتا. معنى

شانگرا بوون: ئاوقا بوون، به کردا چوون. نا کلاویز شدن

ئار به ئاوردا كردن: بريتى له دامركاندنى شهر و كيشه.[ن]كنايه از برطرف كردن جدال

ئاو به گونی سهگهوه دان: بریتی له کار کردن

بق مروی سیله و پینهزان مکنایه از کار کردن برای آدم سفله

ئاو به لیزدا ههاگیران: بریتی له زولم و زور. (ئهوه زالمنیکه ئاو به لیژدا مهادهگیری،) آکنایه از ظلم و ستم زیاد

ثاو پا هاتن: ئاوی پی داهاتن. (ئه و قه ره وسام ومهاوه، ئاو پام هات.) اسست شدن پا براثر استادن زیاد

ئاو دهگون گهران: بریتی له بوونه پیاو، بالغ بوونی لاو. (کوره ئاری دهگون کهراوه داوای ژن دهکا، ایکنایه از بالغ شدن جوان

شاو له شاوه پق دهرکردن: بنخسه سایی و سهره پرقیی له راده به دهر. سابی حیایی بیش از

ئاں له چاں هینان: بریتی له زؤر رهش. (کهوا و پاتولیکی لهبهر دایه هینده رهشه ئاں له چاوی پیاو دینین.) [اکنایه از بسیار سیاه

ئاو له دنگدا کوتان: بریتی له کاری بیهووده کردن آن آب در هاون کوبیدن

ئاو لـه گونـان گـهران: بریتـی لـه بلـوغ بـوون،

بوونه جحیل[ن]کنایه از بالغ شدن

ثاوار: وشتری یه کساله، کوچه ک. نابچه شتر یک ساله

ئاواره: (+) كەوھەر، بەردىكى بەنرخە. لىكوھر ئاواك: بەھانە، پەلپ، بيانوو، ورك. لى بھانە

ئاواندۆل: زندۆل، قوولكه بەرد كه ئاوى تىدا كۆ دەبىتەوە، الى حفرەى سىنگى كه آب در آن جمع

ئاواندن: 🗢 ئاقاندن

شىود

ئاواندولیه: قوولکهیهک که ئاوی تنیدا کو دهبیتهوه، زهندول. آهچالهای در میان سخره که آب در آن جمع میشود

ئاوانه: کریی ئاو، حهقی ئاو. هاکرایهی آب ئاوباره: (۱) دیوار کردن لهبهر ئاودا بۆئهوهی ئاوهکه زوربی و بتوانن بو جیگای بهرزی بهرن. ها آببند

ناوجا: هیوهرژن، دوو ژن که هاهر کام ژنی

ئاوجه: هیوهرژن، ژنی برای میرد. مرزنبرادر شوهر

ناودهنگیله: هاودهنگیله، بریتی له مندالی هاودهنگ و هاوری. *(بهشکوو خودا مندالیکیان بداتی و ببیته ناودهنگیله بویان.)* همدم کوچولو ناودیان: نهشکهوتیکه له نزیک شاری رهواندز. هاری است

ناور کردنهوه:) بریتی له ههلاییساندنی فیتنه،) بریتی له زورهینان و یاخی بوون) کچیک که بو گرتنی دوست شهرم و شکوی نهمابی.[س] فتنه بهراه انداختن؛) یاغیگری،) دختری که برای عشقبازی ابا ندارد

ئاور لین بوونهوه: بریتی له تووره بوونی زور، (هینده توورهیه ئاوری لی دهبیتهوه:) [آتش به جان شدن

ئاورگه: كوانووى نيو ديوار. ما شومينه

ئاور نهكه: ئاورى مندالان، ئاورى چكوله. ف

آتش روشن کردن بچهها **ئاوره:** (+) نهخوشییهکی نوکه وشکی دهکا.

آفت نخود

ئاوری ژیر کا: ئاگری بن کا، مایه فیتنه، سهره سؤدره. ماکنایه از فتنه برانگیز

ئاوریژ: گیایه که لهنیو میرگدا ده روی لاسقی لووس و به رزه و نیو هه لوله ای اسم گیاهی

ئاوزیم:) ئاوبران، كاتى كهم بوونهوهى ئاو له هاویندا؛) چومى كه هاوینان وشک دهکا، ویشکهرو. []) هنگام کم شدن آب در تابستان؛

) رودخانهای که در تابستان میخشکد ۲۰ مارستان میخشکد

ئاوسان: ههلچوونی نرخ، گران بوونی کالا. [] تورم

> ئاوسانه: حەقايەت، خەبەروشك. لى افسانە ئاوشە: شەونم، ئاونك. لى شىنم

ئاوقهرا: هاوال، هاوتا، ههڤال. الرفيق ئاوكووف: بهقهرا يهك، هاوكيش المهموزن

ناوگهز: میوهیه که لهنیو باردا ریک گوشرابی و لایه کی وه ک پزیوی لی هاتبی ای میوهای که در میان بار آسیب دیده باشد

ئارەخۆر: چارەنووس، بەخت. ماسىرنوشت ئارەرۆگە: ئارەرۇ، رىگەى پىدارويشتنى ئاو. ن

آبراه ئاوهژی:) گیانداریک که له نیو ئاودا دهژی،) ناوچه یه که له نزیک مهرگهی سهر به شاری قهلادزی [م]) آبزی (نام منطقه ای در نزدیکی

مرگهی قلادزه

ئاوهشهم: ئەوجنگەى ئاوى ئاشى پندا دەرواته دەرەوه. نامحل خروج آب از آسياب

ئاوهل مندال: پزدانی ژن که لهگهل مندالهکه دیته دهری آن بچهدان

ئاوهل: (+) خر، شيو، كەلى. 🗖 دره

ئاوهل: (+) قەياخ، دەلاو، كيايەكە لەنيو ئاودا شين دەبىن. النوعى كياه باتلاقى

ئاوەلدوانىە: جمىك، دوو منال كە بىه زگنىك

بووبيتن. ما دوقلو

ئاوهلمه: دهلهمه، هیلکهی بی تیخول که مریشک دایدهنی. دادمه

ئاوه لواته: وشهیه که دوو مانه ههبی، هاوهانه الله هاه مانه هاومانه الله مترادف

ئاوهلهمه: منبال لهنيو زكى دايكدا بهرله كووران آل جنين

ثاوهن: ئاونگ، دهسكاونگ.[نـ] هاون

ناوی بی له غاو خواردنه وه: بریتی له نازاد بوون و بی گیر و گرفتی له ژیاندا و به که یفی خو رابواردن. [1] کنایه از آزاد بودن و بدون قید و .

شاوی پی داهاتن: شاو پا هاتن. (مهموو روژی لهبهر سهیری بتی شهو به ژنوبالایه/ لهسهر ریدا دهوهستم من ههتاکوو شاوی پیم دایه «شهجمه»د مهردی» .) [] های یا هاتن

ثاری چاو بردن: بریتی له جوانیی زور. (مینده جوانه ثاوی چاو دهبا.) کنایه از بسیار زیبا ثاوی گوی دادان: پهند پیدان، نهسیحهت کردن.

ند و اندرز دادن.

ئاویزه:) باندولی سه عات) شووشه ی شهبه نکی دهوری چراوکلوپ) شهبه نگ، مووشوور آ پاندول،) لوستر) طیف ئاویش: دهوا، دهرمان آبادارو

ئارىنە: (+) ئامرازىكى مەكىنەى خەياتىيە بەسەر

ددانه دا دهکری و نووکی ددانه له کونهکانیه وه دیشه دهری و پارچهکه راده دا ناصفحه ی

كارپيشبر

ئىلھۇن: ئىلەھسوەن، ھىليمن، ھىلىدى، ئىلارام، لەسەرەخۇ.نى آرام

ئايەخ: رەھەندى ئاو، كەرىز. ناكھرىز

ئايه خته: رووت و قروت و بن به رگ. ا<u>نا</u> عریان

ئايەرە: پيوانە، پيوەر، پەيمانە. ناپيمانە

ئايهغ: بهشى خراپ له چاک جيا كردنهوه، ئهياغ، شتى له برمو كهوتوو.[ن]نامرغوب

ئراز: بوغز، ئوناق، گیرانی گەروو بەھۆی خەم __

و خەفەت.نابغض

ئرمس: ئەسرىن، ئەسر، ھىستر، رۆندك، ئەشك، ___

فرمیسک آن اشک، سرشک

پهلامار.[نـ]يورش

شزرهو: دەردە بارىكە، ئازارە بارىكە، سىل.[ف] سل

ئزرهودار: سيلاوى، سيلدار.ن مسلول

نزمهت گرتن: ریز گرتن، قهدر گرتن. المترام گذاشتن

ئزمهت: ريز، قهدر.نامترام

ئشکه ف: ته شتی هه ویر تیدا شینلان، سوینه آن تشت سفالی مخصوص خمیر کردن آرد

ئشكەفت: ئەشكەوت. 🗖 غار

ئزئهزیفه: ئه خنوراک و جنل و بهرگ و کهلوپهلهی مالی زاوا به ده زهماوهند دهینیرن بو منالی بنووک. مقادیری منواد غنایی و پوشناک که داماد قبل از عروستی به خانهی

عروس مىفرسىتد ئۆپەرە: لىفە، رەحىف، پىخەف.[مالحاف

ئورتا: گەردەنە، بستوو، زینوو، ملەی کیو.ن گردنەی كوه.

> ئورسى: كەوشى چەرمى.اناكفش چرمى. ئورغان: لىفە، رەحىف، ئۆبەرە.انالحاف

ئۆرقم: جووله، تەكان، جمه. الى جنبش ئۆزۈر: ئازار، جەزرەبە، ئىش و ژان. الى درد و

رنج

ئوستووره: ئەفسانە و دىرۈكى لەمىژىنه. باسطوره

ئوغر برین: ناوی یارییه کی نه سپ سواری بوو شویننکیان وه ک چوار پی داده نا و یه کی سه د هه نگاو دوور ده که و تنه و و ده بوو پاست و چه پ به پرتاو بین تاکوو بزانن کامیان زوو تر له خاله که تیده په پی، جاری وابوو به یه کدا ده دران و سوار و نه سپ له به ین ده چوون آن

ئولک: چهپهر، تامان، تهیمان، پهرژین، درگا و دیواری له شوول دروست کراو آیپرچین ئوندا: گوم، پیوار، بزر، ون آیگم، ناپیدا

نوعى مسابقه اسب سوارى

ئوواره:) ئاوباره، بهربهند بن كو كردنهوهى ئاو تاكرو زهويى بهرزى پىنبدنزن) لنزاو، دژاو، زهوييه كه ئاوى بن ناچى، ديم.[ن] آب بند) زمين ديم.

ئورپشكن: ئاوپرژین، ئاوپژین. ما آبپاشی. ئۆوتاف: تاقكه، سؤلاف، قه لپهزه، ئاوهه لدیر. ما

ئۆوتمىقىن: ھاويىشتمان، خىستمان، ئاويتمان. ب

ئسۆوتن: هاویسشتن، ئاویسشتن، فسری دان. اس انداختن

مورد:) ههور،) سهروو، بالا. [] ابر) بالا مورههاتن:) هاتنه سهر، وهسهر کهوتن؛) پوانی گیا، سهرههلدانی گیا و گژ؛) ههلاتنی خور؛ ٤) ههلاتنی ههویر؛ ٥) ماسین، پهنهمین. []
) بالا آمدن؛) روئیدن گیاه؛) طلوع خورشید؛ ٤) بالا آمدن خمیر نان؛ ٥) باد کردن، آماسیدن بورزیاین: ئاوا بوون، بو ئاوا بوونی خور ددی. دهگوتری. [] فرو رفتن خورشید، غروب کردن. فروسار: ههوسار، رهشمه، ئهوسار. [مالسار، المالسار، الم

ئوون: به هانه، بیانوو، ورک، په لپ. ایا بهانه ئووه: شهونم، ئاونگ، ئاوشه. ایا شبنم

ئىووەرويىت: ئىارەرورت، مريىشك لىه ئىارى كولاتىوو خىستن بۆئىەرەى پىەر و پۆكىەى لىن بىتەوە. نىپ كندن مرغ سر بريدە در آب جوش ئەبرەش: ژن يان ئاژەلى كە تازە زابى و شىرى تىدا نەبى. نىزن يا دام تازە زايىدە و بىشىر

زمام

ئەتوار لەق: ئاكار ناھەز، بەد رەوشت. نابد رفتار

ئەتووخەتوو: سەركۆنە، سەرزەنشت، لۆمە. (خاس كەى خراوكەى مەردم ئايەم ئەتروخەترو كەن.) آسرزنش

ئەجاب: 🐨 ئەجار

ئهجاو کردن: شهرم کردن. (له خودا نهجاو که.)

آشرم کردن

شهجاو: شهرم، حهیا، فهدی. (ههی بانووی بینههی بینههای ههی مهنیجهی دوخت نه فراسیاو ههی) بیاشرم، حیا

ئەجاودار: بەھەيا، بەشەرم، ئابروودار.ن

تُهجکاندن: قر تی خستن، تهفر و توونا کردن. نا از بین بردن

شه حمه د راوکه ر: بالداریکی لاق دریژی پی به په رده یه له قه راغ شاوان ده ژی. آ گیلانشاه بزرگ

ئەدگار: ئادگار، بىچم، سەر و پۆتراك. نے چهره ئەرتەر: بەھانە، پەلپ، بيانور. نابھانە

ئەرجىن: جۇرى دارى بىشەيە، وەك قەيسى وايە، بەلام دارى ئەو سەخىتتىرە. نانىوعى درخت جنگلى

شهرخهنناس: زورزان و فیلهباز، جادووباز، موقرباز، موقرباز، رپیریژن نهرخهنناسن/ مهموو دهرکان دهناسن/ مهموو دهرکان دهناسن/ مهمووی شینه دووکهالی/ مهموو دهرکان دهگهری/ مهر من کیژیک ساز دهکهم/ نهو بغ کورهکهی بیدهلی «بهیتی کیژ و کور».)

المكار، جادوگر، الخناس.

شهرخهوان سوور: (+) سینلاوی به هاران که ههدهستی و لیل و مهیله و سووره. (نه رخه وان سووری به هاره جه غه تووی فرمیسکم/ نه وی سامانی دله بردی هه مووی فرمیسکم «بؤران»)

ئەردەلان:) ناوى تىرە و تايغەيەكى بەناوبانكى كوردن لـه سـنه و دەوروبەرى نىيشتەجـنن؛) ناوى كورانـه.[ن] نام طايفـهاى معـروف در سنندج و اطراف آن؛) نام پسرانه

ئەرژن: ناوى داريكە بەريكى وەك بادام دەگرى بو دەرمان دەبى. نانام درختى است

به ایک کورجوگول نے چابک کورجوگول نے چابک

ئەرمان: بەرەحم، دازقان. *(ئەللا ئەرمان/ لە*جنى نــەرمسان/ يــان كــا كــون بـــى / يــان جـــن

خەرمان «قۇلكلۇر».) 🖬 مهربان

ئەروو: دۆست، ئاشنا، ناسیاو. ن آشنا ئەرەمك: نەزۆك، نەزا. نازا

ئەرىن: نەررەشىير، شىيرى كەورەى بە يال و بۇ.

🗓 شیر شرزه

ئەرىنى: پوزەتىق، موسبەت مى مىبت

ئەزبورە: ئەزبى، ئەزبۆلە، ناوى كىايەكە. نازبيە

ئەزدا: ناوى كيايەكى مەيلەو زەردە بى دەرمان دەبىن. نانام كياهى است

ئەزرەبە: جەزرەبە. ئازار.باندىت

تهزرهت: ئارەزوو، حەزرەت، تاسە. ناشتياق

ئەزمر: چیایهکه له باکووری شاری سلیمانی. ن

هرس کردن

خوردني

🛘 ستون

ئەسىپل: سىپل، گورگ نەخۆرە.[ب]طحال

ئەسىپنگە بەئە: جۆرۈك شىنكى گەلا بارىكە لە شىنكى دىكە تام خۆشىرە. النوعى شنگ

ئهسینگه ماینه: شنگه ماینانه، گیایه که لهنیو میرگ و وینجه دا شین دهبی شیریکی رهشی ههیه لاسته که ی ده خوری ایانام گیاهی

ئەستۆپەند: ملابەند، تۆق، گەردانە نىگردنېند ئەستوند: ئەستوون، كۆلەكە، پاژەر، ئەستونگ.

ئهستهمبولی:) تهشتیکی چکولهیه له کاری بهنایی و قورهکاریدا مالاتی پیدهکیشن؛) چیشتی برینج و هیرهلماسی و گوشت.نا ظرف کشیدن مالات در کار بنایی؛) غذای استامبولی

ئهستهمهبوار: بواری دژوار، شوینی په پینه وهی ئهستهم له چوم. ال محل دشوار در رودخانه برای گذر کردن

ئەستى: (+) ئاوگەردان، كەوچكى گەورە. ياملاقە بزرگ

ئەستىرى: شوقەلەت، ھەرزال، پىرك. نى سكوى چوبى در خانە براى اثاثيه.

ئەستىلكە: گۇلاوى بەر كانى، ئەستىر، ھەسىل، ئاقرىل، ناستخر

ئەستىولگ: ئەستوپلک، ئاسنىكى دريى و باريكه دەيخەنـه سبەر تەندوور و كوانـوو كتـرى و قابلـەمـەى لـەسـەر دادەنـين بـو كولانـدن (كيـرى کوهی در شمال شهر سلیمانیه

ئەزمىن: ئاسمان، حەوا، ئەزمان، عاسمان. آسمان

ئەزنىف: يارىيەكە وەك دۇمىنە وايە، بە مۇرەى دومىنە دەيكەن. نانوعى بېازى با مهرەى دومىنو

ئهژار: خەرمان، شوینی كن كردنهوهى دغل و دان. ما خرمن

ئەردەر:) مارى كەورە، حەزيا، ھەردىھا، حەفى؛) ئالا. ل) اردھا؛) پرچم، علم.

ئهژگهڵ:) ئهژگهڵک؛) لات و ئاکار ناشیرین، خویری و بیکاره آن) خس و خاشاک؛) آدم هرجایی و لات

ثهژگهلک: چر و چیلکه، ههژگ و بژال، ههژگهل. الخس و خاشاک

ئەرئىاس: ئاسىياو، دىونىاس، ئاشىنا، ئەروو.م

ئەۋەسسەرى: نىلوەشسەو، شسەو درەنگان.نا ئصفىشىپ

ئەرەسسەرى: نىپوەشسەو، شسەو زرىنكانسەوە.نا نىمەشىب

ئهساتیر: ئهفسانه و نهزیله و سهرگوریشتهی پالهوان و دیو و درنج و خوداکانی کهونارا. الله اساطیر

ئەسارە: ئەستىرە. 🗢 ئاسارە

ئەسپار: برینی چل و پؤپی دار، قەمچ کردن. م

خه لکی بوّمی ئاتومی دروست کرد و ئهتوش/
ههر دهزانی ناوی نهستیولک و دهرخونه و پنه
«هسیّمن») . نیامیلسهای اسست روی تنسور
می اندازند.

ئەسكوند: چال، قوولك، كەند و لەند. نے چاله ئەسكە: ئەوكاتە، ئەوسىاكە، ئەوومخته، ئاسىا. نے آن زمان

ئەسلمەن: عەسل، ئەسل، رەسەن، نەجىم. افره ژنیكى ئەجاودار و ئەسلمەنە) ااصیل، نجیب ئەسلىرك: ئامرازیكى دار تاشىينه. اوسىلماى

ئەسىمەرە: سەوزە، رەشئەسىمەر، رەشتالە. نا سىزەرو، كندمگون

ئەسە: 🔊 ئەسكە

برای تراشیدن جوب

ئەسەح: راست و دروست. *(قسەكانى ئەسەح وايە.)* [راست

ئەسەدوا: تكا، رەجا، خوايشت. *(ئەسەدوا دىرم* ئىكارە ئەرام ئەنجام بەى.) 🖟 خواھش

ئەشكەپووز: بريتى لە تەۋەى ناقۇلا، زەبەلاحى نابار، زلحۇرت. نالندھور

ئەغد گرتن: ئەندازە كرتن. *(ئەغدى بگرە بزانە* __

چەنى بەش كىگ./ ناندازە گرفتن ئەغد: قاس، ئەندازە. ناندازە

ئەفاقە كردن: مارىجە كردن، چارەسەر كردن.

معالجه كردن

ئەفاقە: چارە، عىلاج، مارىجە. (دەردى كرتىيە لاى مىچ خەكىمى ئەفاقەى نەرگ.) []علاج ئەفرەس: ناوى دارىكە ھەمىشە سەوزە.[م]نام

درختی است

ئهقرهبا: خزم و کهس و کار، تایهفه آن قوم و خویش

تُهقل: (+) فام، ئاوەز، ھير. نے عقل، فهم

ئەتلىدار: عاقل، فامىدە، بە ئارەز. ناعاقل، فەيم ئەتلىسورك: شىنتۆكە، ئەفام، بىزمىنشك. نائدان

ئەكوان: زنجىرە چيا، كيوان. نارشتەكوە

ئەكلەنجە: شايى، گۆقەند، جەپلە.نارقص و ياپكوبى

ئه که رمه که رونه که رونه که روو به خته کی. (ماتنیان ئه که ر مه که ره) ایاید و شاید

ئەگەرونەگەر: ئەگەرمەگەر^{ى ئە}گەر مەگەر ئەلاجەر: سەير و سەمەرە، عەجايب.[ن]عجيب و

غريب

ئەلاحىدە: تايبەتى، جياواز، بەجيا.ناعلىحدە ئەلاژىيان: راكشان، رازان، تخيل بوون، رەھيل

شهربهتی له پهرداخدا بهستووی دهسکدار که

مندال زؤری حهز پیدهکهن. نی آبنبات چوبی

يخى ئ**ەلبەت: ھ**ەلبەت، رەنگە، ويدەچى. *(ئەلبەت كابرا*

خۇى رازىيە.) 🖬 البتە

تىمبامۇ 🖘 : **ەتىمبامۇ**

ئەلبەكى: مەنجەل، قازان. نادىگ

ئەلپاچىن: ھەلپاچىن، قەلت قەلت كردن. الىلىرش نامرتب موى سر

ئەلىرووكياك: خەجلاو، شلەژاو. الىخجل شدە

شهلپرورگیمان: خهجلان، خهجلین، شلهژان. الههرورگیمان: خهجلان، خهجلین، شلهژان. الههلپرورگیاو دهمی قسه نهکرت.) الخجل شدن شهلپشانن: پرژاندن، لیپرژاندن. (دیسان ناوکه لیمان مهلپشانی) الهاشیدن

ئەلپەر و داپەر: ھەلبەز و دابەز. نى جست و خيز ئەلپەرگە: ھەلپەركى، دىلان، كۆقەند، شايى. نى پايكوبى

ئەلھەرىن: ھەلپەرىن. شايى كردن. مارقصىدن ئەلتىزگانن: ھەلتىزاندن، (قاترەكە باشە بەلام ئەلتىزگىنى: / مارم كردن و فرار الاغ

ئەلھاغ: ئالھاغ، بىئابروو، بىن مەيالى بى حيا، بى آبرو

ئەلشكاگ: نابووت بوو، له دارايى كەفتك.نا ورشكست شده

ئەلشكائن: بەرشكەست كردن، لەنپو بردن. ا

ئەلشكيان: نابووت بوون، *(پارەكە ئەلشكيا، وەلىن* ئەمسال دەولەمەنە.) لياورشكست شدە

ئەلقەپانن: رفاندن، قاپاندن. (كتارەكە لە دەستم ئەلقەپان،) [قاپىدن

ئەللارەيسى: ناوى مەقامىكى گورانىي كوردىيە. آھنگ كردى.

ئەلور: ھەلۇ، باز.[ن]عقاب

ئسه لها:) ئساره زووی دیتنی که سسینک له سهره مه رگا) تاسه، ئیشتیا، مگیز، تامه زرؤیی. نی آرزوی دیدار کسی در واپسین) اشتیاق.

ئەلەكە: ھەلەكەسەما، سەقر، واشە، باشوو.[ن] چرخ، قرقى

ئەلەگەر:) نيوى گيايەكە؛) ناوى چيايەكە لە نزيك ئارارات.[ب] اسىم گياهى است؛) اسىم كوهى است

شهلهند:) تیشکی خور، پرشنگی ههتاو:) چومیکه له نزیک شاری سهلماس.[ن] نور خورشید:) رودخانهای در نزدیکی شهر سلماس

ئەلەند: كازيوە، رووناكيى بەرەبەيان. ناسېيدە ئەلھىن: گۆرىچە. نالحد

ئەلىشىش: عەلىەشىش، قەلىەموونىە، بۆقلە.نى بوقلمون بر

شه مری خودا کردن (به جس هیندان) : مردن، کزچی دوایی کردن آلوفات کردن

شهمزووک: مؤدنه، دهمنه، دار سیغار. (جغاره کیشان بهبین شهمزووک خاس نبیه.) [چوب سیگار

ئەملەس: ئۆكەر، كارەكەر.[نـــائوكر

ئەمناك: ئەمن، بى ترس، ھىيمن. (دنىيا ئەمناكەر بورگە.) [امن

ئەمەلى: عەمبەلى، كەسىٰ كە لىە خۆراك و شت و مەك دوودل و بە بېزە.[ن]وسواس

ئسه میرشانج: خسه میریک بن چسه ور کردنی رؤماتیسم. ماویکس

ئەنايشتە: خۆراكى بەيانيان، ناشتا. *(ئەنايشتەى* شەرەكىي*ان سى نانە.)* ياناشتا

ئەنچگ ئەنچگ: ئەنجن ئەنجن، لەتلەت. (لەشىي ئەنجك ئەنجك بوركە.) لىپارە پارە

ئەنجەرە: گەزەنە، ئالۇشە، گيايەكە لاسقەكەي بە

آرام

شلکی دهخوری [ن] اسم گیاهی است

مُهيا: دايك، دالك، مُؤدا، داك.[ن]مادر

ئىبلىس: شەيتان، شەيتانى گەورە.[ت]ابلىس

ئیتزن: کویر، شفرهشکی، کور. ناکور

ئيختيار: بير، زورهان، بهسالاچوو. اله آدم مسن،

ئيدهرهم: ئيسهرهم، پنچهقاندن. نا پافشاري

ئىرشت: ھىرش، 💎 ئرىشت

ئيرنگه: ههنووكه، ئيستا، نهن الحالا، اكنون

ئيرەنگە: ئەلحان، ئىستال الكادان اكنون

ئيزراب: خن نواندن، خن نيشاندان ن خودنمايي

ئىستى: ئەستۆ، مل، گەردن.[ن]كردن

ئیستیفا:) موورووی جوان به رهنگی سوور و پهمهیی وهک کارهبا وایه؛) ناویکی ژنانهیه. نا)

نوعی مهرهی زینتی؛) نامی زنانه

ئيسكه: ئيستاكه، ئەلعانەكە 🗓 🗚 اكنون

ئيسكى نير برين: بريتى له ملوزم، كهسى كه

دایمه مایهی دهردیسهری و نارهجهتییه.ان

کنایه از کسی که همیشه مزاحم باشد

ئيسه: ئيستا، ئەلعان.[ن]اكنون

ئىسەرەم: بى چەقاندن، حوكم كردن، ئىدەرەم،

سبوور بوون و پیداگری لهسهر کاریک.

(ئىسەرەمى كردووە دەلىن مەر دەچىم.) 🖬 اصىرار

كردن

ئیشک مهلگهران: وشک ههلاتن، وشک بوون،[ن]

حشكندن

ئیشکاوس: ئەستنور، ئاژەڵێ کە بۆ ئاوس بوون

سال بویری کردووه. ناسترون یک ساله

ئەنگرۇزە: بارجەيەكى قەدىمى ژنانە بور. ت اسم بارجهای قدیمی

ئەنگڑین: تووره بوون، عنرین، رق ههستان. ا خشمكين شدن

ئەنگىلات: چاوەروان، چەممەرا، چاوەنوار.نا چشمبەراھ

ئەنئەھۇر: ھەرۋەك ئەبى، ھەر دەلى*نى، (ئەنتەھۇر* لهكهل توشم نبيه.) 🖵 انگار

ئەنوا: (+) مال، سامان، ھەيى. نائروت

ئەنوابى بوون: ھەۋار بوون، فەقبىر بوون، ن تهىدست شدن

ئەنوابر كردن: فەقيىر كردن، مال بەدەست نەمىشىن. ناغارت كردن

ئەنوو كردن: سنواغ دان، سناف و لوس كردنى دیوار. ماگل اندود کردن دیوار

ئەنيا: هيز و گور، وزه و توانا. نارمق

ئەو: (+) وشەپەكە ژنان بەجنگەي وشەي مىرد

به کاری دهبهن، (ئه و چرته سهفه ر.) اکلمهای

در محاورهی زنان بهجای شوهر بهکار میبرند

ئەوانگەل: لەمەچىتر، جندۈكە، 🗖 از ما بهتران

تهوراد: ورته ورت و دؤعا کردن لهبه رخووه،

بارانهوه و دوعا کردن ا ورد و دعا

ئەورام: كەرەسە، كەل و پەلى پيويست. ب

تداركات

مهوروو: هيز و توانا، برشت، وزه الوان، رمق

ئەوناق: ئۆناق، بوغز، رق. نابغض

ئەھوەن: ئاھۆن، ئەھون، ھىدى، لەسەرەخق نا

ئینکهبهرایهتی: ئینکهبهری، رقهبهرایهتی، رقهبهری. او رقابت کینه توزانه ئیرهت: بارهینان، راهینان، عاملاندن. او تربیت ئیرهتکهر: بارهینهر. او مربی.

ئيوهر: بهلكه، قهواله، قهباله. في سند، قباله

ئیشکه پلاو: که ته، پلاوی بی رون. نکته نیشکه چوم که هاوینان وشکه چوم که هاوینان وشک ده کا. نی رودخانه ای که در تابستان می خشکد

ئیشکه داوهت: همه لهه رکینی بین ژن. نارقس گروهی مردان

ئیشکه سهما: خز شاد و به کهیف نیشاندان لهخوّرایی. ماظهار شادی کردن بیسبب

ئیشکه و دو: خهفتان، و شکهکیل آن شخم در زمین خشک

ئیشکه بار: وشکه بار، میوه ی وشکه بار وهک بادام و گویز و میوژ و ... نخشکبار

ئیشکه هن: وشکه که آمه دیاواری بهردی بی قور. آدیوار سنگی

ئیشکه ری: ریکای سهخت و بهرده لان و لیز. آن راه سنگلاخ و ناهموار

ئیشکهشیو: وشکه خر، شیوی که هاوینان ئاوی پیدا نایه آی جویی که در تابستان آب ندارد

ئیشکهکهند: وشکهکیل، وشکه وهرد، شیوهردیک که به وشکی کیلدراین آن زمینی که خشک

شخم زده باشند

ئىشكىل: فىل، تەلەكە، دەھۆ، ئاگوول. نانىرنگ

ئىلاقە: بوختان، تۆمەت. نى بهتان

ئىلمە: پۆ، گرنى پۆ.[م]پود

ئیلیگی: شیعر و گۆرانیی خهماوی، وایلوک. ن مرثبه

ئیمان ههرده بوون: له دین دهرچوون، بریتی له زور تووره بوون. نابسیار عصبانی

وهجاخکویر بی. آیانفرین زنانه، یعنی بچه در دامن خود نبینی

رامن خود نبیسی باپوره: غهواره، لاوهکسی، تاچیک، بیگانه. آ ناشناس، بیگانه

باپیلیک: گیر داروکه، کهرده لوول، بابلیسک، باکه پر ده لوول، بابلیسک، باکه پر ده باید که ده باکه که داد که داد

سایلکنن، باگرونکه، که ره پیچه آل گردباد باتر: داریکه وهکوو سنگ سه ریکی تیژ ده که ن و له جیکه ی نهرم وه ک نیزه له زهویی ده ده ن، باتری هه رکه س زیاتر له زهوی بچیته خواری به ره نده یه آل چوبی کوتاه، مانند نیزه در بازی از آن استفاده می کنند باترین: یارییه کی گه نجانی کورده وارییه به باتر

بری یو یا ده است بیشتر در زمین فرو رود برنده است کردنی به درق. (به درق هینده م تاریف کرد، بام ترکرد:) ؛) داخ نانه سهر دل، تووشی خهفه ت کردن.[م]) تعریف دروغین از کسی؛) داغ روی

با تیکردن:) بیدا ههلکوتن و فریو دان، تاریف

بابادهم: بابهدهم، نادهم. آس آدم بابق: (+) بون هه لگرتنی توله و سهک لهدوای راو. آسابو کردن سگ و یوز

دل کسی گذاشتن

بابوس:) ناوی چیایه که ان نزیک شاری بانه؛) ناوی خیلیکه له کوردستانی باکوور [ن] نام کوهی در نزدیکی بانه؛) نام ایلی در کردستان شمالی

بابه دهم: بابادهم. آبادهم بابه پق: باوکه پوه، وشهیه که که که تی مردنی باوکدا دهیلیّن آنکلمه شیون و عزا بابه کوش: دو عایه کی ژنانه یه. (یاخوا بابه کوش

برز) بانی قامت منال نمایسه تمه کوشت و

رود برنده است

باتل: باتر 🗣 باتر

باتلاک: باتلاغ، زهلکاو، خمخورک، زونگ، زجاو. □باتلاق

باتلین: باترین 🗢 باترین

باتووبهند: شتیکه وهک که ژوو ناغزوونهی پیوهیه گونی قوری پی دهبهستن. ناخایه بند

باخ بوون: لهخوبایی بوون، بادی ههوا بوون، غلوور بوون نامغرور شدن

باخهن آباغچهی چکولانه. آباغچهی کوچک باخه: باقه، باغه، مهلق گیای بهستراو. آبستهی گیاه

باخهبین: باقهبین، باقهبهست، باقهبهس ن گیاه مخصوص بستن علف و یونجه.

باخهخوان: کهسی که به خهرماناندا دهگه ری و باخه گهنمی دهدهنی.[ت]کسی که خرمن به خرمن میگردد و بسته گندم میگیرد

بادامیر: بارووشه، پهنکه 🗓 پنکه

بادهقوش: بايهقوش، كوندهبوو.[ن]جغد

بادهلان: دەسىباد، دەسىتبىلاو، عىەبلىەخمەرج، هەلەخەرج. ما ولخرج

بار: مەيخانە، شىرىنى سەما و ھەلپەركى. نا كامارە '

باران رست: نهونده، گهنمی به باران رواو. م گندمی که بوسیلهی باران می روید

بارانه روژ: روژیک که له بهیانییهوه ههتا ئیواره باران بباری و تهر و تووشی بن. دوز بارانی

بارانی کلاو به سهره: گوپالهباران، بارانی دهنک

گهوره و توند. آرگبار شدید باران بارین موقورباز. آری جادووباز، سیحرباز. آری جادوگر

جادودر
باربه ها: له ژن به ژنه دا هه رکام له بووکه کان
باربه های نه ویتره همتادرعروسی زن به زن
بارکروله: کوله بار، باریکی که م. (بارکوله یه ک
چیلگ ما وه کوولیه و،) هاکوله بار کوچک
بارود ق خ: چونییه تی ژیان و هه لسووکه و تی
خه لک و کومه لگا. آنا و ضعیت

بارقژ: بای دورانه، (باروژ مهاناکا شهن بکهین) آباد روزانه

بارقف: گژهبا، بای توند. ن تندباد

باروو: دیوار، شووره. المادیوار بلند قلعه، بارو

بارویت: بوختان، تؤمهت، هه لبه سته. (قسه که ت کشتی بارویته) آتهمت

بارهندان: (+) دهلاقهیهکه که کا وئالیک و گزرهی لیوه دهکهنه نیو کادینهوه. نیدریچهای که از آن کاه و علف در کاهدان میریزند

بارهینان: فیدر کردن، راهینان، عاملاندن. م پرورش

باریک پندان: فیزمالک، دهرهدزهدان، خسو دزینه وه. آب جیم شدن، در رفتن مخفیانه

بارییه: حهسیر، رایهخی له جهگهن و قامیش. ب

باز لهسه رنیشتن: بریتی له بهخته وه ری روو تنکردن، بریتی له خوشحال به دیتنی که سینک. (نه مردم نه به رنیشت و تو بوویه میرانم) [کنایه از نشستن باز برروی سر

بازقهپان: باسقهپان، جۆرى مارى زەردى ئامال سووره. نانوعى مار زرد رنگ

> بازمهله: جوری مهلهیه. آنانوعی شنا بازنگ: بازن، بازنه. آسالنگو

بازوله: باسک، زهند، له ههنیشک تا مهچهک نا بازو

بازوو: (+) تاجیی رهش که خهتیکی سپی به بهر زگیدا هاتبی آنتازی سیاه که خطی سفید بر روی شکمش باشد

بازیار: ریبوار، ریشنگ نارهگزر

باسترغه: برنج له ئاو كردن بزئهوهى چەقەرە

بدا. آب کردن برنج برای جوانه زدن باستون: باتوم، پهیاغ آم باطوم

باسخوون: پهلاماری کتوپر، ههلمهتی خیرا و لهیر.[م]یانک

باستول: دەور گرتن، ئابلوقەدان، گەمارۆدان، دەست بەسەردا گرتن. الىمحاصرە

باسقه پان: بازقه پان، جوریک ماری پر مهترسییه آلنوعی افعی

باسكار: هيز و توانا، وزه [نـ توان، رمق

باسکه: ناوی بالندهیه که. ن اسم پرنده ای است

باستووره: باكهر، كهردهلوول، كهرهينج.نــ كردماد

باسهرهیی بوون: بادیهه وا بوون، باخ بوون، لهخوبایی بوون، نامغرور شدن

باشان:) ناویکی ژنانهیه؛) باشهکان، ئهوانهی باشن.[ن]) نام زنانه؛) بهتران

باشبرزغ: رئنیشاندهری بیکانه، سیخور،

جاش، خوفروش. ن جاسوس، راهنمای خودی در میان دشمن

باشققە: ھەلبۋاردە، سەرباشقە. *سەرتوپ ، (ئەو* ---

میهی پهره باشققهی گشتیانه.) 🖬 ممتاز

باشمه: شهقل، شقل، مؤری دارینی خرمان. ن مهر چوبین خرمن

باشهواله: باشووک، واشه. نا باشه، پرندهای

بافرکه: فرفرهی کاغهری. اَ فرفره

شكاري

بافره: (+) بافیش، بادیهه وا، له خوبایی. (که اسی بافره بووگه.) آمغرور

باثی: (+) ناوی ئەشكەرتىكە لـه نزیک مەرگەی قەلادزى.[نـ]نام غارى است

باکو: گیشه. قاؤری، تایه گیا و یونجه. آن

تودهی انباشتهی گیاه و علف

بــاگرتن: جــووت بــوونی نیــر و میــی ســـهک و تاجی.[نــاجفتگیری سک و تازی

باگن: جواو، وهلام. (سهد جاری قار لیکه باگن ناداته ره.) [جواب

بال کردن: بال دهرهاوردن. اوه چهن روژ مهل بال کنیک.) ها پر درآوردن پرنده

بال کردن: برین یان هه لکهندنی شابالی مهل برئهودی نه توانی هه لفری الریدن یا کندن

شهپر پرنده برای اینکه پرواز نکند

بالا به بالا گرتن: خو بهقه دیه ک گرتن. (ماته دهرکسی دهروازه/ چاوی شههین و بازه/ داوام ایکرد بو ماچیک/ نهیدامی مهکربازه/ بالام به بالای کرتسووه/ وهک یه کین به شهندازه

پرواز کردن جوجه پرنده

بالیک: بالووکه. آرگیل

بالینه ک: فروّکه، تهیاره. آرهواپیما

بالینه وان: فروّکه وان، خهله بان. آرخلبان

بام: (+) بم، ببم. (فییات بام ساقی ته رزوانم که /
من دهردی دیسرم دهوای گیانم کسه.) آرشسوم،

بشوم

بامال: شوینیک که با بهفرهکهی رادابی، اوهره به رباماله دا بروین له به فر ناچه قین. ای جایی که باد برفش را مالیده باشد

بانبز: مامز، ئاسك. له آهو

باندر: داریک که له داره رادا له وانی دیکه دریژتره و له دیواره که دیته دهری آی تیرگ سقفی که از لبهی بام بیرون می آید

> باندوور: نیله، نیری جووت. مایوغ —

بانكوت: باكردين، باكردان نيابام غلطان

بانکه: بۆشىكەى چكۈلە، بسەرمىلى گچكە. ب بشكەى كوچك

بانگلوز بوونهوه: خلور بوونهوه، تلار بوونهوه.

🛘 غلط خوردن

بانگلین: باکردین. نابام غلطان

بانوان:) سەنگفەرش؛) كولانى باخ، ريزەدارى وەك كۆلان. ن) سنگچين كوچە و حياط؛)

كوچەباغ

بانه ناز: بانیژه، سه ربانی نه وی آیا بام کوتاه بانه و سان:) بانکوت، بانتلین،) خهوت ن له سه ربان له هاویندا آن) خوابیدن پشت بام در فصل تابستان) بام غلتان.

«فولکلور».) آمقایسه کردن قد با کسی دیگر بالا: (+) لای سهرووی کراسی ژنانه، بهژن. (کراسه کهم داوینه کهی تهواوه، بهلام بالاکهی گهوره یه آن کمر به بالای پیراهن زنانه بالباز: جوری مراویی بال به له کمی مهیله و قاوه یییه. ایا نوعی مرغابی

بالبالووكه: تاژیلؤكه، تاژیی ئه حمه د راوكه ر، تاجیلوكه. ما آخوندک

بالبهز: پیازه، تاوان، سووچ. یاکناه

بالتروسك: دش، خوشكي منسرد. الصحواهر شوهر

بالزر: مشکگره، بالزیر، مهلیکی راوکهره نی پرندهای شکاری

بالزید: بازر، بالزر، مشککره نه پرندهای شکاری مانند جغد

بالشت: بالنج، باليف. ما بالش

بالكۆك: بەلگە، قەوالە، ئىوەر، تاپو. اَ قبالە، سىند بالگاشە: پروپاكەندە، پىدا ھەلگوتنى بە درۆ. اَ تىلىغات دروغىن

بالووفك: بالنج، باليف، بالشت. ما بالش

بالویز: نیردراوی دوله تینک بنو کاروباری دهرهوهی له ولاتیکی دیکه ماسفیر

بالويزخانه: شويني بالويز [ن]سفارت

بالهقول کردن: تاریف کردنی فیلاوی بو فریو دان، پیدا ههلگوتنی به فیل بوئهوهی له خشتهی بهری. (وای بالهقولی کردووه ههر کاریکی بوی بوی دهکا.) آم تعریف کردن برای فریب دادن مالهوازه: پهرهوازه، بال گرتنی بیچووه بالنده. آم

بانینهوه: بیچوو خستنهوه بهر مهری نهبان. ف عادت دادن دوبارهی دام که از بچه خود بیزار میشود

باوبق کردن: گهمهی سهگان لهدوای تیر خواردن. (سهگهل تنریان خواردوه کهوتوونه باوبو کردن.) بازی کردن سگها بعد از سیر شدن

باوخوش: بریتی له مندالیک که فیری گروگال و تریقانه وه بووبی: (مندالی جیرانه که مان له منداله کهی نیمه باوخوشتره) ورشدیافته، برای کو دک

باوشنور: جاجمیک کسه وهک تسهلسیس هسه ایسده دوورن و چولسه کسه ی پسی ده گرن. اس جاجیمی که مانند گونی می دوزند برای به دام انداختن گنجشک

باوكه كهورا: باوه كهوره اليا پدربزرك

باوه: بابه، بانگ کردنی باوک، باوکه اسا صدا کردن پدر

باوه: دیراو، بو، چال کردنی عهرز بو بیستان بوئهوهی ئاوی تیدا راوهستی. و جوب آبیاری باوهجه ره: باوهخولی، هه لسووران به دهوری خودا و جرخیدن به دور خود

باوهژق: ئاواره، هەلوەدا، دەربەدەر، ئاراگێڵ. ف

باوهسیر: بیوهسیری، نهخوشییهکه له کومی مروث پهیدا دهبی مهرواسیر

باوهگسهوره: باپیره، باوگسهگسهورا. ن سیا ماوکهکهورا

باوهله: باول، باوله، جانتا. بحمدان باوین: باسکار، هیز، وزه، توانا. توان، رمق بای دار ئاوس: بای شهمالی ههوه لی به هار که هه لیده کات و دار چرو ده رده کهن. باد بهاری که موجب شکفتن شکوفهی درختان می شود بای که پی :) جوری ماره له تیره ی نه فعی کاتی دیتنی دوژمن ملی هه لدینی و ده هووشینی:) جوری ته یسری ره شه نیواران به پول به ناسماندا ده که رین و ده ناوه ره ناوه به و خه لک له سهر نه و باوه رهن کیسه یه که که روویاندایه، شمشیر بال ای نوعی مار از

باینه: بایهقووش، کوندهبوو. ها جغد، بوم، بوف بای واده: بای وه عده، شه مالی سه ره به هار که به فر ده توینیته وه. هاباد بهاری

بايەدەس: دەسىتبىلاو، دەسىتباد، ھەلەخەرج، عەبلەخەرج. (بايەدەس قەت دەولەمەن نيەوك.)

٠.٠ ولخرج

بایهدهسی: عهبلهخهرجی، دستبلاوی. ا ولخرجی

بایهشک: باویشک نے خمیازه

خانواده افعی؛) پرستوی سیاه

بايهلان: بايهدهس. 🗗 🖘 بايهدهس

بايهم: بايهو، بادام، بادم، بايهق. ن بادام

بایهمه: لووی بن پیست، گریی رهقی بن پیست.

نے غدہ

بترژم: ئافەرەم، بارەقەللا، ئەفەكەللا. ن آفرین. بتىق:) رىگاى بىنبەسىت؛) ئەزۈك، قىسىر،

ئەسىتيۈر؛) تات، توك، پەردەي كچيك كە

کرؤشکه بهری دهگری و نابی به ژن. نه) راه بنبست؛) نازا، قسر؛) پردهی بکارتی که غضروفی باشد

بتورى: بنبهست. نابنبست

بهیک: زارق، منال، مندالی ساوا. ایکودک خردسال

بخور: ههراههرا و دهنگه دهنگ، زهنازهنا. آن سروصدای زیاد

بر خهلاس: جؤری کایهی مندالانهیه. آناسم یک بازی کودکانه

برارق: وشهیهکه له کاتی مردنی برا و دوست و هاوریدا دهیلین آیکلمه عزا و شیون

براندوخ: کهاله رەق، خیشهسهر. (مرویهکا گهلهک براندوخه) هاخیرهسر

برج: (+) جاسووسی تفهنگ، دهرزیلهی نیشانه گرتن لهسهر تفهنگ.[ن]مگسک تفنگ

بېجلانهكى: جۇلانى، دنگلاف، ھەلۆرتك، دىلانى. الىاتاب

برژنگ: مژول، برژول، بژانک.نامژه

برساق: (+) پرودار، روو هه لمالدراو، بی شمهرم، بی ئه دهب. (فره ئایه میک برساقه.) کمستاخ

برسساقی: رووداری، بسی ئسمه ده بسی، روو هه لمالدراوی آناگستاخی

برشکان: تینویتی شکان، (مهرچی ئاو دمخومهوه برم ناشکی: ا عطش

برشوو: برش، که پهکیفه، که پروو. نیا کپک برشیاگ: برژیاو، برژاو. نیا برشته

برشیان: برزان، (سرزیام و برشیام، بووم وه

کنزی بریبان/ بیووم وه تهماکوو سهر سختهی قلیان «فولکلور».) []برشته شدن

برک: (+) گیایه کی بۆنخوشه زور به رز نابیته وه و گولیکی سپی ده رده کا. اساسم گیاهی است

و خولیدی سپی دهردده این است سیسی سیسی برگهمرده: ئه و ته به کارییه ی (کاله ک و شووتی و کرکه و فیه بیار و ...) که برگه که ی له به ده که و هزیه ک و شیک ده بین و به ره که ی زوو ده گا و تامی ناخؤشه. سیس بوونی برکه ی بیستان. آب میوه ای که بوته اش خشکیده باشد

برگ: داریکی قوله به ئهندازهی نیو مهتر وهکوو نیزه دهیهاون، بهتل، بهتر. هیچوبی که مانند نیزه در بازی پرتاب میکنند

برگه: (+) هیجا، برگهی کیشیی شیعر آن هجا برنجداس: ناوی گیایه که گولیکی زهردی ههیه بق دهرمانی دل که لکی لین وهرده گرن آن برنجاسف

میرق: شفره ی فیل و بهراز، شرن، ددانی زهقی یه کانه، برره اما عاج فیل و گراز برقک: گهروک، رانه وهستاو اسسیار

برووک: خوش کردنهوهی باران بو ماوهیهک.

آبند آمدن باران برای مدتی کوتاه

برماف: کوما، کوگا، کن کردنهوهی شت لهسهر یهکانانباشته روی هم

بریسار: (+) برینسی پارچههی جلوبهرگ (مسن بریاره که ده که م و شما کرده که م ده یدووری) آب بریدن پارچه ی لباس در کارگاه خیاطی بریارنامه: پهیماننامه آب پیماننامه

بریژه: بنیشت، جاچکه، جاجک، چهقه. ناسقز

بریسوو:) برووسکه، ههورهتریشقه، بلاچه) ناوی گوندیکه له ناوچهی بانه نانم روستایی در کردستان) آذرخش

بریف: وریا، وشیار، ئاكادار. م آكاه

بریشان: ئاگادار بوون، وریا بوونهوه. ما آگاه شدن

برینج: برنج، دانهویله یه کی سپییه بق پلاو دهبن. البرنج

برینجه:) بزه، گرژینه وه، زهرده خه نه) جووله ی به ناسته می ناو، شه پولی وردی چوم. (چومه که برینجه ده کا، ایا) لبخند) موج ریز بر بستر رودخانه

برینگهی: ئه و کهسه ی که به برینگ مه پ دهبریته وه. نا پشمچین

بریهکار: کهسیک که قهبال ههلدهگری.ن پیمانکار

بریه کاری: کار کردن به قهبال، قونته رات. ا

بزاوتزکه: جوولهی کهم، نیمچه جووله.نا حرکت آهسته

بزربزر: پارچه پارچه، لهتلهت، ونجر ونجرال تکه تکه

بزروکه: (+) پیتی ساکن وهک (مــردُن __ بَـرُن _ سُروه) □ نمه

بزگ: بیزه، زهرده. (هات نیب شار و کهمی گهشتی کرد/ روویی روونی دی و بزگهی لیوان «سهید تاهیر هاشمی».) آیتبسم، لبخند

بزمار به کا: بریتی له جیکای تهنگهبهر و پر له

حه شامات. (له و ژووره چکزله یه دا بزمار به گایه که س جنبی نابیته وه.) یکنایه از جای تنگ و بر از جمعیت

بزمژنهک: بزنمژه، جۆرى مارمىلكەى گەورەيە. بىرەبىرە.نابزمجه

بزمووک: بهسترانه وه، جووله نه کردن. (له جنیی خوی وا ویشک بووه ده آنی بزمووک کراوه.)

بزنگره: جؤریک درکه له کونجره گهورهتره بهمهر و بزنهوه دهنووسی. ناوعی خار

بزنسهری: ریچکسی رژد و باریک بسهسدی کنوهوه. آنابزراه

بزنی قازی: گهمه یه کی لاوانه یه، دوو قوله داری به هسته ده بستیک به ده سته وه ده گرن و شهمچه یه که دوو مه تر دوور داده نین و ده بی له سهر لاق و نه و دوو قوله داره و ه کاگولکی بروا و به ده می شهمچه که هه لگری، هه رکه س بتوانی نه نجامی بدا به ره نده یه ایان ام یک بازی جوانان

برووتن: (+) هاتنبه خنواره وهی بن بی بیند الی شیری مهمک، بن به وهی منداله که بیمژی تک تک در ژیته خنواری، منه منک بنزووتن آناریختن ناخود آگاه شیر بستان

بزوین:) جوولینه ر، بزوینه ر؛) پیتی دهنگدار، وهک شا، شو، شی، شوو، شی. آی) تکان دهنده؛) حرفهای صدادار

بزهخهنگ: زهردهخهنه، بزه، گرژینهوه. ای تبسم بزهله په: مهلیکی لاق دریژه له قهراغ ناوان

بژمنر: ژمنریار، کهسی که حیساب دهکا، حیسابگهر. ماحسابدار

بژوار: بژوین، زهمهند، زهویی پر له کیا و گژ.

🛚 زمین پر از گیاه و علف

برژنن:) وره و غیرهت، هیز و توانا.) برژانگ، مژول، برژول.[ن] قدرت، توان.) مژه

بڑوو: بڑ، یالی ئەسپ، مووی سەر ملی ئەسپ و شیر.[م]یال

بژی مهمر: نهمر نهژی. (کارهکهمان بژی مهمره.)

ٰ بخور نمیر

بستزک: 🐨 بستووک

بستووک: بستوو، ملهی کنو، زینوو. (توی له من دوور کسردووه و منسی لسه تسو دوور کسه و بستووکهی دوژمن ناوی نا سنوور «هنیمن».)

بسته: (+) لقیکی باریکی پنچ پنچه به سهر لقی برکه بیستانه وه یه له گیا و گڑی تر ده هالی نی نیا شاخه ی پیچ پیچ بوته ی جالیز.

بسکدان: گهیشتنی کالهک و گرکه بهجوریک که لهبهر گهیشتن له برکهکهی ببیتهوه. (بیستانهکه کهس نبیه لینیکاتهوه ههممووی بسکی داوه.) آیمیوهای که بهخاطررسیدن زیاد از بوته جدا میشود.

بسكوجاخ: ئەگرىجە، بسكۆك، مووى سەر لاجانگ نازلف

بسیلاک: زیخهلان، خیزهلان اوریگزار

بشتال: لاكوت، لاپرەسەن. 🗓 فضول

بقوت باژن: ناوی کایهیه کی مندالانهیه ای اسم یک بازی کودکانه

بکهر: کهسینک که کاریک دهکا. (کهس بکهری ئیکاره نبیه) []فاعل

بگربگر: هـهراهـهرا، زهنازهنا، رهشبگیر، ههلاوبکر. هاسروصدای زیاد

بلاتىنك: پەپوولە، پەرپەرۆك، پەلپەلىسك. ي يروانە

بلاجهو: سهير، عهجايب. (ئي كاره فره بلاجهوه.) [-] عجيب

بلاهانن: برووسکهی ههور، ههوره تریشقه، ههوره برووسکه. (ناسمان بلاچنی،) آذرخش بلاچوهنزی: ههورهتریشقه. ما رعدوبرق

بلاچه ئاگر: گری ئاور، بلیسه نی شعله بلاچه: برووسکه، بریقهی ههور اس آذرخش بلالک: به لالووک، بلالووک نی آلبالو

بلالووکه کتویله: داریکی کورته بنهیه بهریکی وردی زهرد دهگری له جینگای شاخ و بهردهلان دهروی. میآلبالوی کوهی

بلاوهند: ناوی تیرهیه که له هوزی مامه ش. انام طایفه ای از ایل مامش

بلباس:) ناوی ناوچه و عهشیرهتیکی کورده.) نه ناوی به نرخه نامس، به ردیکی به نرخه نام یک طایفه ی

كرد) الماس

بلحه روو: مروقی چاوحیز، تؤلاز، ژنی حیز و خراپکار و خهنه روو آن آدم بدعمل، فاحشه

بلفهته: نهخوشیی تاعوون، چاوقوولکه. اسمرض طاعون

بلقه تاف: ئەنگوسىتەچاو، تارىكىەشەو، شەوەزەنگ. ماشب بسيار تارىك

بلماندن: بلمه، دهنگی وشتر و لؤک، وشتر دهبلینی اما صدای شتر نر

بلند: بەرز. مابلند

بلنكق: بليندكو، بلينكو. ما بلندكو

بلۆك: بلووك. 🗖 بلوك

بلووت: دەورىي دريژۈكەي گەورە بۇ پلاو. ☑ دىس

بلووک: جوری خشتی گهورهیه له چیمهنتو دروستی دهکهن. آبالوک

بلورکه: به فری وشک، به فره لووکه. آیابرف ریز و خشک

بلویر ئەنگیو: شمشمال ژەن، بلویر ژەن، نانىزن بلەر زەك: بۆمەلەر زە، بوولەر زە، بوولەر دانا زلزلە

بلیاق: رهشایی نیو گلینهی چاو.[ن]مردمک، عدسی چشم

بليز: بليسه، بليزه [م] شعله

بلیدسک: جنچک، پله گوشت، چنچک. [] تکه گوشت کوچک

بلیمهت: (+) ناحهز، ناشیرین، دزیو. ارشت

بلیند: بلند، بهرز. ما بلند

بلینگن: بلیندگن، ئامرازیکه بن بهرز بوونهوهی دهنگ کهلکی لی وهردهگرن. آبلندگو

بمارکی: جوریک دمه لی زور به ژانه له له شی مروف دی. اسانوعی دمل چرکی

بنشامقرا: ئاموزازا، مسدالی ئامقراا. 🗓 فرزند

بناجانگ: لاجانگ، نیوان روومهت و گویچکه. مارض

بنار: (+) ریی ههوراز، ریگای سهراولیژ. اراه شیبدار

بناڑانگ: 🐨 بناجانگ

بناوره: ئه و پووشه نهرمه ی بق هه لبوونی ئاور له بن دهسته چیله ی دهنین آن خاشاک خشکی که برای روشن کردن آتش زیر چوبها قرار میدهند

بناوکهر: مهلهوان، سوبا، مهلهزان، مهله قان. م غواص، شناگر

بنهاژینه: بنرژیل، خوّل و خاکی دانه ویلهی له بیژنگ دراو، بنبیژنگه. تا تهنشین بیختن غربال بنهشک: (۱) قوره که شی، تیروپشک. [ا] شیرویشک

بنترنه: ئه و تهخته ی که رایه لی گورده و شیره له فه رشدا لیک جیا ده کاته وه [م] تخته ای در میان تارهای فرش قرار می گیرد

بنتهمهاله: بنچینه، هیم، بناخهی دیوار.ن شالوده، بنای زیرین دیوار

بندارزک: (+) سهیران، سهیاههت، رابواردن. ن تفریح

بندررس: عەسل، رەسەن.نامىيل

بن دنق: پووک، ئەو جىيەى ددانى لەسسەر دەروى. الله

بندزگ: (+) نه خورییه زبره ی له شانه کردندا دهمینیته و بن رستن نابی آن باقیمانده ی پشم هنگام ریسندگی

بندووره: ميلاقه، رهبهنؤك. ما آلاله

بنرچله که: بنه چه که، رچه له که، باوباپیران. ف اجداد و نژاد

بسن عائمه: جسر ری بسیلاوی قسه دیمسی ژنانسه بوو دراویکیان لسه پاژنسه کسه ی ده دا بوئسه وهی ته قه می بی [[آنوعی کفش زنانه

بنقرووژنهک: ئهوک، قورقوراچکه، بینبینوکه، قورگ، تینتینوکه آل حلقوم

بنکرنهک: بنکر، شتی که به بنی مهنجهلهوه دهنووسی، ماتهدیگ

بنگهوا: کورتهکی ژنان، شتیکی ئهستووره ژنان وهک شورت لهپیی دهکهن بوشهوهی سمتیان قه له و بنوینی انانوعی پوشاک زنانه

بنکهوش: (+) موورووه قاچاخی، جوری خشل و میوورووی سین گزشهیه ملوانکهی پین دهگرنهوه. نانوعی مهرهی رهنگی برای بافتن گرنند

بنوره: کونده ی چکوله، کونده ک. نامشک چرمی کوچک

بنوس:) بنهما، بناغه، بنیشه، هیم، بنچینه) هق،

سۆنگە، ھۆكارن) اساس، شالوده) سبب، علت. بنهبان: میچ، لای ژووری مال.ناستف، قسمت بالایی خانه

بنهبر: (+) به هانه بر، گرووشکین. ن وسیله ای برای بریدن بهانه بچه

بنهتان: داری ژیرهوهی فهرش که تهونکهر له سهر ئهو پهراویزی ههوهل دادهمهزرینی. پهوب زیرین دهستگاه فرش بافی

بنه توو: دابیکی ناحه زه که سیک که مالی نییه ژن بینی، کچی کابرایه ک به بنه توو ده خوازی واته هه رچی مندالی میبینه ی بوو ده بی بیداته وه به مالی خه زووری و هیچ هه قیکی به سه ریه و نابین. آن رسمی ناشایست در فرهنگ عشایری بنه جه به گزشته ی بوه ندی دل، نه و ره که گزشته ی بوته پیوه ندی جه رگ و دل. آن رکی که دل و جگر را به هم پیوند زده است.

بنه کر: جی کرتوو، جی کیر، مسؤکهر، سه قامکیر. - جاگرفته، پایدار

بنه کرگهم:) گزگهم گیایه که له بووره و به یار شین ده بی گولی زهرده بنه که ی وه ک کولوو خپ و ئه ستووره بن سووتاندن ده بی:) بریتی له مرزشی قوله و ناله بار. (ده لیی بنه کزگه مه پنرز و مه واشی مه یه) []) ریشه ی گیاه جوجم؛) کنایه از آدم کوتوله

بنهما: (+) بناغه، بنیشه، بنچینه، هیم. استالوده بنهوپال: پهنا، تهنیشت. (ههر له بنهوپالی خوتدا دانیشتروه) هیهلو، بغل

بنه وهشی: جیددی، به راستی ان جدی

بنيس: لهر، لاواز، دالكوشت، ريوهله. [م] لاغر بندسین: ژاکان، وشک بوون، سیس بوون. نا يزمرده شدن

بنیشته خرشکه: بریتی لهقسه یه که ده که ریته سهر زاری خهلک و برانهوهی نییه. ارتهم قسه یان کردوته بنیشته خوشکه.) 🖫 حرفی که در دهان مردم میافتد و تمامی ندارد

بنيشه: بناغه، بنچينه، هيم، بنتهمه له الريربنا بق ههرنههووت: بق ترشاو و گهنیو، بق گنخ، بۆگەنى زۆر پىس و ناخۇش. نابوى بسىيار بد بواردوو: قاوت، گهنمی برژاوی لی کراو. ان

بوخت: بوختان، تۆمەت. نابهتان

بوخچه: نیفه کی دهرپینی ژنان، گرده له. (برخچهی ئاوه لكراسه كهم تهنكه.) 🗔 خشتك شلوار زنانه بوخههی نهکراوه: بریتی له لاویک که ژنی نه هينابي. (كورهكه مان هيشتا بوخچهي نه کراوه یه از کنایه از جوانی که هنوز زن نكرفته باشد

بقختک: بزدر، بزدرن نابوی چرک بدن بؤدره: پنوتر، کریمی چهور کردنی دهست و دهم و چاو.[ن]کرم

> بۆدى پۆش: زريپۆش، اردەپوش بزدی: بهدهنهی ماشین. نازره

بۆر خواردن: بەزىن، شكست خواردن. *(مىندە* خونربيه مهر لهريوه بؤر دهضوا.) 🗔 شكست خو ر دن

بؤران پنج کردن: راپنچهک دان، رامالین به تهمت زدن

زور. آماغارت و چیاول

بؤران بيني: بارن و تؤف و بهند آ كولاك بۆربۆرين: ململانى، گوررە، رقه. نامسابقه

بقردان: بهزاندن، شکست بیدان. (مهر کهس ململاینی لهگهل بکات بؤری دهدات.) 🗔 شکست دادن

بؤردراو: بهزیو، ترساو، شکست خواردوو، قرْ بوو. ناشكست خورده

بۆردران: بەزىن، شكست خواردن، قرْ بوون. ن شكست خوردن

بقره خولک: خولک کردنیکی کهم و سارد و سر. (ومک جاران خولک خوش نهبوو تهنیا بؤره خولکنیکی کردین ای تعارف کردن سرد

بۆرەتار: بوومەلىل، تارىك و روونى بەيانى و ئیواره ا کرک و میش

بۆرەكار: كارى سووك، 🛘 كار اندك.

بورهکه:) گویلکی نیری دوو ساله، بارگویر، گویلپار؛) بۆرە پیاو، پیاوى سووک و چرووک و بيّبايخ له تايهفه دا. [ن] كوسالهى دو ساله؛) مرد بیشخصیت و بیارزش در طایفه بؤرى: شووشهى لامپا، بۆق. ناشىشهى چراغ

بسۆزراق: رەنگى كەھسووى مىدىلسەر سىيى،

سپیواش. نارنگ طوسی مایل به سفید

بزرقاجی: تاجی و حهیوانی بزز و خهتخهت. اتازی و حیوان بور با خط و خال سفید

بؤسن کردن: بریتی له بوختان کردن، قسهی سووک وهدوای کههسیک خستن آناکنایه از

بوغز له زگ: 🗢 بوغزاوی

بوغزاوی: قین له زگ، رقاوی. ماکینه توز

بوغمه: ئۇناق، بوغز، 🗖 عقده.

بوغور: (+)) لوک، وشتری نیر) قهلهو، یاخی، گوی نهدهر.[ن] شتر نر) یاغی

بوغه: جوانهگای مل ئهستووری نهخهساو. آ گاو اخته نشده

بۆفرە: بلوق، بلق، گۆمەزە. ماحباب

بۆق له زگ: بوغز له زگ، غهزراوی، رکوونی، دخهزدار، قین ئەستوور. ایکینه توز

بقق: (+) شووشه لامپا، شووشهی چرا. ب

شيشه چراغ

بۆک ونابۆک: دوودلى، دردۇنگى كردن. (بنوک و

نابوک چوومه پیشی.) 🖬 متردد

برّکان: شاریکی کوردستانه.نابرکان

بوکسه وات:خلیسکان و سهرنه که وتنی ماشین له جیگای قور و سه هؤل. آن بکسوات.

بۆكۆن:) ناوساجى، زرووبى؛) بۈنى شت<u>ى</u>ك كە

کون بوویی.[ی]) نان روغنی؛) بوی کهنگی

بۆگەنكە: (+) بوونەوەرىكى چكۆلەيە لە قالۇنچە بچووكترە، سن.[م]حشرەى سن

بۆل: (+) ھىشىوو، زەنگەتە، تلووتك، يەشىوو.نــ

خوشهی انگور منافرد ناالسی دری کسی دری ترس است

بۆلۈن: ناله، بو دەنگى گەورە دەگوترى. (دەنگى دەلىي بولۇنى دنيوه). ما صدا و نعرەي بلند

بووتگ: ریزه، زهرره، گهردیله، هوورک. ایذره

بووج: گەوج، نەفام، ناھير، حۇل.نابلە

بورجى: گەرجى، نەفامى.[م]ابلھى

بووده له: (+) کوده له، به چکه ی به راز آیابچه خووک و گراز

بوورى: رابردوو، رابوورى، رابورده. <mark>باكنشته</mark>

بووزهله: بهربینک، بهرهه لبینهی بووزوو. سینهیوش

بووژاندن: پنجاندن، دلهیشاندن. (کولی من وا سهرم دانا لهبهر پیت/ لهمه زیاتر مهبووژینه دلی شیت «راوچی».) هارنجانیدن

بووژهله: تازه پی گرتوو، منالی خرهکه بوو. (کورهکهیان تازه بووژهله بووه و خلهخل دهروا.)

المجه تازه یا گرفته

بورکه باخه: بـووکی نـایلونی. اِعروسک

پلاستیکی

بورکه بهفرینه: ئه و پهیکه رهی مندالان به بهفر دروستی دهکهن آدمبرفی

بووکه سووره: مهلیکی بهر زگ سووره بهقهد

چۆلەكەيەك دەبن. اعاسم پرندەاى است بوركه والا: بووكه شووشه. اعروسك

.وو ق عند المحين المحي

بوهتووم: بوختان. المعتان

بۆیرش: بوشن، بونی ههر شتیک که له شوینی تهر داندرابی و شیی ههلینابی. مابوی نم

به ئاو کردن: زهرد بوون و سیس ههلگهرانی

گهنم و جن بههوی ئاوی زورهوه. نازرد شدن محصول براثر آب زیاد

به بازو و برد: توند و تول، چوخت و چالاک، ئازا له ههلاتن.[م]چالاک

به بای خهالدا نههاتن: گوی پینهدان و

که مته رخه می نواندن، (ته واوی ماله که ی له نیو بچی به بای خه یالیا نایه.) اهمیت ندادن

به به ردا هه آخویندن: تاریف و پیدا هه آکوتن و پارانه وه له که سینک بوئه وهی کاریک جیبه جی بکا. (مانگیکه به به ریدا هه آلده خوینم پیمل نابین)

به. *(مانطیته به بهرید هانده کویتم پیش دبی،* کا خواهش و تعریف و تمجید

به به ژن بران: تایبه ت بوون، ریک هاتنه وهی دوو شت پیکه وه. (کولمه ت گه ش و رووناکه دهلیی تیشکی هه تناوه/ جوانهاکی کراسیکه به به رندی تو براوه «هیدی».) یه چیدی که مخصوص چیز دیگر باشد

به پنی فیلان: بریتی له زور و زهوهند. (ههر چییه کت بوی به پیی فیلانه.) ناکتایه از بسیار زیاد

به تالیا: بهره للا و بی کاره، لات، که سیک که بیکاره و ده سووریته وه آن بیکار

به تر بهند بوون: بریتی له شتی ناقایم و خورانهگر. ایکنایه از چیز غیر مقاوم

به تهما: تهمادار، تهمایهر. ماخواهان

به چهقی نهطه تا چوون: رق ههستان و پیداگری کردن لهسه ر کاریک. (تازه به چهقی نهطه تا چووه به قسه ی کهس ناکا.) آییکدندگی و یافشاری

به دهمدا ساوین:) بریتی له شتی کهم بو پیخور. (عاله میکمان به سهردا رژاوه نه و توزه چیشته به دهمسی کیدا بساوم؟) ؛) له دهم هه لساوین. []) کنایه از غذای کم برای افراد زیاد؛) به دهان ساییدن

به دهمدا هاتنهوه: جوابه جهنگی. (وای به دهمدا ماته وه خهریک بوو بیخوا؛) ناجدال لفظی

به دهمه وه دان:) بریتی له روو پیدانی زور به مندال. (مینده ی به دهمه وه مه ده دوو رفر ی تر به چاوت ده ردینی)؛) بریتی له پی زیاد کردن. (بریکی دیکه ی له و زهوییه به دهمه وه بده خانووبه رهیه کی باشی تیدا دهبی ای) رو دادن زیاد به بچه؛) اضافه کردن چیزی به چیز دیگر به رقدا چوون: رق هه ستان، تووره بوون.

به پروودا دانهوه: به چاودا دانهوه، چاکه کردن لمگه ل کهسینک و وهبیر هینانهوهی. (باشه هینده به پروودا داینهوه کویرت کردین.)

عصبانی شدن

به ریشهوه بوون: به تووشهوه بوون.آندهار شدن

به سهر چوون: به سهر پؤیشتن، به مهیل و شارهزوو چوون بؤلای کهسیک. (بنر خزمهت ماموستا ههر به سهر دههم) [] حسبه سهر رویشتن

به سهر رویشتن: بهسهر چوون، بریتی له تامهزری بوونی زور. (میندهم پیخوشه بچمه حوزووری بهم مهاکهوی به سهر دهچم) آبا سر رفتن

به سهرهوه نههوون: ماوه پینهدان، مولهت نهدان، رهینده به تهماحه بهسهر مالی کهسهوه ناچن) آپرهیز نکردن از هر چیز

به سهنگی سیا ههایتنان: به به لای کهوره

دووچار کردن، ئابروو بردن و تهمبی کردن. ن قوده قوره آنامه به خاک سیاه نشاندن به تال، خ

به شهرما کهوتن: به پووودا کهوتن، شهرم کردنی زؤر. (وا به شهرما کهوت له پووی مهانه مات نانه کهی بخوا) هاخجل شدن

به قیز و بیز: 🐨 بیزمون

به کیودا کردن: شینت کردن، خوودار کردن. (ناویرم نه و قسه به کنومدا دهکات.)

به گر: دلّته ر و ناشق، ههوهسباز. (منیده به کره به ده شور تبر ناخوا.) [هوسباز

به گژهرهنان: به گژدا کردن، پیا ههلشاخاندن.

تحریک کردن برای گلاویز شدن

به گزری وهر کردن: لهبهریه کپرژ و بلاو کردن، جهرگ و ریخوله دهرهینان. (تانجی و توله جهرگ و ریخولهی ریوبیان به گوری وهر کرد.) آپاره پاره کردن و از هم یاشیدن

به مؤر و مایه: به پؤز و دهمار، خؤگر و لهخزبایی. (مینده به مؤر و مایهیه دهلیی کوری قهرالی فهرهنگه) کاکنایه از کسی که خیلی متکرانه رفتار میکن

به مهشکه دهرهیننان: کهول کردنی ئاژهل بق مهشکه آماکندن پوست حیوان برای مشک

بهبا کردن: لاتیل، به لیواری بیژنگ گهنم به بادان نابه باد دادن غله با لبهی غربال

بهبه: (+) باوک، باب. ناپدر، بابا

بهبهران: مهری بهرانخواز. ناگوسفند قوچخواه بهپور: بهفیر، خوبهزلزان، ترزل، قورهدهماخ،

قوده قوره آنمغرور، متكبر بهتاك: بهتال، خالى آن تهى بهتاليه: ه بهتاليا

بعه تسر: بعه تسلّ، بعش، معاوه. (بعه تریکسی شعمی چووبورد) کی قسمت

پهترهف: (+) زور، له داده به دهر، یه کجار زور. آن بیش از اندازه

به تری: چاو ئیشه، نهخوشیی چاو. (چاری به تری کردگه) ای چشم درد

بهتله: ته پکه، جوریک داوه له تهخته ی دهدهن و دهیخه بن به فرهوه دانی به سهرهوه دهکهن

بق گرتنی بالنده. آنانوعی دام برای پرنده

بەتەكى: كوركور، كەت، وەتەك، قەتى. 🗓 كوكر

بهتهگه: بزنی نیریخواز 🗓 بز نرخواه

به حسال و دووبه لا: زووره کو دووبه لا، به حاسته م، به نه سپایی. آب بسیار اندک، آهسته به حیثت: آب بهشت.

به خاو که و تن الق و قول گیران، لاق ئیشان به هنری به ریدا رؤیشتنی زور آنها درد براشر بیاده روی زیاد

بهخودا شکانهوه: شهرمهزار بوون، خهجاله ت بوونه وه، ته ریق بوونه وه. استرمسار شدن به دادایی: گریان و گورووی منالی چکوله که له شیری ده برنه وه. (ماده ری گنتی له شیری بریه وه ده برنته وه / فائیده ی چی شه خسسی لیکه و توو به دادایی بکا «مه حوی».) ایا بهانه و گریه کردن بچه شیرخواره

بەدارى ئەطەتا چوون: 🗢 بە چەقى ئەطەتا

چوون

به دانسته: به تایبه ت و له رووی وریاییه وه. (به دانسته لامدا بؤلای و چاوم له کاره کهی کرد.)

ن عمدا

بەدبەدە: كەرەوالە، ھەريىردە. 🖬 بلدرچين

بهدرست: پیچهوانهی خوش رست، تاژییه ککه به جوانی رست نادا. آتازی که به خوبی با شکارچی همکاری نمی کند

بەدفەر: بەدئەتوار، ئاكار خراپ، نارەسەن. نا بدعمل، نامبارك

بەدگل: دزيّو، ناشيرين، ناحەز.<u>ك</u> زشت

بهدگووز: مرزی خیشهسهر و ناحالی، قین له

زگ و بوغزاوی، خیرهسهر.[ن] آدم کینهتوز

بهدماژه: پروتال، پروگرژ، دزیدو، مپومـوّچ، خوینتال ناخمو، زشت

بەدەدايى: بەدادايى 🔄 🗢 بەدادايى

بهدهستهوه چیوون: بهدهستهوه میردن، بهدهستهوه زایه بوون. ناکشتن کسی

بهدهستهوه هاتن: توانایی و سهرکهوتن له

کاریکدا. (کارهکهم به جوانی بهدهسته وه هات.) 🖬 توانایی انجام کاری

بهدهعیه: به پوز و ههوا، خو به زل زان. نام متکر

بەدەماخ: قەلەو، گۆشتن، پرگۆشت. ناچاق

بەدەماغ: 🌄 بەدەماخ

بهدهندان: دزنو، ناحهز، ناشیرین. اوزشت بهدهههن: ® بهدهههند

بهدهههند: دهست و دلباز، دلاوا البخشنده

بەرئارىتن: 🗢 بەرھارىشتن

بهرانگژا برون: به گژدا چرون، ئانگژا بوون. ن کلاویز شدن

بهراو: (+) لای خوارووی جوگه ئاو که شیلهگهی لی ههاده به ستن، به رانبه ری پشتاو. فی طرف پایینی جوی آب

بهرایی: دهسپیک، سهرهتا، لهپیشدا نابتدا بهربجاف: سامناک، بهسام، ترسناک نابیمناک

بهربر: (+) پیش گرتن، بردان، بهرزهفت. ن 🖘 بهرزهفت کردن

بەربۆغە: بەرخەبەبە، بەرچىلە، غەوغەو. نا غىغب

بهربهتاو: بریتی له ژن و پیاوی دلته و به گر، حهشهری ناانسان بلهوس

بەربەرەللا: پىش ئاوەلا، بەرنەكىراو، پاوان

نه کراو. نامکانی که انحصاری نباشد

بەربەلا كردن: وەبەر بەلا دان، قوربانى كردن. (مانگايەكى بۇ بەربەلا دەكەم ئەگەر بگەرىتەوە)

صدقه كردن

بەربىنىك: بەرھەلبىنە، پەرۆيەكە بۇ داپۇشىنى لاق ھەتا پشىتىنە لە كاتى كار كردىدا.[ن]پىش،بىد

بهرپیوار: ون، نادیار، گوم، بزر، وندا. فی کم، ناییدا

بەرتەك دانەوھ: بەرپەرچ دانەوھ، قسە پىنبرين.

در میان سخن دویدن

بهرجهقان: خاوين، باقر، ئافيده. مها پاكيزه

بهرجي: بيجكه، جكه نابهجز، غيراز

بهرهاکله: قلفبهندیکه به گوریس بق بهستنی باقه ی چواره می شه غره کیشان. نانوعی گره طناب در بار کردن علف

به رهیله که: به رچیله، کوشتی شوری ژیر ملی کا و که ل و ... نیا کوشت آویزان زیر کردن کاو و کاومیش و ...

به رخ خنکینه: گیایه کی قالچخ داره له میرگ و گوی جوگه ئاو ده روی، وهک گوله جُوّ وایه. آل نام گیاهی است

بهرخزدان: خزراگری. نامقاومت

بسه رخسوین: دابیکسی ناحسه ز و نساره وای کورده واربیه که سیک که پیاو ده کووژی ده بی کچه کهی یان خوشکه کهی له توله دا به مالی کووژراوه که. ادادن دختر به جای خون بها به رخه تا: خه تابار، تاوانبار. اسم مجرم. خطاکار

بهرخه لان: کوزی به رخ، تامانی جیگه ی به رخ و کاژیله آن محل نگهداری بره و بزغاله

بهرد به با کردن: بریتی له زور تووره بوون و رق ههستان. (وای رق ههستا بوو به ردی به با دمکرد.) [کنایه از بسیار عصبانی شدن

بهرد لهسهر دانان: بریتی له شاردنه وهی راز و نهینی، (ئه و قسه به ههر لنیره به ردیکی لهسه ر داردنیین و لهبیری دهبه بنه وه.) آینهان کردن راز بهرد لهسهر مهلق دانان: بریتی له خاترجه موون، دلنیا بوون، دلنیا بوون، (تازه به ردی لهسه ر مهلف

داناوه خهمی هیچی نییه، کاکنایه از خاطرجمع شدن

بهرد ههلگرتنهوه: بریتی له زور تووره بوون و رق ههستان. سهگ کاتیک کهسیکی نهناس دهبینی و پنی دهوه ری نهگهر کهسهکه بهردی تی ههلکا وای رق ههلدهستی ههرا دهکاته بهردهکه و قهبی پیدا دهکال کنایه از بسیار عصبانی شدن

بهرداخستنهوه:) فهرش کاتیک زوری لی ده ته نن و به رز ده بینته وه به نه کان شل ده که نه وه و دهیگذین و ته ندراوه که ی ده چیته پشته وه و له خواره وه ده ست ده که نه وه به ته نین، به و کاره ده لین به رداخستنه وه.) ته کمیش کردنی دیراوی بیستان، به رنانه وه، ته ربیش. آی) برگرداندن قالی روی دارقالی) سست کردن خاک جالیز به رداس: ده غلی ناماده ی دروینه، گهنمیک که و هختی دوورینه وه ی هاتبی. آی محصول آماده ی در و

پەردى: (+) گادۇشكە، مەركەنى، سەتلى كەورە، مانگادۇش. اسسطل بزرگ

بهرده نازهبه: بریتی له کهسیک که دهبیته هوی نازار و خهمی خهاکی. (برته بهرده نازهبه و وهزاله هاتووین بهدهستییهوه.) مایهی عذاب بهرده بهلک: بهرده جهرگه، جوری بهردی سنوور و لووسه وهک جهرگ وایه. ماسنگ

بهرده جهرگه: بهرده بهلک. نی ۳ بهرده بهلک بهرده کهچهله: بهردیک که خهنه تیلکهی پیوهیه

شبيه جگر

و کریزی بهرداوه. استگی که گلسنگ گرفته باشد

بەردە مووروو: بەرد يان ئاسىنىكى قوولە لە ژىرەودى بەرداش تەوەردى لەسەر دەگەرى.[م]

زیرهوهی بهرداش نهوهرهی بهسهر دهجهری. <u>ام</u> سنگمهرهی آسیاب آبی

بهرده موورهسهن: بهردیکی خری سهخته له ناشی ناویدا بهرداش له سهری دهخولیتهوه. سنگی گرد و سخت در آسیاب آبی

بهرده نه خشینه: ناوی گوندیکه له ناوچه ی فهیزووللا به گی بؤکان که و تؤته به رسه دی کورش و ئاسه و اری نه ماوه آلیام روستایی که زیر سد کورش رفته

بهردهرهوا کردن: بهردباران کردن. (بهردهرهوا کریاکه) تاسنگسار کردن

بهرده رهوا: بهردباران، کوچکواران آن سنگسار بهرده زهرد:) ناوی چهند چیایه له کوردستان که به هوی رهنکی بهرده کانییه وه پنیان ده آنین بهرده زهرد:) ناوی گوندیکه له ناوچه ی بؤکان.

آن) نام چند کوه در کردستان:) نام روستایی در نزدیکی شهر بوکان

بهردهستک: بهردهست، شاگرد، ورویزکه، خزمهتکاری بهردهست. ناپادو، وردست

بهردهسمال: خشلیکه ژنان له دهسمالی دهدهن لهبهر گهردنیاندا. آن از زیور آلات زنانه

بهردهق بهردهق: بیر کردنه وه هینان و بردن، بیر شالوز بوون و خهیال کردنی زور. (خهم

دایگرتبووم و کهوتبوومه بهردهق بهردهق.) [

بەردەلا كەنتى: نەخۇش كەنتى، كەلەلا كەرتى، (ئى بەدبەختە ئەيە سى جارە بەردەلا كەنى،)

بهردهلا: زهلیل، کهلهلا، نهخوش و لهجیدا کهوتوو.[م] علیل، زلیل

بهردهلینگ: پارچهیهکی باریک و قایم که به دهوری دهلینگی پاتولیدا دهدوورن بوشهوهی شی نهبیتهوه. ایا ناستری نوار مانند دور دمپای شلوار میدوزند

بهردهماو: بهرماو، بهرما. ناسئور

بهردهنگ: کهسی بهرانبه ر له ناخافتندا، (نه و هموره قسه دمکا و دهنووسی بهردهنگی نییه.)

🗖 مخاطب

زلیل شدن

بهردهنووس: بهردیک که نووسراوه و نهخشی کهونارای لهسهر هه لکهندرایی استیه

بهردهنویژ: تاتهنویژ.[ن]سنگی که بر آن نماز میخوانند

بهردهوام: بینبرانهوه، پهیتا پهیتا. آپیدرپی بهردهوام: لهسهریهک، بیپسانهوه، (بهردهوام خهریکی کاره،) آهمواره

بهردیلزا: به رخه نیری سی ساله، شهک بهران. آبرهی نر سه ساله

بهرراو: لای خوارووی راوگه. اسطرف پایین شکارگاه

بەرزە ھەوالكى: كۆلارە، بەرزە ھەوايلە. آسا بادبادك

بەرزە ھەوايى:) بەرزە ھەوالكى:) بەردىكى دريژوكەيە بە پەتىكىيەرە دەبەستن و فريى

دهدهن بق ههوا زوّر دهرواته سهری و وهک مووشهک دیتهوه خواری.[ن] بادبادک؛) همرزه حهوایله

بەرزەدەماخ: لووتبەرز، لەخۆرازى، قۆرەدەماخ. (مەى حەلالە بى منى دل پر لە داخ/ حەيفه لىنى بخواتەرە بەرزەدەماخ «هنيمن».) مغرور

بهرزهفت کردن: پیش پیگرتن، بهرگری لیکردن آلپیشگیری کردن

بەرۋەرەن: 🗢 بەرۋەرەند

بەرۋەوەند:) بەرجەوەند، بەرجەوەن، دىمەن، لەپىش چاو دىار؛) بەراورد، لىكدانەوە.[ن] منظره؛) تخمين

بهرساوته: بهرههیوان، ژیرسابات، سیبهری کهرر ناسایبان

بهرستولکه: بهرسوورکه. [ت بهرسوورکه بهرسوورکه بهرسوورکه: بهرستولکه، جقری کارگی زهردی ورده له میرگان دهروی. [انتوعی قارچ زرد رنگ

بەرسىنچكە: نزگەرە، نزگرە.ناسكسكە

بهرقان: شوان، شقان نا چوپان

بەرفەرىج: بەرفرەوان، ھەراو، بەرىن.[ن] وسىم بىەرقىەد: لاپسالى كىسو، قىمەدى كىسو، قىمەدپسال.

(مەرەكان لەر بەرقەدە پەليان مەلخستورە) 🗔 سىنەي كوە

بەرك: (+) قايم، ئاسىن، سەخت، ئاز. ناسخت، محكم

بهرکل: پیشه کیی کاریک، پیهه وانه ی پاشکن. نا ابتدای کار

بهرگیرفان: ئاسه ری گیرفان. آستر جیبی بهرگیله: ههیوانی به رده مئه شکه وت. آسنگ ایوان مانند جلوغار

بەرلۇغە: بەرخەبەبە، بەرچىلە، بەرچەنە. (مىندە قەلەرە بەرلۇغەي شۇر بۆتەرە) []غېغب

بهرلیکه: بهرسنگه، کوتیک پهرؤیه به بهر سنگی مندالیدا شور دهکه نهوه وهک بهرهمه لبینه بوئه وهی سهر سنگی به لیک و نان و چیشت پیس نه کا، به روانکه آلسینه پوش کودک

بهرمال لهسهر شاو گهران: تاریفیکه بنو موسولمانه تی، کهسیک که سهری بهی نویژی ناچی. هینده موسولمانه بهرمالی لهسهر ئاو دهگهری آنکنایه از مسلمان نمازخوان

بهرمیت: میدو، منوم، شنانهی همهنگوین کمه دهیتاویننهوه.[م]موم عسل

بەرئانەرە: تەرداخسىننەرە

بهرنیخ: بهرهه آیخ، دیواری پاریزهری دیوار، ئهو دیدواره که لیه الله الله در زبردوودا هه آلی در زبردوودا هه آلی ده چنن آل دیواری که دارد فرو می ریزد

بلعكس

بەرەقى: كۆر، كۆى چەند كەس لە دەورى يىەك.

ا مجلس

بەرەلىخ: 🗢 بەرنىخ

بهرهنسکی: ههنیسک، ههنسک، بهرسینچکه.۳

بەرسىنچكە

بهرههادا: بهرهاللا، ئازاد كراو. [م]رها

بەرھەلستكار: كەسىك كە بە دژى كارىك

رادەوەستى.[ن]مخالف

بەرھەلستكارى: راوەستان بە درى كاريك،

هـه لويست گرتن لـه بـه رانبـه ر كاريك يـان

كەسپكدا. 🗓 مخالفت

بهرى: (+) بهچكهى ئاسك، كارمامز. الله بره آهو

بەرپىدە: ئاوارە، ئاراگىل، ھەلوەدا، باوەژۇ.نا آوارە

بەرنى بەرۆك، پىسىر، بەرق، بەروى لىكرىبان

بهريوههوون: ئەنجام درانى كار.نانجام

گرفتن کاری

بهزافته: بریتی له پیاری به ههیبهت و تووره که

ژن ومنداله که ی ناتوانن قسه له قسه یدا بکهن. ن

متضاد زن زلیل

بەزگ: غەمگىن، خەمناك، خەمبار، پەرۆش. ن

حەزىن. غمناك

بهزمورهزم: شایی و داوهت، ههالپهرکنی و

شادی. نیاشادی و پایکوبی

بهزیبک و زاکوون: بهتوانا و قانوونزان، ئازا و

یاسازان (ریبواریکم ئازا و بهزیبک و زاکوون/

دهبرم چنول و چیا و پیدهشت و بیروون/

بهرقدان: زاووماک، تیکهل کردنی مهر و بیچوو.

🗖 قاطی کردن گوسفند و بره

بەروردا كەرتىن: بە شەرما كەرتىن، لەرور

دامان.نــ رودربايسـتى

بەروى: بەرۈك، پىسىر، بەرۇ. كىكرىبان

بەرە لەسەر ھەتيو ھەلدائەرە: لا لىنكردئەرە و

جاكه كردن لهگهل كهسيكي لينقهوماو <mark>نا</mark>كمك

کردن به فقیر و محتاج

بهرهاویشتن: بهرخستن، بهرئاویتن اناسقط

جنين جنين

بهرهبهره: (+) وشهیهکه کاتی جووت به گا

دەلىن بىز ھاتنەرە سەر ھىلى جورتەكە ن

کلمهای که دهقان هنگام شخم زدن بهکار

میبرد و گاو را به طرف خط شخم هدایت

میکند

بەرەجق:) ئەن چەند دىراۋەى لە جۆگەلەيەكەۋە

ئاويان بۇ دەچىن؛) ناوى گوندىكى ناوچەى

مەنگورى مەھاباده. ن چند چالەاى از جاليز

که از یک جوی آب میخوردند؛) نام روستایی

از توابع مهاباد

بهرههاوه: بهریکی کاریتهی بان که پیزه

دەستەكى دەخرىتە سەر.[ي]يك طرف شاەتىر

بهرهدار: مهودای بهینی دوو کاریته له میچی

خانوودا، (نی*ومالهکهیان سی بهرهداره.)* 🖬 ردیف

تیرگ سقف

بهرهدایه: رهوا دیش، بهرایی. (چاوم بهرهدایه

نادا بیبینم ایک چشم دیدن کسی را نداشتن

بەرەقارى: بەراوەژوو، پېچەوانە، چەواشە.

به رهه آستم ده که هه پروون به هه پروون/ ده پروم به ره ناسو، به ره و ئاسنوی روون «هیمن») .[ن] توانا و قانون دان

بهسالاچوو: پیر، گهراوه، زورهان.آن سالمند بهستهلان: بهستهلهک، زهویی سههولین و بهستوو.آن یهخبندان

بهستین: (+) سهد، بهربهندی ناو، بهنداو. ناسد بهسهر کردنهوه: (+)) بژاردنی مه و مالات و سهر حیساب بوونیان کاتی هاتنهوه له دهشت و سهحرا) سهر لیدان، سهردان کردن. [_) شیمارش احیشام هنگام برگشتن به خانه) ملاقات، دیدنی.

بهسهردا هاتن:) بهسهرا هاتن، ئامورگاری کردن؛) بهسهردا چوون. (لهبن دارهکه خهریکی مای و منووج بوون بهسهریاندا هاتن.) []) نصیحت؛) هنگام کاری غیرشنرعی کسی را

بهسیت: ئاسان، سانا، هاسان. مآسان، راحت بهشداری کردن: هاوکاری کردن، شهریکایهتی کردن. مشرکت کردن

بهفا: وهفا، بهلین، پهیمان نوفا

ديدن

بهفرگوش: شوینی رژد و سهخت له کویستان که بهفرهکهی درهنگ دهتوینتهوه و عهرزهکه پهق دهبی. شفونه. (رهوهی جوانی دهبینی تنو
لهجینی مثر/ بهجیماوه له تارایش بهفرکوش

«مهلامحه ممه د سارده کویستانی».) اها جایی در کوهستان که برف آن دیر آب می شود

به فره ک:) په له و زبرایی سه و شاشه ی ته له ثیریون؛) سه هول و زوقمی نیو یه خچال (سه لاجه) .[ن] برفک تصویر تلویزیون؛) برفک یخچال

به فری شادی: شینیکه و هک ئه فکه نکه فی گولاوی تیدایه و کیاتی شایی و زهماوه ند به سهر بیووک و زاوایدا ده پرژینن آیابرف شادی

به قهم: گهنم و جوی ته واو گهیشتو و بو دروینه. آگندم و جوی رسیده

به کره ژوشار: بریتی له صروی ناژاوه چی و ناپاک، نهو که سهی بووبووه در کی نهوینی مهم و زین. میکنایه از آدم ناپاک و توطئه گر

بهکره: (+) کورت کراوهی ناوی ئهبووبهکر. مخفف ابوبکر

به لا شهرارین: به لا به سه رهاتن، تووشی به سه رهاتی ناخوش بوون. (چیمه ن کول و سه وزه پوش و ئیمه ش سه رخوش/ پیموابی به هه شت وایه، به لام لیباری «خهیام».) [دچاد بلا شدن

بهلادا شکاندن: هزگری به لایهک، لایهنگری له کهسیک. (مهر بهلای خزمهکانی خویدا دهشکینی.) اطرفداری از کسی کردن

بهلاوهقه: بهلهباقه، نهخوشییه کی بزنه آن نوعی بیماری بز

بيرون نمى جهد.

بهلان کهوتن: خق مات کردنی کهرویشک و مه تهمال دەرنه په رين له لانه کهی وادياره كهرويشكه شين بهلان كهوتووه. [م] كنايه از خرگوشی که در لانه خودرا پنهان مکند و

بهلبه شق: ئاژاوه، كهس له كهس، الجنجال و سروصدا

سەلسەللە شىوانە: زرەملەنىدى، زىنزرەملەنىدى، گیایه کی بونخوشه گولی سپی دهرده کا و گه لا و لاسقه که ی تووکنه، تیکه ل سیریژی ده کهن 🗖 اسم یک گیاه خوراکی

بهلشاندهر: بزوینهر، هاندهر، دنهدر اماتحریک كننده

بهلفی: سهرهتای چنینی تهون آرابتدای قالي بافي

بهلکینه: زمانه چکوله اربان کوچک

بهلگ: (۱) نەرمانى گويچكە، ئەق شوينەي كونى دهکهن بق گواره آنانرمهی گوش

بهلووتنه که پیکی زورنا و نایه، زمانه ی سهری زورنا، پیق، پیک آ آنرمادهی سرنا

بهلهتوركه: بهلهفيره، زكچوون، تهقهفيره [ب] استهال

بهلهتین: گوریس، پهتیکی باریکه له مووی بزن دروستني دهكهن بنو بهستنهوهي گويلک و كاثبليه و قيايم كردني چيادري رهشيمال، گویله وسار ام ریسمان بافته شده از موی بز بەلەھەق: بەلەچەك، كەلەپچە. (گرتيان و *بەلەچەقىيان كرد.)* 🗖 كلىچە

ىەلەچەك: 🐨 بەلەچەق

بهلهخهت: کووز، تومهشان. اعظی که برای شخم زدن تعیین میکنند

بهلهريقه: تهقهفيره، زگچوون، بهلهفيره. م اسهال

بەلەرنانى: 🗢 بەلەكناچى

مهله کانه ک : کونده بو و ، بایه قووش ما جفد ، بوم بهله کناچی: کوری خووخده کچانه، ژنانیله، ژنیلانه آلمرد زن صفت

بهلهمرک: ههنیشک، ئانیشک آن آرنج

بەلەمكىش: بەلەمئاژۆ، سەول لىدەرى گەميە، گەمپەوان. ماقايقران

بەلەمىزكە: 🐨 بەلەمىسكە

بهلهمیسکه: میزه چرکه، چرتکه میزه، میزه چوړکي.[م]چکميزک

بهلهورهن: بزنه كيويى دو ساله تا سى ساله. م قوچ كوهى تا ساله

بهلی: (+) بهروو، بهریکی دارمازووه. نابلوط بهمق: ناوی چیایه که کوردستان. مانام کوهی در کردستان

بهن بي بادران (بانهدران) : دەرەقەت نەھاتن و پینهویران، ترسان له دهمی کهسیک. (سن کوا بهنی ئهوهم پی بادهدری؟) ایکنایه از قدرت نداشتن در برابر کسی

بهنامییه: بهناوبانگ، ناودار، ناو بهدهرهوه، مەنشوور، بەناو. نانامدار، مشهور

بەنپرچ: ئەو بەنەي كچان پرچى پى دەبەستن. ہ نخ بستن گیسو كذرانيدن

به هار نارنج: گولیکی سپییه له په پوز دروستی ده که ن بغ سه ری بووک آی بهار نارنج به هاردا. به هاردا.

🛭 تراخما

به هره: (+) توانه ایی و هونه ر له کاریکدا، مرخ. (شاعیریکی به به مره یه.) استعداد

به هه لم: تاجیی نازا و تیژ و چالاک له راودا. آ تازی چست و چالاک

بهیتوون: زهویی چؤل و کاکی به کاکی که بو کیلان نابی، بهیار.[نــازمین بایر

بەيتوونى: بەيار. نازمين باير

بەيتەرە: ئاۋەلدارى.نادامدارى

به پتی بله: بریتی له قسه و باسی دوور و دریژ که برانه وهی نییه آن کنایه از سخنی که تمامی ندارد

بهیم: ناوی تیرهیه که هنرزی مامهش. نانام طایفه ای از ایل مامش

بەيى: برق، ئەبرق.<mark>با</mark>ابرو

بنجیکه لدان: که م جیقلدان، بریتی له بن سهبر و تاقهت آم کنایه از ناشکیبا

بینامان: پر مهترسی، بریتی له مرؤی هار و هاچ، بیروهزا. (ده ایم تاوری بینامانه، تاو و تاور بیناماند، تاو و تاور بیناماند،) اخطرناک، کنایه از آدم شلوغ

بیاز:) شوینی چۆل و خەلوەت؛) زەوبىي پان و

بهرین، دهشت.[ن] خلوت؛) زمین وسیع

بیاف: بوار، شوینی پهرینهوه له چؤم، دهراو. ا

بهندروومان: بهندروو، گشتهکه بهن بو جهوال دوورین. آنخ جوالدوزی

به نده وار: دیل، ئه سیر، به رده. (به دیل و به نده واری به جنمام له وی.) اسیر، گرفتار

بهندیر: کاور، بهرخی دووساله ایابرهی دو

بهن کاله: قهیتان، بهنی کاله له پی توند کردن.[ن] قیطان کفش

بەنگزى: قەشمەرى، ھەنەكچى،[ن]دلقك

بهنگهژ: روخسار، رهنگ و روو، دیم، ئهدگار، دهموچاو.[ن]رخسار

بهنگین: (+) ئاشق، ئەويندار، دلدار. ناعاشق

بهنزل: گیایه که گولیکی ورد و سپی دهرده کا. نام گیاهی است

بهنهوری: به نیورو، مهیلی جووت بوونی پشیله. آمیل جفتگیری گربه

پ يو . دو ده. پهنيورن: ^{ده} پهنهورو

بەوروو: بەورىنگ، وردە سووتووى كە لەگەل

🗓 خاکستر سبک که با دود بلند میشود

بەررورى: بەرروو. 🐨 بەرروو

سهورهلوو: وهروهره، سهورهمال نهاروی برفرویی

سهوره لوو: وهروهره، شاپالوخ، شاپالوغ. انا داموز، برفروب

بەررىنگ: بەررووك. 🔊 بەررووك

بهووراندن: رابواردن، کات تیهه کردن. (ایره ژیان خوش دیته بهووراندن) [بهسر بردن،

بیانگه: بیانوو، په لپ، ورک، بیانگ، به هانه هه نجه ت. (بیانکهی پیمان کرتکه.) یا بهانه

بیباره کیویله: گیایه که بهریکی ورد دهگری وهک بیبار وایه، وشکی دهکهن و دهیهارن بق زگچوون باشه.آنانوعی گیاه دارویی

بی بوار له ناو دان: بهبی بیر کردنه و تیبینی کار نه نجام دان می ایکدار به آب زدن

بیبیجان: بووکه آهی شانو. [ب] عروسک نمایشی بیبی چنگ: بایه قبووش، جوّری کونده له کاولاشدا هیلانه ده کا و خه آلک ده لین چونکه ناتوانی راو بکا له لایه ن خوداوه روّژی دوو چوله که دین له بهرده می ده نیشنه وه و دهانخوا. آبا بوف کور

بىتاشا: بىباك، نەترس. اسابىباك

بیتانق: ناوی گولیکه آناسم کلی است

بیجاده: جوره یاقووتیکه. (سم وهکوو یه شم و له په شم و له په شم و ترکی پیدا سهرنگوون/ چاو وهکوو بیجاده یا دوو شهوچراغی شوعله ریژ «نالی».)

این وعی یاقوت

بینهاوینی بوون: به چاوه وه نهبوون له چاوی پیس به دوور بوون. (یاخوا بینهاوینی بی زور ژیانیکی خوشی ههیه) هادور بودن از چشم

بيهكرلانه: 🐨 بيچكوله

ب**يچكۆلە:** چكولانە، بچروك.نــاكوچولو

بيهگ: 🗣 بيچكولانه

بیع: بینمانه، پارهی پیش کرین. آسابیعانه بینمانه: 🗢 بینم

بیخود بوون: بوورانهوه، بیخودی. *(وهخت بوو دلم بیخود بن}* اغش کردن

بىخودا: كافر، بى دين، بى به زەيى. (پياريكى بى خوداي، به زەيى وە كەسا نايە.) كافر، بى دەم

بن خودایی: بن رهحمی، بن بهزهیی بوون. نا ستمکاری، بی رحمی.

بىخەوش: بىغ عەيب، بىگەرد. (دەلىس زىنرى بىخەرشە.) يابدون عىب

بیندلی کردن: دل شکاندن. ما دل شکستن بسیندهم و دوود: بسیندهم و دوان، نسهدویسن، کهمبلی آناکم حرف

بیراخ: بهیداخ، نالا، پهرچهم. ناعلم، پرچم بیرداریژهر: کهسیک که بیر و رایهکی تازه بق کومهل داده ریژی، بیرمهند. ناظریه پرداز بیرگه: دالفه، زهین. ناجافظه

بیرم: زهلکار، باتلاغ، زونگ، خمخورک نی باتلاق بیروش: (+) خونچه، پشکوژ، چرو نی غنچه بیروکه: ئهندیشه، فکره نی اندیشه

بیره بیره: وازی وازی، کهسیک که ههرتاوی لهسهر بروایهکه. آنآدم وسواس بیرهخهو: سهرخهو، چوونه بیرهوه و هوش

بیره خه و: سه رحه و، چوونه بیره وه و هوش لیبران آنافرو رفتن در خیال و اندیشه

بیزه: (+) بیزوو، مهگیرانی، مگیر، مژدی. آویار بیزهون: قیزهون، به قیز و بیز. آوسواس در غذا خوردن

بیژمزت:) بیژوو، زوّل؛) بریتی له مندالی زور هار و بزوز و شهیتان. ن] حرامزاده؛) کنایه

حر امر اده

از بچهی شلوغ و شیطان

بير مؤته: بيروو، زول، بير ميله ك. بميج. ف

بير ميله كن 🐨 بير مؤته

بیزی: یال، بژ، مووی سهر ملی ئهسپ و شیر. آیال

بیستانهماره: گیایه که وهکوو مالونچه وایه به زهویدا پان دهبیتهوه و دهور و بهری خوی دادهگری و بهریکی وهک لیمو دهگری. کالهکهمارانه ای هندوانه ی ابوجهل

بن سهرهوبه ره: هه ركه س هه ركه س، تنكه و ليكه. (ماليكى بى سه رهوبه رهيه.) هركى هركى بن قابيله ت: ناقابيل، (لهسه ركركه يه كى بى قابيله ت خه ريك بوو له كه لمان به شه ربى.) ها بى ارزش بى قسه يى كردن: جواب نه دانه وه، به گوئ نه كردن. ها فرمان نبردن

بين قبولاغ: ون بوو، بينسبهر و شبوين. ما مفقودالاثر

بى قوونەبان: تەمبەل، كار لە دەست نەھاتوو، دەستەوستان، زەغەل، تەوەزەل. تنبل

بى كش: بيدەنگ، مات. اساكت

بیکه سکرژ کردن: بریتی له که سیک که به ته نیا وه گیر دو ژمن ده که وی و نامه ردانه ده یکوژن.
کنایه از کسی که تنهایی به دام دشمن می افتد و نامردانه او را می کشند

بیگهرد: بسی خهوش، پاک و خاوین. آی هم بیخهوش بی خهوش

بيلاتەژىي: 🐨 بىلامانى

بىلاخ: قامك كەورە، كلكەزك، تليامەزن، تليابەرانكى نانگشت شست

بیلامانی: بیلاته ژبی، ته ژبی بی، دوور له تو. ا

ب**ىلاندن**: بىلە، دەنگى كارژۆلە، كاژىلە دەبىلىنى.

🛘 صدای بزغاله

بى لايەن: بى تەرەف. (بى لايەنە كارى بەسەر مىيج لايەكەرە نىيە.) □بى مارف

بیلبتوون: به تیکرا، به ته واوی، (به گهوره و بچووکه و بیلبتوون ما تبوون.) همه با هم، همگی، بلااستثناء

بیلعهت: کاری ناحهز، کاری کوونییانه، کاری جلفانه ایکار زشت

بیله: جزریک کهوشی قهدیمی ژنانه بوو. ی

نوعى كفش قديمى زنانه

بیلهباو: رادانی قور و خول بهدهمی بیل. ر روبیدن کل و لای با بیل

بیله ساو: خاوین کردنه وهی که ریز و کانی آن یاک کردن کاریز و چشمه.

> بیله ق: تانه، ته شهر، لاتاو. ای طعنه بیله قان: بیله کان، پیشکان آر بیلک گیاه کنی

بىلەقدەر: تانەلىدەر، كەسى كە ھەمىشە خەرىكى

فړ و لاتاوه.[ف]طعان

بیلهمر: ژیلهمن، خولهمیشیک که ورده پولووی له ژیر دایه. آتش زیر خاکستر

بين پيرونان: دهم به ئاوهوه نان و چوره

لیٔ برین آندهن در آب گذاشتن و نوشیدن بین خواردنه وه: ههناسه کو کردنه وه اله سینگدا کاتی شمشال لیدان آنانگاه داشتن نفس هنگام نی زدن

بین کیشان: هاهناسه کن کردنهوه له سینگدا لهژیر ئاودا.[نیانگاه داشتن نفس در زیر آب

بينبهر: ديمهن أن منظره

بینبینقکه: تینتینوکه، قورقوراچکه، ئهوک. م

بینهوبهره: هینان و بردن و نازار دان، گیره و کیشه. (رزگارمان که نیتر نهو بینهوبهرمیهمان بو پیندهکهن؟) آانیت کردن و آوردن و بردن کسی

بیسوان: بیساوان، بیسروون، جینگسهی درنسده و جانهوهران بیابان

بيرهسيرى: باوهسير.م 🗢 باوهسير

بيهن: بيهووده، لهخورا. للهبيهوده

تو تو ن

که با یا میسازند

پاپورچکه: پاپروچه، کهوشمی منالانه، پاپهجانه. آکفش بچه

پاپهه کردن: قرتاندنی گهلای سیس و زهرد بسووی لای خسوارهوهی نسهمسام و برکسه وتووتن آگییدن برگهای پایینی نهال و بوته

و دو دو پایتن خورنک دووه یان تهاله که به با دوینیژن، تهاله ی خر و گهوره آیانوعی تهاله

هاترا: گوم، بیسه و شوین، (مانکنیکه باترا بووه و به ههوالی نازانم.) هاگمشده

پاتزنیا: ناوی گولیکی دهرمانییه. <mark>با</mark>گیباهی دارویی

پاتووک: شر و کونه، پرتووکاو، پزکاو، پواو. یا پوسیده

پاتیلزک: کهباب، گوشتی برژاو. ای کباب پاچاندنهوه: پهرچ کردن، پهرچاندنهوه ی تهنه که پا **پیاک**: پیاده، به پای پیاده. *(چوار سوار و دوو* پا پیاک ب*رون.)* [پیاده

يا لي نهبرين: سهرداني بهردهوام. (توخوا زوو

زوو سهری بده و پای لی مهبره.) ⊾دیدنی پیوسته

(پاپا بکهن تا خهوه ری راسی تنی وهده سمان) ا

يايا كردن: خو خافلاندن، خو خهريك كردن.

پاپارنجی: یارییه کی مندالانه یه، پشت به پشتی یه کتره کوم یه کنوه دهنین و ههرکنام به نوره کوم دهنه وی تنهوی دیکه به پشته وه ده که ویته سه ریشتی نهوی تریان. له کاتی یارییه که دا نه و

کوتره قرینجی، پاپارنجی، 🏿 اسم یک بازی کودکانه

شيعره دهلينهوه. (بابارنجي، كوتره قرينجي/

پاپزکه: تیک هالانی مار، قهف خواردنهوه، پهپکه آن چنبره زدن مار

و بزمار. نا پرچ کردن میخ و حلبی و...

پاچرا: بینچرا، ئه پارهی له قوماردا دهدری به خاوهن قاوهخانه آن پولی که قماربازها به قهوخانه میپردازند

پاچناف: نازناو، ناوی هاهلباژارده. ااستم مستعار

پاخس: ژهنگ، غهور. آن زنگ

باخلير: كاكله كويز.[م] مغز كردو

پارچک: چەكچەكىلە، شەمشەمەكويرە، 🗖 خفاش

پارچه پارچه بوون: لهتلهت بوون. [] تکه تکه شدن

پارچه پارچه کردن: لهتلهت کردن. اَ تکه تکه کردن

پارچه پارچه: لهتلهت، پاره پاره، پاژیاژ. ناتکه تکه

پارچىنە: پلىكان، قالدرمە، سولەم. فى پلكان

پارخان: پهراسوو، پارسوو. نادهندهی سینه پارخه: لاق ئیشهی مالات، تهبهق. (ئهرا ری نیکهی، پارخخه کرتیده؟) . ناوعی بیماری سم دام.

پارده: (+) دیواری ههلچنراو به وشکه بهرد، وشکه چن، وشکه که له کاربه اینی راگه یاندی راسپارده/ وتی بوت دیته بن نهو پارده، غار ده

«هیمن». نا دیوار سنگی بدون کل پارزونگ: (+) پالوینه، فلتیر. اسا فیلتر

پاروو: (+)) قالبی سابوون؛) یهکهی بژاردنی سابوون. (درو پاروو سابوون بکره،) []) قالب صابون؛) واحد شمارش صابون

پارووبژیر: بریتسی له مسروی سهقیسل و بهرچاوتهنگ، کهسینک که حهزی له میوان نییه و پیی خوش نییه کهس نانی بخوا آن کنایه از آدم خسیس

پارهدان: پرولدانک، داخله، دهخیله آی قلک پارهدین: پارهدان، دهخیله، پرولدانک، داخله آی قلک

پارهستوو: پهراسوو، پارخان، پاره ههستوو، پارسوو.[ب] چ پارخان

پارهش: پن رهش، نهخس، سهرونه شهمه خراپ، به دقه دهم، دری قه ده مخیر. آنا شوم، نحس

پارهکه وشانه: پارهیه ککه دهیخه نیو که وشی بووکه و کاتیک له ماله باوانه و مالی زاوا دهگویزریته و هالی که هنگام عروسی در کفش عروس میگذارند

پارەھەستۇر: پەراسور، پارخان

پازازک: پاسهوان، قهرهول، کیشکچی. نانگهبان پاژنه تاقرانی: جؤریک کهوشی قهدیمی بوو، بن عانه بن عانه

پاژنه فهرشی: جوری کهوشی پاژنه تهخته. ا کفش پاشنه تخت.

پاژنه میشووله: جوری کهوشی نالچه باریکی ژنانهیه.[ن]نوعی کفش پاشنه باریک

پاژنهپر: ژنی قولایه و پاژنه خرین و قه آنوو. (خودا ژنیکی پاژنه پرت بداتی) آزن پاشنه و پشت یا چاق

پاژهر: كولهكه، ئەستوون. ناستون

پاساو دائهوه: بهرپهرچ دانهوه، ههس دانهوه،

تەسىت دانەوە. نـ برگرداندن

پاستاو:) یه که مین ناو بو زه وی؛) کرگا گل که قبو ولکیکی اسه سه دروست ده که ن و ناوی تیده که ن بو قور اسه کووره خانه [ن] اولین آبیاری مزرعه؛) جمع کردن توده خاک و آب ریختن در گودی آن و تبدیل کردن آن به گل در کوره ی آجر بزی

پاسرگیاگ: گر گرتوو، کلپه کردوو. آملتهب پاسرگیان: بلیسه کیشان، گر گرتن. آالتهاب پاشاو: قووناو، خهساراو، ئاویک که له گولاودا دهمینیته وه آمانداب

پاشبانگ: ماندوو بوونی که و له خویندن که دهنگیکی تایبهت دهردینی.[م] صدایی مخصوص در خواندن کبک هنگامی که خسته میشود

پاشکرا: رەوا، حەلال. الله حلال، جايز

پاشکه ان دیاری کردنی گویی به رخ و کاژیله که لای دواوه ی گویچکه ی توزی هده ده درن آی نشانه کردن گوش بره و بزغاله از طرف عقب یاش مه للا: که سی دووهه م له کایه ی میشیندا. آن

نفر دوم در تیلهبازی پاش نویژ: دوانیوه رق، دوای بانکی نیوه رق آن

بعدارظهر

پاشه کشن :) پاشه و پاش کشانه وه ؛) هاتنه دواوه له شه ددا، اره نزه کانی دو ژمن تووشسی پاشه کشمی بورن [ب]) عقب عقب رفتن) عقب شینی در جنگ.

پاشــهلپـيس:) بريتــى لــه رابـردوو ناشــيرين،

کهسیک که له رابردوودا کاری خراپی کردووه؛

) کهسیک که لای دواوهی جلهکانی پیسه
بدسابقه؛) کسی که عقب لباسش کثیف است.

پاشهوار: ئاسهوار، بهرههمی دوای نهمان. (گهر
کهمی نه خشت ههبی بن پنکز و چینی ههژار/
پاشی مردن تنو دهناسینی به کنومه ل، پاشهوار
«راوچی»، آآثار

پاک کردن: (+) بریتی له دانهوهی قهرز و قوله (دوینی چووم قهرزه که م له گهل دووکانداره که پاک کرد/ [] تسویه حساب

پاکڑ: خاوین، پاقڑ. 🗖 پاکیزہ

پاکل: (+)) دوایی، کۆتایی، ئاکام) جۆرنک شەروالى كوردىيە. نانجام، انتها

پاکی نه اتن: دل پاک نه بوونه وه، رق له دل دهر نه کردن. (هینده رق نه ستوور و ده خه زداره قه تی پاکی نایه) کسی که همواره کینه توز باشد

پال گەران: لە گەر ئەكەرتن، بەردەوام بوون. (پالت بكەرى ئىشەللا/ [از پا نیافتادن

پالاوگه: شوینی پالاوتن و همالگویستنی نموت. آیالایشگاه

بالتمه: بالمه، بالمه، بالدرمه 🖘 بالدرمه

پالتوو تهکانن: ریایی کردن، تهشی ریسی کردن، ماستاو کردن. (بهسه کهم پالتوو بتهکنن.)

🛘 تملق

پالدرمه: جۆرى شنكى كەلا پانه، پالمه، پالمه. ف نوعى شنك

پالدهر: پشتیوان، جیباوه پاوه پیکراو ا

بالكه: بالبشت، جنى بال بيوهدان. م متكا

پالمه: (+)) ئالەكۈك، ھەلاكۈك، گىايەكە بنەكەى خرە و دەخورى) جۇرىك شىنگى گەلاپانە. [ن]) نام گياھى است) نوعى شنگ.

پالنەر: ئەنگىرە، دنەدەر، ھانىدەر. يانگىرە،

بالزش: تَيْكهل، ئاويته، ئاميته. الم آميخته.

پالزشت: پالوپشت، پالكه 🗓 🔊 پالكه

پالوو: سووچ، گوشه. *(ژوورهکه شهش پالووه.)* [[ضلع

پالوین: پالوینکه، پالوینه، پارزونگ، شیرپالوک، پهرویهک شتی ناوهکیی پی دهپالیون. آنهالاونه پالهرزه: لهرزینی لاق، وشهیه که بو ژهمه خویری و عهسروژه که ژهمیکه لهنیوان فراوین و شیودا، یانی له و ماوهیه دا له برسانا لاقیان دهله رزی و دهبی نان بخون آن غذا خوردن

پالەستىن: پالەپەستى، يالەپەستى. نافشار

گارگر و کشاورز هنگام عصر

پالەكى: كەژاوەى سەر ئاوەلا.<u>نى</u>كجاوەى رو .ان

پامل بوون: پیمل بوون، ناچار بوون. (فره پاملی مهوه.) [مجبور شدن

پامل کردن: پیمل کردن، ناچار کردن. (پاملی کرد تاچک ئهولیا) مجبور کردن

پامل: پیمل، ناچار. نامجبور پامله: معله کردن به پی. نامهاه: معلهپایه، معلهپییه، معله کردن به پی. نام

ست ب پ پامیده:) جوریک ئوتوموبیلی قهدیمی بوو.)

سه کو کاوری دابه سته و قهله و و جوان. (مریه من چه نده جوانی/ هه ند به ناز و عینوانی/ هه رده نیز کانی «برایم فه تاحی».) []) نوعی ماشین قدیمی.) بردی چاق

و چله و زیبا پانتا: بوشاییی ئاسمان آلفضا

پانکه: جانهوهریکی چکولهی پانه وهک کهرهجنه وایه رهنگی قاوهییه بهسهر پیستی لهشدا بروا

پانهری: شهقام، شاری، جاده ری. نی بزرگراه پانهسیله: مروقی پان و پور، شتی پان. سهر چیز پهن و بزرگ

پاوار: مسافیری دهسته نگ که له ریدا دهمینیته وه. آسمسافر تهی دست که در راه میماند

پاوزاخه: چاوزهه، دروویه کسی تیژه لهنیو مهزرادا دهروی. نام گیاهی خاردار

پاومان: تهشک، داوین، له پشتینه بهرهوخوار. □ دامن.

پارهشانه: دیاریی زاوا بن بووک به رله چوونه پهردهوه. آنی هدیه ی داماد برای عروس قبل از رفتن به حجله

پارهشانی: پارهشانه 🌄 پارهشانه

پاهەلەن: گیای بەھاری، سەوزە گیای دەمەو

به هار، شینکه ای گیاه بهاری

پایدۆزى: پایدۇس، دەست له كار كیشانەوه. نا دست از كار كشیدن.

پایزه: (+)) شهخته، شهخسه، سهرمای پایز که گر و گیا دهشهمزینی. (گولهکهم باخی دلم پایزه لیی داره برو/تی گهشی ههادهپرووکنی صهیه که مناوه برن «تاسین».)) مهقامیکی کونی کوردییه به دهنگی زوربهی بهیتبیژهکان تومار کراوه.[ن]) سرمای پاییزی آفت کشت) نام آهنگی قدیمی

پاینجه: پهیجه، پهینجه، پهیشه، ناردیوان، نیردیوان، سولهم، قالدرمه، قادرمه، سلهم. ن نردبان

پخ:) دەنىگ دانى بەرخ؛) وشەى ترساندنى مندال. ن صدا زدن بره؛) كلمە ترساندن بچە پرتووكاو: داپۆكاو، رزيو، پواو. (بغ تىكوشانى روژى ماسى راو/ نىسەختىن شىرىت و تىغرى پرتووكاو/ لەگەل قولاپى كىفن و ژەنىگەنىناو/ ھىناوبىيە ئەمرۇش بىانخاتە ئاو «شەرىف».)

پوسیده پرچگ و پلار: تیر و تانه، توانج و تهشهر.[ب]

سرزنشت پرچه: ترووسکه، شهبهق، درهوشان.[ن] درخشش

پرچهماتی: درهوشانهوه، ترووسکانهوه. ف درخشیدن

پرزوولگ: پرزول، پرزوله، بزگور، تیتول. آتکه پارچهی کوچک و کهنه

پرزه لینبران: له تاقهت کهوتن، ماندوو بوون، هینز لیبران(هینده ماندوو بووین پرزهمان لیبرا، آاز رمق افتادن

پرزه لینبراو: هیز لیبراو، شهکهت بوو. او از رمق افتاده

پرزه لیبرین: ماندوو کردن، بهزاندن، هیز لیبرین آل از رمق انداختن

پرسیارپیچ کردن: پرسیار کردنی زور له کهسیک و به پرسیار سهرلیشیواندنی. ناسوالهیچ کردن

پرشکه: پریشکه، پشکی ناو.[ن] پشنگ آب پرشنگ آب پرشنگدار: بریقهدار، رووناک و درهوشاوه.[ن] درخشان

پرکه: پرمه، دهنگی پیکهنین. *(دانهی له پرکهی* خه*نگ.)* ∐صدای خنده

پرنگانەرە: 🗣 پرينگانەرە

پرینگانهوه: پرنگانهوه، سلهمینهوه، سله لی کردن. (له میچ شتیک ناپرینگینهوه) ایپرهیز و دوری کردن

پروپاتال: (+) ئاژهل و حهیوانی مالی. ن حیوان اهلی

پروپرتنخ: گیزانهوهی بهسهرهات له بنج و بناوانهوه، باس کردن به تیر و تهسهلی. (تهواوی رووداوه که م پروپرتنخ بن گیرایه وه.) آتعریف کردن بی کم و کاست

پروپنجل: پیس و چهپهل، ناریک. ناکثیف و نامرتب

پروورزان: (+) بریتی لهو کهسهی له کایهدا خهتا

دهکا و دهر دهکری. (پیت له خهته که نا پرووزای برو دهری این اخطا کردن در بازی و اخراج شدن.

پرووش: ریشالی قهراغی پارچه. (پهراویزی دهسرهکهم پرووشی ههاداوه.) یاپارههای باریک قماش

پرووکان، هه لیرووکان، بزرکان، پووکانه وه. (شه و راشکا / ئه ژنوم شل بوو /مانگ به تاقی ئاسمانه و هه لیرووکا «پهشدی») آپژمرده شدن و رنگ باختن

پړووکاندن: هه لېږووکاندن، بزرکاندن. نه پژمرده کردن

پرووکاو: هه لیرووکاو، بزرکاو. نی پژمرده شده و رنگ باخته

پریهک:) پریشک، پریشکه، پشکی ناو) پریشکی توپ و قومبه له و ...[ن] پشنگ آب) ترکش توپ و خمپاره و ...

پریزگ: پریسکه، پریاسکه آن صدره، بقههی کوچک.

پریزه: سهلیقه، ریک و پیکی له کاردا آن سلیقه پریشکه: ۳ پرشکه

پریف: شهبهق، پرشنگ، ترووسکه آیدرخشش پریمز: پهرهمیز، پهرامیز آیانوعی چراغ نفتی تلمبهدار

پزلووخ: پووزلهخ، پووزهوانه. ناساق بند پزوو: (+) گیایه که لاسقی برگه برگهی ههیه، کاتیک مهر نه خوشیی پزوو دهگری (پزوو) له ملی ده که ن و بروایان وایه چاک ده بیته وه. آ

اسم گیامی است

پژگ و بالاو: پرژ و بالاو، تیکه ل و پیکه ل. [م] پراکنده و بههم ریخته

پژگیر: خاولی، مهرحهمه، پشتهمال آن حوله پژلمه: سیس، ژاکاو آن پژمرده

پژلمیان: ژاکان، سیس بوون. ن پژمردن

پژوو: لق و پۆپی دار، پهلوپنوی دار. اَ شاخه و برگ درخت

پسسووله: نووسسراوه، کاغسهزی چکولسهی یادداشت. نانوشتهی کوچک

پسینهک: ناوی گیایهکه آن اسم گیاهی است بشارهش: جهرگ، کهزهب آن جگر

پشاسىپى: سىپەلاك، پىلاسىپى. سىپەلك. فارىھ، شش

پشت به خووسار: سیخوار له پشت، بریتی له کهرویشکی قه لهوی پایزان. ن خرگوش چاق باییزی

پشت دهرکانه: دابیکی کونی کوردهواری کاتی زمماوهند ژنیک دههووه پشت دهرگای ئهو ژوورهی بووکی لیبوو، نهیدههیشت بووک بیته دهری ههتا شتیکیان پینهدایه. آییک نوع انعام هنگام عروسی

پشت راست کردنهود: به به نگهوه سهلماندن. (قسهی ئهوی پشت راست کردهوه.) تایید کردن سخن کسی

پشت ماسیلکه: جۆرى دروومان نانوعى بخیه پشتاو: (+) ئاویکى که له پشتى جۆگهوه دادهشكى و له زهوى ئاژین دهکرى ناآبى که

از پشت جوی به طرف زمین هدایت می شود پشتی: شمیتک، پشتوین، پشتیند، پشتین، شووتک آم شال کمر

پشتگر: مامان، قابیله. ن ماما، قابله

پشتگورد: تهختهیهکی دریشره دهیخهنه نیوه پاستی رایه لی فه پشهوه و تاله کانی پی گورد و واز دهبی ایتخته ای دراز که در میان تارهای فرش قرار میگیرد

پشتوو: دەمانچە، شەشلوول. مانچە

پشته پهله: دووههمین بارانی پهله له پایزدا. م دومین باران پاییزی

پشته دوری: پشت دورکانه آن پشت دورکانه پشته به ویستان:) روو هه آماآدراوانه له همیه ر که سیکی گهور و تر له خودا راوه ستان:) بریتی له ده سکه پیمه ره یه ککه توزی به لای پشته و هدا خوار بیته و همین آن) پررو شدن در برابر بزرگتر از خود:) دسته بیلی که در وسط اندکی خم شده باشد

پشته په ان په ایک کرانه وه، ددان لیک سپی بوونه وه. (هنده به دمم کوره که یه وه دا ئیستا پشته په از برون ، آپررو شدن در برابر بزرگتر از خود

پشتهجووره، قنگهجووره، قوونهجووره، ئیسکی پاش قنگی مریشک.[ن]استخوانبندی تخمدان مرغ

پشته ل پشت: پشتاوپشت، پاشه و پاش رؤیشتن. (وه پشته ل پشت ماته و.) عقب عقب راه رفتن پشته و قه فار: له سه ر پشت که و تن، له سه ر پشت

راکشان. (پشتهوقه فار خوی راکیشا بوو.) آبه یشت خوابیدن

پشتینده: (+) پشتینه. (پشتیندهیه ک به فر باریوه.)

_ کمر

پشتینه: (+) نیوقهد، کهمهر، ناوقهد. *(ههتا* پشتینهی له قور هه *لکیشابوو.)* کمر

پشدين: پشتين، پشتويند. اسال كمر

پشقهل: پشکه ل، کشپه ل، پشقل آم مدفوع گوسفند و بز و خرگوش...

پشکول: چولهپیچهن، شهوژهن، داخستنی درگا به داریکی گهوره. (درگاکهیان له ناوهوه گاله دابوو، پیموا پشکولیان خستبوو،) آبستن در با تیر چوبی بزرگ

پشکووک: پشکوژ، دوگمه، قوپچه اَدگمه پشکیل: مازوو، ئهو شته خرهی گورهویبازیی پیدهکهن آم تیلهی جوراببازی

پشکینهر: ئهو کهسهی دهپشکنی، پشکن. نا مفتش

پشیلۆکە: پشیلۆک، پەپوولە پایزە، پشیلە پایزە، باویلكە، شەلەمكەرە، شەلەمینكەرە. القاصدک پشیلە كرەیلە: پشیلە كیوی. آلىگربەی وحشی پشیلە كیوی: ® پشیلە كوەیلە

يفكه: بلۆق، پۆرك. ناول

بقله دان: هاملتوقان، بلوق کردن. اخارچک بقله دان: مارچک بقله داندن ایکه.) هابرآمدن

بقله كردن: 🐨 بقله دان

پفه کی: دروستکراویکه له گهرمه شانیی لیکراو و رون و خوی و پهنیر که مندال زوریان

پێڂڒشه. 🗖 پفکنمکی

پلېزسمكى: رزيى، كنخاق، پواق، پەرپووت، پرووكاو.[ن]پوسىدە

پلترخ: (+) پیس، کهمار، چهپهل. ن کثیف

پلتهخوری: زورخوری، خواردنی زور لهسهر یه یه و نهخوش کهوتن به و هویهوه. (هنیندهی پلتهخوری کرد له و باخه بزیه نهخوش کهوت.)

پرخوری

پلک و پلترور: به ههموو ئافرهتانی خزمی دایک و باوک دهگوتری، یانی پوور و پوورزا

پلوورگه: پلووسک، لووساوک ناودان

پلووک: كلَّق، لەتى چكۆلە. *(پلووكى قەن بدە* پىيم.*)*

نے حبہقند

پلووکه بهرد: بهردی چکوله، لهتی وردی بهرد، ورکه بهرد.[ناخرده سنگ

پلیان: سووران، هه لخولان. (که فقه سه بلیان وه دهور خره یا.) ها چرخیدن

پلیخاندنه وه: فلیقاندنه وه. اماله کردن

پلیک: چلکن، بزخل، پیس، لهگهل چلیک دی، چلیک و پلیک آن کثیف و چرکین

پلیموت: بهد دیمهن، ناحهو، دریو، رهزا گران. نـ

زشت رو

بلینکان: پیلپیلک 🐨 بیلپیلک

پنج بهستن: ریشه داکوتان، شین بوون و گهشه کردن. نـاروییدن و ریشه دوانیدن

پنج و مۆر: (+) به كەسىنك دەلىن كە لە ژوور كىرا بىن و ئەھىيلن بىتتە دەرەوە. *(بىنچارە لە ژوورىيا پنج و مۆر كراوه.)* [زندانى كردن در

خانه

پنجل: پیس و چهپهل، کهسینک که هممیشه شل و شهویق و داوین قوراوییه.[ن]کثیف

پنهک: (+) گیایه که وه ک قهیاغ وایه له زهلکاو و قهراغ ئاو ده روی، مهتریک به رز ده بیته وه و بن باقه بین که لکی لی وه رده گرن. آنام گیاهی باتلاقی

پندړ: دراو، شر و پهتۆر، ریشال ریشال، شندر و پندر.[ن][©] پهتۆر

پندرهالی: ناحالی، لا، به دگووز. نا لجباز پندره: به ئه دهب، فه قیر ق که، بی ده نگ و ثاقل. نا

آرام و بی سروصدا

پندوو: ناوی گیایهکه آلیاسم گیاهی است

پنگەل: پنگەی پیر، پنكەيەك كە لاسقەكەي رەق بووبى: ناپونەي پیر

پق باریک: بهنیکی باریکه وهک دهزوو له تهوندا که لکمی لمی وهردهگرن. نها پسود باریک در فرشبافی

پوار: گیایه کی گهلا باریکه بستیک له زهوی بهرز دهبیتهوه و گوله کهی وهک گوله جق وایه.

🗓 اسم کیاهی است

پۆپهشاخ: دوندی کنو، لووتکه، ترۆپک. (مهور له دهشت و کنیو و پزپهشاخان/ کردی به تغرپ تهقاندن و چراخان «مهژار».) ناقلهی کوه

پؤتر: کریم، شنتیکه دهست و دهم و چاوی پی چهور دهکهن. ناکرم، پماد

پۆرتوركاو: پرتووكاو، پواو. نے پوسىدە

پۆرخس: پۆرخز، چەمبووش، سەرقورس.نا

حيرهسر

پۇز: فىز، دەمار، ھەوا. ماتكبر

پۆزەتىق: ئەرىنى، موسىبەت. اسمشىت پۆشىينەر: داپۇشەر. اس پوشانندە

پوفهبا: ئەرمەبا، شئەبا، سروە ناسىيم

پرلاینه: پرلانیا، مانای ههنبانه بررینه راست نییه، به وهسه رخستنه وهی گاسن ده لین نه ک دهمه زهرد. [د] جوش کردن تکهای آهن به نوک گاو آهن

پولپولۇز: ئالۇزاق، ئالۆزكاق. (يەكى نىڭ گوندى دەرويشىنىك ئان ئانايە/ سىەرى بولپولۇز ململانك مەبايە.) [] پرىشان

پولتوخ: پلتوخ، (ئاشقم زەردە روخ و ئاشوفتەمە/ پیس و پولتوخ و نەزارم تىمەكە «غەرىب».)
پلتوخ

پۆلکە حۆلە: پۆلکە گايانە، جۆرى پۆلکەيە ئەگەر مرۆڤ بە كالى بىغوا گىژ دەبىن. نانوعى خلر پۆلکە خاترونە: جۆرىك پۆلكەى خۆرسكە بە كالى دەخورى. نانوعى خلر

پۆلكە رەشە: بۆلكە مارانە.نانوعى خلر

پزلک گایانه: جوریک پولکهی خورسکه گهلاکهانی پانه و گولی بنهوش دهر دهکه دانه کهی به شلکی له ناو و خویدا ده کولینن و ده یخون، پولکه گایانه آن نوعی خلر

پۆلگىه مارانىه: جۆرىنىك پۆلكىهى خۆرسىكه ناخورىن.[ن]نوعى خلر

پۆلۆتقە: كلكەسىووتى، ريايى، خۆشئامايى. ناريايى كردن

پرورپنوک: بریتی له مروقی گرینوک و دلناسک، که سند که خیرا دهست ده کا به گریان، پیریژنی گرینوک. (پرورپنوک له به هانه به نده بر گریان) کانایه از آدم نازک دل که زود گریه میکند

پووزلەخ: پزلووخ، پووزەوانى، بەلەكپىنچ، ن ساقبند

پروش له کا برژاردن: بریتی له چاک له خراپ جیا کردنه وه. آنایه از جدا گردن خوب و بد پروشکه به فوو: کایه یه کی لاوانی گوندنشینه، هیندینک پروشکه یان گهسکینک به تیلینکه وه هه لده واسن و ناوری تی به رده ده ن له چوار لاوه به نوره فووی لی ده که ن هه رکه س بتوانی بیکوژینیته وه به رهنده یه آناسم یک بازی جوانان روستایی

پروشکه پسانی: نیوان تیک چوون، خاک بوون، قسه لهگهل یه کتر نه کردن، دوو که س که دهنگ له یه کتر داده گورن پروشکه یه ک هه آده گرن و هه ر یه کی سه ریکی ده گرن و ده یشکینن و هه ر یه که یان له تیکی به ده سته وه ده مینی و ثبتر له و کاته وه له گه ل یه کتر قسه ناکه ن آن قهر کردن پسه پرووکه : به ورینگ، به وروو، ورده سروتوویه ک که له سه رئاور به رز ده بینته وه //

اخاکستر ریزی که با آتش و دود بلند

مىشود

پەپى: يەپوولە، بلاتىنك، پەرپەرۆك، پەلپەلىسك.

ا پروانه

پەت: (+) مۆلەت، مەودا. نامهلت

پهتا چهپهله: نهخزشیی پرمهترسی و گیرز. آن بیماری خطرناک و واگیر

پەتكىنە: گۆرەوييەكى كە بە يەك شىش دەيچنن.

اجورابی که با یک میله میبافند

پهتور: دراو، شر، شر و پهتور، لهتلهت بو پارچه.[ن]پاره و پوره

پەتەسىو، خۆلەمىش، خۆلەكەرە. نے خاكستر

پهته قینگه: قوچه قانیی به ن، قه نماسک. نی فلاخن پهتی سهوه ته: بریتی له که سینک که سووک و چرووک و بینده سه لاته و له مالیندا دهستی ناړوا. (کوره که یخوادای چی پهتی سهوه ته ش

ته واو نىيه.) 🛘 كنايه از آدم بى ارزش

پهتیته: تؤبه، پهژیوان بوونهوه له گوناح. نا توبه، ندامت

پهراف: قەراغ، رۆخ، كەنار، ليوار، دەم چەم. نے كناره رودخانه

په رامیز: ماتق ریکی نه و تبیه ناسووس ده کری و چیشتی له سه ر ساز ده که ن. (دو گمه و تاقرانی و دمرزی/ خرمه ی کرد که و ته عه رزی/ په ره ی دلم کاوی گرد که و ته عه رزی/ په ره ی دلم کاوی گرد که و ته عه رزی «گردانی».)

پهرتال: ئاكام، ئەنجام. *(ئىكارە پەرتال نەيرى،)* اعاقبت

پەرتوبلاو: پرژ و بلاو، پەرگەنە. نے پراكنده

چراغ نفتی تلمبهای

پهرته کی: هیز، قهوه، وزه. (پهرته کی لی بریا که.) [] توان، رمق.

موری، رسی.

پهرتهک برپاگ: هیز لی براو. نیاز رمق افتاده

پهرتهک برپان: هیز لی بران. نیاز رمق افتادن

پهرتهک برپن: هیز لی برپن. نیاز رمق انداختن

پهرچان: تهیمان، تانؤک، پهرژین، تامان، تانق. نی

پەرچاندن: 🗢 پاچاندنەوە

پهرچدانهوه: بهرپهرچ دانهوه، گیرانهوه. (کهس نیه تمونی پهرچی ئی کاره بیکاوه.) اسرا راه قرار گرفتن و مانع شدن

پەرچم دانەوە: پەرچ دانەوە، بەرپەرچ دانەوە. نادر ميان سخن درآمدن

پهرچه: (+) پهچه، جنگه موّلی منگهل له سهحرا.

امحل استراحت گله در صحرا

پەرچىم: 💣 بىم

پەردۇر: دەرفەت، ھەل.نافرصت

پهرده له چاودا نهبوون: بریتی له پووپاست و بی پهرده له چاوما نبیه نهره ی دمیزانم دهیلیم. کانایه از رودربایستی نکردن

پهرده: (+) بن، کچینی. او پرده بکارت

پهردهگیران: له بهینی دوو شندا پهرده کینشان. (له ژوورهکهدا پهردهیان گیرابوو ژن له لایه ک و پیاو له لایه ک دانیشتبوون.) پیاو له لایه ک دانیشتبوون.)

پەردەى گوى: پەردەيەك كە دەنگ دەيلەرىنى.

پەرژان: (+) پەرژىن، تەيمان، تانۆك. ناپرچىن

⊡ صماخ

پهرشخورکه: مهلیکی بوری چکولهیه به قه د چوله که یه که ده بین، سیچره آن نام پرنده ای است پهرشکه: چیشتیکی تایبه تی هه لامه ت و سهرما بوونه، ماش و نوک و پاقله و برویش و ههرشته و بیبار پیکهوه ده کولینن و ده یکه نه ناشی پهرشکه آن آش

پەرشەخۆرە: ^{چە}پەرش خۆركە.

پهرکن: کوتانی ساواری خر ههتا تهواو تفرهکهی هه لدهدا: آکوبیدن بلغور برای جدا کردن پوستهی آن

ههرگر: گوشه نشین، گوشهگیر، دوورهههریز، (پهرگر دانیشتووه و سهری داخستووه.)

پهرگهنه: پرژ و بلاو، شپرزه، شپریو. نهراکنده پهرگین: گیایه کی کویستانییه بق رهنگی رهش که لکی که برای که که برای رنگ سیاه مورد استفاده است

ههرق لمن دادرین: بریتی له ناور لیندانه و و یارمه تم دان. (میم که سهرویه کمان لین دانادری، کانایه از کمک کردن

پهرواز: (+) تهختهی باریکی تاشراو بق قهراغی سندوق و دولاب، زهوار. آزوار

پهروازبهند: تهخته بهند، (قهراغی شهر دولابهمان بن پهروازبهند که.) ∐تخته بند کردن کنارهی صندوق چوبی و کمد

پەرۆش كردن: رشانەوە، وەرشان، هينانەوە. ق قى، بالا آوردن

پەرۇشان: دەسىرۆكەيەكە بە شانى مندالىدا

دهگرن بق دهم و لووت سرین. او دستمالی که برای پاک کردن دماغ و دهان به شانهی بچه می دوزند

پهرقک:) فرنده، بالنده، بالدار، پهلهوهر (دهاتنه سایه م نازی و نازهنین/ له سهرم دهنیشت پهروکی بالشین «بهیتی پیرهدار») ؛) پاتک، پارچه پرای پارچه برای

پەروو: 🗢 پەروە

وصله

پەرووك: پەرۆ، قوماش، كووتال.[ن]بارچە پەروھ: خەلات، دىارى، پېشكەشى.[ن]سوغات، مشتلق

په ده: په لک، به رکمی گول. (مه ر ده لیم په ره ی کوله، له په ره ی کول ناسکتره، آیابرگ گل په ده و دال کال په ده و دال کال کال کال ناوی چیایه که له ناو چه ی سه قز و بانه آن نام کلی است؛) نام

پەرەسىغار: كاغەزى جگەرە، كاغەزىكى ناسكە سىغارى بى دەپىچنەوە. ناكاغەز سىگار

کوهی در منطقه ی سقز و بانه

پەرەشىروت: چەترى خەلەبان، چەترى چەترباز.

🛘 چنر چنرباز

پهرهليل: تهريبي، دوو خهتي راست له پال پهکدا. ناموازي

پهره مریشکه: قرژ بوونه وهی تووک و پیستی لهش له کاتی سهرما و مقهرک پیدا هاتندا. نامورمور شدن پوست بدن

پەرەملە: گەردانە، بەرمىوور، خەناوك، ملوانكە،

ملوینک ناگردنبند

پهرهمووچ: فلچهی چکولهی وینه کینشان. ف قلممو

پەرھوكى: پەوكى، پەوكەى، بۆيە، لەبەر ئەمە. نا بە اين دليل

پەرەول: بالندە، پەلەوەر، پەرۆك. 🗖 پرندە.

پەرىشاخ: پەرەسىلكە، پەرەسلىركە، حاجىرەش [ايرسىتو

پەرىشارۇخ: زەردەولى، زەردەزيرە، زەرباق،

زهرکتک. ام پرندهای سینه زرد و سیه بال

پهریسوه: شاواره، بهریسده. (بوومه شاواره و پهریسوهی دوور والات/ کهوتمه نیس ورده داوی

رئی نهجات «هنمن».) اناواره، دربهدر

پەريوەشان: گونىكى بۆنخۆشە. الىپرسىياوشان پەزاج: مامان، قابىلە. الىماما، قابلە

پەزكى گورۇ: ناوى كايەيەكى مندالانەيە. الى اسم يك بازى بچەگانە

پهژارهوار: پهژارهدار، خهملهبهر، دلتهنگ و خهمبار.[ن]اندوهگین.

په ژمینه: که روو، برشوو، برش. ن کفک

پهژین: شاخ و کیو، ههرد و کق، کهژ، چیا. نیک کوهسار

پهسا: قورغ، قوپی، دارستانی کهناری چوم. (له و پهسا چر و پرهدا بزر بوو.) آبیشهی کنار رودخانه

پەسپەزەكتوپلە: ھەلەپەزە پەزپەزەكتولە. نارتىل پەسىتوراو: ئاخندراو، شىلتدراو، پەسىتوراو. ن

انباشته و سفت شده

پهسه و پووسه: شت و مهک، بارگه و بنه.

(پهسه و پووسه که تان کو که نه وه ده روین.) 🔄 وسایل و خرت و پرت

پهسیز: پهسیو، پهنا، پاسار ن پستوو، کنج پهسیله: بهرسیله، قورهی تری، پهسیره، هاله ن

په کې: گهمره، کهمره، گهرمه آن سرگین سفت شده ی زیر پای حیوان در طویله

پەل ھارىشتن: 🗢 پەل ھەلدان

غوره

پهل هه لخستن: بلاو بوونه وهی مه پ و مالات به کنودا بق له وه پین. نی پخش شدن گوسفندان برای چرا

پهل ههاندان: لق و پؤپ دهرکردن، گهشه کردنی دار و گیا.[ن]رشد و نمو درخت و گیاه

پەلاتىقە: ھەرل، تەقەلا، ھەرل. *ازياتر پەلاتىقە* —

خوشه انگور

پەلامېيتكە: پەلەپيتكە، پەلەپيتك. ن تلنگر

پهلاو: ئاوى تەنك، تەنكار، بەرىنى چۆم كە ئارەك بە زەويدا بالار دەبىتەرە.[ن]بستر

رودخانه که آب آن زیاد عمق نداشته باشد

پهلخور: (+) جۆی لیکراو که دهدری به مالات. ن جو خرد شده برای حیوان

پەلك رەيمان: جۆرى كراسى قەدىمى ژنانە

بوو.[نــانوعى پيراهن قديمى زنانه

پهلهباقی: دوورینهوهی گیا و دروو که پهله پهله روابیّت و له ههر شهویننیک باقهیهک دهدوورنهوه. آدرو کردن گیاه و خار که

براكنده روييده باشد

پەلەزى: كولالە كەزىزە. الىازنېق وخشى

پەلەسىق: گيايەكى گول زەردە زوو ھەلدەوەرى.

🗓 اسم گیاهی است

پهلهسوانه: لقی داری گویسوانه، داری سواندن. چوب لبهی بام

پهلهک بریان: جووله لیبران، له هه دهکه کهوتن. آاز حرکت افتادن

پهلهک: هه پهکه، جووله، جمه. *(پهلهکم بریا فره* را کردم:) ایاز حرکت افتادن

پەلەكانە: پەيۋە، قادرمە، ئىردىوان. نائىدىبان پەلەكانە: پەلكىش كىردن، راكىشان. ربچى

پەلەكرىنى بكە و بارەى.) ⊡بە زور كشانىيدن **پەلكىتش**: (+) پىل گرتن و راكىنشان بـە زۆر. *(بـە*

زؤر پهلکیشیان کسرد و بردیسان.)

اب دور
کشیدن و بردن

پهلهمریشکه: میرووله کردن و قرژ بوونهوهی پیستی لهش بههنوی سهرما و مؤچرکهوه. [ت] مورمور شدن پوست بدن

پهلهراژ بورنهوه: بوورانهوه، بیخود بوون. (له برسانا خهریک بوو پهلهواژه بینهوه.) ⊡از حال رفتن، غش کردن

پەنار: سەرچارە، كانى.[ن]چشمە

پهناف: زهویی نهرمان، گوشته زهوی. اورمین نرم و بی سنگ

پهنجه چۆلهکه: پئ چۆلهکه، گیایهکی لاسق قارهییه به عهرزیدا پان دهبیتهوه. ناسم گیاهی است

پهنجهقازه: ناوی گیایهکه زور بهرز دهبیتهوه قالوری سپیی ههیه و له قهراغ چوم و ئاوان دهروی. ایکلپر

پهنجه قازی: گاسنیکه زؤری تیغه ههیه به ته راکتورییه وه دهبه ستن و جووتی پی دهکهن. [.] پنجه قازی

پەنجەكەلە: قامكە گەورە، تليابەرانكى، تليامەزن، كلكە گەورە.[ب]انگشت شسىت

پهنجهوانه:) قامکهوانه، چهرمیکه دروینهوان له قامکی دهکا، ئهنگوستیله، کلکهوانه.[ن]) چرمی که دروگر به انگشت میکند؛) انگشتر

پەنچەر: خالى بوون يان تەقىنى تويبى تەگەر. ن

پەندەمووس:) پەنگلەمووس؛) جننونكە. (دەك پەندەمووس كەى.) يانى رەبى بماسىنى.[ب] آماسىدن؛) نفرىنى است

پەندىر: پەنىر. نا پنىر

پهنکوور کسردن: وهشارتن، شاردنهوه، حهشاردان آنانهان کردن

پەنكوور: نەينى، شاراوە، راز. (مەرچك لە بەينى خوەيان بكەن پەنكوورى كەن.) [سر، نەانى يەنگرەئەستىرە: كولئەستىرە، بەنگەئەستىرە.[ن]

پاندرەنىشىيرە. قورنەشىيىرە، پاندىنىسىيىرە. رىخ كىرم شېتاب

پەنگەئەستىرە: 🔏 پەنگرەئەستىرە

پهنهمووس: له خهو راچوون و هه نهستانهوه. (یاخوا پهنهمووس کهی) آبه خواب ابدی فرو

رفتن

پهنی: (+) ون، نادیار، بزر، پیوار. (نازانی خوهی بنوچه پهنی کردگه.) نیاپنهان

پهنیرکه: بوقره، نهخوشییهکی زاری مندالی شیرهخوره.[ب]مرضی در دهان کودک

پەوو: بى، ئاروو، پدوو، پووك.<mark>ك</mark>الئە

پهیار: چهواشه، سهرگهردان. (هنید ورده نهم وتاره/ بیر دمونیدا پهیاره «راوچی») اسسردرگم، سرگردان

پهیاغ: تیلا، دار دهستی لهبار و لهدهستان خوش.[ن]چماق

پەيدۆر: پەيجۆر، تۆرەرەوە.نامحقق

پەيدۆرى: پەيجۆرى، تۆژىنەرە، لىكۆلىنەرە. ن تحقىق

پهیاژن: کهسن که مژولیایش دهکا، وتاردهر.ن سخنران

پهیوین: قسه کردن، پهیشین، دووان. (دهبی به کیری به کیری به کیری به کیری به روخسارا به مهشتی، روزی، ههیوی/ مهزاران داود و دهنگی زهمووری/ دهبر لیّوهت مرن کاتی دهههیوی

پی به جهرگی خودا نان: دهست له دل بوونهوه، رازی بوون لهبه رناچار باوری بوری ناچاری. (ناچار بورم پی به جهرگی خومدا بنیم و بچم بولای.)

پن به خهنه: بریتی له نازدار و دهست و پی سبیلکه. (نه و پی به خهنه یه کوا توانای کار کردنی ههیه؟) ایانازنازی

پی به قوونه: جوّریک مراویی چکوّلهیه زوّرتر له پهنا و پهسیوی چوّماندا دهژی.نانوعی مرغابی وحشی

پن پان: به توانج به کهسیک دهلین که قه له و لاق زل بی. (جا ئه و کچه بی پانه کی دهیهوی.)

اکنایه از آدم چاق و پاگنده

پی پرکه: لاق له عهرزی گیراندن و ههاکهندنی له کاتی رق ههستاندا، بق حهیوان بهکار دی، زور جار گورگ کاتیک لهگه آل کهسینک بهرهوروو دهبی چنگ له بهفر دهگیرینی و دهیکا به سهر و چاوی کهسهکه دا بقته وهی چاوی پر بکاته وه و بتوانی هیرشی بق بهری آن

پێ پشیله: چنگه پشیله، گیایهکه وهک پێی پشیله دهچێ.[ن]نام گیاهی است

پی پیروز: قەدەمخیر، كەسى كە مايەى خیر و بەرەكەت بی (خدری پی پیروز له كوییه بوچی لیله ئاوى ژین؟/ خوین له پەلكى گول دەچۆری، بای بەماران چوونه كوی؟ «حافز به كوردی، حەقیقی»). ناقدمخیر

پئ چەقاندن: پنداگرتن، سوور بوون لەسەر كارىك، ئىسەرەم كردن. ناصرار

پئ فاماندن: تئ گهیاندن، حالی کردن. نا فهماندن

پی کردنه وه: بانگهیشتنی بووک و زاوا، خزم و کهس بووک و زاوا بانگهیشتن دهکهن بوئه وهی ئاشنا بن لهگه لیان و به و بانگهیشتنه ده لین پی کردنه وه. آندعوت کردن عروس و داماد

پی گرتن: فیدری ریکا رویشتن بوونی مندال. (منالهکهمان پی کرتووه.) آیا گرفتن بچه

پی لی نهبرین: سهردانی زوو زوو، بهردهوام چوونه دیدهنیی کهسیک. نهمواره به دیدنی کهسی رفتن

پن لن ههلبرین: بریتی له ئهوپه پی بی حه یایی و دهمدریزی، بی شهه رمیلی له پاده به ده ر. (تف به جاری وه ک ژنی فاحیشه پنت لی هه لبری/ نه عگوتم خه یری نییه چاویکی گه رایی زه ق نه که م «شهینخ ره زا».) ها بی شهرمی و زیاده رویلی بیش از حد

پی لی ههانینان: شوو لی ههانکیشان، چاو و روو کرانه وه. اما ^چ پی لی ههانبرین

پی لینان: دان پیانان، راستی گوتنی تاوان. (ئاخری پنی لینا تاوانباره) [اعتراف کردن

پێڡﻪﺭﺩﻩ: ﻋﻴﺰﺭﺍﻳﻴﻞ، پێمێرد، 🗓 عزراييل.

پىن و شىويىن: سىۆراغ. (كەس بە پىيىشىدىنى نازانىن) [] ائىر

پهنوهمهرز نهکهوتن: بریتی له شادی و خوشیی زور. (اسه خوشیانا پنیی وه عهرزی ناکهوی.) [

پي: (+) پووک. 🖘 پهوو

پیازه:) تاوان، بالبهز، سووچ، گوناح) ناوی چیایه که له ههورامان آن گناه) نام کوهی در اورامانات.

پیازهخوانکه: گیایه که گهلاکانی له پیواز دهچی و له کیو و شاخ شین دهبی، سیره سهگانه.[ن] نوعی سیر کوهی

پیاسکه: پریاسکه، پریسکه، بوخچهی چکوله. با بقچهی کوچک

بیاوه بهفرینه: زهلامه بهفرینه. نی آدمبرفی پیاوه بهفرینه نیردیوان. نی نردبان پیبهدر: (+) داگیرکهر، زالم، قاندر. نی ظالم، متجاوز پیبهبروانه: کیسشکچی، قهرهول، پازازک، حهسحه س. نیانگهبان

پیپاکی: پاکانه، تۆمهت لابردن لهسه رخق، فحیل آیااثبات بی گناهی و دوری از اتهام پیپهست: لهبه رپی پهستواو، پیشیل کراو. (چهند سال گولی هیوای نیمه پی پهست بوو تاکوو پار/ هه رخوینی لاوهکان بوو گولی ئالی نهوبهها ر «پیرهمنیرد») زیر پا له شده پیتار: پیرهدار، داری کون و رزیو آیادرخت پیر

پیتاو: (+) میراوی برینج. نیآبیار برنج پیتکه: قه له شینه و هی تویکله گویز. ای تـرک خوردن پوسته ی گردوی رسیده

و فرستوده

حوردن پوست کی خردوی رسیده

پیتگه: نه عنا، مهرزه، جاتره آن نعناع

پیترل: زیره ک، وریا، هوشیار آن باهوش، زیرک

پیتوو: چهرخه، باشوو، واشه آن باشه

پیته لووک: پیره لؤک، چرچ بوونی دهست له نیو

پید و و میله و گهرمدا. (دهسم پیته الموک بوره.) آ چروک شدن پوست دست در آب ولرم پیته الروکه: باپووک، باپووسکه. (پیته الروکهی

رستانی به باوه هه لوهدایه/ سه ه تولی دهرک و کولان، کولؤلی دهستی بایه «راوچی».) یا برف ریز و سبک

پنج و كلاو تنكه ل بوون: بريتى له به كنشه ها تن و تنكه ها تن و و تنكه ها له به كنايه اله به كنايه از دعوا و درو خورد

پنج و مۆرە: جەر و مۆرە. آپىچ و مهرە پنجادەر: پنچكوشتى. آپىچكوشتى

پیهر: گیانسهخت، زینده وه ریک که درهنگ گیانی دهرده چین. (مینسه پیچره سه د جاری بکروژی نامری:) آجانسخت

پینچرا: پاچرا، نهو پارهیهی له قوماردا دهدری به خاوهن قومارخانه. آه پولی که طرفین قمار به صاحب قمارخانه می پردازند

پیچ کوشتی: ئامرازی کردنهوهی پیچ.ان پیچ کشتی

پیّهکه ژانرقه: گیایهکی کویستانی نام گیاهی

پیچکه سویره: گیایه کی کویستانییه وهک پیواز وایه دهخوری.[ی]اسم گیاهی

پنچزل: ران، میکهل ن کله

پیچووک: پیچۆلەكە، گیايەكى گەلا بارىكە بە زەرىدا پان دەبئتەرە.[ت]اسم گیاھى است

پیچه لزک: ئالۆزاو و پر پینچ و پر گری و گؤل، تیکهالاو، بینچه لاوپووچ. نیا پر بیچ و خم

پی حاجیله: نانه حاجیلهقلهق، تزلهکه. ناسم گیاهی خوراکی

پی حه سان: هه ست پی کردن. آن احساس کردن پیخه سوو: مانای هه نبانه بورینه راست نییه، به ژنیک ده لین که له مالی زاواوه ده چیته مالی

بووک و شهوی خهنهبهندان لهوی دهمینیتهوه.

زنی که از طرف خانهی داماد شب قبل از
عروسی در خانه عروس میماند

پیخه سووله: قوله گیایه ککه بن قایم کردنی گریی شهغره که لکی لی وه رده گیرا و ده درا به ر قولفه ی گریکه بزشه وه ی شل نه بیته وه آلیک دسته گیاه که زیر گره بار می گذارند که گره شل نشود

پسنداکیسشان: (+) زیسده پهوی، پیسی زیسادی داکیشان. (پیی زیادی داکیشی پیت دهشکنیم.) ا

پيده في: پيريست، لازم، پيريس. ف لازم

پیرایشقکه: (+) درووه پوورایشی، دروویهکی شینی سپیواشه پهپووله پایزه دهردهکا.[ن]نام خاری است

پیرکرونی: کهسینک که له تهمهنی پیریدا تولازی و کاری جلفانه دهکا.[م]کنایه از کسی که در پیری هوسبازی میکند

پيرق: پيرهو، پياده. ن پياده.

پیروز: پیوند، پیویست، پیوند کردنی دار، متوریه آناپیوند.

پیرهکوره: گیاوگژی پیر بوو، گژوگیای هراش و رهسیده (گیاوگژ پیرهکوره بووه تازه بارانیش بباری قازانجی نییه.) آیپیرشدن گیاه و علف پیرهوگه: پنیانه ری، شفرسته آن پیاده رو پیزلخ: پیزه لک، پیزهل، گیایه که و ه ک که رخنکینه وایه بق باقه بین ده بی آن اسم گیاهی است

ييزلک: گيايه که به تزيه ل دهروي و بالا پياويک

خودخوري

مسابقه

گیاهکنی

بهرز دهبیته وه کولی سهور دهر دهکه و فهلایان بن باقه بین که لکی لی وهرده کرن پیزلخ. آیانم گیاهی است

پیزەرقک: جۆرئ زیپکەی بە ژانە لە پیستى لەش پەیدا دەبئ.[ن]نوعى جوش پوستى

پیست: جنی خلیسکین. آپیست سرسرهبازی پیستوور: زوردار، زالم. آستمگر

پی سموره: گیایه کی گهلا باریکه وهک شیوت وایه آنیا اسم گیاهی است شویت مانند

پیش کردن: مووش کردن، مان کردن، دوش دابسردن. (بستو وا پیشت کردووه، ده انسس مهیموونه کسهت توپیسوه). اما رنجیدن و

پیشاوبردانه وه: وه دوای که سیک که و تن و له لایه کی دیکه و ه هاتنه پیشی و گرتنه وهی آن کسی را دنبال کردن و میانبر زدن و گرفتنش. پیشبر کی: کی به رکی، رقه، ململانی، گورره آن

پیش کری: پیشمه رج، بیح، بیدانه آن بیعانه پیشکه قازان: پیشکان، بیله کان، بیله قان آن بیلک

پیشکه ان برینی گویچکه ی به رخ و کاژیله بق دیاری کردن به جقری که بردراوه که ی لای پیشه وه ی گویچکه ی بی آل نشانه کردن گوش بره و بزغاله از طرف جلو

پیشمهرج: بیخ، بیدانه. ف بیعانه

پیشه زا: مندالی پیاویک که ژنی هه وه لی نه ماوه و ژنی دیکه ی هیناوه، نه و مندالانه ی ژنی یه که م

بق ژنی دووههم دهبنه پیشهزا. آیابهه ناتنی برای زنهدر

پیقنه: فیتفیته، فیقفیقه. الصوتک

پیکدادان: پیکادان، به گژ یهکنردا چوون.[ن]زد و خورد

پىكز: ئەدار، ھەڑار، فەقىر. ن تھىدست

پی کول:) سمکول، سم له زموی کوتانی نهسپ، سمکولان؛) سم به عهرزیدا هینانی گا و جوانهگا له کاتی شهردا.[ن] سم به زمین کوبیدن اسب؛) سم به زمین کشیدن گاو نر هنگام جدال

پیکهوته: شیاو، هیزاد (پیاریکی پیکهوته و زانایه.) [

پی کیو: داوینی کیو، پیده شت. نا کوهپایه یی گهر مقرک: پیاسه، راویچکه نا قدم زدن

پيلارهش: 🖘 پشارهش

پیلاسپی: 🗢 پشاسپی

پیْلاومز: 🔊 پیْلاومیز

پیلاومیز: کالهدرانه، ههقی بهریندا رؤیشتن بو کاری کهسیک. ناپایمزد

پیلپیلک: پلیکان، قالدرمه، رازوونه، پهیژه. ن 🖘 یاینجه

پیلوز کردن: پیوهند کردن، لیک قایم کردن، چاک کردنه و بند چاک کردنه وی شکاه آن به هم چسپاندن و بند زدن اشیاء شکسته

پیلۆژە: كۆلۈو، پەلۈوژە، بىنى تالۇو. لىارىشەى كلفت گياھى است

ييله: (+) پيس، بسيددان، زياتر بـق حـهيـوان

ده گوتری، (ک بیل توانایی جورت کردنس پیواز و رؤن آناشکنه نه ماوه.) 🗓 پير، مسن

> ييلهوره: كۆلۈو، بنى تالوو. نارىشەي كياھى تلخ

> > يېلىسىك: ھەل، دەرقەت. 🗖 قرصت

پیم: پهرچیم، ئاسىنېکه وهک بزمار واپه دوو پارچه ئاسنى يى به يەكەرە دەبەستن لەپيشدا ههر دوو پارچه ئاستهکه کون دهکهن و پیمهکه دمخهنه نیو کونهکانه و به چهکوش دهیکوتن ههتا ههر دوو سهري پهرچ دهخوا و ئيتر دوو پارچه ئاسنەكە يەكترى بەر نادەن، مەگىن پیمه که بشکی 🗖 پیم

پیمجیلکه: پیمریشکه، گیایه که وهک گیلاخه به زهویدا پان دهبیتهوه. ناسم گیاهی است ييمزك: كرى، مزه، جهمهك. الدستمزد

پیمل بوون: رازی بوون به ناچاری اراضی شدن از روی ناچاری

پیمل کردن: رازی کردن، ناچار کردن نامجبور کردن، راضی کردن

پیمیرد: مەلكەمورت، فریشتەي گیانكیشان، ئيزرائيل ناعزرائيل

پينه: پەلە، پينەھەور، پەلەھەور.[نالكە، لكە ابر پیوار: (+) پیوانه، ئامرازی پیوان. نا پیمانه

پیوازاو: شاو و شام، شنورباو، چیشتی شاو و

يبوازه خورگانه: گيايه كي گهلا يانه بنيكي خرى ههیه له ئالهکوک گهورهتره. ناسم گیاهی است پیوازه سهگانه: گیایه کی بزگهنه وهکوو پیواز وایه خورسکه و بنیکی وهک پیوازی ههیه آنا اسم گیاهی بدبور شبیه پیاز

پیدور: (+) همه سماره ی راخوشمیو، نیرهک، انا شهاب

يتورميزين: ئەستىرەكشان، راخوشىنى نىزەك. افتادن شهاب

پیوسوز: چرای شیلهگهرچهک.[ن]پیهسوز پيوه بوون: (+) بهتهما بوون، قهست كردن. (پنیوه بووم بنیم بولات.) 🖵 قصد کاری کردن ينوه: لنگه، تا. (به بنوه كهوش وهريكه رايه.) 🛘 لنگه کفش

ييوه چاران: مشوور خواردن، چاره كردن، ئاگا ليّبوون. نابه فكر بودن و سريرستي

پیوهروان: جووت بوونی سهگ و تاژی نا چفتگیری سک و تازی

پيەرز: پاريز، ئەخواردنى ھىندى خۆراك. (لە شيريني پيهرز بكه) 🛘 پرهيز

پیەرز کردن: پاریز کردن. (پیەرز کردن لەرى ئايه م كنيگ.) 🗔 پرهيز كردن

پنیانهری: شوسته، پیرهوگه آن پیادهرو

تئووک: چادر، تاول، هؤبه، دهوار، خیوهت. و چادر، خیمه

تابلمه: تابلهمه، شتیکهپۆلووی پی دهگهشیننهوه بق نیرگهله.[نـ] آتشگردان

تابلەمە: پۆلگەشىن، بنچەرخىن 🗓 🗢 تابلمە

تابوشت: تاقهت، توانا. (لهوه زیاتر تابوشتم نبیه

کارهکه زور قورسه.) هرمق، توان تابیر: لیکدانه وهی خهون، ها تعبیر.

تاپووس: تابووت، دارهمهیت، دارهتهرم.[ن] تابوت

تاتك: پيتك، كوتك.[ن] پتك

تاتروله: كاكلينه، گيايهكى ژههراوييه پاتال بيخوا

پنی دەمری. ما گیاهی سمی

تاتیپشت: مزغهرهی پشت، بربراگه، بربره، 🗔 ستونفقرات

تاجیلزکه: (+) گیایه کی سووک و پهلهپووشی پایزیه. ناگیاهی خشک که در پاییز باد می برد

تاخهه: په له نهرماییی نیو شاخ و بهردی چیا، که گیای لی شین دهبی آرمین نرم در میان سخرههای کوهستان

تاراوگه: شوینی که ناوارهی لی دادهنیشی، شوینی گیرسانه وهی ناواره و شاربه ده دان. ناویرکاه

تاروز: شیعر و چیروکی تهوساوی، تهنز. مطنز

تاریکه وانی: تاریک و پروون، سبیده، کازیوه ی بهیان. نی گرگ و میش تازه ساو، تیفی تازه تیژ کراو. نی

تیغی که تازه تیز کرده باشند

تازي: پرسه، تازيه. 🗖 تعزيه.

تازیهدار: عازیهتبار، تازیهبار، رهشپوش نے عزادار

تاژان: (+) گوندیکه سهر به شاری بانه.نا

روستایی از توابع بانه

تاژانگ: شيلاق، شهلاخ، قهمچى، قامچى.[ف]

تازيانه

عشوه

تاژپلنگ: تولهپلنگ، جوری پلنگی باریک و تیژرهوه آن پوزپلنگ

تاژهنگ: (قامچی، شینلاق (. گوشار، تهوژم، زمخت. [ا] تازیانه (فشار

تاژیلکه: تاژیلزکه، تاجیلزکه، تاژیی شهحمه در ایراندک

تاسا: توانا، هیز، وزه *(تاسای دهست کردنهوهی* نهبور.*)* [توان، نا

تاسکه تاسک: به ناز و لار و لهنجه پؤیشتن، چاوگیزان و به ناز پؤیشتنی کچ. (مهلیان مالیوه باسک/ باسکی قهله و ناسک/ که دهکهن تاسکه تاسک/ پهوهکترن له ئاسک «میمن».) آناز و

تاسمه: قاشه گرکه و کالهکی وشکهوه کراو) قایشی پهروانهی ماشین و....نا) لواشک خریزه) تسمه

تاسهبار: تاسهمهند، به ناوات. آن آرزومند تاسیان: تاسان، گیژ بوون. آ کیج شدن

تاشیا: (+) مهیل و تاسه، تامهزرویی. اردهبینی روژ به تاشیا سواری شهو بوو/ شهو ئیاوس بوو سهینی کاتی زمو بوو «خالهمین».) ایااشتیاق تاشقهند: پهرپهروچکه، حهویق، تهشق، بهرزایی

تاعوون:) بلفه ته نه خوشییه کی کوشنده یه جاو قوولکه؛) بریتی له مندالی زور بزوز و هار . (دهلنی تاعورنه به] طاعون؛) کنایه از بچه شلوغ شلوغ

ئاسمان. ناوج آسمان

تافتافینه: تاقگه، سولاڤ، قهلپهزه، ئاوههلديد.

الله آبشار تاقولاق، دائهدائه. (تاقوتراق خهلكى الملاكم

کیویوری. کالولوی داده در سرکون کن مابور.) [د]تک و توک

تاقەپووتە: پارچەيەكى قەدىمىيى ژنانە بوو.ن

اسم پارچەى قدىمى زنانە

تاقیمانه: تاقیکاری، ئەزموون. نامتحان

تال قهشقه: بهریکی دار بهرووه داری بهروو حموت بهروو حموت بهر دهگری آنیکی دیگر از شرهای درخت بلوط

تالتوز: گیایه کی بلینده وه کوو موسک وایه. نا اسم گیاهی ساقه بلند

تالحه: فال، بهخت تاقی کردنه وه، ته لیعه آن فال تالخوش: ئه و ئاوه ی که به واده ی روژ و دانیک له برینجی چاندراوی ده گرن آن آبی که به مدت یک روز و نیم به شالیزار داده می شود

تالکیش: دهرهاتنی تالی گورهوی و بهرگی چندراو و به بهرگی چندراو و به بهرهوه چوونی. (کورهوییه که ت تالکیش بووه تازه ههتا ئهوسه ر دهدری، ها پاره شدن تار جوراب و لباس دستباف

تالنگه: جهوال، تهلیسی که وهک بهره دهیتهنن. الگونی دستباف

تالوار: شویننیکی تایبه به به له تهره دانی تووتن، تهره. آن میگذارند تهره و آن میگذارند تالوو، جاریکی که کیای تالووی زوره و لهبهر کولوو ناکیلدری آن مزرعه ای که پر از گیاه « تالوو» است

تالیشار: گیایه کی گه لا سه وز و پانه لاسقه که ی

🛘 سایبان

تارهسووت: ئهو شتهی خوّر دهیسووتینی، دهم و چاوی رهش ههلگهراو و پیّست دامالدراو به تینی ههتاو. نیآ آفتاب سوخته

تاویار: (+)) تاویره بهرد، بهردی گهوره و تهختی قهدی کنو؛) کهسیک که خورهتاوی خوش دهوی.[ن]) سنگ بزرگ و پهن کوه؛) کسی که به نور خورشید علاقه دارد

تر به تاق نه هاتن: بریتی له خوشی و شادیی زور. (له خوشیانا تری به تاق نه ده هات) آکنایه از شادی بیش از اندازه

تر له خق دهر چوون: بریتی له بادیهه وا بوون، غلوور بوون. (نه و تازه پیا که و تووه وا تری له ختری دهر چووه قسه له که ل که س ناکا.) کنایه از مغرور شدن

تر و تهویله: قسه ی بی تام و هیچ و پووچ، شتی هیچ و بی بایه خ. (گرنی مهده یه هممووی تر و تهویله یه می بی بارزش و الکی تراوکه: جوری به ردی بریقه دار و ته نکه. آن

نوعی سنگ نازک و ساف ترپه: (+) دهنگی به ئاستهمی پی، چرپه. (ترپهی پنی دی، اصدای پا

ترتره: کرمی نۆک، ئافەتی نۆک *(ئەوەی کاری* ئەمرىخ بدا بە سىبەينى:/ ترتىرەی دەكەويتە ردينى «پەندى پ<u>ىشىنان»</u>) 🏿 آفت نخود

ترتفاق: شتوومهک، شمهک، کهلوپهل. نوسایل و اسباب

ترسان: (+) سىوور بوونىهوه و ژان كردنىي

سپییه.[ن]اسم گیاهی است

تاماو: ئاووخوى كه دهدرى به مالات. آل آبنمك براى حيوان

تامل: تاقەت، سەبر.ن تحمل

تانجیلقکه: تاجیلقکه، تاژیلقکه، تاژیی ئهحمهد راوکهر، تانجیی پیغهمبهر، بالووک، حوشترحوا.

تانگ:) دهبابه) رووبه روو، ههمیه ر، به رانبه ر. (مالمان له تانک مال نه وانه . [ن] تانک) برابر ، مقابل

تانق: 🗢 پەرچان

تانی تیدان: دنه دان، هان دان. (ئه و بنو ئه وکاره تانی تنیدان.) [تحریک کردن

تاوپەر: رۆژپەر، رۆژاوا. 🗓 ھنگام غروب

تاوپهران: كاتى رۆژئاوا برون. نامنگام غروب . . .

تاوتا: پینوپی، پاوپا، لینگاولیننگ لهپین کردنی کهوش. (کوره نهوه بنر کهوشهکانت تاوتا لهپین کردووه؟) [اکفش لنگه به لنگه

تاوتوو کردن: شی کردنهوه، توی توی کردن، لهبهر یهک ههلوهشاندن.[ت]از هم باز کردن

تاوتوی کردن: 🗢 تاوتوو کردن

تاوکانهوه: تهکینهوه، تاسانهوه، کشانهوه له کاری.[ن] شانه خالی کردن

تاوگر: بهرپوژ، بهربهرۆچکه، شوینن که تیشکی خور دهیگری آهاجای آفتابگیر

تاوننه: تاعرون، بلفهته [نـ] تاعرون

تاووک: سیبهر، سابات، چارداخ، سهیوان، کهپر.

پیستی لهش به هن پیدارژانی شاوی گهرم. (خهمتان نهبی نهسووتاوه ههر ترساوه بلزقی نه کردووه، سوور بزته وه.) اسوزش پوست

ب اثر ریختن آب گرم براثر ریختن آب گرم

ترسیاگ: ترساو، تووشی ترس و خوّف هاتک. [اترسیده

ترشگیاگ: ترشاو، شنق که به مانهوه ترش ههاگهرایی [ن]ترشیده

ترشگیان: ترشان، (خهور فره بمینکهی ترشکی،) [ترشیدن

ترشكیان: ترشاندن، تـرش هـه لكيــران.

ترشاندن

ترشوکه خاترون: ترشوکه خاسه، جوری ترشوکهی ناسک و گهلا پانه بن درکولیو دهبی.

ن_ترشک

ترشؤکه خاسه: حترشؤکه خاتوون

ترشه خاتوون: 🗢 ترشؤکه خاسه

تركىزە: دلەكۈتە، دلەپاوكىن، دلەخىورېن، نا نگرانى

ترمهوبقله: پرتهوبقله، نارهزایی دهربرینی ترسهنقکانه و به پنج و پهنا، ناغرولند

ترنیسک: کرترهباریکه، یاکهریم. نا قمری

تروتوپ: پۆز و هەوا، فیز و ئیفاده. (له مالیا نبیه دهنکه برویشی/ لیفه شری نبیه لاقی تیکیشی/ تر و توپکهی کهریک ناکیشین «فولکلور».) ایا تکبر ترول: رهشه کوژی، تیرور. ایا ترور

ترقمته: واشه، باشوو، مهایکی راوکهره. آ

ترونته: 🗢 ترزمته

ترووک: زور سلوک، توپ، سل، سرک.[نـارموک تره: (+) کچوله، کیژوله، کناچه، کهنیشکه.[نـا

تارە: (+) كچۆك، كيژۆك، كناچە، كەنيىشكە.[ن] دختر كوچك

ترهشکه: به لای ئاسمانی، وهک ههوره تریشقه و توفان و ...[ن]بلای آسمانی

تری بن گوم: بریتی له بی سهر و شوین بوون. (وهک تری بن گوم بزر بوو.) آیکنایه از گم شدن

تری پهزان: بریتی له مانگی خهرمانان، کاتی تری کهیشتن.[ن] ماه شهریور، هنگام رسیدن انگور

تری مارانه: تری ماره، رینزهله مارانه.نا تاجریزی

تری ماره: تری مارانه ناجریزی

تریشکدار: پرشنگدار، به بریقه آندرخشان تریشکه: گیایه که دهخوری و له قهراغ کانیاو

دەروى، ترشۆكە. ناگياه ترشك

تریفه بوون: له شیر برینه وهی به رخ و کاژیله و کر بوونیان. (له و ه تا به رخه کانمان له شیر بریره ته وه مهمو و تریفه برون.) آیا لاغر شدن بره به خاطر بریدن از شیر

ترینگانهوه:) بره گرتن، گرژینهوه، زهرده گرتن؛) پشکووتن، دهم کردنهوهی گول.نا) لبخند زدن؛) شکفتن گل

تريواندن: ژان كردنى لهش. (لهبهر ژان تهواوى

گیانم دهتریوینی.) 🖟 درد

تریوه: تریفه، تیشکی مانگ ای تابش ماه

تسكوليو: بريتى له تهمبهل و تهوهزل، به ساوه ساو، كهسيك كه له كاردا زور به شينهييه، زور دادهنيشى و لهجنى خوى ههاناستى. الكنايه از تنبل

شله:جوّری کارگه زور نهرمه وهکوو قارچکی تر ژیرهکهی پهره پهره نبیه، کاتیک وشک دهبیته وه گهردیکی وردی تیدایه وهک خهنه وایه. ناوعی قارچ

تسمۆرگ: گیایهکی چکۆلهیه وهک ئالهکوک و شنگ وایه.[ی]اسم گیاهی است

تشپۆک: زيپکه، پيزۆکه، زووه.[ن] جوش

تفارق کی: منال، زارق کی، زارق، مندال یکودک تفر: (تیخولی برویش و سیاوار. (ئه و پهرشه بکوته و هرویش و میا که وه از قه تماغه،

پهترق [[(پوستهی بلغور (کبرهی زخم. تفلیک: به لغهم، ناختف، تفی زهرد. [[بابلغم

نسید. باندم، دع ند، صی زوره الی بست تلهنگ به تاریکییه و منان: له خورا قسه کردن

سهباره ت به کهسیک، چیو له تاریکی کوتان. اس سخن گفتن بدون دلیل

تفیله: مندالی ورد، زارقک، ساوا. له طفل

تلاروکى: خـق تلاندنـهوه بـهسـهر زهويـدا. غطىدن

تلاس: تهخته یه که ناوه که ی قوول ده که ن سه گ شاوی تیدا دهخواته وه. [ن] آبخوری سگ که از تخته کنده می شود

تلاسكه بهستن: لاتراسكه بهستن، سهرهنگرئ

بوون. 🗖 سکندری خوردن

تلاسه: 🌄 تلاس

تلاشه: ته له زم، له تی ورد و تیزی ناسن و دار و به رد و ... ناسن و دار و به رد و ... نام تراشه ی سنگ و آهن و چووب. تابات تابت بنایه خرارش تنه از بیار نش ته ری تنه انیه از چیز بی ارزش

تلغ: لوده، کوگا، (کولان به تلخیت به فر گیرایه.) آودهی برهم انباشته

تلنجک: ته پکه، داویکه بن گرتنی بالنده. [دامی است برای شکار پرنده

تلن: توله، تووله، قەندى. الىيوز، سىگ كوچك شكارى

تلووته که: هیشوو، بول، زهنگ ته تری ان خوشه ی انگور

تلووخانه وه: کنخان و فلیقانه وه ی میسوه اس کندیدن و له شدن میوه

تلیا مەزن: قامكە گەورە، پەنجە كەل، كلكه گەورە.[ن]انكشت شىست

تلیابه رانکی: قامکه که وره، کلکه زله نادگشت شست

تلیچاف: ئەنگوستەچاو، شەوەزەنگ، بلقەتاف.ن شب بسىيار تارىك

تلیسانه وه: تاوانه و هی کلن قهند و گل و ... له ناودا. آنین م شدن کلوخ در آب

تلیسک: (+) ته ر، خووساو، (باران ته ر و تلیسکی کردووه) [خیس

تلیشیاک: تلیشاو، دادراو.ن پاره شده

تليفسق: پته، پەلەپيتكە، چەقورنە، چەقەنە. (دەس

كردن به تليفسق ليدان.) بشكن زدن

تليقانن: فليقاندن، پليشاندن. ناله كردن

تلیقیاگ: فلیقاو، پلیشاو. (تهماتهکه کشتی تلیقیاکه:) آله شده

تليقيان: فليقان، فلإقان، بليشان. [] له شدن

تلیلیلان: هه را و هوریا و شایی و هه لبه زین. (پشیله دیار نه بن مشک تلیلیانیانه.) آسر و صدا و شادی کردن زیاد

تمتيل: تەمتيل، بيهم، ئەدگار.[نـاسرو سيما

تنگس: داریکی کورتهبنه و چالوولهکه بهریکی وهک بادامی پیوهیه. (تنگسه ههژارهی پا لهموغار بهند/کی تنوی بزیهرژین لهریشه

ههلکهند؟) آبوتهای خاردار برای پرچین روی دیوار از آن استفاده میشود.

تزپلاغ: (+) گیاسنده، گیایه که وه ک که رخنکینه وایه بر باقه بین ده بی، پیزه لک، پیزه ل. آ گیزلخ

تويلاخه: تويخل، تيكول، تؤخل إلى كلوله كل.

تزيلاغ: تزيلاغه [ن] 🗢 تزيلاغه

توپلاغه: تزیلاغ، پیکهوه نووساو، تزیلاخه قور، کلمهت.[ن]کلوله کل

تزیه: یه کسم جاری وایه له برسان یان له به خ خزشه ویستی یه کتر ده لیسنه وه و مووی زیادی به زمانیانه وه ده نووسی و قووتی ده ده ن، له ناکامدا له زگیاندا له سه ریه کان له ده بی و وه کتی پته وی لیندی و ده بیته هنوی ناره حه تی یه کسم آل مرض اسب و الاغ براثر

خوردن مو هنگام لیسیدن یکدیگر

تۆپى ناوخەتىن: يارىيەكى مندالانەيە بە تۆپ دەكرى. نانام يك بازى كودكانە با توپ

تقت: كلۆر، خلۆر.ناغلطىدە

تۇتەلاش: تەلاشەدار.نى تراشە

تقخ: دەولەمەند، خاوەن دارايى. نا ئروتمند

توخماخی سهر کردن: پیستی سهر دامالین، سهرهان کردنهوه. (بزانی توخماخی سهرمان دهکا.) ها پوست سر کندن

تۇر: جىنېى، شوين يىن.ناردها

توراخ: 🗢 توراغ

توراسک: گیایه که بهریکی وه که قوره ده گری. نا اسم گیاهی است

توراغ: (مانای مەنبانە بزرینه مەلەیه.) دۆی خوی تىكراوی ئاو لىنگیراوو خەستەوە بوو دەبیته تۆراغ، دۆسۆل، دۆسویر. الله دوغ آب گرفته شده و نمک ریخته و غلیظ

تۇرتان: مقەست، دوارد، دويردك، مەگرپيچەنى.

🖬 مقراض، قیچی

توررههات: قسهی هیچ و پووچ و بینمانا. (شیخ و توررهی میزورو نهقل و نقوولی هیچوپروچ/ من به توررهی بیار تهسیرم، تهو به کنولی تصورچ و توررههات «مهجوی».) احدرف بووچ و بیمعنی

تنورکردن: تنوران، زینز بنوون، منان کنردن و مهلاتنی کهری نیر، کهرتوران فرار کردن و قهرکردن الاغ.

تورکه: جوری سهوزیی خواردنه. نانوعی سبزی خوراکی

توره: پیوانه یه که تا ه مهن گهنم ده گری آن واحد پیمانه ای است که تا ه من گندم می گیرد توزته کین کردن:) ته کاندنی شت به توزته کین؛) بریتی له لیدان به شارامی (شهوه ایدان نبیه توزته کنینی ده که ی ای کردگیری؛) کنایه از کتک زدن به آرامی

تۇرتەكىن: ئامرازى تۆز تەكاندن، پەرۇيەك بە قولــه دارىكــەوە دەبــەســتن و تــۆزى ســەر كەلوپەلى بى دەتەكىنن.[ن]گردگىر

توسن: (+) تووره، قهلس، تووره و توسن. ن عصبانی

توشکیر: تزیشتیر، گیسک، بزنه کیویی دوو ساله آلابز مادهی دو ساله

تۇق: (+) پەلە، تۆقەن.[ن] 🕶 تۆقەن

توقه: دهست و مشتاخ، دهست لیکدانهوه. نا دست دادن

توقهدیوار: دیواریک که چین چین بهقور ههتا ههایده چنن و له ژیره وه نهستووره و ههتا به رزتر بیته وه، باریکتر دهبیته وه بق حهساری باخ و خانووی دروست ده کهن و دیوار سنگی. توقه ن: په له، توق. (ترقه نیک له به فره که ی توانیوه.) و توانیوه.) و توانیوه.) و توانیوه.)

تؤک: (+)) تات؛) شتیک که هیچ کاری لی ناکا.

آ) زنی که استخوان، مجرای رحمش را گرفته باشد؛) چیزی که سخت است و چیزی در آن فرو نمی رود

تؤکلیجه: گیایه کی وه ک که رته شی خپ و تووکنه درووی نییه و له عهرزی کهم به رز دهبیشه وه،

وهک چایی دهمی دهکهن بن ژانی جهسته باشه. [اسم گیاهی دارویی

تولتوله: جوّریک نانه وهک کهلانه وایه له جیاتی پیواز و سهوزی روّن دهکهنه نیوییهوه و به تهندوورییهوه دهدهن. این نوعی نان روغنی توله شکاندن: بن پژاندن، کهینی بردن. ایاره کردن بکارت

توله شکاو: بنپژاو.آندختری که بکارتش پاره شده باشد

توله: (+) گرکه، گندوره آنگرمک تولهکه: (+) تهشتی کلین، سوینه آن تشت سفالین تولی: گیایه که گه گه پانه ده خوری، توله که آن پنیرک

تهمارگه: شوینی تومار کردن، دووکانی شریت و سیدی تومار کردن.[ن]استریو تومان: (دهریی، ئاوه[کراسی ژنانه(تهمومژ.[ن](

سالوار زنانه (مه. سالوار زنانه (مه.

تؤمه ت: بوختان، ئیفتیرا، بوختان نابهتان تومه تنار: بوختان بی کراو ناونیار کراو نامهم

تومهشان: کووز، هیل، بهشینک له زهوی که به خهتیک دیاریی دهکهن و تووی پیوه دهکهن بو کیلان. آلقسمتی از زمین تخم پاشیده شده برای شخم

تۇناۋ: بەندەنى رژد و چر، شاخى ئەستەم. كى كوەصعب العبور

توند: (+) مەييو، دڑى شل، خەست. [غليظ تونكە: شۆرت. [شرت

تۆو: 🗫 تور

توو: (+)) تۆم، تۆف، تۆو؛) تۆو، تۆتخمى مرق.

(توزیکی له و شیرینییه به ش بده تووی دهتکی.) 🗔 درد) نطفه

تووت و فهراقهت: یارییه کی مندالانه یه وهکوو قهری قهری وایه آنام یک بازی

تووتار: مهراییکهر، پیاییباز، خولتهکهر، تهشی پیس، هیلکهکهر، ماستاوکه (ایهالپوس تووتر: سیکه توره، سیقه تزره ایاسنگدان مرغ تووت که سهر: بریتی له سهر بزیو، نه حهجمیو، هار و هاج آناآرام و شلوغ

تووته ک: (+) تاقتاقکه ره، بالداریکی شهو بینداره. (تووته ک و گوین و کوند بیکارن/ روژ و چانیانه، به شهر بینارن «ههژار».) ها بوم

تووداید: ئه و شینعر و گورانییه ی کابانی شیردوش له کاتی مانگا دوشیندا دهیلی آن شیعر و آهنگی که کدبانو هنگام دوشیدن گاو زمزمه می کند.

توورژیلک: تهرزهلووکه ای تگرگ ریز و خشک توورکی: بنهوهشی، جیددی ای جدی

توورگ: چەقەل، جانەوەرىكە وەك رىنوى وايە. الشغال

توورهایم: گوله گهنم که هیشتا له ساقهکهی نههاتوته دهری. گهنم و جوّی کاتی قهفوگول. گهنمیک که هیشتا نیر نهبووه. لخوشه ی گندم که هنوز در داخل ساقه و برگ قرار دارد تووسکوول: بهری دار شهکی، وهک فندق وایه.

توونسوری، بازی دار سانتی، وست سان وی<u>.</u> ایاشر یک درخت

تووشی گون رهشی ختر هاتن: ۳ تووشی نیری شهش گون هاتن

تووشی ندری شهش گون هاتن: بریتی له کهسنک که ماوه یه که به که یفی ختری رایده دا و ترسی که سی نییه، به لام له پر دژیکی به هیزی لی پهیدا ده بی و زهلیل ده بی به دهستییه وه آن کنایه از کسی که مدتی یاغی می شود و عاقبت به دست رقیبی توانا شکست می خورد

تووقاله:) توقله، بلوق) پورگ ن حباب؛) تاول تووکه مرداره: ئه و تووکه نهرم و وردانه ی به زمرنه قووته و هه لده و هری پاشان په پ و پق ده رده کا آن موی نرم جوجه که بعدا پر جای آن را می گیرد

تووکه منداره: تووکه مرداره. هم تووکه مرداره تووکه مرداره توولازم: دهرده باریکه، نهخوشینی سیل. نموض سل

تووله: رکه، قهفهز. ناقفس

تووله کی: کاسه سه ر، کاژه لاک. نی جمجمه تووله وهن: نه مامی وهن. (له چه قه می چه و ماخ که اله یک اله

توولين: بازهلين، قهمهان، ريخان. ايعقول دوقول

تووناو: پاراو، تەروبر. نے سیراب

توونکه: شوّرت. اسا شرت

تۇرنە: بەراز.ناگراز

توونهوان: ئاورچى، ئاگرچى حەمام، كوورەپەز. ئونچى حمام

توونى تەبەس: 🗣 توونى تەتەر

توونی ته ته رده ده می قیرووسیا، جههه نده م، توونی ته به سه ربه توونی ته به ردی هه ربی ها بری این به درک، جهنم

تووپىل زەرپىن: كۆلكەزىزىنە، كەسكاسىزر، پەلكەرەنگىنە.[ن]رنگىنكمان

توویتاواره: ئاواره، به پیده، ده ربه ده ر. آ آواره توی:) به ین، نیو (به روژ ده که ری به که تانی/ به شه و ده چینه تویی کورتانی «پهندی پیشینان») توی شیر، سه و توی آیا (میان) سرشیر

تویج: پرژ و بلاو، شیواو، پهرگهنه. ها پراکنده تویخ بردن: ئازار دانی زور، ماندوو کردنی له راده به ده ده را مینده میه استور راندین تویخی بردین. ایکنایه از زحمت زیاد

تویخ چوون: زهحمه تکیشانی زور، بریتی له کاری زور سهخت. (مهتا له کاره ته وار بووین توینم چور،) کنایه از زحمت زیاد

تويشك: توي، سەرشىر، تۆ.[ف]سرشىر

تویشک: کاژیلهی مالی یان کنوی له سی مانگان تا یک تا یک ساله آن بزغاله در سه ماهگی تا یک ساله

تویکاری:لهشکولین، نهشتهرگهری له سهر جهسته به وردی.[ن] کالبد شکافی.

تهباره: گهنم وجزیهک که هیشتا نهدوورابیتهوه و ههر به پیوه مابی. آن گندم درو نشده تهباشیر: گهچی نووسین. آن گچ تحریر

شهبهق: (+)) پهره کاغهز، وهروق. (شهبهقین کاغهزم مینا و نامهم نووسسی) ؛) پارچه

شووشه. (ته به قمی شووشه م بنر په نجه ره که مان کری، ای) ورق کاغذ؛) قطعه شیشه ته پته په: زهنگوله ی گهوره که به جنی زرینگه ته په ی لین ده که ن و له ملی بیزن یان مه پی سهرگه له ی ده که ن آن نوعی درای ته پل دران: ئابروو چوون، عه یب و عار وه ده رکه که و تن بی ئیعتبار بوون آن رسوا شدن ته په که در (+) سله شیاکه، تز په له شیاکه. (ته په یه که

شیاکهی کرد مانگاکه.) آبادهم انباشته تههدوره: فیبری سیه و راگرتنی سههول و

ساردهمهنی نیایونولیت تههههسوری: ور بسوون، تسرس لین نیسشتن،

دلهخورپه.[ن]نگرانی ته. می منه: مهما راز ... خدرانی ههوا بدانی سیهه.

تەپەسەنە: ھەولدانى خۆرايى، ھەولدانى بىھۆ. []تلاش بىھودە

تەتلەزوان: لالەپەتە، كەسى كە قسەى چاك بىز نايە، تور. نالكن

تەتلەمئوە: كەلووى كرمى ھەورىشم، قۆزاخە. نا پىلەي كرم ابرىشم

تهته: (+) ناوی چیایه که له ههورامان ناکوهی در اورامانات

تهتهرپیج: پیچانی لاق و بهلهک به پهرق و بهن

کاتی سهفه ر له بهفر و سهرمادا. آله پیچیدن

ساق پا از زانو و به پایین با نوار پارچهای

تهتیاین: دوزینه وه، پهیدا کردن. آله پیدا کردن

تهخهک: شیو، گهلی، دوّل، خر. آل دره

تهدار: تادار، نهخوش، کهسی که تووشی تاویاو

بووه. آل تبدار

تسه و وشبک هسه الخسستن: دوو کسه کسه دهیانهه وی یاری بکهن بزنه وهی که سبی یه که واته مسه اللا دیاری بکری اله تنی سبواله ت یان به ردیکی پان دیویکی ته و ده کهن و هم الیداوین، دیوی ته وی و شبکی هی دیوی و شبکی هی

تەرازەن: 🗢 تەرەزەن

ئەوى دىكەيانە.[ن]شىر و خط

ته ربیش: ته کمیش، بنکزلی رهز و بیستان آلهی زدن و سست کردن خاک جالیز

تهرت: (+) (کلؤشی گیره کراو که هیشتا شهن نهکراوه.(ههادیر، ههاهت، رژد ∐(خرمن کوبیده شدهی هنوز باد داده نشده(پرتگاه.

تهرتوته لان: هه لدیر، هه له مووت، رژد، (مامه راوچیس ره وه زو ته رت و ته لان/ ئیسته کهی کاتی له خه و راچوونه/ که دییان کوته لی بالات رووخا/ داله که رخور له ولات به ربوونه «ئه مین گهردیکلانی») ایسربالایی صعب العبور

تهرچک: (+) شلک، ناسک، تورت آن ترد و نازک تهردهماخ: کهیفخوش، به کهیف، دلشاد، دهماخچاخ، دهماخچه خت آنشاد و شنگول

تهردهماخی: کهیفخرشی، شادی و دلخرشی. دماغچاقی

تەرشىك: قەلشت، درزى گەورە. نى تىرك، شكاف تىمرفىتىن: شىپرزەيىي، ئالۆزكىاوى. نى از ھىم باشىدكى

تەرگ: (+) تەخت، ژير. (تەركى ژوورەكەيان فەرشىكى لى رائەخراوە؛) كىف

تەركەندە: ھەرەل، سەرەتا. (لە تەركەندەرە وا

ماتوره) 🖟 نخست

تهرکی ژیر به په: گهمه یه کی لاوانی گرندنشینه دوو که سده چنه ژیر به پهیه که وه که یه کیان پیشتر شهو گهمه یه ی نه کردبی و نه یدیبی، شهوه کی پیشتر شهو یارییه ی کردووه به دزییه وه شهولکتک به ده سته وه ده گری و ده یباته ژیر به په چه که وه هه و شهولکتک له هاوگهمه که ی ده دا و شهولکتکیش له عه رزه که ده دات و ههاوار ده کا؛ هاوگهمه که ی پینی وایه له هم ددووکیان ده کا؛ هاوگهمه که ی پینی وایه له هم ددووکیان

دهدهن.) آنوعی بازی جوانان روستایی. تهرکی: زهبه لاح، ته ژه، تاژان. آلندهور

تهرمه ک: تهرمه ک، مه لقی درک و دال آن

پشتهی خار.ن

تەرمەگ: 🗢 تەرمەك

ته بازار: بازاری میوه فروشتن آن میدان ترمیار

تەرەبار: (+) 🗢 تەرەوار

تهرهبن: ته رهون، ناوی بنهکیکی کولهبنه یه چالووکی هه یه و وهک زی وایه. نام بوته ای است خاردار.

تەرەبنە: 🗢 تەرەبن.

تەرەز: تىەرزە، گارسىيقى، گىزل، تىەيىرىك، تركزىك، كۆلۈۈك، تەزرە. نى تكرگ

تهروزون: (+) گیایه کی کویستانییه گهلاکه ی وهک پیواز وایه مالات زور چاکی ده خون، همه تا زستان سموره و زورد نایی. آاسم گیاهی

تهرهکهباب: شورباوی گوشتی مریشک که

و تـهرهکـهمـان/ بـق ړووتـهل و دلبهخـهمـان.

«راوچی») 🗓 آواره، دربدر

ته هکی: ته ر بوونه وهی مالات، واته خواردنی گیا شینی به هاری و ته قه فیره گرتنی. (مانکاکان همور ته ره کییان کرتوره) آاسهال حیوانات

تەرەكىرەن: بەنتەركى، پەتنىك كە بە تەركى زىنەرەپە و شتى بىدەبەستن نافتراك

تهرهوار:) میرهی تهر و تازه؛) باقه یا مهلّق

گیایه ک که ده یه پننه وه بن مال ن (میوه ی تازه) علوفه ی تروتازه.

تەرھول: بالنىدە، فرنىدە، پىەللەرەر، پىەرۆك.ك برندە

تهریب: تهقه آلی راست و میزان، (کلاوه که تهقه آلی تهریب و جنودانم الیداوه.) آلبخیه ی راست در کلاه

تەرىبوجۇدان: جۆرى تەقەلى درشتە لە كلاوى دەدەن و دوايى بىەن دەكسەن بىه بىلىنى تەقەلەكاندا بۆئەودى كلاودكە رەق بىن نانوعى

تەرىيە: چەتە، رېگر، جەردە. ناراھزن

تەزىي: 🖘 تەزىيى.

بخيهي كلاه

تەزىيح: تەسىدىب، تەسىيح ناسىيح

تەزمىد: تەسبىح، تەزبىخ. ناسبىح

تەزويع: تەسبيح، تەسميد. أ

تەر: كارىتە، شاتىر.نابالار

تەسبىح: تەزحىب.ناتسبيح

تەست دائەوھ: ھەس دائەوھ، بەرپەرچ دائەوھ، پاساو دائەوھ،[نے © پەرچم دائەوھ تەسح<u>ت</u>ب: تەسبيح،[ب]تسبيح

د.
تهسلهخ: ناماقرول، سووک و چرووک. آهرزه.
تهسلهخ: ماقرول، سووک و چرووک. آهرزه.
مردوو. (مهر شهوئ تهرمه کهی تهسلیم به خاک
کرا،) آدفن کردن

تهسوق: نوبهره، شتیک که تازه هاتبی و تا ماوهیه ک خرشهویست بی آنانوبر

تەشمەلىچ: 🗢 ئاگرمەلورچ

تهشهخوس:ههوا، فیز، دهمار. (منیده به تهشهخوسه دهماری نامینی قسه لهگهل کهس

ىكا / 🛘 متكبر

ته شهنگ: پراوپر، که یل، لیواولینو. (قاپه که وا ته شه نگ بروه لیم ده رژی، السلید، پر

تهشی تهشی: گهمهیه کی لاوانی گوندنیشینه. نام یک بازی جوانان

تهشیشی: چاوه روانی کردنی که سینک به دلنیگه رانییه وه. آنا انتظار پر از تشویش و نگرانی

تەنتە: چەنتە، چەنيە، جۆرى دەسمالە لە ملى دەھالىنن. نےچفيە

تهفروتوونا: تهرتووتوونا، ههرنهماو، لهنیوچوو، فهوتاو به یهکجاری. آیا تارومار و نابود

تهقزین: (+) نهخوش کهونن و کهلهلا بوون آن بیمار شدن و از پا افتادن

تەقائدىن: ھەلبرىن، راونان، رەپىنان، رەتاندىن. ادەمتەقىنىن جەشىنى رىيوىى بەنىدەنىن/ ئەو

که سانهی لای کونیشم نادهنی. «میمن ».) 🖟 دنبال کردن.

تەتتەقان: رەقەن، زەويى بەردىن، كۆونك كە سەرەكەى تەختەبەرد بىن.[1] زمىن يكپارچە سنگ

ته نه ته ته ته به رد، تاویزه به رد. یا تخته سنگ

تهقه:) تهقه، ویک کهوتنی دوو شتی پهق؛) دهنگی تفهنگ.[ن] صدای بههم خوردن دو چیز سفت؛) صدای تفنگ

تەقلان: شۆرش، راپەرىن، راسان. (خەلكەكە كشتى تەقلان كردن وە درى شا) . [قيام.

ته قلوشه قه ل: بینگار. ره تاندن و کار پی کردن به زور و به لاش. نیابیگار

تهقلزکه: گیایه که نیس مهتر له زهوی به رز دهبیته وه لاسقه که ی سبییه و گولی زهرده، گیا تروقه شی بی دهلین آن اسم گیاهی است

ته قله: گیا ترزقه، گیایه که وه ک گوی به رخوله وایه به ریکی ورد ده گری ده ستی پیندا بینی ده ته قی، ته لزکه آن اسم یک گیاه

تەقلەدەو: تەقلەكوت، ھەلاتىن بە پرتاو. لىابا سرعت دويدن

تەقەتۆرە: تەقەنىرە، بەلەنىرە، سكەشىزرە.نا سىمال

تهقهز: تهنانه، تهناكه. المحتى

شه اله دروماندا، ترته الله دروماندا، ترته الله دروماندا، ترته الله دروماندا، در دورندگی

تهقین: (+) ههلاتن، را کردن. نه فرار کردن ته قین: (+) ههلاتن، را کردن. نه که کولوانه، پارچههه کی چوارگزشه یه ژنان به شانیا دهدهن. نه پارچه ی

چهارگوشهای که زنان بر دوش میاندازند تهکمیش: (+) پهرازیتی رادیو و تی هی.ن بارازیت رادیو و تلویزیون

ته کوو: وچان، پشوودان، سانه وه. / فره مانوو بروگین چکی ته کوو به بن خاسه. استراحت

تهگرهجیله: تهرزهلووکه، تهرزهی ورد. ناتگرگ ریز

شهكهر: تايه، چهرخى ئوتۇمۇبىل. آ چرخ و لاستىك اتومبىل

تەلان: كۆلانى باخ.[ن]كوچەباغ

تەلهن: كولېژير، مەلېژاردە.ن كلهين

ته لخه که: بریتی له قه له و و ناقولا، شله په ته و قه لافه ت ناله بار. [ن] کنایه از سنگین و شل وول ته لدروو: ناسند پک، تیلی وارشی د پکدار. [ن] سیم خاردار

تهلوهنه بوون: شهلال بوون، خووسان. (سهرى تهلوهنه بووگه له خرون.) [آغشته شده

ته لوه می کردن: شه لال کردن، شلتانی خوین کردن، خووساندن. آغشته کردن

تهلوهنه: شهلال، شلتان، (تهلوهنه بووكن له خوونی خوهیان.) [آغشته

تەلە كردن: ھەلچەقىنى بەرد لە بنى پنى يەكسىم لەكونى ئالەكەيمەرە. (ماينەكە تەلەي كىردىرە

بنویه دهشه لین ای فرو رفتن ریزه سنگ در پای اسب و الاغ

ته الله ته خته به رد، به ردی پانی که وره آن تخته سنگ

تەلىزە: تەلىس. كۈنىه. ن كونى

تهمایر: تهمایهر، بهتهما، بههیوا. نےخواستار، مشتاق.

تەمايەر: 🗢 تەماير

تهمبار: (بهرزایی کهم، تهپک، تیرهگ. (تهم لینییشتوو (بهفری تواوهی سهر شاخی تهمبار/دهبی بهفرمنیسک چورچور دیته خوار «رهحیم لوقمانی».) آ(تپه (مه گرفته.

تەمباسى، تەپۆلكە، تەپۆكە، كۆگاى گل. ن تېدى كوچك

تهمتیل: تمتیل، سهر و پوتراک، بیچم، سهر و سهکوت. (به لالهی ته متیله ت واری.) سروسیما تهمدار: داری قالی، دار تهون، دار ههنه. آلدار قالی

تەمسال: تەنبەل، تەوەزەل، لەشكران، تەمەل، تەپ.[نےتنبل

تەمسالى: تەمەلى، تەرەزەلى. ناتنبلى

تەمۇرى: كاكۆل، قۇي چەپك كراو. 🗓 كىسوى دستە شدە

تهموورکه دان: ئاپۆره دان، کۆزىلکه بەستن، تەمووره دان، (خەلکنكى زۇر لە دەورى كانىيەكە تەموركەيان دابور.) كازدحام مردم تەمەريز: شەرەكەل. كاجدال گاومىش نر

تهمیره: تهنبوور، سازیکه وهک سینتار وایه

دوو سیمی همیه و سازی مهزهمبیی تمهلی همقه.[ن] تنبور

تهنتهنه: پرولهکه، تؤییه، خشل و زمیهر. نور رآلات.

تهندووراو: گیژاوی گۆمی زور قوول. آگرداب تهندوورهزهنه: به پیچ و لیک هالان وهسهر کهوتن وهک دووکهل و گینژه لووکه. آل به هم پیچیدن و بلند شدن گرد و خاک و دود

تهنکه به دی: دویه ککه له توراغی وشکی ساز دهکهن و دهیخونه و دهیخونه و داردغ کشک.

تهنگ چی ههلینان: تهنگ چی ههلهنین، زور بو هینان. (خهیال و خهون و تاسه هاتوونه ژوانکه بی دل/ هومید و شادی تهنگی به ژان و خهم ههلینا «ئهمین کهردیکلانی».) آدر تنگا قرار دادن

تەنگارەر: دۆل، كەلى، شيو.نادرە

تەنگە ئەستوور: زگازل، زگهانك، گەدەزل. ن شكم كنده.

تەنگەبان: تەقلەباز، *(كۆترىكى تەنگەبانم ھەيە.)* 🖸 معلقرن

تەنگەزكرى: تەمبەلى، تەمسالى، لەشگرانى. (چەنى لەكار تەنكەزكرى كەيت.) [اتنبلى

تەنگەلان: تەنگەبەر، شوينى تەنگ و چكۆلە. (لەر ژوررە تەنگەلانەدا شەش كەس دەخەون.)

ژووره ته نگه لانه دا شهش که س ده خه ون.) [مکان تنگ و کوچک

تهنگهوتیلکهدان: شهته کدان، توند به ستن (کوله که ی له بیشتی تهنگهوتیلکه داو وه دی کهوت.) هم حکم گره زدن بار شهننگ:) شهنک. (ئارهکه تهننگه) ؛) ناسک. (پارچهکه تهننگه) []) آب کم عمق؛) نازک

رپوپ تاتهشور، تاتهشور، تهو تهخته بهردهی مردووی لهسهر دهشون آیاتخته سنگی که روی آن مرده را غسل میدهند

تهنهوه: بلاو بوونهوه، تهنینهوه، پهره کرتن. اس

تهنیمـوّک: قورم، دوودهی بـنمـیچ و دیـواری سهر تهندوور. نادوده

تهوازوو: تهوازی، عوزرمایی، داوای لیبوردن. []معذرت خواهی.

تەون: بەرد، كۈچك، سەنگ. 🗖 سنگ

تەوەرە: (+) مىنحوەر.نامحور

تهوهکل: ئاونگی له دار دورست کراو بن کوتان و ورد کردنی دانهویله.[ی] آونگ چوبی

تهوهلا: لانهواز، تهره، دهله. الها پرنده ای که از لانه اش گریزان است.

تەوينشىق: تەشق، ھەويىق، پەرپەرۇچكە، بەرزايىي ئاسمان. الله اوج

تههلووکه پی: ریکای سهخت و ههاهمووت، ریکای ههوراز و ئهستهم اناراه سخت

تـهیـاخ: کزپــاره، شــانی بــهرزهوه بــووی کــا و جوانهگا.[م]گردهی پشت گردن گاو

تەيروتوال: پەلەۋەر، تەرەۋل، بالندە بە كىشتى. الطور

تهیقهز: ساز، تهیار، ئاماده. (خه لکی بن ئه وکاره خو ته بفه زکرن / طحاضر

تەيقەزىن: خەبابەت، ساز بوون، خۇ تەيار

کردن نا حاضر شدن

تن تووراندن: فوو کردن به شمشالدا. شمشال لیدان. (تن توورینه لهو شمشاله.) این زدن

تی پاخورین: به سهردا نه پاندن و لی تووره بوون. (مهرکه چاوی پیم کهوت تیم راخوری.) [] داد کشیدن بر سر کسی

تسی قلمانسدن: تسی قولپانسدن، لسه سسهرهوه تیپرژاندنی ناو.[ن]از بالا ریختن آب در چیزی.

تن قووهاندن: به پرتاو هه لاتن و خق دهرباز کردن. (فیزمالکنکم لیدا و به دولیدا تیم قووچاند.) آبا سرعت دویدن و در رفتن

تی قوولاندن:) بریتی له ههلاتن، تی قووچاندن. (به پرتاو تبی قوولاند.) ؛) هاوار کردن، نهراندن. (کاتیک چاویان به گورکه که وت تنیان قوولاند و مهلیانبری.) [] با سرعت دویدن؛) با صدای بلند داد کشیدن

تی گرتنهوه: سهرلهنوی تی ههلکردنهوه، هاویشتنی دووباره. آن پرتاب کردن دوباره تیا هیشتنهوه: کهسیک که زور تووره دهبی له شهردا و قسهی پیس دهکا، پنی دهلین به تاقهت به شتیکی تیدا بیلهوه آن اندازه نکاه داشتن.

تیاح: وشهی واق و رمان و سهرسوو رمان. *(تیاح لهو فیله ته نه)* کلمه ی تعجب

تیانه: (+) وانی حهمام، حهوزی چکولهی حهمام. ایوان حمام

تیتال: (+) شیتال، کوته پهرؤ. (تیتالی پهرڼو دهس ناکهری:) لیاتکه پارچه

تى چران: تىزان، (بەردىكم دا بە قامكى خوما

خرینی تی چزاء) ای خون دویدن زیر پوست براثر ضربه

تیخول: تویکل، تویخل، تیکول 🗓 پوست

تیخه: تیغه، دیواری تهنکی نیوانکهر. 🗓 تیغه.

تیخه کردن: تیغه کردن، دیواری تهسکی نیوان دوو هـوده. دیوهکهمان له نیوهراستدا تیخه کراوه.) آیتیغه کردن دیوار.

تيدا چوون: فهوتان، لهبهين چوون. الله بين رفتن

تین و پی: ته وای تیز. (تیر و پرمان گرکه خوارد له بیستانه که.) آسیر شدن

تن رامان: چاو لی کردن و بیر لی کردنهوه. (ماوهیه که بوو تیم رامابور) آنگاه کردن و اندیشیدن

> تىربەز: قەلەو، كۈشتىن. نىچاق، قربە تىرفرنك: پەلەپىتكە. نىتلنكر

تنهری هاتن: رفاندن به پهله، پهلامار دان. (خنوی له همر دول و دهرالی مات بکا کهرویشکی قوز/ بی مهودای بدا تبی رؤ دی دالاشی گونم.)

[الایم بی مهودای بدا تبی رؤ دی دالاشی گونم.]

تیروپشک: قورهکهشی، پسوولهی بهخت تاقی کردنهوه آنا قرعه

تیروچهقه از شتنک بووه وه ک خیشک به گا یان ولاخ رایانده کیشا بق راگویستنی شتی قورس، وه ک به رداش و هتد و ...[ن] نوعی سورتمه برای جابجا کردن وسایل سنگین

> تیروژی: تیشک، پرشنگ.آنانور تیروو: توورگ، چەقەل.آناشغال

تیرهاوی: تیراوی، سیخور، جوری ژیشکی گهورهیه کاتیک خوی ویک دینیتهوه درووهکانی وهک تیر دههاوی و دهلین له ههر کهس بدری دهبیته برین و چاک نابیتهوه، به برینهکهش دهلین تیراوی. اجوجهتیغی بزرگ

تیرهشان: گردهشان، لاپالی کیّو، قهدی کیّو. (به تیرهشانهکه دا داگه راین.) ناسینه کش کوه

تیرهگ: یال، کهاک، ترزیک ناتپه

تیری لیدان: وهردینه لیدان، نان کردنهوه. آن نورده زدن در نانوایی

تیری لیدهر: وهردینه چی، نانکه رهوه آن نورده چی در نانوایی

تیری نهبهدی: گوللهی ویلهکی، گوللهیهک که بهبی نامانج دههاویژری و له کهسیک دهری نکاکلولهی بدون هدفگیری شلیک شده.

تیزوفیز: ئەستوونی یەكتر بر، دوو هیلی راست و چەپ، عەلامەتی زەرب.[ن] دو خط متقاطع تیزمال: تترمالک

تیزمالک: له ته په رق، تیسمالک آن تکه پارچه تیژهمار: تووله مار، جوریک ماری باریک و دریزه زور به توندی ده خوشی آن نوعی مار که سرعت زیاد دارد

تیسقوفلاسق: به رکی شه پکه ر و پاوچی آن وسایل و برگ شکارچی و جنگجو تیسمالک: ۳ تیزمالک

تیسووهبزنه: تویسییه بزنانه، جوری تویسیی لاسق باریکی سپی واشه.[ناگیاهی خاردار تیسووهکهرانه: تویسییهکهرانه، جوری تویسیی لاسق ئەستوور و مەيلەق سىپىيە إناگياهى است خاردار

تيسووهگايه: جؤري تويسييه لاسقهكهي پاک دهکهن دهخوری، زورخوشه و تامی جهعفهری و گیزهر دهدا. ناگیاهی خاردار و خوراکی

تنشته چا: قاوه لتوون، قاوه لتى، قاوه توون، نان و چایی به پنی به پانی و نیوه رق آنها چاشت هنگام تیشک: (+) تویشک. 🔊 تویشک

تیشکه له: مروی قهد باریک و لهبار، بهلهباریک. اباریک اندام

تیشهشاخ: بهردی زهق و دهریهریوی کیو، زنار،

ن∫سخره

تنفهره: بربرهی پشت، مؤغهره، بربراکه آنا ستون فقرات

تىقىك: كوورەي ئاسنگەر، مووشەدەمە، دەمەي ئاسنگەر. ماكورە آھنگرى

تیک قرمان: تیک رووخان، تیک تهیین اویران شدن تیک قرماو: تیک رووخاو، تیک تهپیو. نـ ویران شده تيك قرقران: به يهكدا دران و تيك هالان، ورووژان و تیکهل بوون، *(ئابورمی خهالک لهو* مه بيانه تنك قرقرا بوون) آبه هم پيچيدن جمعيت تیک: (+) بریسک، تهزووی به ژان آندرد زیاد تيك: (+) ميتكه، ميتك، بهلووان چوچوله

تیک سبت: دارشتنهوهی دهقی نووسراوه، نووسىينەوەى دەق. ناساختار

تتكالقان: بهنيو يهكدا چوون، تنك پهرين، پيكدا چوون. ادر هم فرو رفتن

تتكول: تتخول، تويخل، تويكل، تؤكل الهوسته

تیکه خوشه: تیکهی دوایی له نان خواردندا که شتیکی خوش دهخون بوئهوهی تامی زار خوش بن. (جنچكن گوشت بيلهوه بن تيكه خوشه) 🖟 خوردن لقمهی لذیذ بعد از غذا

تیله کیش: کاره که ر، کریکار، ناوه کیش، کریکاریک که تهشته قور دهکیشی. نا کارگر تیله گ: کیوی چکزله، تیره گ [ن] تیه

تىلىسان: تەپلەسان، قايشىكە وەك پېشى شەپكە بق خل پاراستن له تیشکی خلار له نیو چاوی دەبەسىتن. ناسايەبانى كىه ماننىد لبەي كىلاه پیشانی دارد

تيمان: كەرپىچ، ئەر شوينەي بولى كەر پىيدا دهرؤن و راوچییان راویان دهکهن ارامحل عبور دستهی کبک

تینتینزکه: ئه وک، قور قور اچکه، قورگ آن حلقوم تيني: (+) گەروو، ئەوك، قورگ، قوروو. ناگلو تیوار: تهنگ، دری گوشاد، نهنگ و تیوار نا تنک تيووز: كاژيلهى يهك ساله كه ئاوس دهبي، بیژووکهزا.[ن]بزغالهی یک ساله که بچه بزاید تيوههوون: دهم به دهمه كردن، شهره قسه. (له كه لى تنوه مه چن، بو له كه ل ئه وه تنوه ده چي؟) 🗖 جدال لفظى

تیهنگ: تینوو، توونی ناتشنه

تيەنكى: تورنىيەتى، تىنويتى.[ن]عطش، تشنكى تى ھەلكردن: (+) بۆھاويشتن، تى كرتن. /بەردىكم تن مه لكردن داخه م نه يكرت الساب كردن

دەمتەرى. ناچاپلووسى

جامه مهری: جامی مهر دوشین، مهردوش، جوری سه تلی چکوله بوو بیری دهیبرد بو مهر

دوشین ناسطل جانبیزار: ناوی جوری تفهنگی قهدیمی بوو،

رهشاش. (دوست ئه و دوسته یه حهساوی ریک بی/ وهک تیر جانبیزار یهک لهدوای یهک بی

«فولکلور».) ☐نوعی اسلحه قدیمی جانیک: جوانوو، جانی، بهچکهی ماین.[

کرهاسب جاوهجاو: ژاوهژاو، ههرا ههرا، گالوبوغر. آ

سروصدا جببه کردن: جهریمه کردن، تاوان لی ساندن. اس جریمه کردن

جروجانه وهر:) (+) گیانله به ری ورد و درشتی

زؤر، (ولات پر بروه له جروجانه وه ر.) ؛) بریتی له خه لکی ناحالی و خراپ و بی په هم (پیاو له و بازاره دا له که ل نه و هه موو جروجانه وه ره پیوه ده بین []) جمع جانواران؛) کنایه از مردم بد و حیوان صفت

جر: گیانلهبهری وردیله و بیخوین.[ن]حشره

. «فولكلور»، □دره جاجوو: نهيار، دوژمن، (ئهر دوو برايه بوونه وه

جایه: دول و شیوی قهدی کیدو. *(به رهشه*

ریحانی که شین دهبوو له جابه جابهی دهلهندی

جاجووی یه کتری. اودشمن جاروجی: زهوییه که دووسال لهسه ریه ک بکری به گهنم اورمینی که دو سال پشت سر

هم گندم بکارند جارهوجار: بریتی له چاندنی دووبارهی جاره گهنم به گهنم. آنکنایه از کاشتن مکرر

که نم به خهیم آن کتایه از خاسس محرر جاش: (+) مه وج، جاجم آن جاجیم جاش که وش: که وشی له چه رم در وست کر اوی

هەرزان بايى، كاله. [م] كفش ارزان قيمت

شده؛) بچه بد ادا

جاعیر: جحیل، ههرزهکار. گهنج، لاو. نی جوان جافی: پاتولی فیشوفول، جوریک شهروالی تایبهتی جافان. نی نوعی شلوار مخصوص جافها جاقی:) لووس، بریقهدار، سواو؛) بریتی له

مندالیک که زوری لی درابی و به لیدان راهاتبی. (به لیدان چاک نابی تازه جاقی بوره.) []) ساف

جامه لووسكن: زمان لووسسى، جامه لووسسى،

جرین: (+) ترکهن، تـرن. نکسی کـه زیاد میگوزد

جرهو: تووره، ئالەتى، قەلس.[ن]عصبانى

جریت: (+) فیچقه، فیشقه کردنی شتی ئاوهکی. نا فوران و بیرون زدن مایع از سوراخ کوچک جزیا: عازاو، ئازار، عهزاو. ناعذاب

جسان: زستان، زمسان.[م]زمستان

جسانهزی: به رخی که له زستاندا له دایک بووبی آبره ای که در زمستان به دنیا آمده باشد

جستان: زستان، ئەستان. الرمستان

جستانه: زستانه، جستانی، شتی که تایبهتی جستان بی آن زمستانی

جفتوو: گورره، کی به رکی، رقه، ململانی. نا مسابقه

جفنه: تهشتی دارین بو ههوییر شیلان. اساظرفی چوبی برای خمیر کردن آرد

جککه: چۆلهکه، چیشکه، چووک، مهلووچک، مهلیوک، پاساری، سواندووکه آگنجشک

جگهرهی قامیش: جوری جگهرهیه له کاغهزی تایبهتی دروست دهکری قونچکهکهی کاغهزیکی نهختی ئهستووری تیده خری. ههر ده دانهی لهنیو یهک را دهکری و وهک قامیش ده چی، دوای پر کردنی له تووتن ده بیته جگهره. آن نوعی سیگار دست پیچ.

جلفه:(شوینی پیوندیی تیغ و مشتووی خهنجهر و شمشیر.(جهفهته، ئاویک که تهواو نهبووبی به سههفال (محل بههم رسیدن تیغ و

دهستهی شمشیر(آبی که هنوز منجمد نشده است

جله: (+) گیایه کی نافه ته وه ک دامووسکی زهرد وایه له گر و گیا و درووه شینه ده هالی و زهردی هه آده گیری. آن یک آفت گیاهی

جله گویتی: جوریک گویتیی دروو ورده به عهرزدا پان دهبیته وه و له دووره وه ههر له ژیشک دهچی آنوعی گون

جله لاوین: گیایه کی زهرده وه ک دامووسک وایه له گه لا و لاسکی وینجه و بیستان ده هالی و وشکی ده کا. آن انگل نباتی

جنهک: چنهک، بلنیسک، بله گوشت. آی تکه کوچک گوشت

جنید: ئاسق، ئاسقگ، سوی. (مانگ تازه له جنیره وه سهری دهرهینا بوو.) [افق

جق رووته: جۆرى جۆيه. گوللەكەى قەلتاسى نىيە. نانوعى جو

جق ههشت دان: جقی ههشت په پ، جقری جقیه گولهکه ی چوارسووچه آسانسوعی جو که خوشه اش چهارگوشه است

جوان په رست: که سن که شهیدای جوانییه. (جوان په رستم، جوان په رستم به دیداری جوانان مهستم «هیمن».) [دیباپرست

جوانکیله: جوانکیلانه، جوانکه آن زیبای کوچک جوانه زمه: جوانه زووه، جوانه ژق، زیپکهی دهم و چاوی تازه لاو. آن جوش صورت جوانان جوانه ژمه. آن شه تازه وانه

جوائىناسى: له ئيستلاحى هونەرىدا بەكار

دەبرئىت واتە ئاسىنى جوانىيەكان لە ھونەر و ئەدەبدا [مازىبايىشناسى

جۆخۆر: ناوى تيرەيەكە لە ھۆزى مامەش. نام يك عشيرەى كرد

جوّدان: (+) تهقه لى درشت و قيچه لفاچ، جوّرى تهقه له كلاوى دهدهن و بهن له به ينى تهقه له كان هه لده كيشن. النابوعى بخيه در كلاه جودايه ز: جياواز، جياكار. الماجداگانه

جودایهزی: جیاوازی، جیاکاری.[نــ]متفاوت

جنررابین: گنورهوی بازی، گنوره وابازی، کاله مستین آن جوراب بازی

جۆراوين: 🗢 جورابين

جوربزه: غيرهت، وره، نهتره العاغيرت

جوړړه ماسى: جوريک ماسى. نانوعى ماهى جسوړه قسازلاخى، جسورى چولهکهى کيوييه له جوړه کلاونه گهورهتره و دهنگى زور خوشه. ناچکاوک

جوړه میرگی: جوریک جوړهیه له جوړه کلاونه

و جوړه قازلاخي چکولهتره و کلاوي نييه. نا نوعي چکاوک

جورهنال کردن: بریتی له فیل و گزهی یه کجار زور. (منیده فیلاوییه له مامه له ا جوره نال ده که.)

ایکنایه از کلاهبرداری در معامله

جَوْش: (+) خشتی زؤر برژاوی نیو کوورهخانه، گووراسن. نی آجرجوش

جرشقان: گۆرتىن، گۆرتە، جۆرى مىشىنى بە ھەلماتى زۇر گەورە. نائوعى تىلەبازى با تىلەى سىبار بزرگ

جَوْفا: مهیل، مگیز، ئیشتیا. ناشتها جَوْفان: پهیمان، بهلین، قهرار، وهعده. ناپیمان جوقفه: جوقفه، مهلیکی بوره له چیشکه بچووکتره. زیاتر لهنیو قورغ و قوپیدا دهژی. ناپرندهی کوچک که در بیشه زندگی میکند جوگهت: رچه، ریچکهی نیو بهفر. ناراه میان برف

جولين: جاجم، مهوج، جاش، چارشيونوين. أنا جاجيم

جومی تهنکه: جالجالووکه، داوه تهنه، داپیروشک. اعنکبوت

جرّمیلکه: قاناو، جزگه ئاوی قهراغی شهقام. [و] جوی کنار خیابان

جووت پهروانه: جوریک هیلیکوپتهره دوو پهروانهی ههیه.آنانوعی هلیکوپتر که دو پروانه دارد

جووتبازن: کهلهپچه، دهستبهندی ئاسنی تاوانباران. او دستبند زندانی

جووته کردن: شوینی کهرویشک لهسه ر به فر که دوو جی پی له پیشهوهیه و جیگا پییهک له دواوه آناردپای خرگوش روی برف که روی هم افتاده باشد

جووته له نهستیره دان: ^ح له قه له ناسمان دان جووتهی خیر و شهر: بریتی له دوو هاوری که همیشه پیکهوهن و به بی یه که هماناکهن. نایه از دو رفیق که همیشه با هم هستند جووکی: فیسقه ل، که سی که ترسهنوکه و له کاتی شهردا دهنه ریتی و هاوار ده کا. ای ترسو

جۆيەلە: جوگەلە، جۆگەى چكۆلە.ن جوى كوچك

جهبوون: سهقیل، رژد، چکووس، قبرنیس، چکوود، چرووک، نینؤک وشک، دهس قووچاو.

🛭 خسیس

جهتان: چهقهن، رهقهن، تمتمان، بووره آفازمین سنگلاخ

جهجال: مرز فیکی خهیالییه دهلین له کاتی دنیا ناخر بووندا دی، کهریکی پییه و کهرهکهی ههر تهرسهقول دهکا و خهاکی وه دهزانن خورمایه و وهدوای دهکهون، جرجال، ججال آندجال جهذار: (+) داخ، مخابن آنافسوس

جهخماخه الدان: چهغماغه دان، برووسكه. نـ آذرخش

جهر دان: به ستنی ئاو به ته و ژمی سه رما. (سایه قه یه که ولات جه ری داوه.) انجماد آب براثر سرمای شدید

جه له دهم: بریتی له تازه و دهست لینهدراو. ایکنایه از تازه و دستنخورده

جهرجهه: کارچاک، شاره زا، لیزان. ناماهر جهرگ شاوس بوون: بریتی له داخ له دلدا کو کردنه وه، کو کردنه وه ی داخ و پق له ناخدا (ئه و هه تیوه به و کارانه ی جهرگ ناوسی کردووم.) ناخودخوری و حرص و جوش جهرگ گره: تهبی زوری جهرگ آن التهاب جگر جهرگ: (با) دهسته، تاقم آناگروه

جەرمەجوورى: دەمەقالى، دەمقرە، چەلەحانى شەرەچەقە. ناجدال لفظى

جهره: (+)) چهپکه، دهسته، جه په چین، زیاتر بن دهسته چیلکه و دار و ... ده گوتری؛) تاقمی له خه لک، دهسته یه پیاو، جمه په ئایهم.[ن] دسته چوب؛) گروه مردم

جهز: کوی گهنمی سوور، کو. (بیثری ئهم جهزه چهند ته غار بین؟) آگندم برهم انباشته جهزیا: گه جزیا

جهغجهغه: كۆل و بير، چهرخ و تهنافی ئاو هه لگويستن له بير. آن چرخ آبكشی از چاه جهغهتاو: ئاوی چهوری قاورمه. (تغزيكم لهو جهغهتاوهی بغ تنكه) آن آب چرب قورمه جهغهتوو:) جه لغه، خلغه، ئاوی نيوه سه ه ق (؛) ناوی چومشار و فه يزوللابه گی ليک جيا كرد ق ته وه. آن آب نيمه يخ؛) نام رودخانه زرينه

جهغهته:) جهغهتوو، ئاوی نیوه سههول؛) خوینی مهییو، خهتنی مهییو، قهتماغه، (خوین به دهستییهوه جهغهته بووه،) آب نیمه یخ؛) خون کبره شده جه قلاندن: هه ژاندن، داچله کاندن. (به و دهنگه هاتینه جه قلاندنی) ترساندن

جهفلین: سیس بوون، ژاکان، وشک بوون. نی پژمرده شدن

جهفهنگ: کالته و شوخی، رابواردن. *ابنو دهبن* بن*ت و بکا مهیخانه تهنگ/ شوینی دیکه زوره بو* کالته و جهفهنگ «هنیمن».) [[شوخی

جەنەنگباز: شۆخىباز، كەسىنىك كە گاڭتە و گەپى

پىخۇشە، قسەخۇش.[ناشوخىباز

جهفهنگ لیدان: گالته کردن، شوخی کردن. مشوخی کردن مشوخی کردن

جەلد: (+) چالاك، گورجوگۆل.ن چابك.

جهلسه: جهرسه، جلسه، پارچهیه کی قهدیمی بوو ژنان دهیان کرده کلانجه (جهلسه کاری تارانی /ته پارتی /جهلسه کاری میاندواوی /ته پارتی له بن ناوی «فؤلکلور») آنوعی پارچه ی قدیمی

جهمات گرتن: كۆر بەستن، كۆ بوونەوە. نا تشكيل جلسه

جهماله: ناوی تیرهیه که له هوزی مامه ش. نام یک عشیره ی کرد

جەمبوورە: دەورە گرتن، ئاپۆرە، أَوَازدحام جەمجاخ: حەشامەت، ئاپۆرە، كۆمەلى خەلك، جقات. و جمعیت مردم

جهمخونه: شوینی کو بوونه و وی و رهسمی ئایینی ریره وانی مهزهه بی یارسان آی عبادتگاه بیروان اهل حق

جهموجور: ریک و پیک، بهجی و لهبار آ جمع

جهمه خویریله: ژهمه خویری، عهسروژه، نان و چایی خواردنی دوای بانگی عهسر ن خوردن غذا هنگام عصر

جهمه کد: کری، مزه، پیمزک او دستمزد جه نجه نه کننقو ستان، ئیفلیج، مجرق او فلج.

جەنگەرى: شەرانى، شەراشىر. لى جنگجو

جەرجەرين: ھەيجۇ ھەيجۇ. تووت و فەراقەت،

خازهلی، ههیجو ههیجویین ایام یک بازی بچهها مانند قایموشک جهور: زهجمهت، ئازار ایاجور

جهوگ: جیوه، جهوی، شیلهی دار آن انگم جهههنگ:جوریک کوانی گهورهیه له لهشی ولاخ دی آن نوعی دمل پوستی حیوان.

جهیران: (+) کیسهل، کیسو، کسل آل لاک پشت جیاخواز: مهیل به جیایی آل جدایی طلب

جیاخوازی: مهیل به جیایی کردن مهیل جدایی طلبی

جیاوازی کردن: فه رق له بهین دانان. فه رق خستن. (ئه ورا جیاوازی له بهین کورهکانت کهی؟) ها فرق نهادن

جیاوازی: فهرق، جودایهز. (ممیج جیاوازییهک له به بیناندا نبیه.) [] تفاوت

جیژنی بهرانان: جیژن و شادیی کاتی بهران تی کردن. آم جشن و سوری که هنگام جفتگیری قوچ و گوسفند برپا میکنند

جید ژوان: ژوانگه، ئه و شهوینهی دوو دلسدار پهکتری لی دهبینن آمیعادگاه

جیفرک لهختی دان: دهریهپرین، ههانهزین و ههلاتن.[ن]پریدن و فرار کردن

جیفنه: تهماح، چاوچنوکی، چاونهزیری، چاو برسییهتی. نآز و طمع

جیک جیکه: شیپ شیره، جانهوهریکی چکولهی بالسداره وهک کوللسه وایسه بسه گیسا و گسژهوه دهنیشی و دهجیکیننی.[س]زنجره

جينات: 🖘 جهمجاخ

جينگز: جينگن د لجاج

جينگنزكسه: شسهرانسي، جيسنگن، شسهراشسو، منزهکهم كرد؟) 🗐 عوض كردن

شهرخواز الماجاج

جينزى: كوان، دمهل، زيهكه يه كي به ژانه، قونير. خهوتن، پيخهف آل مقتضواب

دمل جركي

جيواز بورگه.) 🗗 عوض شدن

جیواز کردن: گزرین، جنگا کزرین. (کی جیوازی جنوان: جنربان، لنفه و دوشهک و سهريني جيوه تيكران: بريتي له ههدا نهدان و نهجمين جیواز بوون: گۆران، جی گۆران. (شورنه کهم له شویننیک. (سره رتنس نییه دهایس جیرهی تی کراوه با کنایه از آرام و قرار نداشتن

چاپانهسهری: گیایه که وهکوو کهرته شی وایه به لام درووی نبیه آنانام گیاهی است

چارشا: داهاترو، ئاينده.[ن] آينده

چارشتوشدان: کولوانه، چارهکه، چاروکه آن رودوشی زنانه

چارشتونوین: جاش، جاجم، مهوج. اس جاجیم چارقه لهمباز: ئهسپی دهست و پی سپی. ان اسب چهار دست و پا سفید

چارقخ: کهوش، پینلاو، سول، پیتاو. ایکفش چارقخ: کهوش، پینلاو، سول، پیتاو. ایکفش چاریز: چایی دان، قوتووی چایی وشک. (چاوت چاریزی چایی/ دهست و پهنجه ی زور جوانه بنو گورهویی میرزایی «گورانی».) آقوطی چای

چاڤشەيتانزى: قەرا قەرا، خۆشاركى، قەشاركى، چاوشاركى، ناقايموشك بازى

چاکهکار: که سنک که پیاوهتیی لهدهست دی. نی نیکوکار

چال و بلۇق: چالوچۈل، كەندولەند. *ازەر*ىيەكە

*چال و بلزقه.) ف*ےچال و چوله

چالاغ: (+) داریکی دریژه گهمیهوان لهنگهری گهمییهی پی دهگری آن چوب مخصوص لنگر گرفتن قایق

چالوزهقین: کایهیه که به دوگمه ده کری وه ک شیروخه ت وایه آیابازی مانند شیرو خط که با

دگمه انجام میدهند چاله بیروشک: قوولکه پیروشک، قوولکهی

پیریژنزکه. نے چاله خرخاکی چاله که: چوالوو، چوارلوو. نے گورکن

چامه: یه کن له قالبه شیعرییه کانه، قهسیده، ا

هاو به بهفر کهوتن: تاریک بوونی هاو له زستاندا، کهسینک که له دهری را ده چیته ژووری له زستاندا هاوی نابینی، ده لین هاوی به بهفر کهوتووه آناریک شدن چشم براثر سفیدی برف در زمستان

چاو به پۆرگ: بەر چاو ھەلمەساو، چاو ماسيو.

ماسيده آماسيده

چاو به مؤلهق ویستان: پهنگی مردن له پوو نیشتن و زهق و سبی بوونهوهی چاو لهبهر نهخوشی. (مهتا نهمردورم ماوم، وهره هیزی مهناوم/ کهوتوم له نهخوشخانه چاو به مؤلهق ویستاوم «ماملی».) آباز ماندن و سفید شدن چشم براثر بیماری

چاو پر بوونهوه: خیز و خول له چاو کهوتن، (گیژه لووکه یه که مات و چاوم پر بنووه.) ∐افتادن خاک و شن توی چشم

چاو داهاتن: چاو یه شه گرتن و سوور بوونی چاو به تیشکی خوری هاوین. (مهمینه نه و کوره چکوله بچینه به ر خور چاوی دادی.) یه چشم درد براثر نور خورشید

جاو راخستن: روانین به وردی، به وردی چاوگیران نابهدفت دنبال چیزی گشتن

هاو سیپلکه: جوره دروویه کی سیهواشه گوله کهی زهرده و نیوه راستی گوله کهی سپییه. آنام یک خار که گل زرد دارد

چاو سوور:) (+) بریتی له پیاوکوژ، هاربوو، یاغی و لهخوبایی. (لهبهر توورهی چاوی سوور بی.نـ) بوره،) ؛) کهسینک که چاوی سوور بی.نـ) کتایه از کسی که یاغی شده و ممکن است کسی را بکشد؛) کسی که چشمش سرخ باشد چاو کونه شووژن: چاو چکوله، خووته که، چاو مژمور.نـکوچک چشم

چاو کونه مهته: بریتی له مروقی چاو چکوله، چاو مژمور.[ب]کرچک چشم

چاو له چاو هاتن: بریتی له نهدیتنهوه، چاو پی نه کهوتنهوه. (دهبرار با چارم له چارت بین.) [

چاو لهسهر ههانهگرتن: چاوهدینری کردن، لهسهر قاسید بوون، ئاگاداری لی کردن (خهمت نهبی چاوی لهسهر ههانناگرم) [چهار چشمی مواظب بودن

چاو لن هاتن: بریتی له بهغیلی پی بردن. (چاوت لیدی توانیومه نه و کاره بکه م؟) [حسادت

چاو نووساندن: کاری ناتهواو و دهغهلانه. (مهروا چاوی نووساند و دایه وه دهستی.)
کنایه از کار ناتمام و دغلکارانه

چاو و روو نههیشان: شهرم نهکردن، بینهاو و روویی، روو هه لمالدراوی (چاو و رووی له کسس ناهنیشی) . آن کنایسه از رودربایسستی نداشتن

چاوپانکه: چاوکوتکه، ناوی گیایه کی گه لا خره گولی زمرده به سوره و هکراوی ده خوری آنام گیاهی خوراکی

چاوتیر: دەولەمەند، بىنىياز، دارى چاوبرسسى. ن بىنياز، متضاد حريص

چارچوو: بریتی له بهخیل، چاوبرسی، بهتهماح، چاوچنزک.[ن]حریص

چاوزدقه: چاوپانکه، چاوکرتکه، گیایه کی گه لا پانی گول زهرده وهک قازیاضه و گیلاخه دهخوری آنام گیاهی خوراکی

چاوزهقه: ناوی یارییه کی لاوانه، ههر دوو سهری پشتینیک به یه کهوه گری دهدهن، دوو

نترس

کهس رووبه رووی یه کنر داده نیشن و پشتینه که له ملیان ده که ن و به ری پینیان به یه که و ده نین، هه ر که س به هیزتر بین نه وی دیکه هه آده ستینین و ده یکنیشن بسولای خسوی ایا نسام یسک بسازی جوانان

چاوغاین: چاوحیز، کهسینک که به چاوی خهیانهت و حیزانه تهماشهای مال و نامووسسی خهاک دهکا. ناهیزچشم

جاوقایم: که سیک که گوی ناداته خه لکی و نهوهی پنی خوش بن ده یکا. (له به رجاوی خه لکی له و کولانه دا له که ل کچه قسهی ده کرد هنیده جاوقایم بور پنی وابوو که س دیار نبیه.)

چاوکهسک: گیایه کی گه لا پانه وه ک سیوه په وایه بنجی به زمویدا پان دهبیته وه. نیانام گیاهی

چاومینل: کلهیدوک، کلهدوک، مینل، میل، کلیج، میلهودک. آمیل سرمهکشی

چاوهجاخ: ئاگردان، كوانوو. ناجاق

چاوههاری: چاو لهوهرانندن، تسولازی. نی

چارهراو: چاوگیزان، روانین بو دوزینهوهی شتیک آنانگاه کردن برای پیدا کردن چیزی

چارهلهاو: چارهچاو، چارهپروانی، چارهچری. ن

چاوی روش کال بوونهوه: بریتی له خهجالهت بوونهوه، تهریق بوونهوه و ناهومید بوون. (به میوا بوری کارهکت بنر بکا چاوی رهشت کال

بغره، کاکنایه از شرمنده و ناامید شدن چهخوز: دهست قووچاو، چرووک، چکووس، رژد، قرنیس، سهقیل ناخسیس

چهر: چر، لیرهواری هر له دار و دهوهن، چر و پر.[آ]بیشهی انبوه

جراغ بی: بریتی له تووره بوون و رق ههستان. (بق خیرا جراغ پی دهبی؟ توزی تاقه تت بی.)

کنایه از عصبانی شدن

چراوگ: چۆلەچرا، چراولە، ئەختەرمە، مىلەدە، نى مشعل

چردق: مانگایه ک که کاتی دوشین گوانی توند ده کا و به باشی شیره که ی دانادا. نی گاو ماده ای که به خوبی شیر نمی دهد

چهده رهی: بریتی له ژنی سارد و سر که درهنگ رازی دهبی: (مینده چرده رهیه مهتا دهیدا دیدا دیدا دیدا ده کهی) آرن سردمزاج

چرژانه: گهرم بوونه وه له پاش سهرمای زور، میلبووره کردنس پیستی لهش لهدوای گهرم بوونه وه ی لهش لهدوای گهرم بوونه وهی له شد اسهرما وای کار تی کردبووم دوای روژیکیش له شم مهر چرژانه ی دهکرد.) امورمور کردن پوست بدن

چرکهژمیر: میلهی سانیهژمیری سهمات. نیا ثانیه شمار

هرگهن: (زهویی پر گر و گیا و فریزوو که به رمینوو که به رمین ده کیلدری شوینی که گیا و گری لیکی داین. (له و چرگهنه دهرناچین) .[ب](زمینی که برای شخم زدن دشوار باشد(علفزار انبوه.

چرنــوق: چرنــووک، نینــوَکی تیــژی درنــده و فرنده.[ب]چنگال

چرنووک گرتن: رنین، چرنووک لیندان، وهک پشیله چرنووک دهگری. نخراشیدن با ناخن چرنه و پهرچی، تیکل و پیکهل. (چرنه و پرت تسن رژاون.) ناچیز و بهارزش

چرنهمووره: ناوی دیویکی ئهفسانهییه دهلین ههزار جاری بکوژی دلوپی خوینی برژیته سهر عهرز زیندوو دهبیتهوه. آنام دیوی افسانهای که میگویند اگر هزار بار کشته شود یک قطره از خونش روی زمین بریزد زنده میشود

چرۆكىز: بىشە، دارسىتان، لىرەوار، مىشە.نى جنگل، بىشەزار

چرووساوه: (+) کرووساوه، پووت و قووت بوونهوهی دار و گیا. آن ریختن برگ درخت چرووسکه پاو: جؤری پاوه کهو، به شهودا شاور دهکهنهوه و کاتینک کهوهکان دین بق دهوری شاورهکه شهواره دهبن و دهیانگرن. آن نوعی شکار کبک

چرهوه: چرو، شکوفهی دار. آن شکوفه چریش: گیایه که شهش حهوت گهلای به قه د قامک پان دهرده کا، بستیک بلینده سریشی لی دروست ده کهن. آن گیاه سریش

چریکه: ژانی پهیتا پهیتای لهش. (تار نا تاریک چریکه یه که پشتم هه لدهستی، ∐تیر کشیدن بدن

چفۆ: چەقۆ. ناچاقو

چڤاتگە: كۆمەلگە. 🗖 جامعە

چفتەلىس: چلپەخۇر، كاسەلىس، زگەرۇ، چلىس، زگھانك.[ن]شكمو

چقیر: چەقەرە، چەكەرە. (پیازەكە چقیر داكه.) 🗋 جوانه

چک: چهکهره، چهقهره. ناجوانهی تازهی گیاه چکر: نینوخ، نینوک، نووخان. ناخن

چکره: منال، زارق آن کودک چکل له تنگه: پووشبه قوونه، پووشبه قنگه،

چکل له قنگه: پووشبهقوونه، پووشبهقنگه، زهلبهقوونه.[ناسنجاقک

> چکل: چقل، دروو، درک آن خار چکنهر: چهوهندهر، چونهر آن چغندر

چل تیکه:) جوری پاده ربیه له کاموای چهند رهنگ بان په روی رهنگ دروستی ده کهن؛) رانک و چوخه ی پارچه یمی که وه ک بورو شوین شوین ده کری؛) هه ر شتیک له په روی رهنگاو رهنگ و له توکوت دروست کری وه ک دینه و په رده و سه رچادان و پاده ری و سه ؛ ع) جوری نارنجه کی نارنجه کی چل تیکه آن لباسی که مانند شال تکه تکه بدوزند؛) هر چیزی که از پارچه ی رنگارنگ درست کنند؛ ع) نوعی نارنجک.

چلاک: رەختارىز، تەختەيەكە قىتكە و قولاپى

پیوهیه جل و بهرگی پیدا ههددهواسن انا لباسگیر

> چلپهخور: بریتی له خوفروش و نوکهری بیکانه. → کنایه از آدم خائن و خدمتگذار بیگانه

چلدرق: بریتی له کهسیک که زور درق دهکا، دروزنی کهوره نادروغگو

چلقلۆك: بەترووسكە، تريشكدار، پرشنگدار، بە بريقه، درهوشاوه.[م]درخشان

چلک: (+) ماکهو، کهوی من.[ن]کبک ماده

چلکېهر: ئەو دەرمانەي چلک و تەشەنى لەش یان برین دهرهوینی. نا آنتیبیوتیک

چلکتاو: چلک هه لگر، جلکی رهش و شین و بغرر که چلکیان پیوه دیاری نادا. ن چرکتاب

چلکن دهولهمهند: دهولهمهندی پیسکه و رژد و شرەپۇش. ما ئروتمند خسيس

چللک: پولا، ئاسنى ئاودىدە. نافولاد

چلمه چلم: فمهفم، چلم هـهاللووشـينـى زوو زوو . ابالا كشيدن بىدربى خلم

چلميرده: شهوژهن، چؤلهپنچهن، داري بشت درگا بن قایم کردن، شهوبهن آ چوبی که پشت در نهند برای بسته شدن

چلىوان: چلىەكمانى سىال، چلىه گىەورە و چلىه چکوله. (مانگی کانوونی به چلوان دەرکىرام/ وهک برايمترک له و ولاته راونرام «ميمن».) 🖫 چله

چلقسک: چلووسک، چلیسک آن هیزم نیمه سرخته

چلقنگ: چلەپۈپەي دار، ترۆپكى دار. (سىيونك به سهر چلونکی داره کهوه مابوو.) 🖟 شاخهی

بالايي درخت

چلووره: (+) چیلکهی سهر به ئاور، چلووسک، بزووت، سهلکهبزووت، داری نیوه سووتاو. م چوب نیمسوز

طووگير: ئەخىۋش كەوتنى منالى ساوا لە تهمهنی چل رؤژهدا مامریض شدن طفل در چهل روزگی

چلهپاندن: دەم تەقاندن بە دەم خواردنەوەي شىتى ئىاوەكىيىەوە. ئاو خواردنىەوەى سىەگ. (دممی له ناومکه ناوه و دهیچله پینین.) ایا خوردن مایعات و صدای لب و لوچه

چلیتاو: بهفر و قوری تیکهلاو. نابرف و گل قاتى شده

چەچمەكزلە: كەرچكە قرلە، كلكەتەشى، بەچكە بۆقى لاق دەرنەھاتوو.[ن]بچە قورباغەى دست و یا درنیاورده

چنارهکهله: چنارهکله، گیایهکه گهلاکهی وهک چنار وایه دهیکوتنهوه و لهسهر بیروی دادهنین به تهواوی شیوینی برینه که دهسیووتینی و بينسىتى دادەمسالىن و دوايسى چساك دەبىيتسەوه. چەپچەپى. 🗖 اسم كياهى دارويى

چنجرى: خانەخانە، پارچەى دامەيى. 🗓 پارچەى شطرنجي

چنگ له ناسمان گیر کردن: بریتی له رق هههستان و تسووره بسوونی زور (وا رقسی ههستابوو چنگی له ئاسمان کبر دهکرد/ 🗓 کنایه از عصبانیت زیاد

چنگانه: درمهغ، گولکیش، درمغ ن چنگک علف

جمم کردن

و حذف ميكنند

چنگرهش: دەسرەش، كەسىپك كە خيىرى ملند الک دولک به دهسته وه نييه و كهس خيرى له دهس نابيني.

□کسی که برای مردم منفعت ندارد

جنگل: (+) خيز و بهردي بني چالاو، *(بيرهکه* گه شتوته جنگل شوکور ئاوی زور دمین) 🛘 شن و رنگ کف چاہ

چنگورک: چرنووک، چنجرووک آب پنجول

چنگه پرماسکی: 🗢 چنگه پلماسکی

چنگه پشیله: 🔊 ین پشیله

چنگه پهلماسكي: دەستبازى و پهكتر تلاندنهوه. (خەرىكى چنگە پەلماسكى بوون.) 🛘 دىستبازى و غلطاندن يكديكر

چنگه پهلماسي: چنگه پهلماسکي، چنگاوهش، دهستبازی و پهکتر تلاندنهوه ام دستبازی و غلطاندن بكدبكر

چنگه فلیقی:) فلیقاندنه وهی میوه و شتی ناودار ب دەست؛) چنگ پەلماسىن، يەكتىر خرهپاندنهوهی دوو کهس به شهر یان بهیاری □ (له کردن میوه و چیزهای آبدار با دست؛) بر زمین زدن و غلطاندن یکدیگر

جوارمیلکه: جوار میردهکی، جوار مهشقی ن چهار زانو نشستن

جواندن: له کاپهی گؤرهویبازیدا به شهو گؤرهوییانه ده لین که شکیان لییان نییه بشکیله کهی تیدا بی و دهستی پیدا دهنین. (ئهو سن گوردوبيه بچي، ئەوەش گول.) 🖟 جورابي كە در جوراببازی گمان نمیکنند تیله در آن باشد

چۆچەل: دارى ھەلووكين، دار ھەلووك.[ن]چوب

جزحهانين: ههاروكين. أما الك دولك

چوخساندن: ئەنگاوتنى مەرمەر لە مېشىندا بە جۆرنىك كە مەرمەرى ھاوشىتراو لەجنگەي مەرمەرى داكراو راوەستى، بريتى لە دەركردن و جیکه گرتنهوه. آن در اصطلاح تیلهبازی به تیلهای گفته می شود که تیله ی رقیب را می زند و جای او را میگیرد

جرّ خهبازهله: خهزایی، عهینهمهل، مهلیکه وهک سيزوو وايه بهلام رەنگى بەلەكه اسار ملخخوار

جرر: میز، گمیز نادرار

چررال: چۆرقىال، چۆركىال، ئىاوىكى كەم،انا جرعه

جۆرقال: چۆرى، نەختىن ئاوەكى. (چۇرقالى ئاوى ن*ەداىنى)* 🛘 جرعە

چۆركال: 💝 چۆرال

جزركه: 🗢 چۆرال

چوړن: میزکهر، دهلهمیز، کهسیک که ههمیشه میز دهکا به خزیا ان شاشو

جورق: 🗢 جورن

چورهقازلاخ: چورهگهلوازه ناچکاوک

چورهگەلوازە: چۆرەقازلاخى، جۆرى چۆلەكەي کیّرییه. 🗔 چکاوک

چوزهمار: سوجهمار، ماریکی سهرپشت سبووری بن زگ سبییه. (خوت تووخنی مار

ده يخوا أما خرخاكي

نه که می که می زور/ مار ماره چوزه و سبی و رهش و بور «مه می زین» اینوعی مار چوسگورگ: پیرایشؤکه، پیروشک، جریکی بؤری چکوله یه قوولکیکی کله نهرمه و لووس ساز ده کا و له بن گله که یدا خوی مات ده دا، هه ر جانه و هریکی ورد و ه ک میرووله و خالخالوکه ی تیکه وی نساتوانی بیته و هدری و ده یگری

چرقان: ناوی گیایه که کهف ده کا و بن شتنی قباپ و قاچیاخ که لکی لین و هرده گرن. نام گیاهی است

هر کشکینه: جوری درووی سهخت و تیژه، واته نهگهر به لاقدا بچی هیزی رؤیشتنی لی دهبری.[ن]نوعی خار

هوکلیّت: شهگه لات، نوقل و مینوو. ناشکلات هزلاو: نه و چیلکانه ی دوای پر کردنی سه وه ته له کا و وینجه و ... له دهوره که ی دهچه قینن بوئه و هی زیاتر به ری. (سه وه ته که زور قورس نییه چولاوی بو بکه با زیاتر به ری.) نافرو کردن چوب در سبد برای اینکه بیشتر جا مگرد

چۆلەپىچ:) راوى ئەر دەمەى كەر خەرىكى
مىڭكە كردنە و نىدرە كەر و ماكەر زۆر جار
خەرىكى جورتكىرى دەبن و لەر كاتەدا نىدرەكە
نزىكەى چارەگە سەعاتىك لە شىرىنىك بە
دەرى ماكەردا دەخولىتەرە رارچى لەر ھەلە
كەلك رەردەكرى و راويان دەكا؛) شەرۋەن،
چۆلەپىچەن، چۆلەچەپىن، دارىكە شىەرانە

دهیخه نه پشت درگا بو گالهدان؛) توولهپیچ، دهرهینانی کهروینشک و رینوی له کون به داریکی سهردووهاچه که دهیکهن به کونهکهدا و نسووکی دووسسهری دارهکسه لسه پیسستی کهروینشکه که هملده چهقینن و بایدهدهن و دهیهیننه دهری؛ ٤) شهته کدانی بار و شهفره لهسمر پشتی یهکسم و توند کردنی به داریکی کوریسه که دهخهن و بایدهدهن ههتا باره که به تهواوی توند دهبین. [ن] شکار کبک هنگام جفتگیری؛) بستن در خانه با چوبی بلند که به پشتش میاندازند؛) بیرون آوردن خرگوش و روباه از سوراخ با چوب؛ ٤) محکم کردن بار

جزله پنجهن: 🗢 جلميرده

چۆلەكە سەيدانە: جۆرى چۆلەكەيە.نانام برندەاى است

چزله که مشکه: جوریک چوله که ی زور چکوله و بوره له نین و لقوپوپی داراندا ده ژی آن گنجشکی کرچک که در میان بیشه زندگی میکند چوله، بیناوه دانی آن بیابان چولی: (+) ژیسشک، ژیسژو، ژیسژی، ژژوو آن جوجه تینی

چۆلى: چكۆلە، چروكە، بچروك. نىكوچك چۆمەل: چۆمەل، چۆمى كەم ئاو. نىنىد چۆمەل: چۆمى چكۆلە و كەم ئاو. (شاھۇ رىغنه دەكەرى والە دەراوى چۈمەل/ دىنى، دىنى كولە ئەر بولىولى دل پىر لە ئەرىيى «ھىيىن».)

رودخانهی کوچک

چووچهلهزری: ناوی یارییهکه آنام یک بازی چووچهلهزری: (+) نوقلی دهسک دار، نوقلی ئهلاسکه آن آبنبات چوبی

چوونه حاشا: حاشا کردن، دهست له شوو بهردانی ژن بو پیاویکیتر. نا جدا شدن زن از شوهر و رفتن به خانهی مردی دیگر

چوونه سهر به په بریتی له چوونه خوازبینی. (چهه ندجار چووینه سهر به رهکهی کچه کهی نه داینی.) کتایه از خواستگاری رفتن

گهنج. (تنازه پشت لیوی چووهی لین هماتووه.) آیا موی تازه روییدهی رخسار جوانان

چویر: (+) گیایه کی کیوییه وه ک رازیانه لهنیو به فردا ده روی و بونیکی خوشی ههیه ایا نام گیاهی است

چو<u>یل</u>ـهکـه: چۆلـهکـه، ســواندووکه، پاســاری، مهلووچکالگنجشک

چهپاره: غیرهت، وره، (چهپارهم نهما دریژه بهو ریکایه بدهم) [عیرت

چهپچهپی: چنارهکهله، گیایهکه له میرگان شین دهبی لاسقی هلوله و گولیکی زهرد دهردهکا. نام گیاهی

چەپلەك: چەپرەك. <u>ن</u> قرازە

چەپنى: كىل، كەمشىق، كەلحق، خول.نابلە

چەپۆق: دەسىكە قەننىە، لوولىەى سىەبىلىە. س دستەى بىپ

چەپۆكە سەر: ژير چەپۈكە، دەست بەسەر، بندەست.[ن] تحت سلطە

چەپۆكە سەرى: ژير چەپۆكەيى، چەوسانەوە.[ن] تحت سلطە بودن

چهپۆله دادان: ههلتووتهکانی ریب*وی* و گهمال و[ب]چمباته نشستن سک و روباه و ...

چەپورگ: چەپۆك، چەپەلۈك.[ى]توسىرى

چهپهترووک: گیایه که لهنیو گهنمدا ده پوی وهک برویش وایه آل گیاهی بلغور مانند

چەپەلووش: ھەلمەقووت، لووش كردن. اساقورت دادن

چىەتەول: پاسەوان، كۆشكچى، قەرەول. ن پاسبان

جههس زاده بق لیدان، چین، چهسپ، (چه نورای کتک ردن دن درای کتک زدن

چهخماخ سارم: جوری تفهنگی قهدیمی بوو. (سهردهمینکی راوچی بووم دهگهرامهوه له راوی/ راوی خوم داویشتهوه سهری قهپهکیان بنهبنی مام خالی/ ههامدهستاندوه کاری کارمامزی دلم نهدههات به شینکی چهخماخ سارمی پیوهنیم، دهمداوه بهر ههلات ههلاتی سواران خرهی ثاوزهنگیان / دامدهگیراوه بو بهر دهغل و دانهکهی پیره خالوانی. «فولکلؤر») آنا نوعی تفنگ قدیمی.

چهدان: (+) شوینی کق کردنهوه و لهتهرهدانی تووتن.آنامحل جمعآوری توتون

چهرخه: (+) واشه، باشوو، سمقر، مهلیکی

راوكهره. ما قرقى

چهرداوه روو:) چارداوه روو، مه لبه ندیکه له کوردستان؛) بریتی له مرق ی بی شهرم و حهیا.

[ا] چرداول، منطقه ای در کردستان؛) کنایه از آدم بی شرم

چهرمهیس: بریتی له رژد و سهقیل و گوونهکهر، چرووک و مستقووچاو.[ن]کنایه از آدم ناخنخشک و خسیس

چهرمی ناوهسوو:) چهرمی ناوهسوو چهرمیکه له چهرمی دیکه قایمتر و باشتره و بق کاله و پیتاو زیاتر بهرگه دهگری:) بریتی له کهسیک که عهیبهی پسی عهیب نبیه و زور ډوو ههالمالدراوه.(بریتی له مرؤی خاوهن نهزموون و سهختی دیتوو، (هینده گهراوه برته چهرمی ناوهسوو). [ی]) چرمی محکم و بادوام؛) کنایه از کسی که بسیار رودار و بی شرم است (کنایه از آدم سختی دیده و باتجربه.

چهرهخوره: (+) بریتی له مروّی زورخور و زگزل، کهسیک که تیر خواردنی نییه. ایکنایه از آدم شکمو.

چەرى: برينگ، مقەستى خورى ھەلپاچين. ف

چەژگە: چىژگە، چەشكە، چىژ كردن، چىشتن. ا

جهژگه کردن: چیشتن، چهشکه کردن. ا

چەسىپ لېدان: رىزى نىزامى، سىلاوى سەرباز لە فەرماندەرەكەي. ارسەرگەورەكەي دى چەسىپكى

بن ليدا.) 🖟 احترام نظامي

چهسپ: (+) راده بو لیدان، چهخس، چین. اردهبی چهسپیکت بکوتم ایاندازه برای کتک زدن چهمشنهبار: چاونهزیر، چاوچنوک، چاونهبار،

چەغماغە دان: چەخماخە دان.نـ آذرخش

چاوبرسی، چاوچوو. عریص

چه فتی: حارزجواب، وریا و به دهمودوو، کهسینک که بق وه لام دانامینین. آن کسی که برای جواب دادن درنمی ماند

چهههر: نساوی داریکی نیسو قسویی و قسهراغ رووباره.[نسانام درختی است

چەقەنگ: ئالا، بەيداخ، دروشىم. 🗉 علم

چه شین: سه رچاوه ی کانی، چه مه او چشمه چسه و نیره: هه را و کیشه، زه نا زه نا، گال فروغر ال سروصدا هنگام جدال

چهق به ستن: جن که و تن، شتیک که به یه کجاری دهبیته باو، شکل و شیوه گرتن و نه گوران. ا

چەقچەقۆك: چەقەنە، چەقچەك، ئامرازىكە لە ئاشدا.[ن]وسىلەاى در آسياب آبى

چه قهه قه نمه کینه ی خه یاتییه ده زووی پیوه ده کری و هه لبه ز دابه ز ده کا ای شیطانک چه قرق زه: ناوی گولیکه آن نام گلی است

چهقره: کا و کهل و گامیشی نیوچاوان سپی،
بهش، قهشان قهشقه، آحیوان پیشانی سفید
چهقهان: چهقهش، جوری شنگی شاخییه

اسم گیاهی است

چهقولوور:) سهگوه و لووره لووری زوری سهگهل. (سهگهل له دهوری مالان چهقولووریانه.)

؛) بریتی له نه پهنه و ههللاوبگری زور. (نه ری تاوی بی دهنگ بن نه و چهقولووره تان له چییه؟)

[]) صدای پارس و زوزه ی چند سگ با هم؛)

چەقەدىروكەل:چەرەدوركەل، چەرەچەمان نادود غلىظ

کنایه از سروصدای زیاد.

چەقەسىرى: چەقاۋەسىۋۇ، زۇرىلى، چەنەۋەر، دەمەۋەر. تاپرگۇ

چهقهش: گیایهکه وهکوو گیا کولکنه وایه بنهکهی دهبرن و چهقهی لی دهگرن. آیام گیاهی

چەقەلىق: گيايەكە وەكوو لىق وايە ساقەتەكەى زەردە، مالات نايخوا. نام گياهى است

چهقهنه: داریکه لهسهر بهردی سهردوهی ناشی ناوی لهنگهر دهگری و ههلبهز دابهز دهکاو دهبیته هوی دارژانی دانهکه. نوسیلهای در آسیاب آبی.

چه قی رهش کردن: بریتی له زور ههول دان، نه ختوچار کردن. (چه قی ره شم کرد له که لم نه مات.) [کنایه از کوشش کردن زیاد.

چەكچەكرولە: چەكچەكىلە، شەمشەمەكويرە، پارچكاماخفاش

چەكچەكى: (+) قۇچەقانى، قەلماسك، بەردەقانى، كەھنىك. ن فلاخن

چەكچەكىلە:) چەقچەقە، گيايەكە؛) بريتى لە ملى زور بارىك، ملى دەلنى چەكچەكىلەيە.[ن])

كاسنى؛) كنايه از گردن باريك و لاغر.

چه کمه سووره: بالداریکی لاق درین و سووره له کهنار چوم ده ژی. نام پرنده ای

چهکمهجه: داخلهی میز، خوانچهی میز. ناکشو میز

چهکمه پهش: گیایه کی کوینستانییه چله چله ده پوی گه لاکه ی وه که چنوور وایه و لاسقی وه ک که ما ده چی، رهنگی لاسقه که ی مهیله و رهشه آمانام گیاهی است

چه کوچۆل: تفهنگ و کهرهسه ی شهر، چه ک و تهقهمه نی. نا سلاح و وسایل جنگ.

چەكە: بەستە پووڭ، بەستەى پارە. (چەكەيەك مەزار تمەنىلى شلىنى كەرفانىدا بلود.)

چهکهخالانه: دابیکی کونه لهنیو هوز و عهشیره تهکاندا باو بوو کناتی ژن خواستن دهبوو دیارییهک وهک ئهسپ یان چهک بدهن به خالی بووک بوئهوهی رازی بی. اسارسمی کهنه میان عشیرتها که هنگام خواستگاری از یک دختر باید یک اسب یا تفنگ به دایی عروس میدادند که راضی شود

چهکهره لی کردن: بریتی له سل لی کردن و مهترسی له کاریک (چهکهره له هیچ کاریک ناکا.) لیپرهیز کردن از کاری

چهلهبان:) چهلهوان، هاروهاج، شهیتان؛) تهنافباز، کهسیک که بهسهر تهنافدا دهروا. []) ناآرام و بازیگوش؛) طنابباز

چەلەحانى: دەم بە دەمە،: شەرەدەندووكە،

چشم بەراە

چەمەلۆكە: چەپۈك. 🗓 توسرى

چەمياك: چەماوە، خواربوو. ناخمىدە

چەنكە: چەنكە، ئارچەن.ناچانە

چەناگە: چەنە، چەناگە، ئارچەن.[ن]چانە

چەناگە درېز: 🗢 چەناگە شكاو

چەناگە شكار: چەناگە دريژ، بريتى لـە زۆربلـى،

چەنەوەر.ناوراج

جهنهبهجهنه ویستان: دمبهدمه کردن و جوابهجهنگی، (کهوره و چکوله نیازانی

جواب جاندی، (ساورد و پان جهنه به چهنه ی باوکیشی ده ویستی.) آ جدال

چەنەبەچەنەي باركىسى دەرىسىنى) <u>ئا</u>جسان لفظى.

چەنەبەرى كردن: جوابە جەنگى كردن، شەپە

قسه کردن. ال جدال لفظی چهنه به دن که سنک که چهنه به رنه هاتن: ده رهقه تن هاتن، که سنک که

زؤر دەم پىس و بى حەيايە وقسىەى لەگەل نايە.

🗓 کسی که بسیار دهن کج است و نمیتوان

حريفش شد.

چەنەرىرغە: چەنەرەر، ھەلەرەر، دەمەرەر،

چەقەسرۇ 🗗 وراج

چەران: گيايەكە وەك قومام وايە بۇ باقەبين

دهبی.نام گیاهی است

چەوبازە: چاوبازە، چاوپانكە، چاوكوتكە.نام

گیاهی خوراکی

چەوپەس: چاوبەست، چاوبەند، دەستېر، فىلباز،

خاپینزک 🗓 حیلهگر

چەربەن: چەربەس.ك حيلەكر

چەرپىس: چاوپىس، چاقىنۆك.ناشورچشم

دەمقرە، شەرە قسە،[ناجدال لفظى.

چەلەگە: (چەلاگ، دارى درينژى ميوە تەكاندن.

(داریکی دریاره له نیوهراستی خهرمان

دهیچهقینن.[ن](چوبی که در وسط خرمن قرار

مىھند(چوب بلندميوه چينى.

چەلىنگ: كۆچان، وەكاز. 🗗 عصا

چەماوەسىوو: بەردى لووسىي چىوم كبه ئاو

سرويه تهوه، ئاوهسوو. أن سنگ صاف شدهى

رودخانه

چەمچاركى: 🕫 چيەمچاركى

چەمچقىن: چاوپەرىن، پىلوولەرىنى بىئىختىار.

🛘 لرزش بلک

چهمره: بنتا، وهچی شلک و نهرمی دارهبی، که

دوای برین هه لده دانه وه ای جوانه ی نرم و تر

درخت که بعد از بریدن شاخه میروید.

چەمرە: چەمىلە، ترۇزى.نےچنبر خيار

چهمک: (+) سووچ، گوشه. (به لام کاتی که با

چەمكى عەباكەي لادەدا تاوى/ دەرىدى پووزى

نایابی له سیحری خوایی لافاوی «ههردی».) 🗓

گو شبه

چەمەرچۆپى: ھەلپەرين و گۇرانىيى خەماوى لە

دهوری مسردوو، چسهمسهری. اسمرتیسه و

نوحهخوانی برای مرده.

چهمهرگه: شیوهنگا، جیکای شین و زاری 🗓

شيونگاه.

چەمەرگىر: شىنگىر، عازيەتبار، تازيەبار. [س

عرادار .

چهههاوی: چهمه دا، چهاوه دی، چهاوه دوان ن

چەرچە: نەزىلە، مەتەلۈكە، مەتەل. نامعما، چىستان

چەورىنە: ناوى گياپەكە دەخورى، چەورۈكە، چەورچەورۈكە. الىاسىم گياھى خوراكى

چەرماغ: چەخماخ، چەخماخى تفەنك. ن كلنگدن تفنك.

چهرهنده ر به ترش: چیشتیکه له چهرهنده ر و سماق ساز دهکری آن غذای چفندر و سماق چهوهنده و هک چهوهنده و هک گهلاچهوهنده ر وایه آن اینام گیاهی است شبیه برگ چفندر برای آش دوغ.

چەرەئورى: چاوەنور، چاوەرى، چاوەروان. ن

جهوین: ناوی گیایه کی بؤن خوشه. نام گیاهی خوشبو

چیالیک: شلیک، تووفهرهنگی. آن توتفرنگی چیاو: چیاگ، ئاوی سارد، ئاوی چیاو. آن خنک چیتال: چیوشهق، شهقه، دارشهق. آن چوب پا چیچگ: چیکل، جیقل. آن چینه ی هضم نشده در سنگلاخ مرغ

هیهگدان: جیکلدان، جیقلدان. (چهنسی بسی چیچکدانی) و سنگدان

چیچیله: چیچله، بهلگی گوی، شلکهی گوی، بهلگ آنانرمهی گوش

چىرتۇق: رىپوق، چلكى چاو. 🗖 ژفك

چنرگ: (+) برینگ، مقهستی مهر برینه. ف دوکارد.

چنره: چهری، برینگ، مقهستی خوری

هه لپاچين. ما دو كار د

چیق: ترس، خوف. (تو چیقچهته ناویری تهکمانا بنی؟) ایترس، یارا

چیق چوون: زاور چوون، زور ترسان، زیلک رژان، بریتی له زور ترسان و توقین. آبسیار ترسیدن، زهرهترک شدن

چیکرزی: دروست کراو، داناشراو، چیکراو. نا درست شده

چیکولانه: چوکلیّت، شهگهلات، نوقل و مینوو. ن شکلات

چیلک: (چلک، ماکسهو، ژهرهژی مسی. (دهرزیسی گهوره، تهبهنه. آس (کبک ماده) سوزن بزرگ چیم: چاو، چیهم، چهعف آس چشم

چین:) تاقم، به شینک له کومه ل، چینی کریکار، چینی بازاری و ...؛) چه خس. راده بو لیدان. (دمبی چینیکت بکوتم) [] قسمتی از اجتماع؛) اندازه برای کتک زدن

چینگ: ناوکی میوه. (ئه و خورمایه ی تو خواردووته من کایه م به چینکه که ی کردووه.) [

چیو له تاریکی کوتان: لهخورایی قسه کردن و لانی کهسیک گرتن. (تو خو خهبهری میچت نبیه لهخورا چیو له تاریکی مهکوته،) آبدون آگاهی داوری کردن

چیوار: چیزدار، چیزودار، کهسینک که مهر و مالات دهکری و دهفروشی. (خالی نیو سینهی که وتهست قهتار/ نهیژی پهزیکه تی لهدوای چیوار «ففاکلور») ایجویدار

چىرپاسارى: گويسوانه، سواندان، گويسهبانه، داری روت بنووی لیواری سنوربان ف جوب بیرون آمدهی لبهی بام

چیوه چره دان: جهزرهبه دان، نازار دان. اسانیت كردن

چیوه خرته دان: دواندن، سهر خستنه سهر كه سينك بۆئهوهى قىسە بكا، (هـ ارچى) چيوه خرته مان دا قسه يه كنى نه كرد.) اسربه سر چييه تى: ئه سل و ريشه ى شتيك. اساميت کسی گذاشتن برای اینکه به حرف بیاید.

چیهرگ: برینگ، مقهستی مهر برینهوه. دوكارد

چیهم: چهم، چاو، چهعڤ، چاڤ. چشم چيەمچاركى: چاوەچرى، چاولەوەرىنى، تولازى. 🗔 چشمچرانی.

چیهم دهژین: چاو یهشه، نهخوشیی چاو. ا چشم درد.

حابوولك: دەرفەت، نورە، نۆبە لە كايەدا. (حایوولکی تویه کایهت بکه) آنوبت در بازی

حاته: گهمارو، ئابلوقه، دهورهدان، ما محاصره حاجی انکه: گیایه که گولی زمرده کاتیک پیر

دەبى نىنو گولەكەى شتىكى وەك لۆكە دەردەكا. ٰ الم كياهي است ا

حازر بهدهست: ئاماده و لهبهر دهستدا، شتیک که لهبهر دهستدا بی و بزی مهمتهل نهبی ان

حاست: حاند، حهنا، ئاست، شوین، ههندهر. (لهو پرندهای شبیه لکلک حاسته دانیشه.) 🗔 مکان، جا

> حاسى:) عاسى، وەرەز، جارز؛) ناوە بۆ ژنان. 🗐) عاصى؛) نام زنانه

> حاشساحازری: دوور بن لنه رووی حنازران. (حاشاحازری دهلیی کهره دهلهوهری،) 🏿 دور از روی حضار

> > حاشار: 🗣 ئاشار

در دسترس

حالۆرى: بەران و ئىرىيەك كە لە كاتى وەبەران و وهته که هاتنی مهر و بزندا لهنیو میگهلیکهوه دهچیته نیو میگهایکی تر؛) بریتی له پیاوی تولاز و بهره للا نا) قوچی که از گلهای به

گلهی دیگر می ورد هنگام جفتگیری؛) مردی که هیز و لاابالی و بیکاره است

حاوین: راهینهر، کهسیک که دهبیته هنی حەوانەوەى كەسانىكى دىكە. الىكورشدهندە

حدوود: مهرز، کهوشهن، سنوور، تخووب، تخووم، سهرحهد. ما مرز

حسرى: توونى، تينوو. ناتشنه

حللير: بالداريكه له لهقلهق چووكهتره، لاق و دەنسووكى قوللەتسرە و رەنگسى بسۆرە اسانسام

حميز: ئاميز، باوهش. ما بغل

حودوود:) حدوود، سنوور؛) نوعی اسب اصیل.[ی]) مرز؛) نوعی اسب

حورمه ت گرتن: رینز گرتن، قهدر گرتن انا احترام كذاشتن

حورمهتدار: بهریز، بهقهدر. ف محترم

حوسکه: ناوی جۆرى تفهنگى قەدىمى بوو. [م] نام یک تفنگ قدیمی

حققه باز: فیله باز، گزهون، 🔽 حقه باز، مکار حوکم کردن: پهڵپ گرتن، پئ چهقاندن. (حوکمي *کردووه دهلی ههر دهمههویی.)* 🖵 دستور، حو**کم**

كردن

حوکمات: دەولەت، حوکوومەت. الى حکومت حولموربا: کونەبا، خەفەنگ، کونى ديوار و سەربان بۇ ھەواكىش. (حولووربايه/ رووى لەخوايه (کولاوکه) «مەتەل».) الى هواکش

حهپوولک کیتشانه وه: له کایه ی میشیندا ئهگهر هه المات له لاقی که سینک بدری سه رله نوی ده یه اونه و ده لین حه پوولک ده کیتشیته وه. اسال اصطلاحی در تیله بازی

حهپرولک: دوپات کردنهوهی کایه. (دهست پی بکه و ده مهرولکی تویه) و دوباره بازی کردن حههه هههه که دوباره که دول، خول، هههه گون. ایاله

حه په مینشخور: بریتی له مروشی که لحق و گیژ و ویژ، خول و حقل آن کنایه از آدم ساده لوح و گیج

حهپهننوت: حهپهنتی، زهبهلاح، تهژهی پان و پذر، حهیته [نالندهور

حههنووس:) بهردیکی رهشی به نرخه:) بریتی له زور رهش. نیال آبنوس:) کنایه از بسیار سیاه

حه تحه تحه ترورو و مه تحه مه تحه مه وروو و له سووروو و له سوروو و له ستزکه ی به الانکه و مه الیده و اسن بوئه و م منداله که پینی ژیر بی آساسباب بازی که به گهواره آویزان می کنند

حهجمان: حهجمین، ئۆقرە، تاقهت. (له تاوی سهرم حهجمانم نییه،) [آرام و قرار

حهجمهات: حه رمهات، حهيبهات. (له حهجمهان

ومخته بوو شنيت بم.) 🔊 افسوس

حهجمین: حهجمان، داسه کنین. (کیوانی نه و شهوگاره بیده نگه که و شهوگاره بیده نگهی به ژوانگهی جی ههوار/ کیچ رهوه که بود، من گوتم: هندی به! حهجمینم ددوی «هندی») آرام و قرار

حەدوسەد: ھەرەت، جنگە، كات. (ھەدوسەدى ئەرەيە بېتەرە،) 🛘 موسم

حەرام كردن: خەسار كردن، لە حەرام كيْران. اَلَّا هدر دادن

حه ری ثاو: قوراو، لیته زیلاقه، چلهاو. آیکل آبکی حه زرهت:) تاسه، ئاره زوو؛) به پیاوی گهوره ده لین، حه زرهتی ایسان حه زرهتی ایستیاق) حضرت

حەزرەتمەن: تاسەمەند، تاسەبار، تامەزرق. اَ

حەزەنگ: خەم، خەنەت، كەسەر. آيا غم، اندوه حەژبەت: حەژمەت. آيا غصه.

حەژمەت: (+) **حەجمەت.[ن]**غصە.

حهسهناوا: دوو گوندی ناوچهی فهیزوللابهگی برگان بوون کهوتنه بهر سهدی کورش کهبیر.

دو روستای منطقه فیضاللهبگی بوکان زیر سد کورش کبیر رفتند

حهفار: (+) ههلم، بوغ، هولم. [] بخار

حەنت تۆخە: پىفۇك، كىفۇك، فىشۇك، پىشۇك.

كىاھى با پيازەى خوردنى

حه گال: له چکه، سه رپوشی ژنان. اوروسری حه ل (+) هه لووک. او چوب کوتاه الک دولک

حهلال و حازر: شتى لهبهرچاو و بئ تاريف لى

کردن. *(حهلال و حازر ئەرە شتەکەيە)* 🗓 حى و حاضر

حهلاوحهلاو: هان دانی سهک بوسه ر گورگ، تیبه ردانی سهک له گورگ و درنده، حهله له آن تحریک کردن سک برای راندن گرگ

حەللون: ھەلوركىن، چوحەلىن. الكدولك

حەلمەت: ھەلمەت، ھىرش، ھۆمەن، ئىرشت. <u>س</u> يورش

حهامه اله مهادا و نه توار، کار و قسه ی ته ته داوی. نارفتار و ادای تشرآمیز

حەلەرىن: مىشىن، كەلايىن. ن تىلەبازى

حهمباز: قهلهمباز، خو ههلدان و بهرز بوونهوه لهسهر زهوی. مهپرش

حهمرین: ناوی زنجیره چیایهکه له باشووری شاری کهرکووک که نهم زنجیره چیایه به سنووری کوردستانی باشوور دادنری. آنام کوهی در جنوب شهر کرکوک که مرز جنوب کردستان است.

حهمزهلین: حهمزهل، یارییهکه دهستهیهک دادهنه و دهستهیهکی تر به سهریاندا باز دهدهن ایانام یک بازی

حهوابړ: وه حهوا کهوتوو، له زهوی جیا بؤوه. □معلق در هوا

حەواتىلكە: بەستنى پەتنك بە بەردىكى چكۆلەى درىژۇكەوە و ھەلدانى بەرەو حەوالى بستن نخ بە سنگى بارىك و پرتاب كردن بە طرف بالا حەوت ترينگە: چىشتىكى كوردەوارىيە حەوت شتى تىدەكرى، شەلەم، نۆك، مىرر، گۆشت،

چهوهنده را بپویش، رون. آییک نوع آش محلی که با شلغم ونخود و کشمش و گوشت و چهندر و بلغور و روغن می پزند.

حهوتاو کردن: گلاو کردن، شتنهوهی جن دهمی سهگ به قوراو و ئاوی خاوین، واته حهوت جار ئاوی پیدا دهکهن

حەوتگرى: گيايەكى وردە زۇر بەرز نابيتەوە جومگە جومگەيە.[ى]نام گياھى

حەوتويئكە: جورە كوانىكى بە ژانە لە جەستە دى و تا حەوت تويخ فرى نەدا دەركى نابى. نا نوعى دمل

حهوتهوانان: حهوبراله، حهوتهوانه. نهفت برادران

حەوجۆشى: جۇرى كوولەكەيە وەك كوولەكە سەراوى وايە. سانوعى كدو

حەرجىن: حەرجە، پيويست، حەرج. (خەرجىنى بەخىراتن نىيە.) نائياز

حەودەم: بریتی له مرزقی چەنەوەر و بی حهیا، دەم چهپله. (حەودەمنکه لهوانهیه پیاو بخوا.) نا وراج

حهول و دهول: ههول و تیکوشان. (له حهول و دمولی نه دهول و دمولی ئهومدا بووم کاریکی بو بدوزمهوه) [

حەيابەخى: بەحەيا، بەئەدەب. نادب

حهیات لی برین: کوشتن، سارد کردنهوه، لهنیو بردن.[ن]کشتن

حهیادار: به حهیا، شهرمن، به شهرم، فهدیزک. نـ شرمو

حیزهله: حیزهل، ترسهنوک، بیغیرهت ناترسو، بزدل

حيلاندن: حيله، دەنگى ئەسىپ، كۆرژن. (ئەسىپەكە حيلاندي) أاشيهه اسب

حەيسوبەيس: ئەسەر قسە رۇيشتن، شەرەقسە. خويزىيانە [ن]كلك زدن بزدلانه (ئەو ھەيس و بەيسەي ناوى خەتاي ھەر

دووكيانه.) . ن بحث و جدل

حەيلانكى: جۆلانى، دنگلاف، ھەلۆرتك، دىلانى. 🖥 تاب

حیزهنین فیل و گزی کردنی ترسهنوکانه و

خاپینزک: کەرچ، حۆل، كەمۋە، ھەقمەق، كەلحۆ، كەمشۇ. آيابلە

خاتر گەرد گرتن: زیز بوون، رەنجان، تۆران. (ناویری بلنی کشهمهمره، خاتری گهرد دهگری،)

ارنجیدن، دلگیر شدن خاتردار: بهریز، به حورمهت. اسمحترم

خاتوو زەمھەرىر: پىرىنۇنى ئەنسانەيى كە دەلىنن خوشكى چلىەگمەورە و چلىەچكۆلمەيمە و دواى

نهمانی چلهکان شین دهگیری و باران و بهفر

دهبارینی، ده روّ به له نهوروز. نازمهریر خاتوون سیمانکه: پهپروسلیمانکه، شانهسهره.

ای هدهد خاجه نشین: خواجه نشین، سهکوی به ر درگای

مال بن دانیشتن. اسکوی جلوی خانه خاچههرست: ئەرمەنی، عیسایی، بیرهوی دینی

ے. حەزرەتى عيسا.لا مسيحى

خادان: هيلكەدان، تۆمەدان. ناتخمدان

خارچک تهقیله: کارگ، جۆرى قارچکه وهک کلاو دهچى. آنانوعى قارچ شبیه کلاه خارچک جورینه: جۆرى کارگه لهنیو جاره

جزدا هەلدەتۇقى. لىانوعى قارچ خارچك سەگانە: كارگە گولانە، قارچكە گولانە.

النوعى قارج سمى

خارچک گەنمىنە: جۇرى كارگە لەنبى گەنم جاردا ھەلدەتۇقى آلىنوعى قارچ

خازیک: داخ، مخابن، حهسرهت. نیافسوس خاسه خفر: خوش خوراک، تاییه تی خور. نیا

خاسهسى: سىخاسه، قازى دەشتى. ناغاز

خاکستری

خاسسهکهش: زموییهک که باش ئاو درایی و ---

جنگای وشکانی نهماین آن زمینی که برای شخم زدن به خوبی آبیاری کنند

سعم ردن به حوبی بیوری — خاشاک: خاشال، چیلکه و چال، پر و پووش.[نـــــ

خار و خاشاک

خاشخاشکه ماره: جوریک گوله خاشخاشکه کوله که کوله که کوله که کوله که کوله که کاسایی و رهنگه که شی سروری مهیله و نارنجییه، که لووی گوله که شی به رله پشکووتن دریژوکه یه و به قه د قامکه تیتوله ده بن و زیاتر له بووره و به رکه نده لان و شیوینی به رده لان ده پروی ای نوعی شقایق

خاشهبر کردن: له ریشه دهرهینان، بزبر کردن، دوایی پیهینان. آن از ریشه کندن

خاکاو: شاودانی دیراوی تازه هه دراو به ر له وهی شه تل و تووه کهی تیدا بچه قینن [] آب دادن خاک جالیز قبل از کاشتن

خاكەر: ھىلكەكەر، مريشكى ھىلكەكەر. المرغ تخمگذار

خاکه را: خن به کهم زان، بیندهمار. نـامتواضع خاکه رایی: خو به کهم زانین، بیه پوز و هـه و ا بوون. نــاتواضع

خالخالزکه: (+) شنگه ماینانه، ئهسپنگه ماینه. نوعی گیاه خوراکی

خالوزه: خالخالوك، خالخالك. ن كفشدورك

خالولەد: 🐨 خالەرلەد

خال خسکی: خلی سکین، خشخ شانکی ف سرسرهبازی

خالهوله،: مندالیک که زور له خالی دهچی، یان

ئاكارى وهك خالى وايه. ناجهاى كه بيشتر به دابيش رفته

خالهوما: جورئ كوترى كونجى كونجى جوانه. [اكبوتر خال خال

خامووت: قایشی عارهبانه که له ملی چارهوی دهکری بو راکیشانی. نا لاستیک پیوند اسب و گاری

خانه خشتوور: خانه خراب، مال ویران، مال کاول. ناخانه ویران

خانهمیری:) ناوی ههوایه کی گؤرانیی کوردییه) ناوی هه لهه رکییه کوردییه آی) نام یک آهنگ کردی) نام یک نوع پایکوبی کردی.

خاو شکاندن: دەر کردنی مالات له بههاردا بو ماوەیهکی کورت و هینانهوهی بو مالی. ابه صحرا بردن حیوانات اهلی در فصل بهار برای مدتی کوتاه و برگرداندنش به خانه

خاوبەستن: بريتى لە فريو دان، ھەلخەلەتاندن.

(وريابه خاوت نهبهستي.) نا فريب دادن

خاوه: چهرمیکی نهرم که شهنهی داری پی دروست دهکهن آنانوعی چرم نرم برای درست

کر*دن چنگک*

خاوهماست: ماستی شل و ناو تی کراو بو مهشکه، خاوهمی. ماست آبکی برای مشک خاویلکه: تهمیهل، کار نهکهر، دهست و پی سپیلکه، خاو و خلیچک. نادست و پا چلفتی

ختووره: به دلدا هاتن، به خهیالدا هاتن، غایله. (دلی ختووره دهکا.) فی خطور

ختىمتى: ختيلكه، ختووكه، قانهقديله. [م] غلغلك

خدوو: خووی سروشتی، تهبیعهت. نی غریزه خدووک: (+) کولی گریان، ئوناق. به بهض خدووک ههستان: کولی گریان ههستان، ئوناق. اروری خدووک ههستابوو.) آبغض کردن خدو کردنهوه، خر کردنهوه. (کارانه کهی خر ههلدا و بهرهو مالی رایدان.)

خراپۆچكە: بىكەلك، كەمبايەخ، لىابى ارزش خربرۇشك: چىروك، خەبەرۇشك، ھەقايىەت، قەواتى. لىالفسانە

خرپهک: دغلی تهنک، دهغلی لاسک باریک که له شوینی کیرال دهروی.[ی]مزرعهی گنیدم که خاکش ریگزار باشد

خرت: نیری و بهرانی چوار ساله. آم بز و قوچ چهار ساله

خرتک: کهندر، ئاودر، بوودر، شیوی قوولی تهنگ آن آبکند

خرمهوو کردن: چوار پهل بهستنی مالات بن سهر برین و به عهرزدا دانی. (کوریسیک بینن خرمچووی کهن دهنا ناکهوی.) [بستن و به زمین زدن حیوان برای سر بریدن

خرمژن: دهنگی لهرانه وه و خرمه خرمی کرمه ک و به رموور و ژیر چهنه، (ریکتر له گهری رهشیه له که خوشتر له خرمژنی کرمه ک «هیمن».) اصدای زیور آلات

خړناک: لووت، کهپو، دڤن. اِ بيني

خرقکه: گردیلهی زور وردی نیو خوین که به زوروردی نیو خوین که به زوروردی دهبیندری و چوار له دهی خوینی لهش

له و پیک هاتووه و به هوی سیل و میشکی یه سقان دروست دهبن و دوو جوّرن: خروّکهی سیوور و خرونکهی سیوور و خروکهی سیوور و خروکهی سیوور و خروکهی سیوور و له ههر میلی مهتری مکه عهبی خویندا پینج ملوین خروّکهی سوور ههیه. له خویندا ناژه لا از مارهیان جیاوازه. ههر کاتیک ژمارهی خووشی که مخوینی ده بی و رهنگی هه لده بزرکی. خروّکهی سیوور له خویندا که م بیته وه مروق تووشی که مخوینی ده بی و رهنگی هه لده بزرکی. خروّکهی سیوور که خویندا که کومه لیک خروّکهی سیوور و ناوکه یه کیم خوین و رهنگی هه لده بزرکی. خروکهی سیوور که متره و له ههر شمارهیان له خروکهی سیوور که متره و له ههر میلی مهتری مکه عهبی خویندا شهش ههتا حه و تایک میلی مهترا دانه هه به ایک کابول

خروگیز: کتومت، ههروهک، عهینهن. (عهلی خروگیز ههر باوگییه.) و درست مثل، شباهت زیاد.

خسره پاندنسه وه: کایسه کسردن و دهسستبازی و تلاندنسه وه. ایسه کتسری ده خسره پیننسه وه. ای اسازی کردن و غلطاندن کسی.

خره کسه: (+) قولسه داریکی به قسه د بستیکه نه قیزه یه کسی پیوه بوو به په تیکه وه، سوار له مهٔ چه کی ده کرد بن لیخورینی یه کسم آن چوب کوتاه نوک تیزی که سوار کار با ریسمانی به دست می کند و با آن اسب و الاغ را می راند خره نگیز: هه نگه ژاله، زورده واله آن زنبور زرد

🚣 پنگ: کروشکه 🗓 غضروف

خرید بیره: چوار ددانه کهوردی پیشهودی

مروّق. في دندان نيش

خزمهت کردن: کار بق کهسینک کردن، ریز گرتن و به دهوردا هاتن. ن خدمت کردن

خزیلک: (+) جؤرئ کرمی لووس و زهرده له حنگای شیداردا دهژی آمانوعی کرم

خشتوور: خاپوو، کاول، ویران نویران

خشته: (+) چوارخانه، جهدوهل. ن جدول

خسشتهی لیکسدان: جهدوهل زهرب آسا جسدول ضرب

خشخ شانکن: خلیسکین، خالسه خسسکی، اس سرسره بازی

خشکه: (۱) به و هه لماته ده گوتری که له میشیندا به سه در زهویدا دهروا، پیچه وانه ی هه لگرته ای

راندن تیله بر روی زمین در تیلهبازی

خلخل: (+) جورئ مراوی کیوییه. ن خوتکای سفند

خلم: چلم، ناوی لووت. (خلمی لووتت بسره.) [

خلمن: چلمن، چلمه نے خلمو

خلند رز. گیایه که ده کری به چیشت، گیایه که له لور کی ده که ن مانام گیاهی

خلیفه: پاپوکه، پهپکه. *(ئهورپوو ماریکم دی خلیفه دانوو) چ*مبره

خليفه خواردن: خليفه دان، پاپوكه خواردنهوه،

قەف خواردنەوە، 🛘 چەبرە زدن

خلیفه دان: پاپزکه خواردن، په پکه کردن، قه ف خواردنه وه ناچمبره زدن

خليك: غايله، دله خوريه. (دلم خليه دمكا و

ناحەسىيەرە.) 🗖 دلواپسى

خلینه: کاکیلکه، کاکیله له دندان آسیاب خمام: تهمومژ، تهمنومان، دومان، له مه

خمل: پیشبینی، مهزنده کردن به چاو.آن تخمین خمل خستن: مهزنده کردن به چاو، پیشبینی کردن آن تخمین زدن

خملخەر: پىشىينىكەرنى تخمينزن

خملكهر: خملخهر ناتخمين زن

خنجوولک: خنجیله، خنجیلانه، اماکوچولوی دوست داشتنی

خندرک: بوودر، کهندر، ئاودر، شیو. آ گودال خنزک: ئهوک، تینتینوکه، قورقوراچکه، بینهقاقا قورگ، قوروو، گهروو. ا کلو، حلقوم

خق بادان:) خو هه لسوو راندن؛) سه رپیچی کردن له کار، (کهم خوت باده ئه که ر بشمری ده بی ئه وکاره بکهی ای) تاب دادن خود؛) سرپچی کردن از کار

خ**ق به ثناو و ثناوردا دان:** بریتی له حهولدانی زور. *(بنو پاروویهک ننان خنو به ثناو و ثناوردا دهدا.)* [خود را به خطر انداختن

خل به زل زانین: له خوبایی بوون، غللور بوون، بادیهه وا بوون آن خود بزرگبینی، تکبر.

خن بهدهستهوه دان: خو تهسلیم کردن، خو خستنه بهردهست.[ن]تسلیم شدن

خل تیگهیاندن: خو نیشان دان، سهر لی هه اینان. (خوی له کهس ناگهیینی، پیم وا تهو خوی تی تین نهگهیاندی.) خود را نشان کسی

دادن

خن تیوهردان: خو له کاریک هه لقوتاندن. ن مداخله

خلق جوان: ژیکه آم، جوان، ژیگول، جوانی سروشتی. امرزیبای طبیعی

خق دقراندن:) وره بهردان، دهست له خق بهردان، ناهومید بوون؛) خق فروشتن.[ن]) نومید شدن؛) خود را باختن و مزدور شدن

خق رانان:) خق کیشان بهره و پیشهوه، هیز لهخو دان بو رؤیشتن؛) خق ههلکیشان، خو نواندن و پؤز لیدان.[ن]) کشیدن خود به جلو و راه رفتن؛) فخر کردن

خل ریک خستن:) خل شیرین کردن، خل یه کخستن لهگهل کهسینک؛) خل له یهکتر همهالساوین.[ب] خودشیرینی؛) خلود را به یکدیگر ساییدن

خىق فرۇشسىتىن: خزمسەت كسردن بىسە بېنگانسە، جاشىيەتى. ساخودفروشى

خق گنخاندن: خو مات کردن و کار نهکردن بوئهوهی کات بگوزهری. نوقتکشی

خق له ته پلی گولی دان: خو رازاندنه وه، خو جوان کردن. (کچی ته وه بو وا خوت له ته پلی گولی داوه؟) کنایه از آرایش کردن زیاد

خق له خوارهبایان گرتن: بریتی له خق لینابه له د کردن، خو لینه دان. (زور زیره که خف له خوارهبایان ده کری و نه ننه هوو هه ر نه یدیوه.) آخود را نابلد جا دادن

خق له دهسک نان: خو حازر کردن بو جنگایه که خو به که سیکه و هه لواسین و به

زور لهگه لی پویشتن بق سهفه ر. (خوی له دهسک ناوه له گه لیان بروا،) ای خود را بر کسی تحمیل کردن.

خن له قهره (نه) دان: تخون کهوتن، خو نیشان کهسینک دان. (ناویری خو له قهرهم دا، خو له قهرهی کهس نادا.) آبه کسی نزدیک شدن یا نشدن

خق له مال خستن:) حاشا کردن. (ژنهتیوه خوی له مالی خستووه و بوی چوته حاشا.) :) بو ناشت بوونهوه چوونه مالیک بؤنهوهی تاوان یان خهتاکهی ببهخشن. (تازه ماتووه و خوی خستوته مالت دهبی لهگهلی ناشت ببیهوه.) فی که شوهر خود را ترک میکند و به خانه مرد دیگری میرود؛) برای آشتی کردن به خانهی کسی پناه بردن

خل له گهر دان: بریتی له خو دریژ کردن، تخیل بوون. نادراز کشیدن کشیدن

خل لین بواردن: چاو لی قووچاندن، خو لی گیل کردن.[ن]اغماز

خل لی به پشتدا خستن: حاشا لی کردن و خو به خاوهن نه کردن، گوی پینه دان. آل خود را صاحب نکردن

خل لیخفش کردن: خو به ته مای شنتیک کردن، که و تنه سه ر ته ماح. (خوم لی خوش کردبوو بیبه م بنو خوم، الما به امید چیزی بودن

خلق ليدان (نددان) :) خلق پيدادان، (كيانم خولاوييه خوتم لنهده پيس دهبي، ؛) خو له

کار شاردنهوه. (ضوله میچ کاریک نادا،)] برخورد؛) از زیر کار در رفتن

خر مهلاس دان: خو حه شار دان، خو مات کردن آناساکت و بی حرکت شدن

خق هەلداشتن: خو فریدان، خو له بهرزایی را حهوا دانه خوار.[م]خود را پرتاب کردن

خو هه نشه نگاندن: شانازی به خووه کردن. به خود بالیدن

خواتيهله: خوى تاله، خويى تال.[ى]نمك تلخ

خوارک: پرور، پلک، میمک. اساعمه، خاله

خواروا: بنژیل، بنبیژنگه. تهنشین غربال شده خوازبینی کردن: داوا کردنی کیج بو کور، خوازمهنی کردن. تخواستگاری کردن

خوازمهنی کهر: خوازبینی کهر، داواکار. ا

خواژن: پەيكەردى جوان بۆپەرەسىتن.(قىننووس خواژنى جوانىيە. [] الاھە.

خواسايي: ئاسايى، عادەتى. نى معمولى

خواله: (+) بت، خوای دهستکرد. آب بت، صنم

خوالینه:) خویلین، کانگهی نمک:) کانیاوی

سویر، سویراو. [م]) معدن نمک؛) چشمه ی آب شور

خوباب: به رخه به به عهوغه و، غه بغه به پیستی داکه و تووی به ر مل آل غبغب

خۆبزیو: شتیک که خوی کار دهکا، مهکینه یه که خوی هه لدهبی و دهکوژیته و ه، ئوتوماتیک اتوماتیک

خۇبېن خوويژ، كەسىك كە گۈرانىيەك رېك

ده خا و ههروا له به رو خیرا خیرا دهیلی آس ترانه خوانی که فی البداهه می خواند.

خوترین: کاریک که پیاو به زهرهدی خوی بی. *(شهری خوترین نهیکهی چاتره.)* کاری که به زیان خود باشد

خوتن: (+) رژد، چکووس، رهزیل، قرنیس، پیسکه، چکوود، چرووک، دهستقووچاو، سهقیل لےخسیس

خوهک: خوشک، خوار، خویشک آن خواهر خسودا خسودا: به تاسه وه ویستن، خوزگه خواستن. (خودا خودامه جاریک بیبینم) آزدو کردن

خوداوراستان: ئەزقەزا، قەزائەن، بەرىكەوت. [ب

خودری: خورست، خودهر، خورسک آ خودرو خورده بوون: دانه خوره بوون، دهمه چیشته بوون آ چشته خوار شدن

خورده کردن: دانهخور کردن، دهمهچیشته کردن. آب چشتهخوار کردن

خ**ۆركە:** خورە، مۇرانـە، موريانـه، جانـەوەرى دارخۇر.[ماموريانه

خورمه چیهان: گوله میلاقه، ردبه نوک. آن آلاله خوری شور کردن: بریتی له کوتانی زور، به دار له که سیک دان. آن کنایه از چوبکاری کردن خوری کخه د: خو شیرین که ر، که سی که جینی خوی له دلی خه لکدا ده کاته وه. آن خود را شیرین کردن

خورینی: خورین، دوای له خهو هه مستانی

بهیانی هیچ نهخواردن. ارئهم دهوایه به خورینی بخور) ایاناشتا

خوزره: زيندووله، ميكروب ماميكروب

خوزه: خو مات دانی کهرویشک لهنیو بهفردا. (کهرویشکه که خوزهی کردبوی) آپنهان شدن خرگوش میان برف

خوزهدان: به پیدزکه دهرباز بوون، رویشتن به ئهسپایی و دهره دزه پیدان. ایک جیم شدن

خۆزەو: خوزگە، خوزى، خوزيا.نكاش

خوزیلینک: قوز، کوز، خهمشه ای آلت تناسلی زن

> خوسىيە: كەسەر، خەفەت، خەم. ماندوه خوسەند: جنيو، جوين، دژمان، ما فحش.

خوش دادان: مانگایه ککه به جوانی شیره که ی دهدو شری. (ئه و مانگایه هه تا گویلکه که ی نه نهایسیته و ه خوش دانادا.) یکاوی که شیری به خوبی دوشیده شود

خوش هه لکیشه: یانجووز، گیایه که وه ک تالوو وایه به لام گه لاکه ی پانتره لاسقی سپییه و گولی زهرده له نیو گه نمجاردا شین دهبی. آیانام.

خۆشئاژن: ئەسىپى خوشركىف و تىژرۇ.م

خۆشسارۇكى: قىدى قىدى، چاوشساركى.ما قايموشك

خون شامایی کردن: ریایی کردن، کلکه سووتی، خو شیرین کردنهوه، ته شیرینی کردنه وه، ته شیرینی

خرشداکهنه:) بریتی له ژنیک که زوو خو بهدهستهوه دهدا و دهرپیکهی دادهکهنی؛) نارنگی، میرهیهکه وهک پرتسهقال وایسه تیخولهکهی به ئاسانی پاک دهکری.[۱]) کنایه از زنی که زود همخوابه میشود؛) میوهی نارنگی خرشدن بریتی له کهسیک که جلوبهرگی باش لهبهر دهکا. [۱] کنایه از کسی که لباس شیک می پوشد.

خوشدهر: ئافتاوه، لوولینه، مهسینه. م آفتابه خوش رست: تاجییه که بو رست کردن رام و دهسته مویه. ییچهوانه ی بهدرست. م ییون شکاری که خوب رام شده باشد

خوش کول: شتیک که باش دهکولی، بو له په و نبوک و باقله دهگوتری. (کیلویه کسم له په ی خوش کول کریود.) کم حبوباتی که به خوبی پخته می شود

خۆشگلەيى: كىەسىك كە ھەمىشە گلەيبى بەدەسىتەودىيە. (ھىندە خىوشگلەيىيە ناوىرى سىلاوى لى بكەييى) كاكسى كە ھمىشە گلەدارد

خۆشمەشرەب: الماخۇشمەشرەف

خوش مه شرهف: خوش مه شرهب، گالته چی، زمان خوش. (پیاویکی خوش مه شرهف.) ا

خقشه کردن:) تیک ههلشیلانی قور بوئهوهی خوشه بی بو دیزه و گوزه و کوتهل و تهندوور و…؛) راهینانی منال بوئهوهی له کار کردن رابی؛) کولاندنی نیوکه چهقالهی تال بوئهوهی

بینته خوشه. []) بههم زدن گل رس برای کوزه و تنور و مجسمه و ...؛) پرورش دادن فرزند برای اینکه کار یاد بگیرد؛) جوشاندن هستهی تلخ زردآلو برای اینکه شیرین شود

خۆفرۆش: سىخور، جاش، بى شەرەف، فسۆس. [اخودفروش

خزفک: رهحه تی، ئامرازیکی زار گوشادی بن ته نگه شتی تراوی پی ده که نه ده فره وه. آن قیف خزفیه: ئیشی سیخور، کاری جاش، کرده وهی خوفروش آل جاسوس

خ**ۆفىيەگە**ر: سىيخور، جاش، خوفرۇش[ق] جاسوس

خزفیه که ری: جاشیتی، سیخوری آن جاسوسی خزل له پارووی خز کردن: بریتی له زهره د له خو دان، خز تال کردن آن کنایه از به ضرر خود کاری کردن

خزل له چاو کردن: بریتی له فریودان، به فریو بردن، کلاو لهسهر نان آ کلکل زدن

خول مهلبوون: بریتی له خو بادان و به پهله رؤیشتن بهره کاریک. (خیرا له و لاوه خول مهلبو و مات بو لامان.) هابا عجله رفت

خولامانه: (+) پەلكى كولى كولەبەرۇردە. لى كلبرگ آفتابكردان

خولقەت: خووخدە، ئاكار، تەبيعەت. 🗖 عادت

خولقینهر: بهدی هینهر، داهینهر. اسخالق، آفربننده

خولکه: جهغز، گردی، بازنه. (له خولکهیه کی تاییه تدا هه لده سوورین) ادایره

خوله پوک: بیستانی که گیای ههرزهی تیدا نهمابی و به تهواوی بژار کرابی. نی جالیزی که از گیاه هرزه پاک شده باشد

خزلهخزله: بانگ کردنی بهرخ. نصدا زدن بره خولهک:) عهقرهبهی سهعات:) دهقیقه. مقربه ساعت؛) دقیقه

خۇلەكرو: خۇلەكەوە، خولەمىش. نى خاكسىتر خۆلەمۇ: خۆلەمىش، خۇلەكەوە. . ي خاكسىتر خۇلى كردن: ترساندن، تۇقاندن. يى ترسانىدن خونىچ: قوون، كوم، كونگ. يى مقعد

خوراو: ناوی که له مهزرا دهگیری و بی ناودیر خوی له زهوییه که ناژین دهبی آآبی که به صورت طبیعی زمینی را آبیاری میکند

خوودار: شیت، دهلوو، لیوه، دین. (به جاری خووداری کرد.) (هینده ترسام لهوانه بوو خوودار بم.) لادیوانه

خووزه: خو شاردنهوهی کهرویشک لهبن بهفردا، کاتیک ههست به مهترسی دهکا دهچیته بن بهفرهوه و تهنیا لای لووتی زهرد دهبی و بهفرهکه دهتاوینیتهوه. (کهرویشکه شین له خووزهدا بوو تاجی ههلیانساند.) آپنهان شدن خرگوش میان برف

خروگهمله:گهمهیه کی لاوانه یه دوو که س به ری پنیان به یه که وه دهنین و گوریس یان پشتینیک دوو سه رهکه ی گری ده دهن و له ملی ده خه نهرکامیان به هیزتر بی نه وی تر هه لده ستینیته سه رین ای اسم یک بازی جوانان

خوي چين: تام كردنى چيشت بؤئهوهى كابان

مىريزند

بنوی دهرکهوی چنشتهکهی بیخوییه یان سویره. آن چشیدن غذا

خویدی: (۱) تهمبهل له دهرسخویندن. امینده خویرییه میچ فیر نابی: اتنبل

خویږیگر: خویږی ویست، لایهنگری له خویږی، پشت به خویږی بهستن. (چهن چکولهن پهلهوهر لهو بهرزه/ ئاخ که چهن خویږیگره ئهم عهرزه «سواره».) \square پستخواه

خویریگهری: خویربیهتی کردن، کاری حیزانه و پهست، سووک و چرووکی. نفرومایهگی خویریله: لات، بفرهکه، بیکاره، بوره پیاوی

خویری و بیکاره آن بیکاره، فرومایه

خو**یرپیهه تی:** خویزیگه ری، په سنتی، چرووکی، خی*ری سفه*تی اسافرومایه گی

خویژنگ: هه له، سووچ، نه زانکاری. ای اشتباه خویگه: شوینی خوی پیدانی ئاژه ل. (میگه له که رای مله برای گله

خوین بهری چاو گرتن: بریتی له زور تووره بوون، چاو سوور بوون لهبهر رق و توورهیی. (خوین بهری چاوی گرتوره حهتمهن کهسیک دهکوژی) یا کنایه از عصبانیت زیاد

خوین بازی: خوین بایی، خوین بازاردن، قهره بووی خوینی کواژراو. اکونبها

خویندکار: قوتابی، دەرسخوین. المحصل خوین ریز: قاتل، پیاوکوژ، خوین خور. السفاک خوین سۆل: خوینبایی، خوین بژی، خوین بژاردن الخون بها

خوین سووک: سهجه تسووک، ره زا شیرین، (چه ند لاوی (چه ند لاوی له کیم و ژن و له به ربووک/ چه ند لاوی له بار و قوز و خوین سووک «سهم و زین»). [

خەبابەت: خق ئامادە كردن، حازر بوون، خق تەيار كردن. نامهيا شدن

خه خهپین: ناوی یارییه کی لاوانی گوندنشینه، شهوانه له کوْره که یاندا چرا ده کوژیننه وه ههر که س مست بو که سیک دادینیته وه، جاهه رکه س وریا بی جی خالی ده کات بوشه وه مستی هاوریکه ی وه عهرزی بکه وی. ایانام یک بازی جوانان

خهپان: خهپه، خهپهتوله، جوان و نهرم و نول. آیپل

خههه خری: کایه و دهست بازیی ژن و میرد و یـهکتـر تلاندنـهوه.[ن]بـازی زن و شـوهر و غلطاندن یکدیگر

خهپۆله: کولیره، ئەستوورک. امانانبربری خهیه: (۱) جۆری شهنهی گهوره و پانه کای پی

ے پودررہ جوروی ہے دی دورد و پات ہے ہی تیزدہکەن آنا نوعی چنگک چوبی.

خەپەخان: شەلتان، شەلال، خەلتان. (خەپەخلىن بوركە لە خوون.) [آغشتە

خهههخان کردن: له خوینا شهلال کردن. (خههخانی کرد له خوون.) [آغشته کردن

خهت خهت: رئ رئ، خهتدار. (پانتولی خهت خهت خهت خهت خهت خهت کریوه) تاراه راه

خهت کینشان:) خهت پیدا هینان (ماموستا مهشقه کهی بو خهت کیشام / :) شوین و کار و

بار بو دیاری کردن. (ئهوه خهتیان بو بکیشی تهواوی دهکهن!) ؛) لی گهران، کار پینهبوون. (ئهوه ههر خهت بکیشه، پیاوهتیی لهدهست نایه.) خط کشیدن مشق؛) نقشهی کاری کشیدن؛) کسی را خط کشیدن، انتظار از او نداشتن

خەتابار: تاوانبار، خەتاكار. م خطاكنندە

خەتاكار: خەتابار. نى خطاكنندە

خبه تخبوش: که سبی که خه تی خوشیه، خوشنووس. آم خوشخط

خەتسىين: خنكان، خەفە بوون.[ساخفە شدن

خهجالهت بوونهوه: شهرمهزار بوون، تريق بوونهوه. الخجل شدن

خهجاله ت کردن: شهرمهزار کردن، تریق کردنه وه. آما شرمنده کردن

خەجالەتبار: شەرمەزار، شەرمەندە، فەدىكار. ماشرمسار

خهجالهتی کیشان: ههست به شهرمهزاری کردن. هشرمسار شدن

خهجلان: عهبهسان و دهست تیکه لهاتن، حهبهسان و سهرلی شیوان. (ههر چاوی به وهستاکهی دهکهوی دهخه جلی.) دست و پاگم کردن

خەرتۆلە:) سەگى چكولەى قەلەوە، سەگى خىرىن؛) منىدالى جىوان و خركمەئه، منىدالى خەپەتولە. []) سىگ كوچك و تېلى؛) بچە تېل و

خەرسەخول: تەرسەقول، تەرسىي يەكسىم. اسامودفوع اسب و الاغ

زيبا

خهرسهک: تهوهزل، قون قورس و لهش گران. ارده اله کران. این خهرسه که له جمیر خوی نابزوی. این تنبل خهرگه: (+) دوشه کی ئه ستوور و گهوره له پهروپالی کون. آیا تشک کلفت و بزرگ از پارچه و لباس کهنه

خەرمانەسىتىر: تەرازووكو، كوتەرازوو، پولى ئەسىتىرە. لى خوشەى پروين

خهرمیز:) کهرمیز، له شوینیک که گویدریژیک میزی کردبی، ههتا ماوهیه که ههر کهریک بهویدا بروا نهویش میز ده کا؛) بریتی له کهسیک که زور چاولی کهری ده کا و لاسایی نهم و نهو ده کاتهوه.)

اله الاغها تا مدتی در آن محل ادرار می کنند؛) کنایه از آدم چشماچشم

خهرنووک:خرنووک، بنچکیکی درکاوییه بهریکی وهک قهزوان دهگری (خه لکی کهییه جهلبی روح و ئهم خهریکی شانه یه/ حهز له تهسمیحی گلین و خهرنووک و قهزوان ئهکا «قانع».) ها بوتهای خاردار

خهرووک: خرنووک، بهریکی دار مازووه ای نوعی ثمر درخت مازوج

خەروەن: خەربەنگ، خەربنگ، ناوى گيايەكە، قاپقاپوكە. []اسم گياھى است

خەرەزەنگ: غەرەزەنگ، خەرەزەن، قامچى كەل و گا ئاژوتن. اِساتازىانە

خەزخى: خەزگان، قازان، بەروش، مەنجەل كى دىگ مسى بزرگ

خەساراو: قووناو، پاشاو، ئاویک كه له زەوى

ئاژین دهکری و لهو سهری دهرده چین و به فیرو دهروا. آیا آبی که از زمین بیرون میرود و ضایع میشود

خەسجر: شىنواو، ئالوز، شىرىو. 🗖 أشفته

خەسووتەقىنە: ناوى كراسىنكى ژنانەيە. ناسىم يىراھنى زنانە

خهشهخوری: گونییهی زور گهوره که خوریی تی دهخهن، هور آیکونی بسیار بزرگ برای بشد

خه شهماسی: ماسییه خاتوون، جوری ماسیی پنوک پنوک. آنوعی ماهی

خهفزک: (۱) که سن که ههمیشه خهوالووه و له وهخمت و بیوه ختیا ده خیه وی، خیه وخیه وی خواب آلود

خەفەتخان: خەفەتبار، خەمبار. 🗔 اندو ھگين

خەفەنگ: ھەواكىش، پەنجىرەى چكولە لەلاي

سهرهوهی ژوور بو ههواکیش، ده لاقه. ها

خهلاتی: کفن، بهرگی مردوو. ماکفن

خەلەسكوو: ئامانج، ئاوات، ھيوا. آ آرمان، آرزو خەمسارد: خەمسار، گوى ئەدەر، كەمتەرخەم، كەترەخەم، كەترەخەم، (ئەرائى قەرە خەمساردى؛) آ لاقيد خەمساردى:كەمتەرخەمى، بىموبالاتى آ لاقيدى خەمسەرد، گرفت، ئىنتەلا، ئىخوشىيى ھەزم

نه کردنی خوراک آ بیماری امتلا

خەنگ: خەندە، كەنىن، بىكەنىن. ناخندە خەنەپىرولى: خەنەبەندان، شىەرى بەر لە

گویستنەوەي بووک كە قاپى خەنبە للەسلەر

کهشهفیک دادهنین و دهیگیرن، ههر کهس به پنی خواستی خوی بهری دهستی له خهنه دهدات و بری پاره دادهنی. [ت] حنابندان.

خەنەپىچ: دەسمالىكى سىگوشەيە كاتىك ژنان سەريان لە خەنە دەدەن لە سەرى دەپىنچن. ن دستمالى كە ھنگام حنا زدن بە سىر مىپىچند

خەنەتىلكە: خەنەتىقك، كريژەبەرد. اَ كاسىنگ

خمه نمه زارى: شمه رمه زارى، تريسق بوونسهوه، خه جاله ت بوونه وه. الم شرمسار

خهنه که: (+) نیری شل که ملی که ل و گا ئازار دهدا. (نیره که خهنه ک بروه ملی گایه که ی هموو بریندار کردووه ای یوغی که شل شده باشد و گردن گاو را آزار دهد

خەرپەرژين: لىكدەرەوەى خەون اسامعبرخواب

خەور: (+) ھەوير، ھەڤير.[ن]خمير

خەررترش: ھەويرترش. ماخميرمايە

خهوری: کهسی که به دهم خهوهوه دهروا. نکسی که در خواب راه میرود

خەرەر: خەبەر، ھەوال. الخبر

خەوەردار: خەوەردار، ھەوال پىن گەيشتوو. *(كەس لەي كارە خەوەردار نەوو.)* []باخبر

خەرەردان: خەبەردان، ھەوال پىدان. (كەمى خەرەردان بىمان،) [خبر دادن

خەرەردەر: ھەوالدەر، كەسىي كە خەرەر دەدا. كېررسان

خیچههیل: خهتی خوار، هیلی خوار و خیچ. ت

خیزخور: خورین، بهستینی چوم که ئاوهکهی

سرسرەبازى.

برروی زمین

خیشهسهر: سهرقورس، رق ئهستوور و دهغهل. الخیرهسر

خیلفانه: بارگه و بنه. (ئهو خیلفانهیه بو کوی دهبهن.) آبار و بندیل

خیلهسهر: خیشهسهر، سهرقورس. ناخیرهسر خیوان: گونجان، رینک و پر به پیست، شتیک که بیخهیت جینیه ک یان نیو شتیکی ترهوه به تهواوی جی گیر بی. ده لین به باشی خیوایتی، نه گهر جی گیریش نهبی ده لین نایخیویتی. نایخیویتی. ناودر

خیواندن: لیدان، داهینانه وهی زهبر. از اله یه کس خیوانده لا روومه تی.) ازدن. خوره و خیری وهسهر کشاوه آه جایی از رودخانه که جریان آب سریع است و شن و ماسه بیرون زده است

خیزکه لان: خیزه لان، زاخیر، زیخه لان. نی پیگزار خیزگان: خلیسکین، قوونه خلیسکی، (لهسهر به فیرگان کردنن، ای

خیزهر: (+) بهزین، بؤر خواردن، (که له پیره له خیزهره.) ای شکست خوردن

خيسكان: خيزهلان، زيخهلان. [م] شنزار

خیسکن: رہنگی خیز، گلینک که بهشی زوری خیز بی آنےخاکی که بیشترش شن باشد

خیشمه خیشم: خیشه خیش، راکیش راکیش، (به نه یام راکیشان بهسهر زهویدا.) کشیدن

داباش: (+) ئامۆژگارى، موجيارى. نانصيحت دابەستن: (+) شەرە قسە، شەرە چەقە. (لەكەلىم

دامەبەستە/ دەمت دەلىي مەقەستە.) 🗓 جدال لفظى

داپچکوران: ژاکان، بزرکان، زەرد مەلگەران. ما پژمردە شدن

داپرکان: پرووکان، رزین، پرتووکان. نی پوسیده داتو وکان: هادرووشکان، هادرووت کان،

وشه یه کی ناحه زی فه رمان پیدانه بو دانیشتن. او هره ایره داتو و کن ایرانتمرگ

داچكە: بنيشت، جاچكە، چەققە. نــ آدامس

داخ پێڕشتن: رق پێرشتن، لنداني كەسىنك كە

رورت رق لیے هه ستایی. *اختر دیقی ہی*

کردبووم، وهللا داخی دلی خوم بن رشت. ا اکتک

زدن کسی که داغ توی دل ریخته

داخدار: 🗢 داغدار

داخسىتن: بسەرگرتنسى ب<u>ىن</u>سىتان. *(بىيسىتانەكسە*

دایخستووه.) لیابه بار نسشتن جالیز

دادرهمردم: پارچهیه کی ژنانه ی دی پی بوو دهیانکرده کراس. (بارم گورووی لی گرتووم بؤ کراسی دادردمردم) آنوعی پارچه ی زنانه

دادیار: دادوهر، قازی. نادادستان

دار ههنه: ئهو دارهی تهونی لهسهر دهچنن، داره تهون آن چوب قالیبافی

داربەلەك: داھۆل، داوەل. 🗖 مترسك

دارپیتار: پیتار، داری به تهمهن و نیو ههلول، پیرهدار. (خهمین و بیکهس داخ له دل بار بی/ قامه تندم وینهی داری پیتار بی) آدرخت

کهن سال و پوسیده

دارجـقخین: داری چـهقیندراو لـه نیـوه راسـتی خـهرمان کـه گیره بـه دهوریدا دهخولیتـه و و کـاری گـای بنـه دهکـا.[ن]چـوبی کـه در وسـط

خرمن به زمین میکوبند داره ئهستوورهی داره ئهستوورهی

چىغى پيوه دەبەستن. نامىلەي چوبى

دارکلۆرە: دارکونکەرە. ادارکوب دارگولە: تیرەگى چادر، ئەستوندەكى خيوەت،

جادر

گەورەترىن ئەستوندەكى رەشىمال. ساتىرگ

دارمیدشه: جؤریکه لسه دار بسهروو. اسانسوعی درخت بلوط

دارنووك: قەلەم، پينووس، قەلەمى دار. الى مداد

داروبار: (+) نیر و ئاموور، یهرهق و نیله. ها خش

دارهبـنق: داریکـی درکاوییـه وهک شـورهتـوو وایه.[ب]نام درختی خاردار

دارهت: بوار و مهسهله، بارودوخ. *(خوی لهو* دارهته نهدا،) [مورد

دارهتهرم: دارهمهیت، تابووت. ا تابوت

داره ته قینه: دارکونکه ره، دار کلوره آندارکوب داره قینه: دهست پیوه گرتن و هه ستان. (مناله که تازه خه ریکه پی ده گری و به دار و دیواره وه داره لوسک ده بین ای المست به چیزی گرفتن و برخاست

دارههنه: كهوانى پهرهكهر، كهوانى ههلاجى. في كمان حلاجى

داژهن: خهسوو، دایکی ژن. مادرزن

داساکین: داسه کنین، هه دا دان، ئوقره گرتن، داسره کان آیا آرام گرفتن

داسرهکان: داسهکنان، داسرهفتن، داسرهوین، داساکین.[م] آرام گرفتن

داشقه:) هیلینگه، گاری، عارهبانهیه که یه کسیم رایده کیشی:) عارهبانه ی دهستی، ئه و عارهبانه ی که که لوپهلی پیده گویزنه و و به دهست پالی پیوه دهنین. نا) گاری که با اسب کشیده می شود؛) گاری دستی

داخ له دل:) رق له زگ، دل به داخ، ازوری لی داخ لازوری لی داخ له دله بیگری همهر ده یکوژی:) ؛) خه مبار، داغدار، دل به سو، دلبریندار. [] کینه شوز؛)

داغدار

داغدار: داخدار، دلبهسو، دلبریندار. اساندوهگین داغه:ناوی ههلپهرکنیهکی کوردییه. اسا نام یک رقص کردی.

دال دال كردن: لهت لهت كردن، بهش بهش كردن، دالبهخش كردن. التكه تكه كردن دالبهخش: دابهش، بهسهردا بهخشينهوه.

تقسيم كردن

دالغه: زمین، بیرگه، فکر. ا

دالقان: شنور بوونهوه. 🗖 آویزان شدن

دالکهپیران: کهنگسری لاست باریک و تال. (دالکهپیران/ بو دهزگیران) [کنگر تلخ با ساقهی باریک

دالگوشت: كز، لاواز، بنيس 🕰 لاغر

داله روو چکه: خو پیوه ها واسین، پیا هه نروو چکان آی خود را به چیزی آویزان کردن دالیا: (گولیکی خومالی کراوه له باخچه ی ماله کاندا دایده چینن. (ناوی کچانه آی (نام کلی است (نام دخترانه.

دامردوو:) دامرکاو، داسه کناو؛) کوژاوه، خاموش کراو. آرام گرفته:) خاموش دامردوو

دامژین: ههناسه دهردانهوه، پشوو له سینهدا کو کردنهوه و دهردانهوه. آیپس دادن نفس

دامسقه: دامووسک، دامووس، مووی بادراوی کلکی پهکسم. ماموی دم الاغ و اسب

دامووسک: (+) بهنیکی پلاستیکی باریکه چهند لو بایدهدهن دهبیته شریت و کهندر. آننخ رشتهی

بهمم تابيده

دائاش: گەنمنىك كە دەپبەن بىق لىن كردن لە ئاشی آناگندمی که برای آرد به آسیاب میبرند

اولین آب که در مشک میریزند

دانیهر بووه آنا خشکیدن شیر گوسفند یا گاو

دانگزیی: به تیکرایی، به کشتی، نان خواردنی چەن كەس بېكەرە ناغذا خوردن چند كس با

دانه لەقلەق: تولەكە، كولىرەي حاجى لەقلەق، نانه حاجیله آن گیاه بنیرک

دانهبیره: کاتی نیوهرو که شوان مهر دینیتهوه بو دوشین. (مهشکهبژی چ خیره/ مهر کهییه دانهبیره/ کابان دهلنی کهنیره «فؤلکلور») 🖫 آوردن کله از صحرا هنگام ظهر برای دوشیدن دانهال: (+) گوناه بيوه بهستن. (بيهاره بي تاوان بوو، تومهتيان دايه پالي.) 🖟 تهمت زدن به كسي

دروست كردن بو دهرهاتني دداني مندال.

بکه / اکندم و نخود آبپز

بهرخوله واپه بستیک له زموی بهرز دهبیتهوه

داناو: (+) پهکهم ئاو که له مهشکهی دهکهن. م

دانیهر: ئباژهلیک که روژیک نهیدوشی با بیچووهکهی نهیمژی و وشک بکات پیی دهلین

داندزقه: كەرەكيوى، خەرگويلك، كەرەكيفى ا

دانهرووته: دانهروکه، دانوولهی نؤک و گهنم

(کورهکهت خهریکه ددانی دی دانهرووتهی بو

دانبهرهشبکه: گیایهکه گهلاکهی وهک گوی

و گولّی چنرهیی دهر دهکا و دانهکهی وهکوو

رهشکه وایه آسانام گیاهی

دائسه كسه وه: دانسه خيواردوو، دەمەچىشتە. ناچشتەخوار

دانی خیر پیدا نههینان: به چاکه باس نهکردن، به خرایه نیو بردن. الخوب تعریف نکردن

دانسیغلان: خب بلوون، بسیدهنگ و جووله، كروكب، مات بوون. في مبهوت شدن

داواكار: خوازبيني. (كههكهمان داواكاري ماتوره.) 🗔 خواستگاری

داوال:) داوهل، داهول؛) چله کهنمی بهجیماو له پاش دروینه وان (نا) مترسک؛) شاخه کندم درو نشده در عقب دروگر

داوداوه كۆسىتە: شىوان ھەڭخەلەتىنە، شىوان خەلەتىنە [ف]بوتىمار، پرندەاى است

داوک: بۆسە، كەمىن، رەبەت.[ن]كمىن

داوک: دەزوو، بەنى بادراو. (ئاي لە بيوەژن دەلىن بىن داوكىم/كىيىرىكم دەوى بگات، نساوكم «فترلكلور».) نانخ

داوکه: داوکه، شوینی داونانهوه. مادامکه

داوهتهنه: جزلاتهنه، جالجالووكه إن عنكبوت

داوهل: (+) 🗢 داهوْل

داوین: (+) دامنن، بناری کیو، بیدهشت آ دامنهی کوه

داوینشل: بریتی له ژنیک که زوو خوی به دەستەرە دەدا و دەرپېكەي دادەكەنى، خۇش داکهنه آن کنایه از زنی که زود برای همخوابگی تسليم مىشود

داهاتوو: (+) ئاينده. ن آينده

داهق: دهق، فیّل، گزی.انــاحیله، نیرنگ

داهوّل: (+) لقه گهنمی بهجین ماو و به پیوه و دروینه نهکراو. آلگندم جا مانده از دروگر.

داههۇ: تەڭگەر، جوولە.ناتكان

داهينه ريتى: توانايى داهينان. ماخلاقيت

دایک برا: برایه ککه دایکیان یه که و باوکیان جیایه آل برادرانی که مادرشان مشترک است

دایه مه مده به گورگن: ناوی یارییه کی مندالانه یه. آاسم یک بازی بچه گانه

دایه گهوره: نهنک، دایکی دایک و دایکی باب. ای

دایه نگه: شبوینی پهروه رده کردنی مندالان، دایه نخانه. ای مهدکودک

ددان به جهرگدا گرتن: سهبر کردن، پشوو دریژی، دان بهخودا گرتن. []کنایه از تحمل و صبوری زیاد

ددان به جهرگدا نان: ددان به جهرگدا گرتن. نا کنایه از تحمل زیاد

ددان شاش: که سینک که ددانی که لیننی ههیه و لینک دوورن. نیاکسی که دندانهایش از هم فاصله دارند

ددان گرساندن: ددانه چیره، چیرکردنهوهی ددان لهبهر رق و قینی زور. اسادندان کروچه ددانه: (+) ئامرازیکی مهکینهی بهرگدرووه

پارچەكە رادەدا.ناكار پىشبر

دانى خىرىپىدانىدەينىان: 🐡 ددانى ھەق بىدانەھىنان.

ددانى ھەق پيدا ئەھينان: دانى خير پيدائەھينان،

به چاکه باس نه کردن. (میچ که س درانی مه قی پیدا نامینی:) آی به خوبی از کسی تعریف نکردن در پیدان: خو به نیو تا پوره ی خه اکدا کردن و ری باز کردن. (دری به خه اکه که دا و ماته ژووری:) آی توی انبوه مردم راه باز کردن

درکهلان: درکهجار، مهزرای دروواوی. اورمین پوشیده از خار

در کاوان: دەركەوان. 🗖 دربان

درگاوبان: دهرک و بان، دهوروبهری مال ا

درگەنە: كەللە رەق، رقئەستوور، خىشەسەر. لىلىداز

درمان: بهرانی پینج ساله. ام قوچ پنج ساله درمناسی: پهتاناسی ام آفتشناسی

دروشهم: (+) شهوعار، شهیعری دژایه تهی و بهرخودان. استعار

درقكامين: به درق، درقيين، درقيينه، بهده آل. ما دروغين.

دروو مامیلکه: گیا دروو، وهستا مستهفا، نهرمهبهدق، گیایه که بق دوکولیو دهبی درووی ههیه. نانوعی سبزی برای آش دوغ

دړووله: 🕫 نهرمهبهدو

درووه پوورایشی: درکیکی شینه پهپووله پایزه دهردهکا.آیانام خاری است

درووه زهرکه: درووه زهرده، درووه کاخلی

درووه كاخلى: دروويهكى زەردە كولمكهى

کر دن

وهک کاخلی وایه.آنانوعی خار

درووه که آموه: چزکشکینه، سه پان ترینه، ناوی دروویه که اله به راوان شین دهبی درکه که ی زور سهخت و تیژه. ال نوعی خار

درویینه: دروکامین. یا دروغین

درهبا: رهشهبا، بای تووش. ن طوفان

دریژنه: رؤچنه، کولاوکه، کلاورؤژنه، کولانچکه، کولانجه آنروزنه بام

دز کوشکه: (+) دزی خومالی، خاوهن مالی

شهریکه دز. نی عضو خانواده و شریک دزد.
دزاودز کهوتن: پیک گهیشتنی دوو دز له
شوینیک و له یه کتر ترسان و هه لاتن. (مهر تنو
قهولت دا من شهو نه خهوتم/ ماتمه درگاکه ت
دزاودز که وتم «فولکلور».) نیابه هم رسیدن دو
دزد در یک محل و از یکدیگر ترسیدن و فرار

درهباوانی: دابیکه له هیندی شوینی کوردهواری کاتیک بووک باوهخوین دهکریته وه شتیک له مالی باوکی دهدزی. ایرسمی که دختر بعد از عروسی به خانه ی پدر برمی گردد و چیزی می دردد

در کردن: (+) قرتاندنی مووی کلکی جوانووه ئهسپ بؤ ئهوهی پر و جوان بی. آل بریدن دم کرهاسب برای اینکه پر پشت شود

در کردهوه: هانویست گرتن له بهرانبهر کاریکدا. نامخالفت

دژاو: (کهسنک یان حهیوانیک که زور کهم ئاو دمخواتهوه، دوودل له ئاو خواردنهوه. (لاراو

زهویی لیژ و نابار که ناوی تی ناژین ناکری. آن (زمین ناهموار (مردد در آب خوردن دژدانهوه: پهنگدانهوه بهشینوهی سهابی، پهنگدانهوهی نیگهتیف. آن تاثیر منفی دژکار: نهیار، دوژمن، دژ. آن مخالف

دژواز: پیچهوانهی رازی، ناکؤک، دژایهتی. آ

دڙوينن: (+) جنيو، دڙمان، دڙمين، جوين. ف فحش، دشنام

دفنان: خیرکردن بو مردوو، ههقی کفندروو و گورههلکهن.[ن]پول گور و کفن و دفن

دگلدگانه: وشهیه کبو هاندانی که له شیر ده یلین له کاتی شهردا. (دگلدگانه، دگلدگانه که له شیره سوور شهره مهیدانه) کالمهای که برای تحریک خروس هنگام جنگ می کویند

دل ئاوخواردنهوه: دل حهسانهوه. المخاطرجمع شدن

دل به سیطهوه دان: دل به کوچکهوه دان.آداغ روی دل گذاشتن

دل به کوچکه وه دان: داخ لهسه ر دل دانان، دل سووتاندن. اداغ به دل گذاشتن

دل به گهرداو: دل به خهم، دل نیگهران، (ئای لیه خنوم غهریب و دل به گهرداوی/ من ده لیم سووک برنو سووک شهقاوان باوی/ دهس بدهوه گوزه ه بیانووی سهر ئاوی/ مهمکنولانت به من بمینیتهوه به باغی میرانی بایزبهگی/ که بهرانبهر و پیشاوپیشه لهگهل کاوله شهقلاوی «حهیران».)

دل بیندان: (+) گوی پیدان، (دل ناداته همیچ کاریک بنویه فنیر نابی:) لیاتوجه کردن

دل تیک مالان: دل تیکهل هاتن آندل به هم خوردن

دل خاو بوونهوه: دل بوورانه،ه، بریتی له برسییهتی زور. نکنایه از گرسنگی زیاد

دل سوار: دلهدوا، نیکهران نگران. نادلواپس

دل سوار بوون: خەمبارى، دلەدوا بوون. (لەر

کاته وه رؤیشتووه دلم سواره) 🖬 دلوایسی

دل له بوورهوه چوون: دل له خو بوونهوه، له

سه رخو چرون لهبه ر برسییه تی، بوورانه وه آن از حال رفتن بر اثر گرسنگی

دل له ژیللا هاتن: هیلنج دان، رشانهوه، دل له خیلهوه هاتن.[ن]دل به هم خوردن

دل لهخق بوونهوه: بوورانهوه، له هوش خو چوون آناغش کردن

دلاردل بوون: دوودل بوون، خاترجهم نهبوون. []تردیدد داشتن

دلاودل كردن: بيرهبيره، دوودلى، دللهدل دان.

🛘 تردید

دلىبەسى: دلسووتار، خەمبار، جەرگ سووتار.

دلسوخته

دلحههسانهوه: خاترجهم بعوون، دل ناو

خواردنهوه، ئهرخهیان بوون، دلانیابوون. نا خاطرجمع شدن

دلدور: کار له دل کهر، دل ئازار دهر. آن آزارنده دل

دلسان: بهخشنده، بهههنده آمابخشنده.

دلفهریخ جیگای با سهفا و دلکهردوه (دهشتنکی خوش و دلفهریده) آدلگشا دلقایم: به ئیمان، به ورد، به تاقه ت. آمااراده

دلکەر: كەردل، كەسىن كە خەمى ھىچى نىيە.نا خىدا

دلكڙچهر: بندين، بنباوهر. يابيدين

دلمج: بازنهی شووشه. آیاالنگوی شیشه ای دلترف: خهونووچکه، کوتکه خهو، وهنهوز، پینه کی آن چرت زدن

دلەخورپە: دلەورىزە.نانگرانى

دلهشیر: گیایه که دوو گهلای پان دهر ده کا و له به ینی گهلاکانیدا دوو دهنک تؤو دروست ده بی

به یهکهوه دهنووسین. نام گیاهی است

دلەورىزە: دلەخورپە، دلەخورپى، دلەلەرزە. ناگرانى

دلهیسنی: پیکهوه روان، پیکهوه روانی سهگ و تـاژی لـه کـاتی جـووت بونـدا. سـابهـم چـسپیدن سگ و تازی هنگام جفتگیری

دلیمه: که له، گیایه کی بی گه لای گول شینه له نیو بیستاندا ده روی و بیستانه که و شک ده کا. نام

نوعی انگل گیاهی در جالیز میروید

دلینی: دلداری، ئەشقىنى، ھەز لىكردوويى.ن

عشقبارى

دمازا: باشهبهره، دوایین مندالی بنهماله. ن آخرین فرزند خانواده

دماوهر: دمهاراو، زمانهاراو، قسهزان نیا سخندان

دمیهل: دمهل، کوان، قونید آندمل چرکی

دمهاراو: دماوهر. في سخندان

دمقورس: دممقورس. مارازدار

دملهقووت: له خواردن دابران. ان از خوردن افتادن

دمه هند دهمه چیسته، دانه خره. ان چشته خوار

دمهداهه قه: دهمه داچه قن، ئاویلکه دان، بریتی له کاتی سه دهمه رگ. (که و توته دمه داچه قس له کیانه لادایه) کایه از هنگام مرگ

دمهک دراو: ناو زراو به خرایه و دهنگ دانهوه. ۳ تهیل دراو

دند: دهنده، نهو دارهی ئامووره که گاسنی پیدا دهکری. آوسیلهای درخیش

دندووک سیوور: جوریک بالیداره لاق و دهندووکی سیوور و درینژه له گوی چومان دهژی و ماسی دهگری. مصدفخوار

دنكلاف: دنكهله ف. ف تاب

دنگهلە**ت**: ھەلۇرك، جولانى، دىلانى، ھىزۆك، ھىلەكان. اماتاب

دنیا به کولهوه گرتن: بریتی له دل به دنیا خوش کردن و تهماحی زور نکنایه از دوست داشتن دنیا و آز و طمع زیاد

دنیا قرونه که کردن: بریتی له تاقیکاری و نه نموونی زور. نه کنایه از جمع کردن تجربه در هماینانهوه: کولاندنی در بو کهشک. نه جوشاندن دوغ برای کشک

دوامهتى: كوتايى، ئاكام. 🗖 عاقبت

دوای کلاوی با بردوو کهوتن: دوای کلاوی لار

که و تن. اسادنبال کار بی سرانجام رفتن دوای کلاوی لار که و تن: بریتی له قوون به گذیه ل و دوای فیل و ته له که و تن، و دوای کاری نابه جن که و تن. اسادنبال کار بی سرانجام رفتن

د**زیرا**و: شاژهآینک که شیرهکهی وشنک دهکا (مانگا مرد و دو برا) [مددن گاو شیر ده.

دۆبرده: جؤریک نهخوشیی پاتاله. ای یک مرض احشام

سسم دقی: (+) میرگ، لهوه دگه. ای چراگاه دقته آسمیران: دهروینشه مساره، کرمه توکنه، ته ته آله میران. آی نوعی کرم گیاه خوار کرک دار دقی: تووره که دو، کیسه دو، تووره که یه که دوی تی ده که ن و ده یپالیون. آی پالونه دق شهسته: درووله، گیا دو کولیویکه. آی نوعی سبزی برای آش دوغ

دوراج: کهو، ژهرهژ، دورگ، کوهک. آیکک دوراجسی:) کهوبساز؛) قسهره چسی، دوم. (مهسخهردی دوم و دوراجی شهو سهر و شهر خواره خوم «ناوات».) آیا) کبکباز؛) کولی دوربه: قوژبن، پهنا، پهسیو. آیپستو

دورج: مجری، سندوقی چکوله که شنتی باییداری تیا هه آلده گرن. آناصندوقچه دورج: قهفه ز، رکه، تووله. آناقفس

دورگ: کهو، ژهرهژ، دوراج. ناکبک

دوړوبا: بەردىكى قىمەتىيە رەنگەكەى قاردىيەكى

تۈخە. ناسنگى قىمتى بە رنگ قهورەلى

دۆزەر: كىمسىيك كىم شىتىك دەدۇزىتىموە.نا

كاشف

دۆژ: دۆزەخ، جمەندەم، دۆژهان جهنم.

دوسـول: تـوراخ، دوسـویر، تـوراغ، الدوغ آب گرفته شده

دۇسىويْر: 🐨 دوسىۇل

دقشدابردن: مسووشکردن، دقشدامسان، مانکردن پیشخواردنهوه اسامات و پکر ماندن دقشدابردوو: مسووشکردوو، دقشدامساو، پیشکردوو. اسامات و پکر شده

دوشمین: دوژمان، جوین، جنیو، دژوین، دژمین.

🗌 دشنام

در قلیشه: گیایه که وه ک ناله کنی وایه بزن له چیا تووشی بی به سمی دهیداته وه بنه که ی دهرده هینی و دهیخوا. انام گیاهی است

دۆک: ئەو خلتەى وەك كەفەلووكە وايە لە كەرەى تاواۋە دەگىرى. ناتفالەي كرە

ىقلاب: (+) خشلىكى بەرۈكى ئافرەتانە. *(دوگمە*

و دولابی زیرین لهسهر دوو سیوی کاله) ا

دولاو: (+) ئەو ئاخورەى لە دار يان لە تەنەكە دروستى دەكەن بۇ ئاو خواردنەوەى مالات.ناخور آب

دۆلدر: بر، ليواوليو، ليپاوليپ. *(ئەستىرەكە دۆلدر* بورە كەلاو دەكا.) [البريز

دولک پیش کردن: بریتی له به زین و به سه رشوری گهرانه و از از از این این و دور رویشتن خوردن و دور شدن شدن

دۆلوويز: هەلواسراو، ئاويزان، [م] آويزان دۆلەدۆلە: وشەيەكە بۇ راداشىتنى منال دايك دەيلى بۇ ئەوەى مىز و گووەكەى بكا. [م] كلمەاى كە مادر هنگام گرفتن بچە براى دفع ادرار و مدفوع مىگويد

دۆلەمە: دەلەمە، دەلەمى، پەنبىرى ھىشتا نەگوشراو.[نالختە، دامە

دومبه ران: دومبه لان، دمه لان، گیایه که بنه که ی وه ک سبی بنه عه رزیله وایه ده خوری اینام گیاهی است

دومه رکتول: دهماره کول، دو وپشک ی عقرب دونقه: جگی ره شه و لاغ ی شتالنگ گاو

دوو شاژق: پاشهنگ، کهسیک که له دواوهی کاروان دهروا. کسی که در عقب کاروان میرود.

دوو شاو بوون: مالاتیک که کاتیک دهم به ناوه و دهنیت ناهیلان تیر بخواته وه و له ناوی دهکهن، جاری دووههم که دهیهیننه وه سهر ناو، ناتوانی به جوانی ناوه کهی بخواته وه. (الیی که ری با تیر بخواته وه دوو ناو دهبی) که حیوانی که بار اول نمی گذارند سیراب شود و برای بار دوم دیگر نمی تواند به خوبی آب بخورد.

دوو چاوهکی: رقهبهرایهتی، رهقهبهری، ئینکه بهرایهتی. میشمی

دوو قامکه: جؤرئ میشینه به ههاماتی گهوره دهکری و به دوو قامک دهیهاون. نی تیلهبازی با نوعی تیلهی بزرگ

دوو قسوز و دوو قنسگ: 🖘 دوو قسوز و دوو

قوون

دوو قسوز و دوو قسوون: بریتی لسه مسرقی دوورو و دووزمسان. نیکنایسه از آدم دورو و متملق

دووات: داوهت، زهماوهند، شایی. ما عروسی

دوواتوونه: پویلانه، کادق، دیاریی شایی ان کادوی عروسی

دووبنه کی: که سیک که مالی ههم له شاره و ههم له دییه. که سیک که له دوو شوین مال و مهزلی ههیه. ایکسی که در دو مکان خانه و کاشانه دارد

دووبهدمر: دیواودهر، کوناودیو. نادیوار سوراخ شده

دوریشکه: دووپشک، دهمارکوّل، دمارهکول نے عقرب

دووچکه:) کلک، دوّڤ؛) جووچک، جووجه له. ن

دووحاچه: دووپهل، دووهاچه، دووفلیقانه. (سهر مهخمه ری بن دووحاچه/ پهله پیتکهی هه یه وهک دهمانچه «قوز» مهتمل ای ادوشاخه ی نزدیک بههم

دووخور: چهقه ل، تیروو، توورگ. اس شغال دووده سروکه: دووده سماله، جنوری سهما کردنه به دوو ده سره. اس نوعی رقص

دوورنه: چه لتووک، ده نکیکی بوره له نیو برنجدا دهبیندری. ایدانه ای شبیه شاهدانه که در میان برنج دیده می شود

دووره زهین: شتیک که جینی باوه پنییه و له زهین دووره آلباور نکردنی

دۆوک: (+) سېيايى ئارەقە كە لە جلوبەرگ دىتە دەرى، دۆكە.[ن] سېيدك عرق بر روى لباس.

دووکان: (+) که رته زهویی پیک و چوارگوشه ی سهوزی و پیواز و ... (سه وزی خانه که م دوازده دووکانه چواریانم کردووه به ته ره تیزه ای رمین

دووکه ریسه: گزره ویلکه، گزرییه چنه، بالداریکی چکوله یه له بولبول چکوله تره هیلانه ی وه ک گوره وی ساز ده کا و به لقه دارانه وه شوری

دەكاتەرە. 🗖 پرندەى چرخرىسك.

سيزىكاري

دووکمه ل شاوسه: جؤریک قالزنچه ی وردی بالداره له دهوری دووکه ل و شاور کؤ دهبنه وه.

انوعی سوسک بالدار که به دود آتش نزدیک می شود

دووکه ل ژو کردن: قانگ دان، دووکه ل کردنه نیو کونه ریوییه وه بوئه وهی بیته دهری.[ن] پر از دود کردن جایی

دووکه ادان: (+) ئیکسۆزی ماشین و تهراکتۆر وناکسوز

دووگ قه له شینه: گیایه کی شینی مه یله و سپیه و هکوو و پنجه وایه و خور سکه مالات به تایبه ت مه په چاکی ده خوا و پنی قه له و ده بن . نام گیاهی است

دوولینکه: شاروالی عهجهمی، پانتول. اسشلوار دووندا: عهولاد، رؤله، ئوجاخ اسافرزند

دوونیا: چالایی، زهویی ناتهکووز، زهوییهک له چالاییدا هه(کهوتبی. (نهم زهوییه دوونیایه تغوی زور دهوی.) []زمین ناهموار

دوویینه: دوودانهیی، دووشتی پیکهوه نووساو، آیا دوگانه.

دوره: بهرانی قور، بهرانی گون داچؤراو. ناقوچ فتقی

دووهاچه: دووفلیقانه، دوولک، دووفلیچقانه. یا دوشاخه

دووهله قی: کلکه سووتی، ریایی کردن. ای تملق دویر: ژووری دانیشتن، وهتاغ، ژوور. ای اتاق دویز: دز، چهته، جهرده. ای دزد

دویکیل: دووکهل، کادی.[م] دود

دويندان: دووندا. [م] فرزند

رمووزن. [م] هيولا

دوینه: (+) دوینی، روژی رابردوو. ادیروز دهنیفه: دهعبا، دید، میسردهزمه، دیدوهزمه،

دهبار: (+) ئالف و كاوتفاقی وشیككیراو بو زستان ناعلف و كاه برای زمستان

دهبنه کردن: نیشانه کردن، شوین پهیدا کردن. (وهره با بروین لهی قهدی کیوه ددبنه م کردووه.)

انشانه کردن

________ دهبنی: چهشنی، وهکوو، وینهی.[ب] مانند، مثل

دهبقتخانه: دهبقخانه. آنا انبار مهمات

دهبقخانه: دهبوتخانه، همهمساری چمهک و تهقهمهنی.[م]انبار مهمات

دهبه: (+) گایهک که یهخته کرابی. ای گاو اخته شده

دهبهر: دهقهر، دهوهر، ناوچه، ناوهقه. منطقه دهبه کولوو: شتی که له دوو بهرابهرهوه بووبی به چهند بهرابهر. نهچیزی که از دو برابر به چند برابر رسیده باشد

دهبیه کردن: دهبه کردن، گزهکردن، فیل کردن.

ایکلک زدن دهبیه: دهبه، فیل، ته له که، گزه ایکک

دەبيەكار: فيلەباز، گزيكار. ن كلكباز

دهپیس:) چکووس، قرنیس، رژد؛) دز، خاین به نهمانهت.[م]) خسیس؛) خائن به امانت

دههه: جار، کهرهت، چهل، *(دوو دهمه چووم* ج*واویان نهدامهو.)* تادفعه

دهخق نووسان: لهخو نووسان، فشار بو خو هینان، قهوهت لهخو دان. بهخود فشار آوردن دهخووس نان، خووساندن. ن خیساندن

دهخووس نان: دهخووس کرتن (مه شکه که مان دهخووس ناوه نهرم بیته ره.) ایخیساندن دهخه ز: رق، قین آنکینه

دمراندن: (+) درکاندن، ناشکرا کردن. نافشا کردن

دهراو: (+) جوری راویر، همهوای دهم (بیدوینه بزانه دهراوی دهمی چونه.) اطرز ادای کلمات دهرج هاتن: چاره هاتن. (نهوانه دهرجبیان دی، دهردی کهورهتر ههیه.) اچاره شدن دهرد تیدا نهبوون: بریتی له رق ههستان و داخ و حهسرهتی زور. (له داخانا دهردم تیدا نهبوون)

□ کنایه از حسرت زیاد

دهردهس: دهسکیر، دیل، گیراو.[م]اسیر

دەرزىقى قىلىلىدى قىلىلىدى ئىلىلىدى تەركىلىدىدىدى تاركى تاركى

دهرک بوون: (+) دهر هاتنی چلک و کیمی برین و دمه ل. (برینه کهی دهرکی بووه،) آبیرون آمدن چرک دمل

دەركەزا: خانەزا، ئۆكەرىك كە لە مالى ئاغاكەيدا لەدايك بوربى:[م]خانەزاد

دهرماله: مووچه، ههقدهست. نا حقوق

دەرمەجىيلە: چەپەر، دەرمەنجلە، درگاى بە توول تەنراو. نادرب چېر

دهرنارد: ئه و کالا و کووتالهی دهنیّردری بن دهرهوهی ولات. ناصادرات

دهروون کولی: پشکنینی بیر و باوه و داخ ان تفتیش عقاید.

دهرویدشه ماره: کرمه تووکنه، جوّری کرمی تووکنه به سه ریه کدا شاپوره دهده ن و توریکی ته نک به سه رخویاندا ده کیشن. آنکرم کرکدار دهره دره پیدان: خوّ درینه و ه، خوره دان. آنا جیم شدن

دهره: (+) چەقىزى گەورەى قەسىابى، كىرد. نى چاقوى بزرگ قصاب

دهرهبوار: سهرهتای بههار. آناول بهار دهرهبان مهودای دهرباز بوون، دهرهبتی پزگار بوون، (چاوم له لکی هومیده بؤم دانایه می خوزکه که داشده میات به ری هه بوایه رزیدانه ژیانم دهره تان نابینم شالوز و

گرنيورچ*که په نهم ههودايه «خهيام».) 🏿 فر*صت

رهایی

دهرهدره پیدان: خنق دزینه وه له کنار. (نیو سه عنات کنار دهکا و به پهنایه کندا دهرهدزهی دهداتی:) [جیم شدن هنگام کار

دەرەڤۆك: ھەقايەت، خەبەرۆشك، خربرۆشك، ئەوسانە. نافسانە

دهرهوشار: شاربهدهر، له شار وهدهرنان به زوری (بن دهرهوشارم دهکهن له سهر هیچ و خررایی؟) اینفی بلد

دەرەويىــــر: درۆزن، چــسـلدرۇ، دەرەويىــــن، دەلەسەباز.[فــادروغگو

دەزوولىه: (+) مىزخى نىنىو مۇغلەرەي پىشتى

مرزِق. ناخاع دمژین:) ئیش، نازار، ژان؛) پهشان، ژان کردن.

<u>ا</u>) درد؛) درد کردن

دهس قرچیاگ: مست قروچاو، رهزیل، قرنیس. [خسیس

دهس لهوه پنهدهست له وه پردان به حه پوان (ئه و به رخه وا دهسته مق بووه به دهس له وه نه بن دهم بق گیا نابا.) دادن علف به حیوان دهسبار: دهست پیکه وه دانی دوو که س بق هه لگرتنی تا گهنم و ...، بار کردن. (وه ره با به دهستبار تایه که سه رخه ین.) دست به هم دادن برای بار کردن بار سنگین

دهسپیچک: (+) به هانه، پهلپ، بیانوو، وړک. ن

دهستاژن: (+) فهرمانی ترومبیل و پاپور و...[ن

سكان، فرمان.

دهستاونگ: دهسکاونگ، ئاونگ بسه دهسکهکهیهوه، آم هاون با دستهاش.

دەستارىخ: (+) بەلگە، دەلىل.ن مستمسك.

دهست به دهم رانهگهیشتن:) که سن که کاسپی باشی نییه و بهشی خهرجی خوی پهیدا ناکا؛) که سن که زورخوره و تیرخواردنی نییه.) کسی که دخلش کفاف خرجش را نمیکند؛) کنایه از آدم شکمو

دهست به زهرهد: کهسیک که دهست بق ههر کاریک ببات خراپی دهکا. ای کسی که هر کاری بکند ضرر میزند

دەست تىكەل ھاتن: سەرلى شىنوان، ھەولىبوون. [] ھول شدن

دهست چهور کردن: دهم شیرین کردن، بهرتیل پیدان، دهم چهور کردن. (تا دهستی چهور نه کهی کاره که ت بغ جنیه جی ناکا.)

دهست خهرق: بهردهست بوون، خو بهدهستهوهدان. ما تسلیم شدن

دهست راست: کهسیک که له تیرهندازیدا به باشی نیشانه دهپیکی، ئهنگیوه. (منیده دهستی راسته مور دهپیکن) آیتیرانداز ماهر

دهست رویشتن: دهسه لاتداری، دهست رویین (دهستم که برویشتبا خودا ئاسایی/ گهردوونی ترم ده خسته روو سانایی «مهژار».) ها قدرت دهست رویشتوو: به دهسه لات. آناً مقتدر

دەست رۆيين: دەست رويشتن. ناقدرت

دهست رهقاس بوون: راهاتنی دهست به کار. (دهستم رهقاس بووه.) آمهارشدن دست درکار دهست سارد بوونهوه: ناهومید بوون له کار (که ئه و قسهم بیست، دهستم سارد بووه) آسسرد شدن در انجام کاری

دهست شل بوونهوه: ناهومید بوون و سارد بوونهوه له کار، دهست بو کار نهچوون. (که ته و قسهی کرد دهستمان شل بووه.) آنومید شدن از کاری

دهست فریای دهم نه کهوتن: ۳ دهست به دهم رانه کهیشتن

دەسىت گرۆپىئ: بارمىئىدان، بارپىدەدان، ھارىكارى. نامداد

دهست له دل (نه) بوونهوه: رازی (نه) بوون، مل (نه) دان. (هنیده سهخته دهستی له دلی نابیتهوه.) [کنایه از تردید زیاد

دهست له دهست نان:) توقه کردن، دهست و مستاخ:) مارهبرینی کنچ له کور، (نهمرم مستتان دهنیمه دهستی یهک. ها) دست دادن:) عقد کردن دختر برای پسر

دهست له رهش و سبی نهدان: بریتی له کار نهکردن، بیکار دانیشتن (ههمیشه له مالی دانیشتوه و دهست له رهش و سپی نادا.) ها بیکار و تنبل

دهست له گزرهدامان: بریتی له هیوابراو بوون. ایکنایه از نومید شدن

دهست له ههمبانه بهر بوون: ناهومید بوون، هیوابراو بوون، آماناامید شدن

دهست لهدل بوونهوه: دل نهرم بوون، رازی بوون بازی بوون بوشه وهی کاریک بکهی. (دهستی له دلی نابیته وه خیریک بکا،) یکنایه از راضی شدن.

دهست له روو نان: داخوازی کردن، داواکاری (من قهت دهست له رووی پیاوی وا نانیم.)

دهست لی داشتن: ناهومید بوون، هیوا پینهمان. (تازه به هیوای نیم دهستم این داشتووه) هاز چیزی دل کندن

دەسىت كى ساندن: بەزاندن (بەجارى دەسىتى كى ساندورە،) كىشكست دادن

دهست لى راگىرتن: مولىه پيدان، لىهسهر راوهستان. مهلت دادن

دهست لی و هرینان: باوه شهیداکردن، له نامیزگرتن (وهره کولمه م له کولمه ی تن خشینم/ وهره با دهست له بالاکه ت وهرینم «هیمن».)

دەست لى هەلىخان: بريتى له پەلە كردن له كار (ئەكەر دەستى لى هەلىنى بى ئىوارى تەواو دەبى.) عجله در كار

دهستبار: بار ههاگرتن به دوو کهس که دهستیان پیکهوه دهگرن و تایهکهی دهخهنه سهر و بهرزی دهکهنهوه(شهنگهبیری یار و دهستباری کوچه نهبی/چون دهگاته جی ههوار و هزبه، نهو بارگهوبنه. «هیمن»). یا برداشتن بار به وسیلهی دو نفر

دهستبهند: (+) دهستهوانه، دهستبهندی زیر. اس دستبند طلا

دهستتير: دهستير. في شروتمند

تجاوز

دهست حیز: دهست پیس، دز. آن دزد دهسته، آن درد دهسته، آن دردهسته، آن دردست

دەستدریژ: دەسدریژ، داگیرکەر.نامتجاوز دەستدریژی: دەسدریژی، زۆرداری کردن.نا

دەسىتىر: دەستبلاو، دەست شاش، ھەلەخەرچ، دەسباد. ما ولخرج

دەستودلباز: دلاوا، دلفراوان ، بەخشىندە، سەخى.

دەسىتەچىز: تىن ھەلچەقان، دروو لىه دەسىت ھەلچوون. بى خلىدن

دەستەخق: دەستبەجى، خىرا، لەربىرە. نافورى دەستەسىر: دەسسرۆكە، دەسسمالدەسست. نادستمال كوچك

دهسته ک: (+) دهست نیشان کراو، دیاری کراو. ا

دهسته کوتکی: دهسته کوتی، پهل کوتان، به کویره بوشتیک گهران. ن کور مانند با دست جستجو کردن.

دهستهلین: دهستهمق، دهسهلین، کهوی. ارام دهستهمله: زورانی دهست، زورهزمی. آ پنجه انداختن و امتحان قدرت.

دهستهوا: (+) خوازه، ئیستعاره، ناوی خوازراو له شیعردا. استعاره

دهسته وام: دهسته وا، یاریده دانی یه کتر به نزبه. (مامه مامه دنیا دهسته وامه.) ایکمک کردن به

همديگر

دهستهوانه: (+) دهستبهند، لیزگه موورووی که له دهستی دهکهن.[ن]دستبندی که با مهرههای رنگی به دست میکنند

دەستەوبەجى: دەسبەجى، لەرىدوه. نافورى

دهسته وخق: دهسته خق. نا فورى

دهسته وداویسن: پارانسه وه، تکسا و رجسا (دهسته و داوینی مه لا و شیخ بووم) کخواهش و تمنا، دست به دامن شدن

دهسه وستان: (+) دهسه وسان، سست و تهمبه ل، به ساوه ساو (ئهی میلله تی مه زلووم و فه قیر و دهسه وستان / ئهی کوردی په پاکه نده له گهرمین و له کویستان «مه لا مارف کوکه یی») . ایا سست، ناچار، لاعلاج.

دهستی ته پله دوو دان: بریتی له فریو دان و به ناهومیدی به پی کردنی کهسینک (دهستیکی ته پی له دوود و به رئی کرد.) ای کنایه از فریب دادن رد کردن کسی.

دهستير: دهستپر، دهولهمهند، بينياز. الدارا، ثروتمند

دهسهن:) بهدهست چندراو؛) میوهی بهدهست له دار کراوه.[ن] دستباف؛) دستچین

دهسهین: شیناوهردی توم وهشاو، بهرانبهری خورست. اکاشته شده

دهسميز: 🐨 دهستميز

دهسدار: سهیدا، مامقستا.نا معلم

دهسرازه: ئەر پەتە پانەى بە بەنى رەنگاورەنگ وەك كەژور دەپھۆننەرە بۆ بەستنەرەى دەست

و لاقی مندال له لانکهدا. الهنیو کورد نهبی در سرازه نییه که به به و قولف قهرازه چیه ای نواری پشمی دستباف برای بستن نوزاد در گهواره.

دهسره: (+) شاشک، میزهر، پنج (دهسرهکهت له سهرت پنچه با بروین.) لاستار

دهسرهش: 🔊 چنگرهش

دهسگرق:) دهستهمق، کهوی؛) یاریده، یارمهتی، دهستگرتن. نا) رام؛) کمک، یاری

دەسكور: دەسەنقەس، بەقەسىتى، ئانقەست.نــ عمدا

دهسمییه ت: یاریده، یارمه تی (مه منوونم لهی کاره ده سمییه تم دان.) کاره ده سمییه تم دان.) کاره

دهسنیا: دانان لهسهر کار، دامهزراندن، کهسیکی که به تایبهتی لهسهر کاریکی دادهنین. (میوا دهسنیای خترمه لهو ئیدارمیه.) آلیدستنشانده دهسهبهر:) زامن؛) ناوه، ئهستهملی، دهفری قررکیشان، تهشتی قور؛) عهرهبانهیهک که بهدهست لینیدهخورن. آل) ضنامن؛) ظرف گلکشی؛) گاری دستی

دهسهر: دهستار، دهسار، بهردی دانهویله هارینهوه. ادامتاس

دهسه ک: (+) بیانوو، به هانه، پهلپ، ورک. آبهانه دهسه کین: دهسته مق، دهس گورق. آبارام

دهسهنقهس: به ئانقهست، له قهستی، ههله له رووی ئاگادارییهوه. ناعمدا

دهسیاو: دهستخوشانه، پاداشی کاری جوان. ا

دهشهوول: پیّشی شووشهی ماشیّن، جهعبهی بهردهمی شوّفیر. <u>ما</u>داشبرد

دهغهز:) وهرههم، گریمانهی سهر دل؛) رق، قین.[م]) ورم؛) کینه

دهغهزدار: وهرههم هه لیناو؛) رق له زگ. نا) ورم کرده؛) کینه توز

دهغه لکار: گزیکار. ناکسی که وجدان کاری ندارد

دەڧرىكەرە چوون: 🗢 دەكورىكەوە چوون

دەئن: لورت، كەپۆ.لىابىنى

دهفه: (+) کهرکیت، خهیه، ئامرازی کوتانی پوی فهرش له تهوندا، هه په، هه پک.[د] شانهی پودکویی در فرشبافی

دهقن: قور و زیلاقه، باتلاق، زونگ. (لهو دمقنه دا که وشه کانم به جنیما.) آباتلاق

دهقودقغر: قسهی راست و تهواو، راست و بیهودده قسه کردن. (رووداوهکهم دقودوغر بنو گنرایهوه.) ناحرف رک و پوستکنده

دهکودههو: فیل و ته له که، فروفیل، گزه. ایک کلک. ده کوریکه ره چوون: سله مینه وه (که چاری پیمان که وت ده کوریکه ره چوون) آرم کردن

دهگهله: کهپهنکی له بهره دروست کراون پالاپوش درست شده از گلیم

دهلا: هسه لمساتی کسهوره، مسه رمسه ری زهلام، دووقامکه آن آتیله ی بزرگ

دەلان: ناودەلان، پلەي پەيۋە. نىپلەي نردبان

دەلانە: بلەى ئىردىوان، بلەى پەيدە. نابلەى ئردبان

دەلدەلەكانى: ھەقلىمەقق. [م] الاكلنگ

دهلله: (+) نامرازی کون کردنی کراس و بهرگ بن قرتینه. آن وسیلهای برای سنوراخ کردن پارچه برای قرته

دەلم: دۆلچە، دەولك، سەتلى جير.[ن]دلو

دەلنگان: پلەنىدەر، بىنئابروو، بىننامووس،

رووسيا. نابي آبرو

دهلق: ناوی هۆزیکی کورده. نیانام یک ایل کرد دهله: (+) تهوهلا، لانهواز. نی پرندهای که از لانهاش بیزار میشود

دهله شير: به تانه و تهشهره وه به کیج دهلین. (قور به سهره به چوار دله شرهوه چبکا،) [اکنایه از دختر

دهلهمه: (+) ولوله، هیلکهی تیکول نهکردوو که زووتر له کاتی خوّی مریشک دهیکا. ناتخممرغ بدون پوسته که مرغ زودتر از وقت میگذارد دهلهمیز: کهسیک که میزی بو راناگیری و زوو زوو دهیکا به خویدا، میزهل آن کسی که بسیار بشاشد و خود را خیس کند

دهلین: سهرسام بوون، سهرسوورمان، واقورمان نامتعجب

دمم به قوته وه گرتن:) هیچ نه خواردن، دهم له هیچ نه خواردن، دهم له هیچ نه دان؛) قسه نه کردن، پاوهستان له قسه کردن یان نان خواردن (بیرت له کوئیه ئاوا مهمت به قوته وه کرتووه.)

نزدن؛) حرف نزدن

دهم به هاوار: کهسیک که هیچی له دهمدا راناوهستی، دهم رانهوهستاو. (مینده دمم به

هاواره بنرئهوه نابئ هیچی له لا بدرکنیی، ایکسی که راز نگهدار نیست

دمم پان کردنهوه: بریتی له پیکهنینی که وجانه و حیزانه. (داوه شنی مه گین مهر دهمت پان که یه وه.)

[تبسم هیزانه

دهم تهشی: بریتی له دهم باریکی زوربلی، دهم تیژ و چهنهوهر. نادهن باریک وراج

دهم چهپله: دهم شپ، زوربلن، زور ویژی قسه پیس. آن وراج

دهم چهورکردن، سمیل چهورکردن، سمیل چهورکردن، بریتی له بهرتیل پیدان. هاکنایه از رشوه دادن

دهم کردنهوه: پیشکهش کردنی مهر یان بزن له لایهن خهزووردهوه بق بووکهکهی بوئهوهی قسه بکا. (مهریکم پیدا دهمی بکاتهوه دوو مهری درددهمی بییه سیتیتهوه.) ایهدیهای از طرف پدرشوهر برای عروس که شروع کند به حرف زدن با پدرشوهرش.

دهم گاوس: بریتی له دهم زل، (دهمی دهلیی گاوسه/ له عالهمی ئاوسه) یا کنایه از آدم دهن

دهم گەنىگ: زار بۆگەن، دەم بۆگەن.[ب]كسى كە دھنش بو مىدھد

دهم گیرفان: کهنارهیه کی پارچهیه که به قهراغی زارکی گیرفانی پاتولیدا دهدروون. ناوری که دور دهنه ی جیب شلوار میدوزند

دهم له پووش: ناهومیند، ناکام، به اوات نه گهیشتوو. (له ژیانی دهمینه وه که چووشن/

بنیهاره به جاری دهم له پووشن «مهم و زین».)

انامید

دهم له جهرگ نان: بریتی له زوربلهیی و مزاحیم بوونی زور، چهقهسرویی زور که دهبیته هاوی نازاری گویگران. (دوو سه عاته دهمی ناوه ته جهرگم، ههر دهبریسی و دهمی شل ناین، آیکنایه از وراجی زیاد

دهم له دهم نان: شهره دهندووکی (کوره دهم مهنی دهمی نهو مهرزهیه) ایدهن به دهن شدن دهم لهسه و قنگ دهم لهسه و قنگ

دهم لهسه رقنگ: دهم لهسه رپشت، هه آبرین و وهدوا کهوتن. (دهم لهسه رقنگ له ولاوه هینای.)

🗓 دنبال کردن

دهم مردوولسه:) منسدالیک یسان بسهرخ و کاژیله یه کی خاتوانی و هیزی مژینی دایکی نییه:) که سیک که زور شهرمیونه و نازانی قسه بکا) بچهای که نمی تواند پستان مادر را بمکد؛) کسی که نمی تواند حرف بزند

دهم ههپک: دهمهوهر، چهنهوهر، چهقهسرق، دهم ههراش. [م] وراج

دهم هینانه پیشی: بریتی له خو تی هه لقووتاندن و قسه کردن. (تو چکارهی ئه وهنده دهم دینییه پیشی؟) امداخله کردن

دهمار فروش: به پور و ههوا، بادیههوا، بهفیر. آمتکبر

دهمباریک: جوریک ئامووردهستی نووک باریکه درباریک

دمبر: گؤتره، گۆترمه، المهر دمبر بیلی بزانم

نهزهری چهندت هههه. ایتخمین بدون اندازهگیری

دهمبزیو: بریتی له کهسیک که دهمی راناوهستی و قسه دهکا، دهمچهپله. ناوراج، پرگو

دهمبقر: ناوی تیرهیه که له هوزی مامهش. ما نام طایفه ای در ایل مامش

دمبهل: دمهل، كوان، قونير، دهمهل. الدمل

دەمپەلوولە: قسە نەزان و گىژوولكە، كەسىپك

که ددانی له دهمدا نییه و قسهی بق نایه. می کنایه از کسی که حرف زدن بلد نیست

دهم حیز: که سیک که هه میشه قسه ی سووکی له سه ر ده مه و به ده م و به وه و پیده که نی.
ایکسی که همواره می خندد و حرف زشت می زند

دهمدهمان کردن: دهم لهنیو دهم نان بن ماچ کردن. (دهمه کت بینه دهمدهمانی کهم/ دهم و ساحهب دهم به قوربانی کهم) و دهن در دهن گذاشت:

دهم رووت: بریتی له لاوی صوو لی نه هاتوو، لووسکه، هه رزه آکنایه از جوان

دهمرهش: کهسی که قسهی باش ناکا و شوومی باش نییه. ایکسی که گفتارش شوم باشد

دهمسارد: (+) تاجییه ک که کهروینشکی بق هه لناگیری بیهینیته وه بؤلای راوچی. تازی که نمی تواند شکارش را بردارد

دهمسیی: کهسیک که قسهی جوان دهکا و قازانجی خهلکی تیدایه آن حرف آدم خیرخواه

دەمشر:) جنیوفرقش؛) کەسیک که قسهی له دەمدا راناوەستی. [] بد زبان؛) دهن لق

دهمقره: دهمه قالي، شهره دهندووكه. في جدال الفظي

دهمقورس: راز هه لگر، که سینک که رازی که س ئاشکرا ناکا. نارازدار

دهمکوت بوون: بیدهنگ بوون، مت بوون.نا

دهمکول: دهم قوله، دهم بچکولانه. (شهوه لهو سهور نهوره سهور فرد نهوره له و دهم ناوه/ مهکوی خهم لاچووه دهمکول چماوه؟/ مهکهو لاچو دهمانبینن بیانوون/ بهانه دهم بنی دهم، دهم نهماوه «ههژار».)

دهمکون: بریتی له کهسیک که ددانی پیشهوهی کهوتبی. دا کنایه از کسی که دندان نیشش افتاده باشد

دەمكى: واتەوات، دەنكى.ناشايعە

دەمه تتخهله: دەمى چەقنى دەسك شكاو.[ن] چاقوى دسته شكسته

دهمه دهمه: دهم به دهمه، کیشه و ههرا، شهره دهمه دهمه دهم به دهم نان آن جدال لفظی

دهمه چنشته: چهشه خواردوو، دانه خوره. (دهمه چنیشته بوره دهست مهاناگرین)

-چشتهخوار

دهمهداس: لهتکی تیغی داس که پهریبی.[ن] تیغ شکستهی داس

دهمهدق: ئاژه لَیْک که رایگرن بق شیرهکهی. (مانگایه کیان هه یه بغر دهمه دق) آیانگهداری گاو

ماده برای استفاده شخصی از شیرش

دهمهژهنی: چیژکردن، چینشتن (دهمهژهنی چیشته که بکه بزانه خونی چینه) ای چشیدن از غذا برای امتحان نمک

دممهـهلار:دهمهـهراش، دهمـهوهر، چـهنـهوهر، زوربلی، چهقهسرق. نـهرگو

دهندووک بیله: بالداریکی به قه د له کله که سه ری دهندووکی بانه له ته نکاوان ماسسی و بوق دهگری آنام مرغی ماهیخوار

دهندووک قاژوویی: جۆرى گویزى دریژوکهیه کاکلهکهی باش دهرنایه آنیانوعی گردو

دهندهلووشک: قنگهلاشک، قانگهلاشک، درووی وشکی کنگر.[نـ]خار کنگر

دهنگ داگزرین: نیوان تیک چوون، بهین ناخوش بسوون. (اسه سسه ر هسیج و خرزایی دهنگی اسی داگزریوم) آقهر کردن

دهنگ له تیربیهوه هاتن: ۳۰ دهنگ لهجینی گهرمهوه هاتن

دهنگ لهجیی گهرمهوه هاتن: بریتی له قسه کردنی نهترسانه و به کهسیک پشت گهرم بسوون، بریتی له قسه کسردن له رووی بینیازییهوه. ان کنایه از کسی که از روی بینیازی حرف میزند

دهنیوهوه چوون: به سالا چوون، به تهمهن، کهراوه.[ن]سالخورده

دهوام:) ماوه، مؤلّه ت (خودا دهوامت نهدا.) ؛) ئیش، کار، کاری ئیداری (ئهمرز دهوامم ههیه ناتوانم بنیم.) []) فرصت؛) کار اداری

دهور: (+) روّل، نهخش له فیلم و شانودا. ناقش دهوردان: پاک کردنه وه و کوژاندنه وهی سیلایی. (ئه وهش قه رزه که ته ده نه ده نه بیرت نه چن، ایاک کردن بیرت نه چن، ایاک کردن

دهورگیز: ئهکتهر، کهسینک که له فیلم و شانودا یاری دهکا.[ن]بازیگر

دەورىيىش بالىكىخىدەر: تاجىلۇكى، تاۋىلۇكى، ئەسىمى ئەحمەد راوكەر، حوشىتر خوا، بالووك. آخوندك

دهوریش هوینه: الله دهوریش بالیکخوه رانی آخوندک

دەوسىيە: پەروەندە. نى پروندە

دهولک: ده قلک، سه تلی ئاو هه لگویستن. سه تلی جیر بن ئاو هه لکیشان له بیر. اداد

دەود دەود: گەممەيسەكى بىلە دار و ھىمالىدوك دەكرى، رتاندن. نىآبازى الك دولك

دەوھى: كەفى سەر دۆ لە مەشكەدا كە دەبيىتە كەرە. ناكف دوغ

دی نهگهیمی دووکه لگهیمی: بریتمی له سهرهه ادانی شتیکی ناوه خت و نابه جن فی کنایه از آمدن چیزی نابه هنگام

دیبوکری: دیموکری. ݧ 🗢 دیموکری

دیدار شاخر بوون: به شاوات نهگهیشتن و نهدیتنی نهخوش له کاتی مردندا (چهندهی ویست کورهکهی ببینی ناخری نههاتهوه و دیدار شاخر بحون، [] محردن و از دیدار عزیزان

ديراو هـهلدان: دروست كردنى ديراو به

محروم شدن

کلۆرە[ى]چاى قندپھلو دىسىھا: 🌄 دىزىپا

دیــقدیقــانی: ســهرهتـاتکی، ســهرکنـشان بــه دزییهوه. اندزدکی نگا کردن

دیگونه هاری: ناوی کچیکه له حهقایه تی فرّلکلوّردا زردایکی زوّری شازار دهدا و ناهیلی خوازبینی کهر چاویان پینی بکهوی لهجیاتی زرکیچه کهی، کیچه کهی خوی پیسشان خوازبینیکهران دهدا. بویه کچهه کهی خوی گرنیک له چهنهی دیته دهری و کیریک لهنیو چاوانی و ناوی دهنین دیگونه چاری. نیانام دختری در افسانه ای به این نام.

دیـلاف: ریزگـهی چـنم، شـوینیک کـه ئـاو بـه غوړهم دهرژیته رووبارهوه.[ن]جایی کـه آب بـه رودخانه میریزد

دیلدیله: شات، داریکه تهگهریکی چکولهی پیوه دهلکینن مندال کایهی پیدهکا.

دیلوان: دەرزىي لىغەدوورىن، دەرزى تەبەنه. نا سوزن لحافدوزى

ديم: (+) ړوو، ړووخسار، ئەدكار.[ن]چهره

دیموکری: ناوی هوزیکی کورده. نام یک ایل کرد

دیوارین: یارییهکی مندالانه به درزیله دهیکهن.
دوو که سیه کی درزیله یه که به دهسته و همگرن
و یه کسه که سی به دیواره که یدا ده ده و ده کشینته و همکسی دووهه میش به دیواره که یدا ده دا ده دا نه گهر به نه ندازه ی بستیک له درزیله ی یه که می دریک بروه ده درزیله که سی دیکه می به دیگری

کهردووکیش بز شووتی و خهیار و تهماته و ...
درست کردن جوی با گراز برای کاشتن
هندوانه و خیار و گوجهفرنگی و ...

دیّرق: گیایه که وهک مؤسک وایه گولی زهرده. [-]نام گلی است

دیروغه: دیراو پر کردن له ئاو و شکاندنی بق دیراوهکانی دیکه، دیروخه ایا جوی مانندی که برای جالیز درست میکنند و از آب پر میکنند دیره: فیستان، کراسی ژنانه ی کوردستانی ژوورووکه له پارچه ی رهنگاورهنگ دهیدروون.

ديرهدۇخ: 🗢 ديرەدۇغ

ديرەدۇغ: 🐨 ديرۇغە

ديرهوان: پاسهوان، كيشكچى. نانگهبان

ديرهوانى: پاسەوانى، كىشكىتچى. نائگهبانى

دیّزپـا: ســن کوچکـه، ســن بــهردهی کوچکـاور، کوانوو.[نــااجاق سنگی

دیره بهدهرخونه بین کردن: شاردنه وهی باسینک، پوشینی راز و نهینی. (ئه و قسه یه مهر لیره دیزه بهدهرخونه بین ده که ین ایکی شیدن راز

دیزه له دوو شکاندن: بریتی له دهر کردن و تهره کردنی ملوزم به یهکجاری. ایکنایه از

راندن مزاحم برای همیشه

دیزه آن: دیزیل، گیایه که لهنیو بیستاندا شین دهبی گولی سبی دهر ده کا و گه لای پهنجه بییه.

آاسم کیاهی است

ديزيل: ديزهل 🗖 كياهي است

دیژلهمه: دیشلهمه، شیلامه، چای تال به قهندی

بق خقی و بق دریّرهی کایه که دهبی شهوهی دوراندوویه دهرزیله یه کی دیکه بیشی.[ن] نام یک بازی کودکان

ديوته رم: ئاوگەرمكەر. ناآبگرمكن

ديولكه: كينژه لووكه، گهرده لوول، دينوه لووكه، سايكلون، باگه ر، باهوز. آلگردباد

دیوناس: ناسیاو، شناس، ئاشنا، ناسراو. ناآشنا دیدوهرژهنگ: دیدوهرژهن، قدورم و توزی به

میچه وه نووساو. آدود و غبار غلیظ
دیدوهشه له: ئه و ئهستیرهی که له و شهش
ئهستیرهکه ی تری حه و براله گهوره تره. [سا
ستاره ای که از دیگر ستاره های هفت برادران
بزرگتر است

دیوهلووکه: (+)گیژهلووکه، گهژگهرینک، باگهر، سایکلون، گهردهلوول، باهوز، زهمهن آن گردباد

مفسر

راسان: (+) هـهسـتان، راپـهريـن (هـهژاران دژی

زورداران راسان.) [قیام راساو: رایه ریو، ههستاو. [ا قیام کرده

راستاویژ: جوانهگایهک که لهگهل گایهک به ئامووری بی گاسن جووتی یندهکهن بوئهوهی

رابین و بن بههاری سیالی داهاتوو فیری جووتکردن بی. آ گاوی که با خیشی بدون

گاوآهن برای شخم زدن آماده میکنند.

رافزی: بی حه یا، بی نابرق، کارخانچی آن بی آبرو رافه: چاره نووس، که سیک که ده بیت هی

ناشنایه تیی دوو بنه ماله و زهماوه ند کردنی کی و کوریان آلکسی که موجب آشنایی دو خانواده می شود برای ازدواج پسر و دخترشان

لیکوله، شروقه کهرای مفسر، شرح دهنده راقسه دهنده راقسه درنگ دون که له واژ بوونه وه، سهره و نخوون ای سرنگون

راقهوان: راقه کار، راژهوان، شیکهرهوه،

— **رانهبیّره**: مهرهبیّره ^{حق} دانهبیّره رانهر: خولقینهر، بهدیهینهر *(دهتهوی چاوی له* دنگلاف.نــ تناب راپسكووتن: تنههالبوون، وهسهر كهوتن ارسته

رابيئۆك: جۆلائى، ھێزۆك، ھۆرك، ھەلۆرتك،

مەرەز كە قولنىدا/ راپسىكووتن بە دۆلنىدا «راوچى».) يالا رفتن از تپە

راييهه ک دان: رهبيه ک دان، رامالين. (شوانه

مه ره کانی به ره و مالی را پیچه ک دار) آبا شتاب راندن و بردن راتزل: گه رفک، گه رال، گه ریده آسسام

راجفرین: راچه نین، داچله کین، راهه رین، راجفلین آیکه خوردن رادار: (۱) ده که لی بنیری هه وال و راگه یاندن و

بینینی تهیاره و ... نی رادار راداشتن: (+) گرتنی چرا بق کهسیک له تاریکیدا. (چراکه م بقر رادیره تا له و قوولکانه دههارمهود.)

ایگرفتن چراغ برای کسی در تاریکی رادیه: راتیه، خرکردنهوهی نانی فهقی و سوخته. ایجمع کردن غذای طلبه

راژهوان:) خزمــهتکــار، نۆکــهری نیومـــال؛) راقهوان، لیکولـهر، شـروقهکـار.[نـ]) مـستخدم؛)

تابستان

راويز

تی بین رانهری چاو و سهرت/ پاشی مردن پر بهدل بی دنیهری بهرگ و بهرت «راوچی».) .[] خالق، آفریننده.

راوراوان: ههلاتههلات، ههلبردابر. نا تعقیب و کریز

راوراوين: 🌄 راوراوان.

راوه ههددی: جوری راوه کهوه له زستاندا دهکری و نهو کهوانه ی گهرمین و کویستان ناکهن، زستانان راوچی راویان دهکهن. آنا شکار کبک در زمستان

راوهبار: راوه کهوی کاتی گهوره بوونی بارهکه، ناخری هاوین آنشکار کبک در آخر

راویز: تیلیکی درکدار و کون کونه له بنمیهی داری دهدهن و به گه سبیکاریی دهکهن بوئهوهی داری بنمیههکه به دهرهوه نهبی.[ن]

ربشیله: فیل، تهلهکه، گزی الحیله

رزگاری خواز: ئازادی خواز، لایه نگری رزگاری. آزادی خواه

پزگاری خواز: ههواداری نازادی. آن آزادی خواه پژد: گاستنک که نووکه کهی قیت ده که نه بو بوده کهی قیت ده که نه بو به بوئه و می زیاتر عهرز بدری، نه گهر بشیانهه وی زور عهرزه که نه دری و گلیه کان زور ماندو نهبن مالی ده کهن. (گاسته که ماله توزی پژدی که) آی بلند کردن نوک گاو آهن برای اینکه بیشتر به زمین فرو رود

رشوهت: رشفهت، بهرتیال، پارهیهک که

کاربهدهست بن پیک خستنی کاریک به ناپهوا دهستیننی آن رشوه

رفین رفین: فران فران، هه که سه به شی خوی هه انگیری و بیرفینی (بیوو به رفینی رفینیک به جاری تایزیان کرد.) و ربودن دسته جمعی رفات: ریز، له بال یه که چندراو، جه الله کراو. و ردیف

رقه: گورره، مله، کێبهرکێ، ململانێ. ۗ لَـ رقابت **رقهبهرایهتی:** رقهبهری، رقه. امارقابت

رقیف: رفیق، ههوال، دوست، ههقال، هاوری. فرفیق

رک: رهگ، بنخ، ریشه. اریشه گیاه

رمسازین: هسه لاتسن و هسه لبسه زدابسه ز، بسق نه سبه سواریش ده گوتری. آسالا و پایین پریدن رمووسک: گیایه که له میرگدا شین ده بی و لاسقه که ی ده خوری، ریموسک، موسک. آسام گیاهی است

رمههرکیر: بهراز، یهکانه.ناگراز

رندول: کهندر، ئاودر، شیوی به ئاوی لافاو دروست بوو. نآبکند

روح لهفهندی: جوری کراسی ژنانهی قهدیم بوو. نانوعی پیراهن زنانه در قدیم

ړوح:(+) ډوو.نادوی

رقح: (+) روو، رقح فافقن. کانزایه که کتری و قاپ و که و چک و دیزه ی لی دروست ده که ن. آ

رقحسورک: گوی پرادید، ناده غه ل. (ته وه نده کوریکی رزحسووکه هه رکاریکی پی بلینی به دل

ئەنجامى دەدا.) 🗓 سېكاروح

روهم سارد بوونهوه: بینمهیل بوون، مهیل سارد بوونه ه اسارد بونهوه (بزوا روهمه که ت سارد بزتهوه.)
□کم شدن ترحم

احتياج

روحم: بەزەيى.نارحم

رۆژان: ناوى كهانه نام دخترانه

روره رهشهکه: گرانی، بریتی له دامان و موحتاج بوونی زور. (وهک روژه رهشهکه دامایورم بو لهتی نان) و کنایه از گرسنگی و

رِرُوهُ: چَوْنیـــهٔتــــی و بــــارودوّخی روّژ، رووداوگهلی باوی روّژلیارخدادهای روز

رۆژىن:) وەك رۆژ رووناك؛) ناوى كچانە رۆسمەكنىان: داسمەكنىان، سىرەوتىن، داسماكىن،

> داسرهوین. نیآ آرام گرفتن روقیستور: ریخوله آساروده

رول: دمور، نهخش نانقش

روّمان: چیروّکی دریژ، چیروّکی خهیالی که به شیروهی پهخشان و هنونراوه دهنووسنری آب رمان

روممه: راوکه، رامکه، هیلکه یان بهردیکی خری سپی که له کولانهی مریشکی دادهنین بوئهوهی هیلکهی لهسهر بکا. آل تخممرغ یا سنگ سفیدی که در لانهی مرغ میگذارند تا مرغ را تحریک

به تخمگذاری کند

رونده: (+) جار. زهویی نهکیلدراو، بهیار. آیابایر روو: روح، فاغون، روح، (بارچه گوشتیکه دلی من روو نییه من درهنگ زوو نییه «هنین») آروی.

پروباد: ئه و ماکه وهی له رکه دا دایده نین و داوی له دهور ده نینه و داوی که وی تدری پیده که ن آی کبکی که برای شکار کبکهای دیگر از او استفاده می شود

رووبهر: (+) رووكار.ناسطح

رووبەستە: روو داپۆشراو، ئافرەتى بەئەدەب و نەجىم.ليارو پوشىدە

پروسارد: (+) بیناز، لارهمل. (کچی بیچاره ههتا له ماله بابیشبیهتی ههر رپووسارده.) آگردن کج پروسل: شهرمین، شهرمینون، فرینت (ماست فروش فروش کچی جوان و رپووسلم/ ماست فروش ماست ناویتهی دلم «گورانی») آخجالتی

ړووسووری: خوینی نیشانهی کچ بوون که به خامیکی سپییهوه له مالی زاواوه دهنیردریتهوه بو مالی باوکی بووک.[□خون بکارت

رووش ههلاتن: تووره بوونی پشیله و مراندنی.

□ عصبانی شدن گربه وآماده شدن برای حمله.

رووناخوش: مروموچ، رووگرژ، نیوچاوان تال.

□ اخمو

روونساکبیر: روشسنبیر، زانا و خوینسدهوار. اس روشنفکر

رووه: بارانی توند به باوه، لهنگیزه الیاباران شدید همراه با باد

رویتق: جیقنه، ریقنه. آن فضلهی پرندگان ره :) رهگ، دهمار ارمین بشتاوی کیشان.) ؛) ریشه، بیخ ارمین دار توبیا کویر دهچنه خوار.) .] رک ایشه

رهبادان: نقورچک لیگرتن نانیشگون

رهپاوروو: بهرهوروو، رووبهروو. اساروبرو رهپبوون: بریتی له زور ماندوو بوون، له کار کهوتن لهبه رهیلاکی زور (لهبه ر ماندوویه تی

رهپ بوره.) [اکنایه از خستگی شدید

رهپکه: گهنم و جوّی که له شوینی خیزهلان دهچیندری و کهم بهرز دهبیته و و زوو پیدهگا و بهرههمی کهمه. ناگندم و جو کاشته شده در زمین شنزار

رهپهرهپ: خو قیت کردنهوه و به ههوا بوون، فیز و دهمار و خونواندن، (به کهر ناویری به کورتان رهپهرهپیهتی) اغرور و خودنمایی

رهین بوون: ههستانه سهرین، کیل بوونهوه. ن بها خواستن

رهبی نان: هه لبرین، دواکه و تن (سه فا خزا له مفرده ی سر و کر و به سامم/ په ریبی رووناکی موته ی ردشتی شهوی رهبی نا «شه مین که ردیگلانی».) و دنبال کردن

رەپىچەك دان: 🔊 راپىچەك دان

رەتەل بىردن: ھەلەنگووتن، سىەرسىم دان، ھەلكەوتن. ماسكندرى

ر ه ته ادان: هه اه نگووتن، اه تردان. ناسکندری رهجم: به ردباران، سه نگه سار، کوچکواران. (بغ فریشته ی داد به سینه ی پر له کینه و داخه و ه/

هاته کوردستان گوتی رهجمی شهیاتینم دهوی «همیمن».) آرجم

ره هله خور: کرمی ریشه قرتین، ترتره ان کرم ریشه خوار،

رهحه ته القوم: شیرینیه کی نه رم و رونگاوره نگه به شه کر و نیستاسته دروستی ده که ن فی نوعی شیرینی که با نشاسته و ژله و آرد درست میکنند.

رهحيف: ليفه، ئۆرغان. نالحاف

رهختاویز: ئه و تهخته ی که قتیکه و قولایی پیوهیه و جلوبهرگی پیوه هه لده واسن. اس

رهخیزه: گیایه که وهکوو گوینی بنجی ههیه به لام درووی نییه. ایانام کیاهی است

رهزاسووک: خوینشیرین، لهبهردلان، سهحهت سووک. سیک روح

رهزال بهرهزال: ههلاههلا و لهبهریهک چوو *(مار* **پنی***رهی دا و رهزال به رهزالی کرد)* **[الهیده و از**

رهزیانه: ریزیانه، گیایه کسی دهرمانییه بن زگئیشه دهبی. (هنو کاکی جووتیار جووتت شهنگول بی/ تؤوت رهزیانه خهرمانت گول بی.) رازیانه

رەسمچى: وينەگر، نىگاركىش نانقاش

رهشبهلهک: (+) خالبهلهک، رهشانگی کویستان (کویستان رهشبهلهک بووه.) [عالخال شدن کوهستان.

رهش راهاتن: ون بوون، بزر بوون، لهپر

هم پاشیده

لهبهرچاو ون بوون *رمهر ئنستا کتنیه کهم لیره* دان نازانم کویرا روش راهات.) هاگم شدن

رهش و شین بوونهوه: بریتی له گریانی زور (مناله که هینده گریاوه رهش و شین بوتهوه.)
کنایه از گریهکردن زیاد

رهشئهسمهر: سهورزه، رهشتاله، ئهسمهره. نا سبزهی گندمرنگ

رهشچیفک: رهشچیلهک، سینروو، گاوانی، ریشؤله، آسارسیاه

رەشھىلىكى: سىيروو، ريىشۆلە، كاوانى، ب

رهشکوژ: (+) تاجییه ک که له رهشایی و شینوه ردیشدا دهگاته که رویشک. اس تازی که خوب میدود در خشکی شکار میکند

رهشنه: بهخت، شانس. ما شانس

رهشورووت: (+) بریتی لیه خیزانی زور و ههورار، میال و مندالی زور و بینهوا. (ئهو ههموو رهشورووته به چی تیر دهکا.) ایکانواده زیاد و بینوا و تهیدست.

رهشه چنار: پهلک، جۆرى دارى چناره. امانوعى درخت چنار

رهشه ههرمی: 💝 ههرمی رهشه

رهشهبی: بیرهشه. اسابیدمشک

رهشه که و تسه: لاره شسه، سیازاخ. (رهبی رهشه که و ته گری.) آسیاه زخم

رهشه گوینی: جوریک گوینییه رهنگی لاسق و درووه کانی رهشه آل نوعی گون

رەشىيمىشى: شەولەبان، ئاشەگويرىر، ناوى

شتیکی نهبووی خهیالییه مندالی پیدهترسینن انهکریی رهشی مشی بوت دی) ، (بیدهنگ به شه وله بان هات) ، (دانیشه گویریژ دهبه ن بئ تاشی) یا موجودی خیالی برای ترساندن بچه پهمه هاتن، به کار هاتن (حاسله که م بؤ ره عه مه ل نایه) یا برداشت حاصل کشاورزی

رهعهمهل هینان: بهرههم هینان، بهکار هینان. نـ بهنتیجه رسانیدن

رەقىقان: مەيتەر، سىيەس، خزمەتكارى ئەسپ. فى مەيتر

رهقیته: (+)) قهتماخه، رهقبوونی خوین بهسهر برینهوه؛) رهقبوونی سهرقوّل و ملیوانهی کراس لهبهر چلکنی.[ن] خون خشکیده؛) سفت شدن لباس براثر چرک

رهکه: ههوراز، سهرهوژووری. (به هانکه هانک لهو رهکه وهسهر کهوتین، ناسربالایی

ڕەگاژۇ: 🐨 رىشاژۇ

رەكژى:) رەچەلەك، رەگەز) رىشە، رەگ، بىخ. —

🖵) نژاد) ریشه

رهگەز: (+) بنەما، ئەسلى شتىك. ماعنصر رهگەما: رەگەز، تىرە، نىەۋاد رمەردور ك

ردی رست در روی از ادر میرد. سارد رست رورور رست رورور رست رورور

رهگی گونمردن: له پیاوهتی کهوتن، وشکاو هاتن (رهکی کونی مردووه داوای ژنیش دهکا.)

رهمانه: جوری دانهویلهی خومالی کراوه وهک ههرزن و دیمیله نانی لی دی. امادانهی مانند

ارزن که برای نان مورد استفاده است.

رهمـ قک: سـل، قوشـقی، سـلّوک، سـرک، تـور، رهوهک.[نـارموک

رمن: (+) زموی گوی چوم که کشتوکالی تیدا دهکهن آلزمین حاصلخیز کنار رودخانه.

رهنج بهخهسار: رهنجهری، رهنج بهبا.نارنج بر باد رفته

رەنىج بەزايەھوون:رەنىج بەخمەسار بوون، رەنجەرۆيى.لارنج كشيدن بىبهرە

رهنجی قالزنهه: بریتی له کاری بیهوده و زهمهتی خورایی، قالزنههی گوگلینه به شیاکه گزموولهیهک دروست دهکا و دوای ئهوهی ماوهیهک تلی پیدا و زهمهتیکی زوری لهگهل کیشا بهجینی دیلی آن کنایه از زحمت زیاد و

رەندى:ناوى ھەلپەركىيەكى كوردىيە. نام يك

رقص کردی.

رهنگ همه لبرسخان: رهنگ همه لبزرکان، رهنگ تیک چوون فی رنگ باختن

رەنگدانەوە: (+) شوين دانان ناتير

رهواسه: رينوى، روقى، ريقى. فروباه

رموان: (+) رەوەوان 🗣 رەوەوان

رهواندوو: لایه، چهسپی پارچهیی بق نیو یهخه و سهردهستی کراس.[ن]آهار چسپی

رهورهویلکه: شیلاقه، مهایکی تیژ و چالاکی لاق دریدژه له قهراغ چفم و ئاوان دهژی. نامام

پرندهای است

رەوگە: رىنباز، شوينى ھاتوچۇ. نى گذرگاه

رموگیس کردن: به زوری ئهستاندن، داگیس کردن. نام به زور گرفتن

رهوه: (+) داری دریزی گویز تهکاندن. نے چوب بلند گردو تکاندن

رهوهکی: گهروکی، له حالی رویشتندا، اسیاری رهوههان:) که سنیک که رهوه ی به دهسته وهیه و دار گویز ده ته کنینی) شوان، شقان. آن) کسی که با چوب بلند درخت گردو را می تکاند) گله بان

رەھەند: (+) لا، ئالى، كۆشە. 🗖 بعد

ری کردن: سازان، حهوانهوه. (لهکهل کهسدا ری ناکا.) [اسازگاری

ریابی کردن: مهرایی کردن، ماستاو سارد کردنهوه آن تملق کردن

> ريايىباز: مەرايىكەر، تەشىرىس. نامتملق —

رى بەدىنى: رىنوينى، رىنومايى. اوراھنمايى رىتكە: (+) ئامىزان بورنى تەقەلى مەكىنەى

رینده (۱) دسیران جوری که دهزوره که له به

ژیرهوه کو دهبیتهوه و به جوانی نایدووری،

(مهکینهکهم دوو روژه ریتکه دهکا ناتوانم کاری

پیْبکهم) 🖬 نامیزان بودن بخیهی چرخ خیاطی که

نخ زيرين جمع ميشود

ریته ل: پیوه له، کز، له ر و لاواز، دالگزشت. نـ لاغر و نحیف

ریحال: زین، جلیکی پشتی ئهسپ که له دار و چهرم دروست دهکری این ریحانه کنویله: گیایه کی بونخوش و خورسکه گهلاکه ی وشک ده که ی چا دهم ده کری و بو ژانه زگ که لکی لی وه رده گرن. نام گیاهی ریخان: بازه لین، توولین، قاچوو، قه مچان. نام یه قول دو قول

رىخشاندن: لىخستن، بيدا خشاندن. ناساييدن به چيزى

ریخلونی: خیزهلان، زیخهلان. ناریگزار ریخولهدرید: بریتی له بهسهبر و خوراگر، به تاقهت ناصبور

ریخز له کیش: بریتسی له نازا و به برشت، کولنه دهر و ماندوویی نه ناس کنایه از جسور و بااقدام

ریخزلهی دوازده کری: ریخولهی بنی کهده. نا رودهی اثنی عشر

ریخه تاله: شیاکه ی شلی مالات که به هاران گیای شین دهخوا و ته ره کی ده گری آمدفوع شل احشام

ريزپەر: دەگمەن، شازى نابغە

ريزدار: بهريز، خاوهن ريز. يا محترم

ریزهله: (+) یه سکیکی خره له چوکی مالات دایه.

استخوانی گرد در زانوی حیوان. ریزهله مارانه ۳۰ ریزهله ماره

ریزهلهماره: ریزهله مارانه، تری ماره، تری

ریزیانه: جوریک کیایه تووهکهی بو زگچوون دهبی. *(مال*ت پر بی *له ریزیانه و مندالت به*

زگئیشه بمری! 🖟 رازیانه

مارانه مارانه مارانه

ریژگهه:(+) ئهوشوینهی که چومهل تیکهه ل پووباری گهوره دهبی.شوینی تیکه ل بوونهوهی دوو چوم. محل به هم پیوستن دو رودخانه دی ویژله گهوهن: سووره گوینی، سووره گهوهن. الگون سرخ

ریژنه: (+) ئاوپاشی حهمام، دوشی گهرماو. ا دوش حمام

ریژوان:) ریگهی ژوان، ریگایهک که دوو دلدار پیک دهگهیینن:) ناوی کچانه.[ن]) راه میعادگاه:) نام دخترانه

ریژه:) مه شقی نیزامی؛) چهن به رانبه ر، راده و داهات. (ریژهی که نمه که له و مناتر برو. ایک ایداره برای محصول رژهی نظامی؛) اندازه برای محصول

ریدرهک: قالب، دهفری که کانزای توواوهی تیندهکهن بوئهوهی ببیته شیمش. ماظرف قالببندی شمش

ریژهو: (+) ریژنه، لیزمه، بارانی به غورهم. م رگبار باران

ریس: رووس، رووت، بیبهرگ *(ریس و بنیس* هاتبووه ددری.) ایعریان

ریسمه: گریژهنه، پاژنهی درگا *(درگاکهیان له* ریسمه بر*د.)* [پاشنهی در

ریش لهبه رگرتن: بریتی له تکا لی کردن و پارانه وه له کهسیک و داوای بهخشین و لی خوشبوون. (ئه و عاله مه چوونه لای بو تکا و ریشیان لهبه رگرت به لام که لکی نه بوو) نیایه از خواهش و تمنا گردن

ریشاژق: رهگاژو، ریشه داکوتان به ههموو

لايهكدا نريشه دواندن

ريشكن: ريشتوو، ريشنوک، ريشنوکه،

هـه لـوهشاوى بادراوى كهنارى ميروران منگروله.

ریشه بزن: گیایه که بنیکی وهگ گیزهری ههیه رهنگی سبیه و دهخوری. ایانام گیاهی خوراکی ریشهانی بنهچهکه، رهگهز. بانژاد

ريقار: رووبار، چۆم، چەم. الرودخانه

ریقان: (بزووتن، جوولانهوه(شارهزای ریگه، ریناس.[ن](حرکت.(راهنمای راه.

ريقكه: سەرەتا، ھەرەل. نازل

ريق: (+) زكچوون، بەلەفىرە، تەقەفىرە. ناسىهال ريقن: كەسىنى كە زور زگچوون دەگرى، فىرن.

□کسی که زیاد اسهالی میگیرد ريقناسه: قورگ، گهروو، قورقوراچكه، قوروو.

_ حلقوم

ريقن 🗣 ريقن

ري**قه**: 🐨 ريقن

ريكلاو: كلاوبنه، قالاقنك، لاسقى كهلا ريواس. الـ ساقهی برگ ریواس

رىكەوتن:) رەپى كەوتن، ھەلبرىن، رەپى نان (رنی کهوتم بهلام بنرم نه گیراوه.)) رؤیشتن، وهرئ كهوتن [ن] دنبال كردن) به راه افتادن ریمنسک:گیایه کی بزنخزشه له میرگ و گوی جؤگه دهروی وهک گه لای گینزهر وایه بو دۆكوليو دەبئ آ گياهى خوشبو براى آش .

ريمقله: ريشكه و بيشكه، چاو له رهشهوه هاتن. (چاوم ریمؤله دهکا و خهریکه بکهوم به عهرزدار)

اسیامی رفتن چشم ري**نا**س: 🗣 ري**ڤ**ان

رينجق: گۈچ، شەلەل، سەقەت، زرۇپ.[ن]افلىج رینگاو: ئاوی خەستى نىسك و باقلەي كولاوانا آب غليظ عدس و لوبياي پخته شده

ریواق: سبیایی ناو خورما که وهک شیلهی ههنگوین ینکهوه نووساوه ناشهد خرما

ريوج: ريواس، نيرتكي باسكلاو. [م] ريواس

زارکهبینه: 🐨 زاربینه

زاره و دهر: سهر تهندووری بهر ئاوه لا. [ناسر تنوری که جلوش باز باشد

زافهوهر: زهیستان، ژنی تازه زاو آنازن تازه فارغ شده

زاو و زاتسوول: بهچکه و مهچکه، مندالی سهروپیچکه آل بچههای کوچک و زیاد

زاوا ریسوی: زاوایه که دهچیته سهرمالی خەزوور نادامادى كە در خانەي پدرزن زندكى

مىكند، داماد سرخانه زاوا زیرینه: تازه زاوا، زاوای خوشهویست. ا

زاول: ملوزم، ميمل آن مزاحم

زایهند: گان، سیکس، نزیکی کردنی نیر و می. 🗔 جماع، سکس.

زبلاخه: زبلدان، زبلکه، شوینی رشتنی زبل و

زالْ.[نـ] زبالەدان زېلكوان: زېلگە، زېلدان داراداندان

زبيل: چيلکه و خيز و خول لهنيو دهغلدا (تهګهر نزكه كه زييلي كهمه كهوى مهكه) 🖟 آشغال

تازه داماد

زاخرخانه:) +)) زاخه، كويل، ئاغهله مهرى له کنو دابراو.) بریتی له دیوی زور سارد. (ئهم

ديوه مينده سارده دهليي زاخرخانهيه.) []) زاغه.

) کنایه از اتاق بسیار سرد. زاخه خانه: 🐨 زاخرخانه.

زاخهکهن: کهندهسمه، حهورهنگیله، رهنگریژه،

متشخوره أنانام يرندهاي است زاخيز: خيزهلان، زيخهلان، السنزار

زاربوغازه: شەلەگەى دېراو، ئەو شوينەى ئاوى لیوه دهچیته نیو کهردوه. اردریچهای که آب از

آن داخل جوی میشود زاربینه: زاربین، شتیکه له دار بیان بهرق بق تىئاخنىنى زاركى گۆزە و جەرە، تۆپەوانە، نى

دهانهبند زارجوو: ئەنىدازەيەك بنيشت بىق جاوين.

(زارجوویه ک بنیشتی له دهمدا بوو.) 🖟 مقدار آدامس که در دهان میگذارند

زارچکه: جاجکه، بنیشت، جهقه استفر، آدامس

زارچن: بژارچن، مەساسەيەكى چكۆلەيە بژارى ين دهكهن أنابزار وجين دنیه که له نزیکی مههاباد. [] شکم گنده؛) نام روستایی در نزدیکی مهاباد

زگهانک: زگزل، ورگن، گەدەزل. باشكمو

زگهشتره: زگچرون، تهقهفیره، سنکه شوره، به لهفیره، تهقه توره. ناسهال

زگەشۆرى: زگچوون. نى اسھال

زگهنړ:) زگزل، گهدهزل، ورگز، زگهانک؛) زگهړو، زورخور.[م]) شکم گنده؛) شکمو

زگینی: زهگهرویی، چلیسی. اساشکمو بودن

زلحزل: زلحو، تەژەي ناقۇلا و كەمۋە، كەوجى

زهلام.[م]لندهور احمق

زلخاو: كالان، كينلان. عناف، نيام

زلووقیاک: ههراههرا، زهنازهنا، ههلاوبگر. ا

سر و صدای زیاد

زلەمۇر: مۇرى پىرىنى بىن چەناگەي پىرىژىنان.

(هينده پيره زلهمووی له چهناکه هاتووه)

مویی که به علت پیری روی چانه پیرزن

مىرويد

زؤر. (میندهم توونییه زمانم به چاوم ناکا.) 🛘

کنایه از عطش زیاد

زمان به مؤلهق ويستان: زمان له كو چوون.

زمان شکان. ناز حرکت افتادن زبان.

زمان باراو: دهم باراو، دهماوهر، قسهزان ا

سخندان

زمان له کو چوون: ایک زمان به مؤلهق ویستان

زمانه خه سور: گیایه کی گه لا پان و در کاوییه له

گولداندا بهروهرده دهکری. ماکتوس

زجاو: زهلكاو، زونگ، باتلاغ. ما باتلاق

زړ: وشک، کزر (ئەر دانەرىيە تەرە لەبەر خور

مەلخەن با زر بى.) 🛘 خشک

زراو: بالابهرز و قهدباریک (له تیشکی روومهتت سارده ههناسهم/کز و بیتینی نهو بهژنی زراوم.

«مەژار».) 🖟 كمر باريك

زرپوزیندوو: ساخ و سلامهت و وریا، زیت،

وريا (زرپوزيندوو له لامان راوهستاوه) ا

سلامت و هشیار

زرخهو: خهوزراو، خهوپهريو ارتازه ررخهو بووه

خ*ەوى لىناكەويتەوە.)* 🗔از خواب پريدە

زرزي: نوقستان، سەقەت، رىنجۇ. نا فلج

زرووقه: شوق، بريقه، شهبهق. نادرخشش

زرمبیزا: گیایهکی کویستانییه لاسقی رهقی ههیه

🗖 نام گیاهی است

زړهچنرگ: بالداريکه له چيرگ چکولهتره.

هوبره

زرهکهش: زهوییهک که باش ناو نهدرابی و

جنگا جیگای به وشکی مابیتهوه.[م]زمینی که

خوب آبیاری نشده باشد

زرهلاو: گیایه که قالوری ههیه و رهنگی سپییه،

زور بهرز دهبیتهوه و لهنیو قوییدا شین دهبی.

🗖 نام گیاهی است

زرەمەندى: 🄏 بەلبەلە شوانە

زگ لەوھرىن: زگەرو، مشەخور، زگدراو، سىك

لەرەرىن. 🗖 شىكمو

زگھوون: زكەشورە. 🗗 🤏 اسھال

زگدراو:) زگهانک، زگهرو، زورخور؛) ناوی

زمیر: زمهه ر، ئازووخه ی زستان. د ذخیره زنداک :) نیشانه د نووسیندا و د ک : ؟ ، ! ؛ [ی] تابلوی راهنمایی و رانندگی؛) نشانه های نوشتن مانند : ؟ ، ! ؛ زنگار: زنار، تیشه شاخ. آسخره

زنه: (+) کانیله، کانیلکه (دایکی زانایه کوری ئازا دهنیریته خهبات/ من گوتم توش تیبگه ناگاته دهریایه زنه «هیمن».) یکچشمهی کوچک

زنه کیش: (+) زونگکیش، جوگه له دروست کردن له نیو زونگدا بوئه وهی ئاوی زونگاوه کهی پیدا بروا. [ب] درست کردن جوی آب در چمن آبزا.

زوخ: خووس، خویز، زوقم، ئالشک، ئالیسکه، سیخوار، خووسار. اسسرماریزه

زوخ بسرده: گیساوگژ و بیسستان و زهر حساتی سهرمابردوو. ساسرمازده

زورار: (۱) قەدبارىك. كەمەر بارىك، زراو.مى كەر بارىك

زورکاندن: دهنگی یهستر، یهستر دهزورکینی. ا

زورکه: دهنگی پهستر. اساصدای قاطر

زورهان: پیر، بیختیار، بهسالاچوو (پیری زورهانی کهنه فتی ده رده دار/ داته پیری بی بیه سیوی بی پهسیوی کوله وار. «هیمن».) یا پیر، مسن زور. ماکثریت

زوقره کردن: فججه کردن، دیق کردن، لهداخا مردن، اله مردن، اله مشه و بی تو خه و دالداریکی نامویه و نایسه تسه ژوان/ و هک دوو دلسداری تامسه زرون پیلووه کانم/ له سویی قومه و هنه و زیکدا زوقر مدان

کرد/ له تاسهی رامووسینیکدا هه لیرووکان. «قادر عه لیخا».) دق کردن.

ز**وكولە:** زمانە چكولە.نــازبان كوچك

زۇلانە: تەرق، قەلادە، قەلاتە، ئالقەي ملى تاژى.

<mark>۔</mark> قلادہ سگ شکار*ی*

زولف شهمسه: شهش گولینگی پیشه سهر بوو به شهدهوه که سی بهملادا و سی بهولادا شور دهبووه. منگولهای که زنان به دستار آویزان میکردند

زولم: ستهم، ناههقى، گووج، نارهوايى. ماظلم، ستم

زوما: زاوا. ماداماد

ز**ۆمپا**: كوورە، زوپا، سوبه.نابخارى

زۆنگكىش: 🔊 زنەكىش

زووبر: تهخت، راست، عهردا زووبر، زهوینی راست. از زمین هموار

زووروو: سووتووی خوری *(به داسهکه دهستی* خ*وی بری زووروومان بو کرد خوینهکهی وشک برو)* .[ن]خاکستر پشم و مو

زوورووشک: گەوج، كەلحو، ناھير، ھەقمەق، گەمشو، نەفام.[ن]نادان، ابلە

زووفها: گیایه کی دهرمانییه بستیک له زهوی بهرز دهبیته وه گولی قاوه یی دهر ده که است گیاهی است

زووقاندن: دهنگی یهستر، یهستر دهزووقینین. نا صدای قاطر

زووقه: دهنگی یهستر. اصدای قاطر زهجرهبه: جهزرهبه، ئازار، عهزیهت. اسانیت

تخممزغ

زهحمه تکیش: ره نجکیش، کریکار. [م] زحمتکش ز**هخم**: (+) توند، مه حکهم *(به نه که زهخم گری دان.)* [محکم

زهر حات: شیناوه رد، بیستان، ته په کاری آن جالیز

زورد و ماه: شاخی به رز و ئه سته م، ره وه زی رژد و به رز. (گه یشتمه سه ر ترویکی ئاره زوو روژی که چی روانیم/ له پیشمدایه زه رد و مامو سه خت و ئه سته میکی تر «هیمن».) اسخره ی صعب العبور

زوردهگوینی: جوریک گوینییه پهنگی لاسق و دپرووهکانی مهیله و زهرده آن نوعی گون زهرده آن نوعی گون زهرده آن نوعی گون کورد و لاواز آن (رنگ مایل به زرد) لاغر، نحیف دردی زروقی: جؤری کهوشی قهدیمی ژنانه

بوو. ای نوعی کفش قدیمی زنانه زهردیویی. ای یرقان

زەرق: ريا، دووروويى، تەشىرىسى. ن تزوير

زهرهج: ژهرهژ، دوراج، کهو. ا کبک

زهرهند: گوژارک، کوژالک، کالهکه مارانه. و مادنه اس مندوانه کی ابوجهل

زمریکه: خنازیل، خهنازیر. ی گواتر

زهریم: نیرگز، گولیکی گهلا سپی به هارییه، نهرگز ان نرگس

زەرپى مسقالى: پارچەيەكى قەدىمى بوو بۆ

کراسی ژنان. نام یک پارچه ی قدیمی ژنان. نام یک پارچه ی قدیمی ژهعف: زور، زههف، فره، گهله ک. نازیاد ژهقه ر: (+) چالاک، گورجوگول. ناچابک ژهقه نگ: داخوازی، خوازیاری، داوا. (گهله ک ژباقا وی زهقه نگ کرن نه هاته رازی بوونی.) ناهاضا

زەق: (+) ھەلمات، مەرمەر، كەللا. نى تىلە زەقان: مىشىن، ماتانى، ھەلماتىن. نى تىلەبازى زەقزەقە: ئەستىرە، ھەسارە، سىتىر، ئاسارە. بىتارە

زهلامه بهفرینه: پیاوه بهفرینه، ئهو پهیکهرهی منالان به بهفر دروستی دهکهن. [] آدمبرفی زهلیهقوونه، پووشبهقنگه. [] سنجاقک

زهلزهله: (ئاوی برین، زنچکاو، (برینه که ی زهلزهله ی له سهر نیشتبوو) .(کولوی نه خووس له نین قوردا. (پاستاوه که ت چاک نه خووساندووه زهلزه له ی تیدایه ی ایک که روی زخم می نشیند.

زهلمه: گیایه که له قهراغ چؤم شین دهبی. آنام گیاهی است

زهله: زایه له، دهنگدانه وه (کزهی پایز پرووزانی پهر و بالی ههلنری هه ردم/ له کویستانی سه قز نایه زهله ی دهنگی ته واری تر. «عه لی سه لیمی بابامیری ... په شنو». ایل پژواک

زهلیو: زهوینی زۆر خووساو به باران که لاقی تی ههلده چهقی.[ن]زمین خیسیده

زهمانه: رۆژگار، رۈژيار، رۈجيار.ناروزگار،

زمانه

زهمبهر: (+) راده بن لیدان. اردمبی زهمبهریکت --

لىيەمم) 🖟 اندازه برای كتك زدن

زهمبه له ک : ئه سته ملی، ناوه، قورکیش، ده فری قورکیشان. اماظرف گلکشی

زەمبيلۆكە: قەرتالەى چكۆلە. سىبد كوچك

زهنجهف: زیر و زمبهر، متوموروو، کهرهسهی خورازاندنهوهی ژنان. الزیور آلات.

زهندووک: زهندهک، پارچهی باسکپوش بو کار وهک سبورانی، قولچاخ. ای پارچهای که هنگام کار به ساعد و بازو می بندند

زهنگول: تهمبهل، تهپلوس، قوون گران، تهوهزهل، کاهیل. آم تنبل

زهنگزل: گویزنگ، گویزک، قاپی پالی قوزک پا زهنگزله: (+) شیانهی زهردهواله. نی شیانهی موسه.

زەنگەر زەنگەر: لەرزەلەرز، لەرەلەر. لى لرزان لرزان.

زمواد برین:) خواردنی خوراک، نان خواردنی که سیک که ماوه یه کی زور برسی بووه. (دوو روژه زمواده م نسه بریسوه.) ؛) برینسی پست و روزیی که سیک. (گوناحن ثه و توزه زمواده شیان لی مه بره.) آیا خوردن غذا بعد از مدتی؛) روزی کسی را بریدن

زهواد كردن: زهواد برين، خواردني نان و

پیخور. 🗖 خوردن غذا

زهواره: تهختهی باریکی لیواری سندوق و پهنجیره و ... چوارچیوهی ئاسن یان تهختهی

شووشهگیری پهنجهره و دهرگا، پهرواز.نا زوار

زمولان: (قهلاده، زولانه، (توقیکه له ئهستوی دیلی دهکهن. [] (قلاده، (حلقهی آهنی که به گردن اسیر می اندازند.

زهوهززه: زی و زوو، زاوزی. نازاد و ولد زهوهنگ: الله زمتهنگ

زههف: زور، فره، زیاد. ای زیاد، بسیار

زهیف: فیل کردن له مامه له دا، گزه. (فه قیره له و مامه له دا در معامله دا زهیفی لی کراوه.) کلک زدن در معامله زهیقه ت: نازار، ته نگانه و ناخوشی، نیش و ژان. اینیم ناویرن دورد و زهیقه ت.) داذیت و آزار

_____ زی و زوو: زگــوزا، زاوزی، زهوهززه.[م]زاد و

زيباز: مهلهوان. نا ملوان

ولد

زیپکه: خیزی ورد، دهنکه زیخ. *ازیپکهکهی له*

په نجیره که دا و حالیی کردن.) 🖬 دانه شن

زیع: (+) تەنەكەى ئەستوور، گالون. م چلىك كلفت

زیده پاروو: پارووی زیادی، خوراکی زیادی به کهسیک دان بوئهوهی قهلهوبین.[ن] لقمهی اضافی دادن به کسی که چاق شود.

زیده کاوی: دهست دریزی، زیده پهوی. نا تجاوز

زیرگهوان: زیوان، نگابانی شوینیک، مجیور.

نگهبان -

زیرقع: روح لهبهر، گیاندار، زیندهوهر. م

زيررهمهندي: كيا سيريز، زرهمهندي،

نابیندری. میکروب
زینده به تال: بی کار و به ره للا، خویری. ها لات و لاابالی
زینده خه و: بیره خه و، چوونه فکره وه به جوریک
که هوشی له لا نه مینی. ها به فکر فرورفتن
زیندی سه ر: به زیندوویی، له حالی ژیاندا (به
زیندی سه ری خوی مالی بو عه ولاده کانی حیا
کرده وه. اها در حال زندکی
زیه له: زراوی گیاندار، زیلک، کیسه ی زه رداو. ها

كستەي زھرە

بهلبه له شوانه. نیام گیاهی خوراکی

زیلاقه: قور و چلپاو، لیته. اله و قور و زیلاقه به دا

گیرم خوار سبوو.) نیگل شل که به پا می چسبد

زیلک:) +) زراو، کیسه ی زهرداو، نیکسه ی

زهره

زیلک پژان: زراو توقین، زراو رژان، زراو

زیلک پژان: زراو توقین، زراو رژان، زراو

زیمار: زامدار، بریندار، زامار. نیازخمی

زین: (+) کورت کراوه ی خاتووزین، ناوی ژنانه،

گراوه که ی مهم. نیانام زنانه

زیندووله: میکروب، جانه وریکی بچووکه به چاو

كانىيەكە بولى ژن و ژال ئاپۇرەيان دارە.) 🗖 انبوه

ژنگار: جؤری ههنجیره آنانوعی انجیر

ژنیلانه: ژنانیله، پیاوی که ئاکاری ژنانهی ههیه.

🗔 مردی که رفتار زنانه دارد. ژوشار: شوفار، نهمام، دووزمان، قسهبهران

سخنجين

روقم: تال، تامي تال، تهحل ما تلخ

ژونسرق: ژانسی ئیسسکی لسهش، رؤمساتیز. ن روماتيسم

رووريان: (+) پشوودان، حهسانهوه، سانهوه. ن

خستگی در کردن ژهرژي: جووجهله، جووچک ان جوجه

ژهمهخویری: قاوهلتوون، نان و چایی نیوان بهیانی و نیوهرو. یان عهسروژه، ئهو ژهمهی

که له نیوان نیوهرو و ئیواره دایه. ماغذا میان صبحانه و نهار، یا میان ناهار و شام

ژن و ژال: دهستهی ژن و میوینه (لهدموری

زنان

رارين: بارانهوه، دوعا كردن، الآلانهوه. النيايش راری: (+) باویشک، پینهکی اس خمیازه

رافين: ژيانهوه، بووژانهوه. مادوباره جان

ژارن: ژاری، ههژار، فهقیر، بهلهنگاز. مافقیر،

تهيدست.

کر فتی

ژالانه: ناوی چیایه که له ههورامان ماکوهی در

اور امانات وْالْهُمِوْ: رْبِلْهُمَوْ، رْبِلْه، زيلهموْ، يوولووي بن

خولهمیش [م] آتش زیر خاکستر

ڑارهڑاو: (+) لاڑهلاڑ، به کاوهضو قسه کردن، قسهی زور و هیچ و پووچ ماحرف زدن آدم

گیج و بی ارزش

رقلته: ردقنهمووت، ردهریکی کوشندهیه، شتیکی که زور تال بی ای زهری کشنده

ژمنریار: ژماریار، بژمیر. ماحسابدار

ژهمه ناههقه: ژهمه خویری، عهسروژه. اعذا خوردن هنگام عصر

ژهنگ و ژار:) قار و قین؛) ژهنگ و غهوری سهر کانزا. [] سختی و ناراحتی، کینه توزی؛) زنگ روی فلز

ژهه: (+) قهحبه، سوزانی، بهستوکه، سهلیته.
قحبه، روسیی.

ژههرهماسی: گیایه کی گه لا تروکنی مهیله و زهرده گولی زهرد ده رده کا و لاسته که ی قاوه ییه زور له گوگهم ده چی، وشکی ده که ن و به دار ده یکوتن تالاوه که ی ماسی ده کوژی. آنوعی گیاه تلخ که برای شکار ماهی استفاده می شود. ژیر پاتول: ژیر شه لوار. آن زیر شلوار

ژیرپشتین بهرویه کسی چهند لایه پیکیدا دهدوورن، ژنان له ژیر پشتینه وه ده بیهستن بوئه وه ی جوان راوه ستی مهارچه ی چند لایه ای که زنان زیر شال می بندند

ژیرچهپوکه: دهسبهسهر، چهوساوه، ، چهپوکه سهر ، زهلیلی بهردهست، دیل و کویله. (کررد تا کهنگی مهر دهبی ژیر چهپوکه بی،) آزیردست، تحت سلطه.

ژیرچهپزگهیی: دەست بەسەرى، چەپزگه سەرى. ماتحت سلطە بودن

ژیرشهروال: ژیرپاتول. مزیرشلوار

ژیرک،ن: بنکول، کولینی بنهوهی شتیک.

(هینده یان گله که ژیرکهن کرد هه تا رووخا.)

ژیژه**له:**جوْری گوینی مهیلهو سوور، سووره

گەرەن. 🗖 گون سرخ

کندن از زیر

ژیگول:) ژیکهله، جوان، دهلال، شهپال؛) ناوی کچانه. م) زیبا؛) نام دخترانه

ژیلوان: ناوی چیایه که له کوردستان. اسانام کوهی در کردستان

ژینگه: جنگهی ژیان، شوینی ژیان. ف محیط زیست

ژیوان:) بژیو، مایهی ژیان:) ناوی گولیکه []) مایهی زندگی؛) نام گلی است

ژیوهل:) خر و خول، نهرمونول و خریلانه، خهپهتوله:) بووژانهوه، ژیانهوه. آ]) تپلی:) دوباره جان گرفتن

ژیویان: جوولان، بزووتن.<mark>۔</mark> حرکت کردن

ساب: به ردی پانی یاریی ساپساپانی آسنگی ساردخانه: (شوینیک که میوه و گوشت و شتی پهن و کوچک برای بازی ششخان.

دیکهی لی پادهگرن بوئه وهی خراب نهبی، (
ساپساپانی: باریه کی مندالانه به به ردنکی شوینی مردوو تیدا راگرتن له نهخوشخانه آس

ساپساپانی: یارییه کی مندالانه یه به به ردیکی شوینی مردوو تیدا راگرتن له نهخوشخانه. یان و تهنک ده کری وه کوو شه شخان وایه. یان و تهنک ده کری وه کوو شه شخان وایه. یان و تهنک بازی بچه گانه همین که نه کیلدرابی و بو

سماتار: شوینی بیات و رووته ناسه نیسو سالی دوایی به جاری مابیته وه اسامزرعه ی دارستاندا اسامی در میان جنگل که درخت گندم که شخم نزنند و برای سال بعدی بماند سارده گوج: به چکهی مالاتیک که درهنگ ژه کی

ساتور: (+) کاتور، زهوی و مهزرای رووتاوه و دهدهنی و هیزی مژینی گوانی دایکی نییه آله بره گیا لینه ماور (جاره که و اساتور بووه مهره کان یا بزغاله ای که توانایی مکیدن مادرش را ندارد. تیر ناخون ایم مزرعه ی بدون علف سارده گزژ: شسارده گزج

ساتوسهودا: ۳ سارد و سهودا ساردهکیل: زهوی و مهزرایه ک که له قهوس و ساوینهر: ساریزگهر، که سینک که برین سارین سهرمای پایزدا دهکیلدری. سهم هنگام

دهکا آس التیام کننده ی زخم سرمای پاییز

ساردوسهودا: مامهله، كرين و فروشتن، سارنجوك: سهلاجه، يهخچال، بهفرهچال. في ساتوسهودا. مامله يخچال بهفرهچال. في

ساروو: سهرمهست، شهیدا و سهرخوش، شاد و به کهیف آنشاد و شنگول

سارین: ساورین، سابرین، نیری تهکه. آبر نر ساقه به سووره: زه پنهقووته، بینچووه بالندهی پر په دهرنه کسردوو. آب جوجه گنجشک پر درنیاورده

ساک: (+) جانتا، کیف ماک

ساکار:) ساده، بینهخش و خهت؛) مرؤی ساده و دلساف. [] ساده و بدون خط؛) انسان ساده و پاکدل

ساكن: ئۆقرە گرتن، سىچەن گرتن (دەمەكەت بىنى بىنى داردەمەكەت بىنى بىنى داردەمەر دەبا ساكن بى دارەكەر دەبا ساكن بى دارەكەر دەباردەمەر «فولكلۇر») نا آرام گرفتن

ساكەدەشت: ساكەگۆر، گۆرەپان، دەشتى پان و بەرىن.[مادشت وسىع

ساکهگرز: گورهپان، دهشتایی. ساکهدهشت. ن میدان، دشت

سالاو: سالیک که ثاو زور بی، ته پهسال نیاسال که آب زیاد باشد

سالدانه سالدانه: هيلواش هيلواش، سلووكه سووكه نارام به ريدا رؤيشتن (سالدانه سالدانه لهولارا هات) .

سالم: ساق، ساغ، سلامهت. أماسالم

سالووز: لیزان، شارهزا، وهستا، کارزان. الماهر سالهوهخت: سالهات (منالهکهمان سالهوهختی هاتزیه و ناگری) السالگرد

سامالسا: ساف و لووس، (بهفر شاخ و ههردی سامالسا کردووه) [حداف

سامقته: سامؤرته، کسه ژوو. (ده لالو لالؤ هه سته وه ابه به ن سامؤته ی زینه وه اتفه نگه که ت ، قه له مسه کسه ته کسواره ی سسووری گویجکه ی میر وون هیستا هه ده له رینه وه. «شسیر کو بیکه س».) ها فتراک

سان: سیبهر، سا، سیوهر، نیسی (سان داربی خوهشه کهوماری نهوی/ دلداری خوهشه بهوکاری نهوی «گزرانی»، اسایه

ساوان: (+) داریک که لهسهر دوو کولهکه رایل دهکری جلوبهرگ و کهلوپهلی پیدا ههلدهواسن.

چوبی که بر دوستون قرار می گیرد برای

ا چوبی که بر دوستون قرار می کیرد برای آویزان کردن لباس و وسائل دیگر.

ساوهله وانی: ساوه ساو، خاوه خاو، ته مبه لی له کاردا (له کاردا زور ساوه له وانی ده کا،) آیتنبلی، سست.

سايكاتن: گيژه لووكه، باهوز، باكه، گهرهپيچ، گهژگهرينك، كهرده لوول، زهمهن، گهرده بل لي گردماد

سايلۆح: ساويلكە، ساكار، مرۆڤى دلساف. سادەلوح

سىمايلۆكە: سىاويلكە، سىايلۇح، سىادەدل.[ن] سادەلوح

سایه د: ئاگادار، نگابان، چاو له سهر داپچرین و ئاگاداری لی کردن (روژ تا ئیواره له سهری سایه ده) له دیده بان

سبیرزک: جنوری چۆلهکهی بنور و زور چکولانه یه لهنیو دارستان و بیشهدا هیلانه دهکا. آنوعی گنجشک بسیار کوچک

سهید. صوصی فائم کا ۱۵۰ می روز کام بی. گوله گهنمی بیدان. آسساقه و خوشه ی گندم که دانهاش کم باشد

سپیلکه: ئه و دهنکه گهنم و نوکانهی له قوزاخه نه هاتوونه دهری و لهنیو سوورایی جهزهکهدا دیارن آمادانه ای که از خوشه بیرون نیامده

سپىلۆگ: سېپىواش، مەيلەو سېپى. نامايل بە

ستیره: شوقهلهت، ستیرک، سهکوی رهشمال. نی سکوی سیاهچادر

سجيل: ناسنامه، ههويه. له شناسنامه

سجیلنووس: که سی که ههویه دهدا به خهلکی، کویخا سجیل آ صادرکننده ی شناسنامه

سر: (+) بی ٹاگا، بی حهس *(دوکتور ددانی بو سر* نه *کردم کیشنای:)* ہا ہی حس

سره سهپرله: مروفی گیژ و کاس و هیچنهزان، کاس و ور. نـ گیج و منگ

سزرگه: مؤچرک، تهزووی لهش. ای تیر کشیدن و سیخ شدن موی بدن

سنرگاو: تیژاو، سنرگ، ئاوی پهنیر که لورکی لیدهگرن. آم آب پنیر

سستهر: 🔊 سيستر،

ستقدر: سقده، سهردهرانه نیانردهی بالای در.

سکه رق: زگه رو، زگدراو، زگهانک، بریتی له زورخور آماکنایه از آدم شکمو

سلمقهک: سیمقچک، قه له شتی نیوان سیمی

ئاژه ل. هـ شكاف سم حيوان سلق ك: سل، سرك، رهوك، رهوك. هـ رموك سلق كن سلم خياتوون سليمانكه، خاتوون سيمانكه. آم هدهد

سليه: گولله، فيشهك. ناتير

سمرسمر: پیچهقاندن، منجربوون، به زور و ئیسهرهم کاریک کردن. ناپافشاری

سمکول: (+) پینکول، سم به زهویدا خشاندنی جوانهگا کاتی شهر کردن

سمیل چهخماخی: سمیل تیژ و باریک، کهسیک که سمیلی دریژووکهیه. یکنایه از سبیل دراز و باریک

سمیلههورانه: بریتی له بهرتیل، دهمشیرینی. اس رشوه

سمیلقیت: بریتی له مروقی به پوز و شایی بهخو، مروقی لووت بهرز و قیت و قوز. آدم مغرور خوشتیپ

سمیله خنهکه: بسکهی سمیل، زهردهخهنهی پیاو. ایلبخند مردان

سىن: (+) نــاوى هــوزيكى بچووكــه لــه هــوزى بلباس. مانام طايفهاى از عشيرت بلباس

سنجانه: سهرپوش، لهچکه اوروسری

سنغهى: شكستەبەند، جەراح. اساجراح سىندووقە شەپتان: تەلەرىزىدون، تىقىي. اسا

تلويزيون

سنگ شیری پشت ماکهر: بریتی له پیاوی زهبهلاح و کهمغیرهت ماکنایه از مرد لندهور

بئغيرت

سنگهسوژه: دلهکزی، ژان و کزانهوهی سینگ. اسوزش سینه

سنگهل: ته پک، گردوولکه، جییه ک به قهدی کیوهوه که شین بی و گیای پیوه بمینی. بی تهای کوچک در کوه که سرسبز بماند

سنهسن: خاوهخاو، تهمبهلی و دهستهوستانی له

کاردا (به بهر ئه کارموه مهر سنهسنیه تی، ایا تنبلی کردن هنگام کار

سسواره و پیاده: ناوی جنوری نوییهی به زمنگیانه گیراوهیه له پهراویزی دهسمالی دهدهن بو جوانی آیانوعی زیور آلات زنانه

سواری قسه ی خق بوون: بریتی له پی چه قاندن و پیداگری له سه ر قسه و بیرورای خق (سواری قسه ی خوی بووه به ئامان و زامان واز ناهینی،)

ایافشاری بر حرف خود.

سواله شنوینکه: فشه، گیایهکه لهنیو گهنمدا شین دهبی و کاتی دروینه نایهلی سوالهی دهستی دروینهوان پیکهوه بنووسی و فشی دهکاتهوه. آیانام گیاهی

سواندان: پاساره، سوانده، سوانه، گویسهبانه، گویسوانه. آلله ی بام

سوتفه: هه لکه وت، ده گمهن اس ندرت

سیقده:) کلفر، دهرمانیکه تیکه ل شاوی خواردنه وهی ده کهن بوئه وهی خاوینی بکاته وه؛) بلخ، به لخ، به لغ. [ن] کلر؛) جرم

سورالک: گیایه که به قه د کیفوار گهلاکه ی وه ک گهلای گهسگه سبک په ره په رهیه و شین و مهیله و سووره، له ئاودا لهگهل به ن دهیکولینن

به نه که سوور ده کا. [] اسم گیاهی سور و دشی سور اویلک: مراوییه کیوی. آم مرغابی و حشی سورغه ره: په نگیکی زهردی مهیله و قاوه بییه بو ئاشه ل ، (ناسکیکی سورغه ردمان به به رقه دی کیم مکیوه که وه دی) [رنگ بور مایسل به

سوریت: سرووت، کلوش، لاسقی گهنم و جو. آیاساقهی گندم و جز

قهوهاي

کیامی

سوژن بهدر پیکردن: بریتی له شاردنه وهی مهسه له یه کردن چهند که سدا. (وایان شوژن به در بین کرد تازه که س تنی ناگا.) ایم مخفی کردن چیزی میان چند نفر

ستوشین: گیایه کی ئەستووره له گوگهم دەچى، بنه کهشى وه ک چهوهندهر وایه وشکى دهکهن و لئى دەکەن ئاردەکه ی دەکەن به پەلوولـه لیانام

سوکوچرووک: ئابروو تکاو، ریسوا، خویری. ما فرومایه و رسوا

سوكور: سيخور، سيخچووله، ژيشكى گەورەى تيرهاويژ. ناسگرنه

سىزلەخانە: سارداو، ژيرخان، قوولكە كە عەرزىدا بۇ ئاو سارد كردن، السردابه

سۆلین: گیایه کی کویستانییه به پول دهروی زور بهرز دهبیته وه قالوری ههیه گهلاکهی وهک گهرچه کوایه آساسم گیاهی است

سۆمها: سۆبا، زۆپا، سۆبه، كووره امابخارى سۆمەر: مەلە، مەلى، اماشنا

سى ناوى ھەلپەركىيەكى كوردىيە. ف نام

ماشد

یک رقص کردی.

سونع: تهمهن، عومر (باریکم گرتووه له سونعی خومه) همسن و سال

سووتهبا: کره، گرهبا، سهبوون، بای کهرم. نا سون

سووته رقی: جیگای سوتمان، جاره گهنمیک که دهسبووتی و رهش دهبیته وه. مارعه ی سوخته

سووخهت: ئاكار، خوو، رەوشت. الالق

سوورمالک: سووره بانوو، زهویی بیخیز. ن زمینی که خاک است و شن ندارد

سوورمل: (+) جەمسەرى كيو.ن خطالراس

سوورمهن: زهویی گله سووره، سووره بانوو، گوشته زهوی اِیــازمین نرم

سووره بانوو. زهویی کله سووره، بهرانبهری خیزهلان. از م به تاته یه خاکه کهی سووره بانوو بووه تامی زور خوشه. ایرانین که خاک سرخ

سیووره پنگ: پنگه سیووره، جنوری پنگهیه گهلاکیانی مهیلهوسیووره ههرکهس بیخوا زگچوون دهگری آلنوعی پونه

سووره چیخ: جۆرئ چیفه ههوارچییان له قامیش دروستی دهکهن. نی پرچین نی

سروره گوینی: جوری گوینی مهیلهوسووره، ژیژهله آم گون سرخ

سووره مراوی: سوورهقانگ، جؤریک مراوییه کنوییه رهنگی سووره آیانوعی اردک

سنووري دووگر: بریتی له کهسیک که دوو

شبتی ویگرا دهوی. (بنرت سبووری دووکر خورماشی دهوی و به غداشی دهوی. ایکنایه از کسی که دو چیز را با هم میخواهد سووژیت: سووژه. ایسوژه

سووک: نهقیزه، داریک که نوکیکی ئاسینی تیچه قاوه و گا و ولاخی پی لی دهخورن. ای قلز نوک تیزی که برای راندن حیوانات به سر چوبی فرو میکنند

سوركه: ئازاره مریشك. ها آبله مرغان

سورگه: گردی نهوی، تهپولک، تیرهگ، کهلک. ا

سوول: ستهول، ستهرو، داری ستهرو. تادرخت سرو

سوولان: (+)) شایی، زهماوهند، هه لپهرکی؛) تاقگه، سولاف، قهلبهزه، ئاوهه لدیر. [ب]) رقص و یایکویی؛) آبشار

سوونوو: سوون هاتنهوه، بلووغ بوون بو سهگ و تازی المابلوغ سگ و تازی

سیوونه: سن، بزگهنکه، کیسه له، جانه وریکی وردی بزره نافه تی گهنمه و شیله کهی دهمری. ایسن، آفت گندم

سویبانه: سواندان، گویسوانه، پاساره، سوانه، گویسهبانه. الهی بام

سویر قسه: کهسیک که له قسه کردن تیر نابی. کهسیک که زوری دل به قسه و باسهوهیه.

وراج، پرحرف

سن یلانه: جوری گولی جوان و بونخوشه. اسانام کلی است

سویلک: به رخ و کاژیلهی سماوا آن بره و بزغالهی تازه به دنیا آمده.

سهبوون: (+) قهدهم، تینیک که له قرچهی هاویندا وهک شهپول له نزیک زهوی دهبیندری. هاله که در گرما دیده میشود

سه چاک: سزا، پاداشتی چاکه و خراپه آب عقوبت سه حانه: ده فر و کاسه ی مسین آب ظرف مسی سه حه ت خرش: روو خوش، ره زا شیرین، خوین سیووک، خوین سیووک،

سه حه تسووک. اس دوست داشتنی، خوشرو سه حه تگران: رهزاگران، مروموچ، رهزاتال،

رووناخوش. ماخمو

سهخ:) بنمیچ، بنبان؛) مهلاشوو، ملاشک، مهلاژگ.[م]) سقف خانه؛) سقف دهان

سهختان: سهخناخ، سهخلهت. المسير سخت در کوه

سهخلهت: (+) سخناخ، سهختان، شوینی رژد و ئهستهم له چیادا.[ب]سراشیبی سخت در کوه

سعخمهرات: چهرمهسهری، کویرهوهری.

سهدهقی خن لیدان: رای خو دهربرین. ب نظر خود را مطرح کردن.

سهرئاسنینه: جوریک درکی تیژه لهنیو گهنمدا دهروی، سههان ترینه، درووه کههاهوه، چوکشکینه آیانوعی خار

سهراسق: لای بهرزایی، سهراسوی. (بهسمان لی بگره سهراسوی بانی/ له تو مالی زور له من جوانی «گورانیی ژنان».) الطرف بالا

سهرئاسق کردن:) مل کیشان و چاو لی کردن (بچو سهرئاسق کردن:) مل کیشان و چاو لی کردن که بزانه کهس دیار نبیه) ؛) سهردان، دیدهنی کردن، ههوال پرسین، بهسهر کردنهوه، (قهت سهراسویه کمان ناکهی) . [ب] نگا کردن از بالا؛) ملاقات

سهراف: (+) قهراغ ئاو، لينوارى چۆم. م كنار

سهرانگیرق: گهرانه وه له سهردا بو خواری. (مهوارچییان له کویستانه وه به رمو گهرمین مالاتیان سهرانگیرو کرده وه.) ایرگشتن از بالا به یایین

سهراوهرد:(+) مهرزی نیوان زهویوزار، (گوندی قاجر و کانی پانکه سخوور و سهراوهردیان پیکهوهیه) ای مرز میان زمین کشاورزی،

سهر ئهستوور بوون: بریتی له فکر و خهم و خهیالی زور *(سهرم ئهستوور بوود هینددم بیر* کر*دوتهوه.)* [[سرگیجه گرفتن براثر بیکاری

سهربر: (+) دوورینه و هی گهنم و جو و وینجه به مه له غان به شیوه یه که سهری گوله کهی بقد رتینن از ایمو و رینجه یه مهیفه سه ربر مهید و وردوه ای کا درو کردن و قطع کردن گندم وجو از نزدیک خوشه.

سهربهورد. سهرگوریشته. به سهرهات، سهربهورد. اس سرگذشت

سهریگرد: بهسهرهات، سهربرده، سهربهورد. م سرگذشت

سهربهران: بهرانیک که تهمهنی له پینج سال پتر

بى. [م] قوچ از پنج سال به بالا

سهربهرده: بانیژه، ثه و جیکهی گهنمی لیدوه دهریژنه ناشهوه. [م] محل فرو ریختن گندم به دهانهی آسیاب

سەربەرورلە: قولەدارىكى بەقەد بىستىك دەبى لاى سەرووى باسكىشى دەكوتن دەبىتە ھۆى پىوەنددانى نىرو ئاموور، پىمنىكە گاينجەكە رادەگرى. لىپىمى چوبى درخىش

سىبەرىھىورد: بىلەسىبەرھىات، سىلەربىردە، سەرگورىشتە.[م]سرگذشت

سهربههه شن سهربه قور، تازیه بار، که سینک که خوشه ویستینکی مردووه و سهری بو له قور ناوه آیکنایه از عزادار

سهربیژنگه: بریتی له مرؤی دهسته وستان و بیده دهسته وستان و بی دهسه لات. (نه و سه ربیژنگه یه میچ کاریکی له دست نایه) [کنایه از آدم تنبل و ناتوان

سەرپنج: گیایەكە وەكوو كەرتەشى وايە بەلام دركى نىيە.[ب]نام گياهى است

سەربىتك: دەسىپك، سەرەتا. نابتدا

سهربه کلاوه: (+) بارانی ده نک درشت که له گولاوه ناوی ده دا و بلوقی پی ده کا. نیاران درشت که بردوی آب حباب درست می کند سهر به خسوزدا گرتن: سهر داخستن و بیر کردنه وه. جؤری سهر داخستن که چه نه به قوولکی مله وه بنووسی. نیایین انداختن سر.

ناشارهزا و بيهرس و رانكنایه از كار

ناشیانه و بدون مشورت

سه ر ههرژان: بریتی له دهرفهت و ههل، (بروا بکه هننده گرفتارم سهرم ناپهرژی دمنا دمهاتمه خزمهتتان) فرصت داشتن

سهرتوول: سهر لقی شلک و باریکی داره میو که پیچ پیچه و ترش و خوشه دهخوری.[ن] شاخهی باریک و پیچان تاک

سهرته تهی بنمافه ته: بریتی له رواله ت جوانی له دهروونا پیس و خراپ.[ن]کنایه از ظاهر زیبا و باطن خبیث

سهرته که: په رؤیه کی ته رکراوه به سه رگونتکه هه ویریدا ده ده ن بزئه وه یک کرین نه هینی یانی ره ق نه بینه و ه آنیا پارچه ی خیسی که روی چونه نانوانی می اندازند

سهرتیک: جهمسهری دروومان. ای محل وصل پارچهی دوخته شده

سهرتیکه: سهیدووکه، گیایهکه بهریکی خر دهگری و دهخوری. اساسم گیاهی خوراکی سهرچین کردن: سهری برکیه تسووتن ههایه درتاوتن بوئهوهی گهلاکانی پان بی. ایا بریدن قسمت بالایی بوتهی توتون برای اینکه برگش پهن بشود.

سهر چادان: پهرویه کی گردی گرلدوزی کراوه دهیدهن به سهر قوریی چاییدا بوئه وهی دهم بکیشنی آلدمکش

سه رهرووک: سه رچلووک، سه رلقی دار. (تازه یاریکم گرتووه خه لکی شاری که رکووکه اله به رسه می میمکوله ی ده مدرم وه که سیوی سه رچرووکه «گورانی».) ایشاخه ی بالایی درخت

سهردووشی: دوو له په پارچه ی دووراو و پیک که به سهر شانی چاکه تدا ده پدروون ههردوو سهری لای یه خه که وه به دوگمه قایم ده کری آن سردوشی

سهردوولکان: چهمهری، ئیلیگی، وایلوک، سهردوولکه، شیعر به مردوودا ههانگوتن. فی مرثیه

سهرده ژین: ژانه سهر، سهرئیشه. اس سردرد سهرده ایس سهرده ایس سهرده ایس سهر چنوپیگر (ده سبره هابه ده سهرده ایل این ده ایس توراوه لیم/ شایی پوچه و سهرده ایل توراوه لیم. «نادر نیروومه ند آبؤران "».) یه پیشاهنگ رقص گرووهی.

سهردیر: ئاودانیکی کهم بو گهنم له پایزدا که تهنیا ئاوهکه وهسهر زهوییهکه دهکشی و تبیدا راناوهستی آبیاری در فصل پاییز

سهردیّد: ناوی بابهتی نووسراوه (چیروکی*ک له* ژیر سهردی*ری نهود ... دا.)* 🗓 عنوان

سهرراو: لای سهرووی جنگهراو. ناطرف بالایی شکارگاه

سەرۋىكرن: سەر برين. نا سربريدن.

سهررهشه: (+)گیایهکی گهلا باریکه وهکوو پوار وایه.[نـ]نام گیاهی است

سهرسارد: كەمتەرخەم، بىموبالات، كەترەخەم. [الاابالى

سهرسوالک: ریخوله گهوره. آیاروده بزرگ سهرسترک: چیشتیکی کوردهوارییه. آنا نوعی غذای کردی

سهر سنوفیلکه: گیایه که وه ک تالوو وایه گرلیکی تووکنی سبی خر دهر ده کا آنام گیاهی است سمه ر سنور: جؤریک مراوی کیوییه سهری سووره آلادک سر حنایی

سه ر سووری به حری: جوریک مراوی کنوییه سهری سوور و کلاونه یه آناردک تاجدار سهرسه پول: سره سه پوله، مروقی گیز و ویژ و کاس آن شهره سره سهوله

سەرسەرەكى: لەگوترە، ئاكۈيى، گوى پىننەدان، لەخۇرا كارىك كردن.ناسرسىرى

سهرسهوز: (+)) مهزرا و شاخ و کیوی زهنویر و پر گیا و دار؛) بریتی له سهید، عهولادی پیغهمبهر.[ن] سبز؛) کنایه اولاد پیامبر.

سه رشینکه:) نه و په پویه ی به سه ر هه ویریدا ده ده ن دوای شینلانی.) نه و به نه ی له به ینی داو و سنگ دایه. به نینکی دریژوکه یه چه ند سنگی پینوه یه داینده گوتن و داوه کان به و به نه وه ده به ستن و بو که وی ده نینه وه. آن) پارچه ای که روی خمیر نان می اندازند.) نخی که در دام کبک به کار می رود.

سهرقورس:) تهمبهل، تهوهزهل؛) بهدگووز، خیشهسهر و گرینهدهر. نیا) تنبل؛) کلهشق سهرقورس بوون: داهیزران، ماندوو بوون و هیز لیبران. ایتباسیدن.

سبه رقبق زی بن شالق ز: که سینک که زور ده سبتکورت و هه ژاره، یان خه مناک و دلناخق شه، به لام خنوی شاد و دلخوش نیشان ده دا و لافی ده وله مه ندی لینده دا. ایا کسی که

تهیدست و غمگین است و خود را ثروتمند و شاد نشان میدهد

سەر قزق: كەچەل، يال كەنىگ، سەر كەنىك. 🖸 كچل

سهر قهباغ: (+) پارچهیهک که بهسهر گیرفانیدا دهدوورن و به دوگمه دادهخری، سهر گیرفان.

🗓 روپوش جیب لباس

سهر کردنهوه: دهرفهتی دهستکردنهوه، (ناهیلی سهر بکاتهود.) هامهات دفاع ندادن به حریف

ســهرکـــلاوه: (+) چوکلــهی ســهر دهســکی

کەردووکیش که دەستى راستى پیوه دەگرن. ن تکمه چووبى کمه بمه انتهاى دەستەي گراز

میکوبند برای دست گیره.

سهرکویر کردن: لیدان و شکاندنه وهی مندال لهبه رچاوی خهلکی. (میندهی لیداوه سهرکویری کردووه بویه میچ فیر نابی) یکایه از زدن کودک به نحوی که قدرت یادگیری را از دست دهد.

سهرکهوا: جوری جلی ژنانهیه پهراویزهکانی به سیم دهنهخشینن [م]نوعی روپوش زنانه.

سەرگەنىگ: كەچەل، يال گەنىگ. ماكچل

سهرگیندان: ژووریکه له تهویلهدا که پهینی تیدا

هه لدهده نه وه بوئه وه وه بیته وه آی جای سرگین خشک کردن

سەرلەرىدا بوون: بەدل لە خزمەت كەسىكدا بوون. (ھەر ئەمرىكى بىفەرمووى سەرم بۇت

لهرئ دایه.) ایا جان و دل در خدمت کسی بودن

سەرلەپەر:) بە تەراۋى، تېكرا. (سەرلەپەرى كىلىمىكە ئەر كىردى.) ؛) سەردەبلەر، مرۆڤى رۆخسووك و فەرمانبەر، ملكەچ. []) بە كلى؛) گردنكج

سهرما تزپین: سهرما کیرهوه، بریتی له جلی زور کهرم. ناضد سرما

سهرماسین: سهر ئهستور بوون، بریتی له بیرکردنه و فی زور (سم سمی کهر و چنک چنگی یاسی، من سهرم له و کاره دمماسی، «پهند».)

سەرماقۇتانى: سەرمەقولات، سەرەومەقولانج. اسامعلق

سهرمام قستا: سهروکی ماموستایان، سهروکی قوتابخانه [ت]مدیر مدرسه

سهرمردووله: مروقی شهرمیون و فهقیروکه (نهو سهر مردوولهیه هیچی له روو ههانایه) [

سهرمهنجهلانه: ئه و پارهیهی زاوا له کاتی نامساده بسوونی چینشندا به ناشسیه زی دهدا. اسانعامی که داماد به آشپز میدهد.

سهرمهند: سهرسام، واقورهاو، سهرسبوورهاو. [] متحیر

سهرنا: سهرین، سهنیر، بالشت، بالیف. آن بالش سهرنووسهر: کهسینک که بهسهر کار و باری روژنامه و گزهٔاردا رادهگا. آن سردبیر

سىهرنسهرم: بریتى لىه مرزقى گویزايسهل و رۇحسىووك. (كوریكى سلەرنلەرمىه چۆنىت پیخۇش بى واكار دەكا.) ناكنايه از آدم حرف

شنو و سبک روح.

سەرئىزە: ئامرازىكى پولايە وەك خەنجەر وايە لە سەرى تفەنگى دەبەستن. آسرنىزە

سهروپیچکه: مندالی ساوا، مهلوتکه، زاروک.ن

سهرودل گرتن: بریتی له مزاحیم بوون (دیسان هات سهرودلمان بگری) مزاحم شدن

سهرودل ليهاتن: گهشكه كردن، في ليهاتن. الم

سەروعوزرشۆر: بريتى لە كچى عازەب، كچى جعيل. الدختر بالغ

سهروسووژن دان: ۳۰ سهنگ و سووژن دان سهروکلاوتیکهلبوون: به شهر هاتن، ئاوقای یهکبوون. هاجدال و دعوا و گلاویز شدن.

سهروی: هیمن، هیدی، لهسهرهخو. ای آرام سهروین: میزدر، دهسرهی سهر، پیج امامندیل

سهرهپیریژن: بریتی له کچی چکولهی زورزان. [کنایه از دختر کوچک و دانا

سهره ته شمی: پووشبه قنگه، زهلبه قوونه، پووشبه قوونه آم سنجاقک.

سهرهجه: تابووت، داره تهرم، داره مهیت. نا تابوت

سهرهخهر: (+) سهره کهریک که لهنیو بیستان هسه لیسده واست بنو چساوه زار (بیستان و بیسه رهخه ر.) کله الاغ که در جالیز آویزان می کردند برای رفع چشم زخم

سهرهدیقانی: سهره تاتکی، روانین به دزییهوه. [دردکی نگاه کردن

سەرەرى: (+) پېشەنگ، سەرجەلەي كاروان. نىساھنگ

سهرهژن: ژنی قسهزان و کهیخودا، ژنی زانا و ویچوو.[ن]زن سخنور و دانا

سهرهگاوخان: هزگان، گامهرز. ئهو شوینهی خهتی جووت دهگاته ئهوسهر و دهگهریتهوه سهر خهت. آیمحل دور زدن در شخم

سهرهمه (:) مه ریک که دوو زگ زابی؛) مه ریک که له پیشه وه ی میگه ل ده روا، سه رگه له:) ناوی چیر قکیه شدیدی کی مامؤست اهی قراره [ی] گوسفندی که دوب ار زاییده باشد؛) گوسفند پیشاهنگ گله؛) نام شعری بلند از استاد هه ژار. سه رهمیکوته: که وچکه قوله، چمچمه کوله، کاکه ته شی آی بچه قورباغه ی پا در نیاورده.

سهرهندهر: سهرودهر، زانین و تیگهیشتن. ای راه در کردن.

سهرهودهرکردن: بریشی له ری دهرکردن، شارهزایی، ری دوزینهوه.[تاراه درکردن سهرهوقهوم: سهرهوبن له ناودا، ناوهژوو

بوونهوه لهنیو گزمدا آن سرنگون شدن در آب سهرهوقوله: نووکووسن، یارییه کی کچانه یه به دهرزیله دهکری. دهرزیله یه که مشتیان دهخهن و دهبی به نوره هاهیدهن سهرهکه ی لای سهرهوه یه یان قوله، هاهر کهس هاهیهینی دهرزیله که هاده گری بو خوی آنام یک بازی

سهرههالبرین:) سهرههالینان، سهر بهرز کردنهوه؛) سهر برین. [ب] سر بلند کردن؛)

دخترانه

سر بریدن

سهرهه لنههاتن: بریتی له شهرم کردن، خهجاله تی کیشان (له شهرمانا سهری ههانایه.)

از شرم سرش بلند نمی شود

سهری تهماح برین: چارپوشی کردن له تهماح له کاتی مامه له دا، (بریا ئه وکاته سهری تهماحم ببریبایه و خانووه کهم بفروش تبایه، ئیستا میچ ناکا، ایچشمپوشی از طمع

سهری خق خویندنهوه: بریتی له سهر حیسابی مال و سامانی خو بوون. (با سهری خوم بخوینمهوه ئهکهر بوم ههلسوورا یارمه تیت مددم، اسرحساب دارایی خود شدن

سەرىنا: سەرىنگا، سەرىن، سەنىر، بالنج، بالىف، بالگە. لابالش

سهرینهاوه: سهرچاوه، ناخیزگه اسرچشمه سهریوان:) تهپولکی خول و زبل، زبلکوان، زبلدان؛) سهرانگویلک، گووقهک، سهلوینک ای زباله دان، محل جمع آوری زباله؛) سرگینگاه سهعانه: سهحانه، سهحان، دهفری مسین ای

سهغ: سهخ، بنمیچ، بنهبان، ژیربان. سقف سهغلهت: (+) سهرما و تهر و تووشی باران و کریوه ما سرمای شدید و بارش.

ظرف کسی برای غذا

سهغیربار: کهسیک که ئهرکی چهند مندالی سهغیری کهوتبیته ئهستو. (خیر بو ئهو ژنه سهغیربار و بیکهسه باشه،) کسی که سرپرست چند بچهی یتیم است

سهقا: رزگاری، دهرباز بوون. سارهایی

سەفەر: (+) كەرەت، جار، را، چەل *(ئەم سەڧەر* ق*سە بكا دەمى دەشكىنم)* لىادفعە، بار

سهقله: قهبز، توند بوونهوهی پیسی. فی پیوست سهگبایی:) باداریی سهگ؛) نهخوشییه که له سهرما و سهغله تدا یه کسم تووشی دهبی و پاشووی له هه په که ده که وی و له سه ر پیشووی راده وهستی و کهفه لی له عهرزی دهخیشینی. فی امرض سگ؛) بیماری الاغ که پاهای عقبش از کار می افتد.

سهگفان: سهگوان، تیرهاویژی زانا و دهست راست، نیشانه ئهنگیو..[م] تیرانداز ماهر، تک تیرانداز.

سىمىگ كىلاوك: سىمكىلاو، سىمگىاڤ، سىمگىاو، سىمگاوى.[نياسگ آبى

سەگ گورگ: 🕫 سەگۈرگ

سه ک و شوان هاتنه وه: بریتی له وه رشکه ست بوون و مال به ده سته وه نه مان. (جا ناوا کاسپی بکه م سه ک و شوانم دیت وه.) کایه از ورشکست شدن

سهگورگ: سهگ گورگ، سهگیک که شیوهی گورگ دهدا یان له رهگهزی گورگه. اسگ شباهت به گرگ

سهلته: (+) كولونجه، كوليجه، سيخمهى قولدارى رئان. الله وعلى بالاپوش زنانه.

سەلتەزىنە: سىوارى تەنيا، رىبوارى بەتەنى ما سواركار تنها، تكسوار

سے لئے قےمهی: بریتی لے راوچییے کے کہ به دهستی خالی دهچی بو راو یان لهگهل کؤری

سەلمكە: سەلەمكە، گيايەكە بىق دۇكوليى دەبىخ. [_]سلمە

سه لمزکه که رانه: گیایه که وهک سه لمکه وایه ناخوری. اساسم گیاهی است

سه لمزکه: سه لمکه، سه لهمکه، سله مکه ای گیاهی خوراکی برای آش

سەلمەك: 🖘 سەلەمكە

سەلەمكە: 🐿 سەلمكە

سهلیم: (+) ساغ، سلامهت، سالم، ساغ و سهلیم.
آسالم و سلامت

سەمبوور: سەبوون، كرە، كرەبا، ھالاوى كەرما.

السموم.

سهنان: روخ، قهراغ، کهنار، لینوار. ایکنارهی رودخانه

سەنجۆر: 🐨 سەنجۆل

سەنجۆل: كەلەرە، كەلەمە، كەلەرائە. لى چنبرەى گرىن گار درخىش

سهندهلووس: جوره داریکی کورته بنهیه بهریکی وه قهوزان دهگری تهزبیخی لی دروست دهکهن. آب بوتهای که ثمر آن شبیه چاتلانقوش است برای تسبی حاستفاده میکنند. سهنگ دادان: منال له سکی دایکیدا کاتی هاتنه دنیا دیته بهر موسولدانی ژن و دهلین سهنگی داداوه. آب پایین خزیدن بچه هنگام زایمان

سهنگ گرتن: مؤته سوار بوون، قورس بوونی

لهش له خهودا راوهستانی گهریانی خوین، مروق به جوولانه وه چاک دهبی لهسه رئه و باوه ره به مدور کهسینک سهنگ گرتی (مؤته سواری بوو) دهست به ری بو دوخینه که ی خهبه ری دهبیته وه. ای کابوس

سهنگاو:) گولاو، شوینیک که ئاوی بارانی لی کن دهبیتهوه؛) شار فهکهیه کمه سسه ر به پاریزگای که رکووک آن) محل جمع شدن آب باران؛) شهرکی از توابع شهر کرکوک

سهنگاوبهردنان: سهنگهوبهردنان، خستنه ژیر شتی قورس، ماست و شیر و ... دهخهنه ژیر قهرتاله وبهردیکی لهسهر دادهنین بو ئهوهی پشیله نهیخوا. (ماسته کهم سهنگاوبه رد ناوه) .[ب

سەنگوردوو: سەرانگويلك، گووقەك، سەلوينك. 🗓 سرگينكاه

سه نگوسسووژن دان: بسه وردی گسه ران و چساوگیران و ولات پسشکنین (نسه و مالسه م سه نگوسووژن دا نه مدوزییه وه) آبه دقت دنبال چیزی گشتن.

سهنگهسیر: به ربه سیل، چیشتی گزشت و ماست. آن آش ماست و گوشت

سهنگهل گوان: گوانی ناژه لیک که یه کیان له یه کیان شورتر بین و شیری زورتر تیدابی ای پستان حیوانی که یکی از دیگری بزرگتر باشد سهواد بوونه وه، پوو کرانه وه، سهوازه بوونه وه کاریک پاهاتن و فیربوون.

سەوازە بوونەوە: 🗫 سەواد بوونەوە

سهوزالف: دهبار، وینجه و گزرهی وشکهوه

کراو بو زستان، ئالیک. 🗓 یونجهی خشک شده

سهوس: كوناح، تاوان، سووچ، پيازه. م كناه

سەولەجان: گوچان، وەكاز. 🗓 عصا

سه لاب: گیا سالمه، گیایه که بستیک بهرز

دهبیته وه گوله که ی سووره، بنیکی خری نهرمی هه یه وه ک سیبنه عهرزیله وایه و زور به نرخه.

🗖 گيا سلمه

سەيوەت: سەبر، تاقەت، تامل. الى صبر، تحمل

سن به گایه: (٠) گایهک که لهگهل سن جوانهگا

له جنووتی ده کنه نوئه وه ی جوانه گاکنان راستاویژ بن و زوریش ماندوو نه بن.

ههرجاری پهکیانی تیدهکهن اسگاوی که با سه

تا گاو جوان درخیش کار میکند، برای اینکه

گاوهای جوان یاد بگیرند

سن و دوو لئ نهكردن: خيرا و دهسبهجين

کاریک کردن، بهبی بینر کردنمهوه و شنک و

گومان کاریک کردن. *(بیئهودی سی و دووی لی*

بکا کارهکهی بو کرد.) آانجام دادن کاری بدون تردید و گمان

سیار: تارمایی، تاپز. اسلیم

سيازاخ: (+) لارەشە، ئەخۇشىيەكىي ئاۋەلە.

رەشەكەوتە. نى سىياەزخم

سیاسووت: راوه کهوی ههوه آی به هار. ای شکار

کبک در اوایل بهار

سیاکام: به راوه که ویک ده لین که که ویک له

قەفەسدا دەبەنە كيو و داوى له دەور دەنينهوه،

کاتیک دهخموینن کمهوی دیکه دینن بسؤلای و بهداوهوه دهبن آنوعی شکار کبک

سیدباری شهو: شهو درهنگان، زرینگانهوهی

شهو (سنباری شهو تیه ریبورد) آنصفشب سن برهکی: به سهر له یه کتردانی که ل و گاله

کاتی شهردا. آن کلهزدن گاو به یکدیگر

سیچاک: عابا، کهوای شؤر. عابایهک که سیزلای

شاقەلەكەى ھەلدراوى ھەبى. الى قبايى كە سە چاك داشتە باشد

سيهر: سووچهر، سيخور، جورئ ژينشكي

گەورەيە تىر دەھاوى، سىخچوولە، تىرھاوى.[ن]

سىچرە: جۆرى چۆلەكەى كۆرىيە بەقەد باسارى دەبىي، يەرشىەخىقرە، يەرشىخقىركە، الىلىنى نىوغى

، ئى ۽ پ = —رزر، په پـــــرد. <u>ان حرم</u> گنجشک کوهی

سیههن: ئۆقرە، ئارام. الله قرار، آرام

سیههن گرتن: ئۆقرە گرتن، داسهکنان، ههدا دان. (له هیچ شوننینک سیچهن ناگری.) [رام

گرفتن.

سى خاسه: خاسه سى، قازى دەشتى. اَعاز خاكسترى

سیخمه: سوخمه، کلونجهی بیقولی ژنان. ا

جلیقهی زنانه سیخوار: سیخار، زوقم، خویز، خووسار،

ئالشت، ئالىسكە. ناسرمارىزە

سىخوار لەپشىت: كەرويشكى قەلەرى پايزان كە

سیخوار لهسه ر پشتی دهکه وی آن خرگوش چاق پاییزی که سرماریزه روی پشتش می افتد.

سیخه سیخ: دهنگی ههناسه سواربوون (سیخه سیخی سینکی دی) آخسخس سینه

سی رسکتن: یارییه کی دوو که سیه به شه شداش ده کری و هه رکام له و دوو که سه یه کیان سی به رد هه لده گری و ئه وی دیکه یان سی چیلکه بؤئه وه ی داشه کانیان نه گوردری. وه ک دامه وایه [ب]نام یک بازی است

سيروش: تينوو، تووني. ما تشنه

سيروول: ميشهنگوين. [] زنبورعسل

س**ىرە** سە**گانە**: 🖘 پيازە سەگانە

سيره قرراله: ٣ سيره قوروله

سیره قورقه: کوراده، کنیوال، سی قنگ، جوری سیری خورسکه گهلاکانی وهک کهوهر وایه. نوعی سیر خوراکی

سیره کوللوره: جؤرینک سیره گهلاکهی وهک پیواز لوولهیییه له دوکولیوی دهکهن. نانوعی سیر کوهی

سیره گهنکه: سیره مارانه، سیره بوگهنه. و نوعی سیر بدبوو.

سیره هه لگیران: بریتی له تاریک داهاتنی هه وا، واته چاو هه ته رناکا تا سیره بگری (کاتیک که شنتینه ناوایی سیره هه لگیرابوو) . [م] کنایه از تاریک شدن هوا

سیرهونه: قوونسوور، سوورقوون، گیایه که بو دوکولیو دهبی آنام گیاهی خوراکی

سىس ھەلاتن: 🖘 سىس ھەلگەران

سيس مهاگهران: سيس ههالاتن، ژاکان. ي پژمرده شدن

سیستر: پهرستار، سستهر، سهرپهرشتیاری نهخوش. آم پرستار

سیسی: (+) گیایه که خوی له قهد گیا و گژی دیکه ده هالینی و وشکی ده کا، جله آی گیاهی که آفت گیاهان دیگر است، پیچک

سیقی: سیوی، ههتیو، سهغیر، بهتایبهت بو مندالی دایک مردوو. آبه مادر مرده

سىقنگ: كوراده، قوراده، كنيوال. ياتره كوهى سىقوته: قوخهردشه. ياسياهسرفه

سیقه: (۱) نزگهره، بهرسینچکه ایاسکسکه

لوولهییانهی به سیپهلاکهوهیه. ماشش

سیککردن: زاراودیه که میشیندا، یانی رووت کردن، پاره پی نه هیشتن آ اصطلاحی در تیله بازی بردن تمام پولهای طرف بازی سیکلدانق چکه: لووله ی سیپه لاک، شهو ره گه

سیکمه سیکم:) هاتووچو و ملوموی سهگ له دورک و بان؛) سوکه سوک، پیاویک که زور هاتووچوی جیگایه که بکا و بیههوی بهزور کچیک سازکا.[ب] گشتن سگ و بوکردن زیاد؛) مرد هیز که زیاد به جایی رفتوآمددارد و عاشق است

سى كور: سەقىر، بالدارىكى راوكەرە، واشە، باشوو. ن قرقى

سیکویره: جوری مراوی که له قهراغ ئاوان دهژی.[م]غاز پا زرد

سیکهدانه: سیکهتؤره، کولهزرگ، سیقهتوره.

سنگدان مرغ

سيكهنه وسهرخان: تنكه و لنكه، كهس له كهس

(سیکهنه و سهرخانیکه سهگ ساحهبی خوی ناناسن) آبابلیشو

سسیگنال: بسؤقی ماشسین، بسؤری، هسؤرن. *(ئوتوموبیله که سیگنالی بو لیداین)* هابوق

سیلاخ: کز و سیس و نه خوش، له پ، مرده لوخ، ریوه له آنا لاغر و مردنی.

سیمی سیمی: شانهچیره، پالهپهستو، به زور خو
به نیو ثاپورهی خهلکدا کردن. (سیمر سیمر
دهیویست خف به نیو حهشامه ته که دا بکا و
بیته ژوروری) آخود را به میان جمعیت چپاندن
سیمرخ:(+) سیخورمه، مشت قووچاندن و به
نووکی قامکه گهوره له کهله کهی کهسینک کوتان

سیمکه: (+) که له وه، که له مه، چوار داری که وانییه له نیرو ئامووردا ده خریته ملی گایه کان و له بنه وه به به ن که له وه ده یبه ستن آن چهار عدد چوب کمانی شکل که گردن گاوها را به یوغ بیوند می دهد

سیموّت: ساموته، سامورته، کهژوو. نه فتراک سیوشکه گهیشتن: بریتی له توونییه تی زور،

سیوشکه همه لاتن. ارمیندهی تینووه سیوشکهی گهیوهتن ایکنایه از عطش زیاد

سیوشکه مهلاتن: بریتی له زور تینوو بوون، توونییه تیبی زور (منیدهم توونییه لهوانهیه سیوشکهم مهلی) ایکنایه از عطش زیاد

سىيول: تويدل، همانى. ناوهاوان، جممين. ا

سیول: قامک، کلک، تل، ئەنگوست. نانگشت
سیوه تاله: جوری سیوی خورسکی ورده زیاتر
به شاخ و کیوهوه دهروی، نانوعی سیب تلخ
سیوه ترشه: جوریک سیوی ورد و ترشه
دارهکهی خورسکه و زیاتر به شاخ و کیوهوه
دهروی، نانوعی سیب ترش

سیوه اورکه: سیفه اورکه، گیایه کی گه لا پانه به ریکی خر ده گری و ده خوری آنام گیاهی است خوردنی

سسیهک: سسیبهر، سسیوهر، سسیتاف، سسا، سیهسیتافک، نیسی، السایه.

سىيىينە: سىن دانەيى، سىن شىتى پىكەوە نووسىاو، اسەكانە.

شا به سهپان نهگرتن: بریتی له که سیک که له ژیانی ههژارانهی خوی رازییه و ژیانی خوی به هیچ که س ناگوریتهوه. (مینده دلخوشه شا به سهپان ناگری.) کنایه از زندگی فقیرانه و شاد بودن

شایک: رانک، پاتۆل. ناشلوار

شات: دیلدیله، داریکه سهره ته نه که یا شتیکی پان و خری پیوه داده کوتن مندال لینی ده خورن و کایه ی پی ده که ن. آن اسباب بازی ده ست ساز شات به ستن: هه آخولان و رؤیشتنی شتی پان و خر (پاره که م له ده ست که و ته خواری و شاتی به ست. ای چرخیدن و دور گرفتن چیز گرد برروی زمین

شاتا: ئيشتيا، مكيز. ناشتها

شاتانهسهره: گیایه که وه کبرکه ی شووتی وایه به ریکی چکوله ده گری به قه د هیلکه یه که ده بین و کاتیک ده قه له شیته و مناوه که ی سووره و تامی رور تاله آنی گیاهی شبیه هندوانه

شاتشاتین: باربیهکه به شات دهکری. ن چرخبازی

شاتهتیری: نازتیری، نانی تهنکی تهندوور. ا

شاجۆگە: جۆگەى گەورە كە ئاوى پىدا بچى بو چەند جۈگەى چكۆلەتر. نے جوى بزرگ

شاخ دهرهینان: بریتی له سهرسوورمانی زور (میندهم پیسهیر بوو وهختهبوو شاخ دهرهینم.) آتعجب کردن

شاربهگر: وشهیهکه له قهری قهریدا نه و کهسهی دهست له شار دهدا و گول ناکری دهلی شاربهگر. نی کلمهای در قایمباشک بازی شاربیز: جوره پارچهیهکی قهدیمی بوو بو کراسی ژنانه. نی نوعی پارچهی قدیمی زنانه شارشارین: شارشارکین، ناوی یارییهکی مندالانه، قهری قهری، خوشارکی، نیابازی

شارق کردن: گهران، تویژینهوه، لیکولینهوه. نی

قايموشك

شارق: (+) دووباره پیداچوونهوه. (پهروهنده جاریکی دیکه شارف بکری باشه.) آتجدیدنظر شاری چکوله، شاره دی، شاروکه.

ا شهرک

شارقمهند: هاوشاری، خه لکی شار، شارستانی. شاخه ی اصلی درخت □ شهروند

شاروهدهر: المحددهوشار

شاسوار: (+) دروویه کی شینه (درکه شاسوار ئەر دەشىتەي داپوشىيوە) 🛘 نام خارى است

شاغی: وهجشی، درنده. یا وجشی

شباف و لاف: شاتوشووت، خو هه لكيشان. م لاف و گزاف

شاقز:) شاكار؛) كچى جوان، كيڙى چەلەنگ) لهخوبایی، بادیههوا، بهدهمار، قورهدهماخ..[م]) شاهكار؛) دختر زيبا) متكبر.

شاكەزى: شابسىك، زولفى گەورە لەسەر تەويل. ⊒ کاکل

شالان و دالان: ناویکی خهیالییه بن ترساندنی مندال دهیلین انه گریی نهوه شالان و دالان له حه وشهه) [كلمهاي براي ترساندن كودك.

شالاو كبردن: قهشه ليندان، رنهك ليندان، خوراندنی پشتی مالات به رنهکا الخاراندن پشت احشام با برسی مخصوص

شبالدان: شوردنی کهل و گامیش. ارته و کهل و كامنشانه بهره لهو جومه شاليان ده.) الشستن كاوميش

شالسون: بارچه به کی قهدیمس ژنانه بوو دەپانكردە كراس. الانام يك بارچەي قديمي زنانه

شالق: لقى گەورەى دار كە لك و يەلى زۆرى پیوهیه آمایزرگترین شاخه ی درخت

شالک: (+) شالق، لقی ههره گهورهی دار. آنا

شامین: تراوکهی سهرشتن. مشامیو

شامهرگ: مردن لهبهر خوشی و شادی. (له

خوشیانا شامه رک بوو.) 🖬 مردن از شادی

شامه لحهم: ناوی گیایه که مهلحه می برینی لی ساز دهکهن آنام گیاهی دارویی

شامی چله: سفرهی چوارشهممه سووری، که نؤک و گەنمەشامى و كونجى و چەوان و گەنم و گولهبهروژه و شووتی و تونگهیهک ئاو دادهنین. با سفرهی چهارشنبهسوری

شانه دهر: ئه شکه و تیکه له ناوچه ی هه ولیر يسه سك و پرووسكى نيانده رتالى تندا دوزراوه تهوه. م غاری در کردستان

شانگ: (+) شانه، شهی. باشانه

شانه رهقه: قولنج، كولنج، سهرمابوون و شان و مل داگيران. م قولنج

شانهسهره: بووبووكهره، يهبووسليمانكه، خاتوو سيمانكه ف هدهد

شائهمهرگ: شاگهشکه، کنهشکه کنردن لنه

خوشیانا. اماغش کردن براثر شادی

شاوه سپیلکه: بالداریکی سپییه له لهکلهک گەورەترە زستانان زۇرە. اماكرت بزرگ

شاوهرس: له بنهمالهی شا، شازاده (منیده بهفیز و دمماره دماني شاودرسه.) الشاهزاده

شاوهریخنه: جوری بالنداری سنپیه بهقهد كوتريك دهبئ لهنيو گاراندا دهبيندرى و لهسهر یشتی گا و کهل دهنیشی و میشی سهر پشتیان

راو دهکا، زیاتریش لهدهم چنوم و دهراوان دهسووریته وه (شاوه ریخنه دهکه ری وا له دهراوی چومه ل اله دراوی چومه ل دراوی چومه ل دراوی چومه ل دراوی چومه ل دراوی است. گاو پر له نهوین. «هیمن». آنام پرندهای است. گاو چرانگ

شاوهزردکه: بالداریکی مهیله و زهرده، کاکولیکی رهشی ههیه لاقی دریژه و بهقه د لهکلهکیک دهبی.[ب]حواصیل ارغوانی

شاوهسولتانی: بالداریکی لاقدریژی کاکولداره شیوهی شاوهزردکه دهدا و لهو چکولهتره.[ن] حواصیل خاکستری

شاوهمه سله: 🗢 شاوه سولتاني

شاوید:) ناوی کهم، وردهزنه، گولاوی چکولهی له پهنا یه که) گیایه کی گهلا پانه، گهلاکانی پر به پر پیکهوه دهنووسین و به زهوییه وه پان دهبیته وه. شاقیر. آن) نام گیاهی است) آب اندک شبای ژنبان: سهرهژن، ژنی مالدار و که یخوا، که یخوداژن، اوه کوره نان و وه کوره دو/ به رخه ل به ره کوره دو/ به رخه ل به ره به ره به ره به ره به ره به ره کوره دو/ به رخه که به به ره به ره به ره به ره و جنو/ شبای ژنانه دایکی تستر به به ره به ایک در دانا و کدبانو

شایی جندق کان: گیژه لووکه، باهوز، گه پهبا، گهرده لوول، باگه پ، ویوله جنانی، عیواره ش، زهمه ن، داوه ته جندق کان، گیژه با، گه په په په گهرده بل، سایکلون آن کردباد

شبرى: كورتان، شەكار، كۆپان. ماپالان

شتیر: شینکه و چیمهنی قهراغ ئاو و کانی له چیادا. [م] سبزهی کنار چشمه

شر و پهتور کردن: لهتوکوت کردنی جلک و

لیباس که چاک نهکریته وه آنهاره و پوره شهر آن دراو له به ر ده کا. آن که سیک که جلی شر و دراو له به ر ده کا. آن کسی که لباس پارپوره به تن دارد شهر گیرانه وه: بریتی له به ده ست هاتنی کاروباری ژیان آن کنایه از توانایی کار و بار زندگی

شهره گیرهوه: بریتی له کهسیک که توانایی کاریکی ههبی. (باشه دهتوانی شره بگیریتهوه.) آیکنایه از کسی که میتواند کاری انجام دهد

شریت: (+) نهواری زهفت، کاسیت. یکاست شیغاته: شیقارته، شیهمهه، شیقالته، شیخاته. نیکریت

شفرهشکی: کویر، نیتون، نابینا، کور. آکور شلپیتاو: بریتی له چیشتی ئاوهکی و بی تام و ناخوش. آکنایه از شوربای بی مزه.

شلتان: خلتان، شهلال، خووسان به ئاردقه یان خوین. (شلتانی خوینه ئازای ئهندامی.) آخیس شدن براثر عرق یا خون

شلکهبیـزا: گیـا سـیریژ، گیایـهکـی بۆنخوشـی کویستانه. نام گیاهی است

شلوی: (+) لیل، تیکچوون، رهنگ گوران (سه د قسسه می پسی بلیسی شلوی نابی:) آناراحت، رنگ باختن

شلهپیدان: نهرمی نواندن، دهغهلی کردن له کاردا (لهقهستی شلهی پیدا و خوی گیل کرد بو نهوهی دهربازی بکا) آیتنبلی و نرمی نشان

دادن در امری

شمشه کیشان: شمشه کاری، راست کردنه وهی دیوار برای دیوار بو سپیکاری. آنامیزان کردن دیوار برای گهکاری

شمیشیری:) جؤریک برینجی باش و بون خوشه:) جؤریک قبولی کراسی ژنانهها. (کراسه که م با قوله کهی شمشیری بن: / ایا) نوعی برنج:) نوعی دوخت برای آستین پیراهن زنانه

شملی بهرهکهت: شهنگله بهرهکهت، شهنگله.[ن] دو دانه میوهی بههم چسبیده

شن: ناوی داریکه بالا پیاویک بهرز دهبیتهوه گهلای وه که کهلای سیوه په وایه و کهوره تره. آیانام درختههای است با برگهایی شبیه شبدر شنروی: ناوی چیایه که له نزیبک شاری هه له بجه آیانام کوهی در نزدیکی شهر حلبچه شنگه ماینانه: گیایه که له میرگدا شین دهبی لاسقه کهی شیریکی پهشی هه یه و ده خوری. نام گیاهی خوردنی

شنوه: (+) لوورهی گورگ. *(شنوهی گهایه کورگ* لهو دولهدا دهنگی دهدایهود.) [زوزهی گرگ

شوال پلیت: شوال جهپهل، داوین پیس، داوین تهر. ایراناکار

شوال چهههل: دواین پیس، زیناکار، شوال پلیت. [زناکار

شوان گیسلکهره: شوان خهلهتینه، شوان هه لخه له تینه آم بوتیمار.

شۆر: (٠) گیایه کی گهلا وردی ساقهت سووره له جیگای مهیله و شغره کات شین ده ہی.[م]

گیاهی شورهزاری

شۆرشقان: شۆرشگىر.[ن]انقلابى **شۆرشوان:** ® شۈرشقان

شۆرشىزرى تاقگە، ئاوشسار، ئىلو ھەلىدىر، سۆلاف، قەلبەزەل آبشار

شقرک: تاقگه، شؤرشؤرک. نا آبشار

شؤرکه: (+) که ژوو، که ژگ آینوار پهن تنگهی ستور

شؤق له تهپاله برین: بریتی له زور ناحه و درنو. به کینایه دهلین هینده جوانه شؤقی له تهپاله بریوه. آناکنایه از آدم زشت

شوقەلەت: ستنرك، سەكوى رەشمال. ماسكوى سياچادر

شوکا: پارانه وه، تکا، رهجا، سکالا. آن شکوه شوکه: دفکه، سپیایی شاره ق که سه جل و به رگه وهیه. (نیو پشتی هیندهی شوکه ده رداوه ده لنی دفری پنیدا رژاود،) آشورهی عرق

شووتی برهکین: کایهیه که به شووتی ده کری، همه رکمه س شمووتیی خموی ده بما و لمه سمه ر جیگایه کمی لین به رین داینده نمین و تمالاری

دەكەنسەرە شىروتى ھىەركسەس زىلاتر بىروا شىروتىيەكانى دىكە ھەلىدەگرى بۆ خۇى ﴿ فَ نُوعى بازى با ھندوانه

شورتی وهبن ههنگل دان: بریتی له تاریف کردن بو فریو دانی کهسیک. (بهسمان شورتی و مبن ههنگل ده) کنایه از تعریف کردن از کسی به منظور فریب دادن

شیووخال: شیوینی لیندان لهسه ر پیست (وای لینداوه به توولکه ته ر جیگاکه ی شیووخالی ههستاوه.) [جای ضربه ی چوب و تازیانه بر پوست

شروش: شروخال، مه سرو جنی قامچییه که شروشی مهستابرو./ آجای تازیانه بر پوست بدن.

شوول سایه: ئه و شوولانه ی له پشت جوخین دهیچه قینن بوئه وه ی کاتی شهن کردن نیوانی دان و کا دیاری بکا آن ترکه های میان خرمن و

تودهی کاه.

شهباک: (+) شیشبهندی سهر چاک و پیران نی نرده ی مزار و امامزاده

شهبوون: كون بوون، له نرخ كهوتن. ن كهنه شدن

شهبهنگ: شووشهی چهند پالوو که نوور دهکاته چهند رهنگ. اصطیف

شههتیری: ناوی یارییهکی مندالانهیه. نانام یهک بازی بچهگانه

شهتل: (+) شهلال، شهلتان، خووسان به خوین یان ئارهقه. (شهتلی خویناوم منی سارده برین/

خه ج له کوییه بوم بگنیری گهرمه شدین «صیمن».) [[آغشته

شهته کاندن: شهته کدان، توند به ستن. (خودایه تو چ نه که ی چ نه کرینی/ تا کاری من بسازینی/ بابی من گهنمی ده کا زریزانه ی بینی/ چه (تعووکی ده کا دارووجان بینی/ تووتنی ده کا که لهی بینی/ چونکه من ده داته وه به گوله یه کی سی جار سی سال شه و هه تا روژ پشتی خویم پی ده خورینی/ نامد اته وه به جحله کی چوشت و چالاک/ وه کوو رینی ریزی فیشه کدان له قه دی خویم بشه ته کینی ده خویم بستن

شهخسه: شهخته، پایزه 🖵 🗢 پایزه

شهخسه: شهخته، پایزه، سهرمای پایز که بیستان دهشهمزینی. (بیستانه که شهخسه ایی داوه.) کو خراب شدن جالیز براثر سرمای پاییز

شهرا: بی هوش بوون لهبه ر ژان پیگهیشتنی زور. (میندهی یهش پیگهیشت چووه شهرای مهرک.) آبیخود شدن براثر درد شدید

شهرا: ههوربردوو، گهنمینک که به رله کاتی قهفوگول وشک دهبی. (وهک گهنم قهرقوو شهرا بردیهسم/ قسهی هاتوهووت ناکهس کوشتییهسم، «فولکلور») آگذدهی که قبل از گل دادن میخشکد

شهرتپه پین: ته واوبوونی واده ی شوانی، کاتی دانیشتنی شوان آن تمام شدن مدت چوپانی شهرته شوانی: گیسک یان کاوریک که له کاتی

شهرت بهرینی شواندا پنیدهدهن (حهوت سال

شوان بووم قهدریان نهزانیم/ کاوریکیان دامی بو شهرت شهرانیم «فولکلور».) آی بزیا بزغالهای که در هنگام بهپایان رسیدن خدمت به چوپان میدهند

شهرعی ماری به داری: شهر کردن لهگهل مار به دار دهکری، یانی مار که هیرشی بز هینای به دار لهگهلی بجوولیوه، ناماژهیه به مارهکهی شیخ هومهری که مارهکه له سهرما و کهسیره بوون نهجات دهدا و دهیباتهوه مالی، کاتیک ماره گهرمیی دهبیتهوه دهلی چونکه نسهو چاکهیهت لهگهل کردووم پیوهت دهدهم چونکه جوابی چاکه خراپهیه. ناچار دهچن بز شهرع له لای دار و کانی و نهوانیش ههق به مار دهدهن و دهلین پیوهی ده چونکه جوابی چاکه خراپهیه. ههتا ریوی فیری ده چونکه جوابی چاکه خراپهیه. ههتا ریوی فیری دهکا بهشیوهیهک دار ههلگری و ماره بکوژی. بزیه دهلین شهرعی ماری به داری.[د]داوری کردن برای مار باید با چوب باشد، یعنی ما را باید با چوب کشت

شه پلاتان: مرقی بی حه یا و شه پانی، که سیک که به بو شه پر کردن له به هانه ده گه پی. آن شار لاتان

شهرمنزک: شهرمیون، شهرمن. آن آدم خجالتی شهرمه گیلاخه: بریتی له که سینک که شهرم ده کا به لام له دله وه پنی خوشه. آن کنایه از کسی که شرم می کند اما از ته دل راضی است

شهرمهون: شهرمیون، شهرمن، شهرموک، فههیتوک، فهدیوک. آم خجالتی

شهرول: شهرانس، شهرخواز، جینگزی، ن

ستيزهجو

شهرهبا: بای توند و گیژ دانی، پیکهوه هاتنی شهمال و زریان به توندی. آوزیدن باد شمال و جنوب با هم

شهرهفی: شهره جنیو به گالته و به شیعر، شهره قسه و ناونیتکه له یه که ههلدان به شوخی (ده تبه مه سهر ناله شکنیه/ مهر ده تگیم و به مرد بیشکنیه های یه کنکیت لینده م سیووری سی مانگهی زستان خودا بتگری ه ده تبه مه سهر چاله نیسکی/ تیت ده برم حهوت گونه گیسکی) هجو یکدیگر با شعر

شهرهکهر:) شهر کردنی گویدریژ) بریتی له شهر و لیکدانی دوو یان چهند کهسی نهفام و ههرزه.[ن] جنگ خرها با هم) جدال چند نفر احمق و هرزه

شەشئاگر: 🗢 شەشلوول

شهشته قه ل و مانگه شهو: بریتی له ته قه لی در شدت و گده وره لیندان، تسه قه ل تسروزی. (پاتزله کهی شهش ته قه ل و مانگه شه و بو دووری،)

کنایه از دوختن لباس با بخیه ی در شت

شهشخان:) +) ساپساپانی، یارییه کی مندالانه یه به لهتیک سواله تیان به ردیکی پان ده کری، لیه سبه ر عبه رزه که شبه شخانه ی گهوره ده کیشنه وه له سه ر لاقینک ده بی به نووکی لاقی له به رده پانه که هه لدا و نه هیلی بکه ویته سه ر خه ته کان به رده که بکه ویته سه ر خه ته کان ده پرووزی آنام یک بازی کودکان

شەشدەم: بريتى لە مرۆقى زۇرېلى و چەنەۋەر.

از آدم وراج و پرگو شده نایه ای کنایه که کنایه کنای کنای کنایه کنایه کنای کنای کنای کنای کنای کنای کنا

شهشوبیش: بریتی له ههلهخهرجی و دهست پیوه پیوه نهگرتن. بهمشه خهرج کردن، دهست پیوه نهگرتنی پاره، (روله کیان توزی دهست پیوه بگره بو ناوا شهش وبیش پاره خهرج دهکهی.) آگانایه ازعمل آدم ولخرج.

شەعف: پرچ، كەزى، بسك. نازلف

شهغلهمه: دهنگهدهنگ، ههرا و هوریا، زهنازهنا. اسروصدای زیاد

شه شه قری: شه مشه مه کویره، پارچک، چه کچه کی: [م] خفاش

شههٔوو: وزهی مهعنهوی، هینزی واتایی. و ا نیروی معنوی

شهقاوقوش: بالندهیهکه وهک سبی وایه گوشتی دهخوری. نام پرندهای است

شهقشه قه: (+) گیایه که گول ده کا و پاشان تووی گوله که ی له نینو قوزاخه که یدا و ه ک خرخاشه ی مندال خره ی دی. نیانام گیاهی است شهققه: ده نگی له یه ک که و تنی شتی ره ق و پان. اصدای به هم خوردن دو چیز پهن و سفت شهققه ی قه لماسک بیستن: بریتی له چاو ترسین کران و ته مبن کردن. (میشتا شهقه ی قه لماسکی نه بیستوره بویه وا ده می گرتوره م) نیکنایه از ترسیدن و زهرچشم گرفتن

شهقهباخی: جوری کوولهکهی گهوره و شیرینه.

🛭 کدو حلوایی

شهقهجووت: جوانهگایه ککه فینری جووت کراوه و اسه گه ل گایه کی جووتی پس ده که ن. (جوانه گایه کی جووتی پس ده که ن. (جوانه گاکه م راستاویژ کردروه و بن به ماری دهبیته شهقه جروت و له که ل گایه که دیته وه.) کاو جوانی که شخم زدن یاد گرفته باشد شه کی: (+) به تاجیی دوو ساله ده لین. نی تازی دو ساله

شهکرهخهنه: بزهی شیرین. ای شکرخند شهکرهسیو: آن نوعی سیب ریز تابستانی شهکه زهکات: زهکات دهر کردن له شهک و کاور. آن زکات دادن بره

شهکی: (+) داریکی جهنگه لییه به ریکی و هک فندق دهگری، ناوی تروسکووله آنام درختی جنگلی شهگه لات: چیکولانه ، چوکلیت، نوقل و مینوو آن شکلات

شەلپىنى: دەربەدەرى، ئاوارەيى.نى آواركى شەللاتى: بىنشەرم، بى خەيا.نى بى شىرم شەلەل: فەلەج، نوقستان. *(مارەيەكە تورشى* شەلەل بورە،) نى فلج

شهم**ۆلکى داگىرتن:** مسووش كسردن، پسیش خواردنهوه.[ن]خودخورى كردن

شهه مسووت دان: دهورهدان، کسه مسارودان، تیورووکان، تیمرووکان آندور گرفتن

شهمهخوله: کیژ و کهوچ، حهپهجول، کهلجؤنی گیج و ابله

شەمەن: بوتپەرسىت.[ن]بتپرسىت

شهمیله: (+) بو خوشه ریستی به شهمی دهلین.

(زور لهمیژه ناره ناری منی نهبیست/ ههر وهکوو شهمزین شهمیههی خوشدهویست «هیمن».) آ به خاطر دوست داشتن به شهمی میگویند

شهنگ: هیز، توانا (شهنگی بریشتنم نییه) ا

شەنگست: پرنسیب آتا مبادی

شەنگۆلە: مرۇقى شەش قامك، شەشىق. اَلَاشىش انگشت

شهنگه شههال: زؤر جوان، بهدهو، دهلال.[ب] بسیار زیبا

شهنه:(+) گهنمینک که هیشتا نهگهیشتووه و کاتی دروینهی نههاتووه.[ن]گندمی که هنوز نرسیده و آمادهی درو نیست

شهنهبا:) شهن کردن، خویان ههلاویشتن؛) بای شهن کردن. []) برباد دادن خرمن؛) بادی که برای برباد دادن خرمن مناسب است

شەنيار: شەنكەر، شەنەدىر.[ن]كسى كە خرمن باد مىدھد

شهو ده شهو بهزین: دریزبوونی شهو، (پایزه شهو دهشهو بهزیوه) هدراز شدن شبها در پاییز

شهو ده شهودا بوون: هم شهو ده شهو بهزین شهو پهرن رادانی میگهل لهسته پهرچه به شهودا. آن رفتن گوسفندان شبانه هنگام استراحت

شه رزینگانه وه: شه و درهنگ بوون، له نیوه لادان. (شه و زرینگاوه و نه سن ناله ی دلم هه ر به رزینگاوه و نه سن ناله ی دلم هه ر به رزه شه و باز نیمه گذشتن شب

شهو سهوتگه: (+) جهزری زیپکهی وردی سهوره له مندالی سهوا دی. آنانوعی جوش قرمز بچه خردسال درمی آورد

شەواركى: شەونشىنى، دانىشتنى شەوانە لە دەورى يەك.[ب]شبنشىنى

شهوهه و: فرینی که و له کاتی بوومه لیلی به یانیدا. (کسه و شسه و په ده ده ده کسه ن و له م به ر و شه و به ر ده خوبین ن ایل پریدن هنگام صبحگاه

شهوخهف:) چرای شهوانه بو خهوتن، گلؤپی کهم شوقی خهوتن، شهوخهو؛) بهستوکهیهک له سهری شهوهوه همه تا بهیانی لای پیاو دهمینیتهوه.[ن]) چراغ شبخواب؛) روسهیای که از اول شب تا صبح پیش مرد میماند

شەرخەر: 🗫 شەرخەف

شهورهو: (+) جنوری کرمی نوکه ریشهکهی دهخوا له بن خولهوه،[نانوعی آفت نخود

شهوگورد:) شهوگه پر، لاویک که لهم دی بو ئه و دی به شهودا ده پوا بن ژوان؛) ته خته جاجم، به رمال، دوو شهوگورد ده بیته بارمالیک.

[]) شبگرد؛) قطعه جاجیم و سجاده

شهرگهر: (+) جۆریک ماری بۆره به شهودا دیته دهری و دهگهری. آنانوعی مار شبگرد

شهوهکهژ: لهوهراندنی ئاژهل به شهودا، شهو لهوهر. آنهراندن گله در شب

شهیتان بازار: بازاری رهش و پر فیل و ته له که. آشیطان بازار

شهیدانک: کونجی، دانهویلهیهکی ورده رؤنی لندهگرن. ایکنجد

شەيەتوپتۇن: گىزدەلووكە، كەردەلوول، سايكلۇن، كەرەپىنچ.[م]گردباد

شیپال: شر، دراو، پهتور. ای پاره، پارچه ی پاره و یوره

شمیپالدر: شمر و پسه تسور، شمروور، پسهروی له توکوت کراو. [م] پاره و پوره

شیپۆک: منگن، گن، کهسیک که له لووتدا قسه دهکا. ایکسی که تودماغی حرف میزند

شیتهشیت: ههراههرا، چهقهچهق، شیرهشیر. (ده به سه نیتر شیتهشیت مهکه میشکی سهرت بردم.) اعرواند کردن

> شیته ل: شهیدا، ئاشق، بهنگین. ماشق شیته له: شیتوکه، سهرشیت. آرادیوانه

شینین:) شله تین، شیله و گهرم، شیرتین؛) دیوانه ین، ئیمه شینین. [ن] آب ولرم؛) دیوانه ایم شیخن: جوری ماینی مهیله و خوله میشییه. (ده لیسی ماینی شسی خیزه) آنوعی مادیان خاکستری

شیخه ال: نه مامی یه کساله ی به پوو و مازوو. ا

شیروشههال: جنوری گولی سپی خورسکه، بهیبوون[نابابونه

شنیروکاول: داریکه دهیدهنه بهر کولهکه و به چهند پیاو له سهرهکهی تری دهنهون و میچی

پى بەرز دەكەنەوە بۆئەوەى دەستەك بگۆرن يان دەستەكى دىكە لە مىچەكە ھەلكىشن. نا اھرم

شیرانه: شیربایی، هافتی شیر که له لایهن زاواوه دهدری به مالی بووک آن شیربها شیرسووت: نهو مندالهی به هوی خواردنی شیری زورهوه کزولاواز دهبی آن کودکی که بر اثر خردن شیر زیاد لاغر می شود.

شيرشيره: جيكجيكه. الـــازنجره

شیره به فرینه: دروست کردنی په یکه ره به به فر (له بیرمه شیره به فرینه م دهکرد سواری دهبورم بیزین/ نسی بوو جیگه که ی دهبه ست دهما تاکوو دهمی ماوین. «پیرهمیرد».) ای شیر برفی

دهمی هاوین. «پیرهمنرد»، ایشد برقی شبیره تنههٔ درین: گههنم و جوّیهک که کاتی دوورینهوهی نزیک بووبینههه، زهرد بوونی گهنم و جو.اسزرد شدن گندم و جو

شیرین به اله که: میکووک، شیرین به یان ای شیرین بیان

شیرین بهیان:) گیایه کی دهرمانییه، میکووک؛) قسه شیرین آن) گیاهی دارویی شیرین بیان؛) شیرین سخن

شیرین خیل: که سیک که چاوی خیله به لام زوری لی جوانه آل لوچ زیبا

شیرین شوک: گیایه کی کویستانییه گهلا پانه بستی له زهوی به رز دهبیته وه گولیکی سووری جوان ده دده کا سهلکه که ی وه که پیواز وایه تامیکی شیرینی هه یه آلیانام گیاهی است شیرین شه ال که شه لینه که ی لی جوانه شیرین شه ال که که شه الینه که ی لی جوانه

و وهک سخونه لهنجه دهکا. اسکی که زیبا میلنگد

شیرینه کې که و تنی که و ئه وکاته ی که دوو سی روژی ده مینی هیلکه کانی هه لینی و زوری لی نزیک ده بییه وه هه آنافری و به ناسانی به ده ست ده گیری آم خوابیدن کبک برروی تخم و چند روز مانده به سر در آوردن جوجه ها از تخم که خیلی نزدیک می شوی پرواز نمی کند

شیشبهند: نهردهی قهراغ شهقام و باخ و پرد، تهلبهند، لاجامه. آلنرده

شیش کرت: پشکینهر، که سینک که به شبیش بار و شت ده پشکنی [م] مفتش

شیشلزق: زلکویر، چاوی زل و دهرهه پیو و بی سهمه دخان/ بی سهمه دخان/ بو ژنی بو منی هیناوه/ چاوی دهلیی شیشلزقه/ جا وهره لیی مهتوقه. «فولکلؤر».) کسی که چشمش بیرون زده و کمبینا است

شيشۆل: سموره ماسنجاب

شيڤ: چرو، پشكۆژ، خونچه. اياشكوفه

شیثیار: جووتیار، وهرزیز، جووتبهنده، جووتیر. ∐کشاورز

شیق: قەلەشت، درز.[م]شكاف. ترک

شیق بردن: شهق بردن، قه له شان، درز دان. آ ترکیدن، شکاف برداشتن

شیکار:) که سیک که خوری و لؤکه شی ده کاته وه) تویژه ر، رافه کار آن) کسی که پشم

و پنبهزنی میکند؛) شارح

شيرلانه: قەيسى، شەلانە (لەداخى خەلكى ئەو

خوارهی به کشمیشی ده لین میوژ / ئهمن شهرته لهمه و لاوه به شینلانه بلیم گیوژ «حه قیقی») .[ب] زردآلو

شیلخه: خاویلکه، دهست و پی سیمی. (ئه و هه تیوه شیلخه هه ر ده لینی نه مییوه هیچ کاریکی له خوی نه گرتووه.) [ادست و پا چلفتی

شیله: ددانی مالات و جوانووه ئهسپی سی ساله که له ئاخری ددانهکانی پیشهوهی دهردی و له پینج سالیدا دهکهوی و بهرازه که کهلپیکی تیره لهجینی سهردهردینی. (مانگاکه شیلهی نهماوه) او دندان حیوان

شیله سواغ: گه سکه سواغ، سواغدانی دار و دیوار به قوراوی سپی [م]گلکاری دیوار

شیله مال: شیله سواغ، سواخیکی ته نک و جوان بق دار و دیواری ناوه وه ی مال آن گل اندود

شیلی بوون: شیوان و بهسهر یهکدا دران، تیکهل و پیکهل بوون. ن تشویش

شیمر: شالاو، هاشاول، شاتاول. نایورش

کردن نازک

شین بسه ش: که ل و گامید شی خوله مید شین نیوچاوان قه شان. (که لی مالی سنوفی حه مه شین به شه.) هاگاو و گاومیش خاکستری پیشانی سفید

شینکه: (+) جؤری گهنهی ورده به تؤپهل به کویچهی مالاتهوه دهنووسین.[ن]نوعی کنهی ریز

شسینگایی: گریسان و پۆپۆ بسن مسردوو، گهرمهشین، شین و شهپنور، اسسیون برای خطرناك

شیوان: (+) نیواره، بانگی شیوان، نویژی شیوان. (استهاری شیوان/ (استه دویتی نسوی شیوان/ بهیانی دا سینیدهی باخی سیوان. «نالی») لی غروب، مغرب

شیوه غهریبه: نه و نان و پیخورهی خهلکی ناوایی له پرسه و سهرهخوشیدا سازی دهکهن و دهیبهن بنو مزگهوت یان مالی مردوو، بو میوانان ای غذایی که اهل روستا برای مهمانان عزاداری درست میکنند

شیوهل: شیوهلووکه، شیوهله ل درهی کوچک.

مرده

شىيئكل لىەخىقدان: جينگىل لىەخىقدان، خىق راپسكاندن.[ن]خود را تكان دادن

شین و گابزر: شین و شهپؤر، گریان و رؤرؤ. آشیون با صدای بلند

شینه قورینگ: شینه شاهق مادرنا

شینه مار: جوری ماری بقه وژه هراوییه بنسکی زمرده و سه رپشتی شینه، شینی گاوه نگی. اِ اِ نوعی مار سمی

شینی گاوهنگی: جوری ماری پیس و ژههراوییه رهنگی شینه و بن زگی زهرده اینوعی افعی

گوسفند سیاه پیشانی سفید عەبلەخەرج: ھەلەخەرج، دەستبلاو، دەسباد،

دەسشاش. نا ولخرج عەبەسران: حەيەسان، واقورمان، يەشۇكان. 🗖

سراسيمه شدن

عه ترجايي: جوري كولي كهلا يهنجهيي بۆنخۈشە لە گولداندا پەروەردە دەكرى. مانام

گلی است خوشبو عەترەنگى: سوورىكى كال، سورخابى. نارنگى نزدیک به صورتی

عهته ب: ئيراد، رەخنه بانتقاد عەدوسەد: جەنگە، كات، خەدەخەد. (عەدوسەدى

ئەرەپە پەيدا بى.) 🗖 وقت، موسىم عەدەعەد: خەدەخەد، غەدۈسلەد، كات، جەنگە. (عەدەعەدى ئەوەيە بېتەرە) . اما وقت

عەرابە: عارەبانە، ئەرابە. نارابە عبهراف: دروزن، فيشال باز، دهله سبهباز ا

داخوازی بهخشین. ما معذرتخواهی

عیلمباز: به مهکر، جادووباز، عهیار. محیلهگر

عوزرمسایی: حوزرخسوایی، داوای لیبسوردن،

عاجووج و ماجووج: بریتی له مندالی زوری هاروهاج. هاهزاره زیله ان کنایه از بچههای

عاجوول و ماجوول: الله عاجووج و ماجووج

عاجز، جارز، وهرهز، عيجز، عيدز ال

عارهقگیر: (+) کراسی بیقول که له ژیرهوه لـهبـهر دەكـرى، ژيركـراس. *رئـهرى بـه تـويـي*

ئارەقگىر يار درواو بەجىم دىلىي/ بە غولامى دوو

پىيلاوى دىسم ماچى كەم نامھىلى «حەسەن

زيرهک»./ اريرييراهن

عاسان: سانا، هاسان. اساسان

عنیشک: ئانیشک، ههنیشک. م آرنج

شلوغ

عاحر

عهبرهش: (+) مهرى تالهى نيوچاوان سبب الم

دروغگو

عەزرەبات: عەشىيا، عاشىتەبا. رەننىدە دەسىتكورتە عەزرەباتى خوداى نىيە.) 🖬 ھىچ.

عهسرقره: ژهمهخویږی، نان خواردنی کریکار و جووتیار له کاتی عهسردا. ناغذای عصرانه

عهقل سورك: ناهير، كهمئهقل، گهوج. الاله

عهقل: فام، ئاوهز؛) ئاقل، ژیر، ئهقلدار. []) عقل؛) عاقل

عهمباراو: بۆشىكەى لە تەنەكە ساز كراو بۆ راگرتنى ئاو. نانبار آب

عهمباره سوّت: عهمباره پو، رزیوی نیو ههمار. □پوسیده در انبار

عهمبارهپق: ههمارهپق، کالای رزیوی نیو عهمبار آم جنس پوسیده در انبار

عهمرقکه: گولیکه وهک گوله گهزیزه وایه دوو بست بهرز دهبیتهوه رهنگی شین و سبی و بنهوشه، گهلاکهی وهک شلیره وایه له مانگی بانهمه ردا گول دهردهکا، کاتیک لاسقهکهی دهشکینی شیلهکهی وهک داوی جالجالووکه کیشی دی و له شوینی قرتاوهکهوه دهیان تال

دریز دهبنه وه اسانام کلی است

عهمزهل: حهمزهل، كايهيهكه كهسيك كوم دهبيتهوه و يهكيكيتر بهسهر پشتيدا باز دهدا.

🗓 نوعی بازی بچهها

عەنجورى: خرچە، قەرەخرچە، ئەنجورر. ي خرېزەى كال

عهوام: خه لکی ره شنوکی و نهخوینده وار ، (عه وام له عه وام قه تنابی حالی کاسه پر نابی له گوزه ی خالی «فولکلفر».)
عوام

عهوه: دەرقەت، پى وەستان. *(ھىندە بەھنىزە كەس* لە عەومى نايە.) هاقدرت

عەيلەمەنە: جۆرى چۆلەكەى بىنسىك سىپيە و ئاشقى بلالۇوكە، خەزايى، ئاگرمەلووچ. اسىار ملخخوار.

عیار: چهرم، پیست، کهول، پیس. آی چرم عیرفایی: جوری کورتانی قوله و نهرم بو سواری. آنوعی پالان نوم و کوتاه بوای سواری

عیلمه: پۆ، ئەو بەنەى فەرشى پىدەتەنن، ئىلمە. آپود

مخصوص بچهها

غهرهزهن: قامچي لنخوريني كهل و گا.

غەرەزەنگ: غەرەزەن، خەرەزەنگ. آتازيانە

غهلهبه: (+) ههراههرا و ژاوهژاو، دهنگهدهنگ و

تنكهالانى خەلك. (ئەرى ئەر غەلەبەيە چىيە، بليي شهر بن؟ السروصداي ازدحام

غەلىقى: دوورىنى كەوا لە دىوى ئارەوە كە كونيكى دەهيلنەرە و لەرپوه ھەلىدەگيرنەرە.

(كەواكەم غەلىقى كردووە ھەر سەردرووى ماوە.)

غەوغەو: بەرخەبەبە، غوباپ، بەرچىلە. 🗓 غېغب

غارغار ركين: غارغارين، گريوه غار [ن] مسابقه دويدن

غایله: ختووره، دلهراوکی و نیگهرانی. (دلت خهرهزهنگ.[م]تازیانه غابله نه کا زور جینی متمانه یه.) و تشویش و

نگرانی

غوباب: بەرخەبەبە، بەرچىلە، غەبغەبە. 🗖 غېغب غوره: دەنگى خويندنى كەوى نير. كېبەركيى خويندني کهو. (ليےگهري دهندووکي په پهرد تيژ

بکا/ غورره بکا و بانگی کور و کیٹ بکا «ئاوات».) □ صدای کیک نر

غەرقە: دۆشەكى مندالان كە نايلۆنى تىندەخەن تودوزى لباس بوئهوهى كاتيك مينز دهكاته جيگاكهيهوه

ههمووی تهر نهبی آن تشک با برکی نایلونی

برینی دادهنین دهرکی دهکا. ههروهها ریشهکهی فجهه کردن: دیـق کـردن، مـردن بـه تاسـهی وشک دهکهن و تیکهل تووتنی دهکهن بونهکهی شتیکهوه، (هیندهی دل پیوهی بوو لـهوانـه بـوو خوش دهکا: آاسـم گیاهی است فجهای بو بکا.) آمردن براثر آرزوی زیاد

فاته باره: گیایه کی گه لابان و خورسکه لهسهر

شوین کهسیک یان شتیکدا [م] جستجوگر

فارگون: فه پغوون، ناسرگه آنفرغون فجون کردن: فججه کردن، دیق کردن. اوه خته فافیش: چاو و راو، شاتوشووت، خوهه الکیشان له تاوانا فجووق بکه م، الدق کردن

و درق. آنا لاف و کزاف فجریکه کولکهداریک داده نین و به پیسشکان تیلی شبت فیر دهبی. (کسره که مان تازه فیامی همه لده که ندهبی نووکی پیشکانه که له کی ده ته دی ایار شد فکری برای کو دک کولکهداره که بچه قی آنام یک بازی بچه گانه

کردوتهوه.)

رشد فکری برای کودک

کولکهدارهکه بچهقی.

نام یک بازی بچهگانه

فاماندن: تیگهیشتن، ئهقل پیشکان. (جاری

فر هاتن: بردنهوه، بهرهنده بوون له یاریدا. (ایهم

منداله نافامینی)

ایمستهی دومینهدا ئیمه فر هاتین.

ایمستهی دومینهدا ئیمه فر هاتین.

ایمستهی دومینهدا ئیمه فر هاتین.

ایمستهی دومینهدا نیمه فر هاتین.

ایمسته دومینه دا نافامینه دا نافامین دا نافامینه دا نافامینه دا نافامین دا نافامینه دا نافامین دا نافامینه دا نافامین دا نافامین دا نافامینه دا نافامینه دا نافامین دا ناف

فتراق: گهران، بهدوادا گهران، ئاواره بهدوای بازی. شبتیکدا. (مامای فتراق کار بهدوای یارموه) 🖟 فراژ: کامل، فراژوو، ههراش. (کیا و گژتهواو

نستیکدا. *(هامنای فسراق کار بهانوای پیارهوه.) ایا هوان کامل، هرازوو، هیارانس. رکی و کر بهون* جستجو

فتراق کار: ئاراگیل به دوای شنتیکدا، گهروکی به فراژوو: فراژی، ههراش بوو، به خودا هاتوو. ا

تكامل يافته

فراقهت: لهش ساغ، سالم، سلامهت. التندرست فردان: حهوادان، فرىدان، تبوور همه لدان. الم يرتاب كردن، دورانداختن

فرمه: پرمه، دهنگی لووتی یه کسم کاتیک شتیک ده چیته لووتییه وه. ان صدای بینی اسب فروو: رووناکی، روشنایی. اناروشنایی فره زان: از درزان، زیرهک، زانا. انا دانا

فریهک: شیلاوک، فریشک. نی پنیرمایه فریدان: ۳۰ فردان

فریشته: فرشته، حوّری. پهری (کچی کوردی مهریمی یا فریشتهی/ لهنیو عهرشی خوداییدا فریوی. «راوچی».) ای فرشته

فریشک کهوتن: نهخوشییه کی مندالانه یه زگ چوون دهگری. دهلین مندالی چکوله ی هیشتا بی نهگرتوو سهرهوبن کهی یان سهرمهقولاتی پی بده ی تووشی ئه و نهخوشییه دهبی. اله اسهال شدن بچه

فریشک هینانهوه: منال که فریشکی بکهوی دایسک بیان ژنیکسی لیسزان لسهسسهر کوشسی رایدهکیشی و به پهنجه له بنی لاقی منداله که دهدا و دهلی: (فریشکه جن فریشکه جن فریشکی کورپسهم بیتسه وه جسین) پاشسان دوو سسی سهرمه قولاتی پی دهدا، به وجوّره نهخوشیی منداله که چاک دهبیته وه. آل معالجه کردن بچهای که اسهال گرفته است

فریههادان: توور ههادان، فری دان، حهوادان. ا

فستق: پسته. 🗖 پسته

فسخواردن:) هانیشتنی مریشک کاتیک دهیانهاوی بیگرن. خاوتنی مریشک لاژیر کهلهشیزدا کاتی جووت بوون؛) بریتی له مرزقی خویزی که خیرا خوی بهدهستهوه دهدا و دهبهزی. (وهک مریشک خیرا فس دهخوا، □) خوابیدن صرغ هنگام گرفتن یا زیر خروس هنگام جفتگیری؛) کنایه از آدم ترسو

فسقانج: جؤری قالونچهیه وهک کو وایه به دارانهوه دهنیشی و کاتیک دهکهویته عهرزی دهنگی فسهفسی دی. آنوعی سوسک بال دار. فسکولیو: تسکولیو، بریتی له تهنیهل و تهوهزهل، کهسیک که لهجیی خوی ههاناستی و هیچ کاریک ناکا. آن کنایه از آدم تنبل و بیکار

فسوّن: ئەسپى ئاوى. نے اسب آبى فىشقاندن: دەنگى كەل و گامىش و بەراز.

(گامیش و بهراز دهفیشقینن) [صدای گاومیش و گراد

فشه: (+) سواله شیوینکه، گیایه ک لهنیو گهنمدا شین دهبی و کاتی دروینه ناهیلی سواله که پیکهوه بنووسی و بلاو دهبیتهوه. انام گیاهی است

فلق و هزر: فلقه فلقه ی زور و له سهر یه ک. ایاصدای پیاپی به هم خوردن مایعات

فلقن: جلمن، بلقن. 🗖 خلمو

فلیقاته چوون: بریتی له گهیشتنی زوری میوه. (قهیسییه که مینده گهیشتروه فلیقاته ی چووه.) [] رسیدن بیش از حد میوه

فنجل: 🐨 پنجل

فووتبال: فوودانه، میزهلان، تیزانگ، 🛘 بادکنک

فوودان، میزهلان، پزدان، فووتبال. نا دادکنک

ف تراک: بهدکار، زیاندهر، ئازاردهر. فی زیانرسان

فهدائدهر: خولقینهر، بهدیهینهر، داهینهر، یا مخترع

فهدهر: گزه، فیل و فهرهج، تهلهکه. الله کلک

فەرزى: رۆلە، عەولاد، جگەرگۈشە. نے فرزىد

فهرغوون: فارگون، ناسرگه. ما فرغون

فهرمي: رەسمى، قانوونى. بارسمى

فهروار: (+) ههوارگهی زستانیی کوچهران، ئاران. ما قشلاق

فهروو: کهپهنک، قاپووت. (ئهگهر گورگ له باران بترسایه فهروویه کی لهبهر دهکرد.) بالاپوش نودی

فهرهادتاش: شوینهواریکی میزووییه له کوردستان. آیاز آثار تاریخی در کردستان فهریع: ههراو، بهرفرهوان. آوسیع

فهريع: فهريح. يا وسيع

فهقی و هتمانه: ناوی تیرهیه که له هوزی مامه ش. انام طایفه ای در ایل مامش

فهیتوون: عارهبانهی سنواری که چارهوی رایدهکیشی، فایتوون، هیلینگه. نادرشکه

فەيز: ئابروق، ھەيا <u>لىما</u> آبرۇ

فهیزچوون: ئابرووچوون. (به جاری فهیزمان چوو، ارسوا شدن

فیهانهوه:) نهرم بوونهوه. پووچانهوهی شتی پهق. (جاران ئه و مهمووه قهله و جوان بوو ئیستا فیچاوه ته وه.) ؛) خواربوونه وهی ئاسن. (ئاسنه که به جاری فیچاوه ته وه.) []) نهرم شدن و خالی شدن باد؛) خم شدن آهن

فیچقه: (+) ئامرازی دهرزی وهشاندن، ئامرازی دهرزی کوتان.[ن]سرنگ

فيركن: فيرن، كووبهخوداكهرام اسهال گرفته.

فیستان: دیده، جلکی ژنانهیه له پارچهی

رەنگاورەنگ دەيدروون. الىالباس زنانە فىسىقەل: جىروكى، مرۇقىي ترسىمىنۇك كىه لىم

سهردا ههراههرا دهکا و دهنهرینی آیکنایه از آدم ترسو

فیشق و هور: دهنگی پیکهنین و پرمهی چهند کهس پیکهوه. (ئه و فیشق و هوره چییه سازتان کردووه.) [صدای خندیدن چند کس باهم فیشقه: دهنگی کهل و گامیش و بهراز. (بهراز و

میسته. دهندی کان و کاسیان و به و و را و و و کار میش و کار میش و ا

نیشه ککیش: کولاس.نے کلنگدن

فیشه کلغ: (+) گولله ی وه ک زنجیر هونراوه ی که راست و چه پ له شانی ده که ن. آنی نوار فشنگ فیله باز: فیله زان، گزهوه ن. (وتی فیله باز پیری زمانه / بالنده تنه میشت پار نه و ده مانه / نیستا

چيبوره چيت لئ بهسهر هات/ ئهو بالندانه بؤ

گران

مكار

ماتوونه لات. «رهشاد شهمسهدینی».) [کلکباز، نوعی اسهال مدتدار

فيلى سەرسەرين: گەمەيەكى مندالانەيە.ناسىم

فیلهمانگ: جۆریک زگچوونی دریژخایهنه. ایک بازی کودکانه

وهرکهون*ن. (میرهک له بن دارهکه قهلهزیبابوو.)* ادراز کشیدن

فهنا: درهخت، دار. نادرخت

الیاد: (+) زهویی نهرمان، گوشته زهوی. ایرزمین

نرم و بدون سنگ

غیام: گهشه، گهوره بوون و گهشانه وه آن رشد فیسهن: کالوکرچ، سوور و سبی، رووئال آن

سرخ و سفید

تهنمی دووراوه. ها قیقراندن: ناشکرا کردن، قهوهراندن. ها افشا کردن کردن

قیلا: دهشتی بهرین و لینژ. ایدشت وسیع و شیبدار

قىناس: خۇشەرىستى، ئەرىن. نامەر

فیوار: تامهزرق، تاسهمهند. اسامشتاق

فاستا: پشتیوان: یاریدهدهر، هاریکار. آپشتیبان فجر: خیل، چاولار، قیچ. آلوچ فرسق: برووسکه، بریسکه، بلاچه. آآذرخش

ئەتەقيان: جيا بوونەوە، كلا بوون، ليك ھەلبران.

-**قەجىن**: كاوير، كاويچ، قاويچ. نانشخوار

اجدا شدن

قەرەسىين: تېكىچىدەن، لىەبىەرىيەك بلاربىرون. ن بەھىم پاشىيدن

شهرینز: پهرینز، جاره گهنمی دووراوه آلی مزرعهی درو شده

ئەسىنا: ئىرادە، خواست، لىنېران. نى ارادە

قەشاركى: چاوشاركى، قەراقەرا، خۇشاركى. ن

بازی قایموشک **قهشتی**: خوازیار، داواکار.[ن]خواهان

شەلسەزىسان: راكسشان، رازان، تخيسل بسوون،

قاپکهوله: قباپ کزینه، گیایهکمی گولزهردی سپیواشه.[ن]نام گیاهی است

قاپیلکه: قاپروچکه، قاپرولکه، قاپی چکوله. آن کاسهی کوچک قاچاخه: بینچووه گامیشی دوو سالانه ، یالاخی

دوو سالان. آن بهه گاومیش دو ساله قاهوو: بازهلین، توولین، قهمهان، ریخان آن یک

قاچه خلیسکن: خلیسکنن لهسهر بهفر به پاوه. اسرسرهبازی سرپا، اسکی

قول ډو قول

قاهه فری: پهله قاژی، لینگه فرتی. او دست و پا زدن قاخنات: ژهکی مانگا و مهر و بنزن که

ده یکولینن و توند دهبیته وه، نه گهر توزی شیری تیکه ل بکهن و له گهلی بکولینن دهبیته فرق آل

قادرخانی: جــزری شــووتی زور شــیرینه

زیساتر لسه نیسو بینسستانه گرکسه ده روی گسه لا قلهه فر وشسکه کسه ی ده ده دورتین و ده سست بسه سسه ر زدن دورکه له که یدا ده گرن، بالوو که چاک ده کاته وه. قاخت ده یکوا آلسم کیاهی است ده یکوا قایشینکه: ۳ قایشین تیکه ل قایقی یکه نامه که دانه که ی بن آغوز قایقی که دانه که ی بن آغوز

قابگاره: گویزینگ، زهنگول، گویزگ آن قوزک یا

قابلهمیه: (+) مهکیووک، شامرازیکی مهکیشهی

قابیلهت: قابیل، شیاو، (شتیکه قابیلهتی توشی

قاپ قهوی بوون: بریتی له روو کرانهوه، شهرم شکان. (تازه وا قابی قهوی بووه جوابی کهس

قایشین: کیایه کی گهلا یانی سپیواشه له دیم و

ددانئیشه بهکار دی. نام گیاهی است

خەياتىيە مەسوولە دەچىتە ناوى [م]ماكوك

قابيله: مامان، يشتكر [م]ماما، قابله

نبيه بهلام بوم ميناوي.) [ارزش

ناداته وه.) 🗔 رودار شدن

تووهکهی سپییه.نانوعی هندوانه

قار: عهیب، شوورهیی. عار. (پیت قاره لهکهل من بنیر؛) [عار، عیب

قاراندن: دهنگی مراوی. (مراوی دهقارینن.) ای صدای مرغابی

قاراو: شهونم، ئاونگ، خوناوه. نا شبنم

قارقارین: یاریی قارین به تنزپیکی چکوله دهکری که له ورده صووی ثاره دروست دهکری. آبازی با توپ کوچک درست شده از موی حیوانات

قارنداشی: جوری تووتنه <u>با</u>نوعی توتون -

قارنه: توپی به خوری و موو دروست کراو، بو کایه ی قارقارین. آن توپی درست شده از پشم و موی حیوانات

قاره سههقل: تهخته سههولی گهوره لهنیو ئاوی چومدا.[نی]تخته یخ بزرگ در رودخانه

قاره: دهنگی مراوی. (مراوبیه کان قاره یان دی.) اسا صدای مرغابی

قارهسهری: سهرهگیژه، کاس بوون لهبهر گهرما. (وا تووشی قارهسهری بووه فوشی هیچی نهماوه.) [[سرگیجه

قارین: کایه یه کی مندالانه یه به تؤپیکی چکوله دهکری. به تهخته یه که تؤپه که دهده ن و دوور دهیهاون به نوره دهبی بچن بیهیننه وه. تؤپی ههرکه س زیاتر بروا به رهنده یه ایازی

قاسلوانگ: گاوانی، ریشؤله، سیروو.آناسار سیاه

بچهگانه با توپ و تخته

قاسمه: (+) قوفل، قفل. ما قفل

قاش: (+)) جنوری مدوورووی سینگوشه و گهوره به له ملوانکهدا. (ههی له سیوه لاسووردی بهر مالی ئیندرقاشی/ سهبر و هوشی لیبریوم دهنگسی بهرهدرور و قاشسی. گررانی) ؛) دهسته گیره ی کورتان، بهرزایی پیشی کورتان. آی) نوعی مهره ی زینتی؛) جلو برجسته ی پالان قاشوخ: گوندیکی ناوچه ی فیزوللابه گی بوکان بوو و ه به ر سه دی کورشی که بیر که وت. آیام روستایی در منطقه ی فیض الله بگی بوکان زیر

قاقانه: بانجيله، بالكون [م] بالكن

سد کورش کبیر رفت

قاقانی: پارچه یه کی قه دیمی بوو ژنان ده یانکرده ده سمال (کلونجه ری ری ده سمال قاقانی/ به ینی من و تنو عاله م پیی زانی «گورانی».) آنام یک پارچه ی قدیمی

قاقله: كەمەى لانكە. لىكمانەي گهوارە

قاقلی: کاخلی. گیایه که گوله که ی به کولیره و شیرینییه و ده ده ده ده ده ده ده ده که نام گیاهی روغنی نام گیاهی روغنی

قاقنات: 🗢 قاخنات

قاقەزپەرداخ: قاقەزسماتە، كاغەزساو. ناسنبادە قاقەناز: زۇر سووتاو، كوله. (وا سووتاوه بوتە قاقەناز.) دارغال

قال بوونهوه: خالی بوونهوهی زگ دوای تیر خواردن. (ئه و ههمورهم خوارد نیوهرو که چی نیستا قال بوومه ته وه.) آخالی شدن شکم

قالانگ:)كلاوبنه، رئكلاو، لاسقى گهلا رئواس.

کیا پلاو، ناوی گیایهکه بونی پلاوی لیٰدی نامی است اساقه است

قالب: ئامرازی خشت بیزان. آم قالب خشت زنی قالبدار: خشت بر، که سیک که به قالب خشت ده بیزی آم خشت زن

قالتاس: قەلچغ، داسوو، پرزەى كولەگەنم و جۇ و كەرخنكىنە.[ساخگل

قالهه: داریکی دوو لکه وهبهر رهشکهکاو شهغرهی دهدهن بو بار کردن. مهچوبی دوسر برای بار کردن بار سنگین از آن استفاده میشود

قالغان: (+)) کهرکول، کهرکولیک.) شانهی گولهبهروژه.[ن] گیاهی خاردار) خوشه آفتابگردان

قالك: 🔊 قارغ

قالک: تویکل، تیخول، تیکول، تویخل. نهوسته قالند: ئهستوور، قهوی (چون بتوانم له بشت ئهم ههموو تویژانهوه/ لهو دیوی ئهو ههموو شووره قالندانهوه/ بتبینم/ بونت کهم/ بتچیژم؟ «قادر عهلیخا») آضخیم

قالۆنچە عەجەمانە: گورگلىنە، گورخلىنكە، كىزك، گازولك. ناسرگىن غلطان

قالەرنانە: رُنانىلە، رُنىلانە. نَاخالەرنك

قائدر: زۆردار، كەلەگا، زالم. نے ظالم

قائزان: قازان، مەنجەل نادىگ، پاتىل

قاوغ:) قالک. قالکه کیسه ل؛) پووکه ی گولله، قاپوو په گولله. [۱] لاک لاکپشت؛) پووکه ی گلوله

قایده: عادهتی مانگانهی ژنان، بیننویژ بوونی ژنان. مآقاعدگی زنان

قایمهلان: لانینک که دهست پی داگه یشتنی بق دراوچی در واره. (نهستی ده لی خوشکی به غدانی سه ری من چه ندی له چیشته / که رویشکی که رویشکی که رویشکی که ده کرده وه که رویشکی / ههسته ده چیشه وه قایمه لانی خومان ده که ینه و خه وی چیشه چیشته. «فولکلور».) آلانه خرگوش

قابوشت: کناویژ، قناویش، کنیشت، کناویچ. آن نشخوار

قايەغە: قەدەغە، پاوان، قۇرغ. لىقدغن

قتوو: ئاۋاوەچى، شىزقار. ماڧضىول

قرپاسان: زهویی به قهوهت و پر له گژ و گیا. (زهوییه کهی قرپاسانه ههر حاسلنکی لی داچنیی نموونه یه.) [] مزرعهی خوب و حاصلخیز

قرین: کهسینک که زور قرقینه دهدا، قرین. ا کسی که زیاد آروغ میزند

قرپۆ: 🐨 قرپن

قرت کردن: (+) هه لاواردن، دهر کردن له کایه، که سیک له کایه دا خه تا ده کا قرتی ده که ن. آن اخراج کردن از بازی

قرتقرتۆك: قورقوراچكه، قوروو، تينتينۇكه. ن حلقوم

قرتقرترکه: ئه وک، قور قور اچکه. نا حلقوم قرچوک: (+) ه قرچه ک

قرچه قرچی نیوهرز: ههرهتی گهرمای نیوهرز، قرچهی نیوهرز.[ن]گرمای شدید ظهر

قرچهک: قرچۆک، دارینک که زوو دهشکی (ئهور داره قرچهکه بر گرچان نابی دهشکی) آپچوبی که انعطاف ندارد

قرچهی نیوهرق: هه دونی گهرمهای نیوه دو. (شوره ژن بنکول نه کا برکهی به قرچهی نیوه دو/ چون له کاله ک تیر دمین نه و زگ زلهی بیستان رنه) آهاگرمای شدیدی ظهر

قرخه لیهبرین: هه ناسه لی برین، خنکاندن (بیده نگب دهست بنیمه بینت قرخه ت لی دهبرم.) [آخفه کردن

قردیله: جووجه لهی نیر، که له شیری ساوا ایک خروس بچه

قرژاله: پنج بهستنی گهنم، ئهوکاته ی گهنم سی چوار گهلا دهر دهکا به زهویدا پان دهبیته وه. (کهنم زور جوان شدین بروه قرژاله ی کردووه.) (کهنم خهریکه قرژاله دهبی) و روییدن گندم و چند برگه شدن

قرژنگ: قرژال، قرژانک، قارژنک، ناخرچنک قرقران: ئۆقرە كرتن، ئارام كرتن، سىرەوتىن. (مىندە نارەحەتە ساتىك ناقرقرى.) ناآرام كرفتن قرماخە: قەتماخە، بەترۇ، بترۇك، قرتماخە.نا

> کبرهی زخم **قرماغه:** قرماخه <u>آل</u>کبرهی زخم

قرمسساندن، قورچانسدن، نووقانسدن، پیکسدا نووساندنی چاو. آبستن چشم

قرموقال: زهنازهنا، قیاره و هادرای زور ا

سروصد*ای* زیاد قرووسکاندن: دهنگی سهگ *(سهکهکه دهستر*

کرد به قرووسکاندن. دهنگی سهگ کاتیک که لینی دهدهن آیصدای سگ هنگامی که کتبک میخورد

قرورسکه: دهنگی سهگ، دهنگی سهگ کاتینک که لینی دهدهن (ئهر سهکه مهر قرورسکهی دی.)

صدای جیغ زدن سگ قرهپیریژن: جوریک هه لپه رکتی حهماسییه بو خدواد در م کردن م گهرم کردند الهش سهراله

خوّناماده کردن و گهرم کردنی لهش بهرله شهر و هیرش بردن. نوعی پایکوبی حماسی مخصوص کردی.

قره رهشه: نهخوشییه که زور سهخته و لهنیو پاتالدا پهیدا دهبی (دهک قره رهشه تان تیکه وی.)

🖬 مرضی کشنده برای حیوانات 🚅

قرهاندن: سه رلی شینواندن، ماندوو کردن. آن خسته کردن و گمراه کردن

قردون: که سیک که ههمیشه سهری له کیشه دهخوری و شهر و قره ساز دهکا.[ن]کسی که ههمیشه به دنبال دعوا و مرافعه است

قریشکاندن: (+) پیکهنین و تریقانه وهی مندالی چکو اسه. (کسوره کسه مسان گسر و کسال ده کسا و دهریشکنین که استان خنده ی بچه

قریشکه: (+) دهنگی پیکهنینی مندال. (میوا به و روژگاره قریشکهی پیکهنینی دی،) اصدای

قزل پەنجەرە: پەنجەرۇك، نيرى گيايەكە نام

گیاهی است **قزلمامزی:** ناوی گیایهکه.[نیانام گیاهی است

قزلمامهسى: گيايەكى دركاوييە گولى بنەوش

خندهی کودک

دهردهکا و لهنیو گهنمدا دهروی نیومهتر بهرز دهبیتهوه ایانام گیاهی با برگهای بنفش.

قراكه شينه: 🐨 قرالكهشينه

قرالكه شينه: قراكه شينه، كاسه له شينكه. [] سبزقبا

قربسوون: بهزین، بسوردران، بورخسواردن.[ت] شکست خوردن

قربه له که: مه لیکه به قه د سیروو ده بی پهش و سبییه و له سه دار هیلانه ده کار آل پرنده ای سفید و سیاه روی درخت لانه می سازد

قژپوغ:پيسوپوخل، چەپەل، 🗓 كىثىف

قرْگیره: خشلیکه ئافرهتان لهپشته سهرهوه له قری قایم دهکهن [م]کلیبس

قژیلاندن: چهسپاندن، پئسهلماندن، بهلکه هینانه و ه. [م] ثابت کردن

قسه بر کردن: قسه رویشتن، دهسه لات به سه رکه سیکدا و به قسه رازی کردنی. (له وی زور چاک قسه ی بر ده که ای ای حرف رفتن

قسه بزركاندن: ورينه، قسه نهكولاندن، وراوه. آهذيان

قسەترن: كەسىنك كە قسەي پىس و بىنجى دەكا

که بی مدف سخن نمیگوید

و خوشی نازانی دهلی چی، بریتی له کهسیک که پاش و پیشی قسهی خوی نازانی و ههروا دهریده پهرینی آن کنایه از کسی که بدون تفکر حرف می زند

قسه رزیشتن: 🐨 قسه بر کردن

قسه زراندن: بلاوکردنهوهی قسه و باس، ئاشکرا کردنی راز و نهینی.نافشا کردن راز. قسه کرلاندن: بیرلیکردنهوه و قسه کردن، پاش و پیشی قسه زانین.نافکر کردن و حرف زدن

قسه گنخاندن: قسه قووتدان، پنچروپهنا له قسه دا. [ب] آشكار نكردن سخن

قسه لزک: قسه ی سووک، ناونیتکه (مهر خهریکی مهلبه سستنی قسمه و قسه لزکانه) احدوف در آوردن

قسه له قسه دا کردن: خو تی هه لقوتاندن، په رینه نیو قسه ی که سیک که داخیوی آی دخالت کردن قسه لی ریستن، (جاری بچو قسه یه کی لی بزانه پاشان ده چینه خواز بینی،)

قسهناس: تیکهیشتوو، زانا، وردبین آن فهمیده قسهی حیسابی: قسهی جوان و به پی و جی، قسهی راست به به لکهوه آناسخن خوب

قسهی سووک: جنیو، جوین، درهان، درهین.[ف] فحش، دشنام.

قسهی قه لهمی: قسهی هه ژده هه ژده، که سیک که دهیهه وی خوی زانا و تیگهیشتو نیشان دا و قسه ی زل زل ده کا آن سخن متکبرانه

جشم باشد

قسهی ههژده ههژده: قسهی زل و خیراخیرا، قسهی قهلهمی (دهستی کردووه به قسهی ههژده ههژده،) [زدن حرف بزرگتر از دهن

قسشتوققل: قسشتیله، خنجیلانه، جوانکیله، خونچیلانه. آن زیبای دوستداشتنی

قشره: قشله، پیکهی سهربازان، سهربازخانه. نیایاه

قل: (+) خۆلەمىش، خۆلەكەرە. 🗖 خاكستر

قلاپیک: (+) قەلپووت، قەلپووچ، چاونىک كە گلىنەى دەرھاتىن. ناحدقەاى كە خالى از كرەى

قلاچه: قاژوو، قەلەرەشكە، قەلەرەشمە، قالاو. ن كلاغ

قلاژیله: قشقه ره، قشقه له، قه له باچکه ای کلاغ دم دراز سیاه و سفید

قلانه قریوه: هه لاتن و با پاندن و کایه کردنی به رغه و کاریله کاتیک له کانی و له و ه نزیک دهبنه و ه. (له گوئ جزگه و سهر کانی/ له میرگ و سهر کانی/ له میرگ و سهر کانی/ له میرگ جیوه، ایابازی کردن و بع بع کردن بره و برغاله هنگام نزدیک شدن به آب و علف

قلانه کردن: هه لاتن و کایه کردنی به رغه ل و کاژیله. (به رغه له کاژیله. (به رغه له که ته قلانه کردن مه لاتن بر سه ر ناوم که که آیازی کردن و بالا و پایین پریدن بره و بزغاله

قلانيشق: قەلاندۇش، نيوانى ھەر دوو شان. 🗖

تلين: 🗢 قەلىن

قلمدوش

قلهغ: قەلتاس، داسوو، پرزەى كولە كەنىم و جو آل اخكل.

قلمیم: به لغ، خلته، بلخ. (نتیر سهماوه ره که قلمیچی گرتوره،) [] جرم

قلبقي: شهل، رينجف، زرؤپ، نوقسستان. ناقص العضو

قلزپانی: سهرمهقولات، سهر له زهوی دانان و به پشتدا خق ههلگیرانهوه.[ن] پشتک زدن، معلق زدن

قلووس: عهولاد، مندال، رؤله. [م] فرزند

قله سهما: شادی کردن و ههلبهز دابهز، ههلهکه سهما. (له خوشیانا کهوتبوره قله سهما.)

سهما. (له خوشیانا که وتبوره قله سهما، ا

قلیانی: گوشستی سسوورهوهکسراو، قاورمه. [ب] قورمه

قمقمه: خەمەگرۇ، قومقومۇك. 🗓 چلپاسە

قمووش: قمیش، رهههند، بوودر، کهریز. تونل زیرزمینی

قندرغه: گیایه که شورهکات سهوز دهبی و رهنگیکی مهیله و قاوهیی ههیه. ناسم گیاهی در شورهزار

قنگ پی شل بوون: بریتی له بهزین و وازهینان له توند و تیژی و که له گایه تی (زوری که له کایی کرد ئیستا قنگی پی شل بووه ایکنایه از شکست خوردن

قنگه: 🗢 قوونوو

قنگه ليـ شكن: قنگه خـ شكن، قوونه خـ شكن. نـ

برروى باسن خزيدن

كۆرەنىشك. نى آرنج

قررانیک: ههنیشک، بهلهمرک. ف آرنج

قورت: جوری رهوتی یهکسمه ایانوعی راه رفتن اسب

قورتم لیدان: قوم لیدان، به یه ک قورتم ناوه که ی خوارده وه، قورتمینکی له ناوه که دا و بوی نه خورایه وه. ناهورت زدن آب

قورخان: گوندیکی ناوچهی فهیزوللابهگی بوکان بوو کهوته بهر سهدی کورشی کهبیر. روستایی در منطقهی فیضاللهبیگی بوکان زیر سد کورش کبیر رفت

قورقوراوکه: قورقور و چکه، تینتینز که، قورگ. ن حلقوم

> قورناقه: گەروو، ئەوك، قوروو. الى حلقوم قورنجك: نقورچك، رەبادان. الىانىشگون

قورۇقەتى: جنيويكە، قسەيەكى ناخۇشـە، وەك

قوزەلقورت. لىادشىنامى اسىت

قوروگنه: قورقوراچکه، تینتینوکه، بینبینوکه.

قورزله: 🗢 قوراله

حلقوم

قۆرەپىشان: برىتى لە مانكى كەلاويىر. ناماه مرداد

قۆرەدەمار: بەھەوا، بەدەمار، قۆرەدەماخ، بەپۇز. [] متكبر.

قبورهزیلاقه: شهو قبورهی دوای باران به کهوشهوه دهنروسین آنگل چسبناک

قورهسواخ: سواخدائی دیوار به قور. ناگل اندود کردن دیوار قنگەرپى: قولفارقورن، پېچەرانە. (قنگەررك لە

قسه حالی دهبن!) [اکنایه از عوضی حالی شدن

قنه قن: (+) سنه سن، خاوه خاو، ته مبه لی و ده سته و ستانی له کاردا. آم تنبلی در کار

قویهنه: بنی شنگ که ئهستوور و توپهلهیه و زور خوشه. (وهره نیره شنگ مهلکهنه مهمووی قریهههی) اساقهی کلفت شنگ

قرتراش: خوتراش، دهزگای پیش تاشین. ف استره

قزتك: (+) كولەنك، كولنك. نامنكولە

قوتسوو: (+) قووتوومسه، كۆلكسه دار، كۆلسك.س كنده ي درخت.

قوتوومه: قۇتەرە، كۆلك، كۆتەرە، كۆلكەدار. ي تنەى درخت

قوته: بانگ کردنی گهمال. (قوته قوته قوته قوته)

🖵 صدا زدن سگ

قزته: قۇخە، كۆخە، كۆكە.ناسرفە

قوچېن: قوژېن، سووچ. 🖬 گوشه

ههلیدهگرن. نا آیینهی جیبی

قودوو:) پارچه یه کی قه دیمی بو و بق جلی ژنان؛
) قوتوو، قالک، ده فری چکوله ی سه رپوش دار
بق که ل و په ل. [ب] نام پارچه ای قدیمی؛) قوطی
قوده قوره نگچکه ی ترزل، وردیله ی به پوز و
هه وا، کوله بنه ی قوره ده ماخ. [ب] کو توله ی متکبر
قودیله: ناوینه یه کی خری چکوله یه له گیرفاندا

قوړاله: جۆرى پيوازه كه سەلك ناكا و وەك سەوزى كەلكى لىنوەردەگرن.[ن]پيازچە

قررانیشک: ههنیشک، بهلهمسرک، قورانیک،

قبورهکهشی: تیروپیشک، پیشک خستن. ن قرعهکشی

قوّره لی برین: چوره لی برین، بین پیوه نانی گوزه ئاو و ههلچوراندنی به تهواوی ابینی به

گوزهکه وه نا قورهی لینبری.) ناخوردن ظرف آب با یکبار به دهن گرفتن، هورت کشیدن.

قررهنیسک: قرقینه، قرپ. ن آروغ

قوریمشکه: قورووشکه، جوریک ئیمستکانی قولفداره له چینکز. مانوعی فنجان لعابدار

قۆرىلە: زەردەقورە، جورى مارمىلكە. 🗖 سمندر

قورینگی گۆزەلمى: شىينە شاھو.[ن]درنا تىرىلىدىدى كىلى

قرزاخه: (+)) کهلووی نیسک و نوک و پاقله؛) پیلهی کرمی ههوریشم، کهلوو.[ن]) پوشش دانهی نضود و عدس و لوبینا؛) پیلهی کرم ابریشم

قوزهبزه: قوزه بزنه، جورئ تهمبی کردنه له کایه دا، (کایه که لهسه ر چی بکهین لهسه ر هه لاتن، قوزهبزه ش قورلکیک قوزهبزه یان شت کرین.) قوزهبزهش قورلکیک لهنیو خوله مره دا دروست ده کهن و خیزیکی چکوله ی تی ده خهن شهو که سه ی کایه که ده دورینی ده بی بو تهمینیانه راکشی و به زمان شهو خیزه له قورلکه چکوله که ده رهینی.

قولان: تەنگەى ولاخ، ئەو پارچە قايشەى بەژىر سىكى ولاخىدا دىنن و كورتانەكەى پى تونىد دەكەن. نوار پهن تنگەى ستور.

نوعی تنبیه کردن در بازی

قول لى مه لمالين: دەست به كار بوون، خو له كار مه لكردن [د]دست به كار شدن

قولباندن: شاردنهوه، حهشاردان، قایم کردن. یا ینهان کردن.

قۆلتاس: ئاوكەردان، مەلاقەى كەورە. 🗓 ملاقەى بزرگ

قبولتر: به ژنبی پیر و سبووک و چیرووک دهگوتری: (ههر پیریژنه ق*فالتری دوو قسهی بو* ب*کا فریو دهخوا:)* □پیرزن بدکاره و بیارزش

قرلفه: سه کن، به رزاییه ک له مالدا بو دانیشتنی هاوینان آآایوان

قولفاوقوون: پیچهوانه. (قولفاوقوون لیی حالییه.) [عوضی، برعکس

قولقولان باز: فیلهباز، تهلهکهباز، کلاوچی. کاکباز

قۆلنىم تەقاندن: 🐨 كولنىم شكاندن

قولنهک:) قولینچک، سووچ، قونیچک؛) قامکه چکوله، تووته. [] گوشه) انگشت کوچک

قوله کهیخودا: کهسینک که له خورا خوی له کار هه لده قوتینی و جوابیشی نادهنه وه (ئهم قوله کهیخودایه چیی بهدهسته وهیه.) کهیخودایه چیی بهدهسته وهیه.) کمیخودایه در کار مردم میکند

قوله: (+) كولله، كلق. [م] ملخ

قوله بال: کوله بال، فه رهنجی، په سته ک. ب جلیقه ی نمدی

ادای خانان درمی آورد

قولەزەنگىي: قولەرەش، مرزى پيست رەش، اي

جنبانك

ن قرنجاندن: قووچاندن، نووقاندن. الى بستن قرنجلیسک: قونجرکه، پیکول، پهیکول. آلے خار سه کوهک

قوند: قول، کلکبراو، دووف کورت. ندم بریده قونیج: ۳ قولینچک

قووش کاغهز: تهیارهی قاقهزی، موشهکی قاقهزی.[ن]موشک کاغذی

قاووقوول: قووله و ههرا، قوولهقوول. مهوار و داد

قرولکه و تهمبار: کهند و لهند، زهویی چال و چول و بهرز و نهوی آنزمین پست و بلند قوون پاله: نهفهری ناخر لهلای چهپهوه لهبهره دروینهدا، یسهکسهم کسهس لسهلای راسستهوه سهرپالهیه. آن نفر آخر در سمت چپ صف درو کردن

قوون دانه سهر دهرهینی خق: له ئیختیاری خقدا بوون، منهتی کهس نهکیشان و دهسه لات له دهس خفدا بسوون. (خوشه منه تسی کسهس مهانه گری و قوون بده یه سهر دهرییی خفرت و دانیشی، یکنایه از داشتن اختیار کار و زندگی خود.

قوون دههوّل: بریتی له مروقی خویزی و قوون قورس، کهسیک که قوونی زله و توانایی هیچ سياه پوست

قرلهشینه: مهلیکه به قه د کاسه له شینکه یه ک ده بی کلکی قوله و له قه راغ چومان ده ژی. [] ماهی خوارک کوچک

قزلهمیر: بهدهسه لات، کهسینک که ههملوو کاریکی وهک میران دهچین آکسی که رفتارش مانند میران است

قولیجان: گیایه که وه کوو مالونجه به زهویدا پان دهبیته وه به ریکی ورد ده گری و شکی ده که ن و له گهل چایی ده می ده که ن بو سه رمابوون و هه لامه ت باشه اساسم گیاهی دارویی

قولینهک: سووچ، قوژبن، قونیهک ن کوشه قولینک: قرقینه، قرب م آروغ

قولینه: (+) دهفریکه به شوول دروستی دهکهن وهک سهوهته وایه قاپ و قاچاخی تیدهخهن.[ن] سبد بزرگ

قرماج: نیشانه، ئارمانج. نهدف، آماج

اطر اقكاه

قوماهه نگ: جاروو، قسل و خوله میش بق سواخدانی حهوز و دیواری به ردین. اساروج قرم غانه: شوینی مانه وه، سوینی حه سانه وه. ا

قومقومه: (+) سعهرمازهله، لاسابانکهره. فقادیرست

قومۆک: چوره ئاو، قومیک ئاو، (قوموکی ئاومان دهنی. الله جرعه

قرمه ته: کومه، کوگا (لهسهر قومه ته کولوشه که دانیشتیوو.) □ توده گیاه

قون مەلتەكىنە: قنگ مەلتەكىنە، بەرگايىلكە. الله

کاریکی نییه و ناتوانی ههستی. ایکنایه از تنبل قوون قورس: تهمبهل، لهش گران، تهوهزهل. ایک تنبل تنبل

قوون هه لدراو: بریتی له خویری و بیکاره، پیاوی سووک و چرووک ناکنایه از آدم بیسر و پا

قوون هه اکرینه: بریتی له مانگی ره شهمه که ده غل و دان و دانه ویله کهم ده بینته و و له ته واو بوونه. آنکنایه از ماه اسفند که ذخیره ی زمستانی کاهش می یابد

قوون پهش: جۆرى مراويى بۆره كلكى پەشه. آاردك ارەاى

قوونوو: گۆزەى ھەنگ كە بە قور چەند دانە گۆزەى ترى پيوە دەلكىنن. ماتبدىل كندو براى زنبورعسل

قوونه خلیسکی: خلیسکین لهسهر به فر به دانیشتنه وه. [ن] سرسره بازی نشسته

قوونهجووره: قنگهجووره، ئيسكى پشتهقوونى مريشك.[ن]استخوان تخمدان مرغ

قوونه خهون خهونو و چکه بردنه وه به دانیشتنه وه، خهوتن به دانیشتنه وه. آدر حالت نشسته به خواب رفتن

قورنه گاز: لای دواره ی پشتی یه کسم که ناخری کورتان ده که ویته سهری. آ قسمت عقبی پشت الاغ که آخر پالان رویش می افتد

قوونه لتس: قنگه لتس، هه لتووته کانی سه گ و پیشیله و رینوی و ...[ن] چنباتمه زدن سنگ و کربه و روباه و ...

قوونه لنس قنگه لنس، هه لتووته کان آل هم قوونه لنس

قەپانچە: قۇچەقانى، قەلماسىك، كەھنىك، بەردەقانى، قەلماسىن، قەلماسەنگ. نافلاخن

قەپۆچكە: شەيتانۆكە، ئىنۆكە شەيتان. نى حلزون قەپەنگ:)ئەر قولاپەى قەساب گۆشىتى پىدا ھەلدەراسىن) دەرابە. نى)چنگك) كركرە

قهتمه: چوارچیوهی وینه، قابی عهکس. ن قاب عکس

قهده اله: جوّریک دهفری فافونه به قهد کووپه یه کده دهبی شیری تیده که ن و ده یکو لینن آن دبه ای از جنس روی برای شیر

قەدەم مەرى: جۆرى رەوتى يەكسمە. آنانوعى راه رفتن اسب

قەرات: قەلات، قەلا. 🗖 كلات

قەراتە: 🐨 قەلاتە

قهراغ بق تن کردنه وه:) بریتی له ته مبن کردن و لیدان له سه ر کاریکی نا ده وا سزادانی که سیک له سه ر تاوان. (تنوزی قه راغی بق تن نه که مه وه یاغی ده بین)؛) وه رد کردنه وه ی کلوشی ده وری خه رمان له کاتی گیره کردندا. (کلوشه که زور بیلاو بوته وه ده چم توزی قه راغه که ی بو تن ده ردن و زدن؛) جمع کردن دوروبر خرمن

قەراغ لىكىشان: لەسەر رۆيشتن، قسەى زيادى كردن، (لەوم زياتر قەراغى لىنبكنيشى پىيج و كلاومان تىكەل دەبىن) [حرف اضافى و ناراحتكننده

قهراغ و بیجاغ: دهوروبهر، دهوراندهور. ف دوروبر

قهرخ: ئهو بهره وینجه و گیایهی که به یهک زهبری مه له غان دهدوور دریته وه. که رخ. ناعلفی که با یک ضربه ی داس درو شود

قەرقلىت: قەرەقرووت. <mark>ب</mark> قراقروت

قهرقوش: (+) نهخوشییه کی سمی چارهوییه ناتوانی له عهرزی دانی. بیماری سم اسب قهرقوو: شهرا، گهنم و نوکیک که بهر له گهیشتنی وشک دهبی. (وهک گهنم قهرقوو شهرا بردیه سمر قسسهی هات و هوت ناکه سکوشتییه سمر) آگندمی که قبل از رسیدن می خشکد

قەرملاندن: سەرلى شىنواندن، قرھاندن، لەبكاندن. [اگمراه كردن

قهرقن: ناوی یارییه کی مندالانه یه آیام یک بازی کودکانه

قهره: گوندیکی ناوچهی فهیزوللابهگی بؤکان بوو کهوته بهر سهدی کورشی کهبیر. نام روستایی در منطقهی فیضاللهبیگی بوکان زیر سد کورش کبیر رفت

قەرەئەنتاوە: ھەوجۆش، لرولىنەى مەفرەق. نـ آفتابەي مسى

قهرهبالغ: جهماوهری زور له دهوری یهک، ئاپورهدانی خه لک و هه را هه را ای جمعیت انبوه قهرهبالغ: قه رهبارغ، شاپورهی حهشامات له شویننیک، هه را و زهنازهنای فره.

قەرەپەستە: بالەپەستى، بالەپەستق. اسافشار در ميان انبوه مردم

قهرهچوخ: ناوی چیایه که له کوردستان. نام کوهی در کردستان

قهرهخان: ناوی گیایه که دهیسووتینن و خوله میشه کهی وه ک به رد رهق دهبی، له ئاودا دهیکولینن و هیشووه ترینی تی هه لده کیشن و هه لیده خه ن دهبیته کشمیشی سهوزه آنام گیاهی است

قەرەسەقەل: ناوى گيايەكە. نانام گياھى است قەرەفتىڭە: چارادەسىتى، پيوسلۇز، چاراى شىلەگەرچەك. ناچراغ فتىلە

قىدرەفىيىسىكان: ھەلترووشىكان، كونىدكى، ھەلتورتەكان.[ن]چمباتمە نشسىتن.

قەرەقۇز:پالەرانى بى نارونىشان، ئەكتەرى بى ناروناو بانگان بازىگرى كە معروف نباشد قەرەقارت: نارى گيايەكە لە قامىش دەچىن. ن

گياهي شبيه ني.

قهرهقوش: (+) نهخوشییه کی سمی ئهسب و یهستره که دهبیته هنوی توپینیان. اسانوعی غده ی عفونی که در پای اسب و قاطر پیدا میشود و موجب مرگش میشود

قهرهمات: عهجایب، سهیر و سهمهر، عاجباتی. []عجیب

قهرهوانی: قهرهوانه، دهفریکه وهک کتری وایه له تهنهکه دروستی دهکهن شوان چایی تیدا لیدهنین. نیاکتری کوچک درست شده از حلبی قهرهول: (+) دیاری کردنی خشتی براو، بو ههر

که برروی هم میچینند.

قهلاش: دلاوا، بهدهههاند، دهستودلباز، دلفرهوان. سخاوتمند

قهلاغ دان: سواخ کردنی قهلاغ به شیاکه و ریخی ئاژهل ایاندود کردن محل نگهداری تباله با مدفوع گاو

قەلاغ: شوينيك كە تەپالەي تىدا عەمبار دەكەن.

تاپالەدان

قه لبن: قه لبنگ، که رخنکینه، گیایه کی به رزی قه لتاس داره آنام گیاهی است

قه لینگ: که رخنکینه، قهلین، گیایه که قالتاسی هههیه و له گهرووی مالات ده گیری. مانام گیاهی است

قهلپووچ: قه لپووت، که سیک که گلینهی چاوی دهرهاتبی.[ن]کوری که کرهی چشمش بیرون آمدهباشد

قەلتاس: 🔻 قالتاس

قەلچغ: قەلتاس، قالتاس، داسوو. الله اخكل

قەلچغه كردن: زيپكه كردنى لهش به سهرما و مۆچرك، پەرەمرىشكه. نامورمور شدن پوست

قه لفان: 🖘 قالغان

قــه لقــه لاشــک، درووی کنگــر، قانگه لاشک [مــابته کنگر خشک

قه لماندن: قه وماندن، هه لاییساندن. مابر پاکردن جنجال

قهلهوقوته: قهره و قوته، بریتی له فهقیر و ههژار و رهش و رووت که ورووژم دهکهنه هـ ازار دانـ ه خشتیک بـ اور دهکـ انـ و و پیـی

دهلین قەرەول[نـانشانە كردن آجر

قەرەھىل: كىژەلووكە، كەردەلوول. 🗖 كردباد

قەرەپەخە: پياوى رەشۇكى لەنيو نيزامىدا. جاش (سسەرباز دەورى كىيوەكسەيان دا و چەن قەرەپە خەيان دابوو.) [] افداد شخصى ميان سربازان

قەرىتە: قەلادە، قەلاتە، سنجۇل، سنجۇر.[م] قلادە

قەرىد: پەرۋىنى سەر دىوارى مال. ماپ برچىن روى دىوار

قهشقه: ۱) که ته ول، گیایه که وه ک کونجره وایه له ننیو گهنمیدا شین ده بی گولی سهپیه و ده نکه که ی وه که پیکول وایه) قه شان، به ش، کهل و گای نیوچاوان سپی) بریتی له که سیک که خوی ده نوینی و ده یه وی خوی نیشان دا.

[]) گیاهی خاردار) گاو پیشانی سفید) آدم خودنما و تابلو

قهشک: ناوی گولیکه است

قه شه ماسی: قاشه ماسی، جوری ماسیی زار کهورهیه و گوشتی خوشه. نانوعی ماهی دهان بزرگ با گوشتی لذیذ

قەفقەفە: گيايەكە لە قەراغ چىزم دەروى. لايام

کیاهی است

قهلاپرچن: قهلاچن، قهلاقووچکه، لهسهر یهک داگراوی کوما گرا. (قاپیکمان له تری قهلاپرچن کرد و بیمان دا.) ها برروی هم انباشته

قهلاته: (+) تایه، گیشه، کومای گهنم و نوک و جو دوای دوورینهوه. آوده کندم درو شده

سهر خواردهمه نی. نکنایه از مردم فقیر و تهدست که به سوی خوراکی هجوم می برند.

قەلەبانىەيى: قەلە سابوونە، قەلە سابوونى، قالاوى بال رەشى لەش خۆلەمئىشىن. ناكلاغ

خاکستری و سیاه

قهله سوو: داسوو، قه لتاس، قه لهغ. پرزهی گوله گهنم و جو آمااخگل

قەلەمتۆز: دارىكە وەك چنار وايە گەلاكەى بىز دەرمان دەبى.[نامنام درختى است

قهلهمنداره: (+) بریتی له شتیک که له جیی خوی نابزوی.[ی]کنایه از چیزی یا کسی که از جای خود تکان نمیخورد

قەلەمەزەردە: چاوسىپلكە، ناوى دروويەكە، نام خارى است

قه آمه هار: گرده بر، شکانی دهست و لاق به جوری که ته که ی بی. آم شکستن دست و پا طوری که استخوان قطع شده باشد

قبه اسه نگ: (+) قالانگ، قبه لاگ، ئاستن و داری سه رخوار بو میوه چنین و ده رهینانه وهی شتی له چال که و تو و. [م] چنگک

قەلەرپچكە: برى قەلەر، تا رادەيەك قەلەر.نا اندكى جاق

قەلىشك: ناوى كيايەكە. نام كيامى است

قه لینگ: گیایه که وهک که رخنکینه وایه آنیا نام گیامی است

قهمامه: (+) تهقه لدانس تین له نینوه راستیدا بوشه وهی زور شور نهبیته وه (تیبره که زور شوره قهمامه ی که با توزی هه لکشس، ایا دوختن

وسط خورجين

قهمتهره: (+))سهر دهرگا، سهردهرانه، درگانه.) پهتی بهستنی چادر.[ن])آستانهی در.)ریسمان بستن چادر.

قهمهههمهورکه: گولیکی بنهوشه نیو مهتر بهرز دهبینهوه و منالان کلاوه گولینهی پی دروست دهکهن. [د] گلی بخش که بههها با آن کلاه میسازند

قهمهکهره: مهاینکی بهووکی بؤره لهبن بهردی شاخان هیلانه دهکا و لهنید هیلانه که یدا لهجیاتی پووش بهردی پان و چکوله دادهنی و هیلکهی لهسهر دهکا.[ن]نام یک پرنده است

قهمهی شیخلاق: گیایه که وهک که رخنکینه وایه له میرگدا ده روی.[ن]نام گیاهی است

قهمقهکه: زارکی ناگرپژین (ناور له قهمفهکهی گرکانه که و مفهدان گرکانه که و مدره هروی این میتار این کفتار قهنتار آن کفتار

قەواتى: چىرۆك، ھەقايىەت، خەببەرۇشك.[ن] افسانە

قهواژ: قهواره، قهلافهت، لهش و لار. آنادام قهوزیل: ریوه له، مرده لؤخ. آنا لاغرمردنی. قهولگیر بوون: په یمان به ستن، به لین دان،

قول دادن.

قههیکهر: نهزانکار، گهوج، بینمینشک، ناهیر، ههقمهق.[ن]ابله

قهیاغه پیخه: جؤری قهیاغی کهلا ورد و باریکه بن دوورینه وه نابی آلیانام گیاهی است

قەيتورل: خونچە، پشكوژ، چرۆ. (سنرسەن ساق

کهسیّک که دهستبهردار نابی و خو به پیاوهوه هه لدهواسی (لیمان بوته قیلی کهوای سبی.) 🖟 کنایه از مزاحم

سهوز جهلای نیساران/ چون تهواف داران قهیتوول و ناران. «سهیدی ههورامی».) یا غنچه قهیتهرقوو: چارهنووسی نادیار. آلیالاتکلیف قهیهوّن: دهم هههک، بیددان. آلی دهان بدون دندان

قەيچىي قەيچى: يارىيەكى مندالانـەيـە وەكـوو حەولوا وايە، حىندرحو.[ب]الاكلنگ

قەيسەر: (+) شەختە، شەخسە. *(بىستانەكە قەسەر لىىداوە.)* ☑ سرمازدە

قەيسەربردوو: سەرمابردوو، شەختە لىدراو. ن سرمازدە

قیافه: له شولار، قه لافه ت، به ژنوبالا ساقیافه قیافه قیافه گرتن: پوز لیدان، فیز و همه وا نواندن (ده لني کوری قه رالی فه رهنگه قیافه ی گرتووه) سافه گرفتن

قیپتی: که سنه دیو، قوشقی، شهرمیون و سل. (ئه وه بو هه لدی ده لنی قیپتیه.) آدم خجالتی قیچ: کچ، که نیشک، که نی، کیژ. الله دختر

قیرسز: رژد، قرنیس، رهزیل، سهقیل، چکووس، چکوود. اس خسیس

قیرهون: کهسینک که له مامه له دا زور چه نه چه ن ده کا، (ئه وه هینده قیرهونه بن ئه وه نابی شتی اسی که در معامله زیاد چانه می زند

قيزهوهر: قيز ههستين. ما تنفر آميز

قىلمقازە: سەرشان، چۆلەمەى ئەسىتۆ، جۆتكەى

مل، ناوملان. ماجناح گردن

قیلی کهوای سبی: بریتی له ملوزم و میمل،

كاترمير: (+) عەقرەبەي سەعاترمير لە

کات ژمیر دا. ما عقره به ی ساعت شمار

كاتيله: كيتهله، ديزهي چكۆله.[ن] ديزي كوچك

كارازا: كەركىت، ھەپە، شەيپۆكوت، دەفەي

كارتنهك: جالجالووكه، دابيروك، داوهتهنه لم

فهرش کوتان. الله دفته، شانهی پود کوبی

عنكبوت

کارتق: بهیات، پهزیره، خوراکیک که شهو

مابيتهوه. شهوياته الاخوراك شب مانده.

كارتەپەلە: سەقر، مەلىكە بەقەد كۆتر دەبى بە حەواۋە لەنگەر دەگرى.[ن]قرقى

كارچف: هەلووچە، ھەلووژە. م آلوزرد

كارگه بهر سووركه: كارگيكي خوراكييه لهنيو

منرگ و کیا و گردا دهروی ان نوعی قارچ

کارگ دارانه: کارگ داره، کارگیکی تیر و

ژەھراوىيە لەسەر كۆلكەدارى رزيو ھەلدەتۆقى.

ن قارچ درختی

خوراكي

كاركى كهما: باشترين كاركى كويستانه لهسهر بنجى كهما هه لده تؤقى المنوعى قارج مرغوب

کاروانهری: شاری، ریکای کهوره. ن بزرگراه

کاروهدهس: کاربهدهست. الکارمند كارهبا: (+) جۆرىنىك موورووە تەسىيىچى يى

دروست دهکهن آنوعی مهره برای تسبیح كارى: (+) سەخت، دروار. (تازە دەردى كارىيە.)

(دەردت كارى بن!) داسخت، كارى

كاريت: هەنگوين. 🗖 عسل

كاريدور: دالان نا دالان

كاستوله: كەمۋە، كەلحق، كەوج. نابله

كاسوورى: تيرەيەكە له هۆزى مامەش. مانام

طایفهای از ایل مامش

كاشمهر: كاشمه، ناوى گيايهكه وهكوو كاهوو

وایه. فانام گیاهی است

كاڤان: كەيبانوو، خاتوونى نيومال، كابان.

كدياتو كاڤۆك: كابۆك، كۆتر. مكبوتر

كافي: چيانشين، كهسينك كه له چيا و كيو

ده ژی. نیا کوهنشین

عقل

كاكيلكه: خلينه، كاكيله. ف دندان آسياب

کاکیله: 🖜 کاکیلکه

كالفام: بيركال، عەقلسىووك، ھەرزەكار. نىكم

كاكلەمىشان: 🖘 كەلكەلەمىشە

کالؤک: کهوشی راو، کاله، (کالوکی خوم له پی دهکسه م و دهروم) [نسوعی کفسش چرمسی

کالوکرچ: (+) بریتی له مرؤی سوور و سبیی و ناسک، رووئال آنا سرخ و سفید و لطیف

كالووش: كلاش، كەوشى بەناوبانگى ھەورامـان.

🗓 گيوه، گالش

کالهی شهمامهبهندی: کاله و پینلاوی چهرم بوو قسهدیسم سسازیان دهکسرد و بسه هسهوریسشمی رهنگساورهنسک کسول و گولینگسهیسان پیسوه ههلدهواسی. آنانوعی کفش دست دوز قدیمی

كام شكان: خواردنى شتيك بن ئيستيا بهسهرچوون. آكامروا

کانیس ئےستوور:) ئیسکگران، رەزاتال، ئیسکقورس؛) رۇحزل، ئەنس بەرز، دلگەورە. []) اخمو؛) متكبر

کاولهدهم: بریتی له کهسیک که ددانی له دهمدا نهمایی. یکنایه از کسی که دندان در دهان

کاولهکون: کاولاش، مالی کون و رووخاو. ویرانهی قدیمی

کیاوهمهالهیی: جیوری سینوی وردی سیبیه ههوهالی هاوین دهگا، سینوی کاغهزی. نا نوعی

کماری:) گهرج، حمه پول، خول؛) پیری لمهون لی گوراو، خهرهفاو. (حه یقه که وره کیج بنو پیاری کاری:]) ابله؛) پیر سفیه

كاويز: بلنك [1] بلنك

كاهيدل: تسهمبهل، تسهوهزهل، قسوون قسورس، لهشكران. نا تنبل

کتکشور کردن: پشیله شفر کردن، شوشتنی ناته واو. آما سرسری شستن

کتکه کینی: پشیلهی کنوی. [کربهی وحشی کتلی: کنری، که تری. [] کنری

کههتیو: کهی بن باب، کهی سهغیر. دختر صغیر

کههتیوه: جنیویکه به کهی دهدهن، ههتیوه. (کههتیوه بن ئاورت گرتوره؟) آیاناسزایی به دختر

کهه کی: وشه ی دواندنی یه کتر له نیو ژنان و کهاندا. (نه یه رو که که کهاندا. (نه یه رو که که که که دره مهراسی به و دورکوبانه مه لکرتووه.) ای حرف همراهی در میان دختران

کههوهره: جلوبهرگ و سهروپوتراکی جوان. (کهوا و پاتولیکی کههوهرهم بر بدروره) آلدخترکش

كرارى: كارزان، ليهاتوو. ن كاردان. ماهر.

کراودله: ناوی تیرهیه که له هوزی مامه ش. م نام طایفه ای در ایل مامش

کرتوپه: پهتات، هیرولماسی، سیوک آب سیبزمینی

کرتینه:) کروژکه) قرتینه ، قرته. 🗓) غضروف.

کرخهو: خهوی قبورس، بهتهواوی خهو لیکهوتن []خواب سنگین

) منگنه.

کرژور: رژد، قرنیس، چکووس، چنوک، سهقیل. [عسیس

کسرژوور: چکسووس، سسهقیسل، پیسسکه، دهستقووچاو، رژد.[م]خسیس

كىرەن: (+) بىلەغىل، بىلەتسەمساخ، چاۋېرسىلى، چاۋچۇق، چاۋچۇق، تاخسود

کرمه تهنبهله: شهورهو، کرمیکی رهشه به شهو

دهدا الكرم أفت جاليز

نوعی کرم کرکدار

له برکهی بیستان و چهوهندهر و ... وهضو دهکهوی و به روژدا لهبن خولدا خوی مات

کرمهتورکنه: جوریک کرمی ورده به توپهل له گیایهک دههالین و تنوریکی وهک جولاتهنه بهسهر خوباندا دهکیشن، دهرویشهماره.[ن]

کرمین: تیرین، جوری کایهی مندالانهیه به هه لمات دهکری. یه کیان هه لماتیک له به ردهمی خوی داده کا و شهوی دیکه به مه رمه ره کانی خوی تیه هه لده کا آن تیله بازی

کړناس: (+) کژوور، چکووس، مستقووچاو، چکوود، قرنیس.[ناخسیس

کرؤک: پەرچەم، ئەنىدامى ئىرىنىەى گول كە ھەلالەيرژى دەكا، آپرچم گل

کروکاش: کو کردنه وهی گیا و شالف لهم لا و شهولا. کوکهند. نیاجمع آوری و چیدن علف کروو: کوچه ر، رهوهند. نیاکوچنده

گرووتاندن: کرتاندن، داکرماندن. (مشکه که ورد ورد گهنمه که دهکرووتینی، کخرد کردن با دندان

كرهكال: زەوبيەك كە ھەموو سالنېك دەكىلدرى.

🗓 زمینی که ههر سال کشت میشود

کړينک: کرال، رەقەن، چەقەن، شوينى بەردەلان و كەسنەكىل. نازمىن سنگلاخ كە بە درد شخم زدن نمىخورد

کزکه کردن 🔊 کسکه کردن

كزوهت: تام، ميلاك. چيز. ن طعم

کژمژ: کشمیش، ترینی وشککراو. اسکشمش کسسه: دهنگدانی مهر، لیخورینی پهز. اسکلمهای برای راندن گرسفند

کسکه کردن: کزکه کردن، به کزی دانیشتن. م غمگین نشستن

کشیهل: پشکهل، پشقهل. نامدفوع گوسفند و بز و خرگوش و شتر

کشتیله: ئاوگەردان، مەلاقە، ئەسىكوي، دەفریكى دەسكىدارە ئاوى ہى لە مەنجەل ھەلدەگویزن. مالقەي بزرگ

کفنگ: دهموولووت، لمبوّزی جهیوان، (کفنکی گلیه که کرت و دهمبینی کرد.) یا پوزهی حیوان کفهل: میوهی بیناو، قانگ، تووری کفهل. یا میوه یا ترب پوک

کلاس: (+) ئاسكى نير، نيرمامز. ني آهوى نر کلاش کلاش: ناوى ياربيه كى لاوانى گوندنشينه

بەدەورە لەسەر چۆک دادەنىشن و كەسىك لە ئىسوەراسىستىان دادەنسىن و كلاشسىكيان

بهدهسته ره به و دهیده نه دهست یه کتر و به کلاشه که له و که سه ی نیوه راستی جه غزه که ده ده نه و که سه کلاشه که له ده س هه ر که س بستینی نه و ده چیته جینی نه و. ایانام یک بازی کلاو فرین: فیله باز، کلاو به ردار، کلاو چی. آب کلاه بردار

کلافه: (+) قانگله به ن و ده زوو. (کلافهیه کسم ده زوو بو بکره، کلافهیه کس به ن ده وی.) آبسته نخ

کلاو بابردوو: بریتی له مروّی ههژار و دهستکورت. (سفرانی سیی کلاو بابردوو/ له چی ده که ریی له برسا مردوو. «فولکلور».) آککنایه از جوان تهیدست

کلاو به دهورین: کایهیه که چهند مندال به شیوه ی بازنه یی داده نیشن و که سیکیان کلاویک به دهسته وه دهگری و به دهوریاندا ده گه پی کلاوه که له پشت یه کیان داده نی، ههر که سه همه لیهینسی شهو ده بیته ممه للا و ده گه پی و به وشیوه یه یارییه که دریژه پی ده ده نام یک بازی کودکانه

کلاو تیکهل بوون: بریتی له بهگژ یهکدا چوون، ئاوقهای یهکتر بوون، تینک ههلچوون و یهکتر تلاندنهوه.[ن]کنایه از گلاویز شدن

كلار فرینه: یارییه کی لاوانه یه آن اسم یک بازی حوانان

کلاوبنه: کلاوبن، قالاقنگ، ریکلاو، لاسکی که لا ریواس.[ن]ساقهی برگ ریواس

كلاوچى: كلاوساز، گزيكار، فيلەباز. نے كلاهبردار

كلاوسىاز: كىلاوچى.نىكلاەبردار

کلولار: ناراست، فیلاوی، (گورکم گورکیکی برسی/ کلاولارم له راسی. «ژیلا حوسینی».) کلاوی سهرچنگان: ناوی یارییه کی لاوانه. نام یک بازی جوانان

کلاوی لار له ژیر سه ردا بوون: کاری خراپ و ناراست، فیل و ده هق. (کلاوی لار له ژیر سه ری نه و زرته بوزه دایه.) آاهل دوز و کلک بودن کله ووک:) به پووله ی زور وردی خه یار که هیشتا گوله که ی پیتوه یه. (بیستانه که تازه کله حروکی کردووه)؛) کله یوک، کله خوک. آ) خیار بسیار ریز که هنوز گلش نریخته.) میل سرمه کشی

کلفه ته که چهله: بریتی له ژنیک که ههموو کاریکی پیده که فی (له و ماله دا برومه ته کلفه ته که چه له) یا که چه له) یا که چه له) یا کنایه از کنیزی که همه ی کارها را بر او تحمیل میکنند.

کلکه سووتی:) دووه لهقی، کلک راوهشاندن، نووزاندنی سهگ له لای خاوه نه کهی؛) بریتی له ریابازی و مهرایی کردن. ای) دم تکان دادن سگ هنگامی که صاحبش را میبیند؛) تملق کلکه لهقه: بریتی له کزی و لاوازی و بی تاقه تی، بهزین و وره بی نه مان. (کوری کورد که لله رهقه/ جاش که و ته کلکه لهقه «ره حیم مینایی».) ای شکست خوردن و ناتوان شدن کلکه تهشی: که و چکه قو له، به چکه بوقی هیشتا

كلكه تنكي: (+) بريتي له كايه كردن و هه لبه ز

لاق دەر ئەھاتوو. نابچەي قورباغە

دامه ز. (مه و روزگاره خه ربکی کلکه قنگنیه خن می هننا) ها پایان

دهرس ناخوینی / [كنایه از بازی كردن و بالا

و پایین پریدن كلميج: كلمووج، كلميش، چلمي وشك، كهميلهي

لووت. ماخلم

كلوانك: كلكهوانه، ئەنگوستىلە. نانگشتر

كلومنجر: كلا، (مالمان ومرانوهر يهكن قابيهكان كهمي كلومنجرن) الدقيق برابر نيستند

كلەتۆركى: سىن كوچكەي ئاور، سىن بەردى

ئاگردان، سن کوچک آناسه تا سنگ که برای آتش میگذارند

کلیل به بهرزک: بریتی له کیری عازهب و كابان. يانى گەورە بووە و بۆئەوە دەبى كليلى مالني يي بسبيري الدختر بلوغ و كدبانو كه کلید خانه را به او میسپارند

كنانيسك: همەنىشك، بەلەمىرك، كورەنىشك، ئانىشك. [م] آرنج

کنجک: پەرۆک، پاتک، پارچەپىنە، ناپارچە براى

کنه: که لک، فایده. (کنهی نهماره ئیتر.) 🗗 فایده

كردرينه: كهمه يهكي مندالانهيه مانام بازي کو دکانه

كۆپە: گەوج، جەپۆل، گەلحۇ، كەمشق، ھەقمەق. ن ابله

كۆپەينگ: سەرانگويلك، سەلوينك، سەرگويلك، گوو قه کا نا محل ریختن سرگین

كرتال: ياتال، مالات، ولسات فا دام اهلى

كرتبايى: دوايى، ئاخر. (كارەكسەمان كوتبايى

كرتراش:) لهبار بردني مندال و دهرهيناني به دەزگىا؛) قىقتراش، دەزگىاى ريىش تاشىين،

خوتراش. ها) كوتراش؛) استره

كۆتربائجىلە: كۆترەبارىكە، كوكوختى،

كۆترەبرجىلە. ماياكرىم

كرترزكه: دەرزىلەيەكە بو قرى كچان دەبى، خشلیکه لهبهر گهردندا له دهسمالی قایم دهکهن

بق جوانی، بهردهسمال آلیک نوع زیور زنانه كۆترە گايە: جۆرى كۆترى گەورەيە، گاكۆتر، جۆرى كۆترە شىنكەي گەورەيە. امانوغى كبوتر

بزرگ كوتكه خهو: خهونووچكه، وهنهوز، بينهكي

(خەرىكى كوتكە خەر بور.) 🗓 چرت زدن كوتوپر بوون: سەكتە كىردن، جەلتە لىدان،

مردني له ناكاو. ارئه و ههمو و ئه خلاقه شيرينه ت له که ل پیر و جهوان/ دهک کتوپر بم نه که ر ساتی

له بيرم چيتهوه «سهيد كاميل ئيمامي 'ئاوات' ».)

ناسکته کردن

كۆتەرازور: خەرمانەستىر

كۆتەرە: (+) پووت بوونەوەى دار و كەسىك. (دارهکان کوتهره بوون و گهلایان پیوه نامهوه،

گهسکه که کنوته ره بووه ای اریختن برگ درخت كوتهكوت:) رۆيشىتن لە تارىكىدا. (بە كوتەكوت

ريم دەركىرد.) ؛) دەنگى دل، (دلى كوت كوتى دهمات، دلم کهوته کوته کوت. ایا راه رفتن در

تاریکی؛) صدای تپش قلب

كۆچلەبەر: ئەر كەسسەي لەسسەر رۆيىشتنە،

کوچەرى. ن آمادەى كوچ.

كۆچسەرى: (+) جىۋرى ھسەلېسەركىسى كوردىيسە

دەرۇن و ھەلدەپەرن. 🗗 نوغى رقص كردى

كرچهك: (+) بهچكه وشتر. 🗓 بچهى شتر

كرچيل: نەقوستان، سەقەت، مجرو. 🗓 فلج

كۆرە: بەلكە، قەوالە، قەبالە، تاپو. 🗓 سىند

کودیله: ناخ، دهروون. (له کودیلهی دلییهوه بهو کاره رازییه.) []عمق، ته

كورده نامووسي: بريتى له په شيمان بوونه وه له كاريك به لام له رووت هه لنه يه وازى لى بينى.

(لىي بوتە كوردەنامووسى دەنا پنىخوش نىيە.) 🛘

کنایه از پشیمان شدن از کاری اما به خاطر

رودربايستى ادامهدادن

کوړړه: (+) دهنگی خویندنی مار. (مار کوررهی -

دی و دمخوینی) 🗓 صدای خواندن مار

کورس: بنته رکی خانووبه ره که چهن پلیکان له عهرزی به رز دهبیته وه آنزیربنای خانه که چند پله بلند است ولی زیرزمین ندارد.

كورسىيلە: جوارپايسەي چكۈلىه. 🗓 چھارپايسەي

کوچک **کورکوڑہ:** جوری گویڑی سی کوشہی دہنک

گەورەيە ھەر كەسىي پيش بارانى پەلەي پايز بيخوا پيى نەخۇش دەكەوى. لانوعى زالزالك

کورکه: مهانی، کوگای گهنم و جنوی دووراو.[ن]

توده گندم و علف درو شده

كورنجه: سهرهتان، شيريهنجه فاسرطان

کورنیشک: لوچ، چرچ. 🗖 چین و چروک

كورواخ: قربوق، بوق. نا قورباغه

کورزژگه: کورزشکه، خرتگ، خرینگ، ن غضروف

کورووسساندنهوه: کراندنهوهی یهستان یان شتیکی تری تیخولدار به ددان. (نهر یهسقانه بکرووسسیهوه ددانت ههیه، الخت کردن استخوان یا پوستهی چیزی با دندان

کوره مریهم: شاوی چیایهکه له ههورامان[ن] کوهی در اورامانات

کورهدهر: قسه یه کی ناخوشه وه ک قوزه لقورت. آیانسزا، سخنی تلخ

کنورهگنوی: سنل و قوشنقی، سنرک، سنلوکی ئامادی ههلاتن.آنرموک

کورهمیانه: ناوی چیایهکه له ههورامان[]کوهی در اورامانات

کورهنیشک: 🐨 قورانیک

کوریشکه کردن: کرووشمه کردن، خو مات کردن و کز دانیشتن. (مهسته نهوه بن لهو قوژبنمه کوریشکهت کردور) کاکر کردن و نشستن

کنوزهرکوت: (+) بریتی له رهمه کی، گوتره، ههوهنته. (مهروا کنوزهرکوت مهده کوتیته سهر کار،) یکنایه از انجام دادن کاری بدون فکر قبلی

كن دويز، كرتهكان نكردوو

کوزیک:) سبه نکبه ر، خبه ل، مبه تبه رید:) حبه شبارگه ی راوچی بنق راو کردنی که و. آن) سنگر؛) کمینگاه شکارچی برای گرفتن کبک کوزیلکه به ستن: کو بوونه وه له دهوری شتیک.

(عالےمیک لیه دەورى كانىيىه كىه كوزىلكىه يان بەستىرور) ئاپۇرەدان. ناحلقە زدن

كۆژىل: كۆمەل، جقات.ناجتماع

کرسالان:) کوساران، کویستانان:) ناوی زمنجیره کیویکه له ههورامان. (کوسالان کوکن، ومفری ناچیتو. ایا کوهساران:) رشته کوهی در اورامانات

كۆستەك: (+) سندم. 🗖 شكال.

كوسىوو: كونى، سەلىتە، قەحبە، بەستوكەن جندە، روسىي

کوسه میسری: جؤری شمشیری قهدیمی بوو دروستکراوی میسر.[م]نوعی شمشیر

كۆسەبەبە: كوستەبابى، خەنەكچى، قەشىمەرى. □دلقك

کوسهبهدار: گهمهیه کی لاوانی گوندنشینه به دار و پهرو داهولیک دروست دهکهن و دهیگیرن به مالاندا و نهقول و هیلکه و پاره وهردهگرن. ن

نام یک بازی

کوشتارگا: شنوینی سنهربرینی حنهیوان.

سلاخخانه

کوشته ر: نه شته ر، (وه رن جه رکم هه لده رن به دهبان و کوشته ری/ چه نده م جیژوان له گه ل کرد به به رپنجه ره و دووده ری. «گؤرانی» اینشتر کوشته ره گوشته ره گوشته ره گوشته ره کوشته را کو

کوشمه له: خو کو کردنه وه و دانیشتن به ماتی، هه لترووشکان و خو گرمؤله کردن. (لهبه رسه رما خوی کوشمه له کردبود) و خود را جمع کردن و نشستن

کوف: کوور، کوم، پشت چهماوه. □کمر خمیده کوکک: زهویی پهمال، زهویی لماوی. (ئهو زهوییه کوککه ئهگهر ئاوی ههبی هیره لماسیی چاکی دهبی، □زمین ماسه زار

دهچین بز کنرکهند کردن. ایچیدن گیاه کزگا: (+) شوینی کوبوونهوه، هولی کور و کو

کول: (+) تەپ، گرد، تىرەگ، كەلك، كەل. 🗖 تپە

كۆلاس: فىشەككىشى تفەنگ. لىكلنگدن

بوونهوه أنامجتمع

کولانهیچ: دول و کهوهی نیو شاخ و زهرد و ماه .[درهی سنگی در سخره

کولانجه: کولاوکه، کلاوړوژنه، روچنه. اورزنه بام

گۆلاوكۆل: بەتەواوى، (ناتوانىين كۆلاوكول واز لە يەكتر بىينىن.) 🏽 بەكلى

کولاوهنچه: کلاوروژنه، کولاوکه، روچنه. ن روزنهی بام

كولپيچك: لانكه، بيشكه. ن گهواره

کولکهبه هاره: ناوی گیایه که. ننام گیاهی است کولکهی سهربه خوین: بریتی له مروی سهر به فیتنه و ئاژاوه کیز، به تایبه ت بر ئافره تی دلته و و

حهشهری دهکوتری.[م]کنایه از زن عشقی

كولله تانجیانه: تاژیلوكه، تاژیی ئه حمه د راوكه ر، بالبالووكه آن آخوندک

کولله داشت: که وی دهسته منو و به کولله په روه رده کراو، که و یان هه ر بالنده یه ک که دهسته مو بکری و به دهستنده کولله ی پیندری.

پرندهای که با دهست به او ملخ میدهند

کرلمت: جیگای پیکگهیشتنه وهی ئیسکی ران و دیزهلهی سمت آن مفصل استخوان ران و لگن کرلنج تهقاندن: ® کولنج شکاندن

كۆلئىج شكاندن: كەسىنك كە كۆلنىج دەكا شانى بو دەشىيلن يان دەيگوشىن قرچەى لىدوەدى.

(شانم رەق بووە بزانه كولنجم بو ناشكننى.) 🚽 قولنج شكاندن

کولنجی: دووپشکه، دهمارهکول. (چزی دهلیبی چزی کولنجییه بیگانه و خوبی ناناسی.) یا عقرب

کولنگ: قەزوان، بەرى دارى بەن. ناپستەى كوھى،

کولنه دهر: نه به ز، نازا، که سینک که نابه زی و به چوک دا نایه، (با هه رئی تو بی که لیمه ی کولنه ده ر/ راپه ره، تیکوشه، با هه رسه رکه وی

ک*ۆلنەدەر/ راپەرە،* ئى*كوسە،* ب *«ھەقىقى».)* ☑ تسلىمناپذىر

کولنهمه: کوتانی یه که مجاری برینج له دینگدا. ف اولین کوبیدن برنج در هاون

كۆلىوبىر: جەغجەغە، چەرخ و تەنافى ئاو ھەلگويستن لە بىر. ناچرخ چاە

كولودق: كولوكق، خهم و كهسهر، خهفهت. في

اندوه

کولوو: (+) دەنكى بەفر، كلووى بەفر. الدانەى ىرف

كولىوهس: رەپىستە، ئەونىدە. كى كىندم باران روياندە

کوله کوتان: تهمبی کردن و بهزاندن. برست لیبرین. (خهم وای کوله کوتاوه ناتوانی زهرده بگری) بیچاره و ناتوان کردن

کوله کوتران: کولهوار و لینقهومان، چاره ده. اله بن کولی ریا کؤل و که لاک و کؤله کوتراوم/ دهسم نه گری کولؤل و کؤله وارم یا رهسوول الله. «راوچی».) یا بیچاره و ناتوان شدن

كۆلە كوتراو: برست لىبراو، لىقەوماو و زەلىل. لىبىچارە و ناتوان

کوله گرتن: خو گرتن، گوی هه لخستن بو قسهی خه لک به دزییه و ه استراق سمع

کوله گویتی: ناوی گهمه یه کی لاوانه. نام یک بازی جوانان

کولهباد: نهترس، بینباک، بهغیرهت، بهجهرگ. بی باک

کولهژ: جوریک ماری ژههراویی بقهیه اینوعی مار سمی خطرناک

کزلهشیر: کزلوشنر، داریکی گهورهیه دهیدهنه به کولهشیر: کزلهکهی مال و بانهکهی پین بهرز دهکهنهوه بهجوریک که سهریکی دارهکه لهژیر کولهکهکه دایه و به چهند کهس سهرهکهی تری دادهنهوینن، وهک مهلغه (ئههرهم) بانهکهی پی

بەرز دەكەنەوە، ئەوە بۇ كاتىكە كە دەيانەوى شىتىك بدەنە بەر كولەكەكە بۇئەوەى نەنىشى، چلمىزدە. [] اھرم

کزلهکه پهشکه: کولهکه په که بو و سه ره که ی دو و فلیقانه بو و ره شکه کایان له سه ر داده نا و نه و سا پریان ده کرد له کا و پاشان که ره که یان دینا ژیری و باریان ده کرد بوئیه وه ی سه رخستنه که ی ناسان بی آیایه ای که برای بار سنگین می گذارند و الاغ را در زیر آن قرار می کنند

كولهگړوو: كول ههستانى بهر له كريان. ئوناق. آبغض گريه

كولهگیر: شوقار، دووزمان، نهمام. اس خبرچین كولهههیبه: ماریكی ژههراوییه، كولهوهیباب. كولهوهیوا. اساماری سمی

کولیره ناسکه: کولیرهیه ککه ههویره که ی به شیر و شه کر شیادراین آنوعی نان روغنی خانگی

کولیرهی پهنجه کیش: کولیره ی قهره په پاغی آن نوعی نان گرده

کولیرهی حاجی لهکله ک: توله که، ناوی گیایه که گهلاکه ی پان و خره گولیکی وردی سپی دهر ده کا و پاشان تؤوه که ی وه ک کولیره خره آن

نام گیاهی است، پنیرک کولیژ: کولیج.[م]کالج

کۆلىژە: تەنگانە، كىر و كرفىت، تەنگىژە. نى كرفتارى

كولينجك: كورۇشكه. 🗓 غضروف

كرم: (+) كلاو، تەپلە. الكلاه كرمانج: كەونىل، كووژگه، چارداخ الساببان

كۆمەلكە: 🖘 كۈمىلكە

کومه لکه: کومه لته، کوزیلکه، (خه لکنکی زور له به به لکنیکی زور له به به درگای مزگه وت کومه لکه بیان به ستووه، ای احمع شدن عده ای به دور هم

کومیلکه: کوزیلکه، کومهلکه، کومهلته. نا جمعیت کون کردن و له مل کردن: بریتی له برسییهتی و خواردن و لیستنهوهی قاپ و قابلسه مسه، خواردنی بنکری قابله مه و مهنجه ل. (ئه و کره کره چیه سازت کردووه یه کجاری کونی که و له ملی که) یا کنایه از گرسنگی و خوردن تهدیگ کوناوجه: کوناوه جه، کلاور وژنه، کولاوکه، روزنهی بام

کوناودیو: دیواودهر، کوناودهر، (دیوارهکهیان کوناودیو کردبرو.) آسوراخ شده از دو طرف کونجره: نووسهکه، پهنهریشکه، نووسهنهکه، پهنیریشک، پهزیشکه. نادار که به لباس می چسید

گونجری: کونجره، پهرهنیشک، نووسهکه، نووسهکه، نووسهکه، پهنیریشک. نوسههه خاردار

کونجه له: کاسه ی دارین، ده فری له دار دروست کراو. ناکاسه ی چوبی

کونجی کونجی: خال خال، پنوک پنوک. ارونکی سندوو پایزانه کونجی کونجی دوبی، [اخال

کونهکولی: گهران و تویزینهوه، پهیدوزی ن

تحقيق

خال ريز

كونىدەكىي: هەلترووشىكان، هەلتووتىەكان، كوندكى. بى چمباتمەزدن

کوندهگایه: جوریک کوندی گهورهیه. نی شاهبوف

کوندهگوو: بریتی له مندالی زور گووکه ر. (ده مندالی کوندهگوم بو به خنی کردووه.) [کنایه از بچهای که زیاد می رید.

کوندهمیز: بریتی له مندالیک که ههمیشه میز ده کا بهخویدا، میزکهر. (نهو کوندهمیزه شهو نبیه جیکاکهی تهر نهکا.) [شاشو

کونکه: گوزه، دهفری له ستوالهت، کووزوو، جهره. ایکوزه

کونه کتیب: بریتی له پیاوی به نه زموون و دنیا دیده دیتو. آن کنایه از پیرمرد با تجربه و دنیا دیده کونه با چکو له له دیواردا بوئه وهی بای لیوه بیته ژووری، ده لاقه.

كنه باريز: كونه به رهست. مرتجع

کونهپهنیر: ئهشکهوتیک بوو قهدیم خهلکی دیهاتی دهوروبهر پهنیریان لهوی له چال دهنا و نگابانیان بو دادهنا. آن غاری بود در قدیم که آهالی روستاهای دوروبر پنیر خود را در آن نگهداری میکردند

کونهجه رگ: زور بن هینان به قسه و تانه و ته شهر. (مینده دهبولینی کونهجه رکس کردووم) آبیزار کردن

كۆنسەلان: لانسى كسويرە، كۆنسە ھىلانسە، درى گەرمەلان. لىكھنە لانەي خرگوش

کونینه ناس: دیرینه ناس. می باستان شناس کووتی کووتی:) بانگ کردنی سهگ؛) بریتی له مروقی زگه رق و به تهماح که چاوه ریی بوره خولکیکه. (ئه توی عملی به رده شمانی/ کووتی

کووتی نانی نانی/ دوو کونم هه یه له نیو رانی/ له کیای ده خوی یان له دانی «به یتی عهاسی به رده شانی».) [] صدا زدن سنگ؛) کنایه از

آدمی که حریص و شکمو است

کووهان: پر، لیدورین، کهلاورید، لپاولی، (کیلهکهی کووچان کرد له گهنم و بوی کرده جهوالهکهوه) آپر، لبریز

کووچی کووچی: بانگ کردنی سهگی چکوله و تووتک.[ن]صدا زدن سگ کوچولو ___

کووخهل: نگابانی خرمان، خرمانه وان نگهبان خرمن خرمن

كوردى قەباخى: كرولەكەى شەقەباخى. [ب كدوحلوايى

کرودی ملکه: کروله که سه راوی. آیا نوعی کدو کرورنگه: سه ربه یه کا کردنی په ز له به رکه گه رمای هاوین (په زه کان له گه رمانا هه موو کوورنگهیان کردووه.) آیا سر در هم فرو بردن گوسفندان در گرمای تابستان

کووژگه: کهویل، کهپر، زنج، چارداخ، اسایبان کروس: کوس، کوست، اساطالع، بخت.

کروس کهفتن: بهدبه خت بوون. آم بدبخت شدن کروک: کوم، کوور. آم کوژپشت

كروكوورهك: تاقتاقكه ره، تووته ك. اسس چت اسمى دنيا شهومال نهيدن خاو مهوه ل

کووکوورهک، دووهه م نالهی شاو/ سیهه م شه و که سه که در کریایه / وه زلف له یلی زنجیر کریایه / وه زلف له یلی زنجیر کریایه ، گورانی / ایاکریم

كوولەكە ترشى: كوولەكەي شەقەباخى. يانوعى

كدو.

کووله که چنار: جوریک دارچناری قرچزکه راست همهانساچی و شستیکی خر دهگری و نیوهکهی پر دهبی له میشووله. ای نوعی چنار شکننده و نامرغوب.

کوولهکه دهرویشی: کوولهکه سهراوی. این نوعی کدو

کووم: (+) باک، ترس، (کور ئازا له میچ کووم نیه کیگ، [باک

کوهک: کهو، ژهرهژ، دوراج. نے کبک

كويخا سجيل: 🗢 سجيلنووس

کویرکیش: چاوساغ، کهسیک که دهستی کویر دهگری و دهیگیری. آیکسی که دست آدم کور را میگیرد و راهنمایی میکند

کویْرگوان: حهیوانی که شیری کهم تیدابی، یان گوانی شیری کهم لیدی. نادامی که بهخوبی شیر از پستانش بیرون نمی آید

کویرووه روقه: ئافهتی گهنم، جؤری کویرووه له گهنم بهیدا دهبی و دهنکهکهی روقه.

سیاهک گندم کویره دمه ل: جوری زیبکه ی گهوره ی زور به

> ژانه دهرکی نابی آنوعی دمل چرکی کویره کوان: ه کویره دمهل

كويرههاو: قوولكيكه لهبهر چاوى پهز دايه. ا

کودی زیر چشم کوسفند

کویرهمره: ئاوری به تهپاله و دووکهل کردوو. (تهندوورهکهی بیئه وهی کویرهمره بی گرتی.)

کهپره شینهی جوولهکه: بارانی هاوینان، باران له هاویندان باران در تابستان

کهپسوول:) کهفسوول، جؤری حهبی ناوگهدهیه زیاتر بؤ چلکی لهش دهبی؛) دهفری گاز، به تلی غاز.[ن] قرص کیسول؛) کیسول گاز

کهپز راسان: 🗢 لووت راسان

که پیخه سوو. ایا زنی که همراه عروس به خانه ی داماد می رود

کهپهنکی پاش باران: بریتی له شتیک که له کاتی به که لک کاتی به که لک هاتنیدا دهست ناکهوی، دوای نهوهی پیویستت پینینهما پهیدا دهبی. ماکپنک بعد از باران

کهتهول: قهشقه، گیایهکه لهنیو گهنمدا شین دهبی گولهکهی سئپییه و دانهکهی وهک نووسهکه وایه به لام درووهکهی ئهستووره.[ت] گیاهی خاردار

کهتهول: گیایه کی درکاوییه گولی سپی دهرده کا، قه شقه، گیایه که وه ک کونجره وایه درووی دانه که ی در شتتره. ناگیاهی خاردار.

کهچه ل و کوونی: بریتی له دوو کهس که بهبی یه که هه لناکه ن.جووته ی خیروشه پر کنایه از دو نفر که ههمیشه باهم هستند.

که چه و هترین: روو شکاندن، شهرمه زار کردن، که چه ترین. (وایان که چه و ه ترین کرد روو له م لایه خاردار

كەركە: قاخنات، فرو. قاقنات، خۇراكىكە لـە ۋەك و شىر. لـــ آغوز

کەرکەرۇک: بەرزايى نيو درگا کە ھەنگاوى بەسەردا ھەلدىننەوە. بابىنى چھارچوب پايىنى در

كەركەروكە: 🔊 كەركەرۈك

کهرکهرټکه: بهرزايمي پيش دهرگا، لای خوارووی چوارچيوهي درگا که له عهرزهکه بهرزتره آناطرف پاييني چهارچوب در

کهراژه. ماکیک کهراژه اماکیک

كهرگهتهشي: كهرتهشي. ناگياهي خاردار كهرگهدهن: (+) بريتي له مروقي زهلام و نهفام. نايه از آدن لندهور و ابله

کهرگهوز: شوینی خو گهوزاندنی گویدریژ، شوینیک که خولهمیشی لیبی و چهند جار کهر خوی لی گهوزاندبی ههر کهریکی تر دهگاته شهو حانده شهگهر باریشی لینرابی خوی دهدا به عهرزدا و خوی دهگهوزینی. ماغلطیدن الاغ

کهرگین دو به در به سال اله ده دری بینست دانان له ده وری بینستان و شوینی تازه سواغ کراو بوئه وه نیوی نه که ون. (ئه و سه ربانه م تازه سواغ کردووه په تیکی به ده وردا رایه ل که بو که رکیره وه با وه نیوی نه که ون.) آنشانه ای که برای بستن معبر میگذارند

كەرماشىين: بە تانە و تەشەر بە پاسكىل دەلىن،

ناكاتهوه.) نا شرمسار كردن

میان دو آدم نفهم

که راژه: کریــژ، کــه ره کیفـه، چلکــی پیکــه وه نووساوی رهق بوو. مــ چرک، کپک

کهراکه: کاژهلاک، کاسه سهر، تهپله سهر. م جمجمه

كەراكەسەر: تەپلەسەر، تۆقەسەر، كاسەسەر، ت

کهراوکهر کهوتن: به یه ک گهیشتنی دوو کهسی ناحالی که دهست ده که ن به کیشه و ده مه قالی و به کهس که و به که سازه که راوکه راوکه راوکه و که و توون به که س حالی نابن. ایکنایه از جدال

کهرپنج: جوریک بیژانی گول گهورهیه. آلنوعی گیاه بومادران

كەرتاو: ئاوى كە لە چۆم جيا دەكرىتەوە، شەقە جۆگە.[ن]جوى بزرگ

کهردل: داکهر، بیخهم، کهسیک که گویی له هیچ نییه و دنیای به فشه وهبهرداوه. ایخردل کهردوو: (+) دیراو، بق. ای جوی که بر لبهی آن میوه میکارند

کهردووکیش: (+) ئامرازیکی دهم پانه پهتیک و دهسکیکی وهک پیمهرهی پیوهیه به دوو کهس دیراوی پیههالدهدهن. هاگراز

کهررهی بهیانی: تاریک و روونی بهیانی، بهیانی روونی بهیانی زود. (کهررهی بهیانی گهیشتنه سهری و گرتیان.)

اصبح کاذب

كەركىت: عەباى بى قۇل نولىن ئاستىن كەركۇلىك: كەركىقل، قالغان نولگىياھى اسىت

دووچهرخه. عادوچرخه

كەرملاندن: تىكەل كردن، ئاويتىە كردن، پالوش. [

كەرمىز: 👼 خەرمىز

كەرنەڤال: كو بوونەوە و بەرپوەبردنى ئاھەنگ. □كارناوال

کهرویشک به عهرابه گرتن: بریتی له سهبر و تاملی زؤر. (مینده به سهبره کهرویشک به عهرابه دهگری.) آکنایه از صبر و شکیبایی زیاد

کهرویشکه مهله: مهله کهرویشکه، جوری مهلهی وهک کهرویشک. استشای خرگوشی

كهرهب: خهم، كهسهر، خهفهت. [] اندوه

که ره په شمه: گیز و حول، حه پول، گهوج و ور. آهیخمه

که رمجنه: جانه و مریکه له جیگه ی ته و و شیداری مالدا ده ژی، ره نکی خوله میشییه و بن زگی سپی و لاقی ورده، که ره که وله آنام حشره ای است

کهرهستی: شوینی سیبهر، جینی ههمیشه سیبهر، تاونهگر. مجایی که ههمیشه سایه است

که رهسیسه: (+) ئاپۆرەى ئاژەل و بالندە يان مىرۆڭ، (بولىک بالدار لهسهر سەلوينكه که که رەسىسه يان داوه.) آانبوه مردم يا حيوانات که رەسىسه يان داوى نهزان و گهمژه، حه پول، خەلكى رەشوكىي گىل و نەزان. مامرد ابله

کەرەك: بەدبەدە، كەرەوالە، مرەكەرە، ھەويىردە.

كەرەكۆشە: 🖘 كەرەوشە

کەرەكوندە: جۇرى كوندە بەقەد كەوپىك دەبىن زۆرى لى نزيك دەبىيەوە ھەلناڧرى. نانوعى جغد

کهرهکهوله: کهرهجنه، جانهوهریکی بچووکه لهجیگای ته و شیداری مالدا ده ژی. اسام حشرهای است

کەرەكىف: كەروو، برش، كەرەكىفە، كەرگ.[ن] كۆك

کەرەنسىخ: جىگاى نىسىن كە قەت تاو لىنىنادا، شوينى ھەتاو نەگر. نى جايى كە آفتاب نمىگىرد كەرەنگەل. قانگەلۇشك، كەنگەلاشك. كەنگەلاشك. لىابتە خشك كنگر

کەرەرشە: جۆرىك جەگەن. كەرەكوشە. الى جگن كەرى كەندەلان: بريتى لە كەسىنك كە ھەر بە لارىدا دەروا و خىشەسسەرە. (دەلىسى كەرى كەندەلانە خەز بە تۇبىنى خۇى دەكا بوئەوەى زەرەد لە خاوەنەكەى بكەرى.) كالىه از آدم خىرەسر

کهری نیوه زهر:) بریتی له که سیک که دی قسه بکا و ناهیلان ته واوی بکا؛) کاتیک که د د ده ده وی همه وی بزه پینی ده ده ن و ناهیلان زه په زه په که که نایه از کسی که نمی گذارند حرفش تمام بشود؛) خری که نمی گذارند عرعرش به پایان برسد و با زدن قطع می کنند

کهری: کاژیله، کاژیلهی شهش مانگان. و بزغالهی شش ماهه كشك روغني

كەشكەرە: قشقەرە، قشقەلە. فازاغ سىفىد و سياە

كهشهور: كهشهههور، ههورى تهنك و پهله پهله به ئاسمانهوه. آل لكه هاى ابر سفید

كەشىش: (+) كورتە بالا، خريلائه، قولەبئه. الله عدد كوتوله

کهف هه آخراندن: بریتی له زور توورهبوون. (منیدهی رق ههستابوو کهفی ههدهخراند.) کنایه از عصبانی شدن زیاد

کهفت و ردفت:) هم کهوت و ردوت؛) بریتی له جاروبار، به ههاکهوت. از خهم امه دامی خهاکی به کهفت و ردفته ن/ خهم امه دامه کهفت و ردفته ن/ خهم امه دامه کهفته ن «فواکلور».) []) افت و خیز؛) گاهگاهی کهفتیر: کهوگیر. [ن]کفگیر

که قدهم: بریتی له زوربلی و چه نه وه ر، مروقی گیر و حه پول و زورویژ، که سیک که هینده هه له وه ری ده کا فریا ناکه وی تفی ده می قوت داته وه آبوراج

كەنسىورل: 🗢 كەپسوول

كەنەسەر: كەنەرىز، لپاولپ، ليواوليو. نابريز

کهفهکولن: ئه و شیره ی ورده به ردی سپیی لهنیو دهکهن و لهسه ر ئاگری دادهنین بوئه وهی زووتر بکولن و ههانه چین آن شیری که برای جوشاندن سنگ سفید در آن میگذارند

که شین: (+)) وه ک که و ، که و وینه، خال له پروو، پرووبه خال،) ناوی کچانه. [] صورت خالدارو زیبا شبیه کبک.) نام دخترانه. كەرىزكەن: كەسىك كە بىر و كەرىز ھەلدەكەنى.

🗖 مقنی

كەزىك: (+) دەمار، رەكى ئەندام.نــ عصب

کهزیله: پینهی مهشکه که پهرؤیهک به دهرزی له کونهکهی را دهکهن.[ن]وصلهی مشک

که ژاواژ: خال خال بوونی ده شت و کیو له کاتی ده صود به هاردا. (زهوی که ژاواژ بووه) اخال

خال شدن دشت و کوه در اوایل بهار

کهژتهنگ: جارز، کهشتهنگ، تووره، مر و مؤچ و بن تاقه ت. عصبانی و بی حوصله

كەژوان:) كەژەوان، شاخەوان؛) ناوى كوپانە.

🔲) كوهنورد؛) نام پسرانه

کهس له کهس:) بی سه ره و به ره، (که س له که سیکه سه گ ساحه بی خوی ناناسی) ؛) حیساب پاک بیوون و پاک کردنی قه رز. (به خشین له گوناه و هه له چاوپؤشینه / تن چون هه ره شه ت به ناگری پرتینه / بیمبه خشی به نویژانه وه که سیمان له که سه / به گوناهه وه بیمبه خشی به بیمبه خشه ده لیم به خشینه. «هه ژار، خه پام به کوردی».) []) بی بند و باری بلبشو؛) پاک شدن حساب

کهسنهزان: (+) ناوی داریکی درکاوییه وهک شورهتوو وایه، داره بقق. آنام درختی است کهشار: روخ، کهنار، لیواری زهریا. آنساحل

کهشک نانهوه: ناوی یارییهکی لاوانه. اِلنام یک مازی جوانان

که شکه به رونه: سیریژیک که هیندی رونی تیکه لاده که شک ایا

که ککه: که که مقه، نوقل و شیرینی به زاراوه ی مندال. (که ککه ده خوی؟) ایشیرینی و شکلات در اصطلاح بچه ها

کهلیهدوون: عهبای دهورکیراو به زهری و دهزووی رهنگاورهنگ. آماکلابتوون

كه لهانير:) بالآخى دوو ساله؛) بريتى له لاوى قه له و زهبه لاح. [] گاوميش دو ساله؛) كنايه از جوان چاق و لندهور

کهلپهک: کهپهک، درشتهی ئاردی دابینژراو، تیخولی گهنمی له ئاش کراو. ناسبوس

كەلپىنجە: مشتەكۆلە.ناسقلمبە

که انه وهن: نامو، غهواره، نه ناسبراو، بیکانه، تاچیک ان بیگانه

کەلخە:) كەمچە، ئامرازى قورە سواخ لووس كردن؛) مەلاقە، ئەسكوئ، ئەستى، كەوچكى

گەورە.[ن]) مالەي بنايى؛) ملاقە

كەلك: (+) تىرەگ، تەپك، تەپۈلكە، گرد.ن]تپە

که لکه اله میسشه: کاکله میسشان، داپیروشک. کالکه مووشان ماعنکبوت بزرگ

كهلكه خهراوه: كاولاش، كهلاوه. ناخرابه

که لـلا:) +) دهم لـه پـیش و زوربلـی، خــق تــی هه لقوتین و چه نه و هر. نــاوراج

كهلك: كهلاوه، كاولاش، ويرانه ناخرابه

کهلوو:) +) قوزاخه ی کرمی ههوریشم. آب بیله ی کرم ابریشم

کهلوه پیژ: په پینی ننزک و نیسک، ننزک و نیسکنک که زور دهگا و دهستی بن دهبهی کهلوه کهی ده ته قن و ده و هری. (تازم نزکه که بن

رنینه وه نابن مهمووی که لوه ریثر بووه. آنخود یا عدستی کنه بیش از صد رستیده و خشک شده باشد

كەلوھز: ئەشكەوت، ئەشكەفت.[ن]غار

كەلەبا: بەدەمار، بەپۇز، ترزل، قۇرەدەماخ. نى متكىر

که لهباب به له په وه لینان: بریتی له دلنیابوون، له خهم ره خسان. بریتی له لاویک که ژنیکی باشی هیناوه وازی له قیته قیت و هاتو و چو هیناوه. (تن تازه که لهبابی خوت به له په وه لیناوه.) آیکنایه از خاطر جمم شدن

کەلەبابە: ئامرازىكى مەكىنەى خەياتىيە مەكوركە دەچىتە نارىيەرە.[ن]كمېلت

کهلهباد: بای واده، شهمالی سهره بههار که بهفر دهتوینیتهوه، بای وهعده. (هانای کهلهباد، باد بهفاران/ ولیعه هد دهشت، وکیل واران) آباد

که له به نده ن: چیای رژد و هه له مووت و ئه سته م. [اکوه صعب العبور

كەلسەپىق:) ئاسىق، شىويىنى خورشاوا بىوون؛

(كەلەپنى خۇرنشىن تەم دايكرتىوود.) بەلال، گەرمەشانىي برژاو.[ن] افق؛) بلال

كەلەزات: ترسەنۆك، خويږى.نى ترسو

كەلەزراو: كەلەزات، ترسەنۆك. نياترسو

که له زورداری بی په د د لره ق می د د لره ق می د الله و مین کنان از المی بی به زه آناکنایه از آدم زالم و سنگدل

که نوانگی که وردی کلیسه، کازهنگ. آب

عاد ردسی ساوردی میسه عاردسه. ناقووس

بهاري

كەلەسىور: مانگايەك كە لە كەل ئاچىتەرە و ئاوس نابئ آ گاو مادهای که همواره آمادهی

> كەلەشىزە:) ئەخۇشىيەكە زىاتر زارۇكان تووشىي دەبىن دەنگىيان دەنووسىي و دەكۆخن دەنگى كۆخەكەيان وەك خويندنى كەلەشىيرى لىدى؛) لەوزە، بايەمە، لەوزەي كەورە. نا) بیماری خروسک؛) لوزه

حفتگیری است و آبستن نمیشود

كەلەشىيرە خودايلە: پەپووسىلىمانكە، خاتوون سيمانكه، شانهسهره. [م] هدهد

كەلەشىرى ناوادە:) كەلەشىرىك كە لە ناوەختدا دەخىوينىن.) بريتى لەكەسىك كەلەرەخت و بن و هختدا دهبیته ملؤزمی خهلکی [ن] خروس بیمحل) کسی که نابهنگام میزاحم میردم مىشود

كەلمەشىينكۆف: جۇرى تفەنگى دەسىكارى رووسىيايه سىى گوللىه دەخىوا ئىەو كىەسمەي درووستی کرد ختری ناوی کلاشینکترف بوو.[ب تفنگ كلاشينكف

كەلەكەبرى: ناوى گەمەيەكى لاوانە. پۆلۈك لاو بهدهوره دهست دهخهنه سهرشاني يهكتر و سەريان پېكەوە دەنىن، كەسىكىش دە ھەنگاو دوور دهکهویتهوه و به ههلاتن دروا دهست دهخاته سهرشانیان و باز دهداته ئهودیو. المانام یک بازی جوانان

كەلەگژژەو: وشەپەكە كاتىك جوانەگا دەبەن بۇ سەر مانگا بەكەل بۇ دنەدانى جوانەگاكە دەيلىن. كلمهاى براى تحريك كردن گاو هنگام

حفتگىرى.

كەلەكۈ: 🔊 كەلەكۈرەر

كەلەم كاشوول: گيايەكى خورسىك و بۆنخۆشە گهلاکهی دمخوری و بؤ ترشیانیش دهبی. وهک كەرەوز وايە. مانام كياهى خوراكى

كەلەنگ: قەلادە، قەرىتە، قەلاتە، سەنجول، قاستى ملى تازى ما قلاده

كەلەواۋ بوونەوە: سەرنگوون بوون، خلۇر بوونهوه. ماسرنگون شدن

كەلەوھ: كەلەوانە، دوودارى چەماوھيە بە نيريدا دهكهن و ملى گايهكه دهخهنه بهينييهوه و له بنهوه به بهن کهنهوه دهیبهستن آم چنبرهی گردن گاو در خیش

كەلەرەكىشى: درايەتى، رقەبەرى. (ئەر خويرىيە دهيهوي كعلهوهكيشيم لهكهل بكا.) 🖟 رقابت كينه توزانه

كەمازەنگ: جۇرى كەمايە بەقەد كەما بەرز نابيتهوه [م]نام كياهي است

كەماسىا: سىوالكەر، خوازەلۇك، دەرۇزەكەر.

كەمچە: (+) ئەسكوى، كەرچكى گەورە. 🗖 ملاقە كەمچەكولە: كەرچكە قولە، كاكەتەشى، بەچكەي بنوق که هیشتا کلکی دهر نههاتبن آن بچه قورباغه که هنوز دست و پایش بیرون نیامده. كهمدهم: كهسيك كه له خواردندا شينهييه. (مینده که مدهمه له وسیاوه دوو پارووی نیاز نه خواردووه.) [كسى كه در غذا خوردن كند باشد

کدا

که مکولتن: کون و چهپله ک، له کار که و توو. (به جاری که مکولوت بووه که لکی نه ماوه.) کهنه و از کار افتاده

کهمهن بهسهری: گهمهیهکی لاوانی گوندنشینه. آنام یک بازی جوانان

کهند و لهند: زمویی پر قوولکه و چال و چۆل. (دیم بهرمو زوورک و تهلان و کهند و لهند/ دیم بهرمو بژوین و زمنویر و زمهند. «میمن»)

زمین پست و بلند

کەندوور: ئاودر، كەندر، بوودر. الىگودال آبكند كەنگەلاشك: قنگەلاشك، قانگەلاشك، درووى

کهوت و رهوت: ههستان و کهوتنهوه. (وا پیر بروه کهوتوته کهوت و رهوت.) افت و خیز

كەوتتە سەر پل: كەوتتە سەر ھەوا، لە كەللە دان. (تازە كەوتوتە سەر بل بشىكوژى ھەر

دهچی.) 🗔 به سرش افتاده

كەنگر، قەلقەلاشك. مابتە كنگر

کهوچک بهدهست: بریتی له کهیخودا و کاربهدهست. (کهوچک بهدهستی نهو ماله ههر نهره) آمسئول

كەرچكە قولە: 🔊 كىكەتەشى

کەرچکە ماسى:) گويچكە ماسى، گۆش ماساو؛) جۇرى ماسىيە دەمى وەك كەوچك وايە.[ن])

گوش ماهی؛) نوعی ماهی، بیل ماهی

كەرزىلگ: ترسەنۆك، كەلەزات، كەلەزراو.ن

کهوش: (+) سه حرا، دهشت و مهزرا. (گورهند له کهوشه دوور له وشکه سنوفین/ دهرفه ته مهم

گوشین و مه لکلوفین «مه ژار».) اصحرا که وشگه ر: که و شدروو، پینه چی. ای کفشدوز که و کز: سولتان، شا، حاکم. ای سلطان، حاکم که و که و م و این و گهران. (به و روژگاره خه ریکی که و که و مراوه.) ای گشتن و کیف کردن

كەونارا: كۈن و لەمىزىنە، كەقنارا، دىرىن. ناستان

کهوندارا: میزینه، قهدیم، پوژگارانی زوو. یا باستان

کهونهلان:) کونهلان؛) بریتی له جیگه ژیانی رابردوو. (روو له مهرلایه دهکهم نامویه بو موم/
نابینم جیژوان و کهونهلانی خوم. «میمن». ا
لانهی کهنه؛) محل زندگی قبلی

کهوه حه فی: که و مار، ماری بالدار. نامار پرنده که و هرد (+) قه راخ، که نار، دیواری قه راغ حه و ز و کانی. (له پال که و هرمی کانییه که دانیشتبرو.)

دیوار دور حوض و چشمه

کهوی گورهلی: خاسه که و، که ویک که باش ده خوینی و بن کی به رکینی که وان ثازایه و له خویندن ماندو و نابی آن کبکی که خوب می خواند و در مسابقه کبک خوانی خسته

کهوی: گزینگ، سهرهتای تاوی بهیانی. ناولین تابش نور خورشید

کهویلکه: نوابهفر، بهفریکه که جی جی توابیتهوه. (ئهمن زهینی خوم دهدایه تیرهگی دهکویستانی/ سهریان دهردیناوه لهبن کهویلکهی دهبهفری/

نمىشود

پنجی سویسنی، ههلالی، به بیبوونی، گیابه ند و گیاخاوی/ دهگهل پهلکی دهسووره گولی «فولکلور») ها برف اندک

كەوين: خاوين، پاقۋ، پاكۋ. ناپاكيزه

که هال: بزنی خزلی ئاوپرژین کراو. (گوند بز که ماله که شی پیاو مهست ده کا.) آب یابوی خاک آب یاشیده

کهیکهو: کهیکهب، کهیکف، داریکی جهنگهلییه بهر ناگری. (ئیستر بزایه کهیکهو باروبهر/ ئهوسا دهیبینی تو بالای دلبهر «فولکلور».) آیانام یک درخت جنگلی

کنج به گا فرقشتن: بریتی له فیل کردن و شتی ههرزان به نرخی گران فرقشتن. (نه و کلاو چییه کیچ به گا دهفرزشی، ایکنایه از بسیار شیاد کنج له کهول کهوتن:) بریتی له وه پهله کهوتن بو کاریک. (تازه کنچ که وتوته که ولی هه دادانی

 □ کنایه از عجله داشتن برای کاری؛) پیدا شدن کک در لباس و بدن

نىيە/؛) كەسىنك كە كىچ ھەلدىنى، كىچ ھەلىنان.

کیم نال کردن: بریتی له زور فیلهبان، (منیده زورزانه کیم نال دهکا.) ناکنایه از شیاد و کلامبردار

کیهووله: جوریک گیانلهبهری ورده به لای برکهی بیستان و چهوهنده و گیای ساوایه. ناحشره ای که آفت بوته جالیز است

کیرکه له گا: چلوورهی دهم پلووسک، شووشه سه هول آن یخی که از ناودان آویزان می شود کیره و ل: ئه و شوینه ی کیری جوانه گای لینوه

دیته دهر، شؤرهکهی بهر زگی پاتالی نیر آب جایی که آلت تناسلی حیوان نر از آن بیرون می آید

کیرهول شوّر: جوّری جوانهگای زهبهلاحه که کیرهولی شوّره و بوّ جووت بوون نازا نییه. یا گاوی که محل آلت تناسلیاش آویزان است

کیزر: پیره داری مازوو و بهروو. ادرخت پیر بلوط و مازووج

کیسۆبزنه: کهرتهشی، کهرگهتهشی. یا گیاهی خاردار

كىسەبىمار: فەقىر، دەستكورت، ھەڑار. نافقىر، تنگدست

کیسهل پسهکین: کیسهل بهخش، گهمه یه کی لاوانسی گوندنشینه. دوو لاو دهسته و شهر یه کنر و و و دهسته و به کسی قوله داریک له به پنی هه نیشک و چزکیانه و محتیان توند ده به ستن ده بی به نجه ی پی و به شان له یه کنر ده ن هه رکامیان بکه وی نه وی تر به قرونه خشکی ده چیته پیشی و گازی لی ده گری. ای اسم یک بازی جوانان.

كىسەلۆكە: كىسەلە، سىن، بۈگەنكە.[ن] خشرەي

کیسه له: (+)) نه خوشییه کی جه رکی په زه.) خو مات کردن و به دزه دزه هاتنه پیشه وه. (ئه وهی دهرده و به لا باری له ئاسمان/ له سه رعه رزی له دهورم کیسه له ی بوو. «عه بدوللا حه سه ززاده، ساکار») نا) غده ی سفید چرکی که روی جگر

سن

گوسفند پیدا میشود.) بواش بواش جلو رفتن و محاصره کردن.

كىسەلەگزىن: كىسەلبەخش، كىسەل بىسەكىن.[ن]

كيسهلى: ماشينى ژيان. ما فولكس

کیش: (+)) ئایین، مهزهب، دین؛)گونجهی دارینی ئهستیر.[]) دین، کیش؛) دریجهی چوبی استخر

كيشتانه: شاگردانه، دهستخوشانه.[م]انعام

کیفوار: کیفار، نیوی گیایه کی درکاوییه، کیوار.

اگیاهی خاردار

کیل بوونه وه: هه ستانه سه ربی، راست بوونه وه.

ایا باشدن و ایستادن

کیلگهردن: بریتی له گهردنی به رز و ناسک و جوان، گهردن کیل. (گهردن زهرد و کیلگهردن، گهردنی زهرد و کیلگهردن، گهردنی زهرد چیی تنیایه/ ملی پره له مووروو نیونتیرهی کارهبایه. فولکلور.) آگردن بلند

كيلووك، داوهل، داهـقل، ئـهو چلـه كـهنمـهى

لهدوای دروینه به پیوه دهمینیتهوه. آساخه گندم که بعد از درو برجا میماند

کیله بهردینه: یارییه کی مندالانه یه، چهند بهرد له سهر یه که هه لده چند هانگاوییه و به بهرد تینی هه لده که ن ههر که س لیی دا و بیرووخینی به رنده یه. آمانام یک بازی کودکانه

کیله ری تابلو و نیشانه ی قه راغ ریگا. اس علائم کنار جاده

کیله که وه: گوندیکی ناوچه ی فهیزووللابه گی بوو که و تو ته به ر سه دی کورشی که بیر [ب] روستایی در منطقه ی فیض اله بیگی زیر سد کورش رفته است

کینی: گیای دهم دهراوی کانی. نه و گیایه ی له به روی کانی ده به وی گیای له به روی دهراوی کانی ده به وی این این کینیتان/ پشقه له ده که م بو زستان، فولکلور، ایکاهی که در مسیر آب چشمه می روید.

گابقر: (+) جۇرى جولانە، چەشىنى ھەلۇرك.مى ئوعى تاب

گاپا: گاپی، بریتی له تهنبه ل و له شگران آن کنایه از تنبل

کاپی: 🐨 کاپا.

گادل: بریتی له مروقی ئازا و بهجهرگ و بهقهوهت. ناکنایه از آدم نترس و نیرومند گاردون: مقهبا، قاقهزی ئهستوور که دهکریته جهعبه بو کهلویهل آل مقهوا

گارسیوک: تهرزه، ترگژوک، تهزره، تهیروک.[ن] تگرگ

گارگاره: بربسره ی پستت، بربراکه، مؤغهره، (گارگاره ی پشتم له وانه بو و بشکی.) ستون فقرات

گازاندن:) گاز پیدان به ماشین و ماتور و ... (بیکازینه با زوو بکه بینی) ؛) نه اندن، گاز کردن، هه را کردن، آیا) گاز دادن ماشین؛) جار زدن گازوانکه: گوزروان، گیایه کی گهلا پانی درواوییه گولی وردی شین ده ر ده کارآناگل

كاوزبان

گازوانه: گازوانکه، گوزروان. 🗓 کل کاوزبان

گازؤک: (۱) ئه و داره ی که کهرویشک و پیویی له کون پی دهردینن، داریکی دوو سهره دهیکهن به کونی کهرویشک و ریویدا له تووک و پیسته که ی هه لده چه قینن و بای دهدهن و دهیکیشنه دهری، به و دهرهینانه شده دهلین چوله پیچهن.) قوولاییی سهری کوله که بوئه وهی خه ساره له سهری راوهستی.

ای چوبی که با آن خرگوش و روباه را از سوراخ درمی آورند) گودی بالای ستون که تیرگ بر آن جای میگیرد

کازه: (+) پارانهوه به دهنگ، شیعری مناجات. __ مناجات

گازهندهوان: دادخواز، شکایه تکار. نیا دادخواه گازهنگ: که له زهنگ، زهنکی گهوره ی کلیسه. آب ناقوس

گاشکه: کارچڤ، ههلووژه، ههلووچه. آآلوزرد گاگر: زهویی بهردهلان و رهقهن. قاقر آآزمینی

که برای شخم مناسب نیست

گاگلینه: تاتووله، گیایه کمی ژههراوییه پاتال بیخوا پیی دهمری. یکیاهی سمی که هر حیوانی بخورد میمیرد.

كالتهجار: كهپچار، رشقنجار.ن تمسخر

گامهرز: هزگان، سهرهگاوخان، ئهو شوینهی خهتی جووت دهگاته ئهوسهر و دهگه پیتهوه سهر خهت. آمامحل دور زدن در شخم

گاو: (+) تەقەل، دروومان. مابخيە

كاوبەن: 🕆 كاوبەند

گاوبسهنسد: گاوبسهن، شسوینی بسهسستنهوهی رهشهولاخ له تهویلهدا. نامحل بستن گاو در طویله

گاوومــه: گوگــهم، گیایــهکــی گــهلا تــووکنی گولزدرده.[ن]جوجم

گای قهشقه:) بریتی له کهسیک که ههر کاریک بکا دیاره و لهبهرچاوه؛) گای نیوچاوان سپی، قهشان، بهش. [ب] کنایه از کسی که هر کاری میکند مردم میدانند و تابلو شدهاست؛) گاو پیشانی سفید

گجی: زیاده گوشتیکه لهنیو زیی مانگا پهیدا دهبی و دهبیته هوی نهوهی ههمیشه بهکهل بی و له کهل نهچیتهوه. نگوشتی اضافی که در فرج گاو ماده پیدا میشود

گدیش: گهراگوهان، توربهی گوانی ئاژهل، گواندین. آل پستان حیوان

گدیو: هه تیو، سنوی، مندالی بیندایک و باوک. نی یتیم

گراو: ماشقه، دەزگیران، یار. دلبهر. نامعشوقه گراویلکه: ماشیقهی جبوان و چکولانه، یاری مندال و وردیله. (کوریکی قهشمه ری کوردی گهشاوه/ چخوشه ههلکه وی بکری بهزاوا/ گراویلکهی بسهبسووکی بیته بهر دهست/ هسهویردیکسی حسهمایست بسی نسه بهیدهست. «راوچی».) یامعشوقه کوچولو

گرتن: (+) رام کردنی جوانووه ئهسپی سواری. رئیستا جوانووهکهمان نهگرتووه، ارام کردن کردان کردان

گرخم: ورده برشتی بهنی فهرهش له کاتی تهون کردندا.[ن]ریزههای نخ در قالیبافی

گردهبنه: خړيلانه، كولهبنه، (پياونكى كردهبنهيه.)

🚽 كوتوله

گردهشان: تیرهشان، لاشانی کنو، قهدی چیا.[ن] سینهکش کوه

گرده له: (+) گرول، کوته پارچه یه کی چوارگوشه لهبن باخه لی کراسی دهدروون. ناتکه پارچه ای چهارگوشه برای زیر بغل پیراهن

گردیشک: گیایه کی خزرسکه وه ک شنگ وایه، ئاله کزک، هه لاکزک [ن]نام گیاهی است

گردیگلان:) گردیدک که سیواری لیندهگلین؛) ناوی گوندیکه له ههقده کیلومهتریی باشووری شیاری بوکان هیه لکه و تیوه آن) تهای که سوارکار به زمین میخورد؛) نام روستایی در هفده کیلومتری جنوب بوکان

گردیلکه: کووپه له، گهردیله، کووپه پهنیری چکوله، الکوزهی کوچک

گرژینهوه: زهرده گرتن، بزه، نهرمه پیکهنین. زهردهخهنه ایستسم

گرس**هٔ**ا: گەردنى جوان و سىپى و ناسك، گەردن زەرد.[ن]گردن زىبا و سفید

گرسترز: جنوری لامپای شووشه باریکه و گرهکهی گرده چونکه پلیتهکهی وهک پلیتهی سهماوهر و عهلادین لوولهیییه آنچراغ گردسوز

گرسهژن بلیسه کیشان، کلیه کردن، (ناورهکه گرسهژوی دهکرد بو سهر و چاومان) آزبانه کشدن

گرگره: كۆل و بير، جه غجه غه، چه رخى ئاو هه لكيشان له بير. [م] چرخ آب كشيدن از چاه گرمخين: رزين، گهنين. [م] گنديدن

گرمخیو: رزیو، گەنیگ، گەنی. (میوهکه کشتی کرمخیوه) 🗓 گندیده

گرموتکسه: گرموتسه، کرموولسه، گزمسوول. فی کلووله ی کل و مو

گرم<mark>ۆتكە:</mark> گرموتە، گرمۆلە. *(خوى لەو بن ديوارە* كرموتكە كردووە،/ 🏿 گلولە

گروّس: کاکیله، خلینه، کاکیلکه اسدندان آسیاب گره به رد: به ردی زبر و زوپی کیو، (له سه رگرد به رده کان راوه ستابوو) استنگ زبر و برجسته در کوه

گرهسی: ماسین و تهب کردنی سیپهلک. ا التهاب ریوی

گردف: باودر، ئیمان، بروا. (مرزقه کا خاوه ن گردقه / آیایمان

گریال: که چهل، سهر گهنیگ. نکچل گرینج گرینج: گرنی گرنی، زبر. (الهسهر ئهو بهرده کرینج کرینجه دانیشتووه:) نزبر گرینه ن: جمگه، خرتگ، (کرینچ وی دهستی

ت*رازاوه.) ه*ا مفصل

گزگذه: میشه گزگذه، موز، جوری میشی سهوزی کوره میشی سهوزی کهورهیه به ناژه آموه دهدا. [د] کنکاون گزوک: گزوک: گزوک: گزوک: گروی نموی نموی نموی و کهس نهویستوو «مهم و زین».) []کلاهبردار

گزینه: چهکوش، چهکوچ. (نهو گزینه بینه بزمارهکه داکوته) 🛘 چکش

گژنیژه: (+) گوی مهمکی ئافرهت. اینوک پستان زن

گسکه سواخ: سواخدانی دار و دیوار به کسک و قبوره شله. قبوراویکی شل به کلهسپی دهگرنهوه و گسکهکهی تیهه لدهکیشن و به دیواریدا دینن. آنگلااندود دیوار با جارو

گسکه فهقی: گیایه که گولی زهرد و سوور دهر ده که ده کاراک وایه به لام لقه لقه شین ده بی و نیو مه تر به رز ده بیشه و ه که سک که لکی لی و هم ده گرن. آلگیاهی است برای جارو

گسکه چۆمى: جورىك گياى بالا بەرزە لە قەراغ چۆم دەروى و لاسقەكەى مەيلەو سوورە بۆ گەسك كەلكى لىنوەردەگرن. كىلمى براى جارو

گسکهشینه: گیایه که له به راوان شین دهبی بو گهسک که لکی لی وهرده گرن آل گیاهی است

برای جارو

گسکی بهداری: یارییه کی مندالانه یه گسکیک به داره وه دهبه ستان و وه ک تهسپ سواری دهبن و ههادین گسکه که دواوه له عهرزی دهخشی و ته پوتوز ده کنا. ایایک بنازی کودکنان مانند نیسوار با چوب و جارو

گشپوش: جهوی ههوای دهوری زهوی. م جو زمین

گف کردن: رق ههستان، خو ههلمهساندن. *(له داخانا خوی گف کردبور.)* لاعصبانی شدن

گلارک: ۱۵۰ گلارکه

گلارکه: گلینهی چاو، گلارک، بیبیله میکادهی چشم

گلگورکهره: تاقتاقکهره، تووتهکدی مرغ شب آهنگ

كلمووچك: كزمووله، كلمووچه ماكلوله كل

كلمورچه: كزمووله قور. نـ كلوله كل

گلوره: گولوله، بهنی خپ ههلکراوه. ان گلوله نخ گله پنج: گلیکی سپییه لهگه ل لوکه و زهردینهی هیلکه تیکهلی دهکهن بو چاک کردنه وهی درزی دیزه و گوزه کهلکی لی وهردهگرن. ان نوعی خاک آهکی که با پنبه و زردهی تخم مرغ قاطی می کنند برای ترمیم کوزه و ظرف سفالی شکسته

گلهپزته: خولهپوته، خولهپوتینه، گلهپوک، کلی وشک و ورد.[م] خاک خشک و پودر مانند گلهپزک: شه گلهپوته

گلەت: جار، را، كەرەت. *(ئىي ڭلەت ھاتى سەردە*

ليمان.) 🗖 دفعه

کلهسهر: (+) گلهبان، کای کوماکراوی گل بهسهردا کراو بؤئهوهی تهر نهبی. (ئهو کاوگزرهیه بهره ههلیددوه و گلهسهری بکه با خهسار نهبین) آریختن خاک برروی تودهی کاه.

گلەمردە: گلەپۈتە، گلى داوەريوى بىرى وشك.

گلیثان: کله یی کار، گازهنده وان، خوش کله یی. نیا گله گذار

گلینک: گلینه، گلارک، بیبیله ناکرهی چشم گلینکه: گلینه، گلارک، بیبیله، گلینک ماکرهی

گمته: قهلب، خویری، بهرهللا و بیکهلک. (نهو کهره گمته: قهلب خویری، بهرهللا کراوه.) [] برارزش به ارزش

گنه: (+) پولکه، گاگووز.[م]خلر

گرارا کردن: رابواردن، بهسهر بردن. متفریح کردن

گوارهمه په: گوشتیکی زیادییه وهک گولنگ به بهر ملی هیندی مهردا شور دهبیته وه. ماگوله گوشتی زیر گردن بعضی گوسفند

گوانترسین: به باوه پی خهلکی عهوام چاک کردنه وهی گوانی هه لمه ساوی مانگایه به دهسته گورگ، واته دهستی گورگ ده په پینز و دایده نین، هه و کاتیک مانگا گوانی ده ماسی دهسته گورگه که ی پیدا ده هینن چاک ده بیته وه درمان کردن پستان گاو ماده با دست گرگ

هنگام آماسیدن نییه.)

گواندین: (+) توورهکهیهکه به گوانی ئاژهلیدا دهکهن بوئهوهی بیچووهکهی نهیمژی، یان دروودال برینداری نهکا. آیپارچهای که برای پوشیدن پستان حیوانات میدوزند تا بچهاش شیرش را نمکد و خار و خاشاک زخمیش نکند

گوانه رەقه: نەخۆشىييەكى گوانى پاتاله.نا بىمارى كالاكسى

گوانه مانگا: گیایه که بن دو کولیو ده بی آنانام گیاهی خوراکی برای آش دوغ

گوانه مه: به گوانی حهیوانیک دهگوتری که هاتوته سهر زان. نه پستان حیوانی که آماده تولیدمثل است

گزیاک: و ته خاوین، قسه جوان، (ویژه ریکی کویاکه) آسخن پاک

گوپال زیوین: ناوی وهزیر له کایهی میرمیریندا. [وزیر در بازی میرنوروزی

گۆپکە: گژنیژه، گؤی مەمک، (لیت راھاتووم، ودکوو منال لـه گۈپکەی مـهم. «عـهبـدووللا

و دک و و مسال که خوپیده می مسه م. پهشینو»./ [] نوک پستان محمد این میداد در در میگرد داد.

گوتان: پهرچه، جنگه منولی مه پله چیا. (مهرهکهیان بولای گوتان رادا.) همل استراحت دام در صحرا

گۆج پىن ھۆنان: تەنگەتبار كىردن، ئىز قرە لى ھەلگىرتن. (روومەت و كولمە و چەنبە و بەرخەبەبەي/ كى خبى پىن ھىناوى چىن رى دەردەبەي. «ھىمن».) يابى قرار شدن

گوجایز: شیاو، هیدا، (ئهوکاره وه ئیوه گوجایز

نىيە/ 🖟 لايق

گوجهسته ک: نه گریس، نه گبه ت. (پیاویکی په رهش و گوجه سته که .) 🖟 شوم

گورته: ئه و مهرمه په گهوره ی به دوو قامک گورتننی ین ده که ن آن تیله ی بسیار بزرگ

گۆرتىن: كايەيەكە بە ھەلماتى زۇر گەورە دەكرى ھەر بە پارە بەدەست لە نىشانەكەى ھەلدەكەن. الى نام يك بازى با تيلەى خيلى بزرگ گۆردە:) بزنى گوى پان و شىقر؛) بريتى لە پياوى بىغىرەت و تەرەس. الى) بز گوش پەن و دراز؛) كنايە از مرد بىغىرت و ديوس

گوردهوشیره: رایه لی مافووره، گورد رایه لی پشتهوهیه و شیره رایه لی پیشهوهیه. ای تارهای قالی

گورره:) كن بهركن، رقه، مله؛) ههراههرا، (دهستيان كردووه به كورره و ههرا، []) رقابت، مسابقه؛) سروصدا

گۆركەن: (+) جانەوەرىكى بۇرە بەقەد پىشىلە دەبى گۆر دەداتەوە. ن گوركن

گررگ پین: که سینک که پهنجهی لاقی خوار و خیچه آن کسی که انگشت پاهایش کج و کوله

> است گورگاسه: پشیله کنوی. آن گربهی وحشی

گورگه سووره: ناوی گیایهکه اینام گیاهی است

گورگهراو پسخ کسردن: بریتسی له شازار و

چهرمههههای دان، هینان و بهردن و سهردن و سهرلی شینواندن. (گورگه راویکیان پی کرد سه گی له پاشه وه نه ده ژیا،) هادنبال کردن و آزار دادن گورگی بیهوو خوراو: بریتی له که سینک که زه بری وی که و تبی و داخ له دل بووبی و ناماده ی توله کردنه وه بی آن کنایه از آدم داغ دیده و آماده ی انتقام

گورم: شیرخواردنی به رخ کاتی به توندی سه ری ده گورمیکی له گوانی دایکی ده کوتی: (گورمیکی له گوانی دایک دا:) کله زدن بره به پستان مادرش هنگام مکیدن

گررمهته: شاتاولی بهتوندی، گورم، هاشاولی به تهوژم. مابا شیرجه حمله کردن

گورمیله: خر و تؤپ، گزمووله، تؤپه آه. (به قور گورمیلهی دروست دهکرد.) [کلووله

گوړنى: لهخوبايى، بهفيز، بهدهمار. (وا گورنى بوره قسه لهگهل كهس ناكا.) لامغرور

گورووپ: تاقم، دەستە.ناكروه

گورووپی خوین: جؤری خوین. الکروه خون

گورهکهو: کیبهرکنی خویندنی کهو.[ن]مسابقهی کنکخوانی

گزرهوی بازی: جؤرابین، جؤراوین، گؤرهیبازی.

□ جوراب بازى

گۆرەويئە: گۆرىنەوە، ئالوگۇر.نامعاوضە

گزره هوو: مردووی بی گور و بزر بوو، مردووی بی سهر و شوین. (مردووه و خودا

دهزانی له کوی کنردهمو بووه.) 🖬 مفقودالاثر گورهبیازی: 🗢 گورهوی بازی

گوریس داخستن(راخستن): بریتی له تهماحی زور. (بابم خو گوریسم بو رانه خستووه) [

گوریک: دهزوو، قوقوه. ناخ

كورينك: كولينك، كولنك، كولينكه. ن منكوله

گزریه چنه: گزرهوی چنه، گزره ویلکه [ن] پرنده ی چرخ ریسک

گۆزەلدان: جیکای دەفر و کوزه له مالدا، ئهو شوینهی گۆزهی پر له ئاوی لیدادهنین. محل گذاشتن کوزه آب در منزل

گرزنگری:) گریپووچکه، گری کویره؛) پشتینی گریچن، پشتینی گری گری گری.[ن]) گره کور؛) کمربند گرهدار

گزره به دوودا شکاندن: بریتی له به پی کردنی که سنک به بیزارییه و به هیوای نهدیتنه وه. کنایه از بدرقه کردن کسی با بیزاری و به امید دوباره ندیدنش

گوژمه: (+)) گورج، چالاک، هه نسوور،) مهبلهغ، بر، «بو پاره»..[ن] چست و چالاک) مبلغ..

گزشته ژور: 🗢 گزشته و زوین

گزشتهوزوین: گوشته زوون، گوشته زوونه. نا

ترميم زخم

گزشتی برژاو و دهرنهچوون: بریتی له شه و تهقه ی زور و پی مهترسی. (شهریکه گوشتی برژاو دهرناچی،) یکنایه از جنگ و درگیری خطرناک

گزشتی گهردهمل: بریتی له ملوزم و میمل، کهسیک که پیوهت دهنووسی و دهستبهردارت نابی. (لیم بوته گوشتی گهردهمل، دهستم له کول ناکاته وه.) آکنایه از مزاحم، موی دماغ

گوشه به رخیله: گوی به رخوله، گیا به رخوله، گیایه که بسو دو کولیسو ده بین آنام گیاهی خوراکی

كۆفك: (+) ئىلمە، بو. م پود

گول ئەسىتىرە: (+) ناوى گولىكى زەردە. 🗓 گل

ستار ه

گول پهنا: گهنمیک که درهنگ دادهچیندری و گول ناکا مرگندمی که خوشه ندارد

گول کردن: له یاریی قهری قهریدا نهو کهسهی له سه در شاره و چاوی گرتووه دهست له ههرکام له مندالهکان بدا دهلین کولی کردووه و دهبی بچی چاو بگری. (برو چاو بگره گول بووی.) اصطلاحی در قایم باشک بازی

گول باتمــان: پارچــهـیـهکـی قــهدیمــی ژنانــه بــوو دهیانکرده کراس.<mark>بــ</mark>انام پارچهای قهدیمی

گول بویر نه کردن: پشتگوی نه خستن. (مینده

کاری جوانه گولبویری ناکها.) 🗓 پشت گوش نانداختن.

گولبه: گولبینه، گولوه، ههواکیشی تهندوور.نا هواکش تنور

گولبنهوو: قوماشیکی ژنانهی قهدیمی بوو دهیانکرده کراس. آمانام پارچهای قدیمی

گولپرچن: قده ره، شده خرچه یدی هدر لده بیستانه که دا به بر که که یده ده یخه نه بن گل تا دهبیته کاله ک. (عه مر و دیده م شده کردژن/ سنگ کاله کی گولپرچن کووزت که نبیده ن به من «گورانی») و خربزهی کال که در جالین زیرخاک قرار می دهند تا می رسد.

گولپیتمه: گدولی قانگهلاشک، سملکی درووی کنگر. ماگلبتهی کنگر

كولتۈپ: 🖈 گولھەن

گۆلخنكىن: پەلامارى كەسىك دان و بەتەواوى شەل و كوت كىردن. *(رقىم ھەسىتىنى دەتگىرم* گىولخنكىنىت دەكەم، كاكناپىه از زدن و تنبيىه

> کردن **گ**ملدهه:ا

گولدووزام: شله، کهسیک که دهم و چاوی پهلهپهلهیه.[س]صورت پر از لکه

گولزاخ: پارچەيەكى قەدىمى بوو دە**يا**نكردە كراس.[<u>سا</u>نام پارچەاى قەدىمى

گولسوو: گزنگ، شهبهقی بهیان، سهرهتای تاوی بهیانی. آولین نور خورشید در صبحدم گولقهند: بریشکهی کهرمهشانی و شیلهی قهند که توپهل توپهلی دهکهن و دهیفروشن. آم شیره زرت

گۆلكاو: گولاو، گولى چكوله. [م] أب جمع شده در گودى

گزلکیش کردن: پهت له ملی کهسیک خستن و به زور بهدوای خودا راکیشان. اساطناب به گردن کسی انداختن و به زور کشیدن

گوللەي ويلەكى: گوللەي ويل، تىرى نەبەدى ا

گلولهی بدون هدفگیری

گولم: سواله، قوله گهنمی دروینه کراو. اس دسته گندم درو شده

كۆلمبانج: ئەسىتىر، ھەسىيل، ئاقزىل، كولاو. استخر

گولمه پت: کونه لووت، کونه که پو. آسوراخ بینی

گولول: جوری گولهباخی رهنگ ئاله و مهیلهو زهرده. آیاگل رز

كولوه: 🔻 كوليه

گوله بهرزانی: گیایه کی بالا بهرزه گولی زهرد دهر ده کا و لهنیو میرگ و قوپیدا شین دهبی. ما نام گیاهی است

گوله چاوپشیله: گولیکی زهرده وهکوو نیرگز وایه. آیکلی مانند نرگس

گرله چەرمەلە: ث گولە سېپلكە

گرلـه حا**جیانـه**: گولـه چاوئیـشه، بــهیبــوون، حاجیله، شیر و شهپال.[م]بابونه

گوله دووپشکه: ناوی گولیکه اِسانام گلی است

كرله سپيلكه: « كوله حاجيانه

گوله سوورکه: ریحانه کیویله، گیایه که که لای له ریحانه دهچی و له دیم و نووره شین دهبی. نام گیاهی است

گوله مهخمهر: گولیکی گهلا بنهوشه لـه گولداندا پهروهرده دهکری.[ب]نام گلی است

گولەبرىژ: گەبابى بەرگ.[م]كباب برگ

كولهما: هەوينى پەنير [م]مايەي پنير

كولههن. كوله بهرونه، كولتوپ. [م] انسنتين

گولی بهخیل: بریتی له مروقی بهخیل و بهرچاو تهنگ، یانی کهسیک که خوی گول بوو پیم پنی خوشه ههموو کهس گول بی. (بو پیم ناخوشه مالت کریوه، خو گولی بهخیل نیم.) [

سیه ۱ر ۱۰م مصنوی گرلمین: توپین، کایهی توپی پی. آن فوتبال گرمان: (+) ردههندی نیو بیر، کهریز. آن کهریز گرمیه ته: خو بو فریدان. (گرمیه تهی له صوی دا و

گرموگۆر: شرتوگوم، بزربوو، وندا (ناگات ك شتهكانت بى گموگوريان نهكهى، كم و كور گرمهيل كفته باكوفته

بوی چوو،) اشیرجه زدن

گزمیهکه: گومی چکوله، گوماویک که زور قوول و بهربلاو نبیه آرژرفاب کوچک گون پی بزوان (نهبزوان): بریتی له گوی

پىنەدان و بە ھىج نەزانىن. *(جا ئەرە چىيە قسە*

بکا و قسه نه کا ههر گونیشم پیی نابزوی. ایک کنایه از اهمیت ندادن و به حساب نیاوردن

گون له زگ: پیاویک که چووکی دهچیتهوه نیو زگی و کاتی ههانهستاوه هیچی دیار نییه. مردی که آلت تناسلیاش قبل از نعوظ در داخل

گونکه را دریتی له قرنیس و مستقووچاو، سهقیل، یانی گونکی ههویر ده زمیری. آی کنایه از کسی که بسیار خسیس است و چونه نان را می شمارد

گونگونه سهگانه: (۱) کیایه که به بنج دهروی گهلاکه ی وه ک میکووک وایه و به ریکی وه ک

شکم قرار دارد

قەيسىي دەگرى، گونە سەگانە.[ن]اسىم گياھى

گونه سهگانه: 🐨 گونگونه سهگانه

گزنهر: هه رهت، تاف، جهنگه. (هه نوو کونه را کثر و کیا دوورینه) اهمان زمان

گونه قه له: جوری تریی ره شی پیست ئه ستوور و ناخوشه آمانوعی انگور

گونینه: ترخینه، شهلهمین، چیشتی شیلم و دان. آترخینه

گورچارنه ک: کلک هه نته کینه، قوون هه نته کینه، چوله که یه که کاتیک ده نیشی کلکی هه نده ته کینی. ادم جنبانک

گووخلیزکه: گووکلینه، گووخلینکه. اسسرگین غلطان

گورخلینکه: 🖘 کور گلینه

گورووشکین: ئه و شتهی دهیدهن به مندال له کاتی گوروو گرتندا بؤئه وهی به هانهی نهمینی و نهگری. [] چیزی که به بچه میدهند که به هانه نگرد

گووف: مۆل، جنگهی خهوتنی گاران لهکنو. نا محل استراحت احشام در صحرا

گورفیره: گووی شل، ریخه تاله نا مدفوع هنگام اسهال

گروگلینه: گروخلینکه، گووخلینه، گووخلیرکه. اس سرگین غلطان

گرونه که ر: بریتی له سه قیل . نینوخوشک، چکووس، مست قووچاو، (ده سرژد و چنوک و گوونه که ر بوره بن دوست و قزه و نه زان و که ر

بوو. «مهم و زین».) 🖬 خسیس

گوی پرووسقینه: کایهیه کی مندالانهیه، کهسیک له دوور رادهوهستی و شتیک فری دهدا بو دهستهیه ک مندال ههر کهس ههلیبگریتهوه به ههموویان گویی دهکیشن ههتا لیی دهستینن، بهلام ههر مندالیک ئازا بی ههلیدهگریتهوه و خوی دهگهیینیته ئهو کهسهی شتهکهی فریداوه، کاتیک دهستی لیدا شتهکه دهبیته هی خوی و ئیتر ههقیان نبیه گویچکهی بکیشن و لینی بستینن. آیام یک بازی

گوی گهزیزه: کاژیله یه که گویچکه ی خال خالی رهش و سبی تندایه و شیوه ی گوله گهزیزه دهدا. آن بزغاله ای که گوش خال خال دارد.

گوىئاسارە: گولەستىرە، گوۇئەستىرە، پەنگرەستىرە. لىكرم شىبتاب

گویچکهم ههرزن ههلدهگری: بریتی له زور لهسهر ههستبوون، کهسیک که گویی سووکه و زوو حالی دهبی. (ههر سرتهت بی حالی دهبم، کویچکهم ههرزن ههلدهگری،) هاگوش بسیار شنوا

گوئ رادیگر: گوئ رایه ل، که سنک که به جوانی گوئ رادهگرئ و دل به کار دهدا. ماحرفشنو

كويرج: كۆير، كيور. فازالزالك

گویزده رسار: گوریسی باریکی به ستنه وهی گویلک. [م] ریسمان بستن گوساله

گویزلهمه: شیرینی به گویز و شهکر دروست کراو. آم شیرینی گردویی

گویزه چهرهندهره: جۆرنىک گویزى دەنىک

گەورەيە. المانوغى گردوى درشت

کزیژه ریخه: 🗣 کیوژه ریخه

گویژه زهرده: جوریک گویژه رهنگی زهرده. ا

رالزالک زرد

گویژه سووره: جؤریک گویژی سووره.ن

زالزالک سرخ

كريژه كزله: 🔊 كيوژه كوله

كريژه مۆرە: 🗢 كيوژه ريخه

گوی که ره: گیایه کی گه لا پان و تووکنه وه ک سیفه لووکه وایه به لام رهنگی ئه م سپی واشه به پؤل ده روی، گیاپه رق آل اسم گیاهی است

گری که ره: جووله و هریکه و هک هه زار پی به لام لاقی که متره و ده لین ده چیته گویچکه و ه پیاو که در گوش که پر ده کان ایا جانوری مانند هزار پا که در گوش آدم فرو می رود و کرش می کند

گویلهار: پارگویر، گویرهکه، گویلکی دوو سالان. هاگوساله دو ساله

گويننز: 🐨 گوله بەرزانى

گوینیانه: کووشی آ کوشی تلفن و ...

گهبهر: (+) بن باخهل، بنکهش، بن ههنگل. نازیر

گههور: شورهکات، زهوینی بیگیا و گژ و سویر. آنم شورهزار

گهراپیچه: گیژه آووکه، گهرده الوول، بابلیسک، عیدواره ش، زهمه ن، گهرده چویچه، باهوز، گهژگهرینگ، گهرده بل، گهره پیچ، باپیلیک، گیژه آله، سایلکون، گهرده گووچان، باگروکه، گیجه الووکه، گهرده چویچان، شایی جند و کان،

ویوله جنانی، گهردهلوور، وهیووله، باگهر، شهیهتویتون، گهرتهتووچان. ا

كەراز: ھەلووچە، ھەلووۋە، گەراس، عەلووكە.

ب آلوچه.

كەراس: 🖘 كەراز

كەرتەتورچان: 🕆 كەردەتورچان

گەرجە: بيْچارە، بەدبەخت، چارەرەش. *(بە ئى*

کاره ئاخری گهرجهمان کهی.) 🛘 بدبخت

گەرچەكە كێويلە: گيايەكى خورسكە دانەكەى لە گەرچەك چكۆلەترە.[ن]نام گياھى است.

گهرد و وهرد: زهوییه که لهدوای شیو برینی خیرا وهردی کهنهوه. آرمینی که بعد از شخم زدن فوری برای دومین بار شخم بزنند

گهردن زهرد: ئافرهتی گهردن و ژیرچهناگه جوان. (کهردن زهرد و کهردن زهرد کهردنی زهردت ههلینه/ وهک ماری دیمهکاران شهو ههتا روژ بخوینه. «کورانی»./ هاگردن بلند و زیبا

گەردە: نۆرە، نۆپە، كەشە، كەرەت. نانوبت

گەردەتورچان: گێــژەڵووكــه، باگــه، بــاهۈز، سايكلۇن. مگردباد

گەردەچويچە: گنىۋەلووكە، گەردەلسوول، شەپەتوپتۇن.[نىڭردباد

گەردەگروچان: گەردەلوول، گىزدلووكە، باھۆز. گەردەبل. ماگردباد

گەرماژهك: گەرماژق، گەرمابرده. م آفتابزده

گەرمۇ: (+) گەرمىن، كەرمەسىر، گەرمىان. ن گرمسىر

گهرمک: گوندیکی ناوچهی فهیزوللابهگی بوکان بیوو کهوته بهر سهدی کورشی کهبیر. و روستایی در منطقهی فیض الهبیگی زیر سد کورش کبیر رفت

گهرمهههریز: جاره گهنمیک که تازه دروینه کرابی نهگهر نهیکیلن و به جاری بمینیتهوه بو سالی دوایی دهبیته ساردهههریز. عگندمزاری که تازه درو شدهاست

گهرمهژی: ههژان و هاسکههاسکی مالات بههوی گهرمای زورهوه. (مهرهکان ههموو تووشی گهرمهژی بوون. ایبه نفسنفس افتادن کوسفند در گرمای زیاد

گەرمەشانى: گولەپيغەمبەرە، گەنمەشامى. ما نرت

گەرمەشانىيە كنوپلە: گيايەكە لە گەرمەشانى دەچى و لە كيو و بەندەنان دەروى. ماگياهى شبيە ذرت

گهرمه که ش: چاندنی بیستان و زهرحات له کاتی گهرمه که ش بیستان زوو گهرمه که ش بیستان زوو شین دهبی، آیکاشتن جالیز در گرمای بهار گهرمه لان: لانه ی تازه چی کراو، لانه یه ک که تازه گهرویشکه که ی که ویشکه که ی که هه ستایی. آیکانه ای که

گهرۆكمەسىتىرە: ئەو ئەسىتىرانەى بەدەورى خوردا دەخولىنەوە. [قاسىيارە

تازه خرکوش از آن بیرون جسته باشد.

گهرووه خیره: گهروو هاتن، چلیک کردنی بایه مه ی گهروو.[م]چرک کردن لوزه گهروی: کهروو، نهوک، قوروو.[م]گلو

گەرپان: (+)) دايمه لەسەر رويشتن، لەگەر، بو شتى ئاوەكى دەگوترى.) ناوى ھەوايەكى گورانيى كوردىيە.) جوريك ھەلپەركىيى نەرمى كوردىيە. آ جريان

گەژوو: ئیشنیا، مگیز، مەگیرانی، بیزوو، مژدی. آویار

گەسىكەچۆلەكە: گيايەكە بو گەسىك كەلكى ليوەردەگرن. لى گياھى است براى جارو.

گهسکه تووک: گیایه که بو گههسک که لکی لی و ه رده گرن. آگیاهی برای جارو

گهسکه خانمانه: گیایهکه بو گهسک کهلکی لیوهردهگرن.[م]نام گیاهی برای جارو

گهسکه شووله: گهسکیکه له شوولی باریکی گزیچار دروست دهکری. به جاروی از ترکهی باریک درخت گز میسازند

گەسكەمەخمەرە: گيايەكە بو گەسك دەبىي و لە بەراوان دەروى.[ب]نام گياھى است

گەشتوول: كەروك، كەرال، كەشتوك، كەرىدە.

گهل و قهمهاغ: له پشتینه بهرهو خواری مروف به تایبهت بو پیاو، گهلوعلت [م]قد و قواره از کمر به پایین

گهلابه: تلیری، تریلی، ماشینی باری، آی تریلی گهلاز: (۱) به رازی پیر، پیره به راز. آی گراز پیر گسلاگسهلا: نانی ناست و جوان و برژاو. (دانیشتووی نیو کوشک و فهلا/ ده خون نانی گهلاگهلا؟ «هیمن». ای نان برشته و نازک گهلاویژ که لاویژ نهنگووتن، نیوه بوونی

وهرزی هاوین آآبه نیمه رسیدن هصل تابستان

گەلمىرى: حوكوومەتى خەلك بەسەر خەلكدا. ن مردم سالارى

گهلوان: بهریکی دار مازووه آیایکی از ثمرهای درخت مازوج

کهلور: (+) به په للا، لات و بینکاره. نیا یله و لاقید که **لوفلت: ® که**ل و قهمچاخ

گهلهخوی: دهستهی دروینهوان، گهله دروینه. (خنوی خهرمان خری بی نان دهنوی گهلهخوی پیوی نهبین داس بسوی «ههژار».) دستهی دروگر

گەلەخەندە: كۆرىك كە بەبى ھىچ بۆنەيەك بۇ گالتە و جەفەنگ كۆ دەبنەوە. نامجلس تفريح و سرگرمى

گەمخىل: گەمشى، گەلخى، گەرچ، ھەقمەق، خەيۆل، آيابلە

گەمرخە: كەروو، بىرش، كەرەكىفە. *(نانەكە* گەمرخە ناگە:) []كفك

كەموررە: (+) تۇفانە، پېشكە، مېشورلە.ن پېشە

گهنجمه: جمین و خزینی زهوی، داخزانی زهوی (به هوی که نجمهی زهوی لایه کی کنیوه که

*دارووخاوه.) ي*ارانش زمين محمد مدين

گەندەۋە: (+) بىق ھەيا، بىق ئابروو، ماربرژىن، شىرودى.[ف]بى حيا

گەنگەنـەچـى: دەرمـانفـرۆش، كـەســنك كــه دەرمانى گەنە دەفرۆشىن.لىادرمانفروش

گەنمە ئومىدە: جۆرىك گەنمى دەنك درشته.نا

نوعى كندم

گهنمه پهشیله: تووی شهکروکه، تووی کهرتهشی آن آتخم گیاهی خاردار

گهنمه سمه وهج: گهنمیکه لهجیگای کویستان و زهنویر دهچیندری و به زهحمه ت له که لوو دیته ده ری [م] نوعی گندم

گەنمە سەردارى: جۇرى كەنمە نانەكەى زۇر خوارشتى خۇشە. نانوعى كندم

گەنمە شووشە: جۆرىك گەنمە ئانەكەي زۆر سىپى و جوانە.نانوعى گندم

گەنمە كابە: كوڭە پيغەمبەرە، كەنمە شامى.[ن] ذرت

گەنمە گولرووت: جۆرىك گەنمە كوللەكەي قەلچفى نىيە. نانوعى كندم

گەنمە مەلا: جۆرۈك گەنمە زۇر بلىند دەبى. نا نوعى كندم

گەننەمۇر: ھىگەنەتورك

گهنهتورک: گهندهموو، تووکه مرداره، تووکه منداره. ان منوی منداره. ان منوی زرد جوجه پرنده و موی صورت بچه و زنان

گەنەجمە: 🔊 گەنجمە

كەنەسىر: سىرەكەنە، مووسىلى. نے موسىر

گەنەكھوڭە: (+) جانەوەرىكى سىوورى وردە

بهسهر پیستدا بروا لیرگی پیدهکا.ناساس

گەنەمۇرو: كەنەتۇرك، 🗢 كەنەتۇرك

گەوار: بارەكەر، كەوبار، بيپوروە كەر. نے جوجه كىك

گەرزە: ھەرزە، بلح و جلف ناسبكسر،

گهوزهیی: ههرزهیی، سووکوچرووکی و بی عاری اسبکسری.

كەرھ: (+) فەرش، قالى. الى فرش

گهوهر: (+) دهوروبهر، دهوروپشت. *(ماوهیهکه* لهم گهوهره دیت و دهچی.) [اطراف

گەوير: گير، شەل، نوقستان. مالنگ

گهیشتنه سهر: پی گهیشتنه وه، وهدوا که و تن و گرتنه و ه. (نه یهیشت ده شه قاو هه لی گهیشته سهری.) و دنیال کردن و گرفتن

گەينە سەر: 💝 گەيشتنە سەر

گیا بهرازه: گیایه کی بهرزه وه ک گهرمه شانی وایه و بهراز حه ز به خواردنی ریشه که ی ده کا. []نام گیاهی است

گیا بەردىنە: خەنەتىلكە، خەنەتىقك، كرىژە بەرد.

🗔 گلسنگ

گیا بهرزه: گیایهکی بلنده وهک مؤسک وایه قالوری ههیه مانام گیاهی است

گیا بیرق: ناوی گیایه که گولی زهرده، دهیکوتنه و لهسهر بیرقی دادهنین چاکی دهکاته و السم گیاهی دارویی برای قارچ پوستی

گیا پشیله: گیا کتکه، گیایهکه گولهکهی به با بلاو دهبیتهوه، گیایهکه پهپووله پایزه دهر دهکا. آانام گیاهی است

گیا تروقه: گیایه کی کورته بالا و پنج بلاوه و گولنکی سپی دهر ده کا و دهبیته شتیکی وه ک پورگ و قامکی پیدا بنین ده ته قی آی اسم گیاهی است

گیا خانمانه: گیایه که بو دو کولیو دهبی آنام گیاهی برای آش دوغ

گیا خاو: گیایه کی بؤن خوشه. (پولی گامیش و که خواری له که استام ده دی ده اتنه و خواری له ده چیشتاوی استانی می خواری استانی به سویسنی می لالی به یبوونی، هه دامه تسی ده کیا خاوی «فولکلور») یانام گیاهی است

گیما دهرزی: نماوی گیایمه کمه کمه کاکمه وهک دهرزی تیژ و باریکه آنام گیاهی است

گیا سهیزاده: قوقمیش، گیایه که بو دو کولیو دهبین آنام گیاهی خوراکی برای آش دوغ

گیا قامهی: گیایه کی بالا به رزه له نیو زونگ و زهلکاواندا ده روی آنام گیاهی است

كيا كلاره: 🗣 قەمچقەمچزكە

گیا گواره: گیایه که لاسکی گوله که ی هه لوّله و مندالان لاسقه کهی تیک ده به زینن و گواره ی پی دروست ده که ن آیانام گیاهی است

گیا گولینگه: گیایه که لای وه ک فریزوو وایه گولی سپی دهر ده کا و له نیوقه دییه وه چه ند گه لا به یه که وه که گولینگ شور دهبنه وه. نهم گیایه مالی کراوه و له گولدانیشدا ده چیندری. ا

گیا گهنان: کاتی گیا زهرد بوون له سیههم مانگی بههاردا، جؤزهردان. ایخدداد

گیا مووینه: گیایه کی گه لا پان و تووکنه مالات نایخوا. آمانام گیاهی است

گیا مهلا: گیایه کی گهلا پانه وهک گوی به رخوله وایه بز دوکولیو دهبی آیانام گیاهی خوراکی

برای آش دوغ

گیا ههویدار: گیایه که گه لای پانه له نساری کیوان ده روی له سه ر برینی جی دهمی ماری دهنین ژاره که ی دهکیشی. آی اسم گیاهی دارویی

گياپەرۇ: 🐨 گوىكەرە

گیاسی، گیایه که وه ک خوژیلک وایه به گهرمای نیوه پو گهلاکانی سارد و سیره دروینه وان و دهشته وان له ژیر گوزه و کیته له ماستی داده نین، یان تییده پیچن سارد پایده گری.) آنام گیاهی است که در گرمای تابستان برگهایش سرد و خنک است

گیاسنده: گیایه که لهنیو وینجه دا به تؤپه ل شین دهبی آمانام گیاهی است

گیاقه له: گیایه کی گه لا پانه وه ک ترشوکه وایه بو دو کولیو ده بی آن گیاهی است برای آش دوغ گیان له خویری و گیان له خویری و که مغیره ت، ترسه نوک) گیان سه خت آن) کنایه از ترسو.) جان سخت.

گیانب ژوین: هنوی ژیان، بووژینه رهوه. هنازندگی زا

گیانه لگیان: گیانی کیانی. (دووس کیانه لکیان له برا خاستره) [دوست جانی

کیچووک: کونچکه، کوی ماکوش

گیرفانپوولی: ئەو برە پارەيەى بۆ خەرجى رۆژانە دەدرى بە كەسسىك كە لە گیرفانيدا ھەلىگرى ناپول توجيبى

گیزبهل: جوریک شنگی که لا پان و قوپهنهیه،

گیزبهله، گیزبهلؤک اینوعی شنگ که برگهای یه دارد

گیزمه: چهکمه، جزمه، کهوشی ملدریژ بو زستان.[ن] چکمه

گیزهرهمشکانه: بادامهعهرزیله. اسابادامزمینی

گیژالی: شینواو، ئالوزکاو، که سینک که قرْن و سهر ئالوزه.[م]ژولیده

گیرداخ: بریتی له مروقی ساده و فریوخور.

(چون دهتوانی فریوم دا خو گیژداخ نهکراوم.) آ کنایه از کسی که ساده است و زود کلاه سرش میرود

گیژوولکه: گیژوکه، گیژوویز. یکیج و منگ گیژهبا: گیژهلووکه، باکهر، باهوز، کهردهلوول،

گەرەپىنچ، گەژگەرنىك. لىگردباد

گیری ئهسکهندهر: تهنگرهی زور سهخت و ئهستهم، رهنگه سی گوشهی بیرمودا بی. (کهوتوومه گیری ئهسکهندهر.) در تنگنا افتادن. گیسکه ناودیی: بریتی له پیاوی ژنانیلهی کولانگه و تولاز. مرد خالهزنک که در

كوچەھا پرسە مىزند گىلم بەرباغ: گيايەكى بەھارىيە بى دۆكوللىو

کیام به رباع: حیایه حی به هارییه بو دو خولیو ده بن. (بو سه یری بووک له هه رلاوه / گیا و گول سه ری ده رهنیناوه / میکووک، ره کیشه، ئه سپه ناخ / ئالقه تیز و گیام به رباغ «هه ژار».) آنام گیاهی

گیله و ه رده ده در ده سه ری، گیره و کینشه. (نه و مارزه تووشی گیله و ه ژه به کمان ده کا،) آدر دسر

کیلینده: کیلهوهژه، ئاژاوه، دهردهسهری.

است

دردسر و گرفتاری

گیوا: رووهک، سهوزه و چیمهن ناسبزه و گ**یوژه کزله:** گیوژیک که داریکی کورته بنه و چمن

گيوژه ريخه: جوري كيوژي ورد و تام ناخوش. گيوژه موره: 🔊 كيوژوه ريخه

النوعى زالزالك نامرغوب كولهى هەيە.نانوعى زالزالك

گندیده

لاپن برون: لاقوەركەران. * لاپا بوون لاپن كردن: لاقوەرگەران. * لاپا بوون

سخت و شیبدار

هير. ن ابله

لایمی: (+) لیژایی و ههوراز. (وریابه ریکاکه زور لایمین و ناخوشه بارهکه تابی نهکهوی: الوراه

لاچيىپ: مۆنە، خىسە، مىقرە. اس چىپچىپ نگاه كردن

لاخوزه: لاقوزه، گرکهی لاقوپهاو که شوینه قوپاوهکهی نهرم و تاله. یگرمکی که یهک طرفش نرم و تلخ است

لاراو: دژاو، زهوینی نابار و لیژ که ناوی پیوه گیر نابی آنزمینی که بهخوبی آبیاری نمیشود لارهبا: لابا، خوارهبا، بایهک که نه شهماله و نه

زریان:آناباد شرقی یا غربی لاژکه: لاژک، لاژ، کهمژه، حهپۆل، کهوج، خول،

لاژوار: کانگهی سروشتی، کان.[ن]معدن طبیعی

پینهدان بوئهوهی له لایهکهوه دهرباز بی. (لای بو شل که با مهلی) آجا خالی دادن برای

کسی که بتواند فرار کند

لا بق شل كردن: چاوپؤشى كردن و گوي

لابوو: شهله که، شیله که، به ربه ستی ناو به خول بوئه و هی به لایه کی تردا بروا و له زهوی ثارین

بی آناسد خاکی برای انحراف آب جوی لابیر کردن: ههلاواردنی بهرخ له مهر، جیا

کردنه وه ی پهز و بیچوو. ای جدا کردن گوسفند و بره از هم

لابیر: کەسئک کە کاتى مەردۇشین يارمەتىي

بیری دهدا و لای بق دهگری که بهرخهل تیکهل نهبن، ههروهها مهر و بزنیک که بق دقشین راناوهستی ملیان دهگری ههتا بیری دهیان

دوشتی آنکسی که به دوشنده حیوان کمک میکند

لاپابوون: لاق وهرگهران. نارگبهرگ شدن پا لاپوور: کهلاکی رزیو، لاشهی گهنیو. نالاشهی

لاسابانكەرە: سەرمازەلە، خەمەگرۇ، بزن،مژە. م آفتاب پرست

لاسق: لاسك، لاچك، ساقەتە. ناساقە

لاسهمه: شلیوه، بهفر و باران بارین پیکهوه. باران و برفی که با هم میبارند

لاقا: دوعا و پارانهوه، ژارین اینایش

لاق تیکه له هاتن: به گیره گیر به ریدا رویشتن و سهرسم دان. اسکندری خوردن

لاقرتىن: زۆربلىن: چەقسىسىرق، چەنسەرەر، چەنەويرغە، ھەرزەچەنە. ناوراج

لاقوزه: 🗣 لاخوزه

لاقوهرگهران: لاپابوون، لاپا کردن. [مارگبهرگ شدن پا

لاكوش: (+) يارمهتى، ياريده، هاريكارى، (كهس نايعته لاكوشمان.) [كمك

لاکیش: (+) لبادی پان و گهوره. آن نمد بزرگ لالکین: پارانهوه، سکالا، لالانهوه. آن لابه کردن لاله و مهردهنگی: شهمدانی بهردهمی بووک و زاوا. آن شمعدان

لالهخهو: خهوی زور و تا نیوه و هه آنه ستان. امن له به بیانی زووه وه هه ستاوم نه ویش خه ریکی لاله خه وه.) نه خواب راحت

لالەنگى: ئارنگى، خۆشداكەنە. نارنگى

لاماله: بیستانه گرکهی دیم. نیجالیز گرمک در زمین دیم

لامهزهب: (+) بىدين، له دين لاداق بىبروا. ف لامذهب

لامەسەب: 🗢 لامەزەب

لانکه شکاو: بریتی له مرزی شهل و خوار و خنج آناکنایه از آدم فلج

لانکه کردن: راژان، ههژان به ئارامی، راتلهکان به نهرمی. (گهمیه که بهسهر شهپولی نهرمی ئاوه که وه لانکهی دهکرد.) آجنبیدن یواش

لانهولان كردن: ئەمدىوەودىو كردن، تلاندنەوە، گەوزاندن. (با لانه و لانت كەم/ با شانەوشانت كەم/ شەو لەننىق جىدا/ رۆژ لەبەر دىدا. «كۆرانى».) ناغلطاندن

لانهویز: لانهواز، بالداری هیلانه گوم کردوو، په پهوازه، تهوه لا. آپرنده آشیان گم کرده لانسی کسویره: کؤنه لان، هیلانه ی کسون. کونه لان

لانجینه: پنه، تهختهیه که نهنگوتکه ههویری له الهسه ر پان دهکهنه وه تهخته تیری [ن] تختهای که نانوا چونه ی خمیر را بر روی آن پهن میکند.

لاوژوکه: (+) خیرهکهی نیبو زهنگوله که دهله ریتهوه و زهنگولهکه زرهی دی. اسمغزی درای که به لرزش درمی آید و زنگ صدا میدهد

لاومهت: ههرزهكار، لاو، كهنج. أن جوان.

لاوهج: خەلىج، كەنداق. ياخلىج

لپرلپر: گړنیگړنی، زبر. 🗖 زبر

لرفاندن.(+) دهنگی وشتری لوک، (لوک رهش مستی کرد به لرفاندن.) هاصدای شتر نر

ارفه: (+) دهنگی وشتر. (وشترهکه لرفهی دی،)

صدای شتر

لغساوبره:) لسه غساوه برکسی، لغساوه بسری، بریندار بوونی سووچی دهم؛) ناوی بالنده یه که، لغاوگورگه. نا) زخمی شدن گوشه ی دهان؛) گلاریول بال سیاه

لغارگورگه: لفاوبره، بالداریکی بوره بهقهد سیروویهک دهبی فی گلاریول بالسیاه

لقان: لهغاو، لغاو. (ئەسىپەكەي لقان نەكىرد.) كالگام

لقرنته: چیشت، پیخوری لهسهر ئاگر کولاو. م غذای یخته

لقونته هي: چيشتاينه ر، ناشپه ز. ن آشپز

لزبر: پسان و ریشال هه لدانی گوریس و که ندر. (گوریسه که لوبر بووه شهو باره قورسه ی پین هه لناکیشری.) طنابی که نیمه پاره شده باشد لزتاله: جوری گیای گه لا باریکه زور تاله و مالات نایخوا آینام گیاهی تلخ

لۆزەنگەر: لوزەندەر، زەبەلاح، تەۋە. سالندھور

لؤشهکره: جوری گیای گهلا باریکه مالات باشی دهخوا. نام گیاهی است

لۆقەكردن: ھەولدان، تىكۈشان، (ژبى ئەركارە كەلەك لوقەكرن.) [] كوشش كردن

لۆكەمىشە: گيايەكە بستىك بەرز دەبىتەوە دواى وەرىنى كولەكەى شىتىكى وەك لۆكە دەر دەكا. الىانى گياھى است

لۆلىك: بەچكىەى ورچ و بەراز، بىوودەلم،

کووده له، بزهله آیابچه ی خرس و گراز اقم: مه لغه، نیل آناهرم

لقن (+)) زەلكاو، گەناو، زۇنگ.) كەول، پىستە.

ا باتلاق) پوست حیوان

لووپژهن: ههللاج، پهرهکهر، ههلاج، کهسینک که به کوتیک و کسهوان لؤکسه و خسوری شسی دهکاته وه. ناحلاج

لووت بادان: بریتی له نارازی بوون. (لووتی بادا و رؤیی، ایکنایه از نارازی بودن

لورت به لووتدا تەقىن: 🗢 لووت به لووتەوە تەقىن

لووت به لووتهوه تهقان: ® لووت به لووتهوه تهقدر

لووت به لووته وه تهقین: له پر تووش بوون. (له ناکساو لمووتم به لووتییه وه تهقی،) آناگهان برخورد کردن.

لووت خووساندن: بریتی له دلنیا کردن، رازی کردن، خاترجهم کردن. اعظرجمع کردن

لووت راسان: خوینی لووت به ربوون، که پنق راسان. ایک خون دماغ

لووت رق بوون: خهجاله ت بوونه وه، شهرمه زار بدوون. (دوای رووداوه که ههرکه چاوی پیی کهوت لووتی رهق بوو.) □ شرمسار شدن

- ، . لووت هالقرجاندن: لووت بادان، بریتی له

نیـشاندانی تــوورهیــی (لــووتیکی هــه لقرچانــد و رنویی) ایــا بنفر نگاه کردن

لورتاویژ: (+) کهسیک که له خواردندا به قیز و بیزه، در خوراک آن بدخوراک

لووړ: ژاله، کهرکوژ، روولک، لووړک، لویږ.نی گیاه خر زهره

لووس: (+) ژاكاو، سيس، پرووكاو. في پژمرده لووش كردن: هه للووشين، قووت دان به ساغى. في بلعيدن

لووشه گورگانه: جوّری گیای گهلاپانه وهک لووشه لووشه دهچی و لاسقی سهوزه وهک لووشه لاسقهکهی سوور نییه و بق خواردنیش نابی. ایا نام گیاهی است

لوي: فرق، قاخنات، كەركە.[ب] آغوز

لويړ: 🕫 لووږ

لؤیم: پهردهی درگای چادر، لؤیهکی درگای خیوهت که هه لدهدریتهوه. ای لایهای از درب خیمه که باز و بسته می شود

له شاوی شهو پاریز کردن: بریتی له پاکی و نهکردنی تاوان و کاری خراپ. (منیده مروفیکی پاکه له تاوی شهو پاریز دهکا.) کتابه از پرهیز کردن از گناه

له باو کهوتن:) له مود کهوتن، (نهو کراسه ئیتر الله باو کهوتن:) پیر بوون و بیناقه ت بوون. (جاران باویکی به س بوو، به لام ئیستا الهوهش کهوتموه،) [] از مد افتاده؛) پیر و بی حوصله شده

لهبلان: جوریک هه لههرینه دهست له سهر شانی یه کتر دادهنین و هه لده پهرن ای نام یک رقص کردی.

له بهینی هالان و مالان: بریتی له کهسیک که هیشتا بو لایهک ساغ نهبووبیتهوه، یان کهسیک

که چارهنووسی نادیاره. (له به بینی چالان و مالاندا سهرگهردان ماوه تهوه.) [اکنایه از ملاتکلیفی

له تک و تاس چوونهوه: بریتی له بهزین و مات بوون له شهردا، بقر خواردن. ن کنایه از شکست خوردن در جدال

له حهرام گهران: خهسار بوون، زایه بوون. (میچین به له و نبیه مهرکاری کا له حهرامی نهگهرنی) طایع شدن

له حهرام گیران: خهسار کردن، زایه کردن. (دهست بن مهر شتی دهبه م له حهرامی دهکیرم.)

📙 ضایع کردن

له حهوسالان راست بوونهوه: بریتی له زور چاک خهو لی کهوتنی (بیژی خهوی لی کهوتنی؟ نهری له حهوسالان راست بوتهوه) [حواب هفت پادشاه را دیدن

له دهم تغین:) تف له دهم کردن، بریتی له فیر کردن و هاندانی کهسیک بو قسه یان بو کاریک؛) دوو کهس که یهک قسه دهکهن. (دهلی له دهمی یهک تغیون:) []) تحریک کردن کسی برای کاری یا حرفی؛) دو نفر که یک حرف میزنند

له روو جوون: تهریق بوونهوه، به شهرمدا کهوتن و دهست له قسه ههلگرتن. (مینده روو ههامالدراوه به میچ شیره یه که لهروو ناچین) آاز رو رفتن

له زهرافات کهوتن: کز و لاواز و بی هیز بوون، نوقره و تاقهت لی بران. (هیندهی خهم خواردوه

بهجاری له زمرافات کهوتووه، ایزار و نزار و عرقرار شدن

له سهر گهران: له دهور گهران، بهقوربان بوون. (دهک له سهرت گهریم) [قربان و صدقه (دورت بکردم)

له شهقهی بالدان: لهپر ههلفرین، شهقژنی بالی هات و ههلفری. (کهوهکه له شهقهی بالی دا و ههلفری.) □ناگهان پر کشیدن

لسه قنیگ دهرهینان: بریتی لسه فریسو دان و لیساندنی شتیک. (تو دهتگوت زیرهکم، تاخری ماله که بیان له قنگ دهرهینای.) آیکنایه از فریب دادن و گرفتن چیزی از کسی

له کار کردن:) مهحته لکردنی خه لکی له کار. (تو خود ابرو له وه زیاتر له کارمان مه که،) ؛) به کارهینانی شت و که لوپه ل. (دوو پیخوی قورمان له کار کرد ئه مرز، ای) معطل کردن؛) مصرف کردن

له كار كەفتى: 🐨 لە كار كەرتىن

له کار کهوتن:) له کار کهفتن، توانای کار نهمان، (مینده ماندور بورین له کار کهوتین.) :) خراپ بورنی کهرهسه و مهکینهی ماشین. (مهکینه که له کار کهرت.) []) بینرمیق شدن انسان:) از کار افتادن وسیله

له کل دهرهاتن:) به ساغی هاتنه دهری دیزه و گوزه له کل. (باش بوو گوزهکانمان له کل دمرهاتن،) ؛) بریتی له پوختهبوون و خارانی مروف، چیشتنی تال و شیرینی ژیان. (تازه خهمت نهبی کورهکهت له کل دهرهاتووه،)

سالم بیرون آمدن کوزه و ظرف سفالی از کوره؛) یخته شدن مرد

له کهری شهیتان دانه به زین: بریتی له پیچه قاندن و سوور بوون له سهر قسه ی خود. (برا عهیبه ئیتر له کهری شهیتان دابه زه بو مهبه ستت دلی که س نییه) [از خر شیطان پیاده شدن

له گوشتا سوور بوون: بریتی له زور قهله و بوون. نیاکنایه از چاق شدن

له لووتی فیل به ربوونه وه: بریتی له پوّز و هموای زور (مننده به پوْزه ده لنی له لووتی فیل به ربزته وه آکنایه از تکبر زیاد

له ههدالادان:) له قاودان؛) هه را و گورهگور ساز کردن. (پر به و دوله له مهدالای دا و ماواری کردنن، ایا) افشاکردن راز؛) بانگ بر آوردن

لەبرە چوون: لە كەلك كەوتىن، چەپىرەك بوون. (كەرەسەي كارەكەت بەجارى لەبىرە چوون)

قرازه شدن وسیلهی کار

لەبلووك: جۆلانە، دىلانى، ھەلۆرك، ھىزۆك، دنگلاڤ.[ن]تاب

لهبین هینیان:) خاشهبر کردن، له رهگ و ریشهوه دهرهینیان. (دهستی دا لقی دارهکه و لهبا هینایی) ؛) رووخاندنی حکوومهت و لهناو بردنی. (خه لک راپه رین و حرکوومه تی شایان لهبین هینیا.) نیا از بیخ و بین برکشیدن؛) سرنگون کردن حکومت

لهبنهوهبر: کهسینک که خنوی وهک دوست نیستان دهدا و بسه نهینسی زهبسر دهوهشسینی،

لەبنى كوولەكە دان: دەرخستنى كاكلى مەبەست و ئاشىكرا كردنى كارينك. (مەتبا بويان لەبنى كوولەكەكە نەدەى تىناگەن.) الىفاش كردن

لهبهر مردن: به قوربان بوون. (جوانه ردوت و روبینت گیانه لهبهر سایهت مرم/ لاده بتبینم لهبهر که، سهژن و بالاسهت مسرم «حسه تنقیس»؛ [

نهو به ژن و بالایه ت مرم «حه قیقی».) [

لهبهرچوون:) برینی ریگا (مو کاکی رنیوار رنیم له بهر ناچی) ئه نجام دانی کار (کارهکهمان لهبهر ناچی) ییمودن راه) پیشبرد کار

لهبهریهک چوون: لیک بلاوبوون، تهقین و پرژ و بلاو بوونهوه، (دولابهکهمان لهدهست کهوته

خواری و لهبه ریه ک چوو.) آاز هم پاشیدن له پی ده رچوون: گور ره کردنی هه لاتن و به ریدا رویشتن، مله کردن له رویشتندا. (وامه لدی

کهس له پیی ده رناچی. ایب پایش رسیدن له په بایش رسیدن لهته دد (+) ته شی، نه ته ره ایا دو ک

لهته و چین: سوالکه ر، خوازه لوک، که ماسیا، در و زهکه راناگذا

لهخق فشین: خق ههلتراندن، لهخوبایی بوون، بافیش له خو کردن. ناغرور و به خود بالیدن لهخق نووسان، قهوت لهخو دان، (ههرچهندی لهخف نووسا قهوهی بیبی نهشکا، ایکنجار رفتن

لهخوم: ههوسار، لقان، رەشىمە. بافسار، لگام،

زمام

لهخووس گرتن: شتی وشک له ئاو کردن، له

ئاو نانی شتیک بوئهوهی بخووسی. (خوربیه

کهمیلاوییهکانم لهخووس گرتووه،) [خیساندن

لهخووس نان: ® لهخووس گرتن

لهدین دهرچوون: بریتی له تووره بوونی زور، رقههستان، (که چاوی به و دیمه نه که وت له دین دهرچوو،) [ادهری شدن

لەرزانەكىتش: دۇشاق، شىلەى مىوە. أَ مارمالاد لەركەلە: ريوەلە، كز، دالگۇشت مرۇقى لەرى وردىلە. أ لاغر

له ژیر چه کوشی شهیتان ده رپه پیو: بریتی له مندالی زور هار و هاج و بزوز، (ده آلیی له ژیر چه کوشی شهیتان ده رپه رپوه ایکنایه از بچه ی بسیار شلوغ

له ريللا ماتن: له خوارهوه هاتن به رهو سهری. (که له ریللا مات زانیم شتیکی به دهه وهه،) آز پایین به طرف بالا آمدن

الهسه رتهوه رو بسته لابردن: بریتی اله وهرگیزان و لابردنی کهسیک له سه رخوو و خده ی خوی (لهوه تا له که ل نه و کوره ده که رئ له سه رتهوه رو بسته ی لابردووه ایکنایه از از راه به در کردن کسی

لەسەر رۇيشىن: (+) لەسەر سەفەر، رەوتەنى.[ب] سفرى

لهعلی قهوز: پارچهیه کی قهدیمی بوو ژنان دهیانکرده کولونجه ایانام پارچهای قدیمی

لهقاودان: له ههللادان، بلاو كردنهوهى راز و

نهینی. (ناویری زمانت بگهری خیرا لیت له قاو ردران الشاكردن راز

لهقه له با دان: لهقه له ئاسمان دان، بريتي له زور تووره بوون. (وای رق مهستابوو لهقهی له

ـ با ـ دهدا.) ما كنايه از عصباني شدن

لهقه له ئاسمان دان: بریتی له رق ههستانی زور، چنگ له ئاسمان گیر کردن، ارتقی مهستی لهقه له ئاسمان دودا.) [كنايه از بسيار عصباني شدن

لهقه رهدان: لهته رهدان، بن كل خستنى بهرى بنستان به برکهکه پهوه بوئه وهی کهس لینی نه کاته وه آم پوشهاندن خربزه و هندوانه در جالیز برای اینکه دیده نشود

لهقهفه: ركه، تووله، قهفهز. قه لفهز. نا قفس

لەگوپى گادا خەوتى: بريتى لە بىخەبەريى زۇر، (خەبەرى مىچيان نىيە مەر دەلىي لەكىرىي كادا خەوتوون.) تاكنايە از بى آگاھى زياد

له که ل تری بزن بهشهر هاتن: بریتی له زور تووره و جینگزی و به پهلپ و بیانوو. (جا ئهره له که ل تری بزن به شهر دی بو نهوه دهبی قسهی اله كنه بكهى؟) [كنايه از آدم عنصباني و بهانەكىر

لهگهل تری خز بهشهر هاتن: بریتی له کهسیک که ههمیشه توورهیه و کهس ناویری قسهی لهگهل بكا. (مينده كهم جيكهلاانه لهگهل تري خوى بهشهر دى.) [كنايه از آدم بهانهجو و بىحوصلة

لهمير:) زكير، ئاوس؛) كەنمى كاتى قەفوگول

كه هيشتا گولهكهى دەر ئههاتووه [م]) آبستن؛) شاخه گندم که هنوز خوشه درنیاورده

لەمتەن: تەوەزەل، تەمبەل، تەپلۇس، كاھىل، نا تنىل

لهمل كهوتن: لهكول كهوتن، (شموكور له ملمان كهوت خنو ديقس به كردين.) [انجات يافتن از دست كسي

لهمه چیتر: له ئیمه باشتر، پهری، فریشه. جندوكه.[ن]از ما بهتران

لهنگیزه: (+) باران به باوه. [م]بارش باران با باد لهنیا:) بریشکه ناوی تاقگه:) کانبیه که له نزیک شاری قه لادری [ن] قطرهی آبشار؛) چشمهای در نزدیکی شهر قهلادزه

لهون لي كؤران: خهرهفان، شيئت بوون و حال تيكچوون. (چون كارى وا دهكهم خو خودا لهونى لىنەكورىوم.) تاعقل از دست دادن

لەون لى گۆراو: خەرەفاو، سەفى بوو. الني كەرى ئەرە تبازە لەونى لىنگوراود.) 🗔 عقل از دسىت داده

لهونج: ميرگ، چينک، شويني سهوز و چيمهن له جيگای زونگ آن چمن

لهومنته: عهتر، كولاو.[ن]كلاب، عطر

ليبان: ليمان، ئاويكى زەرد و لينچقه به لەشى بیچووی تازه زاوهوه. ن مایع لزجی که روی بدن بچه تازه متولد شده است

لسن راکیسان: باتالیک که له کساتی زاندا لىنابيتەوە و دەسىت دەكسەن بىھ زىيىىدا و به چکه که ی دهر دینن. (مانگه که لی نابیته وه دهبی

لنيى راكنيشن. البا دست بيرون آوردن بهه حيوان هنگام زايش

لیروو: لیک، ئاوی دهم. نآب دهان که ناخودآگاه بیرون میریزد

لیرووی: لیکن، که سینک که ههمیشه لیک به دهمیدا دینه خواری، ایکک که همیشه آب دهانش می ریزد

لیژاو: ئاوی که له لیزی دیته خواری، تافکه اِ آ آبشار

لیژه: لهسه ریه که لهندراوی ریک و پیک بن خشت و ته پاله به کار دی. (خشته کان وشک برونه وه له لیژه یان ده.) [فنر

لیقار: کهنار، قهراغ، لیوار آیکنار رودخانه لیقهت: بهرتیل، سمیلچهورانه آیرشوه

ایک رهبادان: نقورچک له یه کگرتن، (وا وهره جوانی بهره من سهردهمی/ لیک رهبا دهین خهم بهبا دهین خهم بهبا دهین دهم دهمی. «راوچی».) آینشگون

گرفتن از هم

لى كالانهوه: لى هاتن، پى كهوتن. (ئه و به رك تازانسهى زور لى دەكالىتهوه، كسار جسوانى هسهر له خوى دەكالايهوه.) لىلىقت

لیکدان: (+) زورب کردن. مضرب کردن

لیّل بوون: رهنگ تیکهچوون لهبهر توورهیی، قهلس بوون. (هینده کوری چاکه سهد قسهی پی بلیی لیل نابی) شلوی بوون.[ن]عصبانی شدن

لیمهران: لیمهلان، شهوینیک که رمل و لیم دایگرتبی. قهراغ چوم که لمی لییه. هامسهزار

ليمهلان: 🖘 ليمهران

این در شکه: خلیه سکین، خشخه شوکی. قورنه خلیسکی ام سرسرهبازی

لیوهه دریت اله رینه و می بی نیختیاری لیدو. (ماوهیه که لیوم دهه ری بلیی کی ماج بکه م.)

را روس ناخودآگاه لب

لیوی: فرق، خوراکیکه وهک ماست له ژهک دروست دهکری. نا آغوز

دەبن. الى نوعى كامواى بارىك براى گلدوزى مارمردگ: بريتى لىه مرۇقى فەقىرۇكمەي

لهبنه وهبر. ای کنایه از آدم به ظاهر مظلوم و در باطن بی رحم

مارمژ:) بریتی له مرزی کز و دالگوشت؛) بریتی له ژنی بی حه یا و ده مشر، (ئه و مارمژه

دهمی هه لمالی ده مانخوا.) []) کنایه از آدم لاغر؛) کنایه از زن بی شرم

مارمژیو: بریتی له مروقی کز و لاواز، مارمژ.

حائله از آدم ضعیف و لاغر

مارق: (+) ناوی پارچه یه کی قهدیمی بوو ژنان دهیانکرده کراس. ایانام پارچه ای قدیمی زنانه مارودوو: (+) رویشتن به شیوه ی پیچه لاوپووچ. (مارودوو به شاخه که دا همانکه ران.) هارفتن به

مارووكه: مارۇ، پارچەيەكى قەدىمى ژنانەبوو.

تريقه زيگزاگ

مابه قی: پاشماوه. (مابه قیی پاره که م بو برده وه.) آباقیمانده

ماتگه: لقى ناسىكى دار، ودچ، سىدرتوول. ي

شاخهی نازک درخت ماتماتیک: بیرکاری، ریازی و حیساب آن

ماهایید. بیرداری، ریاری و حیاساب.[ریاضی

ماتزلکه: مهلوتکه. اس قنداق کردن بچه ماچق. لقیکه له بززاراوهی گوران. اساخهای از لهجهی گوران

و جنیوفروش. مازن مکار و حیلهباز و بددهن مار پی گیران: بریتی له قسهبر کردن له لای

مار برژین: بریتی له ژنی بی حهیا، ژنی دهمشر

کهسیک و رازی کردنی. اماری نهو بیرهزایه به کی دهگیری؟) آکنایه از رفتن حرف پیش کسی

خشتزنى

مارگه: جوری کاموای باریکه بو گولدوزی نام پارچهای قدیمی زنانه

مارهزیله: مارهزیو، ههزارپی، زیلوو. ههزارپا مارهقان: ههلاله، گهردهی گول. هگرد گل ماری زهش. همار سیاه ماری کتکی: جوری ماری بقه و ژههراوییه. هاری بام یک مار سمی خطرناک

ماریجه: مالیجه، چارهسهر کردنی نهخوشی، دهرمان کردنی برین و نهخوشی. (دهردیکس گرتوره به هیچ حهکنمی ماریجهی نایه.) آ

ماریله: (+) ئاوی که می چوم و شیو و کانی (*زئاوی کانییه که وا کهم بوته وه به حال ماریله* ده کار) آب اندک رود و چشمه

ماریواس: جوری ریواسه وهک ریواسی بنبه ردی لاسقه که ی پان و سبی و ئاوداره. پینج جور ریواس همهیه، باسکلاو، نیرتکه ریواس، ریواسی بنبهرد، لهقله قه، ماریواس. نوعی ریواس

ماز: (+) سهری کیو، لووتکه، دوند، گاز، تروپک. آقله، ستیغ کوه

ماز:) بەرانى چوار سالە؛) زنجيرەكيو. [م]) قوچ چهار سالە؛) رشتەكوە

مازوو: (+) پشکیل، ئەوشتە خرەی گورەيبازىي پىندەكەن. الى تىلىماي كە با أن جوراببازى

مازووت: شاپلیته، مهشغهل. م مشعل

مے کنند

مازهرا: ماجهرا، بهسهرهات، رووداو. ماجرا. ماژه: دهموچاو، ئهدگار، سیما، روخسار، دیم. چهره

ماست و دوشاو: جوریک میوورووی دوو رهنگه بو تهزبیح وهک ماست و دوشاوی تیکهل کراو وایه.[ب]نوعی مهره برای تسبیح

ماستاوی کولکن: بریتی له ماستاوی خهست و خول نیکنایه از ماست و آب غلیظ

ماسله: گریس، چهورییه که بو ئاسنه واله ی ماشین و دهرگا و ... که لکی لی و هر ده گرن. ب گریس

ماسمیر: سیس، ماسمیش، جوره میشیکه له میشهنگدوین ده چی. آنوعی مگس شسبیه زنبور عسل

ماسمیش: 🖘 ماسمیژ

ماسىوولكەژى: گۆشىتە رەگ، رەگىي كىەورەي لەش. 🗓 رگ گوشتى

ماسییه خهشه: خهشه ماسی، ماسییه خاتوون، جؤریک ماسیی پنؤک پنؤکه. آی نوعی ماهی ماسییه پهشه: رهشه ماسی، جؤریک ماسیی رهشه به قولاپ ناگیری و دهچیته بن گومانهوه. آنوعی ماهی سیاه رنگ

ماشک: (+) چیشته قولی، چیشتی مندالان له کایه دا. [د] توشه ی کودکان

ماشیو: شیوی چکۆله، جۆگهی گهوره آنا جوی بزرگ

ماق: (+) واق، سهرسوورمان. نامتحیر ماق بردنهوه: واق ورمان، سهرسوورمان، سهرسام بوون. نامتحیر شدن

ماق مان: واق ورمان، واق بردنهوه ماندن

ماکهرتاش: تاشینی میووی سهر و پیش به تهواوی. تیف تیفهدان. (ریشه که ت وا ماکه رتاش کردووه کیچ بوکسه وادی لیده کا.) تا تراشیدن ریش به خوبی

ماگه: (+) رفیده، دوشه کچه یه که نانی پی به تهندووره و دهدهن. ما بالشتک نانوایی

مال: گاسنیک که راست دهکریته و و زور ناچه قنی (گاسنه کهی وا مال کردووه به حال عهرزه که دهرووشینی) همیزان کردن گاو آهن برای اینکه زیاد در زمین فرو نرود

مالار: خیزانی مال. (مالارمان له خهنگ بریاگه.)
یانی خیزانمان له مالدا نهماوه. اهافراد خانواده
مالبهند: (+) تهختایی زین، (لهسهر مالبهندی
زینه که قیت دانیشتبرو) آتخت زین

مالخالوو: خالخالوکه، جوری قالونچهی چکوله و سنوور و خنره خالی ردشنی پینوهیاه. ا

مالنوسیتنان: کیاتی خیهوتنی خیهلکی دی و کووژانه وه ی چراکانیان. (که دیمه سهر لووتکهی دهنگت، کیه هار دوو پیم ده چهسیپنیم لهسهر زناریکی ئه وی/ نه رهشه با دهمیزوینی، نه کریوه و تیوفی شیهوی/ مالنوسیتنان هار دوو بسالم دهکهمهوه؛ له چوارلاوه زام بانگ دهکهم، بین بسرهوی. «عیه بدووللا پهشینو».) هنگام خوابیدن مردم درشب.

مالهزا: خوشکهزا، خوارزا، منالی خوشک نے خواهرزاده

ماله كينه: چوارگزشه، جوارخانه. [م] مربع

مالی کردن: حهیوانی کنوی گرتن و له مالدا پهروهرده کردن، کهوی کردنی جانهوهری وهحشی، رام کردن. ایرام کردن حیوان وحشی مالیجه: ه ماریجه

مام جیژنزکه: گیایه کی گول سپییه لهنیو نوک و شیوه رددا شین ده بی آیام گیاهی است

مام شهبهقه: دوورینی دوو تهخته بهرمال و جاجم به یهکهوه. و دوختن دو تخته سجاده یا جاجم به هم

مامراوی: مراویی میوه، میوه مراوی. اسمرغابی ماده

مامهچه: مامان، قابیله [م] قابله، ماما

مانگادنش:) سهتل، پهقرهج؛) کهسیک که مانگا دهدفشسی. آن) سلطل؛) کسسی که گاو ماده میدوشد

ماهي: شقرهي فيل و بهراز ناعاج

مایه: (+) وشتری میو، میوه وشتر. اسشتر ماده متاویزه: ویتامین، فیتامین. اساویتامین

متوملوو: ملومو، گهران و بون کردنی سهگ بو پهیدا کردن. آگشتن و بو کردن سگ برای پیدا کردن چیزی

متەرىز: مەتەرىز، سەنگەر، خەل، مەتەرىس. ساگر

متهق: بن دهنگ. (ههرچی قسهم لهگهل کرد متهقی نهکرد.) 🗓 ساکت

مهرگات: چەتوون، سەخت. نادشوار محەندەك: محەننەك، ئەسىپى رەسەن. (خەلكى

محادهای محادهای تاهنی روستان (ماسی) به تالانی دمچیته وه مهره، ماله، محه نده که/ من به

تالانم دهچیته وه دوو چاوی ده به له که «حه یران».) [اسب اصیل

مخت: عەقل، ئاوەز، شىعوور.[ي]عقل

مختدار: ئەقلدار، بە ئاوەز، خاوەن شىعوور. م

مخول: مهغهل، پهرچه، مؤلگهی مهر له سهحرا. آمحل استراحت احشام در صحرا

مدریک: زیرهک، وریا، وشیار.[م]زرنگ

مدورماس: بهچکه ئاسکی چالاک و ئازا، کارمامزی توند و تیز آنابچه آهوی تیزپا

مراوییه رهشه: جوزی مراویی کنوییه سهرپشتی رهشه و بنسکی سپییه آناردک چشم طلایی

مراوییه سهیلکه: جوری مراویی کیوییه، بوره و خالخالی سپیی پیوهیه.[م]اردک مرمری

مرته: ورته، سرته، قسه کردن له بنهوه. (له بنهوه. (له بنهوه در اله بنهوه مرتهی دی.) لیچچ

مىرخ: (٠) توانسايى ئىەنجسام دانسى كارينك يسان ھونەرىك، ئىستعداد، ليھاتوويى.[ساستعداد

مردهرى: ميرات، شتى لهپاش مردوو بهجيماو. □ميراث

مرق: (۱) جه غه تاو، چهورایی سهر گوشتاو.[م] چربی روی آبگوشت

مرقانىدن: دەنگى بەران كاتى جووت بوون لەگەل مەر. (بەرانەكە دەمرقىنى) لىصداى قوچ ھنگام جفتگىرى

مرقهمرق: دەنگى پەيتا پەيتاى بەران كاتى جووتبوون لەگەل مەرى*لبەرانەكە بەمرقەمرق*

رویی بونیو مهرهکان.) اصدای قوچ هنگام جفتگیری

مروریانه: میرووله کردنی له ش. (ئازای ئهننامم مروریانه ی دهکرد) ها مورمور کردن پوست بدن

مروو: (+) موریانه، موریه، مورکه، خورکهی لیباس و پارچه و ...[ن] موریانه

مروو: ئیشتیا، مگیز، تاسه. امرووم بو همیچ خوراکنک ناچی، استها

مرووسين: هەلەرين، ھەللووشىين. اما بلعيدن

مرووشگان: تاسه شکان. (با مرووی بشکی ددم و لیو و گهرووم شاعیریکی ههردی کوردی بیده رووم. «راوچی».) هسیر شدن و اشتها

مرووشکین: ئیشتیا لابهر، نهوس کویرکهرهوه، تاسه شکین. (بابولهیه کی چهور و مرووشکینی پیدام،) اشتهازدا

مرووهین: ئیشتیا بزوین، شتیک که نیشتیا دهکاتهوه. الستهاآور

مرؤیانی: پیاوهتی، چاکهکاری، کاری چاک و مروق دوستانه آسمردانگی

مىرەكىهرە: بەدبەدە، كەرەوالە، ھەويىردە.ك بلدرچين

مریکار: ئارەزوومەند، تاسىەبار، تاسىەمەند، تامەزرۇ. ماآرزومند

مزاییک: خشتی تهنک و چوارکوشه ی دروست کراو به چیمه نتو و خیز که رووکاره که ی به دهزگا لووس ده که ن مراییک

نداشتن.

🗖 جا افتادہ

مزگانا: مزگانی، مزگینی، شبیرینی همهوالی خوش،[مامژدگانی

مزووک: (+) نهزوک، ئهستیور، قسر.[نیاسترون مزیانی: مزگینی. مزگانی.[بی]مژده

مزیج: ئیشتیا، مگیز، بیزوو، مژدی، مهگیرانی.[ف] ویار

مژدی: مهگیرانی، بیزوو، مگیز. نا ویار

مژمور: چاو چکوله و پرووش، پرووشه چاو، خووتهکه مهم کوچولو

مژیلانک: برژول، بژانگ، برژانگ، مژول. المژه مسوده: به لا، تاپور، مسیبهت. المایلا و مصیبت مسوکهر: جی کهوتن، جی گیر بوون، دامه زران.

مسهبا: سهبر، مؤلّهت، (مسهبایه کم لی بگره جاری کارم زوره) اصبر

مشاراو: ئاودانی روز له خاکهلیوه و بانهمه ردا. آب دادن تاکستان در فروردین و اردیبهشت مشکیدان: ته پولکی زبل و زال و خولهمیش لین رباله دان. آمصل ریضتن زبل و خاکستر

مشوار: خۇراگر، بەرگەگر، پايەدار. المامقاوم

مفال: سەرلى شىنواو، سەرگەردان، چەواشە.نا سردركم

مفوو: چلمن، بلقن إن خلمو

مقەلك: ئاغلەرىك، تارەي چكۆلە.[ن]يغلبى

مكول: كەمىن، بۆسە، رەبەت. نے كمين

مكول گرتن: بوسه نانهوه، كهمين دانان. نا كمين كردن

مكروم: قايم، له شكان نه هاتوو. نا مقاوم مگررت: ياخى سهر مرو. ناچى

مل خووس کردن: مل دانه واندنی به راز و که ل و کا بق شه پ، زیاتر بق به راز ده گوتری که ملی داده نوینی و هیرش ده با [م] آماده شدن گراز برای حمله

مل لهبهر مل نان: ئاوقا بوون و بهشهر هاتن، ئانگرا بوون، بهگردا چوون. آل کلاویز شدن ملاژی: هملاژی

ملاژی: مه لاشوه، ملاشک، مه لاژگ، میچی زار. آسقف دهان

ملاسکه ملاسک: ملومق، بن سنه ک ده گوتری. (سنه که که بنونی گوشتی کردبور بنویه ملاسکه ملاسک ملاسک و دروامان که و تبور.) کا گشتن و بنو کردن سگ

ملاكزكه: كەرچكى چكۆلە. 🗓 قاشق كوچك.

ملبادان: سهربادان، سهرپیچی کردن، جواب نهدانه. (مهر کاریکی پیدهسپیری مل بادهدا.)

ملبهند: ملوهن، ملوانکه، کهردانه، ملوینک. ن گردنیند

ملخیش ملخیش: مرخیش مرخیش، ههناسه سواربوون به هفی راکیشانی شنیکی قورسهوه. (ملخیش ملخیش له ولاوه هینای) کشان کشان ملدهس: بازنه، خرخال، بازنگ، دهسته وانه. آن النگ

ملدهسی:) کهلهبچه، کهلهمچه، دهستهبهندی دیل؛) بازنهی ژنان آنه) دستبند اسیر؛) النگو

مهلت

من جهنین: من خکیشان، ئازاردان و تووشی چه رمه سهری کردن. (به کره شوقاره ئه وهی موخی چنیم/ زیی مهم و زینان ولاتی لی ته نیم. «هنین».) کنایه از اذیت و نازار زیاد

مرٚخه چنین: 🐨 موخ چنین

مۆدۆلى: جۇرىك چەكى قەدىمى بور. الى نوعى تفنگ قدىمى

مورووژیان: میلسووره کردن، پهره مریشکه بوونی لهش لهبهر سهرما و ترس، مورمور کردن پوست بدن

مۆريانه: مۇرانه، مۆريه، خوركه، موركه، خۆره، مروو.[نـموريانه

موری زهواد نه کردن. دهم بو نان و ئاو نه نه نه نه نه نه نه خواردن، (باوه رکه موری زهوادم نه کردووه.) آلب به غذا نزدن

مۆرپە: 🍣 مۆريانە.

مؤزرگان: مؤزهلان، مؤل، مؤلگهی گاران له سهحرا. محل استراحت احشام در صحرا مؤزگره: جوری پووشبه قنگهی بؤر و کلک قوله و تیژه کاتیک پهیدا دهبی دهست دهکا به مؤز گرتن و سهریان ههلده کهنی مانوعی سنجاقک که ضد حشرهی کونکاون است

مۆۋر: ھىمن، ھىدى، لەسەرەخق، ئارام. الآرام موقورباز: جادووباز، مەكرباز لىپرىژنىكى موقوربازە كەس دەرەقەتى نايە. لىلىمار،

جادوگر

مَوْكُلُ: ئَالُ، جِنْوْكُهِي ژِني زەيستانكوژ، ھالْبه، ف

م**لزد**م: مەرزم، پيمل، راز*ى. (به مىچ كەس ملزم* ___

ن*ابی.) 🎚* راضی

ملق: گورم، سهر بزواندنی بهرخ کاتیک دایکی دهمری آسر تکان دادن بره هنگام مکیدن بستان گوسفند

ملكه: مل، گەردن، ئەستنى الله گردن

ملوّزم: (+) ميمل، مزاحيم، زاول. في مزاحم

ملوش: خەربىك، سەرگەرم، (بەكارەرە خۇي ملوش كردبورو.) آمشغول

ملووم: شلهتین، شیله وگهرک، ئاوی نهسارد و نهگهرم آبا آب ولرم

ملهما لئ برین: کون بر کردن، ملهما لئ چنین. [ابریدن منفذ

ملهما لن چنین: 🐨 ملهما لی برین

ملهور: (+) جفری بالنده ی راوکه ره له شی باریکه و سهر و ملی نه ستووره آن اسکوتر سفید بال

ملیّس: هیدی، لهسهرهخق، ئارام. ن آرام

منجر: بریتی له کهسیک که پیوهت دهنووسی و لهکول نابیتهوه؛) لهوجر، زوروهر، چهنهباز، چهنهود.) بریتی له پشیلهی زیانی خورول) سمج؛) وراج) گربهای که به خوراکی خانه دستبرد میزند.

منداره مانگ: مانگی نهخوش کهوتنی پهز و مندارهوه بوونیان. ایا ماهی که گوسیفندان مریض میشوند و میمیرند

موانهت: فرسهت، مؤلّهت، مهودا، (ميندهي خهاك

ئازار دا بویه خودا موانهتی نه دا و کوژرا، ا

جن زائوکش

مۆلگە: (+) شىوينى جەسانەوە و نيىشتەجىي بوونى قوشوون. آپايگاه نظامى

مؤلین: مؤل خواردن، خهوتن و حهوانهوهی گاران لبه جی مول. (گارانه که نیوسه عاته مولیون.) آخوابیدن احشام در جای مخصوص خود در صحرا

مؤنج داگرتن: توران، زیز بوون، زویر بوون، مووش کردن ارنجیدن

موندا:) موندی، پشتین، پشتویند:) شال، پارچهی پارچهی مصوص شال

موو به بهیندا نهچوون: بریتی له زور دوست، هاوه آی گیانی گیانی. *(هینده نیوانیان خوشه موو* به بهینیاندا ناچی) [وست جانی

موو له ماست ده رکیشان: ماست و موو براردن، بریتی له وردبینی و به ئه زموونیی زور. (مینده وردبینه موو له ماست ده رده کیشن.)

کنایه از شخص موشکاف و با تجربه

مول لینهدان: له یه چوون بهبی جیاوازی. (میوا مینده له نارام دهچی، مول لینادهن.) کایه از شباهت زیاد

موورووه چۆلەكە: بەرى گيايەكە باريك و لوولەيى ژنان خىشلى پى دەگرنەوە و وەك ملوانكە لە ملى دەكەن. نائمر گياھى است براى گرىنىند استفادە مىشود

موورووه دهنگیله: مووروویهکی خهیالییه له ههقایهتی سووری عهیاردار قسه دهکا. نام

مهرهای افسانهای که حرف میزند

مسوورووه قاهساخی: جورینک مسوورووی سن گوشه یه ملوانکه ی پی دههوننه وه. سانوعی مهره ی زینتی

موورووه شیلان: جوریک موورووه سوورهیه وهک دهنکه شیلان دهچی ملوانکهی پی دههوننهوه. آینوعی مهرهی زینتی

مووره: (+) سيسوو، بربهند. سسوهان

مووش کردن: مان کردن، پیشخواردنهوه. ا

مورشەسىي: شەمشەمەكويرە، چەكچەكى، پارچك، چەكچەكىلە. الىكفاش

مووشهک: چهکی گهوردی ولات کاولکهر. (روژی کهریکیان بار کرد له تفهنگ/ چووه نیو کهران بو گالته و جهفهنگ/ پیکهنی وتی من بیخهبهرم/ مووشهکیشم بی هیشتا ههر کهرم «خالید راعی».) هموشک

مووقه لیش: وردبین، سهرنجی زور ورد. م موشکاف

مووک: فرمیسکی به درق. (ماتووه مووکم بو مهاده ریژی پییوایه باوه ری پیده که م.) اشک دروغین

مووله: (+) یه ستری چکوله و چهمووش. می قاطر جثه کوچک و چموش

موومي: مەيموون. 🗖 ميمون

مووینه: گیا مووینه، گیایه کی ورد و تووکته، پتر لهنیو وینجه و میرگان شین دهبی. آنام گیاهی است

مه ته لگ: پاره یه کی زور ناچیز، پوولیکی کهم. [ب] مقدار پول کم و بی ارزش.

مهحموود ثاغایی: جۆرى ترینى دەنک گەورەيە. لىانوعى انگور درشت

مهخس کردن: مووش کردن، پیشخواردنهوه، رق ههستان لهبهرخؤوه، مان کردن. (چهندجار چوم لهدووی مهخسی کردووه و لهگهالم نایه.)

رنجیده و در خود فرورفته

مهخشی: مهشی، میش، مهشه. نا مگس

مەخلگە: ئاغەل، ھۆل، تەرىلەي مەر.ن آغل

مەدەلايى: ريايى، مەرايى، تەشىرىسى. ناتروير

مهربووکی: ناوی تیرهیه که له هوزی مامهش. نام طایفه ای در ایل مامش

مەرھەمۆك: جۇرى خشلى ژنانەيە. آتانوعى زيور آلات زنانە

مهرخ: (+) میرگ، چیمهن و سهوزه لانی، چینک. [مرغزار

مەردۇش:) پەقرەج، سەتلْ؛) بىدى، بىرىقان، كەسىنىك كە مەر دەدۇشىن. []) سىطل؛) كىسى كە گوسىنىد مىدوشد

مهرژهم: ملزهم. (به ههزار کنشه مهرزهممان کرد بمینیته وه.) [] راضی

مهرگه مهله: له ناو کهوتن و چوونه ژیر ناو و هاتنهوه سهر ناو و لههیز کهوتن، وهپهلهقاژی کهوتن لهنیو ناودا. در آب و نزدیک به خفه شدن

مەرگەسەرى: چەرمەسەرى، دەردەسەرى، كويرەۋەرى. امادردسر زياد

مەرن:) مەرخ، مىرگ، چىنك؛) زەلكاو، زۆنگ، باتلاخ، زەلاو.[ن]) مرغزار؛) باتلاق

مهرهبه کری: ناوی تیره یه که له هنزی مامه ش. آنام طایفه ای در ایل مامش

مسه رهبیتره: دانه بینره، هینانه وهی مسه رکاتی نیوه رق بق دوشین آن آوردن گله هنگام ظهر برای دوشیدن

مه هخیقه: نزبه ره، نخری، هه وه لبه ر. آن نوبر مسه راد: هسه راج، هسه رزان فرزش کردنی کالا. (مه زاد مه زاد، هه رچیم هسه هسمووی مه زاد/ به بارچه یه به روی ساده/ هسلیکریت و بشنیته وه/ لهسه ر بستیک زمویی تازاد «عه بدوللا به شنید».)

مەزارگە: كۆرسىتان، قەبران. نىڭ كورسىتان مەزارگە: م

مــهژگــوړه: مؤغــهره، بربــره، بربراگــه.نــا ستونفقرات

مهستاو: پاراو، تیراو، *(زهوییه که مهستاو بووه.)* ایسیراب

مهسىتى: (+) جۆرىك پىلاوى پىاوان. نا نوعى كفش مردانه.

مهسرهت: مهسلهت، ئاشىتبوونهوهى درمنى خوينى و نامووسى. آشتى

مهسووله: ئامرازیکی مهکینهی خهیاتییه دهزووی بنهوهی لهسهر ههلدهکریتهوه و دهچیته نیو مهکووکهوه. اساماسوره

مهسیه: مهسی، ئهستویلک، ئهستیولک. نامیلهای که روی آتش مینهند

مهشتاع: هه لخسبتني تووتن لهبهر خوره تاو.[ن]

پهن کردن توتون زیر آفتاب.

مهعبهين: مابهين، نيوان، مهودا. ن ميان

مهکار: بهیار، زهویی نهکیلدراو. ای زمین بایر مهکال: بهیار، زهویی نهکیلدراو، زهوییه که نایکیلن بؤئهوهی بحهسیتهوه بؤ سالی داهاتوو. ای زمینی که یک سال کشت نمی شود تا استراحت کند برای سال بعد، بایر.

مهکور: جیگهی خو لی مهالاسدان، بوسه، رهبهت. ماکمین

مهکووک: (+) ئامرازیکی مهکینهی خهیاتییه مهسووله لهنیویدا دهگهری، قابلهمه. ماکوک مهگرییچهنی: مقهس، دوارد، دویردک، مقهست.

مهلاژگ: بهزهیی، رهحم. فی ترحم

□ قیچی

مهلحه که: رشقن، که سیک که دهبیته گالته جاری دهستی خهلک. آم مضحکه

مەللايەتى: ئەو كەسەى لەسەرو ھەموانەوھيە. ∏اولوپت

مهانشیوین:)گیایه که له نیو گهنمدا ناهیلی سواله و مهلو پیکه وه بنووسی:) بریتی له کارتیکده ر، گیره شیوین آن) نام گیاهی است؛) کنایه از فضول و دوبه هم به زن

مهلهزکهتان: ناوی جوّره کراسیکی ژنانهیه. نا نام نوعی پیراهن زنانه

مەلەسە: گوئ نەبىس، ناحالى، خىشەسەر. نا خىرەسر

مهله غانگیر: که سینک که به مهله غان گیا و وینجه و ... دهدووری آندروگر با داس بزرگ

مهلهگه: جنی مهله کردن، حهوزی مهله کردن. آلاستخر شنا

مهلیله: جوریک زهنگیانهی دریژوکهیه ژنان ئوییهی پی دهگرنهوه بن قهراغی دهسمال نوعی منجوق

مهمال: شیردار، ئه و گیاندارانهی مهمکیان ههیه و شیر دهدهن به بیچووهکانیان.ناپستانداران

مهمکه کیژه: گولیکی سپی بی گهلایه و کورتهبالا پایزان دهروی. نیانسترن پاییزی

مهنتن: ناوی پارچه یه کی قه دیمی ژنانه بوو بن کراس. (نایلونه گیان نایلونه، نایلون نبیه و مهنتنی هم نتویه خه دله ی من مهنتنی هم دله ی من مهستی شهرابه، نه و دله ی من مهستی تویه «گفرانی».) آپارچهای قدیمی برای پیراهن زنانه

مهنجه له کسی: یارییه کی مندالهنه یه چهند که س دهستی یه کتر ده گرن و جه غزینک دروست ده که ن و هه لده سوو پین آیانام یک بازی کودکانه

مهند: (+) کاریته، راژه، خهساره. نیاتیرگ چوبی بزرگ

مەنقەر: بنكە، جنى سەرباز.[ب]مقر **مەنكۆر**: (+) سىللە، پىنەزان، بىنئەمەك.[ن]بىي

چشم و رو مهنگوله: گولیکه وهک شلیره وایه گولهکانی شور دهبنهوه آنانام کلی است

مه ه تسووک: خسویزی و بیکساره، سسووک و چرووک، بی بایه خ، بی قه در. (زور به چاویکی مه ه تووکانه و هسه بریان کردین.) آبیارزش،

ههرزه و لاقيد.

مههل: قاتی و قری، گرانی. نــ قحطی

مهن: مەر، پەز. 🗖 گوسىفند

مەيتەبا: ھەلەپەزە، پەسپەسەكيويلە.نارتيل

مهیدان کیش: ناسینیکی دهمپانه وهک درمه ف دهسکی هه یه گل و خولی مهیدانی خشت پیژانی پسی پساک دهکه نسه وه. آس و سسیله ای در کسار خشت زنی

مهیل سیارد بوونهوه: بریتی له روحم سیارد بوونهوه و بیزوه فایی. (به بنیکه مهیله که ت سیارد بوته و هی مهری

مهیل: (+) ماین، یهکسمی می. نا مادیان

مهیلنان: لهبیر بردنهوه، ئارهزوی کردن. (تازه مهیلی ناوه و دلنیا بووه.) آاز یاد بردن

مهیله: لورک و پهنیری تیکه ل کراو. آلور و ینیر آمیخته باهم

میجیز:) میجاز، قهول، بهلین، پهیمان؛) بههانه، و چک، بیانوو، (دهک نهمینم چهند پایزیکی لهمن بهمیجیزد. «فولکلور») آلبهانه

مينخسكه: كولميخ، سنگهبزمار. ني ميخ طويله.

میرازایی: مهردازایی، پیاوهتی، مرزیانی. نا مردانگی

میرتفاق: میرئاخور، کهسیک که بهسه کا و وینجه ی خان و میراندا رادهگا. آمسئول علف در خانه ی خان و فئودالها

ميردمندال: 🗢 ميرمندال

میرگههان: (+) دهشتی هان و بهرین و هر له گژوگیا.[ن]دشت وسیع و سرسبز

ميّرمنال: 🗢 ميرمندال

ميرمندال: كەنج، تازەلاو.لىيانوجوان

میرووژانه: ژانی کهم و جارجار و به ئاستهم،

چل دانی لهش.آندرد خفیف

میرووله عهجه مانه: جوریک میرووله ی گهوره یه له جیباتی دانه ویله جر و جانه وه ری مردوو دهخوا. آیا نوعی مورچه ی بزرگ که به جای دانه حشرات مرده را می خورد.

میزوو: کیرهول، چهرمی شنوری ژینر سنکی جوانهگا که کیری لیوه دیته دهری آهیجایی که آلت تناسلی گاو نر از آن بیرون می آید

میزه کایله: خه تی خوار و خیچ و قیله و قانج، بنجه لاویووچ. [م] زیگزاگ

میشگره: مۆزگره، جۆرى پووشبهقوونهى بور و كلك قولهیه دوژمنى موز و میشانه. نا حشرهاى مانند سنجاقك مگس شكار مىكند

میشه خانمانه: جوریک میشی سهوزه له میشی تر گهوره تره آیانوعی مکس سبز رنگ

میلک دان: کلدان، کلت وور، سورمهدان آب

مطِق: لانكه، بيشكه أن گهواره

سر مەدان

میمل:) (+) ملؤزم، میزاحیم؛) سیل، گورگ نهخوره [ن]) مزاحم؛) طحال

مینگهیی: به و پیتانه دهگوتری که له که پؤدا دهگوری ده که که پؤدا دهگورین. م، ن، گ وهک ژهنگ، آی حرفهایی که در بینی تلفظ میشوند

میوخورکه: ئالینکیکه له دار میو دههالی وهک مالونچه وایه و میوهکه وشک دهکا.[ن] آفت

گیامی تاک

میسوره: ساقه تسهی داره میسو. لاسسقی رهن آس دهبی آسازن و شوهری که تنها دختر دارند ساقه ی تاک ساقه ی کنو بوونه وهی شهده

میوژورد: گیایه که کلای ورده و گولی شین فستیوال ی جشنواره دهر ده کا آن نام گیاهی است میهسل: جندؤکه، نهوا

ميوهت: خزمهت، راژه ماخدمت

مینوهجاخی: ژن و میردینک که هاهر کچیان دهبی. آنیازن و شوهری که تنها دختر دارند میهرهجان: کنو و کنو بوونهوهی ئهدهبی، فستیوال. آن جشنواره میهسل: جندؤکه، ئهوانگهل، لهمهچیتر. آن جن، از ما بهتران.

کوچک

نان به سیلهوه سووتان: 🗢 نان به ساجهوه سووتان.

نانانه: ئەو بەراتەي كە لەباتى نانى ژەمەكان دەدرى به رەنجبەر و ئىتر له مالى خوى نان دهخوا. ملغی که بهجای نان سه وعده به

رنجبر داده میشود نانجه: دەلاقه، دەربىجەى چكۆل. (ژوورمكسه نانجه به کسی چکولهی تس کرابور) اودریچهی

نانق خگیر: نینو خگیر، نوو خان بر. باناخن گیر نانود زیر: که سیک که شووم و پی رهشه و ههمیشه ناشکوری دهکا. ایکنایه از آدم نحس نانی پیووه: نانی جن و بهروو، تیکه لکراوی

ئاردى جق و بهروو كه دەكرى به نان ناننان

بلوط و جو نائی سهگ ییدان: بریتی له زور به نارهحهتی و کهم و کوورییهوه بهخیو کردن نکنایه از دادن خبوراکی به کسی آنهم با ناراحتی و

سختى ناوحیکار: نتویزیکهر، کهسینک که ناویژیی دوو

ناحالى: لا، بندرحالى، بهدكووز ما ناحالى ناخاله: نەزان، بىئەقل، ناھىر. مانادان نادایه: باوهژن، زردایک. امانامادری، زنبابا

ناتور: (+) كيشكچي، قەرەول. الىانگهبان

ناراف: تورت و پتهو، ناوپر و قایم آن محکم و توير نارك: روومهت، كرنا، كولمه نكونه، صورت نازی: خاومن شانازی، قهدرگیراو (بهو ریز و

حورمهته زؤره نازؤتان كردووم) آمفتخر ئاسرگه: فهرغوون، فارگوون. نافرغون ناسبووس:) ترومپای با له تهگهر کردن؛)

برای پنچرگیری چرخ استفاده میشود؛) تلمبهی چراغ زنبوری و ...

ناسووسی چراتور و پریمیز. ایا) تلمیهای که

ناقره: قورقوراچكه، قوروو، تينتينوكه، قورگ، 🗔 حلقوم. نان به ساجهوه سووتان: بریتی له پهک کهوتن

و ناهومید بوون. (بن ئاوا سهرت له خنرت شيواندووه خو نانت به ساجهوه نهسووتاوه.) 🗔 کنایه از ناامید شدن

کەس دەكا. ناميانجىگر

ناوجیگهری: نیوبڑی کردن. ن میانجی گری

ناوچاو تال: رووتال، گرژ و سون، تووره، خوینتال آل ترشروی

ناوچاوان تال:) رووگرژ، رووتال؛) بهدبهخت، بهدیه نار بهدیه سهر بهدیه غیبال. (ناوچاوانم هنده تاله بچمه سهر سیروان وشک دهبن.) ایا اخمو؛) بدبخت

ناوراسگ: ناوه راست، نیوان نیاوسط

ناوکار: (+) وشهی زیادی له شیعردا بو پر کردنه وهی کیش. (دهردی دووری زور گرانه دلبه دا هیجران بهسه/ دل وهکوو پهروانه سووتا. (چاودکهم) سووتان بهسه «حهقیقی».) لیاکلمهای اضافی در شعر برای پر کردن وزن

ناومال:) تهختایی سی گوشه ی دهسمالی ژنان؛) تهختایی زین، ناومالی زین. نیا وسط دستمال زنانه؛) تخت زین

ناووگ: نیّوان، بهین، مابهین. مهعبهین اس میان ناوونووچگ: ناونیتکه، ناوونرکه، قسهی سووک وهدووی کهسیک خستن اس تهمت

ناوه: (+) خهتی نیدوان دوو زهوی. (ناوه له زهوییه که بدهن و ههرکام بهشی خوتان دیاری بهنی خوتان دیاری بکهن ایرز زمین کشاورزی

نیاوهدان: دیاری کردنی مهرزی زموی، سنوورکیشانی نیوان دوو پهاه زموی. ف کشیدن مرز میان دو قطعه زمین

نساوهزیلسه: نساوهزول، نیسوهزول، نافزیسل، ناوهراستی شووتی. سامغز هندوانه ناوچه، مهالهند اسامنطقه

نارهکیشان: مهرز دانان، دیاری کردنی سنوور هم ناوهدان

ناوی گهوره و شاری ویران: بریتی له کهسیک یان ناوهندیک که نیوبانگی گهورهی همیه و بهلام له نزیکهوه وا نییه. آن کنایه از کسی یا ادارهای که شمهرت زیاد دارد اما در حقیقت اینطور نیست

ناهير: نەفام، كەوج، بىئاوەزن ابلە

نبنگ: نهوی، نزم، میچهکه نبنگه. ایکم ارتفاع، سقف کوتاه

نژیار کردن: ناههنگگیران و شادی کردن به بؤنه ی دهست پی کردن یان ته واو بوونی کاریکه وه. اساسور و شادی به علت تمام کردن یا شروع کردن کاری

نسرین: گریان و ههنیسک، کولی گریان.[ن]گریه و سکسکه

نفلین: گلور بوون، کهوتن به عهرزدا. آن افتادن. نککینه: جوری بالداری لاق دریژه دهندووکی بولای سهری خوار بوته وه و لهگوی ئاوان دهژی. آوست

نگوول: (+) شمارهزا، لینزان، به نهد. (نکروله له هه می کاریکی) ها ماهر

نگریس: گوجهستهک، نه گبهت. اسا شوم

نق مانگی: جوری گرکهی شوین شوینه پیستیکی رهقی ههیه نهگهر نو مانگ داینین هیچی لینایه:[ن] نوعی خربزه.

نوپیچکه: بریتی له مندالی تازه پیرهوکه بوو. نی کنایه از بچه ای که تازه پا گرفته

نۆرسكىن: يارىيەكە وەك دامە وايە ھەركام لە يارىكەرەكان يەكى نو داشيان بىيە. نياسم يك بازى مانند داما

نۆژەن: چاك كردنەوە نے تعمير

نۆكۈم: ناكاو، ك**ت**ووپر.[نــاناگهان

نزکه چهرمه له: نزکه سپیلکه، نزکه سپی. ن نخود سفید

نزکه سووره: ئه و نزکهی دهکریته له په. نوک. نی نخود

نزکه قهزوین: جوری نزکی دهنگ گهورهیه. یا نوعی نخود

نزکه کیویله: ناوی گیایه کی خورسکه له نوک دهچین. اینام گیاهی است

نزگهرباب: بابنزگهر، گهوره نوکهری ناغا و خانان. اساسهرنزگهر

نقکه ل: (+) به رکه ل، نگوینکی سی ساله که کاتی که ل گرتنی هاتبین آیاگاو ماده سه ساله که آماده ی جفتگیری باشد

نزکیسه: (+) پژد، سهقیل، رهزیل، قرنیس.ن خسس

نۆلەكە: ناوى كيايەكە. نانام كياھى است

نومبه چن: نیفه ک، نافه ک. بے خشتک شلوار

نومههد: سهرحهد، کهوشهن، سنوور، تخووب. (نهرای مه نومههد مهلووم کهیگ.) مرز

نروپژی: نیسک، نژی. ناعدس

نووهاندن: قووچاندن، نووقاندن، چووقاندن، الم

نووخانبر: نانۇخكىر، ئىنۇخكىر. باناخنكىر

نوورونه شهمه: سهر و نه شهمه، پی وقه دهم، نوورونیو چاوان، . (نوور و نه شهمه ی تو چاکه به ردیش ناباری در ایک یمن

نووزاندن: (+) دهنگی سهگ کاتیک خاوهنه که دهبینی و دهچی بزلای آیاصدای سگ وقتی که به صاحبش نزدیک می شود

نووزه نووز: دهنگی سهگ لهلای خاوهنهکهی. __ صدای سگ پیش صاحبش

نوورزهل: نووکن، گرینوک، کهسیک که زوو دهست دهکا به گریان، دلناسک. بیکسی که زود گریه میکند، نازکدل

نووس: کیر، سیرهت. آی آلت تناسلی نر نووکوسن: سهرهوقوله، کایهیه کی کچانهیه به دهرزیله دهیکهن. آی اسم یک بازی نووهی: نؤک، نخه، نؤخق. آی نخود

نویلک: گووقهک، سهرانگویلک، سهلوینک. نیا سرگینگاه، شوله

نهبین: شووشهی مات و برگه برگه. ناشیشهی مات

نهختال: توزه قال، نهختوک، بر، توسَقال آب آندگ نهخووس: گلمتکی رهق که له قوردا ناخووسی. لیکلوخ سفت که در گل خیس نمی شود

نهرمهبهدق: درووله، وهستا مستهفا، گیا دوکولیویکه درووی پیوهیه آیانوعی گیاه خاردار برای آش دوغ

ئەرمەھەلىق: ئەرمەغار، غارى لەسەرەخىقى ئەسپ. نادويدن آرام اسب

نەرۆك: راوەستاو، چەقبەستوو، بىنجوولە. _

ساكن

نه شونما: گهوره بوون و گه شانه وه، به خودا هاتوو. آنار شد یافته

نهغمه: (+) سهر وهشاندنی بهران، لیدانی بهران به سهر. (بهرانه که نهغمه یه کی لیدام خهریک بوو ملم بشکی) کا کله زدن قوچ

نه فا هل: بلح، حيز، خونك، ئاكار ناشيرين. ن فاحشه

نهلاته: نارهته، نهعرهته، نهرره السنعره

نهمام: (+) دووزمان، قسهبهر، شبوقار.[م] خبرچین

نهمسری: مرومسؤی، روونساخوش، تسووره و بوغزاوی اساخمو

نهمرنه ژی: برژی مه میر. انه مرنه ژی روژگار دمه بنه سه ر) ژیان به سهختی و دهستته نگی. آبخورنمیر

نهنی:) نهنک، دایهگهوره، نهنه؛) بانگ کردنی دایسهگسهوره. [ب] مسادربزرگ؛) صسدا زدن مادربزرگ

ئەنىر ئەمى: 🐨 ئەنىر ئەمىر

نهنیر نهمیو: نیرهمووک، نیرموک، نهنیر نهمی. آلینه نر نه ماده.

نهواون: نهوان، نهبان، مهری له بیچوو بیزراو. احیوان متنفر از بچه خویش

نهور: نهسین، دامووسکی قایم. آن نخ محکم نهورایی: تهختان، دهشت، گؤرایی. (له شاخه که ماتبوونه نهورایی.) آدشت نهوره: نهور، ناوگهر، دهشتایی، (ماته نهورم و

گوی ربیان/ بن تهماشهای پووز و پییان «راوچی».) آدشت.

نهوس وهبهر پی کهوتن: دوّعایه که واته لهبهر نهوس گیانت دهرچین. (نهوست وهبهر پنیت کهوی روّله دهلی هیچی نهخواردووه،) آیانفرین به کسی که زیاد اشتها دارد و به هانه میگیرد نهونده: باران رست، گهنم و جوّی به باران شین بوو. آیاگندم و جوی که بوسیله ی بارش باران

تەرو: لباد، لمەد. نائمد

مىرويد

نەوەژن: نگوونك، نىنگوون، بەركەل، گويرەكەى ميّوى سىن سالە. لىگوسالە سە سالە

نهوهکام: کال، نهگهیشتوو، میوهی نهوهکام. نا میوهی کال

نه هامه ت:) نه گبه ت، نگریس، گوجه سته ک؛) بلا و به لا، نه هاتی، چورتم، ئاپۆر. [ب] شوم؛) بلا و مصیبت

ئەھشىن: حۆل، ور، كەلحۇ، كەمشو، خول، كەرج، كەمڑە،[ن]ابلە

نه هه دنگ: جه فه دنگ، گالته و رابواردن. (به و روژگاره خه ریکی که یف و نه هه نگن.) کیف و حال

نەيرەقان: ئاكادار. وشيار، نا آكاه

نیازگا: زیاره تگا. (سینکی جینی تهواف هم م نیازگایه «به پتی عهزیز و کوبرا».) آمعبد، زیارتگاه

نیچک: (+) چهکهرهی گیای تازه رسکاو، گیای تازه رواو آنگیاه تازه سر از زمین برآورده

نیخن: کهسیک که ههمیشه ههناسهی سواره و نیخه نیخی سنگی دی. آن کسی که خس خس سینه دارد

نیخه نیخ: سیخه سیخ، ههناسهسوار بوون و دهنگ لی هاتنی سینک. ان صدای خسخس سینه نیر بوون: کول کردنی گهنم و جو و گیا و گژ. (کهنم نیر بووه.) آیه گل نشستن گندم و جو . نیرمایی: جنسییهت. آن جنسیت

نیره پیخهسوو: دابیکی قهدیم بوو پیاویکی خزمی بووک لهگه آلی دهچوو بو مالی زاوا. ابسووک و پیخهسوو اسه ژووریسن، نیسره پیخهسوویه کیشیان لهگه آله) مردی که همراه عروس به خانه داماد میرفت

نیره وهجاخی: کهسیک که ههر کوری دهبی.[ف] کسی که تنها پسر دارد

نیرهنوغه: گیایه که وهکوو پرپره وایه به زهویدا پان دهبیتهوه آنام گیاهی است

نیزهک: ئەستیرەی راخوشیو، پیور. آقاشهاب نیقل: پزوو، ئەو شوینەی پاتۆل كە بەنەخوینی تىھەلدەكیشن. آمانیفه.

ئیکال: سووچ: قوژبن، قونیچک، قولینچک. ا

نیکسی: نه نک، دایه کهوره، داپیسره، نه نسی اس مادربزرگ

نىگەتى**ڭ**: مەنفى، سەلبى.ن منفى

ئيل: مەلغە، برازە، ئويل، لۇسىە، لەوازە، دەلەم. آماھرم

ئیمناز: ناز و عیشوه، ناز کردنی ئافرهت. (ب ناز

و نیمناز دیت و رادمبری. ایناز و عشوه نینوخ: نینوک، نووخان آناخن نینوخ: مینوک بریتی له مروثی سهقیل و رژد و مستقووچاو، چرووک، قرنیس آن خسیس

نینزخ رهق: ^{۱۵} نینوخ وشک نینزگرهق: ۱۵ نینوخ وشک نینزگروشک: ۱۵ نینوخ وشک

نينزكه شهيتان: شهيتانؤكه. أما حلزون

نیو پاره: نیو جهرگه، ناو پاره، نیو ئاوایی. *)* مالهکهیان نیو پارهیه.) هاوسط آبادی

نیوال: دول، نهال، نوهال، شیو، دهره. اسدره نیوان تیکهرون: بهین ناخوشی، قسه نهکردن دهگهل یهکتر. اما قهر کردن با یکدیگر

نیوان خوشی: دوستایهتی، بهین خوشی. م میانه داشتن

نیوان ناخوشی: نه یاری، دو ژمنایه تی. اسا دشمنی نیوبره ک: تیغه ی به ته خته کراو له نیو یه غدان و دو لابدا. (دولاب که چوار نیوبره کی مه یه.) طبقه ی کمد و صندوق

نیوبژیوان: نیوبژیکه ر. لیک کردنسه و هی دو و که س که به شهر دین آنامیانجیگر

نیوبژیوانی: نیوبژی کردن. نیانجیگری .

نیوبویر: نیوبهنیو، بهین بهین ههلاواردن، جارناجاریک. (میچکهس نیوبویر مهکه بهشی ههموریان بده) [ایک در میان

نيرهار تال: ۳ ناوچاو تال

نیوهاو تیک ان نیوهاوان به یه کدا دان. (نیوچاوی تیک دهنی دهلیی میرخه زهوه.) [اخم

کردن

نیوچاوان به یه کدا دان: نیوچاوان تیکنان. رووگرژ کردن، رووتال کردن ایالخم کردن نیوچاوان تال: شناوچاوان تال

نیرچاوان رهش: بهدبهخت، چاردردش، بهختردش.[م]سیادبخت

نتودهلانه: ٣ نبودهله

نیردهله: ددلانه، پللهی نیردیوان، پللهی پهیژه. ایلهی نردبان

نیوشکین: دوورینی دوو کوته پارچه به یهکهوه و نووشتاندنهوهی قهراغی کوته پارچهکان له دیـوی ناوهوه هـهرکام بـهلایـهکـدا. (ئـهکـهر

ریزه که ته لیدا به و تو و نیوشکینی که .) آتا کردن کنار پارچه ی دوخته شده از داخل

نيوقهد: پشتينه، پشتوينه، پشتينده. [ع] كمر

نیوکه رهشه: نیوهراستی پشتی یهکسم که

کورتان دهکهویته سهری و کاتیک بریندار دهبی درهنگ چاک دهبیتهوه. آن وسط پشت الاغ که پالان روی آن قرار میگیرد و وقتی که زخمی

مىشود دىر التيام مىيابد

نیوهسهاشه: لاویک که ژنی ماره کردبی و هیشتا نهیگویستبیتهوه. آی جوانی که عقد کرده. اما هنور عروسی نکرده است

نيوهكي: ناوهكي، دهرووني. يه هستهاي.

واتایی: مانایی، مهعنهوی، (شهرابی ئالی واتایی بده دهستم فهلهک باده/ تهپوتوزی خهیالات و خهفه تباريم وهبهر باده «حهسهن سهلاح

وارك: بارۈكه، جووچكه مريشكى دوو ساله. ف جوجه مرغ دو ساله وارگ: پرمهی کریان، قولههی کریان، هاوار،

(لەبەر ژان جەسەي وارگ لىمەلسا.) 🖬 ھقھق گریه، داد زدن

واريد: بهلهد، شارهزا، بهلهو، مابلد

سوران») 🖬 معنوی

واريقات: بەسەرھات و قسەوباس، مەسىەلە و رووداو. (واریقاته که م له سبیر تا پیواز بو

گیرایه وه./ [] سرگذشت و رویداد وارينش: پرشنگدار، درهوشاوه، بهبريقه ا

> وازهنى: ههتوان، مهلحهم إنهمرهم واژین: نووسراوه، ئینشا. ارانشاء، نثر

درخشان

واق: (+) بالداريكه بهقهد كهو دهبي رهنكي بوره. به دهنكي بهرز بو مردوو. مرثيه

□ بوتیمار

متصر شدن

ناميزان تاير اتومبيل و...

واق بردنهوه: واق ورمان، حهیهسان، سهرسام بوون(لني سواري که ربووبه که شيده وه/که له بايي

دىيى واقىي بىردەوە. «رەشاد شەمسەدىنى.») 🗔

واقواقكهره: تاقتاقكهره، تووتهك. ما بوتيمار واله: (+) لمقين و خبوار سبووراني تمكهري

ماشین و ... له کاتی رؤیشتندا. (تهکهری تهو ماشىنه واله دەكا دەرنەپەرى باشه.) 🖬 چرخىدن

وامينلان، كنيـ ژەلووك، كـەردەبــل، ســايكلۇن، گەرەپىچ. ناگردباد

واولله: ماسين، پەنەمىن، (چارى واولله كرتكه.)

🗖 آماسىدن

واهوقه: بارینی بهفر به باوه، بارووشک، بادموه. [م] بارش برف با وزش باد

وايلۆك: گۆرانىي خەماوى، ئىلنگى، شىينگىرى

وربه: که په نک، قاپووت. آبالاپووش نمدی ورجه که بوون: بریتی له داکشان و گهوره بوونه وه هی سیبه ری کا به ردد. (سیبه ری کا به رده که ورجه که بووه ای بازرگ شدن سایه سنگ و سخره در بعدازظهر

وردههی: بریتی له مالاتی چکوله وهک مهر و بزن. میکنایه از گوسفند و بز

وردهکیبوت: گنیره کیردن بیه وردی، (خیهرمانه که مان ورده کوت کرد.) کوبیدن خرمن

ورژن: ئەژنۇ، چوك. سازانو

ورسک: برسی، نیز، ماگرسته

ورکن: بیانووگر، پهلپگر، به بیانوو. آن بهانهگیر ورکهبهرد: بهردی ورد، خرهبهرد. آن سنگریزه ورکهخور: بهردهماو خور، پاشهروک خور. آن کنایه از نوکر مطیم

ورکهنان، نانی ورد، ورتکهنان، ریزهول، ریزهنان خرد

ورگه پۆست: نەخۇشىيەكى مالاتە بن سكى ھەلدەماسى، قۇر. مافتق

ورمزه: گوزروان، گازوانکه.نــاگل گاوزبان

ورووژم بردن: پهلامار دان، ههلکوتانه سهر شوینیک.آنهجوم بردن

ورووژم کردن: 🗢 ورووژم بردن

ورویزکه:) فهرمانبه و کارهکه ری روحسووک و گوی رایه ل، به ردهست، شاگرد؛) مندالی تازه پی گرتووه، پیره و که ای وردست، شاگرد؛) بچه ی تازه یا گرفته

ورهبه له که: هموره به له که گیایه که تاله وه ک میکووک وایه گهلاکه ی سهی واشه، مالات نایخوا آب نام گیاهی تلخ

وریچه: بریقه، ترووسکه، وریشه. ایدرخشش وژاشبارکی: قهراقهرا، حهشبارکی، خینشبارکی، قهری قهری. ایقایموشک

وژن کردن: بژار کردن. اوجین کردن

وژن: بىژار، هـهلكـهندنى كىياى هـهرزه لـهنينو بيستان و زەرحات نـوجين

وژنکەر: ئالاكەر، بژارچى، بژاركەر. نىكسى كە وجين مىكند

وژنه: قایشی پیکهوه لکاندنی نیرو ئاموور، گاینجه آی تسمهی کلفتی که دارخیش و یوغ را به هم وصل میکند

وژه: (+) بست، بنگوست، له سهری قامکه گهورهوه تا سهری قامکه تیتوله به بلاوی.نــوب

وسنه: برسی، نیز.ناگرسنه

وسیک: (+) چۆلهکهیهکی بۆری چکۆلهیه له پاساری چکۆلهتره. آیانام پرندهای کوچک وشاد، فرهوان، فش و فۆل آن گشاد

سر به داس: گهمه یه کی لاوانی گوندنشینه، که سیک داسیک به ده سته وه ده گری جاجمیکی

بهستهردا دهدهن و دهمتی داستهکه به

جاجمه که وه به پهتیک دهپیچن. به شیوه یه که وهک دهندووکی لیدی و به هه نتروو شکانه وه دروا و شهوانه به مالاندا ده گهری و چهند

پور د کەس لەگەنى دەگەرىن و گۆرانى دەنىن و قەند

و کشمیش و هیلکه و ... وهردهگرن. نام یک بازی جوانان روستایی

وشکه خوّتهن: جوْری چناری خوار و خینج که راست هاهناچی و بالا بهرز نییه. او نوعی درخت چنار

وشکه دایهن: دایهنی که شیر نادا به مندال و تهنیا ته و وشکی دهکانه و ژیری دهکانی دایهای که به بچه شیر نمی دهد، فقط به او رسیدگی میکند

وشکه دق: کۆن دو، ئیشکه دۇ، مانگایهک که نهشزاوه بهلام شیری تیدایه. یا گاوی که بچه نیاورده ولی شیر میدهد

وشکه شایی: 🖘 هیشکه شایی

رشکه قرخه: 🌝 وشکه کوخه

وشکه کترخه: وشکه قوخه، کوخهی وشک و بینبه لغهم که سینگ و گهروو زور نازار دهدا. آسرفه یابس

وشکه هه لوا: ئیشکه هه لوا، هه لوای ئارد و دوشاو که توند دروستی ده که ن بو سه فه د. المحلوای خشکی که برای سفر درست می کنند و شکه خر: و شکه شیو، خریک که زوو ئاوه که ی و شبک ده بین. الما درهای که آب آن به زودی می خشکد

وشکهکهند: ئیشکه کهند، وشکه کیل، شیوه ردیک که به وشکی کیلدراین. ایستخم زدن زمینی که آبیاری نشده باشد

ولنگه: (+) زایهله، دهنگدانهوه.[م] پژواک ولوله: دهلهمه، هیلکه مریشکی بی تویکل که بهر

له بوونه هیلکه مریشک دایدهنی.[م]تخممرغ که قبل از سفت شدن پوسته گذاشته می شود

ولیننی: قومری، یاکهریم. یا قمری

ونهوشك: قەزوان، قەسىقەوان، قەزخوان. م

ومتهى: كەت، قەتى، كوركور. بےكوكر

وهجه: چهپک، دهسته، باقه گیا. ای توده گیاه و مدرو هاتن: وهسه هاتن، آبه حرف آمدن

وهدوو هینان: وهقسه هینان، قسه پیکردن.ای

بهحرف أمدن

وهدهنگ هاتن:) وهقسه هاتن، بیدهنگی شکاندن.
) بهدری زولم و زور راپهرین وهقسه هاتن و نارهزایهتی دهربرین. (کهی دهبریته وه بیانووی زورداران/ کبیه و ددهنگ بی لهسهر مهژاران؟ هان همهژار».) []) به سخن درآمدن:) به جان آمدن و به پا خاستن علیه ظلم و ستم

وهرته و بهره: گیره و کیشه، بینهوبهره، چهرمهسهری، گیر و گرفت. ایکرفتاری

وەردىنىه چى، تىرى لىدەر، ئەو كەسەى لە نانەواخانە وەردىنە لىدەدا. لى وردنەگر

وهرزگار: وهرزیار، جووتیار، جاووتیر، جووتبهنده الدهقان

وهرزوولا: مشتومال، وهرژوو. شیلان و دهست پیدا مالین. ماساژ

وهرژون: بهرهژان، ژانی پیش مندال بوونی ژن. --ادرد قبل از زایمان

وهرکههمهر: نهاوی گیایهکهی بودخوشی کویستانییه آمانام گیاهی است وهرگهوهران: دوژمنی گیانی یهکتری. (بوون وهرگهوهرانی یهکتری.) ایدشمن جان یکدیگر وهرماس: ئاسک، مامز، مامبز.[ن] آهو

وهپروردادانسهوه: بسهپروودادانسهوه، وهبیسر هینانسهوهی کساریکی رابسردوو. (کاریکسه و کردییهسس تازه وهروویدا مهدهرور) آباسهیاد انداختن گذشته

وهرووی خق نههیتان: خق شلوی نهکردن. (مهر و مرووی خوشی نسه مینیا،) ایاب مروی خسود نیاوردن

وهرهاتن: تی دوهاتن و دامالین. (له حالیکدا، له سهرهوه له لووتکه کان، توف و زریان له دهرهن و داران وهردین/ له بنهوه، له دوله کان، گیای نهوخیزه و گویکه دهردین «عهبدووللا پهشنیر».)

ای تاراج

وهرهم: (+) دهردهباریکه، ئازاره باریکه. نیاسل وهرهمهمکی: بهرمهمکان، مندالی شیرهخوره. نیا بچه شیرخواره

وهری هاتن: هاتنه ری، تووش بوون، (مهرکاریک بکهی وهریت دیته وه.) هادچار شدن

وەرى: بەرە، لەي.ناكلىم

وهزگ دان: دیق کردن، *(ئهوکار*مم بن جنیهجی نهبی وهزگ دهدهم) [دق کردن

وهزگ کهوتن: زگپر بوون. (ئیتر وهزک کهوتووه ههموو سالنک مندالنکی دهبی.) [عامله شدن وهژنکار: تاوانبار، گوناحکار.[د]گناهکار

وهژهن: كوناح، سووچ، پيازه، تاوان، بالبهز.[ن] كناه

وەستا مستەفا: 🗢 نەرمەيەدۇ

وهسته که: یه کسمیک که زور ماندوو دهبی و له رویین ده که وی آلاسب و الاغی که زود خسته می شود

وهسته گ: شهسینک که سیواری ناشی و بی شهروش بی شهرون گرتبیتی و تهمیه ل و چهمووش بارهاتبی آن اسبی که توسط سواری بی تجربه رام شده باشد

وهسهر کردن:) بریتی له قسه کردنی زور (که وهسهری کرد برینه وهی نبیه به ؛) کردنه سهر (ئاش چؤله گهنمه که ت بینه وهسهری که به آیا) کنایه از وراجی زیاد؛) ریختن گندم در آسیاب وهسهر کهوتن:) له ههوراز چوونه سهر؛) دهوله مهند بوون، مامه له بهدهسته وه هاتن (مام بایز له مامه له که یدا سهر که وت به که وی وهسهری دی وهسهری که وت نهیگرته و مهدول که وتن آیا) بالا رفتن که وت نهیگرته و ه دوا که وتن آیا) بالا رفتن از سربالایی؛) ثروتمند شدن.) دنبال کردن کسی.

وهشلی: وهشله، جوانکیله، دهلال، شهپال. نازیبا وهشد: کوری نیردراو بق شوینیک. (که وهدی دمچنیه شوینین/ بو سهر گوری سهربازی ون تاجهگولینه یه ک دینی «عهبدووللا پهشینو».)

وهفه: جۆرى ئەخۇشىي يەكسمە شەل دەبى، باخە.نامرضى كە اسب را لنگ مىكند

وهکار خستن:) هه لکردنی ماتزر و ده زگا و ... ؛) کار کردن به که سیک، کار پی کردن آن)

روشن کردن؛) بهکار انداختن

وهكار كەنتن: ® وەكار كەوتن

وهکار کهوتن:) دهست کردن به کار، دهست به کار دهست به کار بوون؛) ههلبوونی ماتوّ و ماشیّن و آن) شروع کردن کار؛) روشن شدن موتور و … وهکار هاتن آن بهدرد خوردن

وهكار هاوردن: وهكار هيئان، كهلك لينوهگرتن.

🗓 بەكار بردن

وهكار هينان: 🔊 وهكار هاوردن

وهگینے: کے سسیک کے ہے قابعت یا باسسیک دهگیریتهوه. اوری

وهل: (+) زهلكاو، باتلاخ، زونك. نها باتلاق

وهلاشم، پسرژ و بلاو، شسیکراوه، هنجسراو. ف حلاجی شده و پراکنده

وهلماسل: خۇلاسە، لەسەريەك. نى خلاصە وهلىل: ئەخۇش و كەلەلا، پەك كەرتور. نى علىل

وهناوكهوتوو: بهسالاچوو، گهراوه، به تهمهن. ا

وهنقشک: قەزوان، قەسقەوان. نى چاتلانقوش وهنەن: پردى بزۆك، پردى بە دار و تەناف ساز كراو. نى پل متحرك

وهور: بهفر، ويهر. نابرف

شدن

وهیشت: تهوژم، گوشار، جهخت. نافشار

وهیه کا چوون:) تیک په پین، له یه کنر هه لچه قین، تیک پاچوون؛) تیک هه لچوون، شه پ کردن له گه ل یه کنری [ن] درهم فرورفتن؛) گلاویز

ويدره درين چهنه درين زوربلي، چهنهوهر،

دهمهوه ر، چهنه و پرغه آن و راج

ویزرگ: ئهسپهنده ر، ئهسپهننه ر. آن اسپند

ویزهنگ:) ئاوزهنگی، رکیف، زهنگو؛) وهنه و ز،

ویژنگ، خهونو و چکه؛) پهلاماری پهنامه کی،

هه لمه ت بردن به دزییه وه) خویان مات کرد و

له پر ویزنگیان دان / آ) رکاب زین؛) چرت

زدن؛) عملیات سری

ويژامه: پهخشان آيانش

ویژن: بیزنگ ناغربال

ویشکاو هاتن: (+) چؤره لیبران، (کانبیه که و مشکاوی هات، (+) بریتی له پیاوی که توماوی نه مایی، له پیاوه تی که و توو. (برا من تازه ژنم برچییه و شکاوم هاتووه، (+) خشکیدن چشمه و استخر و ... (+) کنایه از عقیم شدن مرد.

ویشکه سوی: زهویی وشک و بیناو و قهاشت قهاشت.[ن]زمین خشک و ترکخورده

ویشکهههر: رهمه برون به خو پیوهنان و دهستبازی. نانزال به وسیلهی دستبازی

ویغر: بەرەللا، بەرھەلدا. *(ئەسىپەكەی ويغری ننیو وينجەكە كرد.) 🗐*رھا

ویلفار: ویرغه، جوری پهوتی ولاغی سواری ا

وینجه خهشه: خهشه وینجه، جوریک وینجهیه گولی پهمهیی دهر دهکا مالات بای پی ناکا.[ن] نوعی یونجه

وینجه رهشه: باشترین وینجه که مالات به ته یی و به وشکی چاکی دهخوا، گهلاکهی سی پهرهیه و سالی سی بهری دهدوورنهوه.[ن]

نوعى يونجه

وینجه رهشه: رهشه وینجه، جوریک وینجهیه وهرزیران زوری دادهچینن.[نـانوعی یونجه

وینجه کنویله: وینجهی خزرسک که له کنو و شاخ دهروی. آلیونجه کوهی

وینجه مارانه: گیایه که له وینجه بهرزتره گهلاکه ی وه ک وینجه ده چین، سیاقه تسی ئه ستوورتره و گولیکی زهرد دهر ده کا. اساسم

كياهى است شبيه يونجه

وینگه: دهنگی خولانه وهی مهرزه ق، دهنگی هاویشتنی به رد. ناصدای چرخش سنگ در هوا ویول: داریکی جهنگه لییه به ری نییه. اسایک درخت بی شمر جنگلی

ویهر: بهفر، وهور. نابرف ویهراو: بهفراو. نابرف آب

دويدن

هاتنيه كلكيان:) باشكهز بوونهوه، بهزيبوان

بوونه وه. (نيتر هاتوومه كلكان قهت كارى وا

ناكهم.)؛) كۆتايى، ئاخر. (كارەكەمان ماتۆتە

كلكان ئيتر خەمم نىيە/ 🎝 يىشىمان شىدن؛) بە

پایان رسیدن

هاتنه که وان: ریک که و تن و سازان، سازگاری.

(مینده نابار و خیشهسهره به میچ کلوجی نایهته

كەوان.) ، (ئەگەر مەيلت لە سەرمە بەراسىتى وەرە کهوان/ دونا بهو نه طهتهی بی که خودا کردی له

شەيتان «كۆرانى».) 🗗 سازش

هاچەر: 🖘 ئاچەر

هاچەرفەرائسە:) ئاچەرفەرانسە، ئامرازىكى

کردنه وه و بهستنه وهی پنج و مؤرهیه، به رهزمه توند و شل دهكريتهوه. گهوره و چكوله

دەكرىتەرە و بۇ ھەموو پىچىك دەبى:) برىتى له کهسیک که ههمنوو کاریک دهزانی آنا)

آچارفرانسه؛) کنایه از کسی که همه کار بلد

هارووژان: ورووژان، تووره بوونی به کومهل. به هیجان آمدن گروهی

هارووژاندن:) تبووره كبردن و شبله ژاندني خەلك. (بىيدەنگ دانىيشتوون مەيان ھارووژىينە) ؛)

ورووژاندنی زهرگهته و ژنگهستووره که تيكده هالين و هيرش دهبهن [م]) بههم زدن مردم؛) برانگیختن زنبور

هارووژاو: ورووژاو، تووره کراو. یابه هیجان آمده هارهكر: دەستار، بەردى دائەويلە لى كردن.[ن]

دستاس هاستکه هاستگ: ههناسته ستوار بتوونی دوای مهلاتن، هانکه هانک. مانفس نفس زدن بعد از

هاشاول: شاتاول، پهلامار، شالاو. ناحمله هاشه و یاشه: خهونی تیکه و لیکه و ترسناک،

خەوى ناخۇش. (خەونىكى ھاشە و پاشەم دى.) شىت. ھەلسەنگاندن. نامعادلە [کابوس

هاقهن: ئامانج، ئاوات ما هدف

هاڤي: خوناوه، ئاوي بارانه لهسهر گهلا و گول. 🛭 قطره باران روی برگ

هاکهزایی: همه و هنته، گوتره، کویزه رکوت ای کنایه از کار نسنجیده

هال: (٠) تەپك، تەپى لم، تەپكى رمل.ناتپەى شني

هالوزكان: ئالوزان، تيكهالان، ئالوسكان. سردرگم شدن

هالوزكاو: ئالوزاو، ئالۇسىكاو، تىكھالاو، ئالۇزكار.[نـ]سىردرگم

مالۆسكان: 🗢 مالۆزكان

هالۆسكار: 🔊 ھالۆزكار

هاماج: نيوان، مهودا، مهعبهين. ميان

هانا و بانا: دیار و شاراوه، ئاشکرا و بزر.ن نهان و آشکار

هانه: (+) ئەنگىزە، دنەي ناوەكىيى مىرۇف.نا انگىزە

هانه رەنگىنە: كۆلكەزىرىنە، كەسكاسىقر، پەلكەرەنگىنەن رنگىن كمان.

هاوان: شهونم، ئاونگ، خوناو. [1] شبنم

هاوپرسهکی: وتوویژ لهگهل دوو کهس، پرسیار كردن له دوو كهس. ن مصاحبه با دو نفر

هاوپهره: هاوبهره، دوو کهس که له بهریک بن.

<mark>۔]همجوار</mark>

هاوکیشه کردن: سهنگ و سووک کردنی دوو

هاوکیشه: دوو کهس که گرفتارییهکیان ههبی. (ههر دووکمان هاوکنشهین) 🖟 دو نفر که یک گرفتاری داشته باشند

هاوميز: هاوچاخ، هاوچهرخ. نا همعصر

هاونشین: هاودهم، هامدهم. اشموانه هاونشینی جام و بادهم/ به باده با پهژاره و خهم به بادهم/ که دهستی رؤژگار بایدا سهری من/ سهری شووشهی شهراب وا چاکه بادمم «هیمن».) 🗔 مونس، همدم

هـاووهوو: هـاوبووک، دوو بـووکي مالێـک کــه خوشک بن آن دوو خواهر که عروس سک خانواده باشند

هاروهوی: ههوی، دووژنی پیاویک. مهوو هايلزگ: كيفوك، بيفوك، پيفه لوك ناگياهي است با پیازهچهی خوردنی

هرنگ: وزه، تاقهت، توانا، هیز. ال رمق و توان هروو: خوو، خده، عادهت. ناعادت

هريست: هيرش، پهلامار، شالاو، ههلمهت. (وهیه که مهریشت دهوری شیاره که گردن)

هلیت: گیایه که لهنیو گهرمه شانیدا دمروی ئه کهر حەيوان بيخوا پنى دەمرى، كاكلينه. []نام كياھى است سمى كه هر حيواني بخورد مىميرد

هۆپدانەوە: بادانەوە، كەرانەوە، وەرسىووران. ن برگشتن

هوتاف: تریفهی مانگ، شوقی مانگ. نامهتاب هۆراندىن: دەنكى رەشەولاخ. (مانكاكان دەسىتيان

کرد به مؤراندن.) 🛘 صدای گاو

مۆرژن: دەنگى گريان، شەپۇر، (ك مۇرژنى كريانى دا.) كاصداى بلند گريە

هورمیس: فرمیسک، روندک، ئەسرین، هیسر، ئەسر، ئەشک.[ن]سرشک

هــورووژم هینــان: ورووژم هینــان، بــه پـــۆل ههلاتنه سهر شتیک. (منال مورووژمیان هینــا بــو سهر سفرهکه.) [هجوم آوردن

هـقره گـورگی: کورگـهزی، بـاران و خـورهتـاو پیکهوه. نیاباریدن باران به هنگام آفتاب

هۆرە: دەنكى رىشەولاخ. (مانكا زەرد مەر مورەى دى.) [] صداى كاو

هور دبه له: وردبه له که گیایه کی تاله له میکووک ده چی به لام نهم ردنگی سپی واشه. نیانام گیاهی تلخ

مررمبه له که: 🗢 مورهبه له

هؤزی:) گای ده به ، گای یه خته نه کراو . (وه که مؤزی ملی مه لدینی و ده که ویته نیو گاران ، ؛) بریتی له پیاوی رووهه امالدراو و تولاز که دایمه به دوای ژنانه وه یه . [۱]) گاو اخته نشده ؛) مرد هیز و بی شرم

مرّكهل: بليمهت، هه لكهوته. إنابغه

هؤگان: (+) شهو شدوینهی که گایسهکان یان ته راکتور دهگه ریته وه سهر خهت، شهمسه ر و شهرسه ری کووز، شوینی هزدانه وه له جووتدا.

امحل دوباره برگشتن در شخم زدن مولاسه ری: ناوی کایه یه مندالانه یه انام

یک بازی کودکان مولین: گولین، توپین، گهمهی به توپ، یاریی

هولین: کولین، توپین، حهمهی به دوپ، باریی توپی پی. آفافوتبال

هؤمهن: هيرش، ههامهت، پهلامار، شالاو. في يورش، حمله

هوور: (+) بیر، فکر، خهیال. *(مووری کهس و* ک*اری خوهی کنگ.) ∏*یاد

هوورنقیس: مهرهکهب، جهوههر.آندوات هوورنقیسدان: جهوههردان.آن شیشه دوات هوورووش: گهنمی به دهستار لیککراو بو ساوهر.آناگندم خرد شده برای آش حلیم

هروسهمل: پیازه خووکانه، پیووازه خووگانه، گیایه که بنه که ی وهک پیواز وایه. آیانام گیاهی

هووشیاندن: دهنگی میار کیاتی تیووره بیوون. (داری به کیونی میارهکهدا کیرد هاته دهری و دهستی کیرد به هووشیاندن.) ⊡صیدای میار هنگامی که اذیت میشود

هووشه: دهنگی مار. (مارهکه ههر هووشهی دهات.) ایصدای مار

مووقه: دروی زل، زور گهوره نیشان دانی شتیک آن اغراق

هووكه: (+) شينت، دهلوو، ليوه، دين.[نــاديوانه هووكدار: ❤ هووكلدار

هووکمل: جندوک، شهجننده، جنوکه. (مووکمل خوبان داگه نیشانی بویه مهوک بووگه.) [جن

هووکلدار: شنت، که سنک که جندوکهی لهگهله. اديوانه، جنزده

هووكن: 🗢 هووكدار

هووله: مله، جزيرهک إن آيدزدک

هۆوى: مالۆس، منهكه بەراز، بەرازى منو. نا كراز ماده

هەباشە: مەكىنەيەكە گەنم و جن لە كايەكەي جيا دهكاتهوه آن خرمنكوب.

هەپلەگون: بىزمىنشك، كەمئاوەز، ئەقلسىروك. 🗓

ههپلیهههن بریتی له مرزی کاس و ور و تینه که پشتو و. [م] کنایه از آدم بی اراده و نفهم

هـهوولك: ئالـهكۆك، هـهپلـوك، هـهلاكوك.[ن] گیاهی از تیره شنگ

هه تهل: تهله، داو اسادام تله

ههان گرتن: وچان دان، وچان گرتن ایا ایستادن برای خستگی درکردن

هههان: وچان، حهسانهوه، راوهستان. (زور بروه.) هماری شهکهت بورین مهچانی بهین خاسه.) 🖟 ایستادن و خستگی درکردن

ههجی: (+) دهزوو، مکاره ناخ

هەدار هەدار: ناوى كايەيەكى مندالانەيە.[ت]نام یک بازی کودکانه

ههرال: بهرهاللا، خویری و بیکاره. اراسته دهلین تیر و پری/ مهرالیی پنوهیه و دری/ لاری بروی تو مەرالى/ دوچارى تەلەي خەيالى. «راوچى».) نیکاره و بیبند و بار

ههردههان: گؤرهپان، مهیان. الممدان

ههردیا: حهزیا، ههژدیها.[ت]اژدها هـەرزەدر: چەنەرەر، چەقەسىرق، ھەڭەرەر، زوربلي [ت]وراج

ههرشین: رووخان، رمان آن فرو ریختن آوار هەرمى رەشە: جۆرىك ھەرمىي دەنك گەورەي پاییزییه [ن نوعی گلابی

هەرمىن ھەلوا: جۆرىك ھەرمىيە تىخولەكەي سهوزه كاتيك دمكا ناوهوهى قاوهيس دهبين وهک ههالوا. 🗗 نوعی گلابی

ههرميز: شيواز.ناسلوب

هەرۆلشە: كەرويشك، خەروى، ھەرويشە، **خرگوش**

ههرونن: زهراندنی گویدریژ، دهنگی کهر، زهره. ہ عرعر خر

هـهره: خـشتی لـه سـهریـهک هـهلچنـدراوی كوورهخانه، فهنهرانافنر آجر

هەرە**ژ:** ھار، ئەخۇشىي سەگ. *(سەگەكە مەر*ەژ

ھەرەش: 🗢 ھەرەۋ

ههرهمک: نهزوک، نهزا، (مخابن ئهو ژنه باشه مهرممكه) النازا

ههرهمهكي: ههوهنته، له گزنره خق پیدا كردن و به په له چوونه پیشی. (مهروا مهرهمه کی در زنه بهرهوه) 🗔 الكي

ههرهنگ: هيز، وزه، قهوهت، وره. (مهرهنگ له نلم نهما:) [] توان، نا

هەرى: (+) ھەمىشە، دايمە، يەڤا. نا ھمىشە هەرىل: جاو، خام، پارچەيەكە لە پەمق دەپتەنن. اپارچەي پنبەلى.

ههريل ئاوا: گونديّک بووه له ههورامان ئيستا نهماوه و دنیه کی دیکه بهناوی گوشخان له نزیکی دروست کراوه آنانام روستایی ویران شده در اورامان

ههرین: ئەستىرە، ھەسارە، ستىر. ناستارە

همهزار و دوولايسي: همهزار و يسهكالايسه، هاتووچزى بنچه لاوپووچ، بنجپنج رؤيشتن. (مهلاتنه کهی زور سه بره هه زار و دوولایی دهکا.) دویدن بهطور زیگزاگ

هـهزوى: جاتره، نـهعناى كينوى، هـهزوه [ن] آويشن

ههژوندور: ههژینهر، تهکاندور، بزوینهران تكاندمنده

ههسته دهمار: رهکی نهعساب نارگ اعصاب ههستیرزی: ئهستیرهی چکوله ناستاره کوچک هەسىورنە زيرپىنە: كولكە زيرپىنە، پەلكە رەنگىنە، كەسكاسۆر، ھانەرەنگىنە.[نارنگىنكمان

ههسيل: حهسير، ههسيره. ن بوريا

مەسىلىرە: ملە، جۆبرەك، 🖟 آبدوزك

ھەسىينەزىرىنە: ھەسىوونەزىرىنە، كەسكاسىۋر، كۆلكەزىرىنە. نارنگىنكمان

ههسیو: ئاوس، وهزگ کهوتن. نی باردار

ههشار كيشايش: راكشان، تخيّل بوون. الدراذ كشيدن

ههشت گول: به تهواوی گول دانی گهنم. (گەنمەكە جنيى وايە كولى نەداود، بەلام جنيى وايە مه شت کول بوره.) امام خوشه شدن گندم

مەشەنگ: 🗢 مەرەنگ

هه شدینزک: که و توویی، گرانه تا، نوبه تنی، كەفتەيى.[ن]تب شدید

مهقاف: ميمن، لهسهرهخو، ئههوهن، هيدي. آرام

ههفتووه: ئەفتارە، لوولىنه با آفتابه

هه قه ره: روز، خور، هه تاو. ناخورشید

مەقەكى ژبۇ مەقالا خۇ نقىسى.) 🖟 خط

ھەقدەس: 🔊 ھەقدەست

هەقدەسىت: كرى، مزە، ھەقدەس. نے كارمزد

مهقه بهله: بهله باران له نیوهراست مانگی پایزدا ناباران در آبان ماه

هـهكـل مـهكـل: ناوى يارييـهكس مندالانـهيـه بهدهوری یهکهوه دادهنیشن و لاقیان رادهکیشن و لاقيان تيكهل دمكهن به نؤره قامك لهسهر ههموو لاقه کان دادهنین و وهک بژاردن دهلین (مهکیل مهکیل، کلکافؤکی/ زورد و سوور و شهمامزكن/ منيمم كوتى ميخ ههلبهزي/ تيكهي چەپىم لەومى گەزى.) لەسەر لاقى ھەركەس شيغرهك تهواو بئ نقورچكيكى توندى لىدەگرى و دەبىن ئەو لاقەي ھەلكىشىتەوە [ن] اسم یک بازی کودکانه

مهگله: گابهرد، بهردی زل ناسنگ بزرگ

مهگەر: (+) هق، بنۆس، ئەگەر، عيللەت.[ن]سبب

ههالئاوساو: هه لماساو، پهنهماو، هه لماسيو. ف آماسيده

هـهلاتنهوه: شـکانی دهسکی گوزه و کتری و

کیته له و ... (دهسکی کترییه که هه لاتوته وه.) [

ههلاژان ههلاژیان، راکشان، رازان، تخیل بوون، رههیل بوون، دریژ بوون.⊡دراز کشیدن

هـهلالـهبرايمـه: هـهلالـهبـهرمـه، شـليره. الله واژكون

ھەلالەپرژى ھەلالەپرژاندنى گول.[ماگردافشانى گل

ههلامات ههلمه ت هومهن هیرش (مهلامات بردن و قولبهس کردنیان) هاحمله

ههلاویل: جانه و مریکه و مک سموره ده چی کلکی و مک که و چگ وایه، کاتیک هه ست به مه ترسی ده کا و دو ژمن لیی نزیک ده بیته و مین ده کاته کلکییه و م فریسی ده دا. لسه هه رکه س که وی ده یکو ژی ره نگه ژه هری هه لاهه ل و هه لاهیل و هه لایل هه رئه و می آیانام جانوری سمی است هه لایل هه رئه و می آیانام جانوری سمی است هه لبردابر: هه لبرهه لبر، هه لبرین و ماندوو کردن و لیک هه لاواردن، ره یسی که و تسن و هه لسووراندن. (هه لبردابریان به جاشه کان خست بود.) آیادنبال کردن و خسته کردن و از هم جدا کردن

همه لبریشه وه: تیس تر کردنه وهی ددانی مسشار.

(مشاره که کول بووه بیبه بو وهستا با بومان مهابریته ود.) آدوباره تیز کردن دندانه ی اره

ههلبهجوور: ناوی یارییهکی مندالانهیه به حهلوا کردن دهرون.[م]نام بازی کودکان

ههلپرووقان ههلپرووكان، ژاكان و ههلوهرين. []پژمردن

هه لپرووقاو: ژاکاو، هه لپرووکاو آب پژمرده هه لپزان: با کردن و ماسین. زگ هه ستان. (هه ر ده خون و هه لده پزین.) آباد کردن

هالپلان: تیکوهردان، ئاویته کردن ای آمیخته کردن

هه لترقهاندن: توپاندن. اساکشتن حیوان حرام گوشت

هه لتروهاو: توپیو، توپاو. اس مردن حیوان حرام کوشت

هەلترزېين: توپين، توپان، مردنى گيانلەبەرى حەرام گۈشت. ماددن حيوان حرام گوشت مەلتورانهوه، چووزانهوهى برين. ما

سوزش زخم ههلهور: لاراو، دژاو، زهوبیهک که ئاو راناگری

فاتیک ناوی لی ناژین دهکهن، دردر دهبی و ناوهکه ههلنامژی. آرمینی که ناهموار است و آب نمیخورد

هه لهوو پاچوو: ناریک و بی سهرهوبهره. امه لچوو پاچوو کاره که کردی، ایابی نظمی در کار

ھەلخوشان: 🕏 ھەلخوشىن

هه لخوشین: دامالکیان، دامالدران، اهه رجی به نه کهی تی ده هالینم هه ر هه لده خوشی. ایسر خوردن نخ روی چوب

مهلخه: (+) جوریک ههلپهرکیی کوردییه ههر له جیوه ههلاهخهنهوه. مانوعی رقص کردی

ھەلزەپەتان: ھەلزىپان، پەنەمىن، با كردن، ماسىن.[م] أماسىدن

هه لزهقانه وه: هه لزهقینه وه، هه لبه زینه وه له ترس و له نه کاو آم یکه خور دن

مەلژفین: داچلهکین، داترووسکان، راچهنین. ا

ھەلىژىنىن: تىھەلكىشان. *(قەندەكەى لە چايى* مەلدەژىنى:) □ آب كشىدن

مهاساله ماندنه وه: سله ماندنه وه، رهو پی کردن. اس رم دادن

هه اسله مینه وه: سله مینه وه، ره و کردن اسارم کردن

هه اسورکه وت: هه ستان و دانیشتن. (له که ل چاک و خراب مه السورکه وت ده کا،) آنشست و برخاست

ههلک: ههناسه، پشوو. (ههلکی بریا،) آنفس ههلک بریان: ههناسه لی بران، بریتی له ماندوو بوونی زور آن از نفس افتادن

هـهاکردنـهوه:) هـهالـویـزانـن، ماشـهره بـهن هـهاکرنـهوه و کردنی به گولولـه. (ئه و ماشـهره بهنهم بو ههاکهوه:) ؛) دیسان ههاکردنهوهی چرا و ... (چراکه هـهاکهوه تاریکه:) []) گلولـه کردن نخ؛) دوباره روشن کردن چراغ و ...

مەللاجى: جۇلانى، ھەلورتك، دىلانى، دىگلاڤ. تاب

هه لم: تاقه ت، توانا، زیاتر بن تاژی ده گوتری. (تاژییه که مان له راودا زور به هه لمه.) آرمق، توانایی

هه لمه قووت:) قووت دانی خوراک به گهرمی، حه په نوش. *(نه یهیشت سارد بیته وه و هه ر* به

گهرمی مهلمه قوروتی کرد.) ؛) کنایه له خواردنی شتی حهرام به ناسانی. (حهرام و حه لال نازانی وهک گهزو و مازوو مهلمه قورتی کرد.) هورت کشیدن غذای گرم باعجله؛) خوردن مال حرام بدون مهابا

مەلوارتە: ھەلبژىردراو، ھەلبژاردە. اساستثناء

مەلۆك: لانكە، بىشكە. <mark>ل</mark>ىگھوارە مە**لۆلگ**: ☞ ھەلوك

مهليه حيانيده فأمامه

هەلومەرج: بارودوخ. الموقعیت

هـهـلـون: هـهـلـووكين، حـهالـو، چوحـهالـين. ا

مهلهپرووکی: پهله و عهجهله له کاردا. (کارهکهیان به مهلهپرووکی تهواو کرد.) عجله کردن در کار

هه له پله: په له و عهجه له، له ز، تالووکه. (ود مهاله پله له ولاوه هاته وه.) اعجله

ههلیک مهلیک: هیچ و پووچ، سووکوچرووک، سهلیتهی بهرهللا و بهدهست ههمووکهسهوه.

(پیریژنه که ی هه لیک مه لیک / هه ر دوو لینگانت ده که م به ینک ا

میری بهبه سهلامهایک «عهلی بهردهشانی».) ا

غلط، اشتباه

ههماس: لهسهرهخو، هیمن، هیدی. اس آرام ههمبیهر: شهریک. اساشریک

هەمتەر: ھەمتى، دىسان، ھەمىسان، سەرلەنوى. -∏دوبارە

ههمدا: هاوتهمهن، هاوسال. [م] همسال

ههمدهس: ههرهوهز، کار کردنی چهند کهس پیکهوه بو تهواو کردنی کاریک. (چوار مالین دهبینه ههمدهس و دروینهی ههر چوار مالهکه تهواو دهکهین.) همکاری کردن چند کس برای زود پایان دادن کارها

ههمریش: ئاوه لزاوا، هاو زاوا. ال باجناق

ههمزاغایی: ناوی تیرهیهک له هوزی مامهش. نام طایفهای از ایل مامش

ههمكور: دەستەبرا، هەقال، رەفىق، هاورى. نادوست، رفىق

ههمل: فهرز، گریمان، دانان به گومان. (وا ههمل که ین ههر نه بورگه) ایفرضیه

ههمن: قهمته ره، پهتیکه رهشمالی له چوار لاوه پی قایم دهکری. (سهری ههمنه کان به و ههیانه وه ببه سته .) طناب چادر و خیمه

ههمهکی: گشتی. 🗖 کلی

ههنارۆك: نارنجەك، قۇمبەلە. نارنجك

ههنارهس: به هاناوه چوون، فریارهس، فریای کهسنک کهوتن.[م]فریادرس

ههناسه کوړی: ههناسهبرکی، هاسکه هاسک.[ب] نفستنگی

هەناسەرەش: بەغىل، نەفسپىس، ھەسىوود، چاوپىس.ناحسود، بدنفوس

ههنتن: کوتان، دهرزی وهشاندن. ماتزریق کردن

هه نجراو: شی کراوه، ریشال پیشال کراو. نی پارچه ریش ریش شده

ههندهر: (+)) حاند، حاست، پهنا) ههنتهش، حوزوور انهههنراوه دهسی شیعرم له ههندهرتا گلهی ناوی/ سروشتی شاعیری وایه دهبی ههستی نهههنرابی «راوچی») .[]) در برابر، نزدیک) حضور

ههندهران: (+) دهرهتان، رینی دهرباز بوون له سهختی و خهفهت. (له تاوانا ههندهرانی نهبوو.) حهجمان، ئارا و قارا. ماطاقت، راه گریز

ھەندەكى: لانىكەم.[فــَاجزئى

ههنران: ههدادان، سیرهوتن، (نهمهنراوه دهسی شیعرم له مهندهرت کلهی ناوی/ سروشتی شیعرم له مهندهرت کلهی ناوی/ سروشتی شیاعیری وایه دهبی دهستی نهمهندرا بی. «راوچی».) [آرام گرفتن

مهنگژان:) تنهالآن، تنورووکان؛) هارووژان، ورووژان. (منالهیل له مهیانه که مهنگژان.) :[] دور چیزی گرفتن.) به هیجان آمدن

ههنگه رهشه: جوریک ههنگی باریک و دریژه رهنگی رهشه، شهمهتریکه.[ن]زنبورسیاه

ههنگه ژاله: (+) زهرگه ته، زهر ده واله آن موسه ههنگه مه: هه را و هوریا، زهنازه نا، هه للاوبگر. (بوو به هه نگه مه یه که سه که ساحه بی خوی نه ده ناسی، ایک جنجال و سروصدا

ههنگیز: قهوه، هیز، وزه.[ن]نیرو ههنگیزدان: قهوه لیدان، هیز لییدان. *(مهنگیزی*

قولیاندا و بهدوای خویاندا رایانکیشا.) □قوت زدن

ههنوودان: تیف تیفهدان، ساف و سووف کردن. (ریشی وا ههنوو داود کیچ بووکسهواتی لیدهکا.)

□کنایه از تراشیدن ریش و آرایش زیاد

ههنیههنی: ههلاههلا، داوهشاو. ای له و از هم

پاشیده

ههنییه کوله: شووتیی چکوله و بی ناو، شووتیی دیمه کار. مهندوانه ی دیمی

ههواکیش: خهفهنگ، دهربیجه یان کولاوکهی چکوله له مالدا بوئهوهی ههوای پیدا بیته ژووری.[د]هواکش

ههوالنیر: خهبهرنیر، کهسیک که ههوال و خهبهر بو گوشار و روژنامه و رادیو و تی شی کو دهکاتهوه و بهریی دهکان کردگار

هەوروھىل: ھەور و ھەلا.<u>، ا</u>ابرى

هەوروساو: جوریک لەچکەی ژنانه (شنهی با کاتی لەچکەی مەوروساوی لادەدا، دەرژی/ لە تاسەی مەلەرىنى بوی وەنەوشەی پەرچەمى

ے۔ *ئەشكم «ئەمىن گەردىگلانى»)* .<u>م</u>اروسىرى ابروباد

ههورین: برینگ، مهقهستی مهر برینهوه. آ دوکارد

هه و که: هه نووکه، نهو، هیشتا. اِ هنوز

ههوهجه: حهوجه، نیاز، ئاتاج، حهوج، الحتیاج ههوهنته: (+) بهلاش، خورایی، مفته المامفت،

ههوهنته خور: مفته خور. ما مفتخور

رانگان

هـ و هـ و و د ناوی مـ ولیکه د (ماته وه د هاته ود د ته یره که ی که رمینی به و ته یره م ده لین هه و هه وه هم و ته یره م ده لین همه و هه و هم تیژبالی خوی لیک ده داوه / نیشت له مه زراکه ی یه کشه وه باز و پور پولیان به ستوود سه ر سه و زیکیان پیشردوه «فولکلور».) اینام پرنده ای است

ههوییر: هاودهنگ، هاوال، هاودهم. مونس، همدم

هەرىق: حەويق، تەشق، پەرپەروچكە، بەرزايى ئاسمان. الله اوج

هه ویل: له به رچاو، له به ردهست، اردهستم کیرابو و به کاردود، که سیش له هه ویلدا به بو و بیبیرم به

دواتدا.) 🗓 دسترسی

ههویتی نق مهنجهل شیر: بریتی له زورزان و فیلهباز، کهسیک که ناتوانی سهر له کاری دهرهینی آیکنایه از آدم مرموز

ههیشت: کهلهگا، سهربزیو، یاخی، شهقی. (مینده دانه دهمیهو ههیشت بورکه.) هایاغی

ه**ەيثى:** (+) خەزيا، ھەژدىھا، ھەرديا.تااژدھا

ههیکه ل: ناوی خهریته یه کی فهرشه. ایا نام نقشه ی قالی است

هسهیسه: (+) سسینگی دارینسی خیسوهت، سسینگی رهشسمال. (خیوه تیکیان ههالداوه چل ههیهی بو داکوتراوه.) هامیخ چوبی

هیال هیال: دهربهدهر، ئاواره، ئاراكیل، ویلویل. □سرگردان

هیدم گرتن: سهرسام بوون، جهپهسان، واق ورمان. *(چاوی بهو دیمهنه کهوت ههتا ماودیهک* در خانه

گیایه کی میشک مهلاتن:) وشک بوونی گیا و گڑ و دار و بیستان و گول. (داره کان له خور ا میشک مهلاتن،) ؛) کن کا گیاه بوون له به ر خهم و که سه ر، لاواز بوون. (مینده ی خهم خواردووه میشک مهلاتوره ،) \square)

يرهرده شدن؛) لاغر و نحيف شدن

هیشک همه لگه ران: ویشک همه لاتن، ویشک بوونه وه، هٔ هیشک هه لاتن

هیشک هنهلینان:) و شک کردن؛) خه مبار کردنی که سیک و لاواز بوونی به و هویه وه. (مینددی خهم پیداوه میشکی مهلیناوه.) □) خشکاندن؛) اندوهگین کردن کسی

هیشکاتی: وشکانی، ئیشکانی الےخشکی

هیشکارن: بیابانی بی ئاو، بیروون.[<u>...]</u>کوپر

هیشکاو: و شکاو، ئیشکاو، (جوگهکه هیشکاوی هات،) □ خشکیدن

هیشکاوز: تووی به و شکییه وه کراو به هیوای باران، خهفتان ماکاشتن قبل از باران

هیشکاوس: 🕆 هیشکاوز

هیشکهبار: میوهی وشک و کراو وهک گویز و بادام و قهیسییه وشکه و میوژ و کشمیش و ...

ارخشکبار

هیشکه بهرد: وشکهچن، وشکه کهلهک، دیواری به بهرد ههلچندراوی بی قور. ادیوار سنگی.

هیشکه بیر: وشکه بیر، چالاویک که تهنیا به هاران ناوی تیدایه و زوو وشک ده کات. ی چاهی که تنها در فصل بهار اب دارد

هیشکه بیرق: وشکه بیرو، نهخوشییهکی پیسته

میدم کرتی / ایا متحیر شدن

هیرز: فریزوو، فرووزوو، فرس، گیایه کی ههررهیه ریشه کهی زور دریژه و له بیو بیستان و وینجه و دا ددروی و وشکی ده کا. ماگیاه هرز

هیرهق و نیله: یهرهق و نیله، هیله قوونیره. ا

هیزار: شتیکی دهست درووی وهک کوچکه و له چکهیه ژنار له ملی دهکهن، زیاتر لهنیو عهشیرهتی مهنکور بو جوانی له ملی دهکهن سهیری کوردستانی چول کهم. یا تهمی کویستانی دل داخی دووریی تو بچیژم، یا خهمی هیزار له مل؛ «هیدی»، آونوعی لچک دستباف

هیستزک داکیر کراو، زدوت کراو، دهست بهسهردا کیراو انبرلهند لهلایهن بریتانیاوه هیستوک کرابوو، ایامسنعمره

هيسى: ئاسو، سوى، سو، يافق

خشكسن

هیشخان. پهسیو، خهلوهنی، کولین. می پستو هیشک بوون:) لهبهر ترس جووله لی بران، (له هیوهنا لهجای حودم هیشک بیم.):) وشک ههلکهران، (اکان. می) از ترس خشک زدن:)

هیشک و برینگ وشک و برینگ، تهواو وشک. آرتمام خشک

هیشکه:) بریتی له ناژهلیک که نهرابیت و شیر بدا، ویشکه، کوندو:) پارهی خهوتوو له مالدا، /چهددت هیشکه لهو سندووقه ناوه، ص) حیوانی که بچه نیاورده، ولی شیر میدهد:) یول نقد

به توقهن وشک دهبی و تویخ هه لدهدا. ای قارچ پوستی

هیشکه پلاو: برنجی که رونی تینهکرایی، چلاو. آچلو

میشکهچن: 🗣 میشکه بهرد

میشکه خر: 🖘 میشکه شیو

میشکه داوه ت: هه لپه رکی که ژنی تیدا نه بی، هه لپه رکنی بی دو. [م] رقص گروهی مردانه میشکه دق قص که دق

هیشکه پن:) بنینه وهی موو له که ولی ناژه ل بی نه وه یه هه لالی لی درابی؛) گالته جاری و گهمه ی ته نافبان []) چیدن کرک از پوست حیوان؛) دلقکبازی و سیرک

هیشکه رق:) یه کسمی فیره ردوت نه کراو، یه کسمی نه گیراو. (جوانو و هکه یان میشکه رویه میشتا نه گیراوه ای) چومیک که هاوینان و شک ده کا. [ن] کره ی تعلیم ندیده؛) رودخانه ای که در تابستان می خشکد

هیشکه رخ: رنگای هاه اهمووت و ساهنت و به رده لان. راه سنگلاخ و ناهموار

هیشکه سال: سالی کهم باران، وشکهسال. ا

هیشکه سن ویشکه سوی، زهویی قه اشت قه اشت و تینوو. ای زمین خشک ترک خورده.

هیشکه سنزفی: خودا خوازی هیچ نهزان. وشکه سوفی.[ن] زاهد ابله

هیشکه سهرما: سهرمای سهختی بی بهفر و باران ناسرمای شدید بدون بارش

میشکه شیو: دول و شیوی بی ناو، ویشکه شیو، ویشکه خر. [ن] دهری بی آب

میشکه کهلهک: 🖘 میشکهچن

هيمه

هیشکه الن چر و چیلکه، لق و چلی وشک بو سووتاندن، ئاوردوو، هیزنگ، ئیزنگ. نهیزم،

هیشکه مز: کریی نه غد بن کریکار و ره نجبه رو شوان بی نه وه نان و خوراکی پی بدری. ابه میشکه مز شوانی گرتووه ژه مه کان ده چیته وه مالی خوی با کارگر یا چوپانی که تنها مزد خود را میگیرد و در خانه خود غذا می خورد میشکه و ه رد: هیشکاون، هیشکاوس، و شکه و ه رد، و شکه که ند، ویشکه کینل، خه فتان. و کاشتن قبل از باران

میشکه مهارا: 👁 ویشکه مهارا

هیشرزه: قهرهبالغ، پرایی خه لک و ههرا ههرا. قهرهبارغ. [ی جنجال و هیاهو

هيقه: يهخه، يينخه، پيسير. اَ يقه.

هیلانه له چاودا کردن: لهبهرچاو لانهچوون و زور بق هینان، بریتی له مزاحیم بوونی زور. (ئهو ههتیوه بهینیکه هیلانهی له چاودا کردووین.)

ایکنایه از مزاحمت زیاد

میلکوکه: تووی ژن. ٰی تخمک زن

هیلکه دورین: مریشکیک که له کولانه کهی خویدا هیلکه کهی خویدا هیلکه ناکا و لهملا و نهولا هیلکه کهی دهکا و خاوه نه کهی نایبینینته وه. نامرغی که در

لانهی خود تخم نمیگذارد میلکه گون: ® یهلکه گون **هیلکهکهر**: ریایی باز، ماستاو کهر، تهشی ریس ام ملوین ده ژی.) ارزش

متملق

هیلوون: (+) قوولکهی چاو. نا حدقه

هيلوين: هيلوون، هيلانه نا آشيان

هیله: (+) نیله، کلیهی ناور. نازبانهی آتش

هیلهت: حیله، فیّل، دههن ناحیله، مکر

ھىلەتباز: فىلەباز، تەلەكەباز. نا خىلەگر

میلهک: پهستهک، جلیسقه آم جلیقه

هیلهکه: یهستهک، فهرهنجی، هیلهگ از جلیقه نمدي

هیلی کهمهری: کهمهربهندی ناوهراستی گۆی زهوي. في خط استوا

ميلينك: ميلانه، لانه [ن] أشيان

هیلینگه: داشقه، عارهبانه ناگاری

هيمي: (+) نيوان، مهودا، بهين. ناميان، فاصله هينان: بن نرخ دهكوتري، شيان، ژيان. (ئهو ماشىينە چەند ملوين دەھىينى) ، (ئەو ماشىينە چەند

هیوا بهخق: کهسیک که بهخوی دهنازی و پنيوايه ههموو كاريكي لهدهست دي. ناكسي كه بهخود مىبالد

هیوابراو: ناهومید بوو، ناهمی. (یهری زوردمی هومیدی راپه رو هیوابراوم من/ مهلی تهستق شکاوی جی شکارم یا رمسووله للا «راوچی») انوميد

هیوابرین: (+) ناهومید کردن، نانومید کردن هيوران: دامهزران، سرهوتن، ئۆقرە گرتن. (ئەرەندە بزۇزن لە مىچ كويىيەك ناميورىن.) 🗔 آرام گرفتن

هيورزه:) دهم ويشك بوون لهبهر تينويتيي زوّر، سیوشکه (خهربکم له تینووانا مدورزه دهبم) ؛) قەرەبالغ، حەشامەتى زۆر. نا) عطش؛) جمعیت زیاد

هيوهت: حهيبهت، سام، ترس. في هيبت

يارسان: مەزھەبى ئەھلى ھەق. آمدھب اھل حق

يازوق: يازوخ، حهيف، مخابن. في دريغ

یاکهند: یاقووت، بهردیکی به نرخه. آم یاقوت یانجووز: ۳ خوشههاکیشه

یاندووز: گیایه که تالوو دهچین.آنام گیاهی است

یانیگر: سه گی در، سه گیک که په لاماری مروف ده دا و گازی لی ده گری، بینگانه گر. نیاسگ گازگیر

ياهى: ئاكام، كوتايي. في پايان

یونجه: هاریه، کهلووهسمه، کرمیکی سهوزه نؤک دهخوا آماکرم آفت نخود

په خانگیر: په خه کیر، دهست به په خه. (لهسهر پرده که په خانگیر بوون و به کهس لیک نه د دبوونه و د.) [گریبانگیر

پەرخرمە: باقە، باغە، بارەشە گياى بەستراو. [4] بستە گياە

يهزنه: جيڙن، جهڙن. اَ جشن

پەستر: ئىستر، ھىستر، قانتر نے قاطر پەسقان: ئىسقان، يەسك، سوقان، پىشە،

ههستی، ههستوو، ئیسک آاستخوان

یهسیر: (+) سیوی، مندالی دایک مردوو. فی بچه مادر مرده

یهشیوو: هیشوو، زهنگهته، بؤل، تلووتهک. آنا خوشهی انگور

یه غنه: یه غنی، تایه گیا و گهنم، گیشه، قوری، قه لاته آن توده ی انباشته شده ی علف و گندم درو شده

په فا: ههمیشه، ههری، دایمه آن همیشه

یەۋە: كات، وەخت.[ن]منگام

ىگىلىندەردور: يىكىلەرنىدردور، كتىرپر، دەمورەست، لەربوھ، الى فورى

یه کانگیر: یه کدیگر. پیکه وه نووساو، تیکه ل یه ک بوون. (له و شعرینه ی ههر داری چوسه که یه کانگیر دوبن، نه و جووته پیکه وه یه کانگیر بعوون، ا

بههم پیوستن

يەكدىگر: 🗢 يەكانگىر

یه کروو بوونه وه: ددان سپی بوونه وه، شهرم و شکر و جورمه ت له نیواندا نه مان و شهره قسه کردن له گه ل یه کتر. (تازه وا یه کروو بوونه وه شهرم له یه کتر ناکه ن.) آدر میان نماندن احترام و دوستی

یه کرهویلکه: باریکه آه، له پ و لاواز، دالگوشت، به به باریکه، (پیاویکی یه کره ویلکه یه لمووتی بگری کیانی دهرده چی.) لاغر

يەكىل: سەرسىەخت، كەللەرەق، خىشەسەر.نى سىرسخت، خىرەسىر

يەكملى: كەللەرەقى، سەرسەختى، خيشەسـەرى. 🖬خىرە سرى، سرسىختى

یه که له گوان: په زیان بزنیک که ته نیا گوانیکی ههیه آن بزیا گوسفندی که یک پستان دارد یه که له گون: جوانه گایه که ته نیا هیلکه گونیکی ههیه آن گاو نری که یک خایه دارد

یه که و نه دو و : یه که و نه دو و ، ده موده ست، خیر ا، یه کان ده ردو و . از آنوری

يەكەرنەردور: 🗢 يەكاندەردور

یه کیه تی: ناوی هه لپه رکنیه کی کوردییه. نام یک رقص کردی.

یه لخی یه لخی: ویّل ویّل، هیال هیال، سه لت و سپاده سوورانه وه. آنیله و سرگردان کشتن یه لکه: هیلکه، هیک، خال آن تخم برنده

يەلكەكەر: مەرايىكەر، ريايىباز، تەشىيرىس، ماستاوكەر.[ن]متملق

یه لکه گرن: دوو خره که ی نیو گوندینی نیرینه، خار آماخایه

يەرەرە: دالگۆشت، لەر، كز، ريوەله، لاواز. نى لاغر

ییختیار: به سالاچوو، ئیختیار، زورهان، پیرهپیاو. (حاجی پیاویکی بیختیاره و زور به ئهزموونه) □سالخورده، مسن

بهرههمه بلاوكراوهكاني نووسهر:

٣. مەرگەخەون، شىعر، ٢٠٠٣ تاران

۱. 'تاپۆی وەرزیکی سەوز'، شیعر ۱۹۹۷ تەوریز ۲. "شەوەژانى ئەستىرەيەك، شىعر، ۲۰۰۰ تاران

 ٤. 'دیسان لهو شهقامانهوه'، چیرۆکی بیژهن نهجدی (وهرگیران) ۲۰۰۵ ههولیر ه. ته پلی ئاور، چیروکی بیانی (وهرگیران) ۲۰۰۵ هه ولیر ۲: جیکای به تائی سلووچ، رؤمانی مهجموود دهولهت ئابادی (وهرگیران) ، ۲۰۰۲ ههولیر

٧. خۇرولاولاو ، شىعرى مندالان ٢٠٠٦ بۆكان ۸. **یه گگرتن** ، چیروکی مندالان « قودسی قازی نوور» (وهرگیْران) ، ۲۰۰۲ ههولیْر ۹. 'برایانی کارامازۆف'، رؤمانی فیودؤر داستاییفسکی، (وهرگیږان) ۲۰۰۷ ههولیر

> ئەم بەرھەمانەش ئامادەي چاپن: ۱ "نارنجی فرین کوچیرزک ۲. خولیای نووسین کرمه له وتار (وهرگیران)

٣. "تازیهبارانی بهیهل" رومانی غولامحوسین ساعیدی، (وهرکیران)

سپاس بق کاک محه ممه دئه مین شاسه نهم و مریهم شاسه نهم که بق پیتچنی و ریکوپیک کردنی ئهم فهرههنگه زوریان زهحمهت کیشا، دلنیام ئهگهر دل گهورهیی و رۆحسووكىي ئەوان نەبوايە ئەم بەرھەمە رووناكىي نەدەدى.

ئەمىن گەردىگلانى